

Bækur.is

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn

Titill

Landsyfirréttardómar og hæstaréttardómar í íslenskum málum 1802-1873

Bindi

8. b. 1857-1862

Ár

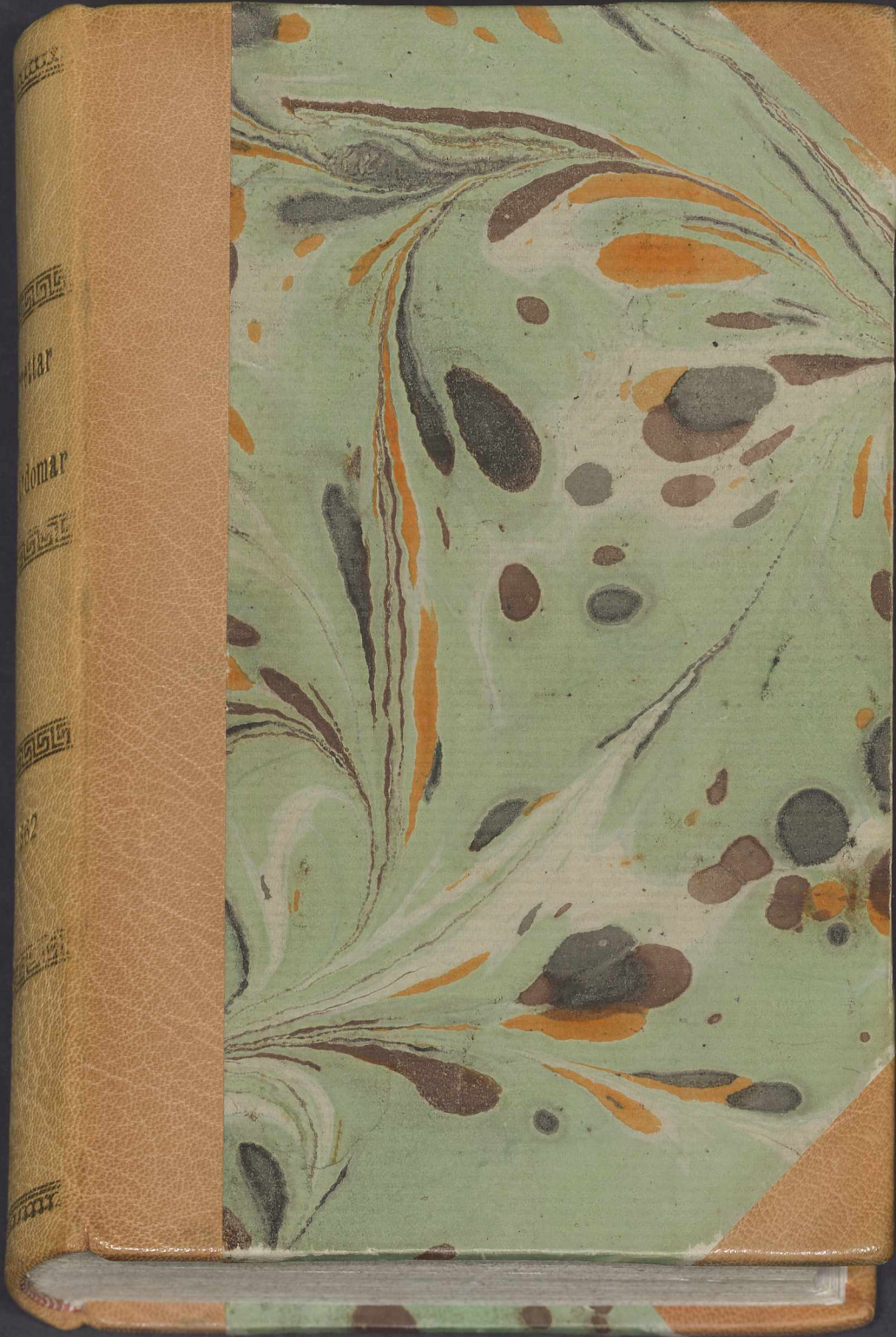
1916

Höfundur

Klemens Jónsson 1862 - 1930

Einar Arnórsson 1880 - 1955

Ármann Snævarr 1919 - 2010

CCCC

CCCC

CCCC

CCCC

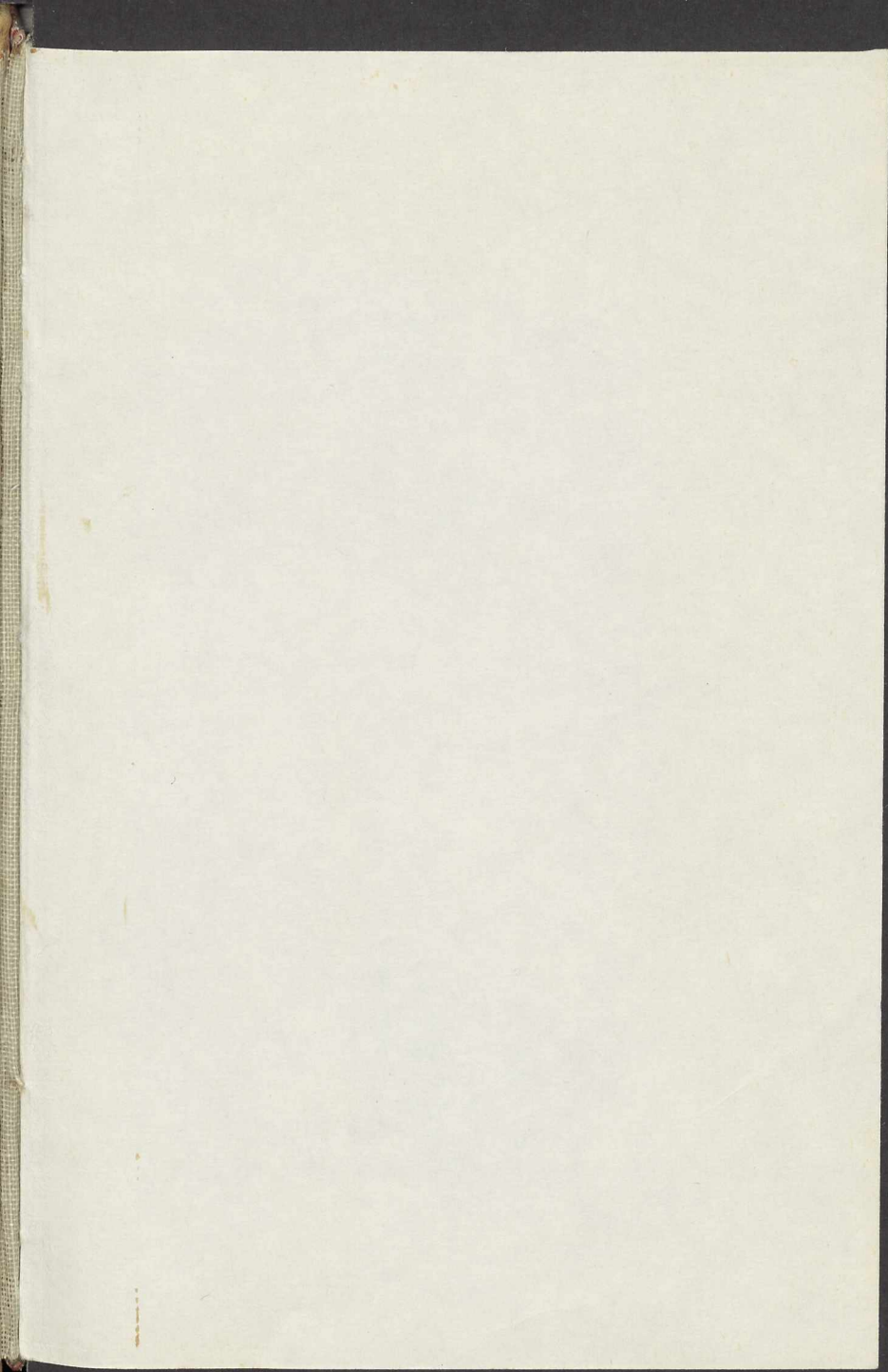
CCCC

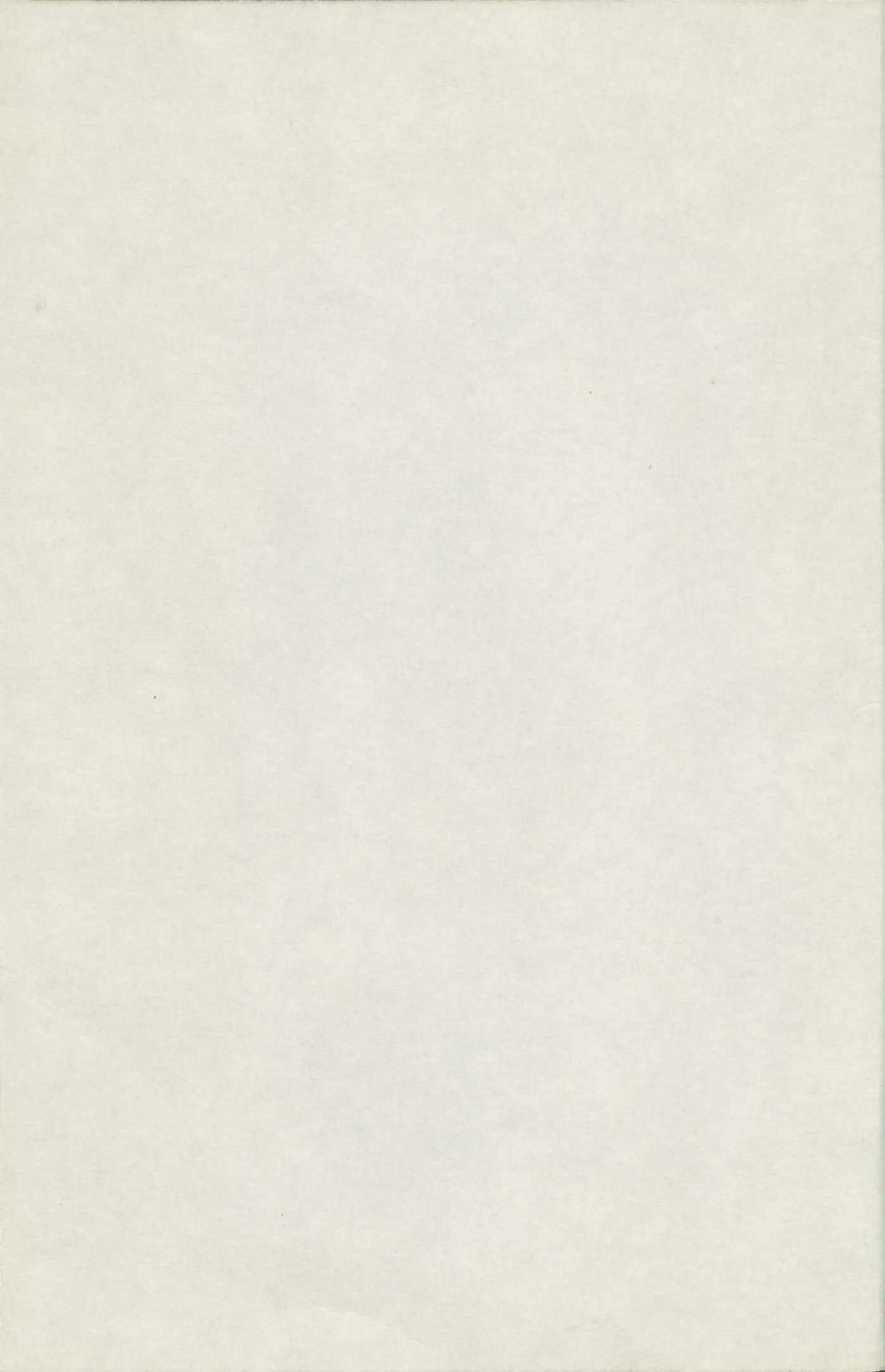
CCCC

CCCC

CCCC

CCCC

Sögurit XIV.

Landsyfirréttardómar

og

hæstaréttardómar

í íslenskum málum

1802—1873

VIII.

1857—1862

Sögufélagið gaf út

REYKJAVÍK 1959—ÍSAFOLDARPRENTSMIÐJA

LANDSYFIRRETTARDÓMAR

OG

HÆSTARÉTTARDÓMAR

Í ÍSLENZKUM MÁLUM

1802—1873

VIII.

1857—1862

SÖGUFÉLAG GAF ÚT

REYKJAVÍK 1959

ÍSAFOLDARPRENTSMÍÐJA H·F

LANDSBÓKASAFN

225252

ÍSLANDS

ANDREW FRETTARDON

OF

THE FRETTON

THE FRETTON

1892-1893

THE FRETTON

THE FRETTON

FORMÁLI.

Ég undirritaður hefi séð um útgáfu þessa bindis dómasafnsins, sem tekur yfir árin 1857—1862. Útgáfunni er hagað með svipuðum hætti og áður, þó er hér greint við upphaf dóms, hvar hæstaréttardóms í því máli sé að leita í bindinu, ef máli hefir verið áfrýjað til Hæstaréttar. Leitast hefir verið við að hafa efnisskrá með sama sniði og í fyrri bindum. Þess er þó að geta, að í efnisskrá er að jafnaði vísað til blaðsíðutals, þar sem á atriði reynir, en ekki eingöngu vísað til upphafs dóms, eins og gert hefur verið í fyrri bindunum. Sami háttur er hafður í skrá um lagastaði. Í yfirlitsskrá og nafnaskrám er vísað til upphafssíðu dóms. Stafsetningu á dómum er breytt til samræmis við nútímavenjur, en þó er stafsetning á mannanöfnum og staðanöfnum ekki samræmd.

Baldur Jónsson, cand. mag. las aðra próförk þessa bindis, að fráskildum skrám.

Reykjavík, 31. marz 1959.

Ármann Snævarr.

APPENDIX

The first part of the appendix contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The second part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The third part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The fourth part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The fifth part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The sixth part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The seventh part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The eighth part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The ninth part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784. The tenth part contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784.

INDEX

The index contains a list of the names of the persons who have been elected to the office of Mayor of the City of New York since the year 1784.

I. MÁLASKRÁ.

a) Landsyfirréttarmál.

	1857.	Bls.
1. Ólafur Jónsson í Hólminum gegn Jóni Þorsteinssyni á Önundarstöðum í Rangárvallasýslu		1
2. Sigurður Pétursson m. fl. gegn Önnu Magnúsdóttur m. fl.		5
3. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Sigurði Eiríkssyni úr Suður-Múlasýslu		6
4. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Eiríki Eiríkssyni og Halldóru Árnadóttur úr Skaptafellssýslu		8
5. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Þorleifi Sigurðssyni úr Húnavatnssýslu		9
6. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigurði Ólafssyni og Guðrúnu Þórðardóttur úr Rangárvallasýslu		12
7. Jón Sölvason og Vigfús Pétursson á Háreksstöðum í Suður-Múlasýslu gegn prestinum Einari Hjörleifssyni á Vallanesi		13
8. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Páli Pálssyni og Guðrúnu Gísladóttur úr Rangárvallasýslu		14
9. Stúdent Jón Árnason skipaður sóknari gegn Guðlaugi Þórðarsyni úr Gullbringusýslu		16
10. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigurði Ólafssyni og Guðrúnu Þórðardóttur úr Rangárvallasýslu		17

11. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Bjarna Halldórssyni úr Gullbringusýslu	19
12. Kjöhmand P. Duus contra grosserer P. C. Knudtzon eller paa dennes vegne factor W. Fischer	23
13. Candidatus juris H. E. Johnsen skipaður sóknari gegn Einari Jónssyni, Kristjáni Elíassyni m. fl. úr Ísafjarðarsýslu.	24
14. Ástríður Jónsdóttir gegn beneficiarius til Hrafnagils, prófasti H. Thorlacius	29
15. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Gísla Jónssyni á Saurum í Dalasýslu	30
16. Kjöhmand P. Tørgesen af Reykjavík contra den kongelige kasse	34
17. Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Eyjólf Eyjólfssyni úr Skaptafellssýslu	41
18. Einar Gíslason á Hermundarfelli o. fl. gegn prestinum til Svalbarðs í Þistillfirði, síra Vigfúsi Sigurðssyni	45
19. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Friðriki Þorkelssyni frá Hamrahlíð í Kjósarsýslu	50
20. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Páli Pálssyni og Guðrúnu Gísladóttur	52
21. Proprietair O. P. Ottesen gegn Jóni Sveinssyni á Hólum í Snæfellsnessýslu	54
22. Proprietair O. P. Ottesen gegn Jóni Sveinssyni á Hólum í Snæfellsnessýslu	56
23. Erfingjar Margrétar Jónsdóttur á Jaðri gegn Margréti Jónsdóttur á Brokey	56
24. Cand. juris H. E. Johnson skipaður sóknari gegn Sigríði Ólafsdóttur úr Strandasýslu	61
25. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Gísla Jónssyni á Saurum í Dalasýslu	63
26. O. P. Ottesen gegn Jóni Sveinssyni á Hólum í Snæfellsnessýslu	67
27. Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Sigurði Ólafssyni úr Árnessýslu	70

1858.

1. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Ólafi Gíslasyni úr Árnessýslu	73
2. Kjöbmand Duus contra grosserer P. C. Knudtson, eller paa hans vegne overfactor W. Fischer	74
3. Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Ólafi Gíslasyni úr Árnessýslu	75
4. Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Þorgeirssyni úr Rangárvallasýslu	77
5. Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Árna Grímssyni úr Árnessýslu	79
6. Kjöbmand P. Duus contra grosserer P. C. Knudtson	81
7. Handelsassistent Gustav Iwersen contra H. P. Hansen og skifteforvalteren i afdöde kjöbmand J. Iwersens fallitbo	83
8. Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Narfa Brandssyni úr Árnessýslu	86
9. Exam. juris J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Eiríki Eiríkssyni og Halldóru Árnadóttur	88
10. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Sigurði og Markúsi Loftssonum	90
11. Þorvaldur Björnsson gegn Jóni Þorsteinssyni á Öndarstöðum	91
12. Jón Sölvason og Vigfús Pétursson gegn Einari presti Hjörleifssyni	94
13. Gísli Gunnarsson gegn Önnu Guðmundsdóttur	98
14. Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Ólafi Ólafssyni úr Suður-Múlasýslu	100
15. Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Ásbirni Ásbjarnarsyni m. fl. úr Barðastrandarsýslu	103
16. Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Ólafi Gíslasyni m. fl. úr Árnessýslu	107
17. Jón bóndi Einarsson gegn umboðsmanni B. Skúlasyni	116
18. Cand. juris H. Johnsen gegn Guðmundi Guðmundssyni	117

VIII

Bls.

19. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Sigurði og Markúsi Loftssonum	120
20. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Ólafi Ólafssyni úr Skaptafellssýslu	121
21. Jón Ingimundsson gegn umboðsgóssi Þykkvabæjar-klausturs	125

1859.

1. Den kongelige kasse contra jomfruerne M. K. Lassen, J. M. Lassen og C. Breum med curator og malermester Joh. Breums enke samt skifteforvalteren i afgangne etatsraad amtmand Grímur Johnsons dödsbo	130
2. Eigandi Þingeyraklausturs, umboðsmaður R. M. Ólsen gegn umboðs-góssi Þingeyraklausturs	134
3. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Runólfi Jónssyni úr Rangárvallasýslu	146
4. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Ingibjörgu Torfadóttur úr Ísafjarðarsýslu ..	148
5. Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari gegn Sigurði og Markúsi Loftssonum úr Skaptafellssýslu ..	149
6. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Guðmundi Guðmundssyni	151
7. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Jónssyni og Atla Jónssyni úr Rangárvallasýslu	153
8. Amanuensis J. Árnason skipaður sóknari gegn Guðlaugi Þórðarsyni úr Gullbringusýslu	154
9. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigurði Jóseppssyni Norðmann	157
10. Verzlunarfulltrúi M. J. Mathiesen gegn lyfsala Randrup	162
11. Niculás Jónsson gegn Runólfi Jónssyni	165
12. Þórður Ólafsson gegn prestsekkju Sesselju Ísleifs-dóttur	169
13. Hreppstjórnir í Holta- og Landmannahreppum gegn Runólfi hreppstjóra Nikulássyni m. fl.	173

14. Sameigendur Laugarness- og Kleppsjarða gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen	174
15. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Rósu Jónsdóttur úr Eyjafjarðarsýslu	182
16. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Guðmundi Guðmundssyni	185

1860.

1. Jón Einarsson gegn umboðsmanni Skriðuklausturs	186
2. Árni bóndi Björnsson gegn prestinum Símoni Beeh vegna Þingvallakirkjuprestakalls	195
3. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Guðmundi Guðmundssyni	206
4. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn frú Jórunni Guðmundsdóttur	212
5. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Birni og Brynjólfi Brynjólfssonum	216
6. Málaflutningsmaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigmundi Snorrasyni	217
7. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Friðrik Þorkelssyni	220
8. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigurði Salómonssyni og konu hans Guðbjörgu Hákonardóttur	221
9. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Eiríkssyni úr Eyjafjarðarsýslu	223
10. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Friðrik Þorkelssyni úr Gullbringusýslu	224
11. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Magnúsi Magnússyni og Ingibjörgu Pálsdóttur á Reykjarfirði	226
12. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Þórði Bjarnasyni	230
13. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Hjaltasyni úr Ísafjarðarsýslu	231
14. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Ingibjörgu Torfadóttur	232

15. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigurlaugu Einarsdóttur	233
16. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Þorsteini Einarssyni og Málfríði Arnoddsdóttur	234
17. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Sigurði Salómonssyni og Guðbjörgu Hákonardóttur	237
18. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Jónssyni og Atla Jónssyni	242
19. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Gísla Gíslasyni úr Strandasýslu	244
20. Jón Bjarnason gegn sýslumanni Páli Melsteð	246
21. Jón Bjarnason gegn sýslumanni P. Melsteð	247
22. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Jónssyni og Margrétu Jónsdóttur	249
23. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Magnúsi Magnússyni m. fl.	252
24. Ásmundur Þorsteinsson gegn Önnu Stefánsdóttur og Bjarna Brynjólfssyni	258
25. Málaflutningsmaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Þórði Bjarnasyni	262
26. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Hjaltasyni	265
27. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni	268
28. Jón málsfærslumaður Guðmundsson skipaður sóknari gegn Þorkeli Magnússyni	269
29. Verzlunarfulltrúi P. Guðmundsson gegn borgara Ásgeiri Ásgeirssyni m. fl.	271
30. Málsfærslumaður Hermann Jónsson skipaður sóknari gegn Birni Sigurðssyni	274
31. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Margrétu Arnbjörnsdóttur	275
32. Jón Bjarnason gegn sýslumanni Melsteð	277
33. Jón Bjarnason gegn sýslumanni P. Melsteð	279
34. Hið opinbera gegn presti B. Bernharði	282

35. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Þorkelssyni, Ólafi Þorkelssyni, Benidikt Pálssyni og Bjarna Bjarnasyni 285

1861.

1. Málaflutningsmaður H. E. Jónsson skipaður sóknari gegn Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni 289
2. Kristján bóndi Jónsson gegn erfingjum Ingibjargar Guðmundsdóttur og Kammerráði Chr. Christjansson 290
3. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Símoni bónda Eyjólffssyni á Smiðshúsum 296
4. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Birni Bjarnasyni 296
5. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Helga Jónssyni 297
6. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni 299
7. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Símoni Eyjólffssyni 302
8. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Guðmundi Guðmundssyni 304
9. Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Geirmundi Gíslasyni 306
10. Einar Einarsson gegn Ólafi Ólafssyni 308
11. Mála færslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Eyjólfvi Eyjólfssyni 311
12. Erfingjar J. stúdents Thorarensens, Páll stúdent Jónsson og madama Ragnheiður Jónsdóttir gegn Baldvini Helgasyni 314
13. Sýslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari gegn Sigurði Jónssyni 315
14. Málaflutningsmaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Hinriki Ólafssyni og Jóni Ásmundssyni 316
15. Réttvísinn gegn Einari Höskuldssyni, Guðríði Jónsdóttur og Álfheiði Eyjólfsdóttur 319
16. Réttvísinn gegn Kálfari Jónssyni og Jóni Hallssyni úr Ísafjarðarsýslu 322

XII

Bls.

17. Sýslumaður H. E. Jónsson skipaður sóknari gegn Einari Jónssyni	325
18. Málsfærslumaður H. E. Jónsson skipaður sóknari gegn Birni Bjarnasyni	326
19. Réttvísinn gegn Sigurði Sigurðssyni úr Rangárvallasýslu	327
20. Réttvísinn gegn Sólmundi Sveinssyni úr Húnavatnsþingi	330
21. Réttvísinn gegn Sveinbirni Jónssyni og Bjarna Jónssyni úr Barðastrandarsýslu	333
22. Kristján bóndi Jónsson gegn erfingjum Ingibjargar Guðmundsdóttur	336
23. Magnús prestur Thorlacius m. fl. gegn skiptaráðand- anum í Eyjafjarðarsýslu St. Thorarensen	341

1862.

1. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Birni Kristjánssyni	344
2. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Þorkeli Magnússyni	347
3. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Guðjóni Jónssyni	349
4. Málaf lutningsmaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Eggert Vigfússyni Fjeldsteð m. fl.	351
5. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Jóni Runólfssyni	356
6. Málsfærslumaður P. Melsteð skipaður sóknari gegn Einari Jónssyni	360
7. Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari gegn Bjarna Bjarnasyni	361
8. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Guðmundi Benidiktssyni m. fl.	363
9. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Jónathan Sigurðssyni	366
10. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Ólafi Ólafssyni	367

XIII

Bls.

11. Málsfærslumaður P. Melsteð skipaður sóknari gegn Ísleifi Gunnlaugssyni	368
12. Réttvísinn gegn Birni Jónssyni úr Þingeyjarsýslu ..	369
13. Eggert Fjeldsteð gegn Jóni Daníelssyni	370
14. Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari gegn Runólfi Jónssyni og Jóni, Ingvari og Ásdísi Runólfs börnum	375
15. Málaflutningsmaður P. Melsteð skipaður sóknari gegn Hólmsfríði Jónsdóttur úr Eyjafjarðarsýslu ..	379
16. Réttvísinn gegn Kristbjörgu Níelsdóttur	382
17. Erfingjar Conrektors Páls Jakobssonar og konu hans Þórunnar Brynjólfsdóttur gegn prestinum séra Páli Ingimundarsyni	384
18. Stúdent A. Arason gegn verzlunarfulltrúa Chr. Möller	386

b) Hæstaréttarmál.

1858.

1. Réttvísinn gegn Sigurði Ólafssyni og Guðrúnu Þórðardóttur	389
2. Réttvísinn gegn Sigurði Ólafssyni	389
3. Réttvísinn gegn Ólafi Gíslasyni	390

1859.

1. Réttvísinn gegn Ingibjörgu Árnadóttur, Ólafi Gíslasyni, Steinunni Jónsdóttur, Þórunni Jónsdóttur, Jóni Jónssyni á Ásgautsstöðum, Jóni Jónssyni í Smjörðalakoti, Gesti Jónssyni og Þórði Þorvarðssyni	391
2. Réttvísinn gegn Guðmundi Guðmundssyni, sem auknefndur er kíkir	395
3. Réttvísinn gegn Gísla Jónssyni	396

XIV

Bl.

1860.

1. Réttvísín gegn Guðmundi Guðmundssyni, sem auknefndur er kíkir 397
2. Réttvísín gegn Einari Jónssyni, Kristjáni Elíassyni og Sigurði Guðmundssyni 399

1861.

1. Réttvísín gegn Magnúsi Magnússyni 400
2. Réttvísín gegn hjónunum Sigurði Salómonssyni og Guðbjörgu Hákonardóttur 400
3. Réttvísín gegn hjónunum Þorsteini Einarssyni og Málfríði Arnoddsdóttur 402

1862.

1. Réttvísín gegn Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni 403
2. Séra Einar Hjörleifsson gegn Jóni Sölvasyni og Vigfúsi Péturssyni 404

1863.

1. Réttvísín gegn Birni Kristjánssyni í Vestmannaeyjum 406
2. Réttvísín gegn Sigurði Sigurðssyni 407
3. Eigandi jarðarinnar Odda í Meðallandi, Jón bóndi Ingimundarson gegn umboðsmanni Kirkjubæjar- og Pykkvabæjarklaustra Jóni Jónssyni 407
4. Réttvísín gegn Jóni Runólfssyni 408
5. A. Randrup lyfsali gegn Matthíasi Jónssyni Mathiesen kaupmanni 409

1864.

1. Eigandi Þingeyraklausturs, fyrrum umboðsmaður R. M. Ólsen gegn umboðsmanni Þingeyraklausturs góz Jóni hreppstjóra Jónssyni 410

1866.

1. Kammeraðvókatinn gegn Jóni bónda Einarssyni 413

II. NAFNASKRÁ.

a) Einkamál.

- Anna Guðmundsdóttir í
Bjarneyjum 98.
Anna Magnúsdóttir frá Leir-
um 5.
Anna Stefánsdóttir, Kal-
mannstungu 258.
Ari Arason stúdent 386.
Árni Björnsson í Brautar-
holti 195.
Ásgeir Ásgeirsson borgari
271.
Ásmundur Þorsteinsson, Kal-
mannstungu 258.
Ástríður Jónsdóttir 29.
Baldvin Helgason 314.
Björn Skúlason umboðsmað-
ur, Eyjólfsstöðum 116, 186,
(413).
Bjarni Brynjólfsson hrepp-
stjóri 258.
Breum C. 130.
Breum E. 130.
Duus P. kaupmaður 23, 74,
81.
Chr. Christjánsson kammer-
ráð 290.
Eggert Vigfússon Fjeldsted
370.
Einar Einarsson í Ráða-
gerði 308.
Einar Gíslason á Hermundar-
felli 45.
Einar Hjörleifsson prestur,
Vallanesi 13, 94, 404.
Fischer W. factor 23, 74.
Gísli Gunnarsson í Bjarneyj-
um 98.
Grímur Johnson amtmaður,
dánarbú 130.
Hallgrímur Thorlacius pró-
fastur, Hrafnagili 29.
Hansen H. P. bankastjóri 83.
Hinrik Sigurðsson 271.
Hjálmar Jónsson 271.
Holtahreppur 173.
Ingibjörg Guðmundsdóttir í
Stóradal 290, 336.
Iwersen G. 83.
Iwersen J. 83.
Jón Bjarnason á Varmá 246,
247, 277, 279.

- Jón Danielsson á Hömrum 370.
- Jón Einarsson, Víðivöllum 116, 186, 413.
- Jón Ingimundarson í Odda á Meðallandi 125, 407.
- Jón Jónsson hreppstjóri, umboðsmaður, Munkaþverá 134, 410.
- Jón Jónsson umboðsmaður, Höfðabrekku 125, 407.
- Jón Sveinsson á Hólum Snæfellsnessýslu 54, 56, 67.
- Jón Sölvason á Háreksstöðum 13, 94, 404.
- Jón Þorsteinsson á Önundarstöðum 1, 91.
- Jónas Sigurðsson í Krossavík 45.
- Kammeraðvókatinn 413.
- Kleppur, eigendur þeirrar jarðar 174.
- Knudtson P. C. kaupmaður 23, 74, 81.
- Konungssjóður 34, 130.
- Kristján Jónsson í Stóradal 290, 336.
- Landmannahreppur 173.
- Lassen J. M. 130.
- Lassen M. K. 130.
- Laugarnes, eigendur þeirrar jarðar 174.
- Magnús Thorlacius prestur 341.
- Margrét Jónsdóttir í Brokey 56.
- Margrét Jónsdóttir á Jaðri 56.
- Mathías Jónsson Mathiesen kaupmaður 162, 409.
- Möller Chr. L. verzlunarfulltrúi 386.
- Niculás Jónsson, Norðurkoti í Vogum 165.
- Ottesen O. P. 54, 56, 67.
- Ólafur Jónsson í Hólminum, Rangárvallasýslu 1.
- Ólafur Ólafsson í Ráðagerði 308.
- Ólafur Sigurðsson á Ytra-Hálandi 45.
- Ólsen Runólfur M., umboðsmaður, Þingeyrum 134, 410.
- Páll Hansen 273.
- Páll Ingimundarson prestur, Gaulverjabæ 384.
- Páll Jakobsson konrektor, 384.
- Páll Jónsson stúdent 314.
- Páll Melsteð sýslumaður 246, 247, 277, 279.
- Pétur Guðmundsson verzlunarfulltrúi 271.
- Ragnheiður Jónsdóttir frú 314.
- Randrup A. lyfsali 162, 409.
- Runólfur Jónsson 165.
- Runólfur Nikulásson hreppstjóri, Bergvaði 173.
- Sesselja Ísleifsdóttir prests-ekka, Stóranúpi 169.
- Sigurður Pétursson, 5.

- Símon Bech prestur 195.
 Skriðuklaustur umboð 186, 413.
 Stefán Bjarnason sýslumaður 273.
 Thomsen H. Th. A. kaupmaður 174.
 Thorarensen J. stúdent, dánarhú, 314.
 Thorarensen Stefán sýslumaður 341.
 Thorlacius Hallgrímur prófastur 29.
 Thorlacius Magnús prestur 341.
 Tørgesen P. kaupmaður 34
 Vigfús Kristjánsson í Garði 45.
 Vigfús Pétursson á Hárekstöðum 13, 94, 404.
 Vigfús Sigurðsson prestur, Svalbarði 45.
 Þorvaldur Björnsson á Snotru í Rangárvallasýslu 91.
 Þórður Ólafsson, Steinholti í Árnassýslu 169.
 Þórunn Brynjólfsdóttir, Gaulverjabæ 384.
 Þykkvabæjarklausturs umboðsgóss 125, 407.
 Þingeyraklausturs umboðsgós 134, 410.
 Þingvallaprestakall 195.

b) Opinber mál.

- Ari Eggertsson 351.
 Atli Jónsson úr Rangárvallasýslu 153, 242.
 Álfheiður Eyjólfsdóttir, Ormskoti í Rangárvallasýslu 319.
 Árni Grímsson á Ási í Árnessýslu 79.
 Ásbjörn Ásbjörnsson á Þverá í Barðastrandasýslu 103.
 Ásdís Runólfsdóttir úr Rangárvallasýslu 375.
 Benedikt Pálsson í Reykjavík 285.
 Benedikt Þorsteinsson úr Skagafirði 363.
 Bernharð B. prestur 287.
 Bjarni Bjarnason í Reykjavík 285.
 Bjarni Bjarnason úr Vestmannaeyjum 361.
 Bjarni Halldórsson úr Gullbringusýslu 19.
 Bjarni Jónsson úr Barðastrandasýslu 333.
 Björn Bjarnason á Skógi í Barðastrandasýslu 296, 326.
 Björn Brynjólfsson, Gljúfuroholti, Árnassýslu 216
 Björn Jónsson úr Þingeyjarsýslu 369.

- Björn Kristjánsson úr Vest-
 mannaeyjum 344, 406.
 Björn Sigurðsson úr Vest-
 mannaeyjum 274.
 Brynjólfur Brynjólfsson í
 Gljúfurholti 216.
 Eggert Eggertsson 351.
 Eggert Vigfússon Fjeldsteð
 351.
 Einar Höskuldsson í Orms-
 koti 319.
 Einar Jónsson í Arnardal 24,
 399.
 Einar Jónsson úr Húnavatns-
 sýslu 360, 325.
 Eiríkur Eiríksson í Fjósa-
 koti, Skapt. 8, 88.
 Eyjólfur Eyjólfsson á Grjót-
 eyri 311.
 Eyjólfur Eyjólfsson á Ytri
 Ásum, Skaptafellssýslu 41.
 Friðrik Þorkelsson, Hamra-
 hlíð, Kjós 50, 220, 224.
 Geirmundur Gíslason, Syðra
 Langholti, Árnessýslu 306.
 Gestur Jónsson, Syðri Sýr-
 læk, Árnessýslu 107, 391.
 Gísli Gíslason í Skálholtsvík,
 Strandasýslu 244.
 Gísli Jónsson á Saurum 30,
 63, 396.
 Guðbjörg Hákonardóttir,
 Miklholti 221, 237, 400.
 Guðjón Jónsson úr Eyja-
 fjarðarsýslu 349.
 Guðlaugur Þórðarson úr
 Gullbringusýslu 16, 154.
 Guðmundur Benediktsson úr
 Skagafjarðarsýslu 363.
 Guðmundur Guðmundsson
 „kíkir“ 117, 151, 185, 206,
 395, 397.
 Guðmundur Guðmundsson úr
 Strandasýslu 304.
 Guðríður Jónsdóttir, Orms-
 koti, Rangárvallasýslu 319.
 Guðrún Gísladóttir úr Rang-
 árvallasýslu 14, 52.
 Guðrún Þórðardóttir úr
 Rangárvallasýslu 12, 17,
 389.
 Halldóra Árnadóttir úr
 Skaptafellssýslu 8, 88.
 Helga Jónsdóttir á Þverá í
 Barðastrandasýslu 103.
 Helga Jónsdóttir í Yztabælis-
 koti, Rangárvallasýslu 252.
 Helgi Jónsson úr Gullbringu-
 sýslu 297.
 Hinrik Ólafsson á Skálpa-
 stöðum 316.
 Hólmfríður Jónsdóttir á
 Laugalandi Eyjafjarðar-
 sýslu 379.
 Ingibjörg Árnadóttir í
 Breiðumýrarholti, Árnes-
 sýslu 107, 391.
 Ingibjörg Pálsdóttir á
 Reykjafirði 226.
 Ingibjörg Torfadóttir úr Ísa-
 fjarðarsýslu 148, 232.
 Ingvar Runólfsson úr Rang-
 árvallasýslu 375.
 Ísleifur Gunnlaugsson 368.

- Jón Ásmundsson, Krossi,
Akranesi 316.
- Jón Eiríksson úr Eyjafjarðarsýslu 223.
- Jón Hallsson úr Ísafjarðarsýslu 322.
- Jón Hannesson, Leirum,
Rangárvallasýslu 252.
- Jón Hjaltason úr Ísafjarðarsýslu 231, 265.
- Jón Jónsson á Ásgautsstöðum, Árnessýslu 107, 391.
- Jón Jónsson í Smjördalakoti, Árnessýslu 107, 391.
- Jón Jónsson í Snæringsstaðahjáleigu, Árnessýslu, 268, 289, 299, 403.
- Jón Jónsson, Ey, Rangárvallasýslu 153, 242.
- Jón Jónsson á Óttarsstöðum í Pistilfirði 249.
- Jón Runólfsson í Bakkakoti, Rangárvallasýslu 356, 408, 375.
- Jón Þorgeirsson í Hofshjáleigu, Rangárvallasýslu, 77.
- Jón Þorkelsson í Reykjavík 285.
- Jónathan Sigurðsson 366.
- Jórunn Guðmundsdóttir í Reykjavík 212.
- Kálfar Jónsson úr Ísafjarðarsýslu 322.
- Kristbjörg Nielsdóttir á Brennistöðum, Mýrasýslu 382.
- Kristín Jónsdóttir á Þverá, Barðastrandarsýslu 103.
- Kristján Elíasson í Arnardal, Ísafjarðarsýslu 24, 399.
- Lárus Eggertsson 351.
- Magnús Guðmundsson úr Ísafjarðarsýslu 24.
- Magnús Magnússon, Leirum 252, 400.
- Magnús Magnússon á Reykjavirði 226.
- Málfríður Arnoddsdóttir úr Skaptafellssýslu 234, 402.
- Margrét Arnbjörnsdóttir úr Vestmannaeyjum 275.
- Margrét Jónsdóttir á Óttarsstöðum í Pistilfirði, 249.
- Markús Loftsson í Hjörleifshöfða, Skapt. 90, 120, 149.
- Narfi Brandsson á Arnarfelli í Þingvallasveit 86.
- Ólafur Gíslason í Breiðumýrarholti, Árnessýslu 73, 75, 107, 390, 391.
- Ólafur Ólafsson úr Skaptafellssýslu 121.
- Ólafur Ólafsson úr Suður-Múlasýslu 100.
- Ólafur Ólafsson úr Vestmannaeyjum 367.
- Ólafur Þorkelsson í Reykjavík 285.
- Páll Pálsson úr Ísafjarðarsýslu 24.
- Páll Pálsson úr Rangárvallasýslu 14, 52.

- Rósa Jónsdóttir úr Eyja-
fjarðarsýslu 182.
- Runólfur Jónsson úr Rangár-
vallasýslu 375.
- Runólfur Jónsson, Stóra-
bakkakoti, Rangárvalla-
sýslu 146.
- Salómon Halldórsson 351.
- Sigfinnur Runólfsson í Yzta-
bælskoti, Rangárvallasýslu
252.
- Sigmundur Snorrason úr Ár-
nessýslu 217.
- Sigríður Gunnsteinsdóttir,
Leirum, Rangárvallasýslu
252.
- Sigríður Ólafsdóttir úr
Strandasýslu 61.
- Sigríður Sveinsdóttir á
Pverá, Barðastrandarsýslu
103.
- Sigurður Eiríksson úr Suð-
ur-Múlasýslu 6.
- Sigurður Guðmundsson úr
Ísafjarðarsýslu 24, 399.
- Sigurður Jónsson á Geld-
ingaá 315.
- Sigurður Jóseppson Norð-
mann 157.
- Sigurður Loftsson í Höfða-
brekku, Skaptafellssýslu
90, 120, 149.
- Sigurður Ólafsson úr Árnes-
sýslu 70, 389.
- Sigríður Ólafsson í Húsa-
gerði, Rangárvallasýslu 12,
17, 389.
- Sigurður Sigurðsson á For,
Rangárvallasýslu 327, 407.
- Sigurður Salómonsson, Mikl-
holti 221, 237, 400.
- Sigurlaug Einarsdóttir 233.
- Símon Eyjólfsson, Smiðshús-
um í Ytri Njarðvík 296,
302.
- Sólmundur Sveinsson úr
Húnavatnssýslu 330.
- Steinunn Jónsdóttir í Breiðu-
mýrarholti, Árnessýslu 107,
391.
- Sturlaugur Eggertsson 351.
- Sveinbjörn Jónsson úr
Barðastrandarsýslu 333.
- Þorkell Magnússon í Reykja-
vík 269, 347.
- Þorleifur Sigurðsson úr
Húnavatnssýslu 9.
- Þorleifur Þorleifsson úr Ísa-
fjarðarsýslu 24.
- Þorsteinn Einarsson úr
Skaptafellssýslu 234, 402.
- Þorsteinn Sigurðsson í Vatns-
nesi, Árnessýslu 268, 289,
299, 403.
- Þórður Bjarnason í Skálavík,
Ísafjarðarsýslu 230, 262.
- Þórður Þorvarðarson, Bratt-
holti, Árnessýslu 107, 391.
- Þórunn Jónsdóttir í Breiðu-
mýrarholti, Árnessýslu 107,
391.
- Una Vigfúsdóttir úr Skaga-
fjarðarsýslu, 363.

III. LAGASTAÐIR, SEM TIL ER VITNAÐ.

1281. Jónsbók: Kaupabálkur 12. kap., 188, Kaupabálkur 21. kap. 372, 373, Rekabálkur 127.
1318. Auðunar biskups máldagabók 46.
1360. Jóns biskups Eiríkssonar máldagabók 46.
1394. Péturs biskups máldagabók 46, 48, 49.
1461. Ólafs biskups Rögnvaldssonar máldagabók 46, 48, 49.
1550. Sigurðarregistur 47.
1595. Tilskipun 20. marz 127.
1650. Tilskipun 3. maí 127, 129.
1683. Dönsku Lög Kristjáns V, 15. apríl:
1—4—2 223; 1—6—12 314; 5—2—17 59; 5—14—37 132; 6—6—15 21; 6—13—4 18; 6—17—10 og 11 210.
1687. Norsku lög Kristjáns V, 15. apríl:
1—2—3 14, 73; 1—4—1 148; 1—7—1 14, 73; 1—13—13 93; 1—15—1 235; 1—16 174; 1—44—30 46; 5—13—35 132; 6—6—11 112; 6—13—16 og 18 76; 6—14—6 262; 6—16—18 sbr. 7, 110.
1687. Tilskipun 19. nóv. 163.
1693. Laugaart 10. júní 163.
1705. Tilskipun 15. maí 6. gr. 170.
1719. Tilskipun 31. marz 174.
1720. Kammerréttarskipun 18. marz II, 11. gr. 131.
1735. Tilskipun 19. ágúst 272 — 1. gr. 148.
1746. Erindisbréf biskupa 1. júlí 47.
1749. Konungsbréf 10. des. 272.
1750. Konungsbréf 5. júní 169, 171.
1751. Tilskipun 21. maí 1. gr. 28.
1776. Tilskipun 15. apríl 95, 96, 200, 201, 202, 203, 205.

1778. Opið bréf 4. maí 1., 2. og 3. gr. 127, 128, 129.
 1783. Konungsbréf fyrir Noreg 17. jan. 163.
 1788. Opið bréf 18. jan. 133.
 1791. Tilskipun 22. júlí 170.
 1793. Tilskipun 30. jan. 377
 1793. Tilskipun 5. apríl 71.
 1794. Tilskipun 3. sept. 11.
 1796. Tilskipun 3. júní 29. gr. 148 — 35. gr. 224, 251 — 22. gr. 223.
 1797. Tilskipun 20. jan. 34. og 35. gr. 69.
 1797. Ráðuneytisbréf 16. sept. 163.
 1799. Ráðuneytisbréf 16. marz 178.
 1800. Tilskipun 11. júlí 221, 374 — 20. gr. 174, 178.
 1805. Tilskipun 25. jan. 27. gr. 178.
 1805. Tilskipun 31. maí 220, 230, 231, 232, 233, 269, 325.
 1819. Opið bréf 23. júlí 85. 132.
 1819. Tilskipun 11. ágúst 259.
 1821. Opið bréf 13. sept. 1. gr. 133.
 1824. Tilskipun fyrir Danmörku 24. sept., 4. gr. 62.
 1827. Tilskipun 30. marz 378.
 1830. Aukatekjureglugerð 10. sept. 23. gr. 262.
 1832. Tilskipun 15. ágúst 2 — 2. gr. 197, 199 — 10. gr. 174 sbr. 13. gr. 388 — 16. gr. 199.
 1833. Tilskipun 24. apríl 133 — 1. gr. 92, 93 — 3. gr. 396 — 6. gr. 396 — 9. gr. 396.
 1833. Tilskipun 4. okt 8. gr. 240 — 10. gr. 359, 409 — 16. gr. 377 — 17. gr. 377 — 23. gr. 241.
 1834. Erindisbréf 25. febr. 11.
 1838. Tilskipun 24. jan. 390, 220, 235 — 4. gr. 101, 105, 116, 160, 183, 225, 270, 316, 321, 378, 392, 393, 397, 402 — 5. gr. 307, 321, 393, 403 — 6. gr. 316 — 8. gr. 211, 235, 300 — 9. gr. 119 — 11. gr. 62, 228, 245 — 12. gr. 228 — 13. gr. 102, 267 — 15. gr. 148, 231, 232, 233.
 1839. Opið bréf 29. maí 282, 283.
 1840. Tilskipun 11. apríl 1. gr. 7, 10, 112, 113, 114, 123, 183, 216, 218, 223, 225, 235, 270, 287, 301, 305, 307, 316,

- 321, 323, 362, 364, 400, 402 — 3. gr. 287 — 4. gr. 184,
 223, 236, 321 — 5. gr. 184 — 6. gr. 7, 105, 112, 113,
 114, 123, 235, 300, 321, 350, 392 — 12. gr. 27, 71,
 101, 287, 329, 332, 334 — 13. gr. 101, 298, 326, 348
 — 14. gr. 101 — 15. gr. 219, 406 — 21. gr. 113,
 235, 402 — 22. gr. 114, 118, 160, 210, 392, 393, 400.
 — 23. gr. 160, 251 — 25. gr. 118, 210 — 30. gr.
 27, 51, 80, 115, 184, 219, 274, 276, 323, 345, 383,
 384, 406 — 32. gr. 219 — 34. gr. 355 — 39. gr. 355
 — 41. gr. 78 — 43. gr. 362 — 50. gr. 22, 317 — 58.
 gr. 118, 210, 313 — 64. gr. 78 — 78. gr. 235 — 79.
 gr. 118, 210, 211, 219, 346.
1840. Tilskipun 15 apríl 4. og 5. gr. 219, 383.
1841. Tilskipun fyrir Danmörku 20. jan. 6.
1841. Tilskipun 26. marz 8. gr. 184, 219, 383.
1841. Tilskipun 28. júlí 133.
1841. Tilskipun 8. sept., 3. gr. 208 — 5. gr. 21 — 8. gr. 210.
1846. Tilskipun fyrir Danmörku 7. maí 71.
1849. Tilskipun 11. apríl 1. gr., 27 — 21. gr. 27.
1850. Erfðatilskipun 25. sept. 10. gr. 60, 293, 338.
1853. Opið bréf 2. apríl 126, 127, 128, 129.
1855. Bréf dómsmálastjórnar til amta 29. maí 11.

IV. EFNISSKRÁ.

Atriðisorð.

Ábúð.	Endurheimt.
Aðfarargerðir.	Erfðir. Erfðamál.
Aðild.	Fjádráttur.
Aðiljasamlag.	Fógetagerðir.
Afrétt.	Fóstureyðing.
Áfrýjun.	Frávísun.
Afsal arfs.	Frestir.
Afsal bótaréttar.	Fullframning brots.
Ákæra	Fundið fé.
Arfur fyrirfram greiddur.	Gagnsakir.
Sjá Erfðir. Erfðamál.	Gáleysi.
Ásetningur. Sjá Saknæmi.	Gjafsókn, Gjafvörn.
Athafnaleysi.	Gjaldprotaskipti.
Auðgunartilgangur.	Gæzluvarðhald.
Áverkamál.	Hefð.
Barnsfaðernismál.	Hilming.
Barnsfæðing í leyni.	Hjú, húsmenn.
Byggingasamþykkt.	Hlutdeild.
Bæjarsjóðir og sveita.	Hneykslanlegar samvistir.
Concursus.	Hórdómsbrot.
Dómar.	Hvinnska, Hnupl.
Dómendur.	Illur viðurgerningur við barn.
Dómsgerðir.	Innsetningargerð.
Dómstólar og framkvæmda- vald.	Innstæðukúgildi jarðar.
Eiður.	Ítrekun.
Eignaréttur að landi.	Játning.
Eignaupptaka.	Kirkja.
Eignaspjöll.	Laxveiði.
	Leiðbeiningarskylda dómara.

Lákur.	Réttarvenja.
Lyfsölulöggjöf.	Sakhæfi.
Lækningar.	Saknæmi.
Lög og lögskýring.	Samningar.
Lögbann.	Sáttir.
Lögfesta.	Sifjaspell.
Lögregluréttarmál.	Sjálftaka (gertæki).
Lögreglustjörn.	Skaðabætur. Ígjöld.
Lögræði.	Skattar og gjöld.
Lögvilla.	Skipti.
Máldagar.	Skírlífisbrot.
Málflutningsmenn.	Skjalafölsun.
Málflutningsumboð.	Stefnur, stefnubirting,
Málskostnaður.	stefnuvottar.
Manndráp.	Stiftamtmaður.
Mat og skoðun.	Sönnun.
Nauðgun.	Sýkna.
Nytjastuldur.	Tilraun.
Ómerking.	Tómlæti.
Prestar, prestsekkjur.	Traustfang.
Prestsgjöld.	Trúarbrögð.
Rannsókn opinberra mála.	Uppboð.
Refsiákvörðun og atriði, sem	Valdstjörn, brot gegn henni.
áhrif hafa á hana.	Vanreifun.
Refsiheimildir og skýring	Varðhald.
þeirra.	Veiði.
Refsitegundir og refsihæð.	Verjandi, málsvarnarlaun.
Res judicata.	Vogrek.
Réttarfar. Sbr. aðild, áfrýj-	Þinglýsing.
un, dómar, dómendur, frá-	Þingvottar.
vísun, ómerking, sáttir,	Þjófnaður.
stefnur og stefnubirting.	

Ábúð.

Prestsekkja átti tilkall til þess að leiguliði rýmdi kirkjujörð, enda þótt hann hefði setið hana yfir 20 ár. Kon.br. 5. júní

1750, er varðaði rétt prestsekkna, talið ganga fyrir almennum ákvæðunum í tilsk. 22 júlí 1791 um leiguliða 169.

Í byggingarbréfi, er landeigandinn A veitti Á, sagði, að hanu skyldi víkja af jörðinni K í fardögum 1858. Vorið 1858 var Á heimilað að sitja þriðjung af jörðinni næsta fardagaár. Á færði ekki sönnur á, að hann hefði fengið frekari leigurétt á jörðinni, og var staðfestur úrskurður fógeta í júní 1859 um útburð á Á af jörðinni, sbr. N. L. 6—14—6 og aukatekjureglugerð 10. sept. 1830, 23. gr. 258.

Ábúandi jarðar seldi innstæðukúgildi hennar heimildarlaust. Voru það 6 kindur. Þ keypti, en seldi kindurnar J, og var raunar talið, að Þ hefði verið einskonar umboðsmaður J. Þeim J og Þ var ljóst, að leiguliðinn hafði ekki aðrar kindur undir höndum en þær, sem töldust til innstæðukúgildisins. J var dæmt skylt að svara jarðareiganda sex kindum eða andvirði þeirra. 370.

Aðfarargerðir.

Sjá Innsteningargerðir og Fógetagerðir. Sjá enn fremur Vald-stjórnin, brot gegn henni. 212.

Aðild.

Konungssjóður sækir leigutaka veiðiréttar til greiðslu leigu. 34.

Prestur sækir bændur til að inna af höndum lambeldi. 45.

Málum út af eignum klaustra er beint gegn umboðsmanni klausturs. 125, 407, 134, 410, 186, 413.

Konungssjóður áfrýjar skiptaréttarúrskurði. 130.

Prestur höfðaði mál f. h. prestakallsins og krafðist þess, að því yrði dæmdur eignarréttur að nýbýli. Prestur var talinn hafa heimild frá stiftsyfirvöldum til að höfða mál, sækja sáttafund o. fl. 195.

A og J drápu 9 kindur bónda í því skyni að koma í veg fyrir, að þær yllu útbreiðslu fjárkláða. Ekki nýttu þeir sér kindurnar. Með þessu spilltu þeir hjargræðisstofni, og þótti hið opinbera eiga sök. 243.

- Í máli á hendur umboðsgózi klausturs var umboðsmanninum stefnt til Lyfd., en ekki amtmanni. Frávísun 116.
- B lögráðamaður A, jarðareiganda, krafðist útburðar á Á, leiguliða, f. h. A. Á stefndi þeim A og B báðum til yfirréttar. Sagt, að B sé ekki aðili máls, og máli vísað frá að því er hann varðar 258.
- K áfrýjar skiptaréttarúrskurði í dánarbúi konu sinnar. Með úrskurðinum voru verðmæti, sem K hafði látið dóttur sína hafa sem fyrirfram greiddan arf, dregin undir skiptin 290, 336.
- Kammeraðvókatinn áfrýjar máli til Hæstaréttar út af eignarrétti konungsjarðar að landsvæði 413.

Aðiljasamlag.

a) Einkamál.

- Erfingjar K, fyrri konu M, áfrýja skiptum í búi M til ómerkingar eða breytingar 5.
- Fjórir bændur voru skyldaðir í sama máli til að fódra eitt lamb hver fyrir prest sinn. Þeir áfrýjuðu sameiginlega dóminum 45.
- Erfingjar konunnar M áfrýja skiptaréttarúrskurði sameiginlega 56.
- Eigandi jarðarinnar S taldi sér eignarrétt á nýbýlinu H. Hann sótti mann þann, sem reist hafði nýbýlið, svo og ábúanda nýbýlisins í sama máli til greiðslu landskuldar 94.
- Hreppstjórar tveggja hreppa sækja þrjá menn, sem veitt höfðu fugla og silunga á afrétt hreppanna, í sama málinu 173.
- Sameigendur tveggja jarða stóðu að málssókn gegn eiganda veiðiréttar í á og árósi 174.
- Erfingjar í dánarbúi sækja skiptaráðandann til bóta fyrir að selja eign og virða ekki fyrirmæli þeirra um lágmarksverð 341.

b) Opinber mál.

- Karl og kona, sem framið höfðu sífjaspell, sótt til refsingar í sama máli 17.

Menn, sem voru sakaðir um þjófnað eða hluttöku í honum, sóttir í sama máli 24, 103, 107, 149, 216, 299, 322, 333.

Karl og kona, sem óhlýðnuðust amtsúrskurði um að slíta samvistir, voru sótt til refsingar í sama máli 52, 88.

I var sökuð um að hafa reynt að eyða fóstri sínu og að ala barn í leyni, en Ó um hluttöku í fóstureyðingu. Ó, kona hans S og móðir hans Þ sökuð um að hafa vanrækt að liðsinna I við barnsburð. Þá voru þau Ó, S og fjórir menn aðrir ákærð fyrir þjófnað, en Þ fyrir hilmingu. Þetta fólk allt var saksótt í sama málinu 107.

Bræður tveir voru ákærðir í sama máli fyrir eignaspjöll 242.

Hjón voru ákærð fyrir þjófnað í sama máli 234, 402, 249.

Hjón ákærð í sama máli fyrir illt atlæti að barni þeirra, er andaðist 237, 400.

Bóndi, bústýra hans og vinnumaður voru sótt í einu máli fyrir þjófnað, og hjón, sem veittu viðtöku varningi frá bóndanum, voru einnig ákærð í máli þessu 252.

Þrír menn voru saman um þjófnað. Sóttir saman. 285.

Tveir menn voru ákærðir fyrir fölsun skjala, annar reit skjal samkvæmt beiðni hins 316.

Hjón og hjú þeirra voru ákærð fyrir þjófnað í sama máli 319.

E fór með sonum sínum fjórum og vinnumanni sínum á bæ og tók þar 6 kindur, og var hér um ólögmæta sjálftöku að tefla. Þeir voru allir sóttir í sama máli til refsingar 351.

Hjón og sonur þeirra voru sótt í sama máli til refsingar fyrir þjófnað 363.

R og börn hans þrjú voru sótt sameiginlega til refsingar fyrir mótpróa við lögreglustjóra 375.

Afrétt.

Hreppstjórar tveggja hreppa höfðuðu mál gegn þremur mönnum fyrir óheimila veiði í Fiskivötnum, í afréttum hreppanna. Efnisúrlausn fékkst ekki 173.

Afrýjun. Sjá einnig Frávísun.

P og G voru dæmd í einu máli fyrir refsivert atferli. P, sem var húsbóndi G, óskaði vegna sín og G, að málinu yrði

- skotið til Landsyfirdóms. Ósannað var, að P hefði haft umboð G til þessa, og var lagt fyrir héraðsdómara að afla dómsskýrslu G um, hvort hún óskaði áfrýjunar 14.
- Áfrýjað var skiptaréttarúrskurði. Varnaraðiljar voru sjö, en einungis þremur þeirra var stefnt til yfirdómsins. Nafngreindum presti var stefnt f. h. hinna aðilanna fjögurra. Talið rangt að stefna honum til yfirréttar vegna þeirra, sbr. tilsk. 20. jan. 1841, 1. gr. Frávísun 5—6.
- Héraðsdóm kváðu upp sýslumaður ásamt tveimur samdómendum. Sýslumanni var stefnt til yfirdóms til að verja dóm sinn, en ekki samdómendum. Máli var vísað frá yfirdómi, sbr. N. L. 1—2—3, sbr. 1—7—1; 13—14.
- F var stefnt til yfirdóms vegna K. F hafði ekki skriflegt umboð til að sækja dóm fyrir K. F var veittur þriggja mánaða frestur til að tilkynna K um áfrýjun málsins 23.
- O áfrýjaði máli, en stefndi ekki gagnaðiljanum. Krafðist hann ómerkingar héraðsdóms vegna gallaðrar sáttameðferðar. Á þetta varð ekki lagður dómur, þar sem O hafði ekki stefnt gagnaðiljanum 54.
- Áfrýjunarstefna í gagnsök var ekki tekin út, fyrr en meira en 6 mánuðir voru liðnir frá birtingu dóms, og var því ekki unnt að taka gagnsök til meðferðar 68.
- Sömu málalok, og breytti það engu, þótt héraðsdómari hafi ritað á stefnu, að honum og meðdómendum hans væri löglega stefnt 73.
- Ákærðir óskuðu máli skotið til Landsyfirdóms. Stiftamtíð ákvað einnig að áfrýja máli. Var sú ákvörðun rituð á dómsgerðir, en þetta fyrirkall var einungis birt héraðsdómara, en ekki hinum ákærðu. Frávísun 153.
- Héraðsdómari tilkynnti ákærða með áritun á dómsgerðir, að máli hans væri stefnt til Landsyfirdóms og mætti ekki vænta frekara fyrirkalls o. s. frv. Ákærða var hins vegar ekki stefnt fyrir yfirdóminn til sakar að svara og dóm að þola, svo sem boðið er í tilsk. 31. maí 1805. Frávísun frá yfirdómi 220, 325.
- Refsimáli var eingöngu skotið til Lyfd. samkvæmt ósk dómfelldu, en með hérað. voru þeir sýknaðir af frekari ákærum

sóknarans. Varð því í Lyfd. dæmt um það eitt, hvort stað-festa ætti hérð. eða alsýkna dómfelldu 146, 353.

Héraðsd. ritaði stefnu til yfirdóms á dómsgjörðir. Stefna var hins vegar ekki birt dómaranum, og hafði hann þó ekki fallið frá því, að stefnan yrði sér birt. Frávísun frá yfirdómi 230, 369.

Samkv. tilsk. 31. maí 1805, 4. gr. sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 15. gr., er boðið, að sýslumenn skuli rita á dómsgjörðir, er þeir stefna málum til æðra réttar, að þeir taki áfrýjunarstefnu gilda. Þetta hafði dómara láðst að gera. Frávísun 231, 232, 233.

P stefndi máli til Lyfd. samkv. konunglegu uppreistarbréfi. Þegar mál átti að taka fyrir í yfirdóminum, kom stefnan ekki fram, og féll málið þá niður. Tók P þá út aðra stefnu án þess þó að fá nýtt leyfisbréf. Þar sem áfrýjunarstefnan fyrri kom aldrei fyrir dóm og málið datt því niður af sjálfu sér, var ekki unnt að stefna því að nýju í skjóli uppreistarleyfisins, enda var talið, að réttarvenja, sem myndast hefði á grundvelli tilsk. 19. ág. 1735 og konbr. 10. des. 1749, væri því andvíg. Frávísun 271.

Áfrýjandi lagði aðeins fram eftirrit af dómi HR, sem hann kvað hafa fellt niður dóm Landsyfirréttar. Máli frávísað samkv. N. L. 1—6—10 að kröfu gagnaðiljans 314.

Nokkrir menn voru í héraðsdómi dæmdir sýknir af refsí-ákæru, en hins vegar dæmt skylt að greiða sakarkostnað. Dóminum var einungis af þeirra hálfu skotið til yfirdóms, en ekki af hendi stiftamts. Kom því refsíábyrgð þeirra ekki til álita þar heldur aðeins skylda til greiðslu sakar-kostnaðar, og voru þeir sýknaðir af þeirri kröfu 353.

Hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður var ekki birtur stefnda og ósannað var, að honum hefði verið gert viðvart um skiptafund þann, sem hann var kveðinn upp á. Stefndi sótti ekki þing í Landsyfirdómi. Máli vísað frá af þessum sökum 384.

G var ákærður fyrir þjófnað, en sýknaður í hérð. Máli var skotið til Lyfd. samkv. ósk hans eingöngu. Til Hæstaréttar

var máli áfrýjað af hálfu stiftamts, en ekki varð lagður þar dómur á þjófnaðarákæru samkvæmt framansögðu 395.

Afsal arfs. Sjá Erfðir. Erfðamál.

Afsal bótaréttar. Sjá Laxveiði, 34.

Ákæra.

Refsikrafa kom ekki fram frá eiganda verðmæta, er hnuplað var, og var því ekki unnt að leggja dóm á ákæru 27.

Sagt, að ákæran hljóði um annað atriði en það, sem réttargjörðir fjalla um. Sýkna 31.

E var dæmdur í hérð. fyrir að nota hross heimildarlaust. Sagt, að E verði ekki dæmdur fyrir nytjastuld, þar sem ekki hafi komið fram refsikrafa frá eigendum 44.

Krafizt var sekta á hendur B, kaþólskum presti, sem lét reisa hús án þess að leita byggingarleyfis. Þess var og krafizt, að svo yrði mælt í dómi, að B væri óheimilt að nota hús þetta fyrir kirkju eða kapellu. Sagt, að slíkri kröfu verði ekki komið að í þesskonar máli 284.

Arfur fyrirfram greiddur. Sjá Erfðir.

Ásetningur. Sjá Saknæmi.

Athafnaleysi. Sjá Fæðingar í leyni, 107, 392.

Auðgunartilgangur. Sjá Hilmingu, 157.

Áverkamál.

Sjá einnig Manndráp og Illan viðurgerning við barn.

B og G lágu saman í rúmi. G fullyrti, að B hefði spyrnt fæti í sig og sagði það mörgum mönnum. Kvartaði hann um eymsl og sýndi mönnum kúlu eða gúl á brjósti sínu.

G andaðist nokkrum dögum síðar. Ósannað þótti, að B hefði framið líkamsmeiðingar á G. Sýkna 19.

G og E lágu saman í rúmi. Veitti G E áverka með svipuskapti. Kvaðst G hafa ráðizt á E vegna þess, að E hefði tekið heimildarlaust hest hans og riðið honum. Lyfd, taldi, að með þessu hefði G ekki misþyrmt saklausum manni. Þar sem ákæran laut að þessu einu saman, var G sýknaður. Í hrd. segir, að E hafi ekki átt í útistöðum við G „daginn áður“, og ekki hafði E látið sér um munn fara ósæmileg orð í garð G, er þeir yrtust á í rúminu. G var refsað samkv. 9. gr. tilsk. 4. okt. 1833, enda yrði að telja E saklausan mann samkv. þessum ákvæðum.. Sár var lítilfjörlegt og var vísað til 3. gr. tilsk. 30, 396.

Þ kom á heimili J hreppstjóra. Barði J hann í höfuðið. Féll Þ í yfirlið og varð blár og bólginn eftir högginn. Ósannað var, að Þ hefði að fyrra bragði aðhafzt nokkuð ósæmilegt í áreitnissskyni við J. J var refsað samkv. 1. gr. tilsk. 4. okt. 1833, 5 rd. sekt 91.

J kom drukinn á bæ. Lenti hann í áflogum við bóndann S. Ó, faðir S, maður um átttrætt, reyndi að sefa J, en J sló hann þá hnefahögg og hratt honum frá sér. Eftir hálfa stund veiktist Ó hastarlega, og andaðist hann eftir 14 daga. Ó hafði að vísu fjórum dögum áður dottið af hestbaki, en ekki var sú bylta talin hafa valdið neinu um andlát hans. Læknisskoðun og álit lækna hnigu að því, að dánarorsök yrði rakin til högga J. Ekki var ástæða að ætla, að J hafi sett sér að ráða Ó bana. Honum var refsað samkv. 10. gr. 2. atriði tilsk. 4. okt. 1833. 3 ára betr.h.v. í lyfd., en 8 ára í hrd. 356, 408

Barnsfaðernismál.

G, sem stúlkan A kenndi barn, gekkst við samförum við hana á getnaðartíma barns. Sagt, að það geti ekki leitt til sýknu, þótt sannað væri, að A hefði verið fjöllynd á þessum tíma, en slíkt var þó ekki sannað. G var dæmdur faðir barns og skyldi borga „þess uppfóstur og uppeldi eftir þeirri tiltölu

við móðurina, sem hlutaðeigandi yfirvald þar um ákveður“ 98.

Barnsfæðing í leynd.

I, sem var barnshafandi, fór að næturlagi út úr baðstofu og hafði með sér skæri. Ól hún barn frammi í bæjardýrum, klippti sundur naflastreng, en batt ekki fyrir. Upphaflega taldi hún, að barn hefði hljóðað, en hvarf frá því síðar. Gróf I barnið í mosadýi, og fannst það þar 1½ mánuði síðar. Læknir taldi það hafa verið fullburða og með lífi í fæðingu. I kvaðst hafa tekið þetta til bragðs af ótta við húsbónda sinn, sem var faðir barnsins. Lyfd. beitti líflátsrefsingu samkv. N. L. 6—16—18, sbr. 7. gr. Í hrd. segir, að eftir skoðun læknis hafi barnið ekki dregið andann og því ekki lifað út af fyrir sig eftir að það fæddist. Átti því greint lagaboð ekki við, sbr. 7. gr. I var hins vegar dæmd fyrir að nota fóstureyðandi meðul og fyrir að vanrækja að leita aðferða til að lífga barnið eftir fæðingu þess. Refsað „eftir grundvallarreglum löggjafarinnar“ og dæmd 6 ára betr.hússvinna. Í þeirri refsingu fólst einnig refsing fyrir hluttöku í þjófnaðarhilmingu 107, 391.

Ó, barnsfaðir I, sbr. næstu reifun á undan, var talinn hafa styrkt fremur en bælt þann þanka hjá I að fæða barn í dul. Honum var refsað fyrir þá hluttöku samkv. grundvallarreglunni í N. L. 6—6—11. S, kona Ó, vissi, að I var barnshafandi. Vaknaði hún að nóttu til við það, að I talaði til þeirra hjóna og kvaðst vera veik. S kvað sig ekki hafa grunað, að komið væri að fæðingu hjá I, og sinnti henni ekki. S var ekki refsað fyrir þetta afskiptaleysi. Þ, móðir Ó, gat því síður sætt refs. fyrir ákært afskiptaleysi af I, þar sem henni var ókunnugt um, að I væri barnshafandi 107, 392.

H ól barn að næturlagi, klippti sundur naflastrenginn, en batt ekki fyrir. Kvaðst hún ekki hafa fundið lífsmark með barninu, sem hún sveipaði inn í dulu og lét liggja til fóta í rúmi sínu. Landlæknir vildi ekki fullyrða, að barni hefði verið lífvænt, ef það hefði notið rétttrar meðferðar og lífgunartilraunir hefðu farið fram. Athugun á barni benti til

þess, að það hefði verið mjög veikt áður en það fæddist, og var það með meinsemd í heila. H hafði ekki lagt dul á, að hún væri barnshafandi, og hún átti fót handa barni, ef á þurfti að halda. Hún skýrði og undanbragðalaust frá máli. Óvíst var, hvort barn hafi verið með lífi, er það fæddist. Sýkna 379.

Byggingasamþykkt.

B lét reisa hús á lóð sinni og aflaði ekki byggingarleyfis samkv. op. br. 29. maí 1838. Sagt, að húsið hafi staðið á eigin lóð langt frá öðrum húsum, og verði B því ekki sektaður fyrir vanrækslu í þessu efni. Var tekið fram, að op. br. frá 1838 hafi verið skilið svo „in praxi“ 282.

Bæjarsjóðir og sveita.

Sektir eru ávallt látnar renna í sveitarsjóði. Yfirlit yfir sektadóma sjá *Refsitegundir, refsihæð*.

Hjón frömdu sauðapjófnað. Hérð. dæmdi þeim skylt að greiða hreppsjóði í hreppi, er þau voru dvalföst í, iðgjald tveggja kinda. Þetta ákvæði var fellt niður í lyfd. 234.

Concursus.

Ó var í hrd. dæmdur sekur um samfarir við stúlku, sem var fátæðlingur, og ennfremur fyrir hórdómsbrot vegna þessa verknaðar síns. Refsað í einu lagi fyrir þessi brot 390.

I var ákærð um tilraun til fóstureyðingar og um fæðingu barns í leyni. Henni virðist aðeins hafa verið refsað í lyfd. fyrir barnsfæðingu í leyni. Í hrd. var henni refsað fyrir tilraun til fóstureyðingar og fyrir að hafa vanrækt að leita rétttra aðferða við að lífga barn það, sem hún ól, og var refsað eftir grundvallarreglum laga 107, 391.

Ó var refsað fyrir að hafa látið I, sem var barnshafandi af hans völdum, drekka vökva, sem hann taldi fóstureyðandi, og enn fremur fyrir að hafa ekki komið í veg fyrir, að I fæddi barn sitt í leyni. Þá var honum einnig refsað fyrir þjófnað, 6 ára betr.h.v. dæmd fyrir fyrri verknaðinn, en

- 2 ára betr.h.v. fyrir síðari verknað, alls 8 ára betr.h.v. 107, 391.
- Menn voru dæmdir fyrir þjófnað á fleiri kind en einni 101, 103, 107, 234.
- Tveir menn voru dæmdir fyrir að drepa 9 kindur 242.
- Manni var refsað fyrir stuld á sauðum og hrossi 299.
- Manni var refsað fyrir að taka tvívegis með nokkru millibili peninga úr hirzlu 306.
- Manni refsað fyrir að fara þrjár nætur í röð inn í bæ til þjófnaðarverka 327.
- S var dæmdur fyrir ýmsa þjófnaði, er lýstu „sterkri þjófnaðartilhneigingu“. 330.
- S fór fjórum eða fimm sinnum inn í verzlun og framdi þar þjófnaði 333.
- Sannað þótti, að höfuðhögg, er J greiddi Ó, öldruðum manni, hafi leitt Ó til dauða. Refsað samkv. 10. gr. 2. atriði tilsk. 4. okt. 1833 356, 408.
- Maður dæmdur fyrir þrítekinn þjófnað. 363.
- J vék heimildarlaust úr varðhaldi og sýndi lögreglustjóra þvermóðsku og beitti ofbeldi, er lögreglustjóri bjóst til að handtaka hann. Refsað í einu lagi 375.

Dómar.

- Að því var fundið, að héraðsdómari hafði ekki vottað um lögmæti málsmeðferðar í opinberu máli, svo sem boðið er í 35. gr. tilsk. 3. júní 1796 223, 251.
- Form fógetaúrskurðar var að vísu óvenjulegt, en ágallinn varðaði þó ekki ómerkingu 258.

Dómendur.

- Sjá ennfremur Gæzluvarðhald, Leiðbeiningarskyldu dómara og Rannsókn opinberra mála.

- Annar meðdómanda hafði áður tekið þátt í úthlutunargjörð um land það, sem málið fjallaði um. Ekki var talið, að þetta hefði bundið hann í afstöðu hans til máls, enda var nú nýjum upplýsingum til að dreifa 198.

P var umboðsmaður jarðarinnar V. Hann framkvæmdi sem fógæti útburð á J af jörð þessari. Sagt, að þetta fái ekki staðizt samkv. N. L. 1—5—6, og hefði P borið að víkja ex officio. Ómerking 277.

Óglögg bókun um dómtöku máls. Dómari var ekki talinn hafa haft mál of lengi undir dómi 28.

Sagt, að rekstur opinberra mála hafi verið langsamur, en töf þó talin réttlætt 33, 87, 161, 185, 219, 251, 288, 335.

Birting héraðsdóms dróst nokkuð, en ekki var dómari sektaður fyrir það, enda var ekki ljóst, hvort dómara eða stefnuvottum væri um að kenna 72, 348.

Meðdómsmönnum var ekki stefnt til Lyfd., máli vísað frá 73. Dráttur, sem varð á fyrirtöku máls í héraði, talinn réttlættur 78—9.

Gæzluvarðhaldsvist var úr hófi löng og var það átöluvert 102, 267, 335.

Opinberu máli var vísað frá Landsyfirdómi vegna ágalla á stefnu. Héraðsdómari tók þá málið allt upp af nýju, stefndi ákærða fyrir dóm og kvað aftur upp yfir honum sama dóm og áður. Ekki þótti alveg næg ástæða til að sekta dómarann 124.

Töf á að afla upplýsinga að fyrirlagi Landsyfirdóms átalín, en ekki látin varða ábyrgð 156, 211.

Mál var undir dómi hálfan annan mánuð, en það stafaði af alkunnum veikindum dómarans 215.

Rekstur máls dróst úr hófi, en það stafaði að nokkru af sýslumannaskiptum. 267.

Sagt, að ýmsir gallar séu á undirbúningi málsins í héraði, en hvorki vörðuðu þeir ómerkingu né dómara ábyrgð 318.

Mikil töf varð á meðferð og rekstri mjög óbrotins máls, en ekki varðaði það þó dómara ábyrgð 324.

Mál var undir dómi í 84 daga, en réttlættist af embættisönnum 350.

Dómsgerðir.

Talið varða frávísun, að hæstaréttargerðir voru ekki lagðar fram in forma heldur aðeins afrit af hæstaréttardómi 314.

Sagt, að dómurum beri að rita á dómsgerðir, að þeir taki áfrýjunarstefnu gilda, varði ella frávísun 231, 232, 233.

Dómstólar og framkvæmdavald.

Dómstólar skýra efni amtsúrskurðar, er leggja fyrir karl og konu að slíta samvistir. 52, 88, 226.

Eiður.

N hafði uppi kröfu í dánarbúi J. Ekki þótti fært að láta úrslit máls velta á eiði N, og var búið sýknað 168.

Bent á, að skýrsla manns fyrir notario sé ekki eiðfest, enda bresti notarius vald til eiðtöku 180.

Kaupbréfi var andmælt fyrir þá sök, að það væri óeiðfestur gerningur. Á þau andmæli varð ekki fallizt 188—9.

Eignaréttur að landi.

B keypti jörðina Þingeyrar á uppboði 1811 ásamt annarri jörð undan Þingeyraklaustri. R, sonur B, taldi eignarétt að fjallendi nokkru, V, hafa fylgt með í kaupunum. Því var hafnað m. a. vegna þess að heimildarskjöl voru talin benda til þess, að landsvæði þetta hefði tilheyrt klaustrinu sem stofnun, en ekki jörðinni Þingeyrum, og að nokkru leyti var þetta byggt á skjali, sem B reit til amtsins eftir að hann varð hæstbjóðandi að jörð á uppboði, svo á uppboðsskilmálum fyrir jörðinni, er sala á henni var reynd tvívegis milli 1790 og 1800. Öðrum þræði voru þessi málalok og reist á lýsingu heimildarskjala fyrir öðrum jörðum klaustursins á rétti þeirra til fjallendis þessa. Lögfestur, m. a. af hendi B, voru ekki taldar skipta máli. Í öðru lagi byggði R eignarétt á hefð. Ekki var talið, að notkun þeirra feðga hvors fram af öðrum á fjallendi þessu væri með þeim hætti, að það gæti leitt til hefðar, „þó ákvarðanirnar um hefð í dönskum og norskum lögum væru álitnar gildandi á Íslandi, og þó staða áfrýjandans (R) og föður hans sem umboðsmanna klausturgózens ekki væri því til fyrirstöðu, að þeir gætu hefðað neitt undan því“, svo

sem segir í hrd. R staðhæfði enn, að ákvæði Landsleigubálks Jónsb., 26. kap. leiddi til þess, að sönnunarbyrði hvíldi á forráðamönnum klausturgózsins um það, að afsalsbréfið til B tæki ekki til fjallendisins, en á það varð ekki fallizt. Í hrd. var ekki dæmt um eignarétt að landsvæði þessu, heldur urðu málalok þau, að R var sagt óheimilt að nota fjallendi þetta með nánari ummerkjum 134, 410.

Í deilu milli jarðanna V og S var skógur talinn eign V, enda báru forn skjöl og skilríki þess vitni, að svo hefði verið, en ósannað var, að réttur til þessa skógar hefði horfið V og lagzt til S. Lögfesta og niðursetningargjörð styrkti m. a. málstað V. Ósannað var, að forráðamenn S hefðu hefðað rétt til skógarins, enda bar Jónsbók Landsleigubálkur 26 þess merki, að hefð gat því aðeins unnizt, að lögleg vitni og skilríki um eldra rétt hefðarþola vantaði, og auk þess voru ekki sönnuð þau afnot frá S, sem eru forsenda fyrir hefð 186, 413.

Í máli út af eignar- og umráðarétti yfir nýbýlinu F var til þess vísað, að F var reist 1847 í landi, sem kirkjujörðin S hafði yrkt og notað. Í úthlutunargjörð, sem fram fór 1850 samkvæmt 10. gr., sbr. 3. gr. tilsk. 15. apr. 1776, var á því byggt, að F væri hluti úr S, og hreyfði Á, sem reist hafði F, ekki athugasemdum. Þessi niðurstaða studdist og við landamerkjaskrá og lögfestu fyrir S. Talið var, að F yrði að skoða afbýli, en ekki nýbýli. Á hreyfði ekki kröfum sínum um eignarrétt yfir F, fyrr en 1858, er hann hvarf af F, og hafði hann þá með tómlæti sínu glatað „rétti sínum, þótt annað hefði ekki komið til“ 195.

Eignaupptaka.

Kaupmaður var sektaður í hrd. fyrir óleyfilega sölu á olíu, þar sem hún færi gegn einkarétti lyfsala til lyfsölu. Birgðir af olíu voru dæmdar upptækar 409.

Eignaspjöll.

Bræðurnir J og A fóru inn í fjárhús B og drápu 9 kindur hans með því að kæfa þær, og drap J 5, en A 4. Skrokk-

ana létu þeir liggja óhreyfða. Talið var, að hið opinbera ætti sök á þessu. Þótt ekki væri beinlínis lögð refsing í lögum við slíku tiltæki, þá var það talið hegningarvert, enda gekk það mjög í berhöggi við eignarréttindi manna og bar vott um spillt hugarfar. Ákærðu kváðust hafa tekið þetta til bragðs sökum þess, að grunur lék á því, að kindur þessar væru sýktar af fjárkláða, og hefði vakað fyrir þeim að koma í veg fyrir útbreiðslu kláðans í sveitinni, enda hefði eigandi kindanna lofað þeim að farga þeim, en ekki efnt það. J refsað með 15 vh., en A með 10 vh. 242.

Endurheimt.

L leiguliði seldi 6 kindur, sem voru innstæðukúgildi jarðar, til Þ nokkurs, sem aftur seldi J ærnar. E jarðareigandi krafðist þess í máli gegn J, að honum yrði dæmt skylt að skila sér kindum þessum. Talið var, að L hafi verið óheimilt að selja ær þessar, og sú sala væri því ógild, sbr. Jónsb. Kaupabálk XXI. Ekki þótti það vera fullnægjandi vörn hjá J, að hann hafði ekki átt kaup beint við L, heldur við Þ, sbr. sama lagaboð, enda vissi J, að ærnar voru frá L og að jarðarkúgildin voru einu ærnar, sem hann hafði undir höndum. Þ bar og að skoða nánast sem umboðsmann J. Var J dæmt að skila E 6 kindum í gildu standi eða andvirði þeirra. Hins vegar varð J ekki skyldaður til að gjalda E fyrir afnot kúgildis þessa. 370.

Erfðir. Erfðamál. Sjá einnig Skipti.

A var gift B, syni C. B andaðist í ársbyrjun 1855. Skömmu síðar sömdu þær A og C svo, að C skyldi ekki taka arf eftir B, en í þess stað skyldi A takast á hendur framfærslu á C ævilangt. A tók og við erfðaafsali úr hendi O, bróður B, gegn því að A greiddi honum 50 rd. Hafði A greitt O 30 rd., áður en hún féll frá síðla árs 1855. Við skipti eftir B var talið, að samningur þeirra A og C væri

ógildur, þar sem A var ólögráða og samningur var ekki staðfestur af yfirvöldum. C átti því tilkall til arfs eftir B. Hins vegar þótti erfðaafsal O gilt, og átti að leggja erfðahlut O út erfingjum A gegn því að þeir greiddu búinu 30 rd., sem A hafði tekið þaðan til að greiða O. 20 rd., sem ógoldnir voru O, áttu erfingjar A að svara til og voru búinu óviðkomandi 56.

K afhenti dóttur sinni A fasteignir og lausafé, sem K virðist hafa virt á 825 rd., upp í væntanlegan arf hennar eftir sig. Nokkru síðar gekk K að eiga I. Við dánarbússkipti eftir I var því haldið fram, að draga ætti verðmæti þessara eigna inn í búið. Sagt, að verðmæti þessi væru horfin úr búi K, er hann gekk að eiga I, og hefði I því ekki átt neitt tilkall til hlutdeildar í þeim, og þá ekki heldur erfingjar hennar. Skiptu verðmæti þessi eingöngu máli við dánarbússkipti eftir K, þegar til þess kæmi, en K lifði I. Sagt, að una ætti þeirri virðingu, er faðir legði á slík verðmæti, og væri ekki unnt að hækka hana, sbr. 10. gr. erfðatilsk. 1850; 290. Samskonar sakarefni, en að nokkru aðrir erfingjar 336.

Fjárdráttur.

B fékk hest „í trúnaðarskyni að láni“ hjá J. Hest þenna seldi B heimildarlaust. B fór ekki dult með söluna. Refsað samkv. 50. gr. tilsk. 11. apríl 1840 22.

E var beðinn að geyma lamb, sem var með ólöglegu marki og kom fyrir í réttum. Hreppstjóri ákvað að bjóða lamb þetta upp, og bað E tvo menn að bjóða í það fyrir sig. Að kveldi þess dags, er uppboðið fór fram, skar E lamb þetta og nýtti sér í þeim vændum, að hann hefði fengið það keypt. Lambið var raunverulega slegið öðrum manni, en E hafði ekki haft spurnir af því, er þetta gerðist. E var sektaður, en ekki er getið refsheimildar 41.

Sjá við Þjófnað, 6 og 103.

B var refsað samkv. 43 gr. tilsk. 11. apríl 1840 fyrir svik-samlega meðferð á hlut, sem honum var trúað fyrir 362

G var í Lyfd. refsað fyrir að rífa upp bréf, sem honum var trúað fyrir. Sýkna í hrd 117,395.

Fógetagerðir.

J krafðist bóta af M fyrir tjón, sem hann taldi hafa hlotist af fógetagjörð, er M framkvæmdi gagnvart honum. M krafðist frávísunar eða sýknu, þar sem máli væri ranglega stefnt gegn sér. Hann hefði framkvæmt fógetagjörðina í umboði hins reglulega fógeta og á hans ábyrgð. Ekki var fallist á þetta, en M var veittur frestur til andsvara 246.

Form á útburðargjörð fógeta var að vísu óvenjulegt, en sá galli varðaði þó ekki ómerkingu. Fógeti lagði málskostnað á gerðarþola og var það niðurfellt, þar sem fógetarétt skorti heimild til að fella málskostnað á aðilja 260.

Fóstureyðing.

I var barnshafandi. Ó, húsbóndi hennar og barnsfaðir, lét hana drekka kamfórubrennivín í því skyni að fyrirfara fóstρινu. Vín þetta hafði þó ekki „fósturdrífandi kraft“ að sögn læknis. I var í hrd. refsað fyrir þetta atferli, og í landsyfirdómi var Ó talinn hafa bakað sér „tilfinnanlega hegningu fyrir hluttöku sína, sérstaklega vegna þess að hann var húsbóndi I. Var Ó refsað samkvæmt grundvallarreglunni í N. L. 6—6—11, sbr. tilsk. 4. okt. 1833, 26. og 27. gr., 6 ára hegningarvinna dæmd. S, kona Ó, vissi, að Ó byrlaði I brennivín í ofangreindum tilgangi, en ósannað var, að hún hefði verið í ráðum með Ó og I um að eyða fósttri I. Sýkna 107,391.

Frávísun. Sjá Afrýjun, Dómsgerðir, Sáttir og Stefnum, stefnubirting o. fl.

Máli var í lyfd. vísað frá héraðsdómi, þar sem samskonar sakarefni hafði áður verið dæmt. Í hrd. var sakarefnið talið annað en það, sem fyrr var dæmt, og var lagt fyrir Lyfd. að taka mál þetta upp til efnismeðferðar 94,404.

Frestir.

a) *Einkamál.*

Frestur veittur til andsvara í máli, þar sem stefndi F þurfti að tilkynna málsaðilja, K, um áfrýjun máls 23.
Frávísunarkröfu hrundið, en málsaðilja veittur frestur 54.
Framhaldsfrestur í því máli veittur 56.
Frestur veittur til andsvara 246, 247.

b) *Opinber mál.*

Málum frestað og lagt fyrir héraðsdómara að afla frekari, nánar greindra upplýsinga eða gagna 12, 14, 90, 120, 151, 185, 221, 268, 289, 366, 367, 368.
Hæstiréttur ómerkir dóma lægri dómstiga og leggur fyrir héraðsdómara að afla upplýsinga 399.

Fullframning brots. Sjá við Þjófnað, 218, 253.

Fundið fé. Sbr. Þjófnaður.

E fann kind í haga, yfirkomna af vanka, skar hana og lét matreiða sér og fólki sínu. Gat hann þess þegar við heimilisfólk sitt, að hann ætti ekki kind þessa. Kvaðst hann hafa ætlað sér að hirða hana fyrir eiganda hennar. Refsað var fyrir ólögmæta meðferð á fundnu fé 41.
G kvaðst hafa fundið ýmsan fatnað og nýtti sér hann. Refsað fyrir ólögmæta meðferð fundins fjár samkv. tilsk 11. apríl 1840, 79., 58., 22. og 25. gr. 117, 395.
Mertryppi gekk með hrossum E. Var það ómarkað, en E vissi, að hann átti það ekki. E kom fram við aðra menn sem eigandi hross þessa, og nýtti hann sér folaldið, sem hryssa þessi kastaði. Auðkenndu menn E honum hryssuna, og E sýnist hafa notað hana. E var dæmdur samkv. 58. gr. tilsk. 11. apríl 1840 fyrir meðferð sína á hrossinu 311.

Gagnsakir.

K krafðist leigugjalds úr hendi T. T gagnstefndi til heimtu fébóta úr hendi K 34.

Gáleysi. Sjá Saknæmi.

Gjafsókn. Gjafvörn.

Gjafsókn veitt í erfðamáli 60.

Gjafsókn í máli út af haldi munar 67.

Gjafsókn í máli, þar sem maður sótti dánar- og protabú um vinnulaunakröfu 83.

Gjafsókn veitt til áfrýjunar máls af hendi barnsföður til Lyfd. 98.

Gjafsókn veitt í skiptamáli, málskostnaður greiddur af hinu opinbera 130.

Lyfsala veitt gjafsókn vegna málsmeðferðar fyrir Lyfd. Mál-ið varðaði einkarétt lyfsala til lyfjasölu 164.

Kirkju veitt gjafsókn í máli út af eignarétti að landi 195.

Manni veitt gjafsókn í bótamáli gegn fógeta fyrir útburðargerð hans 277.

Málflutningslaun svaramanns gjafsóknarhafa greidd úr ríkissjóði 277, 279.

Gjafsókn veitt ólögráða erfingjum í bótamáli gegn skiptaráðanda 341.

Gjafsókn veitt báðum aðiljum í máli út af kindum, sem leiguliði seldi af innstæðukúgildi jarðar. Málsaðiljar voru jarðareigandi og kaupandi kindanna 374.

Svaramaður málsaðilja, sem fengið hafði gjafsókn, átti ekki rétt á launum fyrir flutning máls, þar sem hann var fastur málflutningsmaður við Landsyfirrætt. Svaramaður hins aðiljans, sem hafði gjafvörn, var ekki fastur málflutningsmaður, og átti hann tilkall til launa fyrir flutning málsins 374.

Gjaldprotaskipti.

G lýsti kröfu, sem hann kvað stafa af vinnuþjónustu, í gjaldprotabú. Veðhafi andmælti þeirri kröfu. Sagt, að op. br. 23. júlí 1819 um forgangsrétt vinnulaunakrafna við gjaldprotaskipti væri ekki lögfest hér á landi. Varð launakrafa þessi að standa að baki veðkröfunni 83.

Gæzluvarðhald.

Eftir að I gekkst við broti lét dómari hann í varðhald niður í dimman kjallara. Samkvæmt „andanum“ í tilsk. 5. apr. 1793, sbr. reglugjörð 7. maí 1846, var óleyfilegt að setja sakamenn í dimm fangelsi. Ekki þótti þetta þó eiga að varða dómara sekt, enda var ekki völ á öðrum varðhaldsstað, og áttu því hinar ströngu reglur, sem gilda í Danmörku ekki við hér 71—2.

Ó gekkst við að hafa framið þjófnað. Allt að einu lét dómari hann sitja í gæzluvarðhaldi nálega tvo mánuði. Ekki þótti öldungis næg ástæða til að láta dómarann sæta ábyrgð út af þessu 102.

J var sakaður um skjalafölsun. Hann sætti gæzluvarðhaldi mjög langan tíma meðan á rannsókn máls stóð, og var það gagnstætt grundvallarreglunni í tilsk. 24. jan. 1838, 13. gr. 267.

S var haldið í varðhaldi andstætt tilsk. 24. jan. 1838. Ekki þótti það samt eiga að varða hérð. ábyrgð 335.

Hefð.

Í máli út af eignarrétti að landi var því haldið fram, að eigendur jarðarinnar P, fyrst B og síðar sonur hans R, hefðu unnið eignarrétt að landi með hefð. Í lyfd. og hrd. er gefið til kynna, að vafasamt sé, hvort dönsk og norsk lög um hefð hafi gildi hér á landi. Enn fremur var talið, að notkun eða ráð þeirra feðga á landinu væru ekki þesskonar, að leiða mætti til eignarhefðar, þar sem þeir höfðu þar nánast selstöðu. Enn var gefið til kynna, að þar sem B og R hefðu jafnframt verið umboðsmenn stofnunar þeirrar, sem B keypti jörðina P undan, væri vafasamt, að þeir gætu hefðað land frá stofnun þessari 137—8, 411.

Því var hrundið, að eignaréttur til skógar hefði stofnast fyrir hefð. Sjá við Eignarétt að landi 186, 413.

Hilming.

M og Þ tóku við sykursmolum frá E, og hafði E tekið þá ófrjálsri hendi. Ósannað var, að þeim hefði verið kunnugt um, að sykurrinn var E ófrjáls. Sýkna 27—8.

I, vinnukona Ó, var dæmd fyrir hilmingu í broti hans 107, 392.

Þ, móðir Ó, sem stolið hafði fé, hilmaði með syni sínum þjófnað tveggja kinda 113—14.

Þ var staddur þar á vettvangi, sem Ó stal skóflu og steðja. Tróð Ó upp á hann skóflunni, sem Þ virðist hafa fénýtt sér. Landsyfirdómur refsaði samkv. 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, en Hæstiréttur samkv. 22. gr. sömu tilsk. fyrir hilmingu 115, 393.

S fylgdi G að tilteknu húsi. Þar var framinn þjófnaður, og næsta dag var það altalað, að G hefði verið þar að verki. S fékk lánaða 20 rd. hjá G þenna dag. Ósannað, að S hefði tekið þátt í þjófnaði G, en honum var refsað sem hilmanda fyrir viðtöku fjár úr hendi G. Talið, að unnt væri að refsa S, þótt um lán væri að tefla, og skipti það heldur ekki máli, þótt rétt væri, er S hélt fram, að hann hefði ætlað að komast fyrir það með lánstilmælum við G, hvort G hefði stolið fé því, er horfið hafði úr framangreindu húsi. Refsað samkv. 22. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 15 vh. refs. dæmd 157.

J veitti viðtöku peningum, sem M kona hans hafði stolið. Ósannað var, að hann hefði vitað um, að peningar þessir voru M ófrjálsir. Hins vegar var talið, að hann hefði af hlífð við konu sína ekki farið svo að sem honum bar, til að losna fullkomlega við refsingu. 5 rd. sekt dæmd samkv. 23. gr. tilsk. 11. apr. 1840 249.

S, vinnukona hjá M, gekkst við því að hafa matreitt og borðað kindur, sem M og J vinnumaður hans stálu. Ekki þótti það nægja til sýknu, að S var hjú M, enda var hún J óháð. Henni var refsað með 15 vh. refs., en refsheimildar ógetið 252.

Hjónin S og H geymdu ull fyrir M og rökuðu kindarskinn fyrir hann, og vissu þau þó eða grunaði fyllilega, að M væri óráðvandlega að þessu kominn. H var andvíg því í fyrstu, að

þau ættu nokkur skipti við M. Þar sem hér var um lítil-ræði að tefla, var S dæmdur í 10 vh. refs., en H í 2 rd. sekt. Refsiheimildar ógetið 252.

A, B og C stóðu að þjófnaði úr verzlun. D latti þessa verks. Stóð hann nokkuð fjarri, er þjófnaður var framinn og kvaðst ekki hafa vitað gjörla, hvað fram fór hjá þeim fé-lögum. Eftir að þeir komu úr leiðangri sínum neytti D nokkurs af varningi þessum. Refsað fyrir hilmingu 285.

U móðir G tók við nokkrum kjötbitum, sem hann kom með, og matreiddi þá og neytti, þótt hún vissi, að þeir væru G ófrjálsir. Hilming. 10 vh. refs 363.

Hjú, húsmenn.

Vinnukona bónda dæmd sek um hluttöku í þjófnaði hans 103, 107.

S, vinnukona M, var ákærð fyrir að liðsinna M við slátrun þjófstolinnna kinda svo og út af neyzlu afurða þeirra. S kvaðst ekki hafa gert annað en það, sem hjúi er skylt að gjöra fyrir húsbændur sína. Því var hafnað 255.

Ó, mágur E, dvaldist hjá honum sem húsmáður. Kvöld nokk-urt, er Ó kom heim til sín, hafði E læst herbergi því, er Ó hafði sofið í, og sett farangur hans út. Ætlaðist E til þess, að Ó svæfi með öðrum sjómönnum þar á bæ. Ó flutti þá burt frá E, en E hélt eftir nokkrum munum, er Ó átti, þar sem E taldi Ó hafa rofið samninga á sér. Í málinu var E skyldaður til að skila Ó munum þessum, og var sagt, að með þessari ofríkisfullu framkomu hefði E gefið Ó fullt tilefni til að slíta vistráðum, enda væru húsmenn ekki háðir geðþótta húsbænda sinna um dvalarstað á heim-ili og ættu rétt á að vera í friði með farangur sinn 308.

Húskona bónda tók þátt í þjófnaði hans 319.

Hlutdeild. Sjá einnig Hilmingu og þjófnað.

S, kona Ó, sem tók kindur að ófrjálsu, var samþykk bónda sínum í fjártökum hans og aðstoðaði hann við slátrun fjár. Refsað samkv. tilsk. 11. apríl 1840, 21. gr., sbr. 1. og 6. gr. 2×27 vh. refs. Þ, móðir Ó, hilmaði með honum þjófnað á

tveimur kindum, en því er ekki nánar lýst, í hverju hlut-taka hennar var fólgin og ekki greind refsheimild. 15 vh. refs. dæmd. J á Á var vinnumaður Ó. Liðsinnti hann hon-um við að stela a. m. k. 13 kindum og skera þær, og enn fremur var hann sekur um hluttöku í smápjófnaði Ó. Refs-að í hrd. samkv. 6. gr. tilsk. 11. apríl 1840, 2×27 vh. refs. Þ var með Ó, er hann stal steðja og skóflu. Tróð Ó upp á Þ skóflunni, og virðist Þ hafa nýtt sér hana. Lyfd. refsaði samkv. 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, en Hæstiréttur samkv. 22. gr. sömu tilskipunar fyrir hilmingu 107, 392.

Um hluttöku eiginkonu Á, móður hans og vinnukonu í þjófn-aðarbrotum hans, sjá við Þjófnað 103.

Hneykslanlegar samvistir.

Með úrskurði amts var stúlkunni G boðið að skilja samvistir við P, húsbónda sinn, en ekki var vikið að P samkv. hljóð-an úrskurðarins. Óhlýðni við úrskurðinn varðaði G refs-ingu, en refsing varð ekki lögð á P 52.

E og H refsað fyrir að óhlýðnast úrskurði amts um að slíta samvistir 88.

Í úrskurði amts var lagt fyrir þau M og I, vinnukonu hans, að skilja samvistir. Í úrskurðinum segir, að M sé skylt að láta I frá sér fara. Með þessu var ekki lögð skylda á M að koma I sjálfur burtu, enda gat hann það ekki í skjóli húsbóndaréttar síns. Ósannað var, að M hefði tálmað því að nokkru, að I færi af heimili, og var hann sýknaður. Í tilsk. 21. des. 1831 er boðið að birta amts-úrskurði með sama hætti og stefnur, og gildi þetta einnig um þenna úrskurð, sem að vísu var gefinn út af sýslumanni með heimild frá amti. Í þessu tilviki var I að-eins birtur útdráttur úr bréfi sýslumanns til hreppstjóra, og samgilti það ekki þeirri birtingu, sem boðin er í fram-angreindu lagaboði. I var því sýknuð 226.

Hórdómsbrot.

Konan S varð hörsek öðru sinni. Hún var skilin að sam-vistum við D, mann sinn, er þetta gerðist. Hann hafði

litlu áður orðið sannur að sök um að halda fram hjá S, og hafði S krafizt skilnaðar að lögum við hann af því til efni, en því máli hafði hún þó ekki haldið fram. Þetta þótti málsbót fyrir S. Sektað samkv. tilsk. 24. jan. 1838, 11. gr. 61.

G var kvæntur systur I. Með I þessari hafði hann áður eignazt þrjú börn. G var sakaður um að vera faðir barns, sem I ól eftir að G kvæntist systur hennar. Ósannað var, að G væri faðir barns þessa. Sýkna 63.

G var dæmdur sekur um hórdómsbrot í þriðja sinni. Liðin voru 9 ár frá því er hann gerðist sekur í fyrsta sinni, og voru honum þá gefnar eftir sektir fyrir bænarstað konu hans. Þá voru liðin 6 ár frá því, er annað brot var framið, og það kona hans honum þá einnig vægðar. Þau G voru mjög fátæk og urðu að búa fjarvistum. Þegar það var virt svo og að þriðja brot hans var „með öllu meinlaust“, þá þótti mega refsa G með fjársekt samkv. 11. gr. tilsk. 24. jan. 1838 244.

Þ var sakaður um hórdóm í fjórða og fimmta sinni. Hið fjórða brot hans var sannað, en í lyfd. var ekki talið, að hið svonefnda fimmta brot væri sannað. Við fyrsta hór-brotið hafði amt gefið eftir sektina, fyrir annað brot var Þ látinn greiða 8 rd., en fyrir hið þriðja 32 rd. Lyfd. þótti ekki fyllilega ástæða til að láta fjórða brot varða fangelsi, og dæmdi 32 rd. sekt með sérstakri hliðsjón af heimilishögum ákærða 262.

Hvinnska. Hnupl.

F tók heimildarlaust sjóskrínu með kræklingseitu í, notaði beituna, en henti skínunni. Bent var á, að beitan hafi verið á almannafæri og naumast í neinni geymslu. Var hún auk þess lítilsvirði. Þá var leitt í ljós, að beita, sem F átti, hafði verið hnuplað, og missá hann sig, er hann varð þess áskynja, á framangreindri skrínu. F var sekt-
aður samkv. 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840 50.

Taka á laxi úr neti talin varða við 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840 79.

R tók um 4 pund af ull, sem breidd var til þerris, og afhenti hana til greiðslu á skuld. R gekkst við yfirsjón þessari af sjálfsdáðum og áður en reki var gerður að máli og bætti fyrir brot sitt. Samkvæmt eðli málsins og grundvallarreglum hegningarlaga, einkum hinna yngri, svo sem tilsk. 15. apr. 1840, 4. og 5. gr. og tilsk. 26. marz 1841, 8. gr., sbr. tilsk. 11. apríl 1840, 5 gr., þótti mega færa brot þetta undir grundvallarregluna í 30. gr. tilsk. 11. apríl 1840, og var þetta brot rétt talið hvinnska. Hugmyndir um smápjófnað í lagagrein þessari eru þrengri en títt er hér á landi, enda var tilsk. þessi löguð eftir dönskum hugsunarhætti. Þetta girti þó ekki fyrir að beita ákvæðinu um atferli R. 5 rd. sekt dæmd 182.

S tók að ófrjálsum einn þorsk, árarlegg og 15 þorskhrogn frá tveimur mönnum. Sagt, að þjófnaðarrefs. eigi hér ekki við, heldur beri að meta verk S samkv. grundvallarreglum í tilsk. 15. apr. 1840, 4. og 5. gr., 26. marz 1841, 8. gr. og 11. apr. 1840, 30. gr. Fyrri dómur, sem S sætti, hafði því ekki bein ítrekunaráhrif á brot þetta, heldur átti aðeins að taka tillit til hans almennt til þyngingar refs., 10 rd. sekt dæmd 217.

Taka á 6 saltfiskum af stakkstæði talin varða við 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 4 rd. sekt dæmd 274.

M tók lifur úr 2 kjöggum. Hún þrætti fyrir þetta í fyrstu og sagt var, að hún hefði ekki góða vitnisburði. Þar sem hér var um smáræði að tefla, þótti atferli varða við 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 5 rd. sekt dæmd 275.

K, sem var mjög drukinn, tók lifur í skinnstakk, sem svaraði einu austurstrogi, og fór með hana heim að bæ. Hann hirti þó ekki síðar neitt um lifur þessa. Talið var, að hann hefði ekki sökum ölvunar sinnar haft þjóflegan tilgang með töku þessari, og yfirleitt ekki ljósa hugmynd um að hann framdi lagabrot. Beitt 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 1 rd. sekt. J, sem var með K, var talinn hafa fremur latt K verksins, og hann tók yfirleitt engan þátt í brotinu. Sýkna 322.

B tók að ófrjálsum smjörbita af hillu í tómthúsi. Sagt, að

þetta sé hvinnska, sem varði við 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, sbr. 79. gr. B hafði tvisvar áður sætt refs. fyrir þjófnað. Sekt nú 10 rd., og var tekið tillit til þeirrar ónauðsynlegu hörku, sem B hafði verið beittur út af smáræði þessu 344.

K, sem var í húsmennsku hjá M, stal frá honum skinni, og lá það á eldhúsgólfi. Var eldhúsið opið. K skilaði M skinninu þegar er á hana var gengið og játaði brotið. Sagt, að 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840 eigi hér við, þar sem samkv. venju teljist brot þetta hvinnska. Refsað með hliðsjón af tilsk. 15. apr. 1840, 4. og 5. gr. og tilsk. 26. marz 1841, 8. gr., 4 rd. sekt 382

Illur viðurgerningur við barn.

Börn hjónanna S og G voru mjög mögur og illa útlítandi, einkum sonur S og stjúpsonur G, A. J kunningi þeirra bauð að taka A á heimili sitt síðast í nóv., og var það begið. Drengurinn veslaðist upp á heimili J, þar sem hann þó virðist hafa notið góðs atlætis. Andaðist A 12. des. 2. des. skoðaði hreppstjóri drenginn samkv. ósk J. Læknir skoðaði og líkið og taldi G hafa dáið vegna skorts á hollri fæðu og hjúkrun. Landlæknir var á annari skoðun. Taldi hann líkskoðun læknis ábótavant og eigi væri unnt að fullyrða, að dánarmein yrði rakið til ónógs viðurgjörnings, því að þar kæmi einnig til álita eftirstöðvar af taugaveiki, sem A hafði fengið. Í lyfd. var talið, að S og G hafi með ásettu ráði dregið mat af G og látið hann sæta hraklegri meðferð og hafi þau séð fyrir, hvað af þessu myndi hljóta eða a. m. k. að sáralitlar líkur væru á, að A yrði bjargað. Misgjörð þeirra hafi verið drýgð af ásettu ráði, þótt þau hafi eigi beinlínis stefnt að því að valda honum tjóni. Það bætti heldur ekki hlut þeirra, að hin börnin hafi einnig liðið matarskort. Talið var, að þeim hafi verið kostur á hjörg frá öðrum. Refsað samkv. grundvallarreglunni í tilsk. 4. okt. 1832, 8. gr., sbr. 23. gr., 4 ára betrunarbússv. Hæstiréttur hratt þessum dómi fullkomlega. Taldi ósannað, að dauði A yrði rakinn til ills

viðurværis, og hitt væri allt eins líklegt, að veikindum væri um að kenna, enda gat heilbrigðisráðið ekki fullyrt neitt um, hvort meðferð sú, er A sætti, hafi nokkru valdið um dauða hans. Engin ástæða væri og til að ætla, að hjónin hafi viljað gera syni sínum mein, og hefði örbirgð ráðið því, að dregið var af matarskömmun til A. Sýkna 237, 400.

Innsetningargerð.

K fór með ráð yfir lóð samkvæmt afsali, sem þinglýst hafði verið athugasemdalaust. D taldi sig eiga lóð þessa og krafðist þess, að fógeti setti sig inn í umráð hennar. D gat ekki skotið viðhlítandi stoðum undir þessa kröfu sína. Sýkna 81.

Innstæðukúgildi jarðar. Sjá við Ábúð, 370.

Ítrekun.

Ó sætti 2 ára betr.hússvinnu með dómi Landsyfirdóms 1849. Í dómi sama dóms 1858 út af þjófnaðarákæru á hendur Ó segir, að þjófnaður sá, sem var sakarefni í dómi 1849, hafi verið hið mesta lítilræði og hafi verið við hóf að dæma Ó 1 árs betr.hússvinnu. Tekið var fram, að enginn af dómurum þeim, sem nú skyldu fjalla um mál Ó, hafi tekið þátt í að dæma hann 1849. Með hliðsjón af þessu þótti mega sitja við 2 ára betr.hússvinnu sem refsingu fyrir síðara þjófnaðarbrot Ó (hérð. dæmdi honum 4 ára betr.h.v.) 100.

Um ítrekunaráhrif dóms út af þjófnaði á hvinnskubrot, sjá Hvinnsku 219.

Þ stal kind. Hann hafði þá hlotið héraðsdóm fyrir þjófnað, og hafði sá dómur verið birtur honum. Dóminum var áfrýjað, og hafði dómur Landsyfirdóms gengið, er síðara brot var framið, en sá dómur hafði ekki verið birtur Þ. Allt að einu var Þ refsað fyrir síðara brot sem fyrir þjófnað framinn í annað sinni 348.

Játning.

Þ gekkst við þjófnaði, en hvarf síðar frá þeirri játningu, enda kvaðst hann hafa verið viðþolslaus af fótarmeini, er hann játaði brot þetta. Ekki var tekið neitt tillit til afturhvarfsins 234.

Þ játaði á sig hörbrot. Hann var talinn hafa verið „eins og hamstola“, er hann gekkst við broti, og var viðurkenning hans ekki lögð til grundvallar 262.

Kirkja. Sjá og Prestar, Prestsekkjur og Prestsgjöld og Vogrek.

Prestakalli dæmdur eignaréttur að afbýli eða nýbýli 195.

Um eignarétt klaustra að landi. Sjá Eignarétt að landi 134, 410, 186, 413.

Laxveiði.

Laxveiði í Elliðaánum, sem talin var tilheyra konungssjóði, var boðin upp til leigu í tvö ár. Varð T hæstbjóðandi fyrir 81 rd. Þegar T hóf að nytja veiðirétt sinn, gerði Th, er land átti að ánum, honum ýmsar tálmanir. Varð það að samkomulagi milli T og Th fyrir milligöngu stiftamtmanns, að T greiddi Th 60 rd. fyrir að fá að nytja veiðiréttinn óáreittur. Lækkaði ráðuneyti afgjald T um 30 rd. af þessum sökum. T greiddi konungssjóði 21 rd. fyrir veiðiréttinn, en hann taldi, að þeir 60 rd., sem hann greiddi Th, ættu að koma til frádráttar leigugjaldi. Í dómsmáli sem höfðað var af hendi konungssjóðs gegn T, gagnstefndi T og hafði uppi bótakröfu að fjárhæð 2250 rd. vegna tjóns út af veiðimissi. Sýknukrafa T í aðalsök var á því reist, að stiftamtmaður hefði lofað því, að 60 rd. greiðslan skyldi dregin frá heildarleigunni, er T bar að borga. Talið, að fyrirheit stiftamtmanns hefði verið háð samþykki ráðuneytis. Talið var enn, að T hefði beðið tjón vegna tálmana Th, og væri konungssjóður ábyrgur fyrir því tjóni. Með greiðslu 21 rd. til konungssjóðs hefði T hins vegar fyrirgert rétti sínum til annars gagnvart konungssjóði en að

losna undan greiðslu þeirri, sem konungssjóður sótti hann um. Hvor um sig sýknaður af kröfum hins, málskostnaður féll niður 174.

Leiðbeiningarskylda dómara.

Krafizt var ómerkingar einkamáls, vegna þess að héraðsdómari hefði af sjálfsdáðum lagt fyrir vitni spurningar. Talið var, að þessar spurningar dómarans hefðu horft að því að upplýsa mál og hefði dómari ekki gengið hér lengra en honum var heimilt samkv. tilsk. 15. ágúst 1832, 10. gr.; 2—3.

Líkur. Sjá Sönnur.

Héraðsdómari dæmdi mann fyrir þjófnað, og var það byggt á líkum. Lyfd. sýknaði 100.

Lyfd. dæmdi mann fyrir þjófnað eftir líkum. Hæstiréttur sýknaði 206, 397.

Lyfsölulöggjöf.

M kaupmaður seldi ameríska olíu í búð sinni. R lyfsali höfðaði einkaréttarmál gegn M. Var M refsað í hórd. og birgðir hans af olíu gerðar upptækar. Í lyfd. segir, að með kans.br. 16. sept. 1797 sé lyfsölum að vísu áskilinn einkaréttur til lyfjasölu, að viðlögðum refsingum samkv. kon.br. 17. jan. 1783. Kansellíið hafi hins vegar ekki haft vald til að lögfesta greint kon.br., og túlki því kans.br. frá 1797 eingöngu skoðun ráðuneytisins, en hafi ekki frekara gildi, enda hefði kon.br. 1783 aldrei verið þinglesið hér á landi og væri einskorðað við Noreg. Talið var, að verzlun með olíu þessa félli ekki undir einkarétt lyfsala til lyfjasölu í Danmörku, og væru þá einkaréttindi lyfsala ekki viðtækari hér á landi, enda hefðu kaupmenn verzlað átölulaust með vöru þessa hér á landi um nokkurt skeið. M var sýknaður. Í hrd. segir, að framangreind olía falli undir lyf í merkingu tilsk. 4. des. 1672 og taki einkaréttur lyfsala því til verzlunar með hana, sbr 29. gr. M var sektaður um

2 rd. til fátækra sjóðs Reykjavíkur og skyldi olía þessi vera upptæk til handa sama sjóði 162, 409.

Lækningar.

Þ, sem notið hafði nokkurrar kennslu „sem lyfsöludrengur“, gerði lækningatilraunir á J. 16 dögum síðar andaðist J. Ósannað var, að lækningatilraunir hans við J hafi orðið honum að meini. Sagt, að Þ hafi verið heimildarlaust að fást við lækningar, og varði atferli hans við tilsk. 5. sept. 1794, sbr. erindisbréf 25. febr. 1834, 32. gr. Í bréfi dómsmálastjórnar 29. maí 1855 til Norður- og Austuramtsins, sem birt var almenningi, segir, að skottulækna skuli ekki lögsóttir, nema þeir viðhafi lækniðferð, sem stefni lífi og heilsu manna í hættu. Hafi þetta vakið alþýðumönnum þá skoðun, að fyrir slíkar lækningatilraunir yrði ekki sakfelld. Sýkna 10—11.

Lög og lögskýring.

Sjá ennfremur Refsiheimildir og beiting þeirra.

Sagt, að dönsk löggjöf, sem leggur bann við að setja menn, sem eru hafðir fyrir sökum í opinberum málum, í dimm fangelsi, meðan þeir sæta gæzluvarðhaldi, eigi ekki fyllilega við hér á landi, þar sem ekki sé völ á hæfilegum varðhaldsstöðum 71—2.

Op. br. 23. júlí 1819 um forgangsrétt vinnulaunakrafna við gjaldprotaskipti hafði ekki verið lögfest hér á landi, og var því ekki unnt að beita því lagaboði 85.

Rakin lagasaga vogreka hér á landi og mörkuð tengslin milli op. br. 2. apríl 1853 og op. br. 4. maí 1778; 125, 407.

Sagt, að tilsk. 31. des. 1842 og kammerréttarskipun 18. marz 1720 hafi ekki verið lögfest hér á landi. Sagt ennfremur, að op. br. 23. júlí 1819 hafi ekki verið lögfest hérlandis 131, 132.

Talið, að tilsk. 28. júlí 1841 varðandi þinglýsingu sé ekki nothæf hér á landi 133.

Eðli máls þótti ekki veita næga heimild til tiltekinnar laga-reglu 133.

Í dómi Landsyfirdóms og Hæstaréttar var vikið að því, að dönsk og norsk lög um hefð kynnu að gilda hér á landi, en það væri þó ekki öruggt 138, 411.

Í dómi út af sölu kaupmanns á vöru, sem lyfsali taldi lyf, segir, að kon. br. 16. sept. 1797 sé þess ekki umkomið að lögfesta hér á landi kon. br. 17. jan. 1783, þar sem kansellíð bresti vald til þessa. Þess var og getið, að kon. br. 1783 hafi verið gefið fyrir Noreg og hefði aldrei verið þinglýst hér á landi. Í hrd. var ekki vikið að þessu atriði, en málið dæmt samkv. tilsk. 4. des. 1672 162, 409.

Sagt, að meir verði að meta kon.br. 5. júní 1750 en ákvæði tilsk. 15. maí 1705, þar sem um yngra lagaboð sé að tefla. Því var hafnað, að hin almenna tilskipun um leiguliða frá 22. júlí 1791 hafi útrýmt sérslagaboðinu um rétt prests-ekkna frá 1750, og enn var því hafnað, að kon.br. 5. júní 1750 væri einskorðað við Hólastifti, þótt það hefði verið sent Hólabiskupi og í innganginum væri aðallega vikið að því biskupsdæmi 169.

Sagt, að ákvæði tilsk. 11. júlí 1800, 20. gr. sbr. ráðunbr. 16. marz 1799, skyldi málsaðilja eingöngu til að leggja fram afstöðuuppdrátt af vettvangi við málsmeðferð í Lyfd. 178.

Tilsk. 15. apr. 1776 um rétt nýbyggjara skýrð samkvæmt tilgangi sínum svo, að þeir, sem taki að byggja hýli og yrkja jörð í annars manns landi, öðlist ekki fyrir það eitt eignarrétt að landinu, heldur haldi landeigandi eftir sem áður eignarrétti sínum, enda fengist ekki að öðrum kosti not-hæfur greinarmunur milli afbýla og nýbýla 203—5.

Í tilsk. 31. maí 1805 er berlega boðið, að sökunautum skuli stefnt fyrir yfirdóm „til sakar að svara og dóm að þola“. Talið, að óhjákvæmilegt væri að taka þessi orð í stefnu, og varðaði ella frávisun frá yfirdómi 220, 325.

Tilsk. 31. maí 1805, 4. gr., sbr. tilsk. 24. jan. 1838, 15. gr., býður, að sýslumenn skuli rita á dómsgjörðir, að þeir taki áfrýjunarstefnu gilda, að því er þá varðar. Varðaði ella frávisun 231, 232, 233.

Pótt umboðsmenn embættismanna verði ekki taldir embættismenn, er ekki fært að draga af því þá almennu ályktun, að slíkir umboðsmenn séu ábyrgðarlausir fyrir þær gjörðir, er þeir efna til vegna embættismanna. Yrði að meta slíka lagaábyrgð hverju sinni 248.

Op. br. 29. maí 1838 var skýrt svo samkvæmt tilgangi sínum, að ekki sé þörf á byggingaleyfi, þegar hús sé reist langt frá öðrum húsum 282.

Sagt, að það sé boðið berum orðum í 10. gr. tilsk. 25. sept. 1850, að skiptaráðandi geti ekki hækkað virðingu föður á verðmætum, er hann lætur erfingja í hendur sem fyrirfram greiddan arf 293, 338—9.

Hugtakið innbrotsþjófnaður 327, 407.

Jónsbók Kaupabálkur 21. kap. skýrð svo, að vanheimild varði endurheimt hins selda einnig þótt kröfu sé beint gegn öðrum en þeim, er að upphafi samdi við þann, sem vanheimilt seldi 370.

Sagt, að tilsk. 30. jan. 1793 sé ekki lögfest hér á landi 377.

Lögbann.

Eigandi laxveiðiréttar fékk lagt lögbann við beitutekju. Lögbannsgerð staðfest 174.

Lögfesta.

R, sem taldi sér eignarétt að tilteknu landsvæði, bar fyrir sig þrjár lögfestur. Ekki voru þær taldar skipta máli. Um hina yngstu þeirra var þess getið, að henni hefði ekki verið framfylgt til dóms og hún því ekki verið heimildarskjal 140—1.

Eigandi jarðar, sem taldi sér eignarétt að landsvæði, bar fyrir sig lögfestu. Sagt, að lögfestan styrki tiltekna niðurstöðu 192.

Lögregluréttarmál.

O tók byssu af J og hélt fyrir honum í 3 vikur. J stefndi O fyrir lögreglurétt út af haldi byssu og krafðist bóta 67.

Lögreglustjórn.

Menn, sem dæmdir voru til refsingar, skyldu vera háðir eftirliti lögreglustjórnar tiltekinn tíma, 100, 103, 107, sbr. 391, 234, sbr. 402, 252, sbr. 400, 319, 330, 347, 390.

Lögræði.

Framfærslusamningur var ógildur, þar sem framfærandi var ólögráða. Sjá við Erfðir. Erfðamál 56.

Málsaðilja og lögráðamanni var stefnt til Landsyfirdóms báðum tveimur. Máli frávísað, að því er lögráðamanninn varðar 259.

Lögvilla.

Sjá við Lækningar, 10—11 og við Sifjaspell 17.

Máldagar.

Sjá við Prestsgjöld 45.

Málflutningsmenn.

Sjá Gjafsókn 374.

Málflutningsumboð.

Sagt, að umboðsmaður konungsjarðar hafi ekki umboð til að taka við stefnu til Lyfd. út af jörð. Frávísun 116.

Málskostnaður.

a) *Einkamál.*

Málskostnaður látinn falla niður, bæði í héraði og/eða í yfirdómi 1, 40, 49, 60, 69—70, 81, 85, 97, 129, 130, 145, 168, 194, 258, 277, 279, 374.

Máli vísað frá. Áfrýjendur dæmdir til að greiða málskostnað 13, 273.

Héraðsdómur ómerktur, ekki kveðið á um málskostnað 29, 173, 386.

Málskostnaður í barnsfaðernismáli greiddur úr opinberum sjóði vegna málsmeðferðar við yfirdóm, en felldur á barns-

föður vegna málsmeðferðar í héraði (barnsfaðir hafði gjafsókn í Lyfd.) 98.

S, prestsekkja, krafðist þess, að P yrði dæmt skylt að víkja af kirkjujörð. Í héraði var málskostnaður látinn falla niður, en P, sem áfrýjaði máli, var dæmdur til að greiða 30 rd. málskostnað til S 169.

Í máli út af veiðirétti í Elliðaárvogi var málskostnaður látinn falla niður í hérd., en áfrýjendur skyldu gjalda stefnda 30 rd. í málskostnað fyrir Lyfd. 181.

Málskostnaður látinn falla niður, en aðilja dæmt að greiða svaramanni gjafsóknarhafa málflutningslaun 195.

Sagt, að fógetadómur hafi ekki heimild til að skylda gerðarþola til að greiða málskostnað, og var slíkt ákvæði úrskurðar fellt úr gildi. Málskostnaður fyrir Lyfd. látinn falla niður 258.

Erfingjum I, látinnar komu K, dæmt að greiða honum málskostnað í Lyfd., en hann skaut þangað skiptaréttarúrskurði 290, 336.

Í máli út af ólögættu haldi E á munum Ó var E dæmt að greiða honum 10 rd. í málskostnað og héraðsdómaranum 5 rd. 308.

Erfingjar sækja skiptaráðanda til bóta vegna sölu hans á eign dánarbús. Skiptaráðanda dæmt að greiða málskostnað og gjalda svaramanni ólögráða erfingja málfærslulaun hans 341.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti látin falla niður, 404, 407, 409, 410.

b) Opinber mál.

Héraðsdómur ómerktur, málflutningslaun til sækjanda og verjanda dæmd úr opinberum sjóði 8, 148.

Fleiri sökunautar en einn dæmdir til að greiða málskostnað in solidum 17, 24, 89, 106, 242, 251, 285, 378, 389, 402. Fjárhæð sakarkostnaðar, sem kom í hlut hvers sökunauts um

- sig, var ákveðin eftir því, hversu alvarleg brot hinna sakfelldu þóttu 393—4, 256—7, 400, 334—5, 355—6.
- Ákærðu alsýknaðir af refsikröfu og málskostnaðarkröfu 29, 146, 215, 267, 282, 381.
- I og M voru höfð fyrir sökum. I var sýknuð, en M sakfelldur. M skyldi greiða helming sakarkostnaðar, en helming skyldi gjalda úr opinberum sjóði 226, sbr. 322.
- P var sýknaður af ákæru fyrir ólögmæta lækningarstarfsemi, en dæmt að gjalda sakarkostnað 11.
- G var dæmdur sýkn af ákæru út af þjófnaði og líkamsmeiðingu, en hann skyldi svara til sakarkostnaðar 33.
- P var sýknaður af ákæru un óhlýðni við úrskurð amts varðandi hneykslanlega sambúð. Dæmdur til greiðslu sakarkostnaður í samlögum við G, sem sakfelld var 52.
- G var sýknaður af ákæru um hórdóm, en dæmt að greiða sakarkostnað 66.
- N var sýknaður „af sóknarans frekari ákærum“, en dæmt að greiða sakarkostnað 86.
- G var sýknaður af þjófnaðarákæru, en sakarkostnaður á hann felldur, þar sem ákæruvald hefði haft ástæðu til málshöfðunar 154.
- J var sýknaður af refsikröfu, en dæmt að greiða málskostnað in solidum með samákærða H, sem var sakfelldur 316.
- B var sýknaður af þjófnaðarákæru, en dæmdur til greiðslu sakarkostnaðar að hluta 333.
- B var sýknaður af frekari ákærum út af hilmingu, en skyldi gjalda málskostnað í samlögum við samákærðu, sem sakfelldir voru 363.

Manndráp.

- B var ákærður fyrir að vera valdur að dauða G. B sparkaði fyrir bringspalir G, er þeir lágu saman í rúmi, og taldi ákæruvald þessa ákomu hafa leitt G til dauða. Landlæknir taldi eftir könnun á gögnum máls, að ekki væri fullyrðandi, að orsakatengsl væru milli atferlis B og andláts G. Lífskoðun hafði ekki farið fram. Sýkna 19.

Sjá við Illan viðurgerning við barn 237, 400.

J sló Ó, gamlan mann, hnefahögg í höfuð. Hálfri stundu síðar veiktist Ó og lézt eftir hálfan mánuð. Dánarorsök mátti rekja til barsmíðar J. Refsað samkv. 10. gr. 2. atriði tilsk. 4. okt. 1833, 8 ára betr.h.v. í hrd. 356, 408.

Mat og skoðun.

Þ var ákærður fyrir ólögmæta læknismeðferð á J, er andaðist nokkru eftir að Þ hafði reynt að lækna hann. Landlæknir taldi, að ekki væri fram kominn grundvöllur sönnun fyrir því, að læknismeðferðin hafi verið hættuleg eða valdið dauða J. 10.

B var sakaður um að hafa valdið dauða G með misþyrmingu. Læknis var ekki vitjað til G og líkskoðun fór ekki fram. Landlæknir lét í ljós það álit, að sjúkdómur sá, sem leiddi G til dauða, þurfi ekki að hafa átt rót sína að rekja til misþyrminga B á G. Sýkna 21.

Samkvæmt álitu læknis gat hinn stefndi barnsfaðir verið faðir barns, þegar miðað var við tíma þann, sem kynmök áttu sér stað á 98.

Samkv. álitu héraðslæknis var barn, sem I ól og gróf síðar í dýi, fullburða og hafði verið með lífi við fæðingu, en þó líflítið og dáið strax eftir fæðingu af hirðu -og hjálparleysi. Í hrd. var bent á, að samkv. skoðun læknis hefði barnið ekki dregið anda og því ekki lifað eftir fæðinguna. I var því ekki í hrd. dæmd sek um fæðingu í leynd 109—110, 392.

Læknir lét uppi það álit, að kamfórubrennivín, sem Ó gaf I í því skyni að eyða fósturi hennar, hefði ekki „fósturdrífandi kraft“ 109.

Hreppstjórar tveggja hreppa höfðuðu mál gegn þremur mönnum vegna veiði fugla og fiska í afréttarlöndum hreppanna. Hérð. ómerktur, þar sem árið á stað þótti nauðsynleg og sömuleiðis skyldi gera afstöðumálverk, er sýndi hvar vatnasvæðið lægi og tilvitnuð merki og örnefni 173.

Afstöðuuppdráttur af umþrættu svæði lagður fram í máli 176—7, 178.

Fornfræðingur lét uppi það álit, að tiltekin forn skjöl væru rituð með höndum ákveðinna lögmanna 190.

Afstöðumálverk af þrætulandi lagt fram í máli 193.

Álits- og skoðunargjörð um eignarrétt að landi voru meðal málsskjala 200—201.

Læknir lætur uppi álit um sálarástand sökunauts og sakhæfi 214.

Héraðslæknir framkvæmir líkskoðun á barni. Landlæknir telur henni ábótavant og véfengir ályktanir læknis um að rekja mætti dauða barns til skorts á hollri fæðu og aðhjúkrun. Lyfd. sakfellir foreldra barnsins, en Hæstiréttur alsýknar þá. Í hrd. er vikið að álitum hins konunglega heilbrigðisráðs um sakarefni 237, 400.

I greiddi Ó, öldruðum manni, höfuðhögg. Lézt Ó nokkrum dögum síðar. Landlæknir lét uppi álit um, hvort orsaka-tengsl væru milli högganna og andláts Ó. Samkv. því var J sakfelldur. Álit heilbrigðisráðsins, sem fengið var við málsmeðferð í Hæstarétti, sýnist hafa staðfest álit landlæknis 358, 408.

Lagt fyrir héraðsdómara að leita álits héraðslæknis um sakhæfi manns 366.

H var sökuð um fæðingu í dul. Héraðslæknir framkvæmdi líkskoðun á barni því, er H ól. Landlæknir taldi, að engin víska væri fyrir því, að barnið hefði lifað eftir fæðinguna, og ekki væri unnt að fullyrða, að barnið hefði lifað, þótt endurlífgunartilraunir hefðu verið gerðar í tæka tíð, enda fannst meinsemd í heila, sem benti til, að barn hefði verið mjög veikt fyrir fæðingu. Sýkna með hliðsjón af þessu 379.

Nauðgun.

Ó var ákærður fyrir samfarir við stúlku, sem var fáraðlingur, að óvilja hennar. Ósannað, að Ó hefði framið nauðgun. Sýkna í Lyfd, en refsað í Hæstarétti fyrir ótilhlýðilegt hátterni 75, 390.

Nytjastuldur.

Maður tók reipi annars manns heimildarlaust og var ákærður fyrir þjófnað. Ákærði staðhæfði, að fyrir sér hefði vakað að skila reipunum til eiganda. Því var ekki hrundið 253. Saksóknarreglur, sjá Ákæru 44.

Ómerking.

Með úrskurði amts voru þau E og H skylduð til að slíta samvistir. Þau þverskölluðust við þessu boði og voru dæmd til refsingar vegna þessa í lögregludómi. Sagt, að slíkt mál eigi að sæta meðferð sakamála, enda veiti tilsk. 21. des. 1831, V ekki heimild til að víkja frá því. Ómerking 8.

Mál ómerkt vegna gallaðrar sáttameðferðar. Sjá Sáttir. 29, 144.

Mál ómerkt vegna ágalla á stefnu. Sjá Stefnur, stefnubirting o. fl. 148.

Í einkamáli út af veiði í Fiskivötnum var afstöðuuppskráttur ekki lagður fram. Hérð. ómerktur 173.

Fógeti var vanhæfur til að dæma mál vegna tengsla við sakarefni. Fógetagerð ómerkt 277.

Mál var vanreifað í héraði. Hérð. ómerktur 386.

Opinbert mál var í hrd. talið vanprófað. Lagt fyrir héraðsdómara að afla frekari gagna og taka síðan mál upp að nýju til dómssamningar 399.

Prestar, prestsekkjur.

Þ sat eina af kirkjujörðum prestakalls, sem presturinn A hafði þjónað. Ekkja hans, S, krafðist þess, að Þ stæði upp af jörð þessari að viðlögðum dagsektum. Talið var, að ekkjan hefði þenna rétt samkv. kon.br. 5. júní 1750, og gat það ekki staðið þessu í vegi, þótt Þ hefði setið jörðina lengur en 20 ár og hefði enda fengið lífstíðarábúð á jörð frá manni hennar. Tilsk. 15. maí 1705, 6. gr. kom heldur ekki að liði, enda varð að meta meir kon. br. 5. júní 1750 sem yngri lög, og ekki varð talið, að greint kon. br. væri úr lögum numið með tilsk. 22. júlí 1791, sem fjallar al-

mennt um leiguliða. Því var og hrundið, að kon. br. 5. júní 1750 væri einskorðað við Hólastifti, þar sem ekki fólst takmörkun í formála að kon.br. þessu. Þ dæmt að víkja frá jörðinni 169.

Krafizt var ómerkingar héraðsdóms fyrir þá sök, að prestur hafði sótt sáttafund og höfðað mál út af eignarrétti að kirkjujörð. Sagt, að prestur hafi haft umboð stiftsyfirvalda til þessa, og var ómerkingarkröfu hrundið 196—7.

Prestur höfðaði mál, þar sem þess var krafizt, að prestakallið teldist eigandi og umráðaaðili að nýbýli 195.

Prestsgjöld.

Fjórir landeigendur voru dæmdir skyldir til lambeldis fyrir prestinn á Svalbarði í Þistilfirði. Lambskvöð þessi var reist á ýmsum máldögum. Sannað þótti, að lambeldi auk heytolls hefði verið greitt af þessum bæjum frá fornu fari og allt til 1847, er prestur sá, sem var málsaðili, tók við embætti. Því var hafnað, að hér væri um persónuleg gjöld að tefla, heldur væru þau bundin við fasteign sem slíka, og því hefðu máldagar sérstakt sönnunargildi. Því var og hafnað, að máldagarnir ættu við heytollinn, er þeir ræddu um lambeldi, enda var í ýmsum máldögunum rætt bæði um heytoll og lambeldi. Bent var á, að greiðsla lambeldis styddist við og væri staðfest af „margra alda venju“ 45.

Rannsókn opinberra mála.

Boðið í yfirdómi, að borin skyldu undir ákærðu skjöl í máli og fengin viðurkenning þeirra um, að þau vörðuðu þá. Ákærðu sóttu ekki þing, er skjöl þessi voru lögð fram 12. Héraðsdómara var boðið að samprófa sökunaut við nafngreind vitni, áður en mál væri dæmt í yfirdómi 16.

Dómari lét ákærða útvega sér og leggja fram skírnarvottorð og vitnisburði í stað þess að afla þeirra sjálfur og leggja fram og fá viðurkenningu þeirra á þeim, sbr. tilsk. 21. maí 1751. Bent enn fremur á, að dómari ætti að láta virða þjófstolna muni 28.

Refsiákvörðun og atriði, sem áhrif hafa á hana.

Þjófnaður var lítilræði eitt og húsbóndi ákærðu hafði fyrir-gefið þeim hann 26—7.

E skar lamb og nýtti sér. Hafði hann beðið tvo menn að bjóða í lambið fyrir sig á uppboði, og taldi sig öruggan um, að honum hefði verið slegið lambið. Slátraði hann lambinu sama dag og uppboð fór fram. Svo fór, að öðrum manni var slegið lamb þetta án vitundar E. Á þetta var litið til málsbóta 43—4.

F missá sig á skrínu nokkurri með beitu í. Litið var til þess, að F taldi sig stolinn beitu, er hann geymdi á svipuðum slóðum og hann fann skrínu þessa, svo og til þess, að hér var um lítilræði að tefla, og skrínan nánast geymd á almannafæri. Enn var þess getið, að F var ungur að árum 50.

S var sönn að hórdómssök. Þau hjón voru skilin samvistum og hafði D bóndi hennar haldið fram hjá henni. Hafði S uppi kröfu um skilnað af þeirri sök, en því máli var þó ekki haldið fram. Gerðist þetta nokkru áður en S varð barnshafandi með öðrum manni en D. Til þessa var litið við refsíákvörðun 61.

Þeim E og H var gert með úrskurði amts að slíta samvistir. Þau virtu það boð að vettugi. Bar H fyrir sig, að E „ætti við fátækdóm og karlæga konu að búa“ og hefði hún ekki haft brjóst í sér til að yfirgefa E, sem hefði þurft að hætta búskap, ef hún hefði horfið frá honum. Til þessarar viðbáru var ekki tekið tillit 89.

Refsing P, sem hilmaði yfir þjófnaðarbroti sonar síns, var ákveðin með hliðsjón af því, að hún var 66 ára gömul og hafði góða vitnisburði 114.

Í dómi út af ólöglegri meðferð fundins fjár er tekið fram, að hér hafi verið um lítilræði að tefla og að sumt af munum þessum hafi verið skamma stund í varnaði ákærða 118—19.

Refsing fyrir þjófnað var ákveðin með hliðsjón af einfeldni og vanræktu uppeldi ákærða 123.

Tekið fram, að R sé fátæk, auðsýnilega einföld og hafi hreinskilnislega játað brot sitt 184.

Refsing fyrir þjófnað ákveðin með tilliti til ungs aldurs, fáfræði og undanfarinnar óáttalinnar hegðunar 216.

Refsing fyrir þjófnað ákveðin með vísan til þess, að ákærða þrætti í fyrstu fyrir brot og hafði enda ekki góða vitnisburði 275.

Refsing fyrir þjófnað var ákveðin með tilliti til þess, að Þ var bláfátækur og játaði hreinskilnislega brot sitt 300.

G, er framdi þjófnað, gekkst greiðlega við broti og hafði notið góðs mannorðs að undanfögnu. Tekið tillit til þessa 306

S, sem stal smjöri, var fundið það til málsbóta, að hann var í hraki með smjör, hafði góða vitnisburði um hegðun og gekkst greiðlega við broti sínu 315.

Refsiheimildir og skýring þeirra.

Lækningar af hendi ólögglitra manna voru að vísu bannaðar í tilsk. 5. sept. 1794, sbr. erindisbr. 25. febr. 1834, 32. gr., en með bréfi dómsmálastjórnar 29. maí 1855 til Norður- og Austuramts, var vikið að því, að ekki skyldi ákært, nema lækningatilraunir yrðu að meini. Bréf var birt, og skaut það stoðum undir þann skilning almennings, að slíkar tilraunir væru ekki almennt refsiverðar, nema tjón hlytist af. Sýkna, þar sem ósannað var, að lækningatilraun hafi leitt til meins 9.

Sagt, að legorð milli tengdra manna sé í eðli sínu ekki jafn saknæmt og kynmök milli skyldra manna 18.

Refsikrafa kom ekki fram frá eiganda verðmæta, sem hnúpl-að var, og var því ekki unnt að refsa 27.

E var sakaður um ólöglega notkun hrossa. Refsikröfu var ekki hreyft af eiganda, og var því ekki kleift af refsa 44.

Úrskurður amts um, að þau G og P skyldu slíta samvistir vék eftir hljóðan sinni að G, en ekki P, og var P sýknaður, en G sakfelld. Ógetið refsheimildar 52.

Ó hafði samfarir við 26 ára gamla stúlku, sem var fáráðlingur. Í lyfd. var ekki talið sannað, að stúlkan hefði verið ófús til makanna, og var Ó sýknaður af nauðgunarákæru. Í hrd. segir, að þar sem stúlkan sé fáráðlingur geti Ó ekki

- komizt hjá að sæta „tilfinnanlegri hegningu“ fyrir atferli sitt, 2×27 vh. refs., en refsheimildar er ógetið 75, 390.
- Sagt efnislega, að dómur, sem gekk yfir Ó 1849 í Landsyfirdómi, hafi ekki verið við hóf og hafi refs. átt að vera helmingi lægri en raun varð á. Ítrekunarrefsing ákveðin með hliðsjón af því í dómi gegn Ó 1858 í sama dómi 100.
- K eggjaði son sinn Á á að taka kind til sín að ófrjálsu. Sagt, að ekki sé sannað, að kind þessi hafi verið í haga, og eigi því tilverknaður K undir 1., sbr. 22. gr. tilsk. 11. apríl 1840 105—6.
- Ósannað var, að barn, sem I ól, hafi verið með lífi, er það fæddist. I varð því ekki refsað samkv. N. L. 6—6—8, sbr. 7. gr. þeirra. Hins vegar vanrækti hún að leita ráða til að lifga barnið, og vann sér með því til refsingar samkv. „grundvallarreglum löggjafarinnar“ 108—10, 392.
- Ó, barnsfaðir I, sbr. framangreinda reifun, reyndi að eyða fóstri I með meðulum og vanrækti að liðsinna I, er hún fór til að ala barn sitt. Hafði hann auk þess styrkt þann ásetning I að fyrirfara barni sínu. Ó var refsað samkv. grundvallarreglunni í N. L. 6—6—11; 111—12, 391.
- Afskiptaleyzi tveggja kvenna af I, er hún fór út úr bæ til að ala barn sitt, þótti ekki varða við lög 112—13.
- Rétt talið að beita 30. gr. tilsk. 11. apríl 1840 um smávægilegan þjófnað, þ. e. hvinnsku eftir íslenzkri málvenju, þótt greinin ætti ekki allskostar við, enda var hún talin löguð eftir dönskum hugsunarhætti, en ekki íslenzkum 182.
- Grunur lék á, að kindur væru sýktar af fjárkláða. Bræður tveir fóru inn í fjárhús og drápu kindur þessar, 9 talsins. Sagt, að ekki sé beinlínis lögð hegning við þesskonar til-tækjum, en atferlið sé mjög hegningarvert og beri vott um spillt hugarfar. Refsað „að álitum“ án þess að refsheimild væri greind 242.
- Sagt, að tilsk. 30. jan. 1793 hafi ekki verið lögleidd hér á landi 377.

Refsitegundir og refsihæð.

a) *Sektir dæmdar:*

- 1 rd. fyrir hnupl 322.
- 2 rd. fyrir hilmingu 257.
- 4 rd. fyrir smápjófnað 50, 274, 382.
- 5 rd. fyrir smápjófnað 79, 182, 275.
- 5 rd. fyrir höfuðhögg 91.
- 5 rd. fyrir hilmingu 249.
- 5 rd. fyrir móþróa við opinberan eftirlitsmann 302.
- 5 rd. fyrir misferli með skjal 316.
- 8 rd. fyrir 1. hórbrót 75
- 10 rd. fyrir sölu á hesti, sem manni var trúað fyrir 22.
- 10 rd. dæmd manni fyrir að nýta sér lamb, sem hann bjóst við að vera eigandi að 43—4.
- 10 rd. fyrir smápjófnað 217.
- 10 rd. fyrir hnupl á mat (4 ára betr.h.v. í hrd.), 344, 406.
- 15 rd. fyrir ólögmeta sjálfstöku 351.
- 16 rd. fyrir 2. hórbrót 61.
- 32 rd. fyrir 4. hórbrót 262.
- 36 rd. fyrir 3. hórbrót 244.

b) *Vandarhagga refsing dæmd:*

- 8 vh. dæmd konu fyrir að óhlýðnast úrskurði amts um að slíta samvistir við karl 52.
- 10 vh. fyrir þjófnað 24, og fyrir þjófnað og svik 361.
- 10 vh. fyrir skjalafölsun og óheimila vöruúttekt 77.
- 10 vh. fyrir kindadráp 242.
- 10 vh. fyrir töku 8 rd. úr læstri hirzlu 249.
- 10 vh. fyrir hilmingu 252, 363, 393.
- 10 vh. fyrir töku varnings af manni í sölubúð 304.
- 10 vh. fyrir ólögmeta meðferð fundins fjár 311.
- 10 vh. fyrir töku farangurs af ferðamanni 315.
- 12 vh. fyrir hilmingu 363.
- 14 vh. fyrir töku á 3 specfum úr ólæstri hirzlu. 224.
- 14 vh. fyrir þjófnað á matvælum. 363.

- 15 vh. dæmd móður fyrir að eggja son sinn til töku á kind 103.
- 15 vh. dæmd móður fyrir að hilma yfir sauðapjófnaði sonar síns 113—14.
- 15 vh. fyrir hilmingu 160.
- 15 vh. fyrir töku ullar og ólarreipis 216.
- 15 vh. dæmd manni fyrir að drepa 5 kindur annars manns 242.
- 15 vh. dæmd vinnukonu fyrir hluttöku í þjófnaði húsbónda 252.
- 15 vh. fyrir þjófnað, sem ekki er nánar lýst 360.
- 20 vh. fyrir afmörkun kindar og stuld hennar 6, 349.
- 20 vh. fyrir töku sauða 123.
- 20 vh. fyrir töku ullar og ólarreipis 216
- 20 vh. fyrir tvítekinn þjófnað peninga úr hirzlu 306.
- 20 vh. fyrir ofbeldi og mótpróa við lögreglu 375.
- 27 vh. fyrir töku peninga úr læstri hirzlu, frumbrot 269.
- 40 vh. dæmd H, konu Á, og S, vinnukonu hans, fyrir hlut-töku í sauðapjófnaði Á 103
- 40 vh. dæmd konu fyrir hluttöku í sauðapjófnaði bóndans 234, 402.
- 40 vh. fyrir töku 3 kúta af tjöru 297.
- 40 vh. fyrir hluttöku í sauðapjófnaði 319.
- 40 vh. fyrir þjófnað á matvælum 326.
- 40 vh. fyrir stuld á kindum úr fjárhúsi, 2. brot 347.
- 2×27 vh. fyrir sauðapjófnað, frumbrot, 103, 114, 392.
- 2×27 vh. dæmd konu fyrir hluttöku í sauðapjófnaði bónda hennar 112—13.
- 2×27 vh. fyrir stuld á 8 kindum 234, 402.
- 2×27 vh. dæmd hjónum fyrir sauðapjófnað 319.
- 2×27 vh. dæmd fyrir samfarir við fáraðling 390.
- 3×27 vh. fyrir innbrotsþjófnað í verzlun, frumbrot 70, 389.
- 3×27 vh. fyrir töku á tveimur kindum, ítrekað brot 100.
- 3×27 vh. fyrir ólögmeta meðferð fundins fjár 118.
- 3×27 vh. fyrir töku 6 kindar og hluttöku í þjófnaði annars manns 252.

3×27 vh. fyrir þjófnað á matvælum o. fl. 330.

3×27 vh. fyrir þjófnað í 5. skipti 333.

c) *Refsivist dæmd:*

6×5 d. fang. við vatn og brauð fyrir innbrotsþjófnað 285.

3 ára betr.h.v. fyrir stuld 9 kinda o. m. fl. 252.

3 ára betr.h.v. fyrir stuld á hesti, 2 ám og lérepti, frumbrot 299

4 ára betr.hv. fyrir þjófnað í hrd. (10 rd. sekt í lyfd.) 344, 406.

6 ára betr.h.v. dæmd manni í hrd. fyrir að hafa farið þrisvar inn í bæ að næturþeli til þjófnaðarverka (3×27 vh. refs. í lyfd.) 327, 407.

6 ára betr.h.v. dæmd í hrd. fyrir misferli við fæðingu barns o. fl. 392.

8 ára betr.h.v. dæmd fyrir frumkvæði að fóstureyðingu, hlut-töku í fæðingu í leynd og fyrir sauðapjófnað 103, 391.

8 ára betr.h.v. dæmd fyrir líkamsárás, er leiddi mann til bana (3 ára betr.h.v. í lyfd.) 356, 408.

d) *Líflátsrefsing:*

Líflátsrefsing dæmd fyrir sífjaspell 17, 389.

Líflátsrefsing dæmd í lyfd. fyrir fæðingu í leynd, breytt í hrd. í 6 ára betr.h.v. 103, 391.

e) *Ógetið viðurlaga.*

Refsitegundar ógetið 88, 223.

Res judicata.

Í máli, sem E höfðaði f. h. M, þáverandi eiganda jarðarinnar S, gegn J var þess krafizt, að nýbýlið H, sem J sat, yrði talið eign S og að J yrði dæmdur til að standa M leiguliðaskyldur. Í dómi út af þessu sagði, að slíkur almennur eignadómur yrði ekki gefinn, og dómur yrði ekki lagður á leiguliðaskyldur J, meðan honum hefði enn ekki verið út-hlutað og mælt land. Þessum dómi var ekki áfrýjað. Eftir

að J fékk nýbyggjarabréf fyrir jörðinni H 1854 höfðaði E mál gegn honum og V, sem J byggði H. Krafðist E þess, að þeim yrði dæmt að greiða sér landskuld. Féllst héraðsdómur á það. Landsyfirdómur taldi, að fyrri héraðsdómurinn væri bindandi úrslit þessa sakarefnis, og vísaði máli frá. Í hrd. er á það bent, að fyrri dómurinn kveði ekki á um það, hvort eigandi S kunni að eiga sameignarrétt að H með J og auk þess hafi aðstæður breytzt, þar sem nýbyggjarabréf hafi nú verið gefið út. Lagt var fyrir Landsyfirdóm að taka málið að nýju til meðferðar 94, 404.

Réttarfar.

Sbr. Aðild, Áfrýjun, Dómar, Dóمندur, Frávísun, Ómerking, Sáttir, Stefnur og stefnubirting.

Réttarvenja.

Við skýringu á lagaboði var til þess vitnað, að það hefði verið skilið á tiltekinn veg "in praxi" 283.

Getið um réttarvenju í sambandi við kúgildi á jörðum og skyldu leiguliða til að halda þeim við og svara til þeirra við lok ábúðartíma 371.

Sagt, að leggja verði íslenzkar réttarhugmyndir um hvinnsku til grundvallar, er 30. gr. tilsk. 11. apríl 1840 sé beitt hér á landi. Sjá Hvinnsku.

Sakhæfi.

Sjá við Valdstjórnin, brot gegn henni 212.

Þ játaði á sig hörbrot, en var þá „eins og hamstola“. Játning var ekki lögð til grundvallar refsíáfalli 262.

Sagt, að þótt J hafi verið ölvaður, er hann framdi brot, hafi hann þó vitað skil á röngu og réttu 359.

Fyrirskipuð framhaldsrannsókn til úrlausnar um sakhæfi sökunauts, enda taldi landlæknir það mjög sennilegt, að geðhagir J væru þesskonar, að hann væri ekki ábyrgur gerða sinna 366.

Saknæmi.

Hjón þóttu sönn að illri meðferð á I, syni sínum, er andaðist. Í lyfd. segir, að þau hafi verið sammála um meðferð þessa og hafi þau séð fram á, að þetta myndi baka I slíkt tjón á kröftum hans og magni, að sáralitlar líkur væri á, að honum yrði bjargað. Samkv. þessu var talið, að ákærðu hefðu drýgt brot af ásettu ráði. Hjónin voru sýknuð í hrd. 237, 400.

M tók reipi frá K. Ekki talið sannað, að hann hafi ætlað sér að stela þeim, heldur hafi vakað fyrir honum að nota þau og skila þeim aftur 253.

J var sakaður um að hafa bætt nöfnum manna heimildarlaust á hegðunarovottorð. Var þetta gert nánast af fordild. Blekkingartilgangur var ekki samfara broti. Sýkna 265.

S, er sekur varð um mótþróa gegn E, fjárskoðunarmanni, bar fyrir sig, að hann hefði ekki vitað, að E gegndi þessari sýslu. Sú viðbára var ekki tekin til greina 302.

Samningar.

Ummæli um form kaupsamninga um land eftir Jónsbókarlögum svo og um form annarra skjala 188—191.

Fornfræðingur lét uppi álit um rithandir lögmanna á forn-um skjölum, og kvað skjöl rituð með þeirra hendi 190.

Sagt, að handsalaðir vitnisburðir séu nær jafngildir eiðfest-um vitnisburðum 191.

Þar sem heimildargögn ræddu um, að jörðin V ætti tiltekinn skóg, var talið eðlilegast að skilja það svo, að V ætti allt skógarsvæðið 193—4.

Sáttir.

Sáttakæra og fyrirkall málsaðilja var ekki meðal gagna máls, en samkv. endurriti úr sáttabók hafði mál sætt lögmætri sáttameðferð sáttanefndar. Hrundið var kröfu um frávísun vegna framangreinds gagnaskorts 2.

Á sendi umboðsmann til að sækja sáttafund f. h. sína. Umboð frá Á var ekki undirritað af vottum og ekki „signetað“.

Tók sáttanefnd umboðið ekki gilt af þessum sökum. Þetta var að vísu rangt hjá sáttanefnd, en viðbrögð hennar ollu því, að sáttatilraun hafði ekki farið fram, og varð því að ómerkja héraðsdóm 29.

J höfðaði einkamál gegn O fyrir lögregludómi. O sótti ekki sáttafund, og var hann sektaður fyrir það í héraðsdómi. Upp kom, að annar sáttanefndarmaður sótti heldur ekki fundinn, og þótti því ekki eiga að sekta O af þessum sökum. O krafðist ómerkingar vegna ágallaðrar sáttatilraunar. Lögleg sáttameðferð átti sér stað fyrir lögregludómi, og þurfti ekki að ómerkja málið. O var sýknaður, þótt dómkrafa hans lyti að ómerkingu dóms 67.

Tiltekinn þáttur dómsmáls var ekki lagður til sátta með viðhlítandi hætti, og var héraðsdómur, sem veitti úrlausn um þann þátt, því ómerktur 144

Sáttanefndarmaður mun hafa kvatt annan mann með sér til að leita sátta í forföllum hins reglulega sáttanefndarmanns. Sú aðferð var lögmæt 197—8.

M, sem var stefnandi einkamáls, lét verzlunarbjón sinn, S, sækja sáttafund f. h. sína. Stefndi A hélt því fram, að ósannað væri, að M hefði haft forföll og hefði því S ekki sótt löglega fund vegna M auk þess sem umboðsbréf M til S væri ekki löglegt. Ómerkingarkröfu A af þessum sökum var hrundið 386.

Sifjaspell.

S eignaðist barn með G stjúp dóttur sinni. Þau báru fyrir sig að þeim hafi ekki verið ljóst, hversu refsiverð þessi háttsemi væri. Þeim var þó kunnugt um, að hún fól í sér lagabrot. Þessi sakarvörn var að vettugi virt, og var þeim báðum dæmt líflát samkv. D. L. 6—13—14 fyrra lið. Staðfest í Hæstarétti 17, 389.

Sjálftaka (gertæki).

E var ákærður fyrir óheimila töku hrossa og notkun þeirra.

Ekki var þetta atferli hans átalíð af eiganda. Sýkna 44.

Leiguliði E hafði selt sauðarkúgildi, sem var á jörðinni, og gat ekki svarað því við burtför sína. J hafði keypt kindur

þessar. E höfðaði mál gegn J til endurheimtu fjár þessa. Sýslumaður las fyrir E dómsniðurstöðuna, en samkv. henni var J talið óskýlt að svara til kinda þessara gagnvart E. Að svo búnu fór E ásamt fjórum sonum sínum og fimmta manni til J. Er J féllst ekki á málamiðlun, handsömuðu E og menn hans sex kindur úr vörzlu J, en J og menn hans tálmuðu því, að féð yrði rekið. Synir E lofuðu nú J því að láta hann hafa ær, ef hann féllist á, að E fengi að fara með fé þetta. Ekki vissi E þó um þetta. Hratt hann upp skemmuhurð og hleypti út kindunum, er fyrr greinir, og fór með þær heim til sín. Þetta atferli E taldi hérð. reifaraskap og refsaði samkv. 34. gr. tilsk. 11. apr. 1840. Lyfd. refsaði fyrir ólögsmæta sjálftöku eftir álitum með hliðsjón af 39. gr. tilsk. 11. apr. 1840, sbr. N. L. 1—1—3, 15 rd. sekt. E var sýknaður af bótakröfu, þar sem J féllst á, að E færi með kindurnar af bæ hans. Helming sakarkostnaðar skyldi E gjalda 351.

Skaðabætur. Ígjöld. Sjá Endurheimt, 370,

Laxveiði, 34, Sjálftöku, 351.

Krafa manns um skaðabætur kom ekki til greina þegar af þeirri ástæðu, að hann hafði ekki sannað, að hann hefði beðið neitt tjón 181, 279.

B og M voru sek um sauðapjófnað. Hérð. dæmdi þau til að greiða hreppsjóði þar í hreppi, er þau voru búsett, ígjald tveggja sauðkinda. Þetta var fellt niður í lyfd. 234, 402.

H beitti falsaðri ávísun gagnvart L verzlunarmanni. Hann var skyldur til að greiða L þá upphæð, sem ávísunin hljóðaði um, enda hafði honum tekizt að fá verzlunarúttekt við framvísun hennar 318.

Ó hafði samfarir við dóttur B, en stúlka þessi var fáráðlingur. Stúlkan var rúmliggjandi um skeið eftir að hún sætti broti Ó og óvinnufær. Ó var dæmt að greiða B 10 rd. vegna þessa 390.

Skattar og gjöld Sjá við Prestsgjöld, 45.

Skipti. Sjá Erfðir. Erfðamál, 56.

Konungssjóður K lýsti kröfum í dánarbú G. Var þar að nokkru um skattkröfu að tefla, en að nokkru varðaði krafið endurheimt ofgreiddra launa. Sagt, að þessar kröfur hlytu að standa að baki veðkröfu í eignum G, enda nytu kröfur K ekki sérstaks forgangsréttar 130.

N lýsti kröfu í dánarbú J, og var hún reist á því, að hann hefði framfært J í 4 ár og kostað útför hans. Ósannað var, að J skuldaði honum fyrir framfærslu, og engin gögn voru fyrir hendi í föggum J um það, en N hafði ásamt öðrum manni sýslað um plögg J og höfðu þeir fargað ýmsu, áður en skiptaráðandi tók að fjalla um búið. Sönnun brast fyrir kröfu N og búið var sýknað 165.

Erfingjar í dánarbúi heimiluðu skiptaráðanda að selja jarðarhluta fyrir röskar 2000 rd. Hann seldi eign þessa fyrir 1450 rd. Skiptagerð var áfrýjað, og var hún ómerkt í lyfd., þar sem skiptaráðanda hefði brostið vald til sölunnar. Skyldi hann leggja erfingjum út $\frac{2}{5}$ hluti úr þeim 576 rd., sem hann seldi jörðina minna en heimilt var 341.

Skírlífisbrot.

Ó, sem var kvæntur, hafði samfarir við 26 ára stúlku, sem var fátælingur. Ósannað þótti, að Ó hefði gerzt sekur um nauðgun, og var hann sýknaður í lyfd. Fyrir hórdómsbrot var hann hins vegar sektaður um 8 rd. Í hrd. segir, að ósannað sé, að hann hafi beinlínis með ofríki nauðgað stúlkunni, en athæfi hans þótti engu að síður eiga að baka honum tilfínanlega hegningu, 2×27 vh. 75, 390.

Skjalafölsun.

H bað J að taka út fyrir sig tiltekna vöru í verzlun í reikning sinn og rita um það bónarbréf í sínu nafni. Gerði J það, en bætti við á seðil þenna ýmsum öðrum vörum, er hann tók út heimildarlaust og fénytti sér. Refsað samkv. 41. gr. tilsk. 11. apríl 1840, sbr. 64. gr. 77.

J var ákærður fyrir að hafa bætt þessum orðum inn í sætta-

samning: „ég hef borgað 3 rd. til sátta, en engu öðru lofað, hvað gilt var tekið“. Auk þess bætti hann heimildarlaust nöfnum nokkurra manna undir vitnisburðarbréf, sem T reit og bjó til fleiri vitnisburði sér til handa. Ósannað þótti, að J hefði bætt tilgreindum orðum í sættasamning, en þó svo væri, varðaði það ekki við lög, þar sem hér var aðeins um ítrekun eða upptekningu að tefla á því, sem í honum stendur. Sýkna. Um vitnisburðina var talið, að J hefði útvegað sér þá nánast af fordild og hefði ekki notað þá til að tæla eða fleka nokkurn mann með þeim, og og segðist því ekki á þessum verknaði hans. Sýkna 265.

H bað J að skrifa fyrir sig ávísun til verzlunar í nafni E. H hafði að vísu ekki heimild E til þess, en hins vegar átti hann hjá E álíka upphæð. Hafði E og vísað honum áður á að fá greiðslu á fé, sem H átti að honum, hjá öðrum manni. Hér var talið, að nánast væri um ólögmæta sjálftöku að ræða. Refsað samkv. 50. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 5 rd. sekt. J var fyllilega grandlaus og taldi H hafa heimild til ritunar ávísunar. Hafði H og sagt J, að hann hefði glatað ávísun frá E. Sýkna 316.

Stefnur, stefnubirting, stefnuvottar.

Lagt var fyrir héraðsdómara að gefa vottorð um, hvort menn, sem birtu dómstefnu í máli, væru lögskipaðir stefnuvottar 13.

f máli út af landamerkjum milli jarðarinnar V og Skriðuklausturs var umboðsmanni klaustursins einum birt stefna til landsyfirdóms, en ekki amtmanni. Umboðsmaðurinn var ekki talinn hafa umboð til að svara til málssóknar fyrir yfirdóminum, og var málinu vísað frá yfirdómi 116.

Ákærðu var ekki í héraði stefnt til að þola ákæru og dóm í málinu, svo sem boðið er m. a. í tilsk. 24. jan. 1838, 15. gr. Var héraðsdómur því ómerktur 148.

Boðið, að héraðsdómari skyldi rita á dómsgerðir vottorð um, að menn þeir, sem birtu ákærða héraðsdóm, væru löglegir stefnuvottar 367.

Héraðsdómari birti ákærða dómstefnu sem notarius publicus á skrifstofu sinni. Var það ekki lögmætt, sbr. D. L. 1—4—2 og tilsk. 3. júní 1796, 22. gr., en varðaði þó ekki ómerkingu. 223.

Úrskurð um, að fólk, sem bjó í hneykslanlegri sambúð, skyldi skilja samvistir, ber að birta að hætti dómstefnu. Í tilteknu máli var konu birtur útdráttur úr bréfi sýslumanns til hreppstjóra, og var þar ekki um lögmæta birtingu úrskurðar að ræða. Sýkna 226.

Stefnubirtingu önnuðust tveir menn, er gátu þess, að þeir væru kvaddir til að annast birtingu af sýslumanni í forföllum hinna reglulegu stefnuvotta. Ekki var lagt fram bréf sýslumanns, sem bar það með sér, að hann hefði falið mönnunum þessa umsýslu. Frávísun 291—2.

Föður var rétt stefnt f. h. ólögráða barna, þó að upp kæmi, að skiptaráðandi hefði skipað börnum sérstakan fjárhaldsmann 292.

Stiftamtmaður.

Fyrirheit hans um, að leigugjald af laxveiði, er tilheyrði konungssjóði, skyldi lækkað, var talið háð samþykki ráðuneytis 34.

Sönnun.

Sagt, að sá, er kalli til greiðslu samkv. samningi, hlyti að sanna, að samningur sé til og að hann veiti stoð kröfu hans. J taldi til svonefnds vöktunarhlutar úr hendi Ó, er andmælti greiðsluskyldu sinni. Hann var sýknaður, þar eð J brast sönnur fyrir staðhæfingu sinni um efni samnings 3—4.

Ósannað, að andlát G hafi hlotizt af misþyrmingu B. Sýkna 19.

Ekki sannað, að G hafi markað á undir sitt mark 31.

Ósannað, að maður, sem krafðist bóta, hafi beðið tjón 39.

Nokkrar líkur voru fyrir því, að G hefði ritað bréf í nafni annars manns án heimildar hans. Framburður G var talinn dulur í ýmsum greinum. Líkur þessar nægðu þó ekki til sakaráfellis 63.

Kröfur D um, að hann yrði settur inn í eignarumráð að landi, er K fór með eignarráð yfir, hrundið, enda var K þinglýstur eigandi lands án athugasemda í þinglýsingarbók, og engar sönnur voru leiddar að eignarrétti D 81.

N kvaðst hafa í misgripum markað sauð undir mark föður síns. Ákærvaldi tókst ekki að sanna, að N hefði framkvæmt mörkun af ásettu ráði 86.

Talið sannað, að G væri faðir að barni, er stúlkan A ól 98.

Á, kona hans og móðir báru, að S vinnukona Á hefði átt upptök að því, að Á framdi sauðabjófnaði. Þetta var talið ósannað gegn neitun hennar, enda hefði Á ekki átt samkv. stöðu sinni að gerast „gunningarfiðl hennar“. 104.

S var ákærð fyrir afskiptaleysi af I, sem ól barn í leyni. Ósannað var, að S hefði verið kunnugt um, er I fór út úr baðstofu, að hún væri komin að því að ala barn sitt 107.

Þ var einnig sótt til saka fyrir afskiptaleysi sitt af barnsfæðingu I, en hún var sýknuð þegar af þeirri ástæðu, að ósannað var, að hún hefði vitað, að I var þunguð 107.

Ó og J, bróðir G, báru á G, að hann hefði liðsinnt þeim við að stela 3 sauðkindum. Gegn neitun G var þetta ekki sannað. 115.

Töluverðar líkur voru fram komnar fyrir því, að G hefði framið þjófnað, en ekki dugðu þær til refsíáfallis. G var einnig sakaður um ólögmæta meðferð á fundnu fé, og var það sannað, enda fundust munir í varnaði hans 118, 395.

Ósannað þótti, að Ó hefði selt hest í heimildarleysi 122.

Sannað m. a. með ummælum, sem höfð voru eftir Ó, að hann hefði tekið undir sig sauð í þjófslegum tilgangi 123.

Ósannað, að tiltekið landsvæði hefði fylgt jörð, er hún var seld á uppboði 134.

E bar, að hann hefði séð sauð, er hann taldi hafa verið með marki J, í réttum, og hefði R tileinkað sér hann með þeim ummælum, að sauðurinn hefði mismarkazt hjá sér. Á kvaðst einnig hafa heyrt R fara þessum orðum um sauðinn. Með þessu var ekki fengin lagasönnun fyrir sekt R. Al-sýkna 146.

G tók silfurbúinn bauk frá S. Ekki fór G dult með hann.

Ósannað, að bankurinn hefði verið tekinn í þjófslægum tilgangi 154.

S tók við peningum af G, sem hann vissi, að voru honum ófrjálsir. Kvaðst S hafa gert þetta í því skyni að komast fyrir um, hvort G hefði framið tiltekinn þjófnað. Þetta þótti með ólíkindum. Sakfelld 159—60.

Ósannað þótti í lyfd., að tiltekin olía væri lyf í skilningi tilsk. um lyfjasölu frá 1672. Hæstiréttur taldi olfuna lyf 162, 409.

N krafðist fjár úr dánarbúi J vegna þess að J hafði verið í fæði hjá honum og húsnæði í 4 ár. Ósannað var, hvað J hefði átt að greiða fyrir þessa framfærslu og hvað hann hefði verið búinn að greiða fyrir viðurgerning þenna. Sagt, að N hafi hér sönnunarbyrði. Upp kom, að N hafði brennt ýmis bréf J, og gátu þ. á m. verið kvittanir. Kröfu N hrundið 165.

Sannað þótti, að svo lengi sem menn muna hafi fylgt í tiltekinni á réttur til að banna öðrum veiði í vogi fram af ármynni 179—80.

Ósannað, að maður sem krafðist bóta, hafi beðið tjón 181.

Eignaréttur jarðarinnar V að skóglendi þótti sannaður m. a. með ýmsum fornum skilríkjum. Lögfestur, niðursetningargjörð og vitnisburðarbréf styrktu málstað V 186.

Nýbýli var talið eign prestakallsins P, og var það m. a. stutt við mats- og skoðunargjörð nokkra, svo og það, sem fram kom fyrir matsmönnum 195.

G var dæmdur á líkum fyrir þjófnað. Sauður hvarf á Sel-tjarnarnesi á þeim tíma, er G fór þar um. Sama dag og menn urðu varir við hvarf sauðarins lagði G inn afurðir af sauði í verzlun. Sögusagnir hans um ferðir þenna dag fengu ekki staðizt, og skýrsla G um það, hvernig hann væri að sauðnum kominn, var með ólíkindum. G var sýknaður í hrd. Malpoki og eskjur fundust í fórum G, og höfðu ferðamenn misst muni þessa úr fórum sínum rétt áður. Í lyfd. var talið, að bönd hefðu svo mjög borizt að G um þjófnað á munum þessum, að hann var sakfelldur Sýkna í hrd 206, 397.

Í fógetabók var fært til bókar, að gerðarþoli J hefði stungið fógeta með hníf eða öðru verkfæri í handarbaki, er hann var í húsi hennar við framkvæmd fógetagerðar. Vottar sáu, að handarbak fógetans var blóðugt, en ekki sáu þeir, með hverjum hætti greinir J og fógetans urðu. Sýkna 212.

Hjón voru sökuð um að hafa dregið svo mjög matarskammt við drenginn G, að það hefði leitt hann til bana Líkskoðun héraðslæknis og ályktanir hans virtust styðja ákæru. Landlæknir benti á ýmsar veitur í líkskoðun læknis og ályktunum hans, og virðist hann hafa talið ósannað, að orsakatengsl væru þarna á milli. Lyfd. sakfelldi hjón allt að einu. Í hrd. voru þau alsýknuð m. a. með vísan til álits landlæknis og heilbrigðisráðsins, sem virðist hafa staðfest álitsgerð landlæknis. Mögulegt var, að andlát drengsins hefði stafað af sjúkdómi 237. 400.

J tók við peningum af M konu sinni, en M hafði stolið í þessu rétt áður. Ósannað var, að J hefði verið um það kunnugt. Hann þótti þó ekki hafa farið svo að með peninga sem honum bar. Refsað samkv. 23. gr. tilsk. 11. apr. 1840 249.

Ósannað, að taka á reipum hafi verið gerð í þjófnaðarskyni, og var ekki hrundið þeirri staðhæfingu ákærða, að hann hafi ætlað að skila reipunum 252.

S var sökuð um að hafa matreitt afurðir úr stolnu fé og neytt þeirra. Sannað þótti, að henni hefði verið kunnugt, að fé þetta var illa fengið 254.

S tók við munum frá M með vissu eða fullum grun um, að M hefði stolið þeim. Sakfelld 256.

Ósannað, að kröfuhafi hafi látið selja fleiri muni skuldara en nauðsynlegt var til lúkningar á skuld. Grundvöll bótaábyrgðar vegna uppboðs skorti því 279.

J, er játaði á sig þjófnað, staðhæfði, að Þ, sem með honum var, er þjófnaður var framinn, hefði bæði hvatt sig til þjófnaðarverka og liðsinnt sér við þau. Þ neitaði. Sök hans þótti ósönnuð 300—301.

S, er sekur var um þjófnað, bar á B, að hann hefði átt hlut

að brotum. Líkur þóttu ekki nægar til að refsa B gegn neitun hans 334—5.

Sannað þótti, að orsakatengsl væru milli höfuðhöggs, sem J greiddi Ó, og andlát hans 356,408.

G bar á föður sinn B, að hann væri hvatamaður að þjófn-aðarverkum sínum og hefði tekið þátt í þeim. Gegn neitun B var þetta ósannað 365.

Sjá *Mat og skoðun* um álit landlæknis á því, hvort barn hefði fæðst lifandi og hvort unnt hefði verið að endur-lífga það 380.

Sýkna.

Sökunautar sýknaðir af frekari ákærum sóknarans 86, 363.

Lyfd. alsýknaði G, en Hæstiréttur sakfelldi hann varðandi eitt ákæruatriði 30, 396.

Lyfd. sakfelldi ákærðu, Hæstiréttur sýknaði 206, 397, 237, 400.

Tilraun.

G hafði tvisvar stolið peningum úr hirzlu. Hann hafði ein-ráðið að fara í þriðja skiptið í hirzlu þessa, en hann hætti við það sakir ótta við, að sú ferð myndi koma upp um hann. Ekki var sakfellt fyrir þessar hugrenningar 306.

Tómlæti. Sjá Eignarétt að landi, 186.

Traustfang. Sjá Endurheimt.

Trúarbrögð.

B, kaþólskur prestur, var sóttur til saka samkv. op.br. 29. maí 1838 fyrir að vanrækja að leita byggingarleyfis fyrir húsi, er hann reisti. Þess var krafizt m. a., að kveðið væri svo á í dómi, að B væri óheimilt að nota húsið fyrir kaþólska kirkju eða kapellu. Sagt, að ekki sé unnt að skera úr því í lögreglumáli slíku sem þessu, hver réttindi mönnum beri almennt og þá ekki heldur hvaða réttindi kaþólskum mönn-um beri í trúarbragðæfnum 284.

Uppboð.

Laxveiðiréttur leigður á uppboði. Sjá Laxveiði 34.

J stóð í skuld út af ógoldnum jarðarskuldum. P umboðsmaður jarða hafði lagt hald á tiltekna muni við útburðargjörð til tryggingar skuldinni. Lét P síðan selja muni þessa á uppboði. Sagt, að J geti ekki haft uppi bótakröfur á hendur P vegna þessa, enda lét P ekki selja meir en sem skuldinni svaraði og uppboðið fór fram með löglegum hætti. Sýkna 279.

Valdstjórn, brot gegn henni.

V bæjarfógeti stóð fyrir útburðargjörð á J úr húsi. Kvað V J hafa seilt til sín með oddhvössu verkfæri og blóðgað sig á handarbaki. Var þessu nánar lýst í fógetabók. Dómvottarnir kváðust ekki hafa séð aðför J að V, og var ekki talið sannað, að hún hefði veitt að fógeta. Sannað var, að hún meinyrti fógetann, en hún var ekki talin sakhæf um þau orð samkv. því, er læknir lýsti geðhögum hennar 212.

Amtmaður hafði skipað E til að skoða fé bænda og athuga um fjárböðun. S bóndi neitaði E um leyfi til að skoða fé sitt. Rökstuddi S þá synjun sína svo, að hann hefði verið skipaður til að framkvæma þessa skoðun. Þetta fékk þó ekki staðizt. S var refsað fyrir „mótþróa gegn lögregluþjóni hins opinbera“, en ekki er getið refsheimildar, 5 rd. sekt 302.

J var settur í varðhald vegna rannsóknar á opinberu máli. Hann brautz úr því og beitti líkamlegu afli til að losa sig undan valdi lögreglustjóra, er hann kom til að setja hann að nýju í varðhald. R, faðir hans, og tvö systkin, I og A, sýndu lögreglustjóra óhlýðni og beittu mótþróa í orði og verki gegn honum, er miðaði að því að hamla honum að setja J aftur í varðhald. Sagt, að 17. gr. tilsk. 4. okt. 1833 eigi ekki fyllilega við, þar sem þar sé rætt um frumhlaup (overfald), en mótþrói sá, sem hér var sýndur, verði ekki allskostar settur á borð við frumhlaup. Bar að meta atferli þeirra að álitum með hliðsjón af téðri grein,

sbr. og 16. gr. sömu tilsk. 20 vh. refs. J var dæmdur samkv. N. L. 1—24— 49, sbr. tilsk. 30. marz 1827, sama refs. 375.

Vanreifun.

Málsefni voru ekki leidd nægilega í ljós í héraði, og var héraðsdómur því ómerktur samkv. tilsk. 15. ág. 1832, 10. gr. 388.

Varðhald. Sjá Gæzluvarðhald.

J brauzt út úr varðhaldi og sýndi lögreglustjóra mótþróa, er hann ætlaði að setja J að nýju í varðhald. J var refsað samkv. N. L. 1—24—49, sbr. tilsk. 30. marz 1827 375.

Veiði og aðrar landsnytjar.

Th eigandi laxveiðinnar í Elliðaám fékk lagt lögbann við beitutekju og fiskveiði í Elliðaárvognum af hendi eigenda Laugarness og Kleppsjarða. Í heimildarskjali Th fyrir laxveiði var þess getið, að í kaupum fylgdi laxveiði í vognum, og viðgekkst sú tilhögun svo lengi sem menn vissu, að eigandi veiðinnar gat meinað öðrum veiði í vognum, þ. á m. kræklingstekju. Lögbann var staðfest 174.

Verjandi, málsvarnarlaun.

Boðið í dómi, að í framhaldsrannsókn skyldi kynna ákærðu varnarskjal svaramanns þeirra, og þau spurð um, hvort þau, sem voru ákærð fyrir hór, vildu una því, að einn og sami maður verði þau bæði 12.

Verjandi G féll frá málsvarnarlaunum, ef þau yrðu lögð á skjólstæðing hans 33.

Verjandi R hafði afsalað sér málsvarnarlaunum. Svo fór, að R var sýknaður í landsyfird. Vegna þessa afsals var ekki unnt að dæma verjandanum málsvarnarlaun í héraði 147.

Vogrek.

Landeigandi hélt því fram, að með op. br. 2. apríl 1853 hefðu vogrek, sem bar á ítaksfjöru, verið tekin frá þeim aðilja,

sem átti ítaksreka, og lögð undir landeiganda. Ítakshafi var í máli þessu klaustur. Var talið, að kirkjur og klaustur héldu ítaksreka sínum þrátt fyrir ákvæði op. br. 2. apr. 1853, og var það m. a. stutt við sögulega rannsókn á laga-boðunum um vogrek svo og ástæðum þeim, sem tilgreindar voru við útgáfu opna bréfsins frá 1853 125, 407.

Þinglýsing.

Veðbréf var gefið út í Danmörku. Skuldarinn fluttist síðan til Íslands. Við skiptabúsmeðferð eftir hann var því haldið fram, að borið hefði að þinglýsa bréfinu að nýju, er skuldarinn hefði flutt hingað. Sagt, að slíkt boð sé að vísu greint í tilsk. 28. júlí 1841, en það lagaboð hafi ekki verið lögfest hér á landi. Eðli máls leiði heldur ekki til þess, að slíkrar þinglýsingar sé þörf, sbr. einnig lögjöfnun frá op. br. 18. jan. 1788 og op. br. 13. sept. 1821, 1. gr. 130.

Þingvottar.

Í fógetabók var bókað, að gerðarþoli J hefði sært fógeta á handarbaki með skærum eða öðru verkfæri. Þingvottar kváðu sig ekki hafa séð skipti J og fógetans 212.

Þjófnaður. Sjá einnig Hnupl.

S var dregin kind í réttum Er hann var kominn heim með hana, varð hann þess áskynja, að hann átti hana ekki. Allt að einu markaði hann sér hana að áeggjan bróður síns og seldi G hana. S varð ekki refsað fyrir sauðabjófnað á víðavangi, sbr. tilsk. 11. apr. 1840, 6. gr., heldur aðeins samkv. 1. gr. nefndrar tilsk. 6.

E og K voru vinnumenn á bænum A. Fóru þeir inn um lúku, sem lokuð var með trésnerli að innanverðu, á útihúsi að næturlagi og stálu þar munum. S stóð á varðbergi meðan á þessu stóð. E hnuplaði og sykurmolum úr tunnu, sem geymd var í opnu húsi, og P tók sykurmola, sem hrotið höfðu út úr tunnu þessari, meðan E tók sykur úr henni. Sagt, að tilverknaður þeirra E, K og S sé ekki innbrot.

Refsað samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840, sbr. 21. gr. varðandi S. Hér var um lítilræði að tefla, og ekki átalið af húsbónda þeirra, sem hafði fyrirgefið þeim verkið. Verk P var talið varða við 30. gr. tilsk. 11. apríl 1840. Húsbóndi hans hafði fyrirgefið honum brotið, og var því ekki unnt að refsa honum. Sýkna 24.

G var sakaður um að hafa afmarkað tvær kindur undir sitt mark. Ósannað var um aðra ána, að G hefði afmarkað hana. Um hina fullyrti G, að hann hefði keypt hana af E og haft heimild hans til að marka sér hana. Gat G fært verulegar líkur að þessu. Ekki talið sannað, að G hefði ætlað sér að stela á þessari. Sýkna. Staðfest í Hæstarétti 30, 396.

S brauzt inn í verzlun og stal þar nokkrum munum. Refsað samkv. 12. gr. tilsk. 11. apr. 1840 70, 389.

Á átti leið fram hjá á. Dró hann til sín laxanet, sem þar var, og sló eign sinni á 13 punda lax, sem fastur var í netinu. Hérð. lagði þjófnadarrefsingu á Á fyrir þetta, en því var breytt í dómi Landsyfirdóms bæði vegna þess að möguleiki var á, að laxinn hefði rifið sig úr netinu, ef ekkert var að gert, og eins sakir þess, að hér var um lítilræði að tefla. Beitt 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840 79.

N markaði sauð undir mark föður síns. Fullyrti N, að sér hefði orðið misgrip, hann hefði ætlað að marka kind, sem var í fé þessu og faðir hans átti. Ýmislegt þótti tortrygglegt við framburð N, en ekki var þó sannaður á hann þjófnadur. Sýknað af frekari ákærum, sakarkostnaður felldur á N 86.

Ó tók ófrjálsri hendi tvær kindur úti á víðavangi. Þetta var strekað brot, þar sem Ó hafði sætt tveggja ára betrunarhússvinnu með landsyfirréttardómi 1849. Sagt, að þjófnadur sá, sem sá dómur laut að, hafi verið hið mesta lítilræði, og landsyfirréttardómurinn „virðist ef til vill að hafa gengið honum of nærri“, og hefði 1 árs betrunarhússvinna verið við hóf. Var tekið fram, að enginn af dómurum þeim, sem skipuðu dóm nú, hefði átt sæti þar, er fyrir

dómur gekk. Refs. nú 2 ára betr.hússvinna samkv. 13. og 14. gr. tilsk. 24. jan. 1838 100.

Á stal 9 kindum. Flestar komu í fé hans, en nokkrar hand-samaði hann úti í haga, slátraði þeim og fénytti sér þær. Þá var hann einnig sannur að því að hafa markað sér lamb undan á annars manns, en á þessari hafði verið kom-ið fyrir hjá honum. Á átti í miklum bjargarskortu fyrir sig og hyski sitt, en ekki leitaði hann bjargarstyrks frá sveitarstjórn. Atferli hans varðaði við tilsk. 11. apr. 1840, 1. gr. (þegar kindur komu í fé hans), og 6. gr. (aðrar kindur). Kona Á, H, var Á samtaka um töku flestra kind-anna og um þjófslega meðferð á lambinu. Vinnukona Á, S, veitti honum liðsinni við fjártökur og við að slátra illa fengnum kindum. Atferli H og S varðaði við 6. og 22. gr. tilsk. 11. apríl 1840. Þá var móðir Á, K, loks sönn að því að hafa eggjað Á á að taka sauð nafngreinds manns, og gerði Á það. Atferli K varðaði við 1. gr., sbr. 22. gr. tilsk. 11. apr. 1840, enda varð að leggja til grundvallar, að sauður þessi hafi komið í fé Á, en ekki verið tekinn úti í haga 103.

Ó tók til sín 19 kindur að ófrjálsum, þ. á m. nokkrar frá föð-ur sínum, og enn var hann uppvís að nokkrum smápjófr-aði. Refsað með 2 ára betr.h.v. samkv. tilsk. 11. apr. 1840, 1. og 6. gr. 112, 392.

J, vinnumaður Ó, liðsinnti honum við töku 13 kinda. Refsað í hrd. samkv. 6. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 2×27 v.h. refs. 114, 392.

J stal ásamt Ó 6 kindum úti í haga, og hagnýttu þeir sér fé þetta saman. Refsað samkv. 6. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 2×27 v.h. refs. 114—15, 392.

Ó bar það á G, að hann hefði verið með sér að þjófnadar-verkum og staðfesti J, bróðir G, þann áburð. Þetta þótti þó ósannað. Sýkna 115, 392.

Ó tók undir sig kind, sem Þ átti, og seldi öðrum manni hana án þess þó að afmarka hana. Ó bar fyrir sig, að hann hefði átt inni kaup hjá Þ, og hefði hann tekið kindina

í notum þessarar kaupkröfu sinnar. Á þetta varð ekki fallizt, og var refsað samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840, enda var sauðurinn ekki tekinn úti í haga 121.

E sá sauð í réttum með marki J, en R nokkur kom þá þar að og kvaðst eiga hann. Annað vitni bar og svipað um þetta, en það sá ekki, hvaða mark var á sauðnum, en bar fyrir sig umsögn E um það efni. Gegn andmælum R var ekki komin fram lagasönnun um þjófnaðarsök hans. Sýkna 146. Bræðrum tveimur var gefinn rekaþjófnaður að sök. Ekkert var fram komið í málinu, sem færði bönd að þeim um verknað þenna. Þeir höfðu gott orð á sér. Sýkna 149.

G, vinnumaður S, tók silfurbúinn bauk frá honum. Fór hann ekki leynt með bauk þenna. G fullyrti, að hann hefði átt ógöldið kaup hjá S og hefði sér komið til hugar, að taka eitthvað undir sig, er S átti, til að knýja hann til efnda. Ekki talið unnt að vefengja staðfastan framburð S um „verknaðinn, tilgang og hvatir“. Sýkna, en sakarkostnaður á hann felldur 154.

G var í hórd. og lyfd. dæmdur sekur um að hafa tekið sauð á Seltjarnarnesi, slátrað honum og lagt inn í verzlun. Við sönnunarmat var bent á, að G væri þjófgefinn og dæmdur áður fyrir þjófnað, og auk þess fékk sögusögn G um ferðir hans ekki staðizt. Þá var G enn talinn sekur um töku muna frá ferðamönnum svo og ólögmeta meðferð á blöðum nokkrum, sem hann kvaðst hafa fundið. Í fyrri tilvikunum tveimur var hann sýknaður í hrd. vegna ónógrar sönnunar af frekari ákærum sóknarans, en í síðasta tilvikinu vegna þess, að G taldi blöð þessi einskis virði, enda voru þau mjög óþokkaleg, og varð að leggja það til grundvallar 206, 397.

Bræður tveir stálu ullarpoka frá tjaldi manna, sem voru í svefni. Refsað samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840. Þegar tekið var tillit til ungs aldurs þeirra, fáfræði og óátalinnar hegðunar að undanfögnu, þótti refs. hæfilega ákveðin 15 og 20 vh. 216.

J stal munum m. a. frá kennara sínum. Refsað samkv. 1. gr., sbr. 4. gr. tilsk. 11. apr. 1840 223.

F tók heimildarlaust peninga annars manns úr ólæstri hirzlu, og var stofa sú, sem hirzla þessi var í, einnig ólæst. Þá tók hann og undir sig vaðmálsstúf frá húsbónda sínum. Refsað samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840 224.

Þ gekkst við því að hafa stolið 6 kindum, og hafi kona hans M verið því samþykk, en um 2 kindur að auki hafi M hert hug sinn til fjártökunnar. M játaði þessu einnig. Þau gengu að vísu frá þessari játningu síðar, en það var þó ekki tekið til greina. Ósannað var, hvar kindur þessar voru, er þær voru teknar, og átti því atferli þeirra undir 1., sbr. 21. og 78. gr. tilsk. 11. apr. 1840. Hæstiréttur taldi þó atferli þeirra eiga undir 6., sbr. 21. gr. tilsk. 1840. Refs.: 3×27 vh., M 40 vh. Í hérð. var þeim dæmt að ljúka til-teknum hreppi ígjald tveggja sauða, en það var fellt niður í lyfd. og hrd., en þeim var dæmt að greiða J nokkrum ígjald einnar kindar 234, 402.

M tók lykil undan kodda K og fór með honum í læsta kistu hennar og tók þaðan peninga. J bóndi hennar mætti henni, er hún kom frá verkinu, tók við peningum af henni og eyddi þeim til sameiginlegra heimilisþarfa. M var dæmd í 10 vh. refs. J endurgalt K fyllilega það tjón, er hún varð fyrir af þessum sökum. Talið var, að honum hefði ekki verið kunnugt, er hann veitti peningum viðtöku, að þeir væru M ófrjálsir, en hins vegar hefði hann af hlífð við konu sína ekki farið svo að, sem honum bar, til að vera alveg sýkn í sök hennar. Refsað samkv. 23. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 5 rd. sekt 249.

M tók 9 kindur úti í haga á víðavangi, slátraði þeim og nýtti sér. Þá hjálpaði hann J til að skera tvær kindur, er hann stal. M tók reipi frá K, en ósannað var, að hann hefði ætlað sér að stela þeim, og var því ekki hrundið, að hann hefði aðeins ætlað sér að nota þau. M tók ullarpoka nokkra frá J, en snerist hugur eftir að hann var kominn með þá út fyrir tún og skildi þá þar oftir. Þjófnaður var talinn fullframinn. M var refsað samkv. tilsk. 11. apr. 1840, 1., 6. og 22. gr., 3 ára betr.h.v. 252, 400.

J stal 6 kindum, 2 úr lokuðu og fjórum úr ólokuðu fjár-

húsi, sem tilteknir bændur áttu. Þá liðsinnti hann og M, sem að framan greinir, við fjárstuld. 3×27 vh. refs. 253—4. Þ fór inn í ólæstan bæ G og braut þar upp kistil og tók úr honum 80 rd. Beitt 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 8 mán. betr.h.v. (27 vh.) 269.

B tók undir sig heimildarlaust saltfisk á stakkstæði, sem B hafði lánað Á, eiganda fisksins. Refsað samkv. grundvallarreglunni í 30. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 4 rd. sekt 274. A, B, C og D fóru að verzlun og brutu þeir A og B rúðu og lyftu síðan C upp, svo að hann gat skriðið inn um opið. B, sem var á verði, varð hræddur og hrópaði brátt, að næturvörður væri að koma, en það var átyllulaust. C tók nokkra muni í verzlun og hafði út með sér. D var andvígur þessum verknaði, en stóð þó á lengdar. Kvaðst hann ekki hafa vitað gjörla, hvað fram fór, fyrr en þeir komu með varninginn. Neytti hann nokkurs hluta hans. Þeim A, B og C var refsað samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840, sbr. 3. gr. 6. atriði, enda var glugginn, sem inn um var farið, „óvenjulega hrörlegur og illa um búinn“. 12. gr. tilsk. átti því ekki við. D var refsað fyrir hilmingu og hlaut hann sekt 285.

H stal þremur kútum af tjöru úr kjagga, sem stóð niðri við sjó. Tjaran var ekki í hæfilegri geymslu og verðmæti hennar lítið. H hafði einu sinni áður sætt refs. fyrir þjófnað. Beitt 13. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 40 vh. refs 297.

J stal hesti og tveimur kvíám og að auki léreptspílsi. Refsað samkv. 6. gr. tilsk. 11. apr. 1840, 3 ára betr.hússvinna. Tekið tillit til þess, að hann var bláfátækur og játaði hrein-skilnislega brot sitt. J bar á Þ, að hann hefði hvatt sig til þessa verknaðar. Ekki talið sannað, og var Þ sýknaður. Hins vegar var Þ dæmdur sekur um töku trébúts samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840. Hvorki í lyfd. né brd. sést, hverja refs. Þ hefur hlotið. Staðf. í HR. 299, 403.

G tók frá manni í sölubúð smjörfjórðung og brennivínskút. Refsað samkv. 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840, frumbrot, 10 vh. refs. 304.

G stal tvívegis peningum úr hirzlu, sem M húsbóndi hans átti. Var hirzlan ólæst í fyrra skipti, en í síðara skipti opnaði G skúffuna með nagla. Tekið var fram, að peningarnir væru illa og skeytingarlaust geymdir. Beitt 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840. G játaði tregðulaust brot sín, og þar sem hann hafði notið góðs mannorðs að undanfögnu þótti refsing hæfileg 20 vh. 306.

S tók frá manni, sem gisti á bæ hans, 12 merkur smjör. Beitt var 1. gr. tilsk. 11. apr. 1840. S var talið það til málsbótar, að hann var í þröng um feitmeti, hafði góða vitnisburði og játaði fúslega brot sitt. 10 vh. refs. 315.

Hjónin E og G játuðu að vera sek í „ýmsum kindabjófnaði“, og hafði húskona þeirra, Á, liðsinnt þeim við brotin. Fólk þetta bjó við mikinn bjargarskort, þau fengu góða vitnisburði og gengust greiðlega við brotunum. Refsað samkv. tilsk. 11. apr. 1840, 1., 4. og 6. gr., E og G var refsað með 2×27 vh. refs., Á með 40 vh. refs. 319.

B stal skammrifjum af sauð úr ólæstu eldhúsi. Hann hafði áður sætt refs. fyrir þjófnað. Refsað nú samkv. tilsk. 11. apr. 1840, 13. gr., 18 vh. 326.

S fór inn um glugga á bæ þrjár nætur í röð og stal þar matvælum, tóbaki, brennivíni og að auki sálmakveri. Refsað samkv. 12. gr. 1. atriði tilsk. 11. apr. 1840, en ekki samkv. 2. atriði, þar sem hætta sú, sem löggjafinn ætlar samfara innbrotsþjófnaði, varð hér ekki virk. Tekið fram, að S hafi verið soltinn, hafi fengið miður vandað uppeldi og var auk þess ungur. Tekið tillit til þessa við refsíákvörðun. Hæstiréttur taldi 12. gr. tilsk. 1840 síðara hluta eiga hér við, þar sem S hafi gerzt sekur um innbrotsþjófnað í byggt ból. Dæmt 6 ára betr.h.v. í hrd 327, 407.

S sat yfir ám húsbónda síns og skaut einn af sauðunum. Hann fénytti sér þó ekki sauð þenna, nema að litlu leyti. Þá tók hann og matvæli frá manni, sem gisti hjá húsbónda hans, úr læstri skemmu. Einnig tók hann matvæli úr læstu búri. Umbúnaður á skemmu og búri var ekki slíkur, að innbrotsþjófnaður lægi fyrir samkv. 12. gr. tilsk. 11. apríl

1840. 3×27 vh. refs. dæmd, þegar tekið var tillit til þess, hve mjög brot hans nálgaðist að vera innbrotsþjófnaður og hve oft hann hafði stolið 330.

S var sannur að sök um að hafa farið nokkrum sinnum að kveldlagi inn um glugga á skemmu og tekið þar sykur. Þá hafði hann farið inn í fiskhjall og tekið þaðan fisk, og frá fólki í kaupstaðarferð hafði hann stolið poka með 3 álnum af lérepti. Fyrsti verknaður S var innbrotsþjófnaður samkv. 12. gr. 1. atriði í tilsk. 11. apr. 1840, en hins vegar ekki leiðangur í fiskhjall, þar sem læsingin fyrir honum gat ekki heitið forsvaranleg. S bar á B, að hann hefði tekið þátt í þjófnaði með sér. Það þótti ekki nægilega sannað, en B var þó dæmt að taka þátt í greiðslu sakarkostnaðar ásamt S 333.

Þ fór inn í fjárhús, slátraði einni kindinni og flutti hana heim til sín og fénytti sér, 2. brot, varðaði við 13. gr. tilsk. 11. apr. 1840, enda hafði honum verið birtur héraðsdómur í fyrri sök, er hann lagði í þjófnað þenna. Ekki þótti það málsbót, að Þ átti við skort að búa 347.

G afmarkaði úti í haga á, sem A átti, undir eigið mark og lét ána síðan upp í skuld til annars manns. Þetta var frumbrot G. Varðaði það við 6. gr. tilsk. 11. apr. 1840. Tekið tillit til þess, að kindin var ekki fullorðin og verðlítill. 20 vh. refs. 349.

E og B var refsað fyrir þjófnað, en því var ekki lýst, hvert sakarefnið var að öðru leyti 360, 361.

G tók þrisvar úr læstri skemmu nokkra kjötbita, þá er foreldrar hans voru orðin því nær bjargþrota. Ósannað var, að foreldrar hans, B og U, hefðu tekið þátt í þessum verknaði eða hvatt hann til þess. Ósannað var, að B hefði vitað um verkið eða væri að öðru leyti sekur um hilmingu. U, móðir G, vissi í eitt skipti, hvernig G var að kjötbitum kominn. Matreiddi hún þá allt að einu og neytti þeirra. Refsað fyrir hilmingu. Verk G þótti ekki eiga að varða við 12. gr. tilsk. 11. apr. 1840 sem innbrotsþjófnaður, heldur við 1. gr., 14 vh. refs. 363.

Árið 1857, hinn 2. júní

d ó m u r

í málinu nr. 12/1857: Ólafur Jónsson í Hólminum

g e g n

Jóni Þorsteinssyni á Önundarstöðum í Rangár-
vallasýslu.

Með stefnu frá 27. desember seinastliðna áfrýj-
ar bóndinn Ólafur Jónsson á Hólminum í Rangár-
vallasýslu til ómerkingar eður til ógildis og breyt-
ingar dómi, gengnum við téðrar sýslu aukahéraðs-
rétt þann 27. sept. f. á., sem skyldar áfrýjandann
til að borga þeim innstefnda í svokallaðan vöktun-
arhlut af skipi (Júlí), sem áfrýjandinn var fyrir
á vetrarvertíðinni árið 1855, 20 álnir á landsvísu í
kaupstaðargengum aurum eða peningum, eftir þess
árs verðlagsskrá, en málskostnaður er látinn falla
niður.

Ómerkingarkrafa áfrýjandans er byggð á því,
að ekki sé í réttargjörðunum komin fram lögleg
sönnun fyrir því, að málið hafi verið lagt til sætta,
þar sem hvorki kæruskjal til nefndarinnar né
hennar innköllun af málspörtum finnist meðal
málsins skjala, og þar að auki hafi héraðsdómar-

inn, án alls tilefnis af hendi sækjanda fyrir hér-
aðsréttinum, lagt fram fyrir þau vitni, sem áfrýj-
andinn hafi leitt, ýmsar gagnspurningar, sem ekki
hafi beinlínis flotið af aðalspurningunni, og spurn-
ingarnar hafi þar að auki verið svo lagaðar, að þær
auglýsilega hafi átt að draga úr svörum vitnanna
upp á aðalspurningarnar í hag þeim innstefnda,
en slík aðferð sé í einkamálum lögum með öllu
gagnstæð.

Það verður nú að vísu ekki varið, að það er í
sjálfu sér verulegur formgalli, að hvorki kær-
skjalið til sættanefndarinnar né fyrirkallið er kom-
ið fram í málinu, en það virðist ekki betur en
að úr þessu sé bætt með því, að útskrift úr sætta-
bókinni er lögð fram undir málinu, því þessi út-
skrift ber ljóslega með sér, að málið hefur verið
kært fyrir sættanefndinni og hún fjallað um það,
og þannig getur ekki verið efi um það, að málið
hafi reglulega verið lagt til sætta.

Hvað þá síðarnefndu ómerkingarástæðu snertir,
getur landsyfirrætturinn því síður aðhyllt þá
skoðun á gagnspurningum héraðsdómarans, er
áfrýjandinn hefur í ljósi látið, sem héraðsdómar-
inn eftir grundvallarreglunni í tilskipun frá 15.
ágúst 1832 § 10 var skyldur til af sjálfsdáðum að
annast um að málið yrði tilhlýðilega upplýst, svo
báðir málspartar gætu náð rétti sínum, og að þessu
virðast gagnspurningar héraðsdómarans einnig að
lúta, og þó svo kunni að vera, að þessi viðleitni
undirdómarans að komast að réttri undirstöðu í
málinu fremur hefði orðið þeim innstefnda en

áfrýjandanum í hag, getur áfrýjandinn ekki í raun rétttri að því fundið eða fyrir þá skuld dróttað hlutdrægni að héraðsdómaranum, því honum á einungis að vera annnt um, að málið komi fyrir, eins og það er í eðli sínu.

Ómerkingarkrafa áfrýjandans getur þannig ekki til greina tekizt.

Hvað aðalefni málsins því næst snertir, er það, eins og að framan er tilgreint, þar í fólgið, að áfrýjandinn skorast undan að borga innstefnda þann umrædda vöktunarhlut af einum róðri af þeirri ástæðu, að hestar þeir, sem slíkur vöktunarhlutur er greiddur fyrir, ekki hafi verið í vöktun þenna róðrardag, þar sem þeir þann dag hafa verið brúkaðir til að flytja heim aflann frá sjónum, enda hafi innstefndi sjálfur viðhaft þessa reglu við sig árið 1853, þá hann hafi haft hestana til vöktunar, því þá hafi hann bannað að skipta vöktunarhlut, þegar hestarnir væru í brúkun og ekki þyrfti að vakta þá, og svona hafa þeir einnig samið í þetta skipti, sem hér ræðir um.

Það liggur nú í augum uppi og leiðir af réttskildri sönnunarskyldu málspartanna í einkamálum yfirhöfuð, að sá, sem þykist eiga heimtingu á einhverri afgreiðslu eftir þar um gjörðum samningi, hlýtur að sanna, bæði að samningurinn sé orðinn til og þannig úr garði gjörður, að hann geti eftir honum átt heimtu á því, sem hann kallar eftir, og því hlýtur hann og, að því leyti sá, sem krafinn er, ber á móti einhverju atriði í samningnum, sem geti haft áhrif á hann sem slíkan, að færa

rök að því, að samningurinn hafi að efni og innihaldi verið slíkur, sem hann fer fram á, en hér af leiðir aftur í þessu máli, að þar eð áfrýjandinn, um leið og hann viðurkennir, að samningur þess eðlis, sem innstefndi hefur lagt til grundvallar fyrir kröfu sinni, hafi verið til milli þeirra, jafnframt hefur gefið þá skýrslu um samningsins innihald, að innstefndi eftir honum ekki átti heimtu á því, sem hann nú kallar eftir, var það sjálfsögð skylda hins innstefnda að færa sönnur á það, að þeir hefðu samið þannig, að honum bæri sá réttur, sem hann kallar eftir hjá áfrýjandanum, en þetta hefur hann ekki gjört, og að öðru leyti eru hér um bil jafnmörg vitni með því og móti, að vöktunarhlut sé skipt, þegar hestarnir eru í brúkun, eins og það má álítast sannað með vitnaleiðslunni, að innstefndi sjálfur hafi bannað áfrýjandanum að skipta sér vöktunarhlut 1853, þá eins var ástatt.

Áfrýjandinn hlýtur þannig að dæmast sýkn af kröfu hins stefnda í þessu máli. Hvað málskostnað í héraði snertir, ber undirréttarins dóm að staðfesta. Málskostnaður við landsyfirréttninn virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera :

Áfrýjandinn, Ólafur Jónsson, á fyrir kröfu hins innstefnda, Jóns Þorsteinssonar, frí að vera. Málskostnaður við báða rétti falli niður.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 2. júní

d ó m u r

í málinu nr. 6/1857: Sigurður Pétursson m. fl.

g e g n

Önnu Magnúsdóttur m. fl.

Eftir konunglegu leyfisbréfi frá 26. okt. seinastliðna og stefnu frá 27. s. m., áfrýja erfingjar Katrínar Jónsdóttur, fyrri konu Magnúsar heitins Sigurðssonar á Leirum í Rangárvallasýslu, skiptaúrskurði og skiptagjörðum kammerráðs, sýslumanns M. Stephensens í dánarbúi ofanefnds Magnúsar, annaðhvort til ómerkingar eða til þeirrar breytingar, að þeir samkvæmt testamentisgjörð frá 30. júní 1799 gangi að arfi í búinu.

Af hlutaðeigandi lífserfingjum Magnúsar Sigurðssonar, 7 að tölu, er ekki stefnt til yfirréttarins, nema bóndanum Magnúsi Magnússyni, ekkjunni Katrínu Magnúsdóttur og prestinum séra Jóni Hjörleifssyni fyrir hönd hinnar ómyndugu Ingibjargar Magnúsdóttur, (auk þess, að hvorugri ekkjunni Katrínu Magnúsdóttur né Önnu Magnúsdóttur hefur verið stefnt með lögráðamanni,) en hinum 4 erfingjunum, prestinum séra Ólafi Magnússyni, Bjarna Magnússyni, Daníel Magnússyni og prestinum séra Ólafi Þorvaldssyni fyrir hönd konu sinnar, Sigríðar Magnúsdóttur, hefur þar á móti ekki verið stefnt, heldur einungis prestinum séra Jóni Hjörleifssyni fyrir þeirra hönd, en þar sem

téður prestur, þó hann að tilhlutan eða fyrirmælum skiptaráðandans hafi mætt fyrir þeirra fjarverandi erfingja hönd við skiptin í héraði, ekki af þeirri ástæðu réttilega getur stefnzt til æðri réttar fyrir téðra erfingja hönd, þannig að gjörðir hans þar séu skuldbindandi fyrir erfingjana, og þar eð hvorki skiptaúrskurðinum né skiptagjörðunum eftir kröfu áfrýjandanna getur orðið breytt, nema breytingin um leið hafi áhrif á rétt þeirra óstefndu erfingja, getur málið (samanber tilskipun fyrir Danmörk frá 20. janúar 1841, 1. grein) ekki svo vaxið tekizt undir dóm, heldur hlýtur því að frávísa.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 22. júní

d ó m u r

í sökinni nr. 16/1857: Organisti P. Guðjohnsen
skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Eiríkssyni úr Suður Múlasýslu.

Í sök þessari, sem áfrýjað er frá Suður Múlasýslu og þar dæmd við aukarétt hinn 25. okt. f. á., er það af hinum ákærða, Sigurði Eiríkssyni, játað, að hann eftir nýárið 1856 hafi markað undir sitt mark og síðar vorinu eftir selt Guðmundi Jóns-

syni á Kelduskógum fyrir 4 rd. svartbotnóttu á, er haustið 1855, þá veturgömul, hafði í Berufjarðar-rétt verið dregin honum, og sem hann hélt vera sína eign, þangað til hann var kominn heim til sín með hana, er hann þá strax sá, að hann ætti hana ekki, en jafnframt hefur hann borið fyrir, að hann að nokkru leyti eftir áeggjan bróður síns, með-ákærða Antoníus Eiríkssonar, að hvers leyti sök-inni eigi er áfrýjað, hafi látið leiðast til þessarar afmörkunar á kind annars manns. Ær þessi var áður eftir framburð hins ákærða með marki séra Péturs Jónssonar á Berufirði, hverjum ærin hafði horfið haustið 1855, en í fyrra kom hún aftur í fé hans og var þar, þegar Guðmundur Jónsson, sem ákærði hafði selt ána, vitjaði hennar.

Hvað nú hegningu þá snertir, er á hinn ákærða, — sem eftir upplýsingum þeim, er í réttargjörð-unum eru framkomnar, hlýtur að álítast kominn yfir sakamanna lögaldur og eigi fyrr hefur verið ákærður eða dæmdur — ber að leggja fyrir brot þetta, þá hlýtur rétturinn, þar eð ekkert er komið fram, er veiki skýrslu hans um það, að hann ekki hafi sjálfur dregið sér kindina í Berufjarðarrétt eða þá vitað, að annar átti hana, að vera undirdómaran-um samdóma í því, að ekki beri að heimfæra brot hins ákærða undir sauðapjófnað á víðavangi eftir tilskipun 11. apríl 1840 § 6, heldur virðist hinn ákærði, eins og undirdómarinn hefur gjört, rétti-lega dæmdur eftir sömu tilskipunar 1stu grein, og þar sem sú í dóminum ákveðna hegning, 20 vand-arhögg, eftir málavöxtum virðist hæfileg, ber und-

irrétтарins dóm, bæði í þessu tilliti og hvað kostnað sakarinnar snertir, að staðfesta. Málfærslulaun við landsyfírréttinn ákveðast til 5 rd. fyrir sóknarann og 4 rd. fyrir verjandann.

Meðferð sakarinnar í héraði hefur verið lögmæt og sókn og vörn hennar hér við réttinn forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera :

Undirrétтарins dómur á, að því leyti honum er áfrýjað, óraskaður að standa. Sá af áfrýjun sakarinnar löglega leiðandi kostnaður og þar á meðal málsfærslulaun til sóknarans hér við réttinn, organista P. Guðjohnsen, 5 rd. og til verjanda, exam. juris J. Guðmundssonar, 4 rd., borgist af hinum ákærða.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 22. júní

d ó m u r

í sökinni nr. 14/1857: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Eiríki Eiríkssyni og Halldóru Árnadóttur úr Skaftafellssýslu.

Þar eð tilskipun frá 21. desember 1831, V ekki inniheldur heimild fyrir því, að þau mál, sem þar ræðir um, geti eins og í þessu máli á sér stað, orð-

ið sótt og dæmd við politírétt og með þau farið sem þvílík mál, heldur hljóta að álitast sem regluleg sakamál, leiðir af, að sá áfrýjaði dómur politírættarins í Skaftafellssýslu hlýtur að dæmast ómerkur.

Málsfærslumennirnir hér við réttinn hafa flutt málið forsvaranlega. Meðferð málsins í héraði kemur að svo stöddu ekki til álita.

Sóknara og svaramanni hér við réttinn bera hverjum fyrir sig 4 rd. í málsfærslulaun, sem borgist úr opinberum sjóði.

Því dæmist rétt að vera :

Undirrættarins dómur á ómerkur að vera.

Í málsfærslulaun hér við réttinn bera sóknara, exam. juris J. Guðmundssyni, og svaramanni, organista P. Guðjohnsen, 4 rd. hverjum fyrir sig, sem greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 6. júlí

d ó m u r

í sökinni nr. 15/1857: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Þorleifi Sigurðssyni úr Húnavatnssýslu.

Í sök þessari, sem við Húnavatnssýslu aukahéraðsrétt hefur eftir skipun Norður- og Austur-amtsins

verið höfðuð gegn Þorleifi Sigurðssyni fyrir lækningakák, er það sannað, að hinn ákærði, er hefur verið í kennslu sem lyfsöludrengur um nokkur ár, en eigi hefur tekið læknispróf eða fengið leyfi til að viðhafa lækningar, hefur eftir að hann vorið 1855 hafði flutt sig sem leiguliði að jörðinni Brún í Húnavatnssýslu um 6—7 vikna tíma eftir komu sína þar viðhaft ýmsar lækningatilraunir við sambýlismann sinn, Jónas Kristjánsson, er í 3 undanfarin ár hafði þjáðst af brjóstþyngslum, blóðuppgangi og að líkindum meinlætum, svo og kláða á útlimum, þangað til téður Jónas hér um bil 16 dögum eftir að hinn ákærði hafði læknað á honum ofanefndan kláða — og eftir að hann að öðru leyti seinustu dagana fremur virtist orðinn frískari en áður — andaðist hastarlega af blóðuppgangi, og hefur héraðslæknirinn í Húnavatns- og Skagafjarðarsýslu álitit, að téð læknismeðferð hins ákærða á Jónasi Kristjánssyni hafi verið ísjárverð og hafi *getað* verið saurverkandi meðal til að flýta dauða Jónasar, hvar á móti landlæknirinn í álit, er hann að tilhlutun svaramanns hins ákærða hér við réttinn hefur gefið, hefur látið í ljós, að eigi virðist framkomin grundvölluð sönnun fyrir því, að læknismeðferð hins ákærða á Jónasi hafi verið hættuleg eða valdið dauða hans.

Það er þannig sannað á ákærða, að hann heimildarlaust hefur verið að fást við lækningar, án þess þó það geti álitizt upplýst, að lækningatilraunir hans við nefndan Jónas hafi orðið að meini. Að vísu eru nú allar slíkar heimildarlausar lækninga-

tilraunir bannaðar í tilskipun 5. sept. 1794, sbr. og erindisbréf 25. febr. 1834 § 32, og hegning viðlögð, ef framdar eru, en með því bréf dómsmálastjórnarinnar 29. maí 1855, sem auglýst er á prenti, til Norður- og Austuramtsins um lækningar homoopatha virðist gjöra ráð fyrir, að skottulækna hér á landi yfirhöfuð, eftir því sem ástatt er, ekki beri að lögsækja fyrir lækningar sínar, nema því lík lækniaðferð sé viðhöfð, að lífi og heilsu manna sé hættu búin, og þar eð með þessu stjórnarbréfi virðist vera gefin nokkur heimild þeirri skoðun hjá alþýðumönnum, að slíkar lækningar eigi muni verða sakfelldar, eður farið eftir ofanefndum hegningaákvörðunum, virðist, þar sem um verknað er að gjöra, er eigi er bannaður af því hann sé glæpur í sjálfu sér, heldur af sérstökum ástæðum, hinn ákærði eigi að dæmast samkvæmt þessu sýkn fyrir hegningu, hvar á móti honum ber að gjalda allan af málssókn þessari rísandi kostnað og þar á meðal 5 rd. til sóknara hér við réttinn og 4 rd. til svaramanns síns þar. Þau svaramanni hins ákærða í héraði dæmdu málaflutningslaun samþykkjast. Rekstur sakarinnar í héraði hefur verið vítalaus og eins vörn hennar þar og sókn og vörn við landsfyrirréttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Þorleifur Sigurðsson, á að vera sýkn fyrir ákærum sóknarans í sök þessari, þó þannig að hann lúki allan af henni löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal í málsfærslulaun 5 rd. til

sóknarans hér við réttinn, examinatus juris J. Guðmundssonar, og 4 rd. til svaramanns hans þar, organista P. Guðjohnsen.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 20. júlí

á l y k t u n

í sökinni nr. 17/1857: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Ólafssyni og Guðrúnu Þórðardóttur úr Rangárvallasýslu.

Áður en dómur er lagður á þetta mál við landsyfirrættinn, virðist nauðsynlegt að útvegað sé og framlagt:

1. giftingarattest Sigurðar Ólafssonar og Guðríðar Ingimundardóttur, svo og vottorð um það, að Guðrún Þórðardóttir sé stjúpdóttir hans.
2. að vottorð þau, sem fram eru lögð í réttinum þann 23. apríl þ. á., þá sökin var tekin undir dóm, séu borin undir þau ákærðu og af þeim viðurkennd sem þeim viðkomandi, sem virðist því heldur nauðsynlegt, sem það ekki verður séð af réttargjörðunum, að þau ákærðu hafi persónulega mætt í réttinum ofangreindan dag.
3. Virðist nauðsyn, að þau ákærðu séu látin fyrir rétti skýra greinilegar og ítarlegar en skeð er frá lífsferli (sic) þeirra hingað til.

4. Ber að gjöra þeim ákærðu kunnugt varnarskjal svaramanns þeirra og inna þau eftir, hvort þau hafi nokkru við það að bæta til afbötunar, um leið ber að spyrja þau um, hvort þau hafi beðið um einn og sama verjanda og gjöri sig ánægð með, að sami maður hefur haldið svörum uppi fyrir þau bæði fyrir undirréttinum.
5. Ber undirdómaranum að gefa vottorð sitt um það, hvort þeir menn, sem birt hafa dómstefnuna af 20. apríl seinastl., séu lögskipaðir og hlutaðeigandi stefnuvottar, þar sem þau ákærðu ekki eru mætt eftir stefnunni.

Að öðru leyti er það sjálfsagt, að undirdómarinn á að útvega allar þær ýtarlegri upplýsingar, sem þær hér áskildar munu gefa tilefni til.

Því ályktast:

Undirdómarinn, kammerráð Stephensen, á að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 10. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 20/1857: Jón Sölvason og Vigfús Pétursson á Háreksstöðum í Suður Múlasýslu

g e g n

prestinum Einari Hjörleifssyni á Vallanesi.

Þar eð dómur sá frá 30. okt. f. á., sem hér er undir áfrýjun, er upp kveðinn af sýslumanninum í

Norður Múlasýslu sem undirdómara með tilteknum meðdómsmönnum, en téðum meðdómsmönnum ekki hefur með áfrýjunarstefnunni verið stefnt til að verja dóm sinn, hlýtur málinu samkvæmt NL 1-2-3, sbr. 1-7-1, og eftir kröfu hins stefnda, að frávísa, eins og áfrýjendurnir hljóta að tilskyldast að greiða hinum stefnda kost og tæring með 3 rd.

Því dæmist rétt að vera :

Máli þessu frávísast. Í kost og tæring til hins stefnda, prestsins Einars Hjörleifssonar, greiði áfrýjendurnir, Jón Sölvason og Vigfús Pétursson, 3 rd.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 10. ágúst

á l y k t u n

í sökinni nr. 18/1857: Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari

g e g n

Páli Pálssyni og Guðrúnu Gísladóttur úr Rangár-vallasýslu.

Við birtingu undirréttardómsins í sök þessari hinn 10. júlí f. á. hafa hin ákærðu, Páll Pálsson og Guðrún Gísladóttir, ekki gefið til kynna, hvort þau vildi skjóta honum til æðri réttar eða ekki, en eftir að amtið síðan hafði ritað hinn 16. ágúst f. á. á dómsgjörðirnar, að eigi fyndist ástæða til af þess

opinbera hálfu að áfrýja dóminum og að honum því bæri að veita fullnustu, hefur undirdómarinn með áteiknan á réttargjörðirnar 15. maí þ. á. getið þess, að hinn ákærði, Páll Pálsson, hafi í bréfi til sín frá 13. marz þ. á. látið í ljós fyrir sig og hina meðákærðu, Guðrúnu Gísladóttur, að þau óskuðu málinu skotið til yfirdómsins, og hefur undirdómarinn samkvæmt þessu stefnt málinu fyrir þenna rétt. En þar eð hinn ákærði, Páll Pálsson, þótt hann sé húsbóndi Guðrúnar, ekki getur haft neitt vald til að ákveða fyrir hennar hönd, hvort málinu eigi að skjóta til landsyfirrættarins að hennar leyti, og engin sönnun er fram komin fyrir því, að hún hafi gefið honum umboð til að óska slíkrar áfrýjunar sín vegna, má virðast nauðsynlegt, áður en dómur gangi í sökinni hér við réttinn, að undirrættardómarinn láti téða Guðrúnu Gísladóttur fyrir rétti gefa skýrslu um, hvort hún óski málið dæmt að hennar leyti við landsyfirrættinn, eins og jafnframt ber að fram leggja ofan nefnt bréf Páls Pálssonar frá 13. marz þ. á. Um leið ber að spyrja hin ákærðu, hvort þau hafi óskað einn og sama svaramann við undirrættinn og gjöri sig ánægð með, að sami maður hefur haldið svörum uppi fyrir þau bæði.

Því ályktast:

Undirdómaranum ber að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 24. ágúst

ályktun :

í sökinni nr. 18/1856: Stúdent Jón Árnason skipaður sóknari

g e g n

Guðlaugi Þórðarsyni úr Gullbringusýslu.

Áður en dómur gangi í sök þessari, virðist nauðsynlegt, að hinn ákærði Guðlaugur Þórðarson sé borinn saman við vitnin Kjartan Magnússon á Sandgerði og Helga Sigurðsson sama staðar áhrærandi framburð þeirra hinn 19. júní síðastliðna við próf það, er samkvæmt ályktun yfirréttarins frá 8. desember f. á. hefur verið fyrirtekið, svo og að téð vitni, eins og önnur vitni, er fyrirtekt sakarinnar að nýju með hliðsjón af ályktun yfirréttarins 8. desember f. á. gæti gefið tilefni til að yfirheyra, verði eiðfest.

Því ályktast :

Undirdómaranum ber að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 7. september

d ó m u r

í sökinni nr. 17/1857: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Ólafssyni og Guðrúnu Þórðardóttur úr Rangárvallasýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 389).

Sigurður Ólafsson á Húsagerði innan Rangárvallasýslu og stjúp dóttir hans, Guðrún Þórðardóttir, sem bæði eru komin yfir sakamanna lögaldur og ekki hafa áður sætt lagaákæru eða dómsáfalli, eru með eigin játningu þeirra og öðrum þeim upplýsingum, sem komnar eru fram undir málinu, orðin sönn að því, að þau hafi átt barn saman, sem fæddist þann 15. januarí seinastliðinn, og eru þau með dómi, gengnum við Rangárvallasýslu aukahéraðsrétt þann 1. maí, sem næst leið, dæmd fyrir þetta afbrot til að láta líf sitt og til að greiða sameiginlega allan af lögsókninni gegn þeim leiddan kostnað.

Þau ákærðu, sem voru á sama heimili og vissu bæði, hvernig venzlum þeirra var háttað, hafa að vísu bæði borið fram, að þau hafi ekki vitað, hverja hegningu lög leggi við því afbroti, sem þau þannig hafa gjört sig sek í, en þetta getur eftir ströngum rétti ekki orðið þeim til afbötunar eða þegið þau undan hinu lögboðna straffi og það því síður, sem þau að öðru leyti voru sér þess meðvitandi, að þau með breytni sinni gjöri sig sek í lagabroti, þó þau ekki vissu gjörla þess saknæmi.

Þau ákærðu hljóta þannig að sæta því straffi, sem DL 6-13-14 ákveður, en þó einungis eftir þessa lagastaðar fyrra lið, þar sem seinni liðurinn, með tilliti til þess, að legorð, sem á sér stað milli þeirra, sem í mægðum eru, eftir hlutarins eðli ekki er eins saknæmt, eins og þegar skyldmenni eiga hlut að máli, virðist einungis að geta þá átt við, þegar brotið á sér stað milli þeirra persóna, sem eru skyldar í upp- og niðurstígandi línu.

Undirrættarins dóm ber þannig bæði hvað hegninguna og eins hvað þann ídæmda málskostnað og laun til verjanda snertir að staðfesta, og þar að auki ber þeim ákærðu sameiginlega að greiða málsfærslulaun til sóknara og svaramanna hér við réttinn með 5 ríkisdöllum til hinna fyrrnefndu (sic), en með 4 ríkisdöllum til hins síðarnefnda.

Meðferð og rekstur sakarinnar við héraðsréttinn hefur verið forsvaranleg og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á óraskaður að standa.

Í málsfærslulaun til sóknara fyrir landsyfirrættinum, exam. juris J. Guðmundssonar, og til svaramanna þeirra þar, organista P. Guðjohnsens og examin. juris P. Melsteds, borgi þau ákærðu, eitt fyrir bæði og bæði fyrir eitt, 5 ríkisdali til hinna fyrstnefndu, en 4 ríkisdali til hins síðastnefnda.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 14. september

d ó m u r

í sökinni nr. 6/1857: Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari

g e g n

Bjarna Halldórssyni úr Gullbringusýslu.

Í sök þessari, sem höfðuð er gegn Bjarna Halldórssyni úr Gullbringusýslu fyrir ofríkisárásir gegn Guðmundi Sigurðssyni, er þar eftir hafi and-
azt, svo og fyrir ólöglega meðferð á munum, sem honum var trúað fyrir, það er að segja hesti annars manns, sem hann hafi selt í heimildarleysi, er hinn ákærði við Gullbringu- og Kjósarsýslu auka-
héraðsrétt hinn 19. janúar þ. á. fyrir þessi brot dæmdur til að líða 27 vandarhögga refsingu, borga allan kostnað sakarinnar og eftir nákvæmari kröfu að annast um, að eigandinn fái hestinn afturheimt-
an, eða að öðrum kosti verð hestsins eftir óvilhallra manna mati.

Það hlýtur nú að álítast sannað með vitnisburði þeirra tveggja manna, sem sváfu gagnvart rúmi þeirra Guðmundar Sigurðssonar og hins ákærða, að á milli hinna síðarnefndu hafi aðfaranóttina hins 3. marz mánaðar f. á. orðið einhvers konar ryskingar og að Guðmundur meðan á þessu stóð hafi sagt við Bjarna: „ætlaðu að drepa mig“ eða: „ég held hann ætli að drepa mig“, eins og téð vitni hafa í myrkrinu heyrt umla, — eða eins og annað

vitnið kallar það—korra í manni í rúminu gagnvart þeim. Um morguninn eftir sýndi Guðmundur heitinn kúlu eða gúl, sem var kominn á brjóstið á honum, er hann sagði að væri af völdum Bjarna eða undan fótunum á honum, og hefur eitt vitni borið, að honum hafi legið við gráti, þegar hann talaði um þetta; þar að auki var blámi á augabrún hans og hrufla á kinnbeinum, er hann einnig kenndi Bjarna um. Þenna dag reri samt Guðmundur til fiskjar, án þess að það verði með nokkurri vissu ráðið af framburði vitnanna, er í þessu efni ekki eru innbyrðis samkvæmir, að hann þá hafi verið linari til sjósóknar en endranær, en um kvöldið lagðist hann veikur og dó nokkrum dögum seinna hinn 9. marz f. á., og lét hann við ýmsa menn, meðan hann lá veikur, í ljósi, að sjúkdómur sinn, er hann sagði vera fyrir brjóstinu, væri af völdum hins ákærða, og að þau meiðsli, sem hinn ákærði hefði veitt sér, mundu leiða sig til bana. Hinn ákærði hefur nú fram borið, að hann hafi þá umrædda nótt vaknað við það, að hann lá ber í rúminu, og þegar hann hafi togað ofan á sig fötin, hafi Guðmundur, sem lá andfætis honum í rúminu, togað þau ofan af honum aftur og það gengið svona þrisvar sinnum; hafi hann þá ætlað að spyrna í koffort, sem var til fóta honum, og þori hann því ekki að fortaka, að hann kunni þá að hafa rekið fótinn fyrir brjóst Guðmundi, en það sé víst, að hann hafi ekki haft þann tilgang að verða honum að bana. Að öðru leyti hefur hinn ákærði skýrt svo frá, að það hafi verið vandi Guðmundar heit-

ins, ef hinn ákærði kom eitthvað við hann, að kalla upp með þeim orðum, að hann væri að berja sig, og hvort hann ætlaði að drepa sig. Þess ber að geta, að lækni var ei leitað, meðan sjúklingurinn lá veikur, eins og líkið eigi heldur var skoðað af lækni, þar sem slík skoðun, þegar málið meira en 11 dögum eftir dauðsfallið var borið undir landlækninn, var álitin til einskis vegna rotnunar, en í álitsskjali sínu frá 22. marz f.á. hefur landlæknirinn, með hliðsjón af því sem í frumprófinu var upplýst, látið í ljósi, að sjúkdómur sá, sem Guðmund Sigurðsson leiddi til dauða, ekki nauðsynlega þurfi að álitast orsakaður af misþyrmingum, þar eð Guðmundur daginn eftir að þær hefðu átt að eiga sér stað, gat róið til fiskjar, eins og endranær, heldur séu allar líkur til þess, að Guðmundur hafi dáið af lifrarveiki.

Hvað nú réttarverkun þessara atriða snertir, þá er að vísu með framburði hins dána sjálfs, sbr. DL 6-6-15 og tilskipun 8. sept. 1841 § 5, og öðrum málsinskringumstæðum komnar nokkrar líkur fram fyrir því, að viðskipti hans við hinn ákærða þá umræddu nótt hafi orsakað sjúkdóm hans og dauða, og er þess í því tilliti einnig að geta, að hinn ákærði hefur slæma vitnisburði fyrir óstýrilátsemi, einkum við öl, en þar sem að öðru leyti ekki er komin fram nein fullkomin sönnun um, hvernig téðum viðskiptum eða áflogum hafi verið varið, og þar eð álit landlæknisins aftur dregur úr líkum þeim, er annars gætu virzt að vera á móti hinum ákærða, hlýtur hann að dæmast sýkn fyrir að hafa orðið

Guðmundi Sigurðssyni að bana, eins og ekki heldur að öðru leyti er næg heimild til að álíta hann sekan í annarri misþyrmingu eða ofríki við téðan Guðmund, er gæti varðað opinberri málssókn.

Hvað hið annað sakaratriði þar næst snertir, þá er það, með játningu hins ákærða og öðrum málsins kringumstæðum, nægilega sannað, að hinn ákærði hafi án leyfis hlutaðeiganda eiganda selt hest, sem Jón Bárðarson, fyrirvinna hjá húsmóður hans, átti fyrir 4 spesíur; hestinn, sem hann seldi, hafði hann í trúnaðarskyni fengið að láni, þegar hann fór að austan suður í verið, og var bróðir Jóns Bárðarsonar, Gunnlaugur, með í ferðinni og varaði hinn ákærða við að selja hestinn, án þess hinn ákærði skeytti orðum hans. Brot þetta virðist eftir kringumstæðunum og einkum með hliðsjón af því, að hinn ákærði ekki fór neitt dult með sölu þessa, eiga að heimfærast undir tilskipun 11. apríl 1840 § 50 og virðist hegning hins ákærða, er kominn er yfir sakamanna lögaldur og eigi hefur áður sætt ákæru eða dómsfelli, hæfileg metin samkvæmt téðum lagastað til 10 rd. fjárbóta til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Um endurgjald fyrir hestinn, að því leyti það eigi þegar er greitt eigandanum, hefur eigi verið hreyft beinlínis kröfu, og kemur þetta atriði þannig ekki til álíta.

Kostnað sakarinnar í héraði og þar á meðal þau þar dæmdu málsfærslulaun, er samþykkjast, ber hinum ákærða að greiða og eins þann af áfrýjun sakarinnar leiðandi kostnað, þar á meðal máls-

færslulaun til sóknarans hér við réttinn 6 rd. og til verjanda 5 rd.ríkismyntar.

Meðferð sakarinnar í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmat.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Bjarni Halldórsson, á að greiða 10 rd. sekt til Rosmhvalaneshrepps sveitarsjóðs, en að öðru leyti á hann fyrir ákærum sóknarans í sök þessari sýkn að vera. Svo á hann og að borga allan af sökinni löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara hér við réttinn, organista P. Guðjohnsen, 6 rd. og til verjanda, examinatus juris J. Guðmundssonar, 5 rd.

Þau ídæmdu útlát greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 14. september

k j e n d e l s e

i sagen nr. 24/1857: Kjöbmand P. Duus

c o n t r a

grosserer P. C. Knudtzon eller paa dennes vegne factor W. Fischer.

Da nærværende sag er anlagt mod indstævnte, factor W. Fischer paa grosserer P. C. Knudtzons vegne, uden at førstnævnte har nogen skriftlig

fuldmagt til at møde som mandatarius for denne, skjønnes heri at ligge tilstrækkelig grund til ikke at nægte indstævnte den forlangte anstand af 3 maaneder, for at underrette grosserer P. C. Knudtzon om sagens anlæg og tilstille ham afskrifter af dokumenterne, og kan der saa meget mindre være tale om stillelsen af den forlangte caution, som fortabelsen af sagens dokumenter, efter at de til indstævnte eru udleverede, selvfølgelig vil medføre de sædvanlige følger ved saadanne dokumenters bortblivelse.

Thi er agtes:

Indstævnte bevilges 3 maaneders anstand for at underrette grosserer P. C. Knudtzon om sagens anlæg og tilstille ham afskrifter af sagens dokumenter.

Jón Pétursson.
i justitiarii Jónassens forfald.

Árið 1857, hinn 21. september

d ó m u r

í sökinni nr. 22/1857: Candidatus juris H. E. Johnsen skipaður sóknari

g e g n

Einari Jónssyni, Kristjáni Elíassyni m. fl. úr Ísafjarðarsýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 399).

Með dómi, gengnum við Ísafjarðarsýslu aukahéraðsrétt þann 16. janúar seinastliðna, eru þeir

ákærðu Einar Jónsson, Kristján Elíasson, Sigurður Guðmundsson og Páll Pálsson, sem allir eru komnir yfir lögaldur sakamanna og ekki hafa áður sætt ákæru eða dómsáfelli, dæmdir fyrir þjófnað í fyrsta sinni, Einar í 2× 27 vandarhagga refsingu, Kristján í 27 og Sigurður í 20 vandarhagga refsingu, en Páll í 5 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, sem og til að standa allan af lögsókninni gegn þeim leiddan kostnað, hvar á móti þeir ákærðu Þorleifur Þorleifsson og Magnús Guðmundsson, hverjum hefur verið gefin að sök hluttekning í þjófnaði með ofanefndum Einari, eru dæmdir sýknir af broti þessu, og hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið dómi þessum til landsyfirréttarins.

Áhrærandi þjófnað þann, sem þeim ákærðu er gefinn að sök, er honum eftir réttargjörðanna hljóðan þannig háttað, að Einar, sem er 18 ára gamall, og Kristján, sem er 23 ára að aldri, og báðir eru vinnumenn á Arnardal í Ísafjarðarsýslu, fóru í sameiningu á sumrinu 1855 um næturtíma inn um lúku á útihúsi, sem stóð niður við sjóinn á Arnardal, með þeim hætti, að þeir settu ámu upp við húsgaflinn og spenntu því næst lúkuna á gaflinum, sem var lokað að innan með snerli, upp með fiskigogg, sem lá þar á malarkambinum, fóru svo inn á loftið og tóku þar úr kvartili, sem þar stóð, extract á eina flösku og hér um bil hálft sykarpund, en Sigurður var á meðan þeir meðákærðu voru inni í húsinu á varðbergi þar í grennd, til þess að gjöra hina vara við, ef einhvern kynni að

bera að húsinu, meðan þeir væru að verkinu inni fyrir.

Enn fremur er Einar orðinn uppvís að því, að hann fleirum sinnum á haustinu 1855 smátt og smátt hafi hnuplað sykurmolum úr tunnu, sem stóð uppi á loftinu í húsi við sjóinn á Arnardal og sem að öllum jafnaði var opið á daginn og umgangur um af sjómönnum, og loks er það upplýst og viðurkennt af hinum ákærða, Páli Pálssyni, að hann, sem er 23 ára að aldri, hafi tekið sykurmola, er hrotið hafði út um sponsgat á tunnu, sem Einar var í sama skipti að hnupla sykri úr og stóð á ofanefndum stað, og átti þetta sér stað, meðan þeir báðir saman voru að vinnu sinni í húsinu. (Hinum ákærðu, Magnúsi Guðmundssyni og Þorleifi Þorleifssyni, er gefið að sök, að þeir hafa tekið á móti af Einari sykurmolum, er hann hafði stolið á fyrrgreindan hátt, en að öðru leyti er eigi upplýst, að þeir hafi haft nokkra vitneskju eða grun um, að hann hefði stolið sykri þessu).

Hvað nú hegningu þá snertir, sem undirréttardómurinn hefur ákveðið þeim ákæddu, Einari, Kristjáni og Sigurði, virðist ekki betur en að hún ekki standi í hæfilegu hlutfalli við tilverknað þeirra, því auk þess, að það, sem þeir hafa tekið, er lítillræði og ekki átalið af húsbónda þeirra, sem að sínu leyti hefur fyrirgefið þenna verknað þeirra, getur hér ekki, hvað undirdómarinn heldur ekki hefur álitid, orðið spursmál um að dæma þá ákærðu fyrir innbrot, þó þeir, eins og þegar var tekið fram, færu í húsið inn um lúku, sem að inn-

anverðu ekki var lokuð nema með trésnerli, hver læsing eftir kringumstæðunum eigi getur álitizt þess eðlis, að brot á henni beri að heimfæra undir tilskipun frá 11. apríl 1840 § 12, en ef þetta hefði ekki verið, hefði afbrotið heyrt beinlínis undir 30. grein í téðri tilskipun (frá 11. apríl 1840), og það er þannig einungis sú aðferð, sem þeir ákærðu hafa viðhaft til að komast að því, sem þeir tóku, er hér geti bakað þeim ákæru og hegningu. Brot þessara ákærðu ber því að heimfæra undir 1. grein í tilskipun frá 11. apríl 1840, samanb. hvað Sigurð snertir við sömu tilskipunar 21. grein, og virðist upphæð straffsins hæfilega metin til 10 vandarhagga fyrir hvern þeirra, auk þess sem þeim ber einum fyrir alla og öllum fyrir einn að standa kostnað sakarinnar og þar á meðal til sóknara og verjanda hér við réttinn 5 rd. til hvers um sig.

Hvað afbrot það, er Páli er gefið að sök, snertir, hefur húsbóndi hans ekki átalíð það eða kært það fyrir sýslumanni, og með því það eftir eðli sínu beinlínis heyrir undir 30. grein í tilsk. frá 11. apríl 1840 og afbrot þau, sem þar ræðir um, eigi sæta ákæru, nema þau séu átalín af þeim, sem fyrir þeim hefur orðið, sem hér ekki á sér stað, þar sem húsbóndi ákærða hefur fyrirgefið honum þetta lítillvæga afbrot, hlýtur ákærði að dæmast algjörlega sýkn af sóknarans ákærum í máli þessu, og sama niðurstaða hlýtur einnig að verða, hvað hina ákærðu, Magnús Guðmundsson og Þorleif Þorleifsson, snertir, því það er engin sönnun komin fyrir því, að þeir hafi vitað, að sykur það, sem Einar gaf þeim,

hafi verið ófrjálst honum eða þeir að öðru leyti átt þar hlut að.

Viðvíkjandi meðferð sakarinnar í héraði athugast, að dómariinn hefur látið hina ákærðu sjálfa útvega og leggja fram í réttinum skírnatteisti þeirra og vitnisburði, í stað þess að útvega þau sjálfur og síðan að bera þau undir hlutaðeigendur til þeirra viðurkenningar eftir tilsk. 21. maí 1751 § 1; svo er það ávallt réttast, að dómariinn láti virða hina stolnu muni og það enda þótt þeir séu ekki komnir fram, en þetta er einnig undanfelld; loks ber þess að geta, að dómariinn hefur að vísu í prófinu hinn 28. nóvbr. f. á. farið þeim orðum, eins og hann þá tæki málið undir dóm, og gæti því virzt, þar sem dómur ei var upp kveðinn fyrr en 16. janúar næst eftir, að hann hefði frestað dómsuppsögn fram yfir lögákveðinn tíma, en þar eð hann við fyrrnefnt réttarhald strax á eftir aftur hefur farið þeim orðum, er lúta að því, að sökin ekki í það skipti af honum væri tekin undir dóm, og hann síðar hefur lagt fram skjöl málinu viðkomandi, virðist sökin ekki að vera af honum tekin undir dóm fyrr en 16. janúar þ. á., þá dómur var í henni uppkveðinn. Að öðru leyti hefur meðferð sakarinnar eins og líka sókn og vörn hér við réttinn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Þeir ákærðu, Einar Jónsson, Kristján Elíasson og Sigurður Guðmundsson, eiga hver um sig að hirtast 10 vandarhöggum. Svo borga þeir og, einn

fyrir alla og allir fyrir einn, allan af sökinni löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, cand. juris H. Jónssonar og organista P. Guðjohnsens, 5 ríkisdali til hvors þeirra. Hinir ákærðu Páll Pálsson, Magnús Guðmundsson og Þorleifur Þorleifsson eiga af sóknarans ákærum sýknir að vera.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 28. september

d ó m u r

í málinu nr. 19/1857: Ástriður Jónsdóttir

g e g n

beneficiarius til Hrafnagils, prófasts H. Thorlacius.

Þar eð engin sáttatilraun er farin fram í þessu máli, þar sem fullmektugum áfrýjandans, eins og uppáskrift sættanefndarinnar á kæruskjali ber með sér, var eftir kröfu kærandans vísað frá af þeirri ástæðu, að fullmakt sú, er hann var útbúin með, ekki var undirskrifuð af vitundarvottum eða signetuð, en það í annan stað ekki virðist að hafa verið gild ástæða til þess að hnekkja fullmaktinni, að hún var svona úr garði búin, einkum þegar athugast, að það vitanlega var lögráðamaður þeirra ákærðu, sem mættur var í sættanefndinni, leiðir hér af, að sá í þessu máli gengni undirréttardómur hlýtur að dæmast ómerkur.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur í máli þessu á ómerkur
að vera.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 28. september

dómur

í sökinni nr. 21/1857: Examinatus juris J. Guð-
mundsson skipaður sóknari

gegn

Gísla Jónssyni á Saurum í Dalasýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 396).

Mál þetta er höfðað gegn hinum ákærða, Gísla Jónssyni á Saurum í Dalasýslu, fyrir það, að hann hafi afmarkað tvær sauðkindur, tilheyrandi Einari Grímssyni, vinnumanni á Vatni í Haukadal, og fært þær undir sitt mark, samt þar að auki yfirfallið nefndan Einar saklausan í svefni og uppá ofríkisfullan hátt misþyrmt honum og veitt honum áverka, og er hinn ákærði fyrir þetta hvort tveggja við aukarétt Dalasýslu dæmdur hinn 11. júní þ. á. til að vinna í 3 ár í betrunarhúsi og til að lúka allan af sökinni leiðandi kostnað, en þessum dómi hefur hinn ákærði skotið til landsyfirréttarins.

Hvað hið síðara sakaratriði áhrærir, er þess að geta, að tilefni til þess, að þeim ákærða og Einari Grímssyni lenti saman, var, eins og réttargjörðirnar votta, það, að Einar heimildarlaust hafði tekið hesta hins ákærða og riðið þeim 2 bæjarleiðir,

en þar eð Einar með þessari tiltekt sinni augskýnilega gjörði á hluta hins ákærða, getur það ekki kallast, að ákærði, með því að hann í sömu andránni á meðan hann var að ná aftur hestunum, skipti við Einar eins og hann gjörði, hafi, eins og í ákærunni og stefnunni gegn honum stendur, misþyrmt saklausum manni, og ákæran hljóðar þannig um annað atriði en eftir réttargjörðunum liggur fyrir.

Ákærði hlýtur því að dæmast sýkn af sóknarans ákærum hvað þetta sakaratriði snertir.

Hvað þarnæst hina ákærðu kindaafmörkun snertir, þá er tilefnið til hennar það, að á trinitatis sunnudags morgun 1855 fundust hjá túni hins ákærða á beit tvær ær, báðar blóðmarkaðar, og var mark á annarri þeirra: sneitt framan hægra, sýlt vinstra og gat undir, sem kvað vera mark hins ákærða, en á hinni miðhlutað í stúf hægra, sýlt vinstra og gat undir og biti aftan; báðar voru þær hornskelldar ofan að slóm, og hefur nefndur Einar helgað sér þær sem sína eign.

Eins og nú önnur af ám þessum ekki er mörkuð undir mark hins ákærða, svo eru heldur engar líkur fram komnar fyrir því, að hann hafi afmarkað hana, en hvað hina ána áhrærir, sem mörkuð er undir mark Gísla, þá hefur hann að vísu játað sjálfur, að Einar hafi átt hana og að hann sjálfur (þ: Gísli) hafi afmarkað hana undir sitt mark, en til þessa kveðst hann hafa haft fullkomna heimild, þar sem hann áður hefði verið búinn að kaupa ána af Einari, er hafði verið vinnumaður hjá honum

árið áður. Að vísu hefur hann eigi fyllilega getað sannað þenna framburð sinn, en þó virðist vera komnar fram töluverðar líkur fyrir því, að hann hafi satt að mæla eður að hann hafi haft ástæðu til að halda, að Einar hefði látið honum eftir ána; þannig hefur Einar sjálfur játað, að hann hafi verið í 10 rd. skuld til hreppstjóra Eyjólfs á Sauðhúsum og að hann hefði beðið Gísla að borga þessa skuld fyrir sig; hefði þá Gísli sagt, að honum væri þá bezst að selja sér þær 3 ær, er Einar átti á Saurum — en ein af þeim var ærin, sem hér ræðir um —, svo hann gæti borgað skuldina, en hann hefði ekki viljað ganga að þessu, þar honum hefði þótt verðið lítið, en nokkru seinna hefði Gísli sagt sér, að hann væri búinn að borga skuldina og hefði hann þá þakkað honum fyrir það; fleiri vitni hafa og borið það fram, að þau hafi heyrt Einar og Gísla tala um kindakaupin, en ekki heyrt neitt endilegt um þau; eitt vitni hefur enn fremur borið það, að þá vitnið og Einar einhverju sinni í fyrra vetur voru að tala um fjáreign sína, hefði vitnið spurt Einar, hvað margar kindur hann ætti, en á svari Einars hefði staðið nokkuð, unz hann hefði sagt, að í haust eð var hefði hann átt 6 kindur, en við þetta er að gætandi, að auk hinna þriggja roskenja kinda átti Einar 3 gimbrar veturgamlar, er ekki er getið um, að hann hafi fargað; sama vitni hefur og borið, að Einar hefði getið þess við sig, að Gísli hefði borgað Eyjólfvi á Sauðhúsum 10 rd. í því skyni að fá ær hjá sér, hvort heldur 2 eða 3 man ekki vitnið, en Einar hefði fyrst sagt, að hann hefði ekki sam-

þykkt það, en síðan tekið sig aftur og sagt, að þó hann hefði samþykkt það, vildi hann samt ekki að það yrði uppvíst. Að vísu hefur prófdómarinn getið þess, að vitni þetta hafi gefið ógreinileg svör og ósamanhangandi, en eins og þetta þó ekki verður séð af vitnisburði þess, þannig hefur og dómariinn látið það vinna eið að vitnisburðinum. Og loksins hefur enn eitt vitni borið, að Gísli hefði getið þess við sig, að Einar hefði selt honum ær, og að Gísli seinna hefði aftur sagt sér, að Einar hefði selt sér 3 ær; hefði Einar þá verið áheyrandi, og er af framburðinum að ráða, sem hann ekki hafi haft á móti því. Af þessum sökum virðist ekki komin fram ástæða fyrir því að álíta, að ákærði hafi með ófrjálsu gjört sig sekan í afmörkun þeirri, sem honum er gefin að sök, eða að hann hafi ætlað að stela ánni, og hlýtur hann því einnig að dæmast sýkn af sóknarans ákærum hvað þessa grein ákærunnar snertir; þó ber hinum ákærða að lúka allan af sökinni löglega leiðandi kostnað bæði fyrir undirréttinum, þar á meðal þau dæmdu málsfærslulaun, er samþykkjast, og yfirréttinum, hvar laun sóknarans ákveðast til 6 rd., en svaramaður hans þar, organisti P. Guðjohnsen, hefur fallið frá málsfærslulaunum, að því leyti þau yrðu lögð á hinn ákærða.

Að vísu hefur rekstur sakarinnar við undirréttinn verið mjög langsamur, en eftir kringumstæðunum virðist þó ekki næg ástæða til að láta það varða undirdómaranum ábyrgðar og vitnast því, að meðferð málsins í héraði hefur verið víðtalaus, eins

og sókn og vörn hennar hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Gísli Jónsson, á sýkn að vera fyrir sóknarans ákærum í máli þessu; þó ber honum að greiða allan af sökinni löglega leiðandi kostnað og þar á meðal 6 rd. til sóknara við yfirdóminn, lögfræðings Jóns Guðmundssonar, í málsfærslulaun.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 5. október

dom

í sagen nr. 13/1857: Kjöbmand P. Tærgesen af Reykjavík

contra

den kongelige kasse.

I foraaret 1849 blev det hans majestæt Kongen dengang tilhørende laxefiskerie i Elliðaaaen ved offentlig auction bortforpagtet for aarene 1849 og 1850 til appellantén kjöbmand P. Tærgesen her af byen, imod en aarlig afgift af 81 rd.

I auctionsconditionernes § 2 hedder det, at forpagteren maa fiske i Elliðaaaen með garn, angler, kister og ved elvens opdæmning paa hvilkensomhelst maade, hann selv önskede og kunde, fra den

store foss ved gaarden Árbæ, indtil nedenfor elvens munding, samt at enhver anden er udelukket fra at fiske paa den ommeldte strækning, men under selve auctionen, efter at auctionsconditionerne vare blevne oplæste, fremkom der paa kjøbmand D. Thomsens vegne, der var og er ejer af de til elven tilstødende jorder, Bústaðir og Ártún, en protest imod, at den eventuelle forpagter af laxefiskeriet i elven tog grönsvær eller stene til elvens opdæmning paa bemeldte jorders grund, hvilken protest imidlertid ikke blev tagen anderledes til følge, end at auctionarius tilkjendegav de tilstedeværende, at den højstbydende vilde have at arrangere dette punct med vedkommende lodsejer, forsaavidt protesten maatte findes begrundet, og auctionen blev dernæst fremmet, og appellanten blev, som ovenmeldt, den højstbydende.

I den paafølgende sommer, da appellanten begyndte at drive fiskeriet, optraadte kjøbmand D. Thomsen med prætentioner paa samme, og lagde, foruden at inhærere den nedlagte protest, appellanten flere og væsentlige hindringer i vejen for fiskeriets drift, navnlig ved at formene hans arbejdsfolk adgang til elven og laxekisterne, hvortil vejen førte over Thomsens grund, og disse trakasserier fik først ende, da appellanten overlod Thomsen fjerdepart af fangsten i det ommeldte aar.

I det næstfølgende aar continuerede Thomsen med de samme prætentioner og hindringer, som i det næstforegaaende aar, men ved stiftamtmand, grev Trampes mellemkomst, som paa appellants

opfordring kaldte de tvistende parter for sig, kom der under 24. juni 1850 en overenskomst i stand, paa de vilkaar, at appellanten betalte Thomsen 60 rd., for fremdeles at kunne drive fiskeriet uforstyrret af denne.

Paa grund af det afbræk i fiskeriet, og de hindringer i sammes drift, som appellanten saaledes havde været udsat for, blev forpagtningsafgiften ved ministeriel skrivelse af 27. dec. s. aa. nedsat til 51 rd., men appellanten under 1. aug. 1854 ikkun indbetalte 21 rd., og nægtede at ville tilsvare resten, idet han paastod, at de 60 rd., som han havde betalt til Thomsen, skulde, ifölge det ham af stiftamtmanden under det ovenmeldte arrangement givne löfte, komme til liquidation i forpagtningsafgiften, blev appellanten under 10. sept. f. aa. paa den kgl. kasses vegne saggivet til erlæggelse af forpagtningsafgiftens restbeløb, 30 rd., hvilken saggivelse appellanten imödekom ved contrastævning og contrasögsmaal, i anledning af den skade, tort og ærgrelse, som var vederfaredes ham, qua forpagter af fiskeriet, og en den i den anledning paastaaede erstatning i klagen til forligelsescommissionen först anslaaet til 2000 rd., men senere forhöjet til 2250 rd. Ved Reykjavíks bythingsdom af 31. dec. f. aa. blev appellanten dömt til at betale de paastævnte 30 rd. til kongens kasse med renter 4% fra 14. des. 1855, indtil betaling sker, og sagens omkostninger hævede.

Sin principale paastand om frifindelse for hovedsögsmaalet, erlæggelsen af de paastævnte 30 rd.,

stötter appellanten derpaa at stiftamtmand grev Trampe, ved det af ham under 27. juni 1850 mellem appellanten og Thomsen tilvejebragte overenskomst, skulde have givet ham det bestemte løfte, at de 60 rd., som han, ifølge bemeldte overenskomst, betalte til Thomsen, for fremdeles uforstyrret af denne at kunne drive det tilforpagtede fiskerie, senere skulde komme til liquidation i forpagtningsafgiften, noget, som efter hans formening maatte anses som en selvfølge, da han havde tilforpagtet sig fiskeriet af det offentlige og under det offentliges garantie, og som saadan havde paa samme retligt krav paa at blive haandhævet i rettighedens uforstyrrede udøvelse, overensstemmende med auctionsconditionerne, hvilket netop ved hiin præstation til Thomsen var blevet opnaaet, og præstationen maatte saaledes anses at være bleven erlagt paa det offentliges vegne. Hann formener derfor, at han, ved saaledes som sket er at indbetale 21 rd., har erlagt den hele forpagtningsafgift for aaret, 21 rd. + 60 rd. = 81 rd.

Det forholder sig nu vel saaledes, at appellanten har betalt de ommeldte 60 rd. til Thomsen, ifølge den oftnævnte overenskomst, ligesom det heller ikke er blevet modsagt, at stiftamtmanden har givet appellanten det ommeldte løfte, men da et saadant løfte fra stiftamtmandens side, om han end her maatte være optraadt i embedsmedfór, efter sin natur kun kan anses som givet paa forventende ministeriel approbation, og denne paa stiftamtmandens nedlagte forestilling ikke paafulgte uden for

saaviddt ministeriet gav appellanten 30 rd. afslag i afgiften, kan hiint löfte ikke paaberaabes som frifindelses grund, og appellanten kan saaledes ikke ex hoc capite opnaa den paastaaede frifindelse.

Hvad derimod den paastaaede skades erstatning dernæst angaaer, maa det af actis anses tilstrækkeligen godtgjort, at appellanten som forpagter af fiskeriet i laxelven har ved tredje mands præntioner paa samme, mödt væsentlige ulemper og fortræd, som i en ikke ringe grad have hindret ham i fiskeriets drift, som han havde retligt krav paa at kunne udöve, uden at tredjemand gjorde ham, saaledes som sket er, retten dertil stridig, men heraf bliver det atter en selvfølge, at det maa paa-ligge kongens kasse, som bortforpagter af fiskeriet, den forpligtelse at give appellanten erstatning for det ham saaledes tilföjede retstab, siden det offentlige ikke har kunnet haandhæve ham (appellanten) rettighedens uforstyrrede udövelse; dette er ogsaa, saaviddt retten kan skjönne, blevet erkjendt af vedkommende ministerium i samme skrivelse til stiftamtet (underr.: act. lit. c ad N7), ligesom stiftamtmanden i medför af denne skrivelse gjorde ad rettens vej flere forsög paa at haandhæve appellantens uforstyrrede drift af fiskeriet, endskjönt hans bestræbelser i denne retning ikke förte til noget væsentligt resultat. Det modargument, som man for at bestride appellantens skades erstatnings krav har troet at kunne udlede af den tilkjendegivelse, som i anledning af den fra kjøbmand D. Thomsens side ved bortforpagtningen af laxefiske-

riet fremkomne protest fandt sted, at den højstbydende vilde, hvad grönsvær og stene til elvens fornödne opdæmning angik, have at arrangere det fornödne med lodsejeren, enleverer intet, eftersom appellanten angaaende dette punkt, snart kom overens med Thomsen, og hans erstatnings krav er derfor ikke, hvilket appellanten ogsaa udtrykkeligen har erklæret, motiveret herved, men kun ved de hindringer, som lagdes ham i vejen med hensyn til adgangen til elven, og som findes fremhævede under proceduren, der forvoldte appellanten baade tidsspilde, fortræd og afbræk i fiskeriet, som paa grund af de ommeldte hindringer ikke kunde rögtes tilbørligen, men om disse eventuelle hindringer melder protesten intet, og der findes saaledes intet udtalt og intet forbehold taget med hensyn til disse ved auctionen.

Ved bedömmelsen af erstatningens størrelse maa det vel bemærkes, at appellanten mod indstævntes benægtelse, ikke kan anses at have tilstrækkelig godtgjort, at han har lidt et saadant retstab, som retfærdiggjør den af ham paastaaede erstatning, og der kan saaledes ikke være tale om at tilkjende ham en erstatning af det paastaaede beløb, 2250 rd., men hertil kommer, og det formenes at være det afgjørende moment i denne henseende, at det ikke skjønnes rettere, end at appellanten ved at indbetale de omtalte 21 rd., har renunceret paa en yderligere erstatning end den til Thomsen erlagte 60 rd.s liquidation i forpagtnings afgiften, thi han ytrer sig selv saaledes, að han ved at gjöre denne

indbetaling har troet paa en vis maade factisk at have frafaldet de fordringer, som ministeriet havde frygtet for (fra hans side), hvorimod kun kan være sigtet til appellants erstatnings krav, hvortil kommer, at det ved stiftamtmanden tilvejebragte arrangement fremstiller sig som en endelig afgørelse af den mellem appellanten og Thomsen opstaaede tvist og altsaa af selve sagen, ligesom Thomsen fra den tid ophørte med alle præitioner paa fiskeriet og lod appellanten aldeles uforstyrret i sammes drift. Den apellanten tilkommende erstatning vil saaledes i henhold til hans procedure, være at bestemme saaledes, at de 60 rd., som han har erlagt til Thomsen, og som efter de oplyste concrete omstændigheder maa anses at have været en condito sine qua non for fiskeriets uforstyrrede udøvelse af appellanten, refunderes ham, eller komme til afdrag i forpagtnings afgiften, og da sammes restbeløb, hvorom her er spørgsmaal, æquivalerer erstatningskravet, idet 30 rd. deraf, ere ifølge vedkommende ministerii skrivelse af 24. des. 1850, allerede komne til liquidation, ville de gjensidige krav kunne gaa op imod hinanden, og parterne ville saaledes være at frifinde for hinandens tiltale i nærværende sag.

Processens omkostninger ville efter omstændighederne være at ophæve for begge retter. Ligesom salairet til den paa den kgl. kasses vegne beskikkede sagfører, der bestemmes til 20 rd., til være at udrede af det offentlige.

Forsaavídt sagen har været beneficeret, bevidnes, at sagførelsen har været forsvarlig.

Thi kjendes for ret:

Parterne bør for hinandens tiltale i nærværende sag frie at være.

Processens omkostninger for begge retter ophæves.

Den paa den kongelige kasses vegne ved lands-overretten beskikkede sagfører, examinatus juris J. Guðmundsson, tillægges tyve rigsdaler i salarium, som udredes af det offentlige.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 5. október

d ó m u r

í sökinni nr. 23/1857: Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Eyjólfi Eyjólfsyni úr Skaftafellssýslu.

Ákærði, Eyjólfur Eyjólfsson bóndi á Ytri Ásum í Skaftártungum í Skaftafellssýslu, sem við téðrar sýslu aukahéraðsrétt er fyrir sauðabjófnað ákærður og dæmdur í 40 vandarhagga refsingu, er með eigin játningu og öðrum í málinu framkomnum upplýsingum sannur orðinn að því, að hann um sumarið og haustið 1855 hafi kastað eign sinni

á 2 kindur, aðra veturgamla, sem virt hefur verið á 1 rd. 56 sk., en hina, lamb, sem hefur verið metið á 48 sk. r.m.

Veturgömlu kindina tók hann eftir skýrslu sinni um sumarið, eftir því sem næst verður komizt á miðjum slætti, úti í haga í landi ábúðarjarðar sinnar, yfirkomna af vanka, og skar hana, án þess að lýsa henni við hreppstjóra sveitarinnar eða við aðra utanheimilismenn fyrr en um haustið í 22. viku sumars, þá hann sagði Eiríki bónda á Hlíð frá þessu tiltæki sínu, en þó hafði hann, eins og réttargjörðirnar votta, getið þess á heimili sínu, strax sem hann skar kindina, að hann ætti hana ekki og sagt það í áheyrn heimilisfólksins. Lambið hafði honum verið fært úr réttunum og hann beðinn að geyma það, því markið á því var svo óglögg, að menn ekki þekktu eiganda þess, og var það því boðið upp af hreppstjóranum, en sama kvöldið og uppboðið fór fram um daginn slátraði ákærði lambinu og lét matreiða það handa sér og fólki sínu.

Enn fremur er það í héraðsdóminum tekið fram um hinn ákærða og honum reiknað til áfellis, að hann einstökum sinnum hafi riðið annarra manna hestum, sem hann hitti í landi sínu, út fyrir landamerki og einum þeirra út fyrir Tungufljót.

Rétturinn getur ekki orðið undirdómaranum samdóma í því, að ákærða sé að álíta sekan í sauðabjófnaði, því hvað veturgömlu kindina snertir, þá hefur ákærði algjörlega neitað því, að hann hafi ætlað sér að stela henni, og það er því síður ástæða

til að rengja hann um þetta, sem hann sjálfur að fyrra bragði sagði frá aðtekt sinni á kindinni og þar að auki lýsti því yfir við heimilisfólk sitt um leið og hann skar hana, að hún væri ekki hans eign. Það virðist því sennilegt, að hinn ákærði, eins og hann hefur skýrt frá, hafi tekið og skorið kindina af þeirri ástæðu, að hún hafi verið yfirkomin af vanka og ætlað að hirða hana fyrir eigandann, því ekkert er heldur komið fram, er hnekki þessum framburði hans. Aðferð hans virðist því einungis þar í vítaverð, að hann ekki skyldi lýsa kindinni sem fyrst á reglulegan hátt, úr því hann ekki þekkti markið á henni, því sökum þessa hirðuleysis hans hefur eigandinn misst kindarinnar. Eftir þessum málavöxtum virðist næst að skoða brot hins ákærða, hvað veturgömlu kindina snertir, sem óskilsama meðferð á fundnu fé, og virðist það brot eftir kringumstæðunum að geta afplánast með fjársekt.

Viðvíkjandi lambinu ber þess að geta, að ákærði hafði beðið 2 menn að bjóða í lambið fyrir sig á uppboðsþinginu, og í því trausti, að hann mundi fá það keypt, virðist hann að hafa slátrað því sem sínu; að vísu hafði hann bundið mennina, sem bjóða áttu í lambið fyrir hann, við borð með verðið og einskorðað það við 16 sk., en það var boðið í það 18 sk., en þetta virðist þó ekki að geta komið til greina honum í óhag, þar sem boð hans fór svo nærri söluverðinu. En samt sem áður virðist þó tiltæki hans vítavert, að hann svona skyldi leyfa sér að kasta eign sinni á lambið og fénýta það, áður en hann vissi, hvort hann mundi verða hæst-

bjóðandi að því. Hann virðist því einnig hér eiga að sæta lítilli fjársekt, og virðist hún í sambandi með þeirri, sem hann hefur bakað sér fyrir tiltekt sína með veturgömlu kindina, hæfilega ákveðin fyrir hvort tveggja afbrotið til 10 rd. til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, auk þess sem honum ber að greiða andvirði lambsins með 48 sk. r. m. eiganda þess, Eyjólfí Jónssyni. Hvað hesttökuna snertir, getur hún, þar sem hún ekki hefur verið átalín af eigandanum, ekki komið ákærða til áfellis. Ákærða ber að standa allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað, — að undanskildum áfrýjunarkostnaðinum í fyrra skipti, sem eftir dómi þessa réttar frá 1. sept. f. á. á að borgast úr opinberum sjóði — og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 5 rd. til hins fyrrnefnda, en 4 rd. til hins síðarnefnda.

Meðferð sakarinnar í héraði hefur ekki verið vítaverð, en hér við réttinn hefur sókn og vörn verið lögmat.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Eyjólfur bóndi Eyjólfsson á Ytri Ásum, á að borga 10 rd. bætur til Leiðvallarhrepps fátækra sjóðs og í endurgjald til Eyjólfss Jónssonar 48 sk.; svo borgar hann og allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað (að undanskildum áfrýjunarkostnaðinum í fyrra skipti, sem samkvæmt landsyfirréttardómi frá 1. sept. f. á. greiðist úr opinberum sjóði), og þar á meðal til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, cand. juris H.

E. Johnsson 5 rd. og exam. juris J. Guðmundssonar 4 rd. í málsfærslulaun.

Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 19. október

d ó m u r

í málinu nr. 26/1857: Einar Gíslason á Hermundarfelli

g e g n

prestinum til Svalbarðs í Pistilfirði, síra Vigfúsi Sigurðssyni.

Í máli þessu hafa áfrýjendurnir, Einar Gíslason á Hermundarfelli, Ólafur Sigurðsson á Ytra-Hálandi, Vigfús Kristjánsson á Garði og Jónas Sigurðsson á Krossavík, samkvæmt konunglegri uppreisn frá 29. nóvbr. f.á. stefnt fyrir yfirréttinn dómi aukaréttarins í Þingeyjarsýslu frá 3. desember 1853, sem skyldar þá til að fóðra eitt kirkjulamb fyrir hinn stefnda, prestinn til Svalbarðs í Pistilfirði, hverjum fyrir sitt heimili, svo og til að greiða málskostnað við undirréttinn, og hafa áfrýjendurnir hér við réttinn gjört þá aðalréttarkröfu, að þeir verði dæmdir friir við eftirleiðis að fóðra hið umrædda kirkjulamb og að þeim dæmist málskostnaður við undir- og yfirréttinn með 100 rd., en til vara, að þeir verði dæmdir friir við þessa

kvöð, jafnskjótt og prestaskipti verða í brauðinu, og að málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Hinn stefndi, presturinn til Svalbarðs, Vigfús Sigurðsson, hefur ekki mætt eða látið mæta hér við réttinn, og ber þess í því tilliti að geta, að í áfrýjunarstefnunni er reyndar hinn áfrýjaði undirréttardómur sagður upp kveðinn 3. desbr. 1851, í staðinn fyrir 3. desember 1853, en þar sem niðurlag dómsins er rétt tilgreint, og við stefnuna hefur verið fest hið konunglega uppreisnarbréf, hvar dagsetning dómsins er rétt tilgreind, og í stefnunni sjálfri er vitnað til uppreisnarbréfsins, hlýtur hinum stefnda að álitast að vera gefin öll sú upplýsing, sem þurfti, um málið og þann hér áfrýjaða dóm, og ber málið því svo vaxið undir dóm að taka og að dæma það eftir þeim framkomnu skjölum og skilríkjum eftir fyrirsmælum L 1-44-30.

Sem heimild fyrir hinni hér umræddu lambseldis kvöð hefur stefndi við undirréttinn lagt fram útdrátt af hinum löggiltu máldögum fyrir Hólastifti, af hverjum hinir eldri, Auðunar biskups máldagi frá 1318 og Jóns biskups Eiríkssonar frá 1360, eigna Svalbarðskirkju 14 lambaeldi, en máldagar Péturs biskups frá 1394 og Ólafs biskups Rögnvaldssonar frá 1461 kveða svo að orði, að kirkjan eigi lambseldi af hverjum bæ í þinginu, og hefur við undirréttinn meðal annars verið spursmál um, að hve miklu leyti orð máldaganna gætu heimilað kvöð þessa á öðrum býlum en þeim, sem voru til, þegar máldagarnir voru samdir og sem upphaflega virðast hafa verið 14, þar svo mörg lambseldi eru

tilgreind í máldögunum, en atriði þetta liggur ekki fyrir né er undir áfrýjun í þessu máli, þar hér er aðeins spursmál um skyldukvöð þessa á hinum upphaflegu lögbýlum, sem áfrýjendurnir hafa til ábúðar. Að öðru leyti er það ljóst og sannað, að lambselði þetta hefur, auk hins venjulega heytolls, verið greitt af bændum í Svalbarðssókn frá alda öðli mótmælalaust, allt þangað til prestur sá, sem nú situr að brauðinu, kom að því, því það er fyrst eftir árið 1847, að hlutaðeigendur almennt fóru að tregðast við að greiða þessa skyldukvöð. Áfrýjendurnir hafa nú, sem ástæðu fyrir kröfu sinni að verða lausir við það umrædda kirkjulambselði, tilgreint fyrst og fremst, að ekki verði byggt á máldögum þeim, er hinn stefndi hefur fyrir sig borið, þar sem Sigurðarregistur, sem með biskupa-instruxi 1. júlí 1746 einnig er löggilt sem kirkna máldagi, ekki nefni kirkjulambselði þetta, og þetta atriði sé því þýðingarmeira, sem Sigurðarregistur sé sá eini af máldögunum, er saminn sé eftir siðaskiptin, og þar næst, að þótt máldagarnir með ofanefndu instruxi frá 1746 séu löggiltir sem heimildarskjöl fyrir réttindum kirknanna, geti þeir þó ekki haft lagagildi um annað en réttindi eða álögur, sem snerti fasteignir, en alls ekki um persónulegar álögur, og loksins hafa áfrýjendurnir farið því fram, að það hér umrædda kirkjulambselði eigi að skiljast um það lambselði prestsins, sem almennt er goldið hér á landi undir nafninu heytollur. En eins og ástæða sú, sem byggð er á Sigurðarregistri, þegar af þeirri ástæðu ekki getur til

greina tekizt, að áfrýjendurnir ekki hafa fært sönnur á, að svo sé, sem þeir hafa skýrt frá, að téð registur ekki minnst á lambseldi þau, sem hér er spursmál um, þar sem þeir engin skilríki hafa lagt fram fyrir því atriði, þannig virðist, hvað gildi máldaganna snertir, hér einmitt vera spursmál um álögur á fasteignum, og um það hljóta máldagarnir að gilda, en ekki um persónulegar álögur, þar sem lambseldið er heimtað af áfrýjendunum sem kvöð, er liggi á ábýlum þeirra, en ekki sem kvöð, er bundin sé við persónu þeirra eður þá sjálfa, og hvað það snertir, að með lambseldi því, sem í máldögunum er getið um, sé meint til heytollsins, þá er það þessum skilningi á máldögunum til fyrirstöðu, að í máldögum Péturs biskups og Ólafs Rögnvaldssonar er auk kirkjulambins einnig með berum orðum getið heytolls þess, er kirkjunni beri, sem vottar, að kvaðir þessar hafi átt sér stað hver við hliðina á annarri, á sama hátt og virðist hafa viðgengizt frá máldaganna tíð og til nálægs tíma, eins og líka hið hér um þrætta lambseldi, sem ýmist er kallað kirkjulamb, Péturslamb, Maríulamb eða veizlulamb, að nafninu til aðgreinir sig frá heytollinum. Þar eð nú ekki heldur verður neitt byggt á því, sem áfrýjendurnir hafa tekið fram máli þeirra til styrkingar, að kvöð þessi sé óvenjuleg, þar sem auk annars þeir sjálfir þó hafa skýrt svo frá, að máldagarnir heimili 7 prestaköllum hér á landi þvílíkt kirkjulambseldi, og ekki heldur á því atriði, er þeir einnig hafa tekið fram, að kvöðin sé

óeðlileg, þar eð hún sé lögð kirkjunni, er engan hag hafi af henni og aldrei hafi notið hennar, heldur presturinn í kallinu, hvert atriði því síður getur tekizt til greina, sem heytollurinn, sem þó almennt er viðurkennt að beri prestinum, er í hinum framlagða útdrætti úr Péturs biskups og Ólafs biskups Rögnvaldssonar máldögum líka eignaður kirkjunni, og þar eð loks ákvarðanir máldaganna, eins og þær eftir áður sögðu ber að skilja, mega álitast að vera staðfestar með margra alda venju, hlýtur undirréttardómurinn, að því leyti honum er áfrýjað, að staðfestast, þó þannig að málskostnaður í héraði falli niður, og ber samkvæmt þessu að greiðast málsfærslulaun þau, að upphæð 6 rd., er í héraði hafa verið dæmd hinum skipaða málsfærslumanni prestsins, fyrir hvers hönd málið við undirréttinn var gjafsóknarmál, úr opinberum sjóði. Málskostnaður við yfirréttinn falli niður.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á, að því leyti honum er áfrýjað, óraskaður að standa, þó svo að málskostnaður við báða rétti falli niður. Hinum skipaða svaramanni hins stefnda við undirréttinn, Árna Árnasyni, ber í málsfærslulaun 6 rd., er lúkist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 19. október

d ó m u r

í sökinni nr. 27/1857: Examinatus juris Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Friðriki Þorkelssyni frá Hamrahlíð í Kjósarsýslu.

Í máli þessu, sem er höfðað gegn Friðriki Þorkelssyni frá Hamrahlíð í Kjósarsýslu, sem á næstliðnu vori var til sjóróðra í Reykjavík, fyrir með þjófskap að hafa tekið og hagnýtt sér $\frac{1}{4}$ eður allt að $\frac{1}{2}$ skeffu af úrskorinni krækingsbeitu, er dómur uppkveðinn við aukarétt Reykjavíkurbæjar hinn 16. júlí næstliðinn og ákærði dæmdur til að sæta fangelsi við vatn og brauð í tvisvar sinnum 5 daga, og að borga allan þann kostnað, sem löglega leiddi af sökinni, en dóminum er skotið til yfirdómsins eftir ósk hins dómfellda.

Það er af játningu sjálfs hins ákærða, sem er yfir sakamanna lögaldur og ekki hefur fyrr sætt lagaákærum, og framburði annarra vitna sannað, að hann fimmtudaginn hinn 14. maí næstliðinn að kvöldi hafi heimildarlaust tekið undir bát niður við sjó skrínu, sem Pétur Ólafsson, vinnumaður Björns Bjarnasonar á Bergi við Reykjavík, átti, með $\frac{1}{4}$ eða allt að $\frac{1}{2}$ skeffu af úrskorinna krækings beitu, hellt beitunni í skrínu, sem hann átti sjálfur með, en kastað hinni teknu skrínu á sjó út, svo hana skyldi reka undan landi og síður bæri á tökunni,

en beituna tók hann í þeim tilgangi að nota hana við fiskveiðar daginn eftir, af því hann sjálfan vantaði beitu, en gat ei fundið úrskorna beitu, sem hann átti sjálfur saman við annan mann og sem hann upphaflega hafði ætlað sér að brúka. Beitan, sem hann tók, er virt á milli 24 og 48 sk. og skrínan á 2 eða 4 sk. Þegar því næst skal meta brot ákærða, virðist að hér hljóti að koma til greina, að beitan, sem hann tók, var á almannafæri niður við sjó; því þó það kunni að vera vandi sjómanna að geyma beitu sína á þennan hátt, getur það þó naumast kallast nokkur geymsla, enda er í almennings álitu ekki tekið eins hart á því, þó einhver glæpist á og grípi með ófrjálsu hendinni til þessara afla áhalda, eins og ef hann tekur aðra muni, sem eru í reglulegri og venjulegri geymslu eiganda. Þetta atriði í sambandi við það, að beitan, sem ákærði tók, var mjög lítilsvirði, að tiltektin enn fremur atvikaðist við það, að ákærði ekki fann sína eigin beitu og hann þannig greip til beitunnar, sem varð fyrir honum í sama svipnum, og loks því atriði, að ákærði er á unga aldri og hefur góðan vitnisburð fyrir hegðan sína hingað til, virðist að geta réttlætt það, að láta brot hans aðeins varða fjársekt eftir 30. grein í tilsk. 11. apr. 1840, og að upphæð sektarinnar eftir téðum lagastað sé hæfilega metin til 4 rd. til hlutaðeigandi sveitarsjóðs.

Svo ber ákærða einnig að standa allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað, og þar á meðal til sóknara og verjanda hér við réttinn 4 rd. til hvors um sig.

Meðferð málsins við undirréttinn hefur verið lög-
mæt, og hér við réttinn hefur sókn og vörn verið
forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Ákærði, Friðrik Þorkelsson, á að borga 4 rd.
sekt til Reykjavíkurbæjar fátækra sjóðs, svo borg-
ar hann og allan af lögsókninni gegn honum leidd-
an kostnað og þar á meðal til sóknara og verjanda
hér við réttinn, examinatus juris Jóns Guðmunds-
sonar og examin. juris P. Melsteðs, 4 rd. til hvors
um sig.

Þau dæmdu útlát ber að greiða innan 8 vikna frá
þessa dóms löglegri birtingu, og honum að öðru
leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 26. október

dómur

í sökinni nr. 18/1857: Organisti P. Guðjohnsen
skipaður sóknari

gegn

Páli Pálssyni og Guðrúnu Gísladóttur.

Í máli þessu eru hin ákærðu, söðlasmiður Páll
Pálsson og vinnukona hans, Guðrún Gísladóttir, við
aukarétt Rangárvallasýslu hinn 25. júní f.á. dæmd,
hinn fyrrnefndi í 10, og hin síðarnefnda í 8 vand-
arhagga refsingu, út af óhlýðni þeirra við úrskurð

Suðuramtsins frá 31. marz 1852, er skyldar þau, vegna hneykslanlegrar sambúðar þeirra, til að skilja samvistir þannig, að Guðrún Gísladóttir innan 15. maí s. á. tæki sér aðsetur í annarri sókn, að minnsta kosti í tveggja mílna fjarlægð frá heimili Páls Pálssonar.

Það er nægilega sannað, að hinn umræddi amtsúrskurður hafi reglulega verið birtur þeim ákærðu, og einnig, að úrskurðinum eigi hafi verið hlýðni sýnd, þar sem Guðrún Gísladóttir hefur haldið áfram að vera hjú hins meðkærða, Páls Pálssonar, eins eftir sem áður. Hvað þarnaest snertir réttarverkun þá, sem hin áminnzta óhlýðni getur haft fyrir hvort fyrir sig af þeim ákærðu, þá er þess að geta, að það er Guðrún, en ekki Páll, sem í úrskurðinum er skipað að slíta sambúðinni (við Pál), og ekkert er komið fram, sem votti, að Páll hafi aftrað henni frá að gjöra það. Ákærði Páll Pálsson getur því ekki álitizt að hafa sýnt óhlýðni við amtsúrskurðinn, og hlýtur hann því að dæmast sýkn af ákæru sóknarans í sök þessari. Þar á móti hefur hin meðákærða Guðrún Gísladóttir beinlínis óhlýðnast úrskurðinum, þar sem hún hefur, þvert á móti því sem hann lagði fyrir, haldið áfram sambúðinni við Pál, og virðist hegning sú, sem henni er ákveðin fyrir þetta afbrot, hæfilega metin í undirréttardóminum til 8 vandarhagga, og ber því téðan dóm að hennar leyti að staðfesta. Kostnað málsins bæði við undir- og yfirréttinn ber hinum ákærðu að greiða ein fyrir bæði og báðum fyrir eitt, og þar á meðal málsfærslulaun við málsins fyrirtekt

í héraði til verjanda þar, 3 rd. og 2 rd; svo ber þeim og að borga til sóknara og svaramanns þeirra hér við réttinn 5 rd. og 4 rd. ríkismyntar í málsfærslulaun.

Meðferð sakarinnar við undirréttinn hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á, hvað Guðrúnu Gísla-dóttur snertir, óraskaður að standa. Ákærði, Páll Pálsson, á af sóknarans ákærum sýkn að vera. Þann af lögsókninni löglega leiðandi kostnað og þar á meðal laun til svaramanna í héraði, exam. juris J. Guðmundssonar og Böðvars Thómassonar, 3 rd. til hins fyrrnefnda og 2 rd. til hins síðarnefnda, sem og til sóknara og svaramanns hér við réttinn, organista P. Guðjohnsens og exam. juris J. Guðmundssonar, 5 rd. og 4 rd. ríkismyntar, ber þeim ákærða að greiða ein fyrir bæði og báðum fyrir eitt.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 26. október

ályktun

í málinu nr. 28/1857: Proprietair O. P. Ottesen

gegn

Jóni Sveinssyni á Hólum í Snæfellsnessýslu.

Í máli þessu hefur áfrýjandinn, O. P. Ottesen, sem með politíréttdómi Snæfellsnessýslu frá 28.

nóvbr. f. á. er dæmdur sýkn af kröfum hins stefnda, Jóns Sveinssonar, en dæmdur í sekt og málskostnað, vegna þess að hann eigi hafi fullnægt sáttalöggjöfinni, gjört þá réttarkröfu, að undirréttardómurinn verði dæmdur ómerkur og sér dæmdur málskostnaður af hinum stefnda með 46 rd. 56 sk., hvar á móti hinn stefndi í varnarskjali sínu frá 15. þ. m. hefur krafizt þess, að málinu verði frávísað og sér dæmdir 10 rd. í kost og tæringu, þar hann hefur álitid, að þar sem áfrýjandinn hafi byggt téða ómerkingarkröfu sína á aðferð hlutaðeiganda sáttasemjara, er hinn stefndi ekki geti átt neina sök á, þó röng hefði verið, þá sé sér ranglega stefnt sem ekki réttum sakbera í máli þessu, en til vara, ef þessi frávísunarkrafa hans eigi skyldi fá meðhald réttarins, hefur hann óskað sér veittan frest til að svara í málinu, hvað sakarefnið sjálft snertir.

Þar eð nú mál þetta við undirréttinn hefur átt sér stað milli áfrýjandans og hins stefnda sem málsparta, og það leiðir af reglum þeim, er gilda um áfrýjun einkamála, að áfrýjandinn ekki getur fengið undirréttardóminum breytt við æðri rétt án þess að stefna mótparti sínum þangað, þá getur samkvæmt þessu krafa hins stefnda um frávísun málsins ekki tekizt til greina, en þar sem hann, ef þetta yrði niðurstaðan, hefur áskilið sér veittan frest til að svara í aðalefninu, veitist honum frestur til næsta réttardags til þess að svara í aðalefninu.

Því ályktast:

Frávísunarkrafa hins stefnda getur ei til greina tekizt, hvar á móti honum veitist frestur til að svara í málinu, hvað sakarefnið sjálft snertir, til næsta réttardags.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 9. nóvember

ályktun

í málinu nr. 28/1857: Proprietair O. P. Ottesen
gegn

Jóni Sveinssyni á Hólum í Snæfellsnessýslu.

Þar eð eftir kringumstæðunum ekki verður álit-
ið, að beiðni hins stefnda um frest til að taka út
gagnstefnu komi hér of seint fram, ber að veita
þann umbeðna frest í 14 daga.

Því ályktast:

Hinum stefnda veitist frestur í 14 daga til að
taka út gagnstefnu í málinu.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 30. nóvember

dómur

í málinu nr. 25/1857: Erfingjar Margrétar Jóns-
dóttur á Jaðri

gegn

Margréti Jónsdóttur á Brokey.

Mál það, sem hér er lagt til landsyfirréttarins, er
þannig undir komið, að Margrét Jónsdóttir á Jaðri

í Snæfellsnessýslu, sem var gift Lárusi Þorleifssyni, syni Margrétar Jónsdóttur í Brokey, semur eftir andlát Lárusar, sem deyði 14. janúar 1855, þann 25. s. m. við téða tengdamóður sína Margréti á Brokey á þá leið, að hún, á móti því að eignast þann arf, sem henni (Margréti á Brokey) bæri eftir son sinn, Lárus, skyldi forsorga hana hennar lífstíð og síðan styrkja til útfarar hennar, og enn fremur er það tekið fram í samningnum frá hálfu Margrétar á Brokey, að þó hún dæi strax og það væri óeytt, sem henni bæri í arf eftir téðan Lárus, son sinn, skyldi þó tengdadóttir hennar, Margrét á Jaðri, halda því að öllu leyti óskertu, svo að erfingjar sínir ekki skuli geta gjört nokkurt tilkall til þess, heldur skuli það allt vera eign Margrétar tengdadóttur hennar og hennar erfingja, nema hvað hún, eins og áður er sagt, átti að styrkja til hennar útfarar.

Nokkru síðar, þann 13. apríl næst á eftir, afsalar Oddleifur Þorleifsson, hálfbróðir Lárusar heitins, einnig til Margrétar á Jaðri, arfahluta þeim, er honum bar úr búinu eftir bróður sinn, téðan Lárus, fyrir 50 rd., og var Margrét á Jaðri búin að borga honum 30 rd., þegar hún andaðist, en það var allt sama árið, að hún dó og þetta samdið og gjörðist, sem nú var talið.

Á skiptunum eftir Margréti á Jaðri fóru erfingjar hennar, sem allt eru útarfar, því fyrst og fremst fram, að samningurinn yrði tekinn til greina þannig, að hin innstefnda, Margrét á Brokey, ekki tæki arf í búinu, en fengi eftir samningsins hljóðan

ævilanga forsorgun af búsins fjármunum og styrk til hennar útfarar, og buðust hlutaðeigendur til að ábyrgjast með áreiðanlegu veði, að þessu yrði fullnægt, en þætti þetta ekki aðgengilegt, gjörðu þeir henni þann kost að taka arf í búinu eftir Lárus son sinn, en þá skyldi hún vera skipt og skilin við alla forsorgun og styrk eftirleiðis frá hinnar sáluðu erfingja hálfu.

Í annan stað gjörði innstefnda, Margrét á Brok-ey, þá réttarkröfu, að hún bæði gengi að arfi eftir Lárus son sinn og fengi ævilanga forsorgun af erfingjum Margrétar á Jaðri og enn fremur hluttöku í arfalóð Oddleifs Þorleifssonar á móts við erfingja Margrétar heitinnar, og þetta síðara varð niðurstaðan á skiptunum í héraði.

Hér við réttinn hafa hvorutveggja farið sömu réttarkröfum fram og við skiptaréttinn í héraði, auk þess sem þeir hvor um sig hafa krafizt málskostnaðar við landsyfirréttinn.

Eftir því sem málið liggur fyrir, virðist það einsætt, að úrslit þess hlýtur að vera komið undir því, hvort samningurinn, sem um var getið og sem báðir málspartar bera fyrir sig, sé þannig úr garði gjörður, að eftir honum verði farið við skiptin á búinu, því sé samninginn að álíta gildan, virðist það auðsætt, að hin innstefnda, sem í lifanda lífi Margrétar á Jaðri var farin að taka út forsorgun hjá henni eftir samningnum, ekki geti nú átt annað tilkall til búsins eða þess erfingja en að fá af því eða þeim ævilanga forsorgun og styrk til útfarar sinnar beinlínis eftir samningsins hljóðan,

en nú er það upplýst undir málinu, að Margrét á Brokey er og var ómyndug og þar af leiðir aftur, að hún eftir grundvallarreglunni í tsk. 18/2 1847 ekki var bær um upp á sitt eindæmi án yfirfjárráðanda og amtsins samþykkis að semja, eins og hún gjörði, um henni fallinn arf, og samningurinn hlýtur því að álítast ógildur, og þá verður að skipta búinu, eins og enginn slíkur samningur hefði átt sér stað.

Þegar málið sjálft því næst kemur til yfirvegunar, er þess fyrst að geta, að skiptaráðandi hefur, að því leyti hann skyldar áfrýjendurna, erfingja Margrétar á Jaðri, til að borga hinni stefndu, Margrétu Jónsdóttur á Brokey, ævlangt framfæri og til að taka þátt í hennar útfararkostnaði á sínum tíma, ekki gætt reglunnar í DL 5-2-17, en seinni hluti þessa lagastaðar getur ekki átt við, nema þegar svo stendur á, að búið hefur kröfur á hendur erfingjum eða skuldheimtumönnum búins og spursmál er um að láta kröfur þeirra koma til jöfnunar í arfinum eða skuldinni. Þessi úrskurður skiptaráðandans hlýtur því að fellast úr gildi.

Hvað arftöku hinnar innstefndu þar næst snertir, hefur skiptaráðandi, eins og að framan er tilgreint, lagt henni út arf í búinu eftir Lárus son hennar, eins og vera bar, í rétttri tiltölu við áfrýjendurna, en þar á móti getur rétturinn ekki aðhyllt þá skoðun, að Margréti beri að taka þátt í erfðahluta Oddleifs Þorleifssonar úr búinu, þar sem Margrét á Jaðri var í lifanda lífi búin að kaupa arfinn af honum fyrir umsamið verð, augsýnilega

í þeim tilgangi, að hún og erfingjar hennar einir skyldu hafa hagnaðinn af kaupunum, og samningurinn við tengdamóður hennar laut að hinu sama, að halda öllu búinu undir sig og sína erfingja. Þessi skoðun kemur heldur ekki, eins og hin innstefnda ætlar, í bága við það, sem fyrir er mælt í tilskipun frá 25. sept. 1850, 18. gr., því þar gegnir allt öðru máli en hér ræðir um.

Þessu samkvæmt hlýtur því hin áfrýjaða skiptaúthlutun (repartition) að breytast þannig, að arfahluti Oddleifs Þorleifssonar einungis leggist út áfrýjendunum, erfingjum Margrétar á Jaðri, á móti því, að þeir endurgjaldi búinu 30 rd., sem Margrét heitin hafði tekið úr því, til þess að borga Oddleifi arfinn, og að þessir 30 rd. komi því næst til skipta milli allra hlutaðeigenda, en þeir 20 rd., sem Oddleifi eru ógoldnir, komi eftir þessari niðurstöðu ekki búinu við sem slíku, heldur einungis áfrýjendunum.

Málskostnaður við landsyfirréttinn virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður, og laun til svaramanns hinnar innstefndu, sem hefur verið veitt ókeypis málsfærsla hér við réttinn og hæfilega virðist metin til 10 rd. r.m., ber að greiða úr opinberum sjóði.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vitnast, að málsfærslan hér við réttinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn áfrýjaði skiptaúrskurður á að því leyti

hann skyldar áfrýjendurna, erfingja Margrétar Jónsdóttur á Jaðri, til þess að borga hinni innstefndu, Margrétu Jónsdóttur á Brokey, ævilanga forsorgun og styrk til útfarar hennar, að falla úr gildi, og á skiptaráðandi, sýslumaður A. Thorsteinsson, að taka búið aftur fyrir og gjöra í því nýja skiptaúthlutun, þannig að hinni innstefndu Margrétu Jónsdóttur aðeins leggist út arfur eftir Lárus son sinn, en að allur annar arfur í búinu, og þar á meðal arfahluti Oddleifs Þorleifssonar, verði lagður út áfrýjendunum, erfingjum Margrétar heitinnar Jónsdóttur á Jaðri.

Málskostnaður við landsyfirrættinn falli niður. Svaramanni hinnar stefndu, examinatus juris Jóni Guðmundssyni, bera 10 ríkisdalir í málsfærslulaun, sem borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 14. desember

d ó m u r

í sökinni nr. 29/1857: Cand. juris H. E. Johnson
skipaður sóknari

g e g n

Sigríði Ólafsdóttur úr Strandasýslu.

Í máli þessu er hin ákærða, Sigríður Ólafsdóttir, fyrir hórdóm, drýgðan í öðru sinni, við aukarétt Strandasýslu hinn 2. okt. þ. á. dæmd í 16 rd. bæt-
ur til dómsmálasjóðsins, og er það með eigin játn-

ingu hennar og öðrum kringumstæðum löglega sannað, að hún, sem er gift kona, en skilin að samvistum við mann sinn, Daníel Markússon, hefur 21. ágúst f. á. átt barn með ógiftum manni og í sínu fyrra hjónabandi orðið hórsek og eftir amtsúrskurði frá 30. nóvbr. 1849 látið úti 8 rd. til dómsmálasjóðsins (sem hórsek í fyrsta sinni).

Að vísu er það nú upplýst, að maður hinnar ákærðu, Daníel Markússon, hefur veturinn 1854—55 tekið fram hjá hinni ákærðu og að hún vorið 1855 hafi snúið sér til sýslumanns og beðizt skilnaðar við mann sinn með dómi, en þó ekki orðið úr því, þar eð sýslumaðurinn lét í ljósi, að sættatilraun milli hjónanna yrði fyrst að eiga sér stað, en eins og ofan nefnt hórdómsbrot Daníels Markússonar eigi getur þegið hina ákærðu undan hegningu, heldur aðeins tekizt til greina sem mildandi kringumstæða við ákvörðun hegningarinnar, sbr. tilskipun fyrir Danmörku 24. sept. 1824 § 4, þannig getur það eigi heldur fríað hina ákærðu frá hegningu, þó hún vorið 1855 hafi haft í huga að leita skilnaðar frá manni sínum, og það því síður, sem hún, (þrátt fyrir bendingu sýslumanns), lét áform sitt standa við svo búið. Samkvæmt þessu hlýtur rétturinn því að álíta, að hin ákærða sé með undirréttardóminum réttilega dæmd sek í hórdómi öðru sinni, og að hún eftir þeim upplýstu kringumstæðum einnig sé réttilega látin sæta hinni vægustu sekt, sem tilskipunin frá 24. jan. 1838, 11. gr., ákveður fyrir slíkt brot í öðru sinni, og ber undirréttardóminn því að staðfesta, bæði hvað hegning-

una og hinn ídæmda málskostnað snertir, eins og þau þar dæmdu málsfærslulaun samþykkjast. Svo ber ákærðu einnig að greiða allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við yfirrættinn, er ákveðast til 5 rd. og 4 rd.

Meðferð sakarinnar við undirrættinn hefur verið lögmæt og sókn og vörn hennar hér við rættinn forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur á óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirrættinn, cand. juris H. E. Johnsson, og verjanda, examinatus juris P. Melsteð, bera í málsfærslulaun 5 rd. og 4 rd., sem eins og annar kostnaður málsins greiðist af hinni ákærðu.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 28. desember

d ó m u r

í sökinni nr. 30/1857: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

gegn

Gísla Jónssyni á Saurum í Dalasýslu.

Kringumstæður þessa máls, sem höfðað er gegn hinum ákærða, Gísla Jónssyni á Saurum í Dala-

sýslu, fyrir hórdóm, og í hverju hinn ákærði með dómi sýslumannsins í Strandasýslu sem setudómara frá 10. júlí þ. á. er dæmdur sýkn af sóknarans frekari ákærum, eru þær, að Ingveldur Jóhannesdóttir, sem átt hefur 3 börn með hinum ákærða, áður en hann giftist systur hennar, og sem þangað til vorið 1854 var á heimili þeirra hjóna, Saurum, vistaðist fyrir milligöngu hins ákærða á Krossmessu árið 1854 að Hnausakoti í Húnavatnssýslu og var flutt þangað af hinum ákærða, þá ólétt, en í nóvember eða desember um veturinn fékk bóndinn á Hnausakoti, Benedikt Einarsson, bréf, undirskrifað af Magnúsi Bjarnasyni á Þorsteinsstöðum í Dalasýslu og dagsett 3. nóvbr. 1854, í hverju Magnús þessi skýrir frá, að barn það, sem Ingveldur gangi með, komi sér við, og biður Benedikt fyrir það, og þegar Ingveldur hinn 10. desember s. á. ól sveinbarn, sem strax á eftir andaðist, skýrði Benedikt samkvæmt bréfsins hljóðun prestinum frá, að téður Magnús væri faðir að barninu, eftir að hann á undan hafði sýnt Ingveldi bréfið og innt hana eftir, hvort hún kannaðist við, að Magnús væri faðir að barninu, sem hún aðeins svaraði með þeim orðum: „það held ég“, en um sama leyti og barnið fæddist, fór hinn ákærði norður að Hnausakoti og greiddi þar Benedikt kostnaðinn við útför barnsins, er hann kvaðst gjöra „fyrir manninn“ án þess að nákvæmar væri um þetta talað. Við réttarhöld hinn 5. maí f. á. og hinn 17. júní þ. á. hefur samt Ingveldur Jóhannesdóttir stöðugt borið fram, að hinn ákærði, Gísli

Jónsson á Saurum, væri faðir að hinu umrædda barni og bauðst enda til að sverja það, eins og hún líka segist aldrei hafa borið það beinlínis upp á Magnús Bjarnason, og hvað téðan Magnús snertir, þá hefur hann fastlega neitað því, að hann væri faðir að barninu, sem og að hafa skrifað ofan nefnt bréf frá 3. nóvbr. 1854 eða að vita nokkuð um það, né heldur að hafa beðið hinn ákærða að borga fyrir sig útfararkostnaðinn, hvar á móti hann hefur skýrt svo frá, að hinn ákærði hafi reynt til að fá sig til að meðganga faðernið að barninu, og lítur svo út sem Magnús hafi hálfvegis lofað því, en þó því aðeins, ef rannsókn yrði ekki um það, og enn fremur hefur hann borið fram, að þegar Gísli í desember mánuði 1854 fór norður að Hnausakoti hafi hann fengið hjá sér signet sitt í því skyni, að Ingveldur tryði því þess betur, að hún mætti lýsa hann föður, sem Magnúsi þó var nauðugt. Hinn ákærði, sem hefur verið mjög tregur til að gefa skýlaus svör upp á spurningar dóm-arans, hefur nú reyndar neitað að vera faðir að því umrædda barni, en hefur þó borið fram, að hann vildi ekki fortaka, að hann vildi leyfa Ingveldi að sverja upp á sig barnið. Að öðru leyti hefur hann kannast við, hvað einnig styrkist af framburðum annarra vitna, að skriftin á bréfinu 3. nóvember 1854 sé mikið lík venjulegri skrifhönd, en segist þó ekki muna, hvort hann hafi skrifað bréfið, og hann hafi ekki gjört það, nema hann hafi verið beðinn fyrir það, en því hefur hann samt þverneitað, að hann hafi skrifað nafnið Magn-

ús Bjarnason undir bréfið; signet Magnúsar hefur hann játað að hafa haft með sér, þegar hann í desember 1854 fór norður að Hnausakoti án þess hann þó hafi gjört grein fyrir því, í hverjum tilgangi það hafi verið.

Að vísu eru með faðernislýsingu Ingveldar Jóhannesdóttur, hins ákærða dula framburði og öðrum kringumstæðum málsins komnar fram nokkrar líkur fyrir því, að hinn ákærði sé sannur að gefinni sök, en þar eð þó að hinu leytinu ekki verður álitid, að fengin sé, gegn neitun hans, með þessum líkum nema nokkur grunur, en engin lagasönnun, hlýtur hinn ákærði að dæmast sýkn fyrir sóknarans ákærum. Að öðru leyti ber undirréttarins dóm að staðfesta. Þann af áfrýjun málsins leidda kostnað ber hinum ákærða að greiða, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknarans hér við réttinn með 6 rd., en svaramaður hans þar, organisti P. Guðjohnsen, hefur fallið frá málsfærslulaunum, að því leyti þau yrðu lögð á hinn ákærða.

Meðferð málsins í héraði hefur verið lögmæt og sókn og vörn þess hér við réttinn forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Gísli Jónsson, á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Hvað málskostnaðinn snertir, á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirrétinn, examinatus juris J. Guðmundssyni, bera 6 rd. ríkismyntar í

málsfærslulaun, sem eins og annar kostnaður sakarinnar greiðist af hinum ákærða.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 28. desember

d ó m u r

í málinu nr. 28/1857: O. P. Ottesen

g e g n

Jóni Sveinssyni á Hólum í Snæfellsnessýslu.

Með stefnu frá 18. júní þ. á. áfrýjar sjálfseignarbóndi O. P. Ottesen dómi, gengnum við Snæfellsnessýslu politírætt frá 28. nóvbr. f. á., í máli, sem reis út af því, að áfrýjandinn hinn 19. janúar s. á. hafði tekið af þeim innstefnda Jóni Sveinssyni og haldið tæpan 3 vikna tíma byssu, sem hann var með hlaðna nálægt skothúsi áfrýjandans.

Með politírættarins dómi er aðaláfrýjandinn dæmdur sýkn af réttarkröfum hins innstefnda, en þó skyldaður til að borga honum málskostnaðinn með 24 rd. 8 sk., og í sekt til dómsmálasjóðsins 2 rd. r. m., fyrir þá sök, að hann ekki hefði mætt í sættanefndinni, þegar málið átti að takast þar fyrir.

Hér við réttinn hefur aðaláfrýjandinn gjört þá réttarkröfu, að politírættardómurinn verði dæmdur ómerkur og innstefndi skyldaður til að greiða honum í málskostnað 46 rd. 56 sk. r. m.

Innstefndi hefur þar á móti eftir gagnstefnu farið því fram, að aðaláfrýjandinn auk þeirra útláta, sem politíréttardómurinn gjörir honum að greiða, verði dæmdur í skaðabætur fyrir tókuna og haldið á byssunni og til að borga honum 40 rd. í málskostnað, en til vara, að politíréttardómurinn verði staðfestur og aðalstefnandinn skyldaður til að borga honum málskostnaðinn hér við réttinn.

Hvað gagnstefnuna fyrst snertir, er þess að geta, að hún er tekin út meir en 6 mánuðum eftir að politíréttardómurinn var birtur, en þar af leiðir, að hún eftir reglum þeim, sem gilda um áfrýjunarfrest í einkamálum, ekki getur gegn mótmælum aðaláfrýjandans tekizt til greina.

Hvað aðalefni málsins því næst snertir, byggir aðaláfrýjandinn ómerkingarkröfu sína á því, að málið hafi aldrei verið reglulega lagt til sætta, þar sem einungis annar forlíkunarmananna hafi fjallað um málið, þrátt fyrir það þó hann, eins og þingvitni það, sem hann hefur látið taka og eftir fengnu leyfisbréfi er lagt fram hér við réttinn, sýni og sanni, hefði mælt á móti því að mæta fyrir honum einsömlum sem sættamanni og tekið það fram, að hann, vegna þess sem þeirra hefði farið á milli, ekki gæti borið fullt traust til hans að gjörða sem sættamanns, en að hann þar á móti væri fús til að mæta aftur, ef báðir sættanefndarmennirnir væru viðstaddir í nefndinni.

Þetta atriði er og auðsjáanlega þess eðlis, að það réttilega mætti varða málsins ómerkingu, því það getur eftir sáttalöggjöfinni ekki verið á valdi

sættanefndarmannanna að vera, eins og hér átti sér stað, forfallalaust í burtu, þegar mál, sem búið er að kæra fyrir sættanefndinni, eiga að koma þar fyrir, og að sá sættamaður, sem eftir er, ein-samall fjalli um málið, gegn mótmælum hlutaðeig-enda, sbr. tilskipun frá 20. jan. 1797 § 34, 35. Þetta atriði hefði því hlotið að leiða af sér ómerk-ingu undirréttardómsins, ef engin önnur sættatil-raun hefði átt sér stað, en þar eð málið hefur ver-ið meðhöndlað fyrir politírétti og lögleg sáttatil-raun þar hefur átt sér stað, þá virðist meðferð málsins í sættanefndinni ekki eiga að koma til greina, þar sem hin lögboðna sáttatilraun er farin fram við politíréttinn. Hér af leiðir þá aftur, að aðaláfrýjandinn ekki getur, eins og málið nú liggur fyrir, haft ábyrgð af útivist sinni frá sætta-fundinum, því þær sektir og útlát, sem útivist frá sættanefndinni eru samfara eftir sættalögunum, eiga hér ekki við.

Aðaláfrýjandinn hlýtur því að dæmast sýkn fyrir útlátum þeim og sekt, sem politíréttardómurinn ákveður, því þó aðaláfrýjandinn hafi stefnt málinu til ómerkingar, getur það atriði ekki verið því til fyrirstöðu, að landsyfirrétturninn dæmi hann sýkn-an saka, þegar þetta finnst að vera það rétta úr-slit eftir þeim ástæðum, sem komnar eru fram fyrir ómerkingarkröfunni, enda er það ekki nauðsyn-legt, að dómsályktunin sé orðuð eins og réttar-krafan.

Málkostnaður fyrir báðum réttum virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður, og laun til

gagnstefnandans svaramanns hér við réttinn, sem hæfilega þykja metin til 8 rd. r. m., eiga að borgast úr opinberum sjóði.

Að því leyti málið frá gagnstefnandans hálfu hér við réttinn hefur verið gjafsóknarmál, vitnast, að það hefur verið flutt vítalaust.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig að þau aðaláfrýjandanum dæmdu útlát og málskostnaður falli burtu.

Málskostnaður fyrir báður réttum falli niður.

Málsfærslulaun til gagnstefnandans svaramanns hér við réttinn, exam. juris J. Guðmundssonar, sem ákveðast til 8 rd. ríkismyntar, greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1857, hinn 28. desember

dómur

í sökinni nr. 31/1857: Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari

gegn

Sigurði Ólafssyni úr Árnessýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 389).

Í máli þessu, sem höfðað hefur verið og dæmt við Árnessýslu aukahéraðsrétt, er það með eigin játningu og öðrum þar að lútandi atvikum sannað, að hinn ákærði, Sigurður Ólafsson á Borg, sem

kominn er yfir sakamanna lögaldur og aldrei hefur áður sætt ákæru eða dómsáfelli fyrir nokkurt lagabrot, hafi um nóttina milli þess 7. og 8. ágúst mánadag, sem næst leið, brotitzt inn í sölubúðina á Eyrarbakka og stolið þar inni kvartili af kognaki, 7 strigapokum og dálitlu af kandíssykri, sem til samans hefur verið verðlagt á 33 rd. 60 sk.

Þar eð hinn ákærði fyrir ofangreindan misverknað má álítast réttilega dæmdur í héraði eftir fyrri lið 12. greinar í tilskipun frá 11. apríl 1840, og upphæð hegningarinnar, 3×27 vandarhögg, einnig virðist hæfilega ákveðin í héraðsdóminum, og ákærða einnig réttilega er gjört að greiða skaðabætur og málskostnað, ber héraðsréttarins dóm að staðfesta. Svo ber hinum ákærða einnig að greiða þann kostnað, sem leitt hefur af málsins áfrýjun, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, með 5 rd. til hins fyrrnefnda og 4 rd. til hins síðarnefnda.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, getur rétturinn ekki leitt hjá sér að geta þess, að undirdómarinn hefur hinn 8. sept. þ. á., eftir að hinn ákærði var búinn í því verulega að meðkenna brot það, sem honum undir þessu máli er gefið að sök, látið hinn ákærða í varðhald niður í dimman kjallara og lagt hann í járn og látið hann gista þar til hins 14. s. m., þar eð undirdómarinn af ýmsum tilgreindum ástæðum hindraðist frá að framhalda prófinu. Að visu hlýtur það nú samkvæmt andanum í tilskipun 5. apríl 1793, sbr. reglugjörð fyrir Danmörku 7. maí 1846, að álítast óviðurkvæmilegt

og óleyfilegt að setja sakamenn í dimm fangelsi, eins og réttargjörðirnar bera með sér, að hið hér um rædda hafi verið, en þar eð undirdómaranum virðist að hafa gengið það til þessarar meðferðar á hinum ákærða, að nokkrar líkur voru komnar fram fyrir því, að hinn ákærði hefði gjört sig sek-an í öðru innbroti til, og ef til vill ekki voru völ á öðrum varðhaldsstað, þar sem engin opinber varðhaldshús eru til hér á landi, virðist ekki næg ástæða til að viðhafa hinar ströngu reglur, sem í Danmörku gilda í þessu efni, og þannig virðist ekki fullkomlega nægileg ástæða til að láta þessa meðferð varða undirdómaranum sektar, og sama er að segja um þann drátt, sem orðinn er á birtingu dómsins, frá 19. okt. til 28. nóvbr. þ. á., þar sem það af réttargjörðunum ekki verður séð með vissu, hvort þessi dráttur sé undirdómaranum eða stefnuvottunum að kenna.

Að öðru leyti hefur meðferð málsins í héraði verið forsvaranleg, eins og sókn og vörn þess hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirrættarins dómur á óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirréttinn, cand. juris H. E. Johnsson, bera 5 rd. og verjanda, examinatus juris P. Melsteð, 4 rd. r.m. í málsfærslulaun, sem greiðast af hinum ákærða.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 4. janúar

dómur

í málinu nr. 32/1857: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

gegn

Ólafi Gíslasyni úr Árnessýslu.

Þar eð meðdómsmönnum í sakamáli þessu ekki hefur verið stefnt til landsyfirréttarins, og þeir ekki heldur hafa fallið frá því, að þeir á lögboðinn hátt yrði stefndir þangað — því slíkt verður engan veginn leitt út af því, að undirdómarinn í stefnunni til landsyfirréttarins, sem er skrifuð á undirréttardómsgjörðirnar, hefur sagt sig og meðdómendur sína með henni löglega kallaða fyrir nefndan rétt — hlýtur málinu samkvæmt NL 1-2-3 og 1-7-1, að frávísa til nýrrar og löglegrí stefnu til landsyfirréttarins.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast til nýrrar löglegrí stefnu til landsyfirréttarins.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 9. febrúar

k j e n d e l s e
i sagen nr. 24/1857: Kjöbmand Duus
c o n t r a

grosserer P. C. Knudtzon, eller paa hans vegne
overfactor W. Fischer.

Da indstævnte, der har modtaget sagens dokumenter udlaante for at give tilsvær, er udeblevet, uden at tilbagelevere bemeldte dokumenter, bliver appellanten at bevilge den af ham begjærte anstand, for at tilvejebringe de saaledes manglende dokumenter. Forsaavidt appellanten derhos har nedlagt paastand paa, at sagen, efter at han fra indstævnte har tilvejebragt og fremlagt de om-meldte dokumenter, maa blive optaget til dom i den tilstand, hvori den nu befindes, da bliver dette punkt først at afgjøre ved sagens paakjendelse, efter sammes endelige indladelse af appellanten til dom, hvilken indladelse ikke her har fundet sted, da appellanten tvertimod har begjært sagen udsat.

T h i e r a g t e s :

Den af appellanten begjærte anstand, for at til-
vejebringe de manglende sagens dokumenter, be-
vilges til mandagen den 22de d.m.

Jón Pétursson
i justitiarii Jónassens forfald.

Árið 1858, hinn 15. marz

d ó m u r

í málinu nr. 1/1858: Examinatus juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Ólafi Gíslasyni úr Árnessýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 390).

Í máli þessu er með játningu hins ákærða, Ólafs Gíslasonar, bónda á Breiðumýrarholti, og öðrum atvikum sannað, að hann hinn 7. ágústm. f. á. hafi komið að Leiðólfsstöðum, er allt fólk var þar á engjum, nema dóttir bóndans Bessa Guðmundssonar, að nafni Guðríður, 26 ára gömul, en fátáðlingur og ófermd. Hinn ákærði hitti stúlku þessa heima við bæinn og tók til að fala hana til samræðis og fletti upp um hana fötunum, en er hún eigi vildi verða við vilja hans og fór að hljóða, hætti hann því, en lokkaði hana með sér inn í bæinn, er hann lokaði aftur eftir þeim, og inn í baðstofu, lagði hana þar upp í rúm og framdi þar holdlegt samræði með henni, en meðan á því stóð, orgaði hún og spriklaði í rúminu, og undir eins eftir samfarir þeirra rann töluvert blóð niður af henni og nokkrum sinnum seinna. Fyrir þetta var hann af föður stúlkunnar kærður fyrir sýslumanni og mál höfðað gegn honum fyrir meinta nauðgun og hórdóm drýgðan í fyrsta sinni, og 20. okt. næst á eftir var hann af sýslumanninum í Árnessýslu og meðdóms-

mönnum dæmdur til að sæta 27 vandarhagga refsingu og vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 8 mánuði, sem og til að greiða til hins íslenzka löggæzlusjóðs 8 rd. sekt og til fyrrtéðs Bessa Guðmundssonar fyrir vinnutjón dóttur hans 10 rd., og loksins skyldaður til að greiða allan af sökinni löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur hann skotið til landsyfirrættarins.

Þar eð nú ekki er sannað, að hinn ákærði hafi brúkað ofríki til að fá stúlkuna til að leggjast með sér, þar sem réttargjörðirnar bera með sér, að hún ekki hljóðaði, þegar hann lagði hana upp í rúmið, og ekki er að sjá, að hún þá hafi veitt neina mótstöðu, og þar eð org hennar og sprikl í rúminu eftir álitu því, sem héraðslæknirinn hefur gefið, getur álitizt að vera orsakað af sársauka, vegna mismunandi skapnaðarlags þeirra, af hverju eftir téðu álitu einnig hefur leitt blóðmissir sá, er hún varð fyrir á eftir, virðist ekki næg ástæða til að álíta að nein slík aðferð hafi verið viðhöfð af ákærða, er gefi heimild til að heimfæra brotið undir L 6-13-16, 18, eða álíta að hann hafi gjört sig sekan í nauðgun, og verður því ákærða að dæma sýknan fyrir þessari grein ákærunnar, og eins fyrir útlátum þeim, er hann er dæmdur í til föður hennar fyrir vinnutjónið, er hann eigi var svo valdur að, þar sem hann eigi getur álitizt að hafa nauðgað stúlkunni, að honum geti borið að endurgjalda það. Hvað þar á móti áhrærir hórdómsbrot ákærða, þá ber honum, eins og ákveðið er í undirrættardóminum, að gjalda það 8 rd. sekt til löggæzlusjóðsins á

Íslandi, svo og allan þann kostnað, sem af málinu löglega leiðir, og þar á meðal 4 rd. hverjum málaflutningsmönnum við landsyfirrættinn. Þau svaramanni í héraði dæmdu málsvarnarlaun samþykkjast. Málsmeðferðin í héraði hefur verið víta-
laus og sókn og vörn hennar hér við réttinn lög-
mæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Ólafur Gíslason, á að lúka 8 rd. sekt til löggæzlusjóðsins á Íslandi, eins ber honum að greiða allan þann kostnað, er löglega leiðir af máli þessu, og þar á meðal 4 rd. til sóknara við landsyfirrættinn, lögfræðings Jóns Guðmundssonar, og aðra 4 rd. til svaramanns síns þar, organista Péturs Guðjónssonar, í málaflutningslaun.

Ídæmda sekt ber að lúka innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og dómnum að öðru leyti fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 22. marz

d ó m u r

í sökinni nr. 2/1858: Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Þorgeirssyni úr Rangárvallasýslu.

Í máli því, sem hér ræðir um, er bóndi Jón Þorgeirsson á Hofshjáleigu innan Rangárvallasýslu

dæmdur við téðrar sýslu aukahéraðsrétt þann 4. nóv. seinastl. í tíu vandarhagga refsingu sem og í endurgjald og málskostnaðar útlát út af því að hann, sem Hreinn bóndi Guðlaugsson á Sperðli hafði í fyrravor beðið að taka fyrir sig út í Eyrarbakka verzlun $\frac{1}{2}$ tunnu af salti og skrifa um það bónarseðil í sínu nafni, lét skrifa seðil í nafni Hreins ekki aðeins um téða hálf tunnu af salti, heldur einnig um 3 pd. af kaffi, 3 pd. af sykri og 1 pd. af róltóbaki, og tók síðan eftir seðli þessum út í reikning Hreins í Eyrarbakka verzlun auk saltsins, er hann afhenti Hreini, 1 pd. af kaffi, 1 pd. af róltóbaki og 1 pd. af kaffirót, sem hann því næst fénytti sér, án þess að geta um þetta tilteki sitt við Hrein bónda, sem hann þó eftir þetta átti tal við, eftir það hann kom heim úr kaupstaðarferðinni.

Þar eð nú ákærði, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður sætt ákæru eða hegningu, hefur játað þetta brot sitt, sem eftir þeim upplýstu kringumstæðum réttilega virðist heimfært undir 41. gr. í tilsk. frá 11. apr. 1840, sbr. § 64, og það að öðru leyti er sannað upp á hann með því, sem undir málinu er komið fram, og hegning sú, sem undirréttardómurinn ákveður, virðist hæfilega metin, ber þann í málinu gengna dóm að staðfesta, og eins hvað það dæmda endurgjald og málskostnað snertir, en þar að auki ber hinum ákærða að greiða þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og verjanda hér við réttinn 4 rd. til hins fyrrnefnda, en

3 rd. til hins síðarnefnda. Að vísu hefur töluverður dráttur orðið á fyrirtekt málsins í héraði, en þar sem dómariinn virðist að hafa réttlætt hann, vitnast, að meðferð og rekstur málsins við héraðsréttinn hefur verið forsvaranleg, eins og sókn og vörn hennar hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa.

Sóknara við landsyfirrétinn, cand. juris H. E. Johnsson, bera 4 ríkisdalir, en verjanda, organista P. Guðjohnsen, 3 rd. í málsfærslulaun.

Það ídæmda endurgjald ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 6. apríl

dómur

í málinu nr. 4/1858: Cand. juris H. E. Johnsson
skipaður sóknari

geg n

Árna Grímssyni úr Árnessýslu.

Í máli þessu er hinn ákærði, Árni Grímsson á Ási í Árnessýslu, orðinn uppvís að því, að hann í fyrra sumar, þá hann á lestaferð sunnan úr Reykjavík kom að svonefndu Veiðinesi hjá Hvítá, hvar Þormóður Bergsson í Hjálmholti átti laxanet

í ánni, dró að landi nokkurn hluta netsins og tók úr því lax, sem vó hér um bil 13 merkur og virtur hefur verið á 48 sk.; laxinn flutti hann með sér án þess að leggja netið aftur. Fyrir þetta tiltæki sitt er hinn ákærði við aukarétt Árnassýslu hinn 24. desbr. seinastliðna dæmdur fyrir þjófnað í fyrsta sinni í 10 vandarhagga refsingu auk málskostnaðar og endurgjalds fyrir laxinn til hlutað-eiganda.

Að því leyti undirdómarinn hefur dæmt hinn ákærða í þjófnaðarstraff, getur landsyfirrétturinn, eftir þeim upplýstu kringumstæðum, ekki orðið honum í þessu samdóma, heldur virðist brot ákærða, bæði þegar litið er til þess, hvaða lítilræði það er, sem hér ræðir um, sem og til þess atriðis, að laxinn, sem ákærði tók, að vísu var orðinn fastur í netinu, en ekki fyrir það víst, að hann ekki hefði verið búinn að rífa sig úr því, þegar eigandinn hefði vitjað um, að heyra undir 30. gr. í tilskipun frá 11. apríl 1840, þannig að ákærði, sem að undanfögnu hefur bezta vitnisburð fyrir breytni sína, sæti lítilli fjársekt, sem hæfilega virðist metin til 5 rd. til hlutaðeigandi sveitarfélags. Að þessu leyti ber því undirréttarins dómi að breyta, en að öðru leyti ber hann, hvað það ídæmda endurgjald og málskostnað snertir, að staðfesta.

Sóknara og svaramanni við landsyfirréttinn bera 4 rd. og 3 rd. í málsfærslulaun, sem greiðast af ákærða.

Meðferð málsins í héraði og sókn og vörn við landsyfirréttinn hefur verið lögmat.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Árni Grímsson, á að borga 5 rd. sekt til þess hrepps sveitarsjóðs, hvar hann er heimilisfastur. Að öðru leyti á undirrættarins dómur óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirréttinn, cand. juris H. E. Johnsson, bera 4 rd., en verjanda, exam. juris P. Melsteð, 3 rd. í málsfærslulaun, sem eins og annar málsins kostnaður greiðist af ákærða.

Hið ídæmda greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 6. apríl

dom

i sagen nr. 24/1857: Kjöbmand P. Duus

contra

grosserer P. C. Knudtzon.

Under nærværende sag har appellanten kjøbmand P. Duus, til underkjendelse, tilsidesættelse og forandring indanket en af Kjós og Gullbringu sys-sels fogedret den 19. juli f. a. afsagt kjendelse, hvorved en af appellanten reqvireret indsættelsesforretning i en ved indstævnte, grosserer P. C. Knudtzons handelsetablisement i Keflavik beliggende græsmark, som appellanten formener at være sig tilhørende, er nægtet fremme, og har appellanten her ved retten paastaaet fogden i Kjós og Gullbringu syssel tilpligtet at fremme bemeldte

indsættelsesforretning samt indstævnte idömt processens omkostninger skadesløst.

Indstævnte, der, efter at have erholdt en længere anstand for at give tilsvar, er udebleven paa den retsdag, da anstanden var udlöben, har dernæst, da sagen, efter appellantens begjæring, blev, for at denne kunde sættes i stand til at tilvejebringe sagens dokumenter, der vare bevarede hos indstævnte, udsat til en følgende retsdag, mödt under sagen paa bemeldte retsdag og begjært sig meddelt fornyet anstand, idet han med hensyn til grunden til sin udeblivelse har henvist til en retten tilstillet, men imidlertid ikke af ham fremlagt skrivelse, hvorimod appellanten har protesteret imod en saadan anstand, samt paastaaet sagen optaget til dom i den stand, hvori samme ved indstævntes udeblivelse befandt sig.

Da der nu fra indstævntes side intet er fremkommet, der kunde medføre anvendelsen af andre regler, end de, der i almindelighed ere gjældende, med hensyn til følgerne af indstævntes udeblivelse under sagens drift i private sager, skjønnes der ikke at kunne bevilges ham nogen forlængelse af ham forhen bevilgede anstand, hvorimod sagen vil være at tage under endelig paakjendelse.

Da nu indstævnte besidder det ommeldte grundstykke ifölge lovformeligt skjöde af 4. april 1848, der er thinglæst uden bemærkning, og da der i de af appellanten ved fogedretten fremlagte dokumenter, samt det iövrigt fra parternes side fremkomne, ikke skjønnes at indeholde tilstrækkelig

grund til at kjende appellanten berettiget til ved en fogedforretning at udsætte indstævnte af den ham ifølge bemeldte skjøde tilkommende besiddelse af förnævnte grundstykke, blive i henhold hertil den indankede fogedretskjendelse, hvorved den requirerede indsættelsesforretning er nægtet fremme, at stadfæste.

Processens omkostninger blive efter omstændighederne at ophæve.

Thi kjendes for ret:

Den paaankede fogedretskjendelse bör ved magt at stande. Sagens omkostninger ophæves.

Jón Pétursson

i justitiarii Jónassens forfald.

Árið 1858, hinn 12. apríl

dom

i sagen nr. 5/1858: Handelsassistent Gustav Iwersen

contra

bankdirekteur H. P. Hansen og skifteforvalteren i afdöde kjøbmand J. Iwersens fallitbo.

Under nærværende sag har appellanten, handelsassistent Gustav Iwersen ifølge oprejsningsbevilling indanket en ved Gullbringu og Kjós syssels skifteret den 22. desember 1853 opgjort skifterepartition i kjøbmand J. Iwersens fallitbo, hvorved en af

appellanten indgiven fordring paa tyendelön, til beløb 200 rd., er tilsidesat for en indstævnte, bankdirekteur H. P. Hansen i Kjöbenhavn tilkommende pantefordring, og har appellanten paastaaet indstævnte tilpligtet i boet at indføre bemeldte 200 rd., samt skifteforvalteren paalagt at affatte nye repartition i boet og derved at give appellanten udlæg for hans fordring.

Indstævnte har ikke mödt eller ladet möde under sagen her ved retten, hvorfor sagen saaledes bliver at paakjende efter de fremlagte breve og bevisligheder.

Det fremgaar nu af den fremlagte skifterepartitionsact, at appellanten under 20. juni 1849 har til skifteretten indgivet den omhandlede fordring paa 200 rd., som lön for at bestyre handelen paa sin moders, Madm. G. Iwersens, vegne i 1 aar, men for hvilken fordring intet udlæg er givet, hvorimod boets efter fradrag af skifteomkostninger, mandtalsbogsafgifter samt underholdningspenge til Mdm. G. Iwersen beholdne formue, 2057 rd. 46 sk., bestaaende dels i en del af provenuet for et boet tilhørende for 1050 rd. bortsolgt hus, dels forövrigt i hvad der for boets varebeholdning, lösöre og restanser er indkommet, er udlagt til dækning af förnævnte, den indstævnte bankdirekteur H. P. Hansen tilkommende pantefordring ifölge obligation af 18. mai 1848, lydende paa 8401 rd. 24 sk., hvilken pantefordring ifölge repartitionen maa antages at have været givet saavel i boets faste ejendomme som i dets lösöre. Det er

nu i appellationsstævningen anført, at appellantens ommeldte fordring udgjör hans lön i den omtalte egenskab for det sidste aar, hvorfor han har antaget, at samme som privilegeret fordring, burde ifölge placaten af 23. juli 1819 tillægges fortrinsret for det indstævnte tilkommende pant i boets lösöre, men da imidlertid förnævnte placat af 23. juli 1819, der er udgivet for Danmark, ikke er blevet udvidet til at gjælde for Island og altsaa ikke her kan anses anvendelig, og da der i den for Island gjældende lovgivning ikke indeholdes nogen bestemmelse, ifölge hvilken tyendelön bör, i tilfælde af concurs, have fortrinsret for underpant i lösöre, kan appellantens paastand ikke gives medhold, hvorimod den paaankede skifterepartition vil være at stadfæste.

Sagens omkostninger blive efter omstændighederne at ophæve, og vil det den for appellantens beskikkede sagförer tilkommende salair, der bestemmes til 10 rd., være at udrede af det offentlige.

Forsaavidt sagen for appellantens vedkommende har været beneficeret, har sagförelsen været forsvarelig.

Thi kjendes for ret:

Den paaankede skifterepartition bör ved magt at stande. Processens omkostninger ophæves. Appellantens befalede sagförer, organist P. Guðjohnsen, tillægges i salair 10 rd., der udredes af det offentlige.

Jón Pétursson
i justitiarii Jónassens forfald.

Árið 1858, hinn 10. maí

d ó m u r

í málinu nr. 7/1858: Candidatus juris H. E. Johnson skipaður sóknari

g e g n

Narfa Brandssyni úr Árnessýslu.

Það er með eigin játningu hins ákærða, Narfa Brandssonar á Arnarfelli í Þingvallasveit, og öðrum atvikum nægilega sannað, að hann sumarið 1856, skömmu eftir fráfarur, (heimildarlaust) hafi upp markað veturgamlan aðkominn sauð, er virtur hefur verið á 2 rd. 48 sk., undir mark föður síns, bóndans Brands Árnasonar samastaðar, og þar að auki hornamerkt hann með laukréttu marki föður síns, sleppt síðan sauðnum í féð hjá sér, en hann runnið bráðum úr því aftur; hver sauð þenna hefur átt, hefur ekki til hlítar orðið sannað, en miklar líkur eru þó komnar fram fyrir því, að bóndinn Guðmundur Guðmundsson á Miðfelli muni hafa átt hann, og hann hefur og tekið sauðinn til sín sem sína eign. Fyrir þetta tiltæki var mál höfðað gegn hinum ákærða fyrir þjófnað, og hann með dómi, gengnum 10. október í haust, er var, dæmdur í 20 vandarhagga refsingu, sem og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur hann skotið til landsyfirrættarins. Ákærði hefur stöðugt borið það fram, að hann hafi markað sauðinn í blindni, og tekið fram, að faðir sinn

hafi átt í fénu kind, sem var aðfengin og ekki var búið að marka undir mark hans, og að hann þannig hafi ætlað sig marka þessa kind, því markið hafi hann ekki athugað; að vísu eru á hinn bóginn komnar fram ýmsar mótsagnir og ósamkvæmni í þessum hans framburði, en þegar athugast jafnframt, að ákærði eftir vitnisburði sóknarprestsins er í ráðlagi sínu, eins og presturinn að orði kveður, nokkuð reikandi, fljótur og óstöðugur, virðist það ganga nærri líkindum, að það kunni satt að vera, að hér skipti aðeins máli um misgrip, og að vísu eru ekki komnar fram í málinu þær sannanir, sem nægi til að fella hann sem sannan að afmörkun sauðarins af ásetningi og í því skyni að draga hann föður sínum eða sér frá réttum eiganda, en þar sem afmörkunin þó, eins og hún liggur fyrir, er tortryggileg, getur ákærði aðeins notið fríkenningar fyrir sóknarans frekari ákærum, og ber undirréttardóminum í þessu tilliti því að breyta, en að öðru leyti ber hann, hvað málskostnað snertir, að staðfesta. Svo ber ákærða einnig að greiða þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 4 rd. til hins fyrrnefnda, en 3 rd. til hins síðarnefnda.

Þann langa drátt, sem orðið hefur á málinu í héraði, hefur undirdómarinn réttlætt, og vitnast því, að meðferð þess þar hefur verið vítalaus, eins og málsflutningurinn hér við réttinn hefur verið löglegur.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Narfi Brandsson, á fyrir sóknarans frekari ákærum í máli þessu sýkn að vera. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Í málsflutningslaun hér við réttinn bera hinum setta sóknara, candidat Hermanní Jónssyni, 4 rd., og verjanda, examinatus juris Páli Melsteð, 3 rd., er ljúkist af hinum ákærða.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 31. maí

d ó m u r

í málinu nr. 8/1858: Exam. juris J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Eiríki Einarssyni og Halldóru Árnadóttur.

Mál það, sem hér liggur fyrir, var höfðað í héraði gegn bóndanum Eiríki Einarssyni og Halldóru Árnadóttur á Fjósakoti í Skaftafellssýslu, út af því, að þau hafi óhlýðnast amts úrskurði frá 19. maí 1855, sem skyldar þau (ákærðu) til að slíta samvistum þeirra, þannig að Halldóra tæki sér bústað í annarri sókn í tveggja mílna fjarlægð frá heimili Eiríks, þar sem Eiríkur hefur tekið fram hjá konu sinni með Halldóru, sem var og er vinnukona hans.

Ákærða, Halldóra, sem eins og Eiríki hefur verið

birtur úrskurður amtsins, hefur stöðugt borið fyrir, að hún hafi ekki haft brjóst í sér til þess að yfirgefa Eirík, sem ætti við fátækdóm og karlæga konu að búa, og Eiríkur hefur fyrir sitt leyti einnig tekið fram, að hann mundi neyðast til að hætta við búskap, ef Halldóra færi frá honum, og það því fremur, sem sveitarforstjórnin hafði ekki getað fullnægt áskorun hans að útvega honum vinnukonu í stað Halldóru, sízt jafnhentuga henni, og hann hafi heldur ekki orðið var við, að hlutaðeigandi sýslumaður hafi hlutast til um kvenmanna skiptin, og þetta vonar hann réttlæti hald hans á Halldóru og sambúð við hana nægilega.

En eins og lögin skilyrðislaust bjóða, að yfirvaldið skuli annast um það, að þær persónur, sem lifa í hneykslanlegri sambúð, verði skyldar að fara frá annarri, þannig yrði oftastnær lítið úr þessu laga-boði, ef uppfylling þess ætti í hvert skipti að vera komin undir heimiliskringumstæðum hlutaðeigenda, og getur það því í þessu efni eftir hlutarins eðli ekki til greina komið, þó skilnaðurinn sé bundinn meiri eða minni vankvæðum, og það því síður sem hlutaðeigendur ekki geta kennt öðru um það en eigin breytni þeirra.

Undirréttarins dóm ber þannig, hvað Halldóru snertir, að staðfesta, en þar á móti virðist, hvað hinum meðákærða Eiríki, viðvíkur, þrátt fyrir það þó hann enga framkvæmd hafi sýnt í því að koma Halldóru frá sér, en öllu fremur hið gagnstæða, að hann geti afplánað þetta skeytingarleysi sitt með lítilli fjársekt, sem hæfilega þykir ákveðin til 5 rd.

til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, og í þessu atriði ber undirréttarins dómi þessu samkvæmt að breyta..

Málsfærslulaun hér við réttinn, sem ákveðast til 4 rd. til sóknara og verjanda hvors um sig, eiga þau ákærðu að greiða in solidum.

Meðferð málsins í héraði og sókn og vörn hér við réttinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur í þessu máli á óraskaður að standa, þó svo að Eiríkur Einarsson greiði 5 rd. í sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Sóknara við landsyfirrétinn, exam. juris J. Guðmundssyni, og verjanda þar, organista P. Guðjohnson, bera hvor-um fyrir sig 4 rd. í málsfærslulaun, sem eins og annar kostnaður málsins greiðist af þeim ákærðu, einu fyrir bæði og báðum fyrir eitt. Það ídæmda greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 14. júní

á l y k t u n

í málinu nr. 9/1858: Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari

g e g n

Sigurði og Markúsi Loftssonum.

Áður en dómur gangi í sök þessari, virðist nauðsynlegt, að sé leitað skýrslu bóndans á Höfðabrekku

um það, hvort staur sá, sem á að hafa rekið á Höfðabrekkufjöru, en fundizt 2 dögum síðar á Hjörleifshöfðafjöru, hulinn sandi, sé horfinn honum án vilja hans og vitundar, og að hann eiðfesti þá skýrslu sína, svo og að leitað sé skýrslu vitnanna Arnbjörns Eyjólfsssonar og Jóns Vigfússonar um það, að hve miklu leyti þeir með vissu geti borið, að hinn umræddi á Hjörleifshöfðafjöru fundni staur sé hinn sami og sá, sem þeir 2 dögum áður höfðu hirt á Höfðabrekkufjöru, og ber að láta þá eiðfesta þessar skýrslur sínar. Jafnframt ber með skýrslum téðra vitna og annarra, sem þar um kynnu að geta borið, að leita upplýsinga um, að hve miklu leyti mögulegt gæti eftir kringumstæðunum verið, að téður staur hafi á millibílinu þar til hann fannst á Hjörleifshöfðafjöru, hefði getað tekið út af Höfðabrekkufjöru og rekið upp aftur á Hjörleifshöfðafjöru.

Því úrskurðast:

Undirdómaranum ber að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 14. júní

dómur

í málinu nr. 5/1858: Þorvaldur Björnsson

gegn

Jóni Þorsteinssyni á Önundarstöðum.

Máli þessu er svo háttað, að vinnumaður Þorvaldur Björnsson á Snotru í Rangárvallasýslu

kærði í haust eð var hreppstjóra Jón Þorsteinsson á Önundarstöðum fyrir hlutaðeigandi sáttanefnd út af því, að hann hefði, þá Þorvaldur í júlí mánuði næst á undan kom votur og hrakinn af sjó á heimili hans í erindum til manns nokkurs, sem hann ætlaði þar staddan, talað til sín ósæmilegum orðum og sagt sér meðal annars að fara til andskotans og slegið sig tvö höfuðhögg, svo hann hefði fallið í yfirlið og orðið af höggunum blár, bólginn og blóðugur, og þar ekkert varð af sættum, var málinu vísað til lands laga og réttar, og þar gagnstefndi Jón Þorvaldi. Þegar þessi var búinn að leiða vitni í málinu og búið var að taka þau í eið út af ófriði, er hann í áminnzt skipti hefði gjört á heimili sínu, en með dómi í málinu frá 5. nóvbr. f. á. voru þeir báðir Þorvaldur og Jón dæmdir sýknir hvor fyrir annars ákærum og málskostnaður látinn falla niður, og þessum dómi hefur Þorvaldur skotið til landsyfirrættarins með þeirri réttarkröfu, að Jón verði sektaður samkvæmt tilskipun 4. okt. 1833 § 1 og skyldaður til að greiða áfrýjandanum málskostnað fyrir báðum réttum.

Það er með tveim vitnum sannað, að hinn stefndi, Jón Þorsteinsson, hafi talað áminnztum orðum til áfrýjandans, þá hann í fyrrnefnt skipti kom á heimili Jóns, og barið hann í höfuðið þar á hlaðinu, og að Þorvaldur hafi fallið í yfirlið og orðið blár og bólginn eftir högginn, og enn fremur hafa vitni þessi neitað því að hafa séð eður heyrt Þorvald þar í þetta skipti aðhafast nokkuð ósæmilegt til orða eður verka. Þessa vegna og þar eð ekki getur

tekizt til greina, þó eitt vitni hafi borið, að ófögur orð hafi farið fram millum málspartanna á báðar síður, þar sem vitni þetta ekki hefur getað tilgreint orðin sjálf, og þar eð ekki verður heldur haft nokkurt tillit til andvitna þeirra, er hinn stefndi leiddi hinn 23. okt. f. á. í málinu og áttu að sanna, að Jóni hefði verið full vorkunn sökum ófriðar þess, er áfrýjandinn hefði haft þar á heimilinu, þar sem hinum fyrri vitnum, sem voru búin að eiðfesta skýrslu sína, ekki hafði að fyrirmælum NL 1-13-13 verið stefnt til að heyra á framburð þeirra, getur hinn stefndi ekki komizt hjá að verða dæmdur til sekta samkvæmt tilsk. 4. okt. 1833 § 1, og virðist upphæð sektarinnar hæfilega metin til 5 rd. r.m. til fátækrasjóðs í hreppi þeim, sem hinn stefndi á heima í, auk þess að honum ber að greiða áfrýjandanum málskostnað fyrir báðum réttum með 20 rd. r.m.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn stefndi, Jón hreppstjóri Þorsteinsson, á að borga 5 rd. sekt til fátækrasjóðsins í hreppi þeim, sem hann á heima í; svo greiðir hann og áfrýjandanum málskostnað fyrir báðum réttum með 20. rd. r.m.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 12. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 3/1858: Jón Sölvason og Vigfús Pétursson

g e g n

Einari presti Hjörleifssyni.

Hæstaréttardómur bls. 404).

Áfrýjendur þessa máls, Jón Sölvason og Vigfús Pétursson, hafa stefnt til landsyfirrættarins dómi uppkveðnum við aukarétt Norður Múlasýslu þann 13. okt. 1856, er dæmir þá, einn fyrir báða og báða fyrir einn, til að greiða hinum stefnda, Einari presti Hjörleifssyni á Vallanesi, sem eiganda jarðarinnar Skjöldólfsstaða í Jökuldal, landskuld af nýbýlinu Háreksstöðum 12 rd. á ári, frá 14. okt. 1854, eða þá að öðrum kosti að víkja burt af jörðinni í næstu fardögum, og hafa áfrýjendurnir krafizt, að dómur þessi verði dæmdur ómerkur, en til vara, að þeir verði dæmdir sýknir af kærum og kröfum hins stefnda, hvar á móti hinn stefndi hefur gjört þá réttarkröfu, að héraðsdómurinn verði staðfestur.

Réttargjörðirnar bera með sér, að eftir að annar áfrýjendanna, Jón Sölvason, árið 1941 hafði stofnað nýbýli á Háreksstöðum, höfðaði hinn stefndi, Einar prestur Hjörleifsson, vegna stjúp módursinnar, Margrétar Jónsdóttur, sem þáverandi eiganda jarðarinnar Skjöldólfsstaða, árið 1844 málssókn gegn honum við aukarétt Norður Múlasýslu og krafðist, að téð nýbýli, Háreksstaðir, dæmdist eign Skjöldólfs-

staða, svo og að Jón Sölvason yrði dæmdur til að greiða téðri stjúp móður sinni allar leiguliðaskyldur, en með dómi þeim, sem uppkveðinn var í málinu hinn 11. nóvbr. 1845, var Jón Sölvason dæmdur sýkn af ákærum hans, og hefur dómi þessum eigi verið skotið til æðri réttar, hvar á móti hinn stefndi, Einar prestur Hjörleifsson, sem síðar eignaðist Skjöldólfsstaði eftir stjúpu sína, nú hefur, eftir að Jón Sölvason hinn 14. okt. 1854 hefur frá Norður- og Austur-amtinu fengið nýbyggjarabréf fyrir Héreksstöðum samkvæmt tilskipun 15. apríl 1776, höfðað mál það, sem hér er undir áfrýjun, gegn téðum Jóni Sölvasyni svo og Vigfúsi Pétursyni, sem Jón Sölvason hefur byggt nýbýlið, og hefur hann í kæruskjalinu til sættanefndarinnar gjört þá kröfu, að Háreksstaðir verði álitnir eign jarðarinnar Skjöldólfsstaða eða partur úr landi jarðarinnar, en fyrir héraðsréttinum hefur hann krafizt, að áfrýjendurnir greiði sér landskuld af Háreksstöðum frá 14. okt. 1854 eða rými ella burt af jörðinni, og á þessa kröfu hefur héraðsdómariinn fallizt í dómi sínum frá 30. okt. 1856. Að því leyti nú hér er spursmál um, hvort málsefni það, sem í þessu máli er þræta um, eigi að álitast sem res judicata eða mál, er þegar sé útkljáð með dómnum 11. nóvbr. 1845, þá hefur hinn stefndi reyndar tekið fram, að í téðum dómi frá 1845 er sem ástæður fyrir dómsályktuninni tilgreint, að Háreksstaðir eigi gætu dæmzt eign Skjöldólfsstaða, þar eð ekkert eignarskjal væri komið fram fyrir þessu, og þar eð ekki hafi verið útvegað konungs-

leyfi til að gefa út almenna stefnu, er hefði þurft að vera, ef eignardómurinn ætti að gilda á móti öllum yfir höfuð, eins og enn fremur í dóminum er álitnið, að Jón Sölvason eigi heldur verði dæmdur til að svara leiguliðaskyldum til sækjanda, þar sem þessi hefði byggt kröfu sína á tilskipun 15. apríl 1776, sem eigi gæti átt við, meðan útvísun samkvæmt téðri tilskipun eigi hefði átt sér stað, og hefur hinn stefndi því álitnið, að þessi dómur sé byggður á formgöllum, en geti ei álitizt dómur um sjálft málsefnið, og eigi því ekki að vera því til fyrirstöðu, að málið um eignarrétt Skjöldólfsstaða til nýbýlisins Háreksstaða sé nú tekið undir dóm að nýju. En þessi skoðun hins stefnda getur ekki álitizt rétt, því eins og hinar tilgreindu ástæður fyrir dómsályktuninni í þeim umrædda dómi alls ekki snerta formið, heldur málsefnið sjálft, þannig hnígur dómsályktunin sjálf eigi að frávísun málsins, heldur er hún samkvæmt því, sem viðgengst í dómum, er leggja úrskurð á málsefnið sjálft, og hlýtur því hinn umræddi dómur, þótt hann aðeins sé byggður á þeim ofanefndu almennu ástæðum og eigi hafi tekið til yfirvegunar öll hin einstöku sóknargögn, er líka var óþarfi eftir skoðun dómarans á téðum ástæðum, að álitast endilegur eða fullur úrskurður á þrætu þeirri, er milli málspartanna átti sér stað, sem aðeins hefði mátt hnekkja eða fá breytt með áfrýjun til æðri réttar, er eftir áður-sögðu eigi hefur átt sér stað, og þar eð mál það, sem hér er undir áfrýjun, þótt réttarkrafan sé nokkuð öðru vísi orðuð, að öllu leyti virðist að lúta

að hinu sama þrætuefni og því, sem var til lykta leitt með dóminum frá 11. nóvbr. 1845, þar sem í bæði skiptin er spursmál um eignarrétt Skjöldólfsstaða til Háreksstaða og skyldu ábúandans á Háreksstöðum að svara leiguliðaskyldum til eiganda Skjöldólfsstaða, og það atriði, að Jón Sölvason síðar hefur fengið nýbyggjarabréf fyrir býlinu, enga breytingu getur haft á stöðu málsins, þar sem téð nýbyggjarabréf, þó það reyndar geymi eiganda jarðarinnar Skjöldólfsstaða óskertan rétt sinn, eigi getur þar með veitt honum meiri rétt en hann áður hafði, eins og hann sjálfur eigi heldur á þessu atriði hefur byggt réttarkröfur sínar, þá hlýtur rétturinn þannig að fallast á þá exceptio rei judicata, er frá áfrýjendanna hálfu er komin fram við undirréttinn, og sem þeir eftir málsfærslunni við yfirréttinn eigi geta álitizt að hafa fallið frá eða yfirgefið, og hlýtur hún einnig að gilda um áfrýjandann, Vigfús Pétursson, þótt eigi væri stefnt í fyrra sinni, þar sem honum í þessu máli aðeins er stefnt sem leiguliða Jóns Sölvasonar, er eigi getur haft annan eða meiri rétt en landsdrottinn hefur veitt honum. Samkvæmt þessu hlýtur því undirréttarins dómur að dæmast ómerkur og málinu að vísa frá undirréttinum, og verður eftir þessum úrslitum málsins eigi þörf á ýtarlegar að rannsaka hinar aðrar ástæður, er málspartarnir, hvor um sig, hafa borið fram réttarkröfum sínum til styrkingar.

Málskostnaður virðist eftir kringumstæðum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á ómerkur að vera, og
vísast málinu frá undirréttinum. Málskostnaður
falli niður.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 12. júlí

dómur

í málinu nr. 10/1858: Gísli Gunnarsson

gegn

Önnu Guðmundsdóttur.

Innstefnda, Anna Guðmundsdóttir, ógift á Bjarn-
eyjum í Barðastrandarsýslu, fæddi hinn 13. ágúst
1854 sveinbarn, sem í skírninni fékk nafnið Pétur,
og kenndi hún barnið Gísla Gunnarssyni, giftum
manni í Bjarneyjum, en þar sem hann ekki vildi
gangast við faðerni barnsins, kom málið fyrir hlut-
aðeigandi sýslumann, sem 15. ágúst f. á. dæmdi
í málinu á þá leið, að áfrýjandinn ætti að vera
sannur faðir að barninu og borga allan af málinu
leiðandi kostnað, og þessum dómi hefur áfrýjand-
inn, eftir fengna gjafsókn frá stiftamtinu, skotið
til landsyfirréttarins.

Eins og réttargjörðirnar bera með sér, hefur
áfrýjandinn játað, að hann hafi haft holdlegt sam-
ræði við þá innstefndu og það einmitt á þeim tíma
og með þeim hætti, að hann eftir álití héraðslækn-
isins getur verið faðir að barninu, og þar sem það
enn fremur eigi getur leitt til sýknar fyrir áfrýj-

andann, þó það, sem ekki er, væri sannað, að stúlk-
an Anna Guðmundsdóttir hefði um sama leyti haft
afskipti af öðrum karlmönnum en áfrýjandanum,
hlýtur hann að dæmast eftir kröfu hinnar inn-
stefndu, þannig að hann, sem réttur faðir barnsins,
borgi þess uppfósturs og uppeldis kostnað eftir yf-
irvalds álit og úrskurði eftir því sem lög segja
um það efni.

Hvað málskostnað fyrir undirréttinum í fyrra
skipti snertir, á undirréttarins dómur óraskaður að
standa, en við landsyfirréttninn greiðist hann úr op-
inberum sjóði, og þar á meðal laun til sóknara og
svaramanns þar, sem ákvarðast til 5 rd. r.m. til
hvors þeirra fyrir sig. Málsfærslan við landsyfir-
réttninn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Áfrýjandinn, Gísli bóndi Gunnarsson, á sem rétt-
ur faðir að barni því, er hin innstefnda Anna Guð-
mundsdóttir ól þann 13. ágúst 1854 og Pétur heitir,
að borga þess uppfóstur og uppeldi eftir þeirri til-
tölu við móðurina, sem hlutaðeigandi yfirvald þar
um ákveður.

Hvað málskostnað fyrir undirréttinum í fyrra
skipti snertir, á undirréttarins dómur óraskaður
að standa, en málskostnaðurinn við landsyfirréttninn,
og þar á meðal málsfærslulaun til sækjanda
verjandi þar, exam. juris J. Guðmundssonar og
cand. juris H. E. Johnsson, 5 rd. til hvors um sig,
greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 16. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 12/1858: Candidatus juris H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Ólafi Ólafssyni úr Suður Múlasýslu.

Með dómi, gengnum við Suður Múlasýslu auka-
héraðsrétt þann 20. apríl þ. á., er Ólafur Ólafsson á
Hjartarstöðum innan téðrar sýslu dæmdur fyrir í
annað sinn framinn þjófnað til 4 ára betrunar-
hússvinnu, auk endurgjalds hins stolna og máls-
kostnaðar, og hefur hinn dómfelldi skotið dóminum
til landsyfirréttarins.

Það er sannað og líka viðurkennt af hinum dóm-
fellda, að hann í haust, er var, um leið og hann
átti ferð frá heimili sínu niður í Borgarfjörð, hafi
stolið úti á víðavangi veturgömlum sauð, virtum á
4 rd. 2 sk. ríkismyntar, og aftur 3 dögum síðar á
sama hátt veturgömlum hrút, rekið hann heim til
sín og slátrað honum síðan, og er hrúturinn virtur
á 6 rd. r. m. Enn fremur eru komnar líkur fyrir því,
að hann hafi stolið einni kind til, en landsyfirréttur-
inn getur ekki verið undirdómaranum samþykkur
í því, að þær framkomnu líkur séu svo miklar, að
dómfelldi geti álitizt sannur að gefinni sök, og
það því síður, sem hann stöðugt hefur synjað fyrir,
að hann sé valdur að öðrum þjófnaði en hann hef-
ur meðkennt og nú var talinn.

Þegar því næst skal meta þá hegningu, sem hinn ákærði réttilega hafi bakað sér fyrir ofangreint afbrot, kemur til greina, að hann með þessa réttar dómi frá 27. ágúst 1849 er dæmdur fyrir innbrotsþjófnað til tveggja ára betrunarhússvinnu eftir tilskipun frá 11. apríl 1840 § 12, 1. grein, sbr. tilskipun 24. jan. 1838 § 4, og að hann nú er orðinn sekur í sauðapjófnaði, en þar sem hans fyrri þjófnaður bæði var hið mesta lítilræði og landsyfirréttardómurinn, í hverjum enginn af réttarins núverandi dómendum átti þátt, virðist ef til vill að hafa gengið honum of nærri, að því leyti það, eftir því sem í téðum dómi er tekið fram, má virðast efa undir orpið, hvort þjófnaður ákærða réttilega hafi verið heimfærður undir 12. grein í þeirri tilvitnuðu tilskipun, í staðinn fyrir 1. grein, álitur rétturinn, að afbrot hins ákærða, sem ef hann ekki hefði verið áður dæmdur, aðeins hefði orðið að baka honum 1 árs betrunarhússvinnu eða eftir tilskipun 24. jan 1838 § 4, 40 vandarhagga refsingu, nú geti eftir téðrar tilskipunar 13. og 14. grein hæfilega afplánast með 2 ára betrunarhússvinnu, sem samgildir 3×27 vandarhöggum, og þessu samkvæmt ber þeim ákærða (sic) héraðsréttardómi að breyta, hvað hegninguna snertir, eins og líka það ídæmda endurgjald aðeins getur orðið 10 rd. 2 sk., þar sem ekki eins og að framan er tilgreint, er komin lagasönnun fyrir því, að ákærði hafi stolið frá Rafni Rafnssyni nema 1 kind, virtri á 4 rd. 2 sk. r. m.

Hvað málskostnað fyrir undirréttinum snertir,

ber undirréttarins dóm að staðfesta, eins og þau svaramanni hins ákærða þar dæmdu laun samþykkjast.

Svo greiðir ákærði og þann af áfrýjun málsins leidda kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanna hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, virðist að vísu ekki samkvæmt grundvallarreglunni í tilskipun 24. jan. 1838 § 13, hafa verið næg ástæða til að láta hinn ákærða sitja eins og hann gjörði í varðhaldi, nefnilega frá 22. okt. til 15. desbr. f.á. eða úr því að hann var búinn að jata á sig stuldinn, sem hann er dæmdur fyrir, en rétturinn finnur þó eftir kringumstæðunum ekki öldungis næga ástæðu til þess að láta þetta atriði valda undirdómaranum ábyrgðar og vitnast því, að meðferð málsins í héraði hafi verið vítalaus. Sókn og vörn við landsyfirréttninn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Ólafur Ólafsson, á að sæta 3×27 vandarhagga refsingu og vera háður lögreglustjórnarinnar sérdeilislegri gæzlu í 2 ár. Í málskostnaðarins tilliti á undirréttarins dómur óraskaður að standa.

Í endurgjald hins stolna borgar hinn ákærði Jóni Jónssyni á Ósi 6 rd. og Rafni Rafnssyni á Gilsárteigshjáleigu 4 rd. 2 sk. r. m. Sóknara og svaramanni hér við réttinn, cand. juris H. E. Johnsson og exam. juris J. Guðmundssyni, greiðir

ákærði 5 rd. ríkismyntar til hvors um sig í málsfærslulaun.

Hið dæmda endurgjald greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu, og að öðru leyti veitist dóminum fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 16. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 13/1858: Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Ásbirni Ásbjarnarsyni m. fl. úr Barðastrandarsýslu.

Með játningu hins ákærða, Ásbjörns Ásbjörns-sonar á Þverá í Barðastrandarsýslu, og öðrum upp-lysingum, sem í málinu eru komnar fram, er það löglega sannað, að hann frá því um vorið 1855 og til þess haustinu eftir hafi á ýmsum tímum stolið 9 sauðkindum, sem flestar komu í fé hans, en nokkrar handsamaði hann úti í haga, rak heim til sín, slátraði og hagnýtti sér síðan. Það er einnig sannað upp á hann, að hann um vorið 1856 hafi markað sér lamb undan annars manns á, sem komið hafði verið fyrir hjá honum (ákærða), eignað sér síðan lambið, þegar að haustinu heimtist af fjalli, og selt það sem sína eign.

Um Helgu Jónsdóttur, konu hins ákærða, sem

einnig er komin undir lögsókn fyrir hluttöku í þjófnaði þeim, sem maður hennar er orðinn upp-
vís að, er það upplýst og sannað, að hún hafi verið
manni sínum samtaka í því að stela 8 af þeim 9
kindum, sem hann eins og að ofan er tilgreint hef-
ur stolið; svo og, að hún hafi með manni sínum átt
þátt í hinni þjófslegu meðferð á lambinu, sem þeg-
ar var getið; en að öðru leyti bera réttargjörðirnar
með sér, að henni hafi þó stundum verið það frem-
ur nauðugt að eiga þátt með manni sínum að
þjófnaði hans, og að hún fremur hafi latt hann
þessa, þótt hún þegar að fram kom, ekki hefði þrek
til þess að skorast undan hluttöku í honum.

Meðákærða, Sigríður Sveinsdóttir, sem á því um-
rædda tímabili var vinnukona hins ákærða, er orð-
in uppvís að því, að hún hafi tekið með téðum hús-
bónda sínum nokkurn þátt í kindapjófnaði hans,
og þar á meðal í þjófnaði á sauð, sem Ásbjörn tók
úti í haga og hún hjálpaði til að reka hann heim
og slátra, hrærði í blóðinu og léði utanhafnarpils
sitt til þess að bera í því heim til bæjar kroppinn
af kindinni m. fl.

Hinir meðákærðu hafa líka borið henni þannig
söguna, að hún jafnan hafi verið eggjandi Ásbjörn
til þjófnaðarverka hans, en hún hefur fastlega
synjað fyrir það, og það eru heldur ekki komnar
fram neinar sannanir fyrir því, að hún sé völd að
þessu, enda þurfti Ásbjörn eftir húsbóndastöðu
sinni ekki, þó svo hefði verið, að gjörast ginninga-
fífl hennar. Loks er það með játningu hinnar með-
ákærðu, Kristínar Jónsdóttur, móður Ásbjarnar, og

öðrum atvikum, sem að því lúta, sannað, að hún hafi eggjað son sinn til að stela einni af kindunum, nefnilega sauðnum, sem Ásbjörn stal frá prestinum séra Benedikt Þórðarsyni á Brjánslæk, sem er fjárráðamaður hennar og sem hún þóttist eiga hjá nokkra fjármuni, enda fórust henni um leið þau orð, að hún væri ekki hrædd við að segja prestinum frá þessu tiltæki á eftir, hvað hún þó ekki gjörði, því þegar presturinn lét spyrja eftir kindinni á Þverá, bar allt heimilisfólkið á móti því, að það vissi nokkur skil á henni.

Að öðru leyti má þess geta, að þegar þessari kind var stolið, átti hinn ákærði Ásbjörn í miklum bjargarskortri fyrir hyski sitt, þar sem ekkert var þá annað til matar en hertur steinbítur, viðbitslaus, og að öðru leyti er það upplýst, að Ásbjörn átti við mikla fátækt að búa, þó hann ekki leitaði bjargarstyrks hjá hlutaðeigandi sveitarstjórn.

Hvað nú hegningu þá, sem hinum ákærðu ber að ákveða fyrir afbrot þeirra, snertir, virðist eftir upplýstum og tilgreindum málavöxtum hinum ákærða Ásbirni eftir tilskipun frá 11. apríl 1840 § 6 og § 1, hæfilega refsað með 2×27 vandarhöggum, sem eftir tilskipun 24. jan. 1838 § 4 samgildir 16 mánaða betrunarhússvinnu, en Helgu Jónsdóttur og Sigríði Sveinsdóttur eftir fyrrnefndrar tilskipunar 6. og 22. gr., sbr. tilskipun 24. jan. 1838 § 4, með 40 vandarhöggum, og hvað Kristínu Jónsdóttur loks snertir virðist brot hennar að heyra undir 1. gr., sbr. 22. gr. í oftnefndri tilskipun, en ekki, eins og undirdómarinn hefur álitid, undir

hennar 6. grein, þar sem það ekki er sannað, að kindin, sem hún eggjaði Ásbjörn á að stela, hafi verið tekin úti í haga, heldur lýtur allt að því, að hún hafi komið í fé hans. Henni virðist því eftir þeim tilvitnaða lagastað hæfilega refsað með 15 vandarhöggum.

Samkvæmt þessu ber því undirréttarins dómi, sem dæmir Ásbirni 3×27, Helgu og Kristínu hvorri fyrir sig 2×27 og Sigríði 40 vandarhagga refsingu, að breyta, hvað Ásbjörn, Helgu og Kristínu snertir, en að staðfesta hvað Sigríði Sveinsdóttur snertir. Þau ákærðu eiga að borga samkvæmt undirréttarins dómi endurgjald fyrir þær stolnu kindur, að því leyti eigendur þeirra hafa orðið uppspurðir, og loks eiga öll hin ákærðu, eitt fyrir öll og öll fyrir eitt, að borga þann af lögsókninni gegn þeim leidda kostnað bæði fyrir undir- og yfirrétti, og þar á meðal til verjanda í héraði 2 rd. og til sóknara og svaramanns hér við réttinn 6 rd. til hins fyrrnefnda og 5 rd. til hins síðarnefnda í málsfærslulaun.

Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hin ákærðu, Ásbjörn Ásbjörnsson, Helga Jónsdóttir, Sigríður Sveinsdóttir og Kristín Jónsdóttir eiga að hýðast, Ásbjörn 2×27, Helga og Sigríður hvor fyrir sig 40 og Kristín 15 vandarhöggum, og hin þrjú fyrrtöldu þar að auki að vera háð lög-reglustjórnarinnar sérdeilislegri gæzlu, Ásbjörn í

16, en Helga og Sigríður í 12 mánuði. Hvað hið ídæmda endurgjald snertir, á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Þann af lögsókninni við undir- og yfirréttinn löglega leidda kostnað ber hinum ákærðu að standa, einu fyrir öll og öllum fyrir eitt, og þar á meðal til verjanda í héraði, hreppstjóra Jóns Guðmundssonar á Tungumúla, 2 rd., og til sóknara og verjanda hér við réttinn, cand. juris H. E. Johnsson og exam. juris J. Guðmundssonar, 6 rd. til hins fyrrnefnda, en 5 rd. til hins síðarnefnda í málsfærslulaun.

Hið ídæmda endurgjald greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og að öðru leyti ber honum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 23. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 11/1858: Cand. juris H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Ólafi Gíslasyni m. fl. úr Árnessýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 391).

Í máli þessu, sem hefur verið höfðað og dæmt við Árnessýslu aukahéraðsrétt gegn þeim ákærðu Ingibjörgu Árnadóttur, vinnukonu á Breiðumýrarholti, Ólafi Gíslasyni bónda samastaðar, hinni fyrrnefndu fyrir fósturmorð eða barnsfæðingu í dul og þjófnað, en hinum síðarnefnda fyrir fósturmorð,

hluttekningu í dularfæðingu, svo og fyrir ýmsan þjófnað, Steinunni Jónsdóttur, konu Ólafs, fyrir sömu glæpi, Þórunni Jónsdóttur, móður Ólafs og á sama heimili, fyrir þjófnaðarhildingu og afskipta-
leysi af Ingibjörgu Árnadóttur sem vanfærri, Jóni Jónssyni á Árgautsstöðum fyrir þjófnað, Jóni Jónssyni á Smjördalakoti fyrir þjófnað, Gesti Jónssyni á Syðri Sýrlæk, sem grunuðum um sama glæp, og Þórði Þorvarðarsyni á Brattholti, einnig fyrir þjófnað eða þjófshildingu, er það með eigin játningu hinna dómfelldu og öðrum upplýsingum, sem í málinu eru komnar fram, löglega sannað, fyrst hvað þá ákærðu, Ingibjörgu Árnadóttur, snertir, að hún, sem vissi, að hún var orðin ólétt, aðfaranóttina þann 28. sept. í fyrra hafi alið barn með þeim atvikum, að hún, þegar hún um sunnudagskvöldið þann 27. sept. seinastliðna var háttuð í rúmi sínu í baðstofunni á Breiðumýrarholti, vaknaði við verki fyrir lífinu, og fann, að hún var búin að taka léttasóttina, reis upp í rúminu og sagði við þau hjónin Ólaf og Steinunni, húsbændur sína, sem voru vakandi, að sér væri illt, en þegar þau ekki gegndu þessu, nema hvað Ólafur sagði já, já, fór hún og klæddi sig í fötin og gekk að því búnu einsömum út og fram í bæjardyr og ól þar meybarn, klippti í sundur naflastrenginn með skærum, sem hún hafði tekið með sér, en batt ekki fyrir hann, tók því næst barnið, sem hún upphaflega skýrir frá hafi hljóðað og stunið, en seinna, að hún hvorki hafi heyrt það draga andann né stynja eða merkt líf með því eftir fæðinguna, en áður þó orð-

ið þess vör í móðurlífi, upp í fang sér og bar það allsnakið út úr dyrunum og niður að mosadýi sunnan við bæinn og gróf það þar niður með berum höndunum og breiddi svo mosa ofan á líkið og þjappaði honum saman ofan á það með fótunum, sneri svo að því búnu inn í bæ og háttaði aftur í rúmi sínu og þar fæddi hún fylgjuna þjáningarlaust og gróf hana í rúminu, lagðist svo til svefns og sofnaði, og næsta dag gekk hún að vinnu sinni.

Lík barnsins, sem eftir tilvísun hinnar ákærðu fannst í dýinu, var strax þegar það fannst, en það var fyrst þann 10. nóvbr. næst á eftir, skoðað af hlutaðeigandi héraðslækni, og hnígur álit hans að því, að barnið hafi verið fullburða og verið með lífi í fæðingunni, en líflítið, og dáið útaf strax eftir fæðinguna af hirðu- og hjálparleysi, án þess að hafa andað.

Hin ákærða hefur borið það fram, að hún hafi farið svona að ráði sínu af ótta fyrir barnsföður sínum og húsbónda, meðákærða Ólafi Gíslasyni, og skýrt frá, að hún, ef barnið hefði fæðzt lifandi, mundi hafa farið með það inn í baðstofu til þess að hjúkra því eður og til næsta bæjar, en þegar á hinn bóginn athugast, að ákærða stöðugt hefur borið á móti því, að hún væri ólétt, engar útvegur haft um fatnað handa barninu og drukkið um meðgöngutímann eftir ráði húsbónda síns og sjálfviljug í því skyni að týna lífi fóstursins kamfóurbrennivín, er þó engin áhrif hafði, þar sem það að læknisins áliti eigi hefur fósturdrífandi kraft, að hún þegar hún var búin að taka léttasóttina í bað-

stofunni, hvar fólkið lá í rúmum sínum kringum hana, ekki sagði frá því, hvernig komið var fyrir henni né leitaði sér nokkurrar aðstoðar, heldur fór með fullu ráði og vitund um það, hvað fyrir höndum var, útbúin með skærum, augsýnilega til þess að klippa naflastrenginn í sundur með þeim, út úr baðstofunni og í einhýsi, til þess að fæða þar heimuglega, og að hún strax á eftir að hafa fætt barnið fór með það allsnakið án þess að leita því nokkurrar hjúkrunar eða lífgunarmeðala út úr bænum og lét það í dýið, eins og þegar var getið, virðist ekki betur en að ákærða, sem þannig eftir því framtalda bæði á undan fæðingunni og meðan hún fór fram, hefur haft þann tilgang að leyna henni, sem henni einnig tókst, bera að álíta sem þann kvenmann, er fæðir sitt óekta barn í dul, og þar eð barnið eftir áliti héraðslæknisins fæddist með lífi, hlýtur landsyfirrætturinn að álíta, að hinni ákærðu beri að hegna með lífsstraffi eftir L 61618, sbr. 7. gr. og ber undirrættarins dómi, sem aðeins dæmir hinni ákærðu 2×27 vandarhagga refsingu, þessu samkvæmt að breyta, eins og að öðru leyti eftir þessum málalokum ekki getur orðið spursmál um hegningu fyrir hluttekningu þá í þjófnaði, sem hún hefur verið ákærð fyrir.

Um hinn ákærða, Ólaf Gíslason, er það sannað, að hann, sem er 25 ára gamall og á þessu ári hefur verið ákærður fyrir nauðgun eða nauðgunartilraun án þess það mál, sem er áfrýjað til hæstaréttar, enn þá sé þar útkljáð, hafi, þegar hann var orðinn þess vísari, að Ingibjörg var orðin barnshafandi af hans

völdum, látið hana drekka kamfórubrennivín, sem hann sjálfur bjó til, í því skyni að fyrirfara með því lífi barnsins, sem Ingibjörg gekk með og hann vissi sig föður að, og hann hefur þar á ofan í prófinu þann 27. marz þ.á. játað því á sig, að hann, auk þess að skipa Ingibjörgu að drekka kamfórubrennivínið til þess, eins og hann að orði kveður, að drífa fóstur hennar, hafi sagt henni að fyrirfara barninu, og Ingibjörg hefur í sama sinni borið fram, að hann hafi hótáð sér hörðu, ef hún ekki gjörði það. Það er enn fremur upplýst og játað af Ólafi, að hann var vakandi í rúmi sínu, þegar Ingibjörg tók léttasóttina, og svar hans bendir augskýlega til þess, að hann vel vissi, hvað um var að vera fyrir henni og hvert erindi hennar mundi vera, þegar hún fór á fætur og út úr baðstofunni, og þó skarst hann ekkert í, að henni væri liðsinnt, meðan á fæðingunni stæði, né heldur aftraði hann henni frá að fara út og einni sér, eins og þá stóð á fyrir henni, hver aðferð hans virðist að sýna, að hann hafi verið barnsmóður sinni samráða og samdóma í því að fyrirfara barninu, þegar það fæddist. Hann hefur líka kannazt við, að hann hafi sagt við Ingibjörgu, þegar hún benti honum á dýið, hvar hún hafði fólgið barnið: „Það var rétt“, eins og ummæli hans við konu hans 2 dögum eftir að Ingibjörg hafði alið barnið: „Ég held hún Ingibjörg sé búin að létta á sér“, virðast, auk léttúðar þeirrar, sem í þeim er fólgin, að votta um það, að honum hafi líkað eins og komið var.

Ákærði hlýtur því með þessari breytni sinni að

hafa bakað sér tilfinnanlega hegningu, og það því fremur sem hann var húsbóndi hinnar ákærðu og megnar líkur eru fyrir því, að hann hafi, ef ekki upphaflega kveikt þann þanka hjá hinni ákærðu að fæða eins og hún gjörði í dul og fyrirfara barninu, þá öllu heldur styrkt en bælt þenna þanka hjá henni eftir það hann var vaknaður. Fyrir þessa verulegu hluttöku í misverknaði hinnar dómfelldu virðist ákærða eftir grundvallarreglunni í laganna 6-6-11, sbr. tilsk. 4. okt. 1833 § 26 og 27 hæfilega refsað með opinberu erfiði, sem eftir málavöxtum ákveðst til 6 ára hegningarvinnu.

Enn fremur er hinn ákærði orðinn uppvís að miklum sauðapjófnaði, þar sem hann í fyrra og hitt eð fyrra hefur stolið frá ýmsum eigendum 18 kindum fullorðnum og 1 lambi, sumum þeirra frá föður sínum, til samans metnum á 77 rd. 8 sk., auk þess að hann er orðinn uppvís að nokkrum smáþjófnaði. Fyrir þenna hans misverknað í sambandi við þann, sem talinn er hér að framan, virðist hegning hins ákærða eftir tilskipun frá 11. apríl 1840 § 1 og 6 hæfilega metin til 2 ára hegningarvinnu, og þannig fyrir hvorn tveggja misverknað hans til samans til 8 ára hegningarvinnu, eins og honum ber að greiða endurgjald hins stolna eftir því sem undirréttarins dómur ákveður.

Hin ákærða, Steinunn Jónsdóttir, hefur að vísu játað, að hún hafi vitað til þess, að maður hennar, Ólafur, byrjaði Ingibjörgu kamfórubrennivínið í því skyni með þeim hætti að fyrirfara fóstri hennar, en þar eð ekki er sannað, að hún hafi verið í

ráðum með Ólafi og Ingibjörgu um þetta, virðist þetta eigi að geta bakað henni hegningu. Landsyfirrétturninn finnur heldur ekki ástæðu til að láta það atriði varða henni hegningu, að hún eigi fór á fætur til Ingibjargar, þegar hún fæðingarnóttina kvartaði um að sér væri illt, þar sem hún hefur borið á móti því, að sér hafi þá dottið í hug, að Ingibjörg væri búin að taka léttasóttina, heldur kveðst hafa hugsað, að hún mundi eiga lengra eftir. Þar á móti er það nægilega upplýst um hina ákærðu, að hún hefur verið samþykkt manni sínum í flestum þjófnaðarverkum hans og bæði eggjað hann til nokkurra þeirra, sem og liðsinnt honum í framkvæmd þeirra, til að mynda með því að halda fótunum á sumum stolnu kindunum, meðan hann var að skera þær, og virðist hegning sú, sem hinni ákærðu, er aldrei fyrr hefur verið ákærð eða dæmd fyrir nokkurt lagabrot, ber fyrir þenna sinn misverknað eftir tilskipun frá 11. apríl 1840 § 21, sbr. við § 1 og 6 hæfilega metin til 2×27 vandarhagga og þessu samkvæmt ber undirréttarins dómi, sem dæmir hinni ákærðu 3×27 vandarhagga refsingu, hvað hegninguna snertir, að breyta.

Hin ákærða, Þórunn Jónsdóttir, getur enn síður en Steinunn ásakazt um afskiptaleysi af hinni ákærðu Ingibjörgu, þar eð hún eftir framburði hennar ekki vissi, að hún væri ólétt, og engar nægar sannanir eru komnar fram fyrir því, að sá framburður hennar sé ósannur. Þar á móti er hún með eigin játningu sinni og öðrum framkomnum upplýsingum orðin uppvís að því, að hún hafi hilmað

með syni sínum þjófnað á 2 af þeim stolnu sauðum. Fyrir þetta afbrot virðist hinni ákærðu, sem er 66 ára gömul og aldrei hefur að undanfögnu sætt lagaákærum, en eftir hlutaðeigandi sóknarprests vitnisburði hefur hingað til hegðað sér ráðvandlega, hæfilega refsað, eins og undirdómarinn hefur ákveðið, með 15 vandarhöggum.

Hinn ákærði, Jón Jónsson á Árgautsstöðum, hefur játað upp á sig, að hann hafi eftir skipun Ólafs Gíslasonar, er þá var húsbóndi hans, verið honum liðsinnandi í því að stela 13 sauðkindum, er allar höfðu sjálfkrafa komið saman við fé Ólafs, einkum með að halda fótunum á þeim, meðan Ólafur skar þær, eins og hann líka hefur átt þátt í öðrum smáþjófnaði Ólafs, og virðist honum, sem eigi fyrr hefur verið dæmdur fyrir nokkurt lagabrot og aðeins var 16 vetra, er hann komst í þjófnað þenna, vera ákveðin hæfileg hegning í undirrættardóminum samkvæmt tilskipun 11. apríl 1840 § 1 og 22 með 20 vandarhagga refsingu.

Hinn ákærði, Jón Jónsson á Smjördalakoti, hefur orðið uppvís að því, bæði við sjálfs hans játningu, sem og önnur atvik, að hann fyrir 2 árum síðan hefur ásamt með hinum ákærða Ólafi Gíslasyni stolið úti í haga 3 fullorðnum sauðkindum og aftur í fyrra sumar öðrum þremur, er þeir báðir í sameiningu hagnýttu sér; hegning sú, sem honum, er aldrei fyrr hefur verið ákærður eða dæmdur og kominn er á lögaldur í sakamálum, ber, virðist eftir tilskipun 11. apríl 1840 § 6 sbr. tilskipun 24. jan. 1838 § 4 hæfilega ákveðin til 2×27 vandar-

hagga, eins og honum og ber að standa undir lög-reglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 16 mánuði, sem og í sameiningu með Ólafi að endurgjalda and-virði þessara 6 kinda, er virtar hafa verið á 20 rd. 48 sk.

Hinn ákærði, Þórður Þorvarðsson frá Brattholti, er orðinn uppvís að því, að hann var með Ólafi Gíslasyni, þegar hann í fyrra sumar stal úr Kald-árseli steðja og skóflu, en án þess að taka nokkurn þátt í verknaðinum með honum, nema hvað Ólafur tróð upp á hann skóflunni, er metin hefur verið á 32 sk.; þetta brot ákærða, sem aðeins var 16 vetra og aldrei fyrr hefur verið ákærður eða dæmdur, virðist réttilega að heyra undir § 30 í tilskipun 11. apríl 1840 og að sú fjársekt, sem undirdómarinn hefur dæmt honum, 5 rd. r.m., sé hæfilega metin.

Loksins er það, hvað hinn ákærða, Gest Jónsson, snertir, borið upp á hann af hinum ákærða Ólafi Gíslasyni og bróður hans, Jóni Jónssyni, að Gestur hafi verið með þeim að stela 3 sauðkindum, en þar eð hann hefur borið á móti þessu og engar nægar líkur eða sannanir að öðru leyti eru fram komnar gegn honum, hlýtur hann að dæmast sýkn fyrir ákærum sóknarans í þessu máli. Hvað málskostn-aðinn og endurgjald hins stolna snertir, á undir-réttarins dómur óraskaður að standa. Í málsfærslu-laun ber sóknara við landsyfirréttinn 8 rd., en hverjum svaramannanna 6 rd., er lúkist á sama hátt og annar kostnaður málsins.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hafa verið forsvaranleg og málsfærslan hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hin ákærða, Ingibjörg Árnadóttir, á að hálshöggvast og höfuð hennar að setjast á stöng. Ólafur Gíslason á að vinna 8 ár í tugthúsi. Steinunn Jónsdóttir og Jón Jónsson frá Smjördalakoti eiga að hýðast hvort um sig 2×27 vandarhöggum og vera háð lögreglustjórnarinnar sérdeilislegri gæzlu í 16 mánuði.

Að öðru leyti á héraðsdómurinn óraskaður að standa.

Sóknara við landsyfirrættinn, cand. juris H. E. Johnsson bera 8 rd. og verjendum þar, organista P. Guðjohnsen, exam. juris J. Guðmundssyni og am-anuensis J. Árnasyni, 6 rd. hverjum fyrir sig í málsfærslulaun, sem greiðist í sama hlutfalli og annar kostnaður sakarinnar.

Hið ídæmda endurgjald ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegrí birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 11. október

dómur

í málinu nr. 16/1858: Jón bóndi Einarsson

gegn

umboðsmanni B. Skúlasyni.

Þar eð áfrýjandi þessa máls, sem snertir landaþrætu milli áfrýjandans eignarjarðar, Víðivalla ytri í Fljótsdal, og jarðarinnar Hrafnkelsstaða, sem

liggur undir Skriðuklaustur, ekki hefur birt stefnuna til landsyfirréttarins fyrir hlutaðeigandi amtmanni í Norður- og Austur-amtinu, undir hvers yfirumsjón Skriðuklaustur heyrir, en einungis stefnt klaustursins umboðsmanni, sem eftir stöðu sinni eigi getur sem slíkur verið skyldur til að halda téðrar stiftunar rétti uppi hér við réttinn, og enginn heldur hefur mætt frá klaustursins hálfu, þegar málið eftir stefnunni féll í rétt, leiðir þar af að málinu hlýtur að vísast frá landsyfirréttinum.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 8. nóvember

d ó m u r

í sökinni nr. 18/1858: Cand. juris H. Johnsen

g e g n

Guðmundi Guðmundssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 395).

Með dómi bæjarfógetans í Reykjavík frá 28. ágústmánaðar seinastl., er hinn dómfelldi Guðmundur Guðmundsson, auknefndur kíkir, dæmdur til 3 ára betrunarhússvinnu fyrir ólöglega meðferð á fundnu fé, — er til samans hefur verið virt á 5 rd. 72 sk. — og óskil á bréfi; eins og hann og hefur verið skyldaður til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar að auki 2 rd. í endurgjald fyrir nokkuð af þeim munum, sem nú

var getið, og hefur hann skotið þessum dómi til landsyfirrættarins.

Að vísu hefur nú hinn dómfelldi þar að auki verið ákærður fyrir ýmsan þjófnað og þjófshilmingu, en enda þótt töluverðar líkur sé komnar fram gegn honum í þessu tilliti, hlýtur landsyfirrætturinn þó að vera undirdómaranum samþykkur í því, að líkur þessar eigi séu svo megnar, að hinn ákærði eftir þeim geti orðið dæmdur sekur í téðum afbrotum; þar á móti má það álítast nægilega sannað, bæði með játningu hins ákærða og öðrum atvikum málsins, að hann hafi gjört sig sekan í ólöglegri meðferð á fundnu fé, því bæði hafa fundizt hjá honum buxur, virtar á 2 rd., sem hann hefur gengið í og slitið, nærpeysa, virt á 24 sk., og beizlisstengur, virtar á 3 rd. 48 sk., sem hann allt kveðst hafa fundið, en ekki lýst á löglegan hátt.

Þar eð nú hinn ákærði tvívegis áður hefur verið dæmdur, í fyrra skiptið fyrir þjófnað með Reykjavíkur bæjarþings dómi frá 1. marz 1851 til 2×5 daga vatns og brauðs hegningar, en í seinna skiptið með hæstaréttardómi frá 11. desbr. 1854 augsynilega fyrir þjófshilmingu, til 27 vandarhagga refsingar, ber nú að hegna honum fyrir ofan nefnd afbrot eftir tilskip. frá 11. apr. 1840 §§ 79, 58, 22, 25, og ber því undirrættarins dóm, bæði í þessu tilliti, og eins hvað það dæmda endurgjald og málskostnað snertir, að staðfesta, þó með þeirri linkind í hegningunni, að hann, eftir þeim upplýstu málavöxtum og sér í lagi með hliðsjón af því atriði, að þeir fundnu, umræddu munir, mundu aðeins litlu

varða, og að sumt af þeim hafði verið svo stutta stund í ákærða vörzlum, sæti aðeins 3×27 vandarhöggum, svo á hann og eftir tilskip. 24. jan. 1838 § 9 cfr. 4 a að vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 2 ár. En fyrir óskilin á bréfinu, sem ekki geta komið til greina til þess að herða á hegningunni fyrir hans áminnztu aðalafbrot, ber honum að lúka 1 rd. til Reykjavíkurbæjar fátækra-sjóðs. Til sóknara og svaramanns við landsyf-firréttinn ber hinum ákærða einnig að borga máls-færslulaun með 5 rd. til hvors þeirra.

Meðferð og vörn málsins í héraði, svo og sókn og vörn þess hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig að hinn ákærði sæti 3×27 vandarhagga refsingu og sé háður lögreglustjórnarinnar sérlegu gæzlu í 2 ár. Svo ber honum og að greiða í sekt til Reykjavíkurbæjar fátækra-sjóðs einn ríkis-dal ríkismyntar.

Til málsfærslumannanna við landsyf-firréttinn, cand. juris H. Johnsens og exam. juris J. Guð-mundssonar, borgar ákærði 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Hið dæmda endurgjald ber að lúka innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 6. desember

á l y k t u n

í sökinni nr 9/1858: Organisti P. Guðjohnsen
skipaður sóknari

g e g n

Sigurði og Markúsi Loftssonum.

Með ályktun landsyfirréttarins 14. júní þ. á. í sök þessari var undirdómaranum meðal annars uppálagt, áður en dómur gengi í málinu, að leita skýrslu bóndans á Höfðabrekku um það, hvort staur sá, sem á að hafa rekið á Höfðabrekkuþjóru, en fundizt 2 dögum síðar á Hjörleifshöfðafjöru hulinnsandi, sé horfinn honum án vilja hans og vitundar, og að láta hann eiðfesta þá skýrslu sína. Við hið nýja próf, sem undirdómarinn í tilefni af téðri ályktun hefur tekið í málinu hinn 2. og 4. ágúst þ. á., hefur Vigfús Jónsson, sem var bóndi á Höfðabrekku, þegar ofannefndur staur hvarf, reyndar mætt fyrir réttinum, en undirdómarinn hefur ekki samkvæmt ályktuninni látið hann vinna þann áskilda heimildareið, sem það ekki, eins og héraðsdómarinn hefur álitid, gat verið til fyrirstöðu, þó Vigfús ekki kynni að hafa þekkt staurinn, þar sem það ekki útheimtist til þess að geta unnið slíkan eið, að hlutaðeigandi þekki þann hlut, sem eiðurinn lýtur að. Af þessari ástæðu hlýtur málið að takast fyrir að nýju af undirdómaranum, svo að ofannefndri ályktun yfirréttarins verði full-

nægt, þannig að Vigfús Jónsson gefi fyrir rétti skýrslu um, hvort hinn umræddi staur sé horfinn honum án vilja hans og vitundar, og því næst eiðfesti þá skýrslu sína.

Því úrskurðast:

Undirdómaranum ber að umannast, að því framanskrifaða verði fullnægt.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 13. desember

d ó m u r

í sökinni nr. 19/1858: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Ólafi Ólafssyni úr Skaftafellssýslu.

Með dómi, gengnum við Skaftafellssýslu auka-héraðsrétt þann 5. janúar 1857, er ákærði, Ólafur Ólafsson, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og aldrei hefur áður sætt lagaákæru eða hegningu fyrir nokkurt lagabrot, dæmdur fyrir sauðapjófn-að og sviksamlega meðferð á hesti, sem húsbóndi hans átti, til 2×27 vandarhagga refsingar, sem og í endurgjald hins stolna og málskostnað, en með þessa réttar dómi frá 23. marz 1857 var málinu, sem hingað var stefnt, vegna formgalla á lands-yfirréttarstefnunni vísað frá, og kemur það nú

eftir að búið er að bæta úr þessu undir dóm í að-alefninu.

Hvað þá fyrst það sakaratriði, sem snertir hins ákærða sviksamlegu meðferð á hestinum, áhrærir, eru engar þær sannanir komnar fram gegn honum í því efni, sem geti fellt hann í hegningu; miklu fremur ganga allar líkur að því, að hann hafi haft heimild af húsbónda sínum, síra Benedikt sáluga Sveinssyni, til þess að selja hestinn eins og hann gjörði, ef hann ekki gæti komið honum á fóður, og hvað það snertir, að ákærði skyldi hafa dregið undan og í sinn sjóð 2 rd. af hestverðinu, þá skortir næga sönnun fyrir því, og hvað sem því líður er það sannað, að síra Benedikt og ákærði miðluðu málum sín á milli um hestinn og hestverðið og skildu sáttir út af því atriði. Ákærði hlýtur þannig að dæmast algjörlega sýkn af sóknarans ákærum, hvað þetta sakaratriði snertir.

Hvað þar næst hið fyrra sakaratriði, tökuna á sauðnum, snertir, er það upplýst og sannað, að ákærði haustið 1855 dró sér í Skaftártungu-rétt 2 vetra sauð hvíthníflóttan, sem síra Þorkell Eyjólfsson í Ásum var eigandi að, markaði sauðinn á öðru horninu og fékk svo annan mann til að reka hann með kindum sínum suður í Meðalland og slátraði honum síðan og fénýtti hann eins og sína eign. Sauðurinn er virtur á 3 rd. r. m.

Það er nú að vísu tekið fram af verjanda hér við réttinn, að ákærði augsýnilega ekki hafi tekið sauðinn í því skyni að stela honum, þar sem hann

hvorki hafi breytt á honum markinu eða farið neitt í launkofa með hann, enda fengið hann þriðja manni til ráðstöfunar, heldur sé þetta sjálfræðisleg tiltekt ákærða, sprottin af því, að hann hafi átt eftir af kaupi sínu hjá síra Þorkeli og hugsað sér að geta tekið það í sauðnum, en þessi skoðun á málinu virðist ekkert verulegt að hafa við að styðjast, því bæði hafði hann gefið prestinum frest með borgun á kaupinu og líka hefur hann orðið tvísaga í ýmsum atriðum, eins og hann og sagði manninum, sem tók af honum sauðinn til reksturs, rangt frá, hvernig á honum stæði; það virðist því ekki betur en að ákærða sé að álíta sekan í þjófnaði á sauðnum, þar sem hann vísvitandi tók og fénytí sér annars manns skýlausa eign, en lét í veðri vaka, að hann væri vel að honum kominn, og getur það ekki orðið honum til afbötunar, þó hann kynni að hafa borið sig óhönduglega að til þess að draga fjöður yfir verknað sinn.

Þegar því næst skal meta hegningu þá, er hinn ákærði hefur bakað sér með þessum verknaði sínum, kemur til greina, að sauðurinn er ekki tekinn úti í haga, svo ekki getur orðið spursmál um að dæma hann, eins og undirdómarinn hefur gjört, eftir 6. grein í tilskipun frá 11. apríl 1840, heldur hlýtur brotið að skoðast sem einfaldur þjófnaður eftir téðrar tilskipunar § 1, og virðist ákærða, með hliðsjón af hans umvitnuðu einfeldni og vanrækta uppeldi, hæfilega refsað með 20 vandarhöggum, og ber undirréttarins dómi þessu samkvæmt að breyta,

hvað hegninguna snertir, en að öðru leyti ber hann, hvað endurgjald hins stolna og málskostnað áhrærir, að staðfesta.

Málskostnað þann, sem leitt hefur af málsins fyrirtekt í fyrra sinni bæði fyrir undir- og yfirréttinum, og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og verjanda hér við réttinn, exam. juris J. Guðmundssonar og organista P. Guðjohnsens, sem ákvarðast til 4 rd. r.m. til hvors um sig, ber ákærða að greiða, en sá af málinu í seinna skipti og áfrýjun þess leidda kostnað, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna J. Guðmundssonar og H. Johnsson, sem ákvarðast til 4 rd. fyrir hvorn þeirra um sig, hlýtur eftir málavöxtunum að greiðast úr opinberum sjóði.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir í þetta skipti, getur landsyfirrætturinn ekki leitt hjá sér að geta þess, að undirdómarinn hefur, í stað þess einungis að stefna málinu á lögboðinn hátt að nýju til landsyfirrættarins, tekið allt málið fyrir aftur, stefnt ákærða fyrir dóm sinn og kveðið aftur upp yfir honum sama dóm og áður, sem allt hefur orðið að leiða af sér óþörf umsvif og kostnað, en eigi finnst þó algjörleg ástæða til að láta þetta varða undirdómaranum ábyrgðar. Að öðru leyti hefur meðferð málsins í héraði verið lögmæt.

Sókn og vörn hér við réttinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Ólafur Ólafsson, á að hýðast 20 vandarhöggum. Svo borgar hann og endurgjald hins stolna með 3 rd. og allan af málinu leiddan kostnað í fyrra sinni og þar á meðal málsfærslulaun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, exam. juris J. Guðmundssonar og organista P. Guðjohnsens, 4 rd. til hvors um sig, en sá af fyrirtekt og áfrýjun málsins í þetta skipti leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmannanna J. Guðmundssonar og H. E. Johnssonar, 4 rd. til hvors fyrir sig, greiðist úr opinberum sjóði.

Hið ídæmda endurgjald ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1858, hinn 20. desember

d ó m u r

í málinu nr. 14/1858: Jón Ingimundsson

g e g n

umboðsgósi Þykkvabæjarklausturs.

(Héraðsdómur bls. 407).

Undirrot og tilefni þess máls, sem hér liggur fyrir, er svo vaxið, að umboðsmaður Þykkvabæjar- og Kirkjubæjar klausturs heimilaði sýslumanninum í Skaftafellssýslum í bréfi frá 19. sept. f. á., að hann seldi á uppboðsþingi vogrek nokkur, sem

borið höfðu árið 1856 á Skarðsfjöru, Hnausastúf og Svínadalstúf, sem liggur fyrir jarðarinnar Odda landi í Meðallandi, en uppboðsdaginn þann 6. okt. f. á. mótmælti Odda jarðar eigandi, áfrýjandinn Jón Ingimundsson, uppboðinu á vogrekunum, og fór því fram, að hann, sem eigandi þeirrar jarðar, fyrir hvernar landi ofangreindar rekafjörur liggja, ætti vogrekin samkvæmt því, er segir í opnu bréfi frá 2. apríl 1853, en uppboðsráðandi felldi þann úrskurð, að þessi mótmæli eigi gætu komið til greina, og fór uppboðið á vogrekunum því fram sama dag.

Þessum úrskurði og uppboðsgjörð þeirri, sem á honum var byggður, hefur áfrýjandinn, Jón Ingimundsson, áfrýjað til ómerkingar, ógildingar eða breytingar og þar að auki krafizt, að honum sem jarðeiganda dæmist eignarréttur til allra vogreka, sem eftirleiðis beri upp á rekafjörur þær fyrir Odda landi, sem í þeim áfrýjaða úrskurði eru tilgreindar, og loks hefur hann gjört þá réttarkröfu, að honum verði dæmdur málskostnaður með 40 rd. Hinn skipaði málsfærslumaður hins stefnda hefur þar á móti krafizt, að sá áfrýjaði uppboðsúrskurður verði staðfestur og hlutaðeigandi umboðssjóð dæmt hæfilegt endurgjald fyrir þann af málinu fyrir sjóðinn leidda kostnað og sér veitt sanngjörn málsfærslulaun.

Það má eftir málsfærslunni álíta sannað og viðurkennt, að fjörur þær, sem vogrekin, er hér ræðir um, báru upp á, liggi fyrir Odda jarðar landi, og áfrýjandinn hefur upplýst, hvernig rekinn sé und-

ir kominn, að hann nefnilega hafi legið undir jarð-ir klaustursins þar eystra, sem hann tilgreinir með nafni, og að Pykkvabæjarklaustur eigi þar aðeins ítaksreka, en ekki lands. Sömuleiðis er það viðurkennt af málspörtunum, að vogrekin, sem þrætan er um, eigi hafi verið af þeirri tegund, sem opið bréf frá 4. maí 1778, 1. gr. áskilur konungi, heldur af því tagi, sem 2. og 3. gr. í téðu lagaboði talar um, og þrætuefnið er hér því einungis það, hvort vogrek þau, sem 2. og 3. greinin í því tilgreinda lagaboði talar um, séu, eins og áfrýjandinn ætlar, þegar þau bera upp á ítaksfjöru, tekin, af því það sé ítaksreki, með opnu bréfi 2. apríl 1853 frá rekamanni, in casu klaustrinu, og lögð undir landeiganda.

Í þessu tilliti virðist nauðsynlegt að taka það fram, hvernig vogreksréttinum hefur verið háttað á ýmsum tímum hér á landi, og er þá fyrst þess að geta, að eftir Jónsbókar rekabálki átti hver maður allan reka fyrir landi sínu, nema með lögum væri frá komið, en með tilskipun 20. marz 1595 tók konungur öll vogrek í sinn sjóð, hver sem átti í hlut, en með nýrri tilskipun frá 3. maí 1650 lét konungur aftur kirkjunum hér á landi eftir vogrekin á þeirra lóð (grunde), og til þessa lagaboðs heldur sér yfirhöfuð opið bréf frá 4. maí 1778, sem ákveður í 2. greininni, að allt vogrek af eik, greni og furu, sem beri upp á biskupsstólanna, kirknanna, spítalanna og lénsjarðanna fjörur (strande), og ekki heyri undir 1. grein, skuli tilheyra þessum stofnunum samkvæmt tilskipun frá 3. maí 1650

og téðra stofnana staðfestu jarðabókum og heimildarskjölum, og að hið sama skuli einnig gilda um klaustur og umboðsjarðir, sem seldar séu að léni, þannig að vogrekin skuli þar tilheyra umboðsmönnunum, sem þeim er hafi gózin að léni; en svo segir í 3. grein, að sýslumenn skuli eignast á bændaeignunum allt það vogrek, sem talað er um í 2. greininni og ekki ber konungi eftir 1. grein, og sjálfsagt ekki heldur lá undir þær í § 2 tilgreindu stofnanir eftir heimildarskjölum þeirra, og það var einmitt þetta síðasttalda vogrek, sem seinna var tekið frá sýslumönnunum og lagt til dómsmála-sjóðsins, sem nú er með opnu bréfi frá 2. apríl 1853 lagt til landeiganda.

Að því leyti nú er spursmál um, hvernig þær tilgreindu ákvarðanir um vogrek eigi að skiljast, kemur til greina, að eins og þau orð, sem 2. grein lagaboðsins frá 4. maí 1778 eru viðhöfð um vogreksrétt kirkna m. fl., hverjum klaustrin eru sett samhliða, eftir venjulegum og eðlilegum skilningi orðanna, virðast að innibinda vogreksréttinn ekki einungis fyrir landi sjálfra stofnananna, heldur og á ítaksfjörum þeirra fyrir annarra landi, þannig virðist sú ákvörðun í greininni, að vogreksrétturinn skuli bera téðum stofnunum eftir þeirra staðfestu jarðabókum og heimildarskjölum, einkum og sér í lagi að lúta að ítaksreka fyrir annarra manna löndum, þar sem sönnunin fyrir slíkum rétti einmitt er bundin við og byggð á máldögum og öðrum þess konar heimildarskjölum, og styrkist þetta ekki alllítið við það atriði, að lagaboðið frá 4. maí

1778 hefur breytt orðinu „grunde“ (lóð) í tilskipun frá 3. maí 1650 í orðið „strande“ (fjörur), sem tekur af allan efa í þessu efni. Þegar nú hér við bætist, að það er með berum orðum tekið fram í ástæðunum fyrir opnu bréfi 2. apríl 1853, að venjan sé þessu samkvæm, og það atriði ekki getur haft nein áhrif á úrslit málsins, þó áfrýjandinn hafi sannað, að ágóðinn af vogrekunum af þeim umræddu fjörum hafi árin 1838 og 1848 runnið inn í dómsmálasjóðinn, þar sem engin upplýsing er komin fram um það, hvernig á þessu hafi staðið í þessi tvö skipti, og þar eð loks það oftnefnda lagaboð frá 2. apríl 1853 enga breytingu hefur gjört á þeirra umræddu stofnana rekaréttindum, dómsmálasjóðsins undanskildum, hlýtur landsyfirrætturinn að fallast á þá uppboðsréttarins skoðun, að vogrekin, sem þrætan er um, heyri réttilega klaustrinu til, og ber því hinn áfrýjaða uppboðsréttarúrskurð og uppboð það, sem eftir honum fór fram, að staðfesta. Að öðru leyti frávísast málinu. Málskostnaður við landsyfirrættinn virðist eftir málavöxtum eiga að falla niður, og þar eð málið ekki er gjafsóknarmál, getur málsfærslumaður klaustursins ekki fengið sér dæmd málsfærslulaun.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn áfrýjaði uppboðsréttarúrskurður frá 6. okt. f. á. og uppboð það, sem eftir honum fór fram, á óraskað að standa. Að öðru leyti frávísast málinu. Málskostnaður við landsyfirrættinn falli niður.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 3. janúar

dom

i sagen nr. 15/1858: Den kongelige kasse

contra

jomfruerne M. K. Lassen, J. M. Lassen og C. Breum med curator og malermester Joh. Breums enke samt skifteforvalteren i afgangne etatsraad amtmænd Grímur Johnsons dödsbo.

Med stævning af 3. januar 1857 paaanker cancelleraad land- og byfoged Finsen paa kongelige kasses vegne efter dertil meddelt allernaadigst oprejsning og tillagt constitution til underkjendelse, tilsidesættelse og forandring en af sysselmanden i Öefjordssysle E. Briem, som skifteforvalter i afdöde etatsraad, amtmænd Grímur Johnsons bo under 30. desember 1851 opgjort repartition, ved hvilken de for den kongelige kasses fordring i bemeldte bo, til belöb 509 rd. 92 sk. hidrörende dels fra resterende rangskat og brevporto, dels derfor, at den afdöde havde oppebaaret i gage mere end der tilkom ham, intet udlæg er givet, men boets hele beholdne formue, i alt 1274 rd. 10 sk., udlagt til dækning af en af procurator Raaslöff paa de indstævnte: jomfruerne M. K. Lassen, J. M. Lassen, C. Breum og malermester J. Joh. Breum enkes vegne anmeldt, af den afdöde under 21. september 1836 med pant i hans ind- og udbo udstedt og ved Middelfart kjøbstads bythingsret under 30. novem-

ber 1841 tinglæst obligation, stor til rest 2074 rs. 11 sk. med renter fra 11. juni 1849. Saa har han og paastaaet sagens omkostninger paalagt de indstævnte og sig tilkjendtt salair for disse.

De indstævntes befalede sagfører har derimod paastaaet, at sagen, forsaavidt den resterende rangskat og brevporto angaar, afvises, som for tidlig anlagt, men at repartitionen, hvad det paa gage for meget oppebaarne betræffer, stadfæstes, og at ham tilkjendes passende salair.

Hvad den paastaaede partielle afvisning af sagen angaar, som grundes derpaa, at den resterende rangskat og brevporto skulde ifølge fdg. 31. des. 1842 § 4 og kammerr. ord. af 18. marts 1720, II. § 11 være for tidlig gjort gjældende imod den afdödes bo, eftersom vedkommende oppebørselsbetjendts, in casu landfogedens, insolvents ikke var blevet godtgjort, kan retten ikke give denne paastand medhold; thi foruden at de alligerede lovbestemmelser ikke var blevne gjorte gjældende for, eller udvidede til Island, og at det ikke kan statueres, at nogen forsømmelse in casu har fundet sted fra landfogedens side i henseende til bemeldte afgifters indkrævelse, skjönnes det ikke, at der ifølge sagens natur kan være noget til hinder for, at den kongelige kasse, saaledes som sket er, ligefrem holder sig til restantens bo uden först at saggive vedkommende regnskabsbetjendtt. Den paastaaede afvisning kan saaledes ikke tages til følge. Hvad sagens realitet dernæst angaar, er der til begrundelse af den kongelige kasses fordring i boet

anført, at samme maa, hvad den resterende rangskat og brevporto angaar, nyde for denne privilegerede fordring præference, overensstemmende med D.L. 5-14-37, N.L. 5-13-35 og plac. af 23. juli 1819 og, hvad det paa den afdödes gage for meget udbetalte angik, concurerer som haandskriftskrav mod de indstævntes fordring, da denne, ved ikke at være bleven læst paa ny ved debtors nye værnething i Island, maatte antages derved at have tabt sin egenskab som pantefordring og at være reduceret til et simpelt chirographarisk krav i boet, men rigtigheden af denne paastand gjendrives allerede derved, at den islandske lovgivning gjør, hvad prioritets ordenen i concursboer angaar, ingen forskjel paa hypothekariske fordringer i faste ejendomme og (paa) underpant i lösöre, idet plac. 23. juli 1819 ikke kan anses at være legaliseret for Island.

Af denne grund vil den del af den kongelige kasses fordring, som hidrörer fra resterende rangskat og brevporto, ikke kunne tillægges nogen fortrinsret eller præference i boet, men maa stilles i klasse med chirographariske fordringer og som saadan vige for de stærkere, de hypothekariske; og naar det fremdeles som ovenfor erindret paastaas, at de indstævntes panteobligation har tabt sin egenskab som saadan derved, at den ikke er bleven læst ved debtors nye jurisdiction i Island, har denne paastand heller ikke tilstrækkelig hjemmel i den for Island gjældende lovgivning; thi den om skjöde og pantevæsenet her i landet gjældende lov-

bestemmelse: fdg. af 24. apr. 1833 indeholder ikke nogen bestemmelse om, at der til den, være sig i löst eller fast gods engang lovligten constituerede og thinglæste panterets konfirmation er nödvendigt, at documentet, i tilfælde af at debitor forandrer sin bopæl, saaledes, at han kommer til at bo under en anden jurisdiction, læses paa ny ved denne hans nye jurisdiction; thi vel er en saadan bestemmelse given for Danmark ved fdg. 28. juli 1841 for de tilfælde, at nogen giver underpant enten i alt, hvad han ejer og ejendes vorder, eller i noget af sit rörlige gods, at documentet, naar debitor forandrer bopæl og kommer til at bo under en anden jurisdiction, skal læses ved denne, men dette lovbud er ikke befundet anvendeligt for Island (cfr. Alþ.tid. for 1845) og kan saaledes ikke komme til nogen anvendelse paa det foreliggende spørgsmaal.

Da saaledes ingen positiv bestemmelse herom haves, og det er givet og erkjendt af parterne, at indstævntes pantebrev i sin tid baade er lovligten stiftet og tillige læst i rette tid ved debtors personlige værnething paa den tid, dicumentet blev udstedt, tör det ikke, især da sagens natur ikke heller taler for det modsatte resultat, statueres, at den ved dokumentet quæstionis en gang lovligten erhvervede panteret ikke er ophört eller tilintetgjort ved debtors flytning til Island, uden at en ny læsning af obligationen sammesteds er sket ved nye værnething (cfr. ligeledes analogien af plac. 18. januar 1788 og pl. 13. sept. 1821 § 1).

Den omhandlede panteobligation maa derfor til-

lægges retsgyldighed som saadan, og den kongelige kasses fordring, som kun kan blive betragtet som chirographarisk, vil som følge deraf ikke kunne admitteres til udlæg i boet, og den paaankede skifterepartition vil saaledes blive at stadfæste.

Processens omkostninger her for retten ville efter omstændighederne være at ophæve, og de befalede sagføreres salair, som bestemmes til 15 rd. for hver især, vil være at udrede af det offentlige.

Den befalede sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for ret:

Den paaankede skifterepartition i afgangne etatsraad, amtmand Grímur Johnsons bo bör ved magt at stande. Processens omkostninger ophæves. Salair til de befalede sagførere her for retten, cancellieraad, land- og byfoged Finsen og organist P. Guðjohnsen, 15 rigsdaler til hver, udredes af det offentlige.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 11. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 17/1858: Eigandi Þingeyraklausturs, umboðsmaður R. M. Olsen

g e g n

umboðsgósi Þingeyraklausturs.

(Hæstaréttardómur bls. 410).

Í máli þessu hefur aðaláfrýjandinn, umboðsmaður R. M. Olsen, sem eigandi jarðarinnar Þingeyra

eða Þingeyra klausturs áfrýjað dómi, gengnum við aukarétt Húnavatnssýslu 7. maímán. f. á., er dæmir aðaláfrýjandann skyldan að sleppa umráðum yfir fjalllendinu Víðidalsfjalli milli Hólagils og Rófuskarðsár, nema að því leyti að jörðin eigi þar selstöðurétt, og dæmir fjallið eign Þingeyra-klausturs umboðs-góz, þó þannig að jarðirnar Sveinstaðir, Hólar, Hólabak, Miðhús, Breiðabólstaður, Hnjúkur og Helgavatn, sem allar tilheyra Þingeyraklausturs umboði, eigi sumarselstöðurétt í fjallinu jafnhliða við jörðina Þingeyrar og í sanngjarnri tiltölu, hver um sig, og er þess jafnframt í dóminum getið, að landsparturinn milli Hólagils og norður að Bruna, sem viðtekið undir málinu, sé hluti af klausturjarðanna Miðhóps og Grafar óskiptu landeign, en málskostnaður við undirréttinn er látinn falla niður. Aðaláfrýjandinn hefur hér við réttinn gjört þá réttarkröfu, að héraðsdóminum verði breytt á þá leið, að Víðidalsfjall með þeim ummerkjum, sem í dóminum eru tilgreind, verði dæmd átölulaus eign Þingeyrastaðar og jarðar, án þess að aðrar jarðir eigi þar nokkurn selstöðurétt eður ítaksréttindi, svo og að sækjandinn umboðssjóðsins vegna í héraði, umboðsmaður J. Jónsson, verði sektaður fyrir drátt á málinu, ótilhlýðilega sóknaraðferð hans og meiðyrði við aðaláfrýjandann og föður hans, umboðsmann B. Ólsen, og að þau meiðyrði verði dæmd dauð og marklaus, og loksins hefur hann krafizt, að sér verði dæmdur málskostnaður fyrir báðum réttum með 220 rd. Síðar hefur hann útlistað svo þessa réttarkröfu sína, að

Víðidalsfjall frá Bruna að Rófuskarðsá verði dæmt eign Þingeyra, og hefur hann í öðru lagi krafizt, að það atriði í héraðsdóminum, sem ræðir um landsplázið milli Hólagils og Bruna, verði dæmt ómerkt.

Málsfærslumaður H. E. Johnsson, er hefur mætt hér við réttinn fyrir hönd gagnáfrýjandans, Þingeyraklausturs umboðs, hefur þar á móti gjört þá réttarkröfu, að aðaláfrýjandinn verði skyldaður til að greiða klausturssjóðnum fyrir afnot hins umþrætta fjalllendis 70 al. eftir verðlagsskrár meðalverði allra meðalverða fyrir ár hvert frá því málið var kært fyrir sáttanefndinni og til þess hann sleppi umráðum yfir því, svo og til að endurgjalda klausturssjóðnum málskostnaðinn, en að héraðsdómurinn að öðru leyti verði staðfestur.

Eftir skjölum málsins byggir aðaláfrýjandinn eignarrétt sinn yfir hinu umþrættaða fjalllendi einkum á því atriði, að faðir hans, þáverandi umboðsmaður Þingeyraklausturs, Björn Ólsen, keypti á uppboðsþingi 22. júlí 1811 undan nefndu klaustri jörðina Þingeyrar ásamt með jörðinni Hnausum fyrir 900 rd., hvert boð seinna var samþykkt með konunglegum úrskurði 5. nóvbr. 1812, því í þessu kaupi álitur aðaláfrýjandinn að hafi verið fólgið áminnzt þrætuland, svo að faðir sinn hafi orðið eigandi að því með því að eignast jörðina Þingeyrar, hvar á móti gagnáfrýjandinn álitur, að nefnt Víðidalsfjall ekki hafi verið fólgið í áminnztum kaupum og sé því enn óseld eign Þingeyraklausturs góz, nema hvað jörðinni Þingeyrum hafi borið og beri

enn réttur til selstöðu í fjallinu. Í þessu tilliti ber þess að geta, að við áminnzt uppboð var aðeins tilgreint, að það færi fram eftir sömu skilmálum og hefðu verið viðhafðir við sölu Hólastóls jarða og í hinu konunglega afsalsbréfi, sem faðir aðaláfrýjandans fékk fyrir Þingeyrum og út var gefið 7. maí 1823, er aðeins sagt, að jörðin seljist með öllum þeim réttindum og hlunnindum, sem með henni hafi fylgt frá gamalli tíð, enn þá fylgi og með réttu eigi að fylgja, en án þess að jörðinni að öðru leyti sé lýst eður tilgreint, hvað henni fylgi, eður að þar sé tekið fram, að hið umpráttaða fjalllendi fylgi með. Þar eð nú enn fremur áminnzt fjalllendi eigi getur álitizt sem partur af jörðinni Þingeyrum, þar það ekki er svarðfast land eður áfast við hana, heldur er sérstakt landspláss, er liggur aðskilið af löndum annarra jarða frá Þingeyra heimalandi, hljóta úrslit máls þessa því að vera komin undir því, hvort fjallið hefur verið álitið sem liggjandi undir jörðina Þingeyrar á þeim tímum, er salan fór fram, og að það hafi verið svo, vill aðaláfrýjandinn byggja bæði á brúkun Þingeyramanna á fjallinu, svo og á jarðabók þeirra Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, sem samin var á árunum 1702—1714, og nokkrum öðrum skjölum. Að vísu hefur aðaláfrýjandinn einnig farið því á flot, að Þingeyramenn hafi hefðað fjallið undan klaustrinu og undir Þingeyrar, hvar við hann virðist ekki eingöngu vilja byggja eignarrétt sinn yfir fjallinu á áminnztum kaupum, heldur og á hefð, en þegar það meðal annars athugast, að það ekki hefir orð-

ið sannað, að Þingeyramenn, síðan jarðabókin var samin, og til þess faðir aðaláfrýjandans tók við klaustrinu, hafi haft meiri afnot af fjallinu en til sumarselstöðu handa búsmala sínum og að faðir aðaláfrýjandans og þar næst hann sjálfur hafa síðan verið umboðsmenn klaustursins, er báðir hafa setið á Þingeyrum, hvor fram af öðrum, getur ekki verið spursmál um, að Þingeyramenn, þó hin dönsku hefðarlög, sem aðaláfrýjandinn hefur borið fyrir sig, væru hér gildandi, hafi náð fjallinu undan umboðinu með hefð. Hvað nú fyrst áminnsta jarðabók snertir, þá segir svo í henni undir lýsingunni á jörðinni Þingeyrum, er hún líka segir, að kallist Þingeyraklaustur, að á því landsplássi klaustursins, sem liggi heima við staðinn geti fóðrazt 16 kýr, 1½ naut o. s. frv., en bætir við þessum orðum: „en auk þess liggur nokkur hluti af landi klaustursins undir Víðidalsfjalli austanfram með tilheyrandi selhögum (sælfjældet), sem bæði er mikið og gott fyrir búsmala um sumur og hesta bæði sumar og vetur“, og skömmu þar fyrir neðan: „selstöðu á klaustrið undir Víðidalsfjalli ut supra, þar sem kallað er Þingeyrasel“. Við lýsinguna á jörðunum Sveinsstöðum, Hólum, Hólabaki, Hnjúk og Helgavatni er þess þar næst getið um hverja af þessum jörðum fyrir sig, að þær eigi selstöðu undir Víðidalsfjalli, og við lýsinguna á jörðinni Breiðabólstað, sem á óskipt beitiland við jörðina Miðhús, er þar næst farið svofelldum orðum: „Fjalllendi (eður svo gott sem selstaða eður almenningur), hefur þessari jörð verið eignað fyrrum hjá Víði-

dalsfjalli, þar sem eru selstöður jarðanna, og er það sama land, þar sem Þingeyraklausturs sel stendur, og sem fyrr í jarðabók þessari hefur verið eignað Þingeyrum, hvert og Þingeyramenn hafa brúkað síðan á tímum Guðmundar Hákonarsonar, þó svo að jarðirnar hafa jafnframt mátt hafa þar selstöður, ef þær hefðu viljað“. Að vísu virðist nú, bæði eftir samanhenginu og samanburði við þau orðatiltæki, sem höfð eru undir lýsingunni á jörðinni Breiðabólstað, nokkuð að mæla með því, að orðið klaustur, þar sem rætt er um land það, er það eigi undir Víðidalsfjalli, eigi að skiljast um heimaklaustrið, eður jörðina Þingeyrar, eins og aðaláfrýjandinn hefur álitid, en ekki um sjálfa klausturstiptunina, en auk þess, að þetta þó ekki beinlínis er ljóst, — því eins og aðaláfrýjandinn sjálfur hefur jatað, er sums staðar í jarðabókinni undir lýsingunni á Þingeyrum talað um sérstakar eignir og ítök klaustursins, er ekki lágu undir heimajörðina Þingeyrar, heldur undir klaustrið sjálft sem stofnun, sem þá helzt voru þvílíkar eignir og ítök, er ekki lágu undir neina vissa jörð klaustursins eða sem þó klausturhaldararnir notuðu sjálfir, og sem því hagkvæmast var að telja þar undir heimagarðinum, — svo fer líka sjálf jarðabókin undir lýsingunni á jörðunni Breiðabólstað þar á eftir aftur nákvæmar að lýsa þessu landi klaustursins, er það eigi undir Víðidalsfjalli, og sem hún fyrr hafði umtalað undir Þingeyrum, og sést það þá þar, að landspartur þessi hefur áður verið eignaður jörðinni Breiðabólstað, án þess það sjáist, að hann

hafi gengið undan þeirri jörð, eins og enn fremur er bent til, að jarðabókin á fyrri staðnum hefur talið þessa eign klaustursins undir lýsingunni á Þingeyrum eður eignað hana jörðinni Þingeyrum — hver skilningur, sem fyrr sagt, liggur beinna við — einungis af því það þá ekki hefur verið notað frá Breiðabólstað, heldur hafi verið brúkað með frá Þingeyrum um stund af klausturhöldurunum, án þess hún þar með hafi meint, að það lægi undir heimajörðina Þingeyrar, og skal þess í þessu tilliti getið, að ef fjallið var skýlaus eign Þingeyra, þá var ástæðulaust að ræða um brúkun Þingeyranna á því. Þessi skilningur styrkist einnig við orð þau, sem viðhöfð eru undir lýsingunni á Þingeyrum, að klaustrið (nefnilega jörðin Þingeyraklaustur) eigi selstöðu undir Víðidalsfjalli, sem ekki gæti komið heim við það, ef jörðin ætti fjallið, þar það væri fjarstætt að eigna nokkurri jörð ítök í sitt eigið land. Hin önnur skjöl, sem aðaláfrýjandinn hefur borið fyrir sig, eru einkum 3 lögfestur fyrir Víðidalsfjalli, hin fyrsta útgefin 26. maí 1796 af þáverandi Þingeyraklausturhaldara, notarius O. Stephanssyni, en hinar tvær af föður aðaláfrýjandans, þáverandi umboðsmanni klaustursins Birni Olsen, hin fyrri 6. júní 1806 og hin seinni 5. maí 1819. En eins og hinar tvær eldri lögfesturnar lögfesta fjallið sem eign Þingeyraklausturs, svo að eigi er ljóst, hvort þar með er meint stofnunin eða jörðin Þingeyrar, þannig er þess að geta, hvað yngstu lögfestuna snertir og sem lögfestir fjallið undir Þingeyrajörð, en sem aldrei hefur verið

framfylgt til dóms og því ekkert heimildarskjal getur verið fyrir fjallinu, að hún ekki getur haft aðra þýðingu en þá, að hún sýnir, að eigandi Þingeyra þá hefur viljað fara fram á, að fjallið hefði verið selt með jörðinni, en slík auglýsing af vilja hans nokkrum árum eftir kaupin getur þó engin sönnun verið fyrir því, að fjallið hafi fylgt með í kaupunum. Í tilliti til þess loksins, að aðaláfrýjandinn hefur álitit, að brúkun Þingeyramanna á fjallinu yrði að lýsa því, að það hefði fylgt með í kaupunum, þá er það að vísu svo, að ef það hefði verið almennt álit manna, er salan á Þingeyrum fór fram, vegna þess hvernig fjallið þá var brúkað frá Þingeyrum, að það lægi undir þá jörðu, yrðu menn að álita, að það hefði fylgt með í kaupunum, úr því það ekki var undanskilið, því kaupandinn hefði þá haft fulla ástæðu til að halda, að svo hefði verið, en aðaláfrýjandinn hefur eigi getað upplýst, að fjallið hafi verið brúkað frá Þingeyrum, nema, ef til vill til selstöðu, frá þeim tímum að jarðabók Árna Magnússonar var gjörð og til þess kaupandinn kom að Þingeyrum. Þó nú fjallið þar á undan megi álítast að hafa verið brúkað frá Þingeyrum í hér um 50 ár, eður frá dögum Guðmundar Hákonarsonar, er dó 1659, og til þess jarðabókin var samin, þá gat þó sú brúkun, ef hún var hætt fyrir 100 árum, áður en kaupandinn kom að Þingeyrum, ekki gefið honum nokkra heimild til að álita, að fjallið fylgdi með í kaupunum, né stjórninni ástæðu til að undanskilja það með berum orðum í söluskilmálunum.

Frá gagnáfrýjandans hálfu eru á hinn bóginn framkomin skjöl, er gjöra það sennilegt, að fjallið ekki hafi legið undir Þingeyrar og ekki hafi verið innibundið í sögunni á þeirri jörð. Þannig nefnir jarðarbókin frá 1760 aðeins, að Þingeyrar eigi selstöðu undir Víðidalsfjalli, jafnframt og hún eignar klausturjörðunum Sveinsstöðum, Hólum, Hólabaki, Hnjúk, Helgavatni, Breiðabólstað og Miðhúsum slíkan selstöðurétt undir fjallinu. Í bréfi frá 18. febr. 1805, sem gagnáfrýjandinn hefur framlagt, til Norður- og Austur-amtsins spyr hreppstjórinn í Vatnsdal, Þorleifur Þorleifsson, hvort jarðirnar Þingeyrar, Steinnes, Sveinsstaðir, Hólar, Miðhús, Breiðabólstaður, Hnjúkur og Helgavatn, sem eftir jarðabókinni eigi selstöðu undir Víðidalsfjalli, megi eigi brúka fjallið til uppreksturs, þótt ábúendurnir eigi hafi krapt til að hafa þar í seli, þar hann álíti, að landið sé einskis eign, en þessu svaraði amtið, að téðar jarðir eigi gætu átt rétt til annarrar notkunar á því umrædda fjalli en að hafa þar í seli, og þyrftu þær ei að borga fyrir það eiganda landsplássins, sem að öðru leyti eflaust mundi vera eign einhvers, eða ef það ekki væri yrði að álítast konungseign. Að sönnu eru í fyrirspurn þessari meðal annars nöfn þeirra jarða, sem selstöðurétturinn er eignaður í jarðabókunum, ónákvæmlega tilgreind, þar sem Hólabaki er sleppt, en Steinnes sett í staðinn, en að öðru leyti virðist fyrirspurn þessi og svarið að nokkru leyti að lýsa því, að þá hafi ekki verið almennt álitið, að Þingeyrar ættu annað en selstöðu á fjallinu. Í skil-

málum þeim, er við voru hafðir við tvenn fyrri uppboð, er reynd voru á jörðinni Þingeyrum árin 1794 og 1798, var talin meðal ítaka hennar aðeins selstaða undir Víðidalsfjalli, en ekki fjallið sjálft, og þar sem ekki er upplýst, að neitt hafi framkomið eða borið til, er gjörði nokkra breytingu á skoðun hlutaðeigenda í þessu efni, virðist það liggja næst, að við uppboðið á Þingeyrum 1811, þar sem ekki er minnzt þess, hvað fylgi með jörðinni, hafi eigi heldur átt að fylgja henni nema selstöðuréttur undir fjallinu. Loksins hefur gagnáfrýjandinn framlagt skýrslu frá sjálfum kaupanda Þingeyra, umboðsmanni B. Olsen, dagsetta 14. maí 1813, um Þingeyrar, er sýnist hafa verið send amtmanninum yfir Norður- og Austuramtinu ásamt með skýrslu yfir hinar aðrar þá óseldu klausturjarðir, til að leggjast til grundvallar fyrir nýju uppboði, er og var reynt 18. ágúst s.á., nema á Þingeyrum, þar konungsúrskurðurinn frá 5. nóvbr. 1812, hvar með salan á Þingeyrum var samþykkt, þá hefur verið kominn til amtsins, þó hann eigi hafi verið kominn til umboðshaldarans, er hann gaf skýrsluna, en í áminnztri skýrslu sinni telur B. Olsen sem fylgjandi Þingeyrum aðeins selstöðu undir Víðidalsfjalli. Þessi áminnzta skjöl sýnast lýsa því, að á tímabilinu frá 1760 til 1813 hefur Víðidalsfjall ekki verið álitíð að liggja undir Þingeyrar, heldur að Þingeyrar aðeins ættu þar selstöðu, svo að kaupandinn enga ástæðu hafði til að álíta, að fjallið, þó það áður fyrri, fyrir meir en 50 árum síðan, hefði verið brúkað um tíma frá Þingeyrum af hin-

um fyrri klausturhöldurum, þegjandi fylgdi með í kaupunum.

Samkvæmt þessu getur hið umrædda landspláss ekki álitizt að hafa verið innibundið í sölunni á Þingeyra jörð, og hlýtur það þannig samkvæmt hinum framlögðu skjölum og samkvæmt málsfærslunni að dæmast eign Þingeyrarklausturs, og verður eftir þessari niðurstöðu eigi nauðsynlegt að rannsaka, hvort hinum ofanefndu 7 klausturjörðum beri selstöðuréttur í fjallinu, þar eð spursmálið hér um fellur burtu, þegar sami er eigandi að þessum jörðum og að landsplássinu.

Hvað snertir kröfu gagnáfrýjandans, að aðaláfrýjandinn verði skyldaður til fyrir afnot fjallsins að greiða klaustursjóðnum 70 álnir á ári eftir verðlagsskrár meðalverði frá því málið var lagt til sætta, ber þess að geta, að það má álítast upplýst, að klaustrið áður fyrri ekki hefur haft neinn sérstakan arð af plássinu, en við þvílíkan arð er ofanefnd upphæð miðuð, og virðist því eigi næg ástæða til að dæma gagnáfrýjandanum þetta endurgjald.

Hvað snertir landspláss það, sem liggur millum Hólagils og Bruna og sem í héraðsdóminum er til lagt klausturjörðunum Miðhópi og Gröf, þá er þess að geta, að málið í þessu tilliti eigi getur álitizt lagt til sætta, þar sem í kæruskjalinu til sættanefndarinnar aðeins er rætt um þann hluta af Víðisdalsfjalli, nefnilega norður að Hólagili, þar sem spursmál var um selstöðuréttindi jarðanna, og hlýtur því undirréttardómurinn, hvað þetta atriði snertir, þegar af þessari ástæðu að dæmast ómerkur.

Að því leyti aðaláfrýjandinn hefur krafizt þess, að umboðsmaður gagnáfrýjandans í héraði verði sektaður fyrir drátt á málinu og ótilhlýðilega sóknaraðferð, þá getur rétturinn eigi álitid, að téður umboðsmaður hafi í þessu tilliti bakað sér ábyrgð, eins og orðatiltæki þau í sóknarskjölum gagnáfrýjandans, er aðaláfrýjandinn hefur heimtað dæmd marklaus og hann sektaðan fyrir, eigi virðast þess eðlis, að krafa þessi geti tekizt til greina.

Málskostnaður virðist eftir málavöxtum eiga að falla niður fyrir báðum réttum.

Því dæmist rétt að vera :

Víðidalsfjall eður fjalllendið millum efstu fjalls-eggja að vestan, Rófuskarðsár að sunnan, Gljúfraár að austan og Hólagils að norðan, á að vera eign gagnáfrýjandans, Þingeyraklausturs umboðs, þó þannig að aðaláfrýjandanum, umboðsmanni R. M. Olsen, sem eiganda jarðarinnar Þingeyra, beri þar selstöðuréttur. Að öðru leyti á aðaláfrýjandinn að vera sýkn af kröfum gangáfrýjandans. Hvað snertir ákvörðunina í undirréttardóminum um landspartinn millum Hólagils og norður að Bruna, þá á undirréttardómurinn í því tilliti ómerkur að vera.

Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 11. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 1/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Runólfi Jónssyni úr Rangárvallasýslu.

Í máli því, sem hér liggur fyrir, og dæmt er við Rangárvallasýslu aukahéraðsrétt þann 2. desbr. seinastliðna, er bóndinn Runólfur Jónsson á Stóra-bakkakoti innan téðrar sýslu ákærður fyrir stuld á veturgömlum sauð, eign bóndans Jóns Jónssonar á Gaddstöðum, en með ofanefndum héraðsdómi er hann dæmdur sýkn fyrir sóknarans frekari ákærum og skyldaður til að borga málskostnað.

Réttargjörðirnar bera með sér, að málinu er áfrýjað til landsyfirréttarins einungis eftir ósk hins ákærða og leiðir þar af, að hér ekki liggur annað fyrir eftir stefnunni en einungis að dæma um það, hvort héraðsdóminn eigi að staðfesta eða hvort hinn ákærði eftir þeim gögnum og vitnum, sem komin eru fram í málinu, eigi að dæmast al-sýkn af því afbroti, sem hann er ákærður fyrir.

Þær upplýsingar, sem fram eru komnar gegn ákærða, eru þar í fölgnað, að eitt vitni, Eyjólfur Pétursson, hefur borið, að hann í fyrsta byggðasafni í Oddarétt haustið 1857 hafi séð svartkrúnóttan sauð með sama lit og sauður Jóns á Gaddstöðum átti að vera, og að hann hafi ekki betur séð

en að hann væri með hans marki, geirstýft hægra, 2 standfjaðrir aftan vinstra, en að ákærði, sem hafi verið viðstaddur í réttinni, hafi sagt, að sauður þessi væri sinn og hefði mismarkazt hjá sér og hann svo tekið hann til sín. Svo hefur og annað vitni, Jón Einarsson, borið, að hann hafi heyrt ákærða fara þeim tilgreindu orðum um sauðinn, sem hann aðeins hafi séð á lengdar, en ekki athugað markið á honum, né vitað neitt, hver átti, annað en hvað hann hafi um það heyrt af Eyjólfí Péturssyni. Það er nú auðsætt, að með þessari vitna-skýrslu, sem ekkert annað hefur við að styðjast, ekki er fengin nokkur lagasönnun fyrir því, að sá sauður, sem hér ræðir um, hafi verið sá, sem Jóni á Gaddstöðum var horfinn, en auk þess að vitnið Eyjólfur hefur orðið tvísaga og bæði vitnin um réttadaginn, þá hefur vitnaframburður þessi, eins og verjandi í héraði hefur tekið fram, þann blæ, sem gjörir hann, ef ekki tortryggilegan, þá að vísu mjög ísjárverðan. Þar sem nú þannig ekki finnst að vera komin fram nein sönnun fyrir því, að hinn ákærði, gegn neitun sinni, sé sannur að sök, leiðir þar af, að hann hlýtur að dæmast algjörlega sýkn af ákærum, eins og sá af máls-sókninni leiddi kostnaður eftir málavöxtum hlýtur að greiðast úr opinberum sjóði, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 4 rd. til hvors um sig, en svaramanni í héraði, hreppstjóra Runólfi Nikulássyni, sem ekki hefur krafizt launa fyrir starfa sinn, getur ekki, af þessari ástæðu, orðið dæmd málsfærslulaun.

Meðferð málsins í héraði hefur verið forsvaranleg og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Runólfur Jónsson, á fyrir sóknarans ákærum í máli þessu sýkn að vera.

Sá af málssókninni leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknarans og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna H. E. Johnssons og J. Guðmundssonar, 4 rd. til hvors um sig, greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 30. maí

d ó m u r

í sökinni nr. 2/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Ingibjörgu Torfadóttur úr Ísafjarðarsýslu.

Þar eð dómur sá, sem í þessu máli er genginn yfir hina ákærðu, Ingibjörgu Torfadóttur, við auka-rétt Ísafjarðarsýslu hinn 19. sept. 1857, er uppkveðinn án þess hinni ákærðu hafi eins og lögboðið er, sjá L 1-4-1, tilskipun 19. ágúst 1735, § 1, og 3. júní 1796 § 29, sbr. tilskipun 24. jan. 1838 § 15, verið stefnt til að þola ákæru og dóm í málinu, hlýtur undirréttarins dómur að dæmast ómerkur.

Sá kostnaður, sem leitt hefur af áfrýjun málsins

til landsyfirréttarins, og þar á meðal laun sóknara og svaramanns þar, sem ákvarðast til 4 rd. og 3 rd., virðist eftir kringumstæðunum eiga að borgast úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í héraði kemur að svo stöddu ekki til álita.

Hin skipaða málsfærsla við landsyfirrétinn hefur verið forsvaranleg.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur í þessu máli á ómerkur að vera. Sóknara við landsyfirrétinn, málsfærslumanni H. E. Johnsson, bera 4 rd. og svaramanni þar, málsfærslumanni J. Guðmundssyni, 3 rd. silfurs í málsfærslulaun, sem eins og annar af málsins áfrýjun leiddur kostnaður greiðist úr opinberum sjóði.

Árið 1859, hinn 14. júní

dómur

í sökinni nr. 9/1858: Organisti P. Guðjohnsen skipaður sóknari

gegn

Sigurði og Markúsi Loftssonum úr Skaftafells-sýslu.

Í máli þessu eru bræðurnir Sigurður og Markús Loftssynir á Hjörleifshöfða, sem báðir eru komnir á lögaldur í sakamálum, ákærðir fyrir óheimila með-

ferð á trjávið á Höfðabrekkufjöru veturinn 1856/57 og einkum að hafa á góunni 1857 stolið af Höfðabrekkufjöru 5 álna löngum rekastaur, en við dóm þann, er gekk í málinu að Keldudal í Skafta-fellssýslu 30. desbr. s. á., eru þeir báðir dæmdir sýknir af sóknarans ákærum og málskostnaðurinn dæmdur úr opinberum sjóði.

Að vísu hefur það nú verið borið í málinu af tveimur vitnum — af hverjum annað var þó leiguliði á Höfðabrekku og fjöruvaktari — að braut hafi legið eftir einn mann og hest frá staurahrúgu þeirri, er áminnzt rekatré átti að hafa verið í, og austur á Hjörleifshöfðafjöru, og hafi dráttur verið beggja megin við hestförin, eins og þeir hafi álitid, að tré, sem fannst í hrúgu á Hjörleifshöfðafjöru, hafi verið áminnztur rekastaur, en þar eð vitnin ekki hafa treyst sér til að fullyrða, að þessi rekastaur væri sá sami og sá, er horfinn var, og þeir ákærðu jafnframt hafa tilgreint, að þeir um sama leyti hafi flutt á hesti 2 kefli af Höfðabrekkufjöru og inn á þeirra fjöru, hvar þau fyrst hefðu borið upp og verið mörkuð undir viðarmark þeirra, en síðan tekið út aftur, skortir hér lagalega sönnun til að dæma þá ákærðu, sem að undanfögnu hafa haft á sér gott mannorð, gegn neitun þeirra, seka í hinum umrædda rekaþjófnadi, eins og þeim heldur ekki virðist að verða gefin sök á því, þó þeir tækju til sín ofan nefnd kefli, þar sem slíkt, eftir því sem annar hinna ákærðu hefur skýrt frá, kvað hafa sína stoð í lenzkunni, og ber því undirréttarins dóm að staðfesta. Sóknara og svaramanni við

landsyfirrættinn ákvarðast 5 rd. hvorum um sig í málsfærslulaun, sem eftir málavöxtum hljóta að dæmast úr opinberum sjóði.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lög-mæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirrættarins dómur á óraskaður að standa. Í málsfærslulaun við landsyfirrættinn bera sóknara og svaramanni, organista P. Guðjohnsen og settum sýslumanni P. Melsted, 5 rd. hvorum um sig, sem greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 27. júní

á l y k t u n

í sökinni nr. 3/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Guðmundi Guðmundssyni.

Til þess að full vissa sé fengin fyrir því, að malpoki sá og öskjur, er vitnin Árni Eyjólfsson og Magnús Magnússon á Hrauni hafa fyrir aukarétti Árnessýslu þann 25. marz þ. á. vitnað, að hafi verið í vörzlun Jóns bónda Halldórssonar á Hrauni á suðurferð hans fyrir jólin 1858, séu hinir sömu munir, sem téður Jón Halldórsson hefur áður við aukarétt Kjósar og Gullbringusýslu hinn 10. febr. þ. á. unnið heimildareið að, og hinn ákærði, Guð-

mundur Guðmundsson, kannast við að hafa haft í vörzlum sínum, hvað ekki er sannað, þar sem Jón Halldórsson hefur haft þá umræddu muni meðferðis með sér austur eftir prófið hinn 10. febr. þ. á. og sjálfur sýnt þá í réttinum í Árnassýslu hinn 25. marz þ. á., virðist nauðsynlegt, áður en dómur gangi í málinu, að þeir Árni Eyjólffsson og Magnús Magnússon séu að nýju fyrir rétti í Árnassýslu látnir kannast við, að þeir þekki ofanefndan malpoka og öskjur fyrir þá sömu og þeir áður hafa vitnað um, og að munir þessir sé þar næst af sýslumanninum í Árnassýslu sendir sýslumanninum í Kjósar- og Gullbringusýslu, svo hinum ákærða og öðrum, er þar um kynni að geta borið, gefist tilefni til að kannast við, hvort það sé sami malpokinn og sömu öskjurnar, sem upphaflega eru komnar fram og sýndar við frumprófið í Gullbringu- og Kjósarsýslu. Við fyrirtekt málsins í Árnassýslu ber jafnframt að taka skýrslu Jóns Halldórssonar um það, hvernig standi á þeirri ósamhljóðan, að hann við prófið í Kjósar- og Gullbringusýslu 10. febr. þ. á. hefur borið fram, að malpokinn og öskjurnar heyrðu sér til, en vitnin Árni Eyjólffsson og Magnús Magnússon þar á móti skýra svo frá, að munir þessir hafi aðeins verið léðir honum til suðurferðarinnar, en ekki verið eign hans.

Því ályktast:

Undirdómaranum, sýslumanninum í Kjósar- og Gullbringusýslu, ber að útvega þær áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 29. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 6/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Jónssyni og Atla Jónssyni úr Rangárvallasýslu.

Í máli þessu hafa að vísu hinir ákærðu, Jón Jónsson og Atli Jónsson, sem með dómi, gengnum við aukarétt Rangárvallasýslu 2. maí þ. á., eru dæmdir hinn fyrri í 30, hinn síðari í 20 vandarhagga refsingu fyrir að hafa kyrkt nokkrar sauðkindur, tilheyrandi öðrum manni, látið í ljósi við birtingu dómsins, að þeir óskuðu honum skotið til landsyfirréttarins og undirdómarinn þessu samkvæmt hinn 26. maí þ. á. ritað á dómsgjörðirnar það lögboðna fyrirkall og það síðan verið birt hinum ákærðu, en þar eð stiptamtið, eftir að málið var þangað komið, með áteiknun 14. júní þ. á. einnig hefur áfrýjað dóminum af hálfu hins opinbera, en þetta framhaldsfyrirkall stiptamtsins einungis hefur verið birt undirdómaranum, en ekki hinum ákærðu, leiðir þar af, að málið að svo stöddu eigi getur komið undir dóm, heldur ber því að frávísa, til þess að fyrirkall stiptamtsins verði löglega birt hlutaðeigendum.

Því dæmist rétt að vera :

Máli þessu frávísast til stiptamts fyrirkallsins
löglegu birtingar fyrir hlutaðeigendum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 29. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 18/1856: Amanuensis Jón Árnason
skipaður sóknari

g e g n

Guðlaugi Þórðarsyni úr Gullbringusýslu.

Mál þetta er svo vaxið, að ákærði, Guðlaugur Þórðarson, páverandi vinnumaður eða sjómaður hjá bóndanum Stefáni Sveinssyni á Kalmannstjörn í Gullbringusýslu, tók í marz mánuði árið 1855 seint á degi ofan af hillu þar í baðstofunni silfurbúinn bauk, virtan 8 rd., sem húsbóndi hans átti, og fór svo sama kvöldið algjörlega í burtu og réði sig í annað skiprúm inn á Útskálum; baukurinn er óskemmdur aftur heimtur réttum eiganda. Að öðru leyti hefur ákærði skýrt svo frá, að hann hafi tekið baukinn af þeirri ástæðu, að hann hafi ekki getað fengið hjá Stefáni það kaup, sem hann hafi ætlað til og samið hafi verið um milli þeirra, en það hafi verið auk fæðis, húsnæðis og skinnklæða, annað hvort 30 rd. fyrir alla vetrarvertíðina eða 4 rd. af hverju stórhundraði, sem fengist í hlut, en

af því ákærði aðeins hafi verið búinn að fá 10 rd. af þessu kaupi, hefði sér dottið í hug, til þess að geta fengið sitt, að taka eitthvað undir sig, sem Stefán ætti, og fara svo í burtu, og þannig hafi það atvikast, að hann hafi tekið baukinn, sem þetta mál er risið út af.

Það eru komnar fram talsverðar líkur fyrir því, að ákærði hafi haft nokkra ástæðu til að halda, að honum bæri meira kaup en hann var búinn að fá hjá Stefáni, og það eru jafnframt komnar fram vitnaskýrslur um það, að ákærði hafi ekki farið neitt leynilega með baukinn, sem þar að auki var auðþekktur, og það verður þannig ekki álitíð, að ákærði hafi ætlað að stela bauknum, heldur liggur næst við að álíta, að hann hafi tekið hann í því skyni, sem hann hefur sagt. Að vísu var nokkur tími liðinn frá því hann tók baukinn og þangað til hann sást hjá honum og skýrði frá, hvernig á honum stæði, en þetta atriði virðist ekki nægileg ástæða til að véfengja hans stöðuga framburð um verkn-aðarins tilgang og hvatir. Eftir þessum málavöxtum verður því ekki álitíð, að ákærði, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og með dómi gengnum við Reykjavíkurbæjar aukarétt 26. febr. þ. á. er dæmdur í 2×5 (daga) vatns og brauðs hegningu fyrir einfaldan þjófnað í fyrsta sinni, sé sannur að gefinni sök, og hlýtur hann því að dæmast sýkn af sóknarans ákærum, en þar sem hann þó með aðferð sinni hefur gefið réttvísinni nægilegt tilefni til málshöfðunar, getur hann ekki komizt hjá að borga

þann af lögsókninni leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanna hér við réttinn, 5 rd. til hvors um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, hefur á rekstri þess orðið mjög langur dráttur, og sér í lagi hefur staðið fjarska lengi á því ýtarlegra prófi, sem héraðsdómarinn eftir ályktun landsyfirréttarins frá 24. ágúst 1857 átti að taka málinu til ýtarlegri skýringar, en eftir kringumstæðunum virðist þó ekki öldungis næg ástæða til þess að láta þenna drátt varða héraðsdómaranum ábyrgðar, og því vitnast, að rekstur og meðferð málsins í héraði hafi ekki verið slík, að það geti valdið ábyrgðar. Við landsyfirrétttinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Guðlaugur Þórðarson, á af ákæru sóknarans í sök þessari sýkn að vera. Þó ber honum að borga þann af málinu löglega leidda kostnað, og þar á meðal til verjanda í héraði, málsfærslumanns J. Guðmundssonar, 3 rd. og til sóknara og svaramanns hér við réttinn, stúdents Jóns Árnasonar og málsfærslumanns J. Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 17. október

d ó m u r

í sökinni nr. 11/1859: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Jósepssyni Norðmann.

Í máli því, sem hér ræðir um, er Sigurður skóari Jósepsson, auknefndur Norðmann, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður verið dæmdur né sætt hegningu fyrir nokkurt lagaafbrot, ákærður fyrir hluttöku í þjófnaði, og er hann í héraðsdómi, sem kveðinn var upp fyrir aukarétti Eyjafjarðarsýslu 8. dag júnímánaðar, er leið, fyrir afbrot sitt dæmdur til að greiða 15 ríkisdali ríkismyntar til Hrafnagils fátækra sjóðs, en dómi þessum hefur því næst verið skotið til landsyfirréttarins af amtmanninum í Norðurumdæminu.

Eins og réttargjörðirnar votta, er það bæði með játningu hins ákærða sjálfs og öðrum atvikum í málinu fullsannað, að hann hafi verið með verzlunarþjón Bjarna Gunnarsen þá hina sömu nótt, er hann milli þess 25. og 26. júní f. á. stal 92 rd. frá Sveini ritstjóra Skúlasyni, og hafi, áður en hann framdi þjófnaðinn, fylgt honum að húsi því, er Sveinn ritstjóri Skúlason bjó í; enn fremur að hann hafi morguninn eftir felld grun á Bjarna Gunnarsen, þegar það barst um Akureyrarbæ og kom honum til eyrna, að um nóttina hefði verið stolið

peningum frá nefndum ritstjóra, og að hann þenna sama dag hafi farið til Gunnarsens og skorað á hann að hjálpa sér um peninga. Það hefur hann og játað, að hann hafi fengið samtals 20 rd. hjá Gunnarsen þannig, að hann fyrst fékk 10 rd., og þar næst aðra 10 rd. og það eftir að Gunnarsen var búinn að játa fyrir honum, að hann hefði stolið peningunum frá Sveini ritstjóra Skúlasyni. Á hinn bóginn verður að álíta það ósannað, gegn stöðugri neitun hins ákærða, að hann hafi fengið 2 rd. meira, eða 22 rd. alls, hjá Gunnarsen.

Þegar nú ræðir um eðli og saknæmi þessa athæfis frá hálfu hins ákærða, þá verður rétturinn að álíta, að engin gild rök séu komin fram fyrir því, að hinn ákærði hafi átt nokkra saknæma hlutdeild í þjófnaðinum áður eða um leið og hann var framinn; því að vísu er framburður ákærða í þessu efni óhreinskilnislegur og ósamhljóða, en eins og það að öðru leyti ekki virðist að hafa við neitt að styðjast, að hann hafi þegar hann fylgdi Gunnarsen til íbúðarhúss Sveins ritstjóra Skúlasonar haft nokkra vitneskju um, að hann (Gunnarsen) ætlaði að stela þar, þar eð álíta verður, eftir játningu Gunnarsens, að honum fyrst seinna hafi dottið þetta í hug, eins hefur hann og einlægt neitað því, að hann hafi séð eða vitað um þjófnaðinn meðan hann var framinn, án þess til þessa leiði önnur rök en sögusögn og ályktanir þess, er sjálfur drýgði þýfið (sic).

Þar á móti getur réttinum ekki betur virzt en að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í eftirfarandi

hlutdeild eða hilmingu í þjófnaði þeim, sem Gunnarsen hefur framið. Þjófshilmari er sem sé sá maður, er fær að eign sinni eða tekur á móti fé, sem hann veit eða hefur grun um að stolið sé, þegar þetta skeður í eigingjörnum tilgangi (*animo lucri faciendi*), og þetta hefur hinn ákærði eftir játningu sinni gjört. Að vísu hefur hann borið það fyrir sig, að tilgangur sinn hafi ekki verið sá að njóta góðs af hinu stolna fé, heldur sá að komast fyrir Gunnarsen, og gjöra sér það hægra að leiða sannleikann og sakleysi sitt í ljós, ef hann yrði bendlaður við málið, og í annan stað, að hann ekki hafi fengið peningana til eignar heldur til láns, en þessi framburður hins ákærða um tilgang sinn virðist ekki að geta komið til greina honum til réttlætningar; því eins og hann er í sjálfu sér með öllu ósennilegur, þar eð hver og einn frómlundaður maður, sem hefur almenna og fullþroskaða skynsemi, eins og álíta verður um hinn ákærða, varast að fjalla með eða fé nýta að nauðsynjalausu, eins og hér var, stolið fé, sem einmitt er hætt við að gjöri þann þjófsekan, sem í hendi hefur, eins kemur þetta í berustu mót-sögn við önnur orð og aðferð hins ákærða, sem einmitt lýsa vilja hans og tilraunum að hlífast við að ljósta þjófnaðinum upp um Gunnarsen, og hvað það snertir, að hinn ákærði hafi fengið peningana aðeins til láns, þá er þess fyrst að gæta, að hann — og það einmitt fyrst þegar hann meðgekk að hafa fengið peningana hjá Gunnarsen — gekkst við að hafa beðið hann um að hjálpa sér um pen-

ingana, og að hann kvaðst eiga meira hjá Gunnarsen, hvað eð ekki virðist að lúta að því, að hann hafi ætlað að greiða féð aftur heldur fá það upp í skuldakröfu sína, og þó svo hefði verið, *hlaut* það samt að vera ásetningur hans að fá það fé til eignar, sem hann tók til láns, eins og hvers annars manns, er fær peninga að láni, en sem hann (ákærði) grunaði og jafnvel vissi að stolið var, og þannig hafa gagn af stolnum peningum og nota annars glæp sér til hagsmuna. Viðvíkjandi því, að svo lítur út, sem hinn ákærði hafi átt bágt með að láta sér skiljast, að þetta athæfi hans væri óleyflegt og saknæmt, þá er þetta hans skilningsleysi eða misskilningur, ef nokkur væri, þess eðlis, að hann ekki getur leitt til sýknu hans.

Samkvæmt þessu verður rétturinn að álíta, að afbrot hins ákærða heyri beinlínis undir tilskip. 11. apr. 1840 § 22, en ekki, eins og héraðsdómarrinn álítur, undir § 23, og virðist hegning hans eftir lagagrein þessari, samanber tilskip. 24. jan. 1838 § 4, hæfilega metin til 15 vandarhagga refsingar, og þessu samkvæmt ber undirréttardóminum að breyta.

Að því leyti sem þess er getið í ástæðunum fyrir héraðsdóminum, að það megi álíta fullsannað, að assistent Bjarni Gunnarsen, sem áður er getið, hafi stolið 92 rd. nóttina milli þess 25. og 26. júní f. á. frá ritstjóra Sveini Skúlasyni, en hafi horfið eða líklega strokið úr landi í fyrra haust, og að hann þess vegna að svo stöddu ekki geti orðið dæmdur fyrir afbrot sitt, þá getur rétturinn að vísu engan

veginna álitið, að hvarf eða stök Gunnarsens hafi átt að hamla því, að hann væri dæmdur, þar eð stefna mátti honum eigi að síður á löglegan hátt, en af því þetta samt sem áður ekki hefur verið gjört og yfirvaldið ekki hlutast um, að höfðað væri mál gegn honum, þá verður rétturinn aðeins að áskilja réttvísinni rétt sinn óskertan gegn assistent Bjarna Gunnarsen.

Hvað málskostnað snertir, virðist héraðsdómurinn eiga óraskaður að standa, svo ber hinum ákærða, Sigurði Jósepssyni Norðmann, einnig að greiða allan þann kostnað, er leiðir af áfrýjun sakarinnar, og þar á meðal laun til sóknara hér við réttinn og verjanda 5 rd. til hvors um sig.

Viðvíkjandi meðferð málsins í héraði, þá hefur að vísu orðið mjög langur dráttur á því, en þar eð vitnisburða hefur verið leitað, sem gátu haft áhrif á málið, úr fjarlægum stöðum, þá virðist ekki með öllu full ástæða til þess að láta drátt þenna valda héraðsdómaranum ábyrgðar, og því vitnast, að meðferð og rekstur málsins í héraði eigi hafi verið slík, að það geti valdið undirdómaranum ábyrgðar.

Sókn og vörn hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Sigurður skóari Jósepsson, auknefndur Norðmann, á að sæta 15 vandarhagga refsingu. Gegn assistent Bjarna Gunnarsen geymist réttvísinni réttur sinn óskertur. Í tilliti til málskostnaðar ber héraðsdómurinn óraskaður að standa, svo ber einnig hinum ákærða, Sigurði Jósepssyni Norðmann,

að greiða allan þann kostnað, er leiðir af áfrýjun málsins, og þar á meðal laun til sóknara og svara-
manns hér við réttinn, málsfærslumanns Jóns Guð-
mundssonar og málsfærslumanns H. E. Johnsons,
5 rd. til hvors um sig. Dóminum að fullnægja undir
aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 17. október

d ó m u r

í málinu nr. 7/1859: Verzlunarfulltrúi M. J.
Mathiesen

g e g n

lyfsala Randrup.

(Hæstaréttardómur bls 409).

Máli þessu er þannig háttað, að í vetur, er var,
ákærði lyfsali A. Randrup kaupmann hér í bænum,
Mathias Jónsson, er nefnir sig Mathiesen, fyrir
það, að hann hafði til sölu ameríkanska olíu, og
var téður kaupmaður með politíréttardómi, gengn-
um í Reykjavík 17. febrúarmán., er seinast leið,
dæmdur fyrir sölu þessa í 2 rd. sekt til Reykja-
víkurbæjar fátækra sjóðs og til að greiða kær-
and-
anum 3 rd. í málskostnað, auk þess að þær 12
flöskur af ameríkanskri olíu, er hann átti eftir
óseldar, voru dæmdar upptækar, og skyldi andvirð-
ið tilfalla téðum fátækra sjóði, en dómi þessum hef-
ur áminntur kaupmaður Mathias skotið til lands-

yfirréttarins og krafizt þar, að hann verði dæmdur sýkn af ákærum klagandans m. m.

Undirréttarins dómur er nú byggður á þeirri skoðun, að ameríkönsk olía sé reglulegt lyf, er eigi verði notað til annars en lækninga, en öll lyfsala á Íslandi sé með cancellibréfi frá 16. sept 1797 bönnuð öllum öðrum en lyfsölum einum, en í þessu tilliti ber að geta þess, að þó í áminnztu cancellibréfi sé sagt, að öll lyfsala hér á landi skuli vera bönnuð öðrum en lyfsölum og lyfin skuli vera gjörð upptæk og hæfilegar sektir við liggja, ef út af sé brugðið, eins og ákveðið sé í konungsbréfi fyrir Norveg 17. jan. 1783, þá hefur þó cancellibréf þetta ekki lagagildi, eins og cancellið þá og engan myndugleika hafði til að útvíkka til Íslands lög þau, er komu út fyrir Danmörk og Noreg, heldur er bréf þetta að skoða sem skoðun cancellísins um málefnið, er dómstólarnir því ekki eru bundnir við að fylgja fremur en þeir mættu álíta, að hún væri á lögum byggð, og hvað sér í lagi áhrærir áminnzt kgsbréf, þá er það aðeins gefið fyrir Norveg, en ekki fyrir Ísland, eins og það og eigi hefur verið þinglesið hér á landi. Þegar nú þessu næst er gætt að því, að álíta verður, að draguistar, eins og hinn stefndi hefur sjálfur játað, og materialistar í Danmörku megi selja ameríkanska olíu, þó að líkindum eigi í smáskömmtum, samkvæmt tilskip. 19. nóv. 1687, laugsart. 10. júní 1693 m. fl., að þessi lagaboð enn fremur ekki hafa ætlað sér að skerða einkaréttindi þau, sem lyfsölum í Danmörku upphaflega voru veitt, heldur aðeins að gefa þeim

nákvæmari takmarkanir, að loksins lyfsalarnir hér á landi, sem fengu réttindi sín fyrst eftir að hin greindu lagaboð voru komin út, í öllu falli ekki hafi getað fengið meiri réttindi en lyfsalarnir í Danmörku höfðu um sama leyti og þeir fengu sín, hvar af beinlínis flýtur, að réttindi lyfsalanna á Íslandi hljóti að takmarkast af áðurnefndum lagaboðum á sama hátt sem réttindi lyfsalanna í Danmörku, þar sem löggjöfin á hinn bóginn *hér á landi* engan mun gjörir á kaupmönnum, meðal hverra draguistar og materialistar verða að teljast, svo að hver kaupmaður *hér* má verzla með hvern þann kaupeyri, er hann vill, og aðrir ekki hafa neitt einkaleyfi fyrir, né heldur bindur þá neinum sérstaklegum varúðarskilmálum, þá verður eigi séð, að áfrýjandinn, þó hann seldi áminnzta olíu eða hefði hana á boðstólum í téðum flöskum, hafi gjört sig sekan í ólöglegri verzlun eða brotið móti einkaleyfi lyfsalanna hér á landi, og það því síður, sem það má álíta víst, að kaupmenn hér á landi, bæði fastakaupmenn og lausakaupmenn, hafa hingað til verzlað með olíu þessa á flöskum ákærulaust og álitid sér það leyfilegt. Samkvæmt þessu ber því að dæma áfrýjandann sýknan fyrir ákærum kærands, og virðist málskostnaður fyrir báðum réttum eigi að falla niður, en laun málsfærslumanns hins stefnda, er fengið hefur gefins málsfærslu við landsyfírréttinn og sem ákvarðast til 10 rd., ber að greiða úr opinberum sjóði.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál við landsyfírréttinn vottast, að málsfærslan hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Áfrýjandinn, kaupmaður Mathias Jónsson Mathiesen, á fyrir ákærum hins stefnda lyfsala, A. Randrup, í þessu máli sýkn að vera. Málskostnaður fyrir báðum réttum á að falla niður. Í málsfærslulaun bera hinum skipaða svaramanni hins stefnda, málaflutningsmanni Jóni Guðmundssyni, 10 rd., er greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 17. október

d ó m u r

í málinu nr. 6/1859: Niculás Jónsson

g e g n

Runólfi Jónssyni.

Með landsyfirréttarstefnu frá 10. maí þ. á. áfrýjar Niculás Jónsson á Norðurkoti í Vogum auka-réttardómi Reykjavíkurbæjar frá 6. maí f. á. út af skuldakröfu, sem hann kveðst eiga til að telja í dánarbúi Dannebrogsmanns Jóns heitins Snorrasonar, að upphæð 264 rd. 64 sk., auk 18 rd. og 12 sk., sem hann eigi heimtu á fyrir aðhjúkrun á Jóni heitnum, meðan hann lá banaleguna, og fyrir útför hans, en með téðum dómi er aðalkröfu áfrýjandans hrundið og aðeins síðari krafan tekin til greina, en málskostnaður er látinn falla niður.

Aðalskuld sú, sem hér ræðir um, er svo undir komin, að Jón heitinn Snorrason, sem andaðist

þann 14. maí 1856, var, eftir því sem þar að lútandi er í ljós leitt, frá haustnóttum 1845 til haustnóttanna 1849 til húsnæðis og framfærslu hjá áfrýjandanum, og telur hann sér bera fyrir það 100 rd. um árið, og þar sem hann aðeins hafi fengið upp í það 135 rd. 32 sk., standi nú eftir ógoldnir 264 rd. 64 sk., auk þeirra tilgreindu 18 rd. 12 sk. út af aðhjúkrun á Jóni heitnum í banalegunni og tilkostnaði við greftrun hans eða til samans 282 rd. 76 sk.

Það er fullsannað, að Jón heitinn Snorrason var á fæði og forsorgun áfrýjandans í þau að framan tilgreindu 4 ár, en það er þar á móti ekki komið neitt fram um það, hvað áfrýjandinn hafi átt að fá í árlegan forlagseyri með Jóni heitnum og ekki heldur um það, hvað hann hafi verið búinn að borga áfrýjandanum með sér, nema það, sem áfrýjandinn sjálfur hefur um það sagt og nú var talið, því í skjölum Jóns heitins fannst ekkert þessu til upplýsingar og enginn samningur milli þeirra um þetta atriði. Að vísu má álíta það sannað, að Jón heitinn hafi ekki til fulls verið búinn að borga áfrýjandanum fyrir sig, þegar hann fór frá honum, því nokkur vitni hafa borið, að áfrýjandinn hafi krafist Jón um borgun eftir það, enda árinu áður en hann dó, en engin af vitnunum hafa þó heyrt, hvað mikið stæði eftir ógaldið né heldur hvað Jón hafi átt að borga eða væri búinn að borga áfrýjandanum fyrir veru sína hjá honum, en í annan stað er það sannað, að Jón heitinn lét, meðan hann lá banaleguna, skrifa bréf undir sínu nafni manni, sem hann átti hjá, og bað hann að

borga áfrýjandanum 100 rd., af því hann, eins og í bréfinu er að orði kveðið, mundi standa fyrir útför sinni og af því hann ætti meira hjá sér.

Það er nú að sönnu ekki fullljóst, hvort að þessir ávísuðu 100 rd. fullnægðu algjörlega skuld Jóns til áfrýjandans, en eftir því sem orðin liggja fyrir og næst liggur við að skilja þau, virðist þó næst að álykta, að sú hafi verið meining Jóns heitins, þar sem hann auglýsilega ætlast til, að nokkuð af þessum peningum skyldi ganga til útfararkostnaðar síns, en hitt í skuldina, og hafi, eins og líkindi eru til, ekkert upphaflega verið ákveðið milli Jóns og áfrýjandans um það, hvað mikið Jón ætti að gefa með sér, verður það einnig vel skiljanlegt, þó Jóni heitnum kynni að hafa þótt framfærslan á sér vera þannig fullborguð, en áfrýjandanum þar á móti ekki, af því hann hafi gjört ráð fyrir hærri borgun en Jón ætlaðist til; en hvað sem þessu líður, virðist það þó auðsætt, að áfrýjandinn, þegar svona stendur á, hljóti að vera skyldur til að sanna, hvað honum hafi borið fyrir framfærslu á Jóni heitnum í þau 4 ár, sem hann var í brauði hans, en það hefur hann ekki gjört; því þó 100 rd. um árið út af fyrir sig, eftir kringumstæðunum, geti álitizt hæfilegt og ef til vill enda sanngjörn borgun, liggur þó ekki í því atriði nein sönnun fyrir því, að hann eigi heimtu á svo miklu, né því, að um svo mikið hafi verið samið, ef samningur annars átti sér stað, þar sem tengdir voru á milli Jóns og áfrýjandans, og hliðsjón af þessu atriði því gat haft áhrif á borgunarupphæðina og meiri miðlun

orðið á en ef við vandalausar hefði verið að skipta, og hvað sögusögn áfrýjandans um það, hvað hann hafi fengið hjá Jóni heitnum fyrir framfærsluna, snertir, hlýtur það atriði að koma til greina honum í óhag, að hann, eins og sannanir eru komnar fyrir, fór með öðrum manni og án þess að kalla aðra til í hirzlur Jóns heitins eftir hann látinn og fjallaði um bréf hans og pappíra, án þess að hafa til þess umboð eða heimild; því þegar það athugast, að það er ómótmælt borið fram af hálfu innstefnda, að sá, sem var með áfrýjandanum að skoða skjöl Jóns heitins, hafi fyrir sér kannast við að hafa þá tekið og brennt ýms bréf frá sér til Jóns heitins, og enginn var annar en hann og áfrýjandinn við skoðun skjalanna, getur það vel hugsast, að eitthvað hafi farizt af búsins skjölum, er skýrt hefðu getað málið, og því virðist ekki ástæða til að taka vararéttarkröfu áfrýjandans, að hann megi vinna eið að því, að hann hafi ekki fengið hjá Jóni heitnum aðra eður meiri borgun en hann hefur sagt, til greina. Eftir þessum málavöxtum verður landsyfirrætturinn að fallast á þau úrslit málsins, sem orðin eru í héraði, og ber því undirrættarins dóm að staðfesta. Málskostnaður við landsyfirrættinn virðist eftir kringumstæðunum eigi að falla niður.

Því dæmist rétt að vera :

Undirrættarins dómur á óraskaður að standa. Það ídæmda greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 24. október.

d ó m u r

í málinu nr. 4/1859: Þórður Ólafsson

g e g n

prestsekkju Sesselju Ísleifsdóttur.

Bóndinn Þórður Ólafsson á Steinholti, sem er kirkjuförð frá Stóranúpi, hefur áfrýjað til landsyfirréttarins dómi, gengnum við héraðsrétt í Árnessýslu þann 30. októberm. í fyrra, er skyldar hann til að standa upp frá téðri jörðu í fardögum 1859 með alla búslóð sína fyrir hinni innstefndu, prestsekkjunni Sesselju Ísleifsdóttur, undir 2 rd. sekt fyrir hvern dag, er hann eftir seinasta fardag 1859 óhlýðnast þeim dómi; en málskostnaður er látinn falla niður.

Penna dóm sinn og rétt hinnar stefndu til að komast á fyrrnefnda kirkjuförð, er liggur undir prestakallið eða prestsetur það, er maður hennar þjónaði, þegar hann dó, hefur undirdómarinn byggt á kgs. bréfi 5. júní 1750 og virðist sem það sé með fullum rökum gjört, því nefnt kgs. bréf ákveður 1. og 2. og 3. grein: að prestsekkjan megí kjósa sér hverja þá jörðu til ábúðar, er hún vill, af þeim er undir prestakallið liggi, án þess að nefna með einu orði, að ábúandinn hafi nokkurn rétt til að setja sig móti því; því þann rétt hefur löggjafinn aðeins í 5. gr. — er hljóðar um það, hvernig fara skuli fyrir prestsekkjunni, þegar engin jörð liggur undir prestakallið eður næstu prestaköll — áskilið ábú-

andanum, ef hann sjálfur á jörðina eður hefur búið á henni yfir 20 ár og setið hana vel, og virðist auðsætt af þessari seinustu grein, að það eigi getur stöðað leiguliðann gegn prestsekkjunni, þó hann hafi keypt sér lífsábúðarrétt af húsbóndanum, því hann er eigi að síður skyldur til að standa upp, en ekkjan á þá að endurgjalda honum festuna, og af þessu leiðir því beinlínis, að þó áfrýjandinn sé búinn að búa á ábýlisjörðu sinni yfir 20 ár og hafi setið hana vel, getur það í þessu efni ekki stöðað hann, þegar ábýlisjörð hans liggur undir lénskirkju. Og þó menn nú vildu leggja þann skilning í tilskipun 15. maí 1705 § 6, að hún heimilaði leiguliðum þeim, er búa á lénskirknajörðum, rétt til að búa þar, meðan þeir stæðu í skilum og sætu jörð sína vel, virðist það þá á hinn bóginn auðsært, að áminnzt kóngsbréf, sem er yngra, hlýtur að hafa gjört hér frá undantekningu, þegar prestsekkjur þurfa jarðnæðis með, og sama er um það, að þetta kgs.bréf, sem er sérstaklegt fyrir prestsekkjur, ekki getur álitizt úr lögum numið með tilsk. 22. júlí 1791, því hún er almennt lagaboð um leiguliða yfir höfuð. Þegar áfrýjandinn fer því fram, að áminnzt kgs.bréf aldrei geti álitizt að heimila prestsekkjum annan eða meiri rétt en að beneficiatus byggi þeim öðrum fremur þá kirkjujörð, sem þær helst kjósa sér til abúðar, svo framarlega sem hann á annað borð geti byggt hana nokkrum, það er að skilja, sé jörðin laus eður verði losuð á löglegan hátt, þá gefa orðin í lagaboðinu enga ástæðu til að taka þau í svo þröngum skilningi, og sú takmörkun

getur ei heldur staðizt með áður áminnztri ákvörðun í 5. grein, þar sem sagt er, að leiguliðinn, þó hann hafi goldið festu fyrir jörðina, skuli eigi að síður skyldur til að standa upp fyrir prestsekkjunni, en ábúendum á bændajörðum getur eigi borið minni réttur gegn prestsekkjum en leiguliðum á jörðum þeim, er liggja undir lénskirkjur, og ætlaðar eru prestastéttinni til viðurværis; það virðist ekki þurfa að taka það fram, að þó alþingistilskipunin tali um leiguliða, er hafi lífsábúð á kirkjujörðum, þá hefur hún þar fyrir enga breytingu gjört á rétti þeim, sem prestsekkjum er heimilaður í kgs.bréfinu 1750, því bæði er tilgangur hennar ekki sá að breyta löggjöfinni um ábúðarrétt leiguliða, heldur byggir hún ákvarðanir sínar á hinni gildandi löggjöf um það efni, og líka mætti segja með rökum, að leiguliðar á lénskirkjujörðum hefðu yfir höfuð að tala lífsábúðarrétt, þó þeir yrðu að standa upp fyrir prestsekkjum, ef þær þyrftu á að halda. Að kgs.bréfið sé aðeins gefið fyrir Hólastipti er eigi heldur rétt, því eins og það er oft og einatt í öðrum lögum, að lagaákvarðanirnar sjálfar (pars legis dispositiva) fara öðru og meiru fram en tilgangur löggjafans, eins og hann kemur fram í innganginum til lagaboðsins, virðist að útheimta, án þess þær missi við það helgi sína eða gildi sitt, eins getur það heldur ei komið til greina, þó löggjafinn í innganginum til konungsbréfsins 5. júní 1750, sem þó er vafamál, virðist einkum að hafa Hólastipti fyrir augum, þegar þó ákvarðanir þess, eins og þær gjöra, ná til alls landsins og gilda því

eins fyrir það gamla Skálholtsstípti, og þó bréfið aðeins hefði verið sent biskupinum á Hólum, þá hefði það ekkert tiltökumál verið, þar prentsmiðjan þá var þar og biskupinn átti að láta prenta það.

Að því leyti hin innstefnda hefur krafizt þess hér við réttinn, að áfrýjandinn yrði dæmdur til að greiða henni skaðabætur eftir óvilhallra dómkvaddra manna mati, sem og að hann yrði dæmdur í málskostnað í héraði, þá geta þessar kröfur hennar þegar af þeirri ástæðu ekki komið til greina að héraðsdóminum frá hennar hálfu ekki hefur verið gagnstefnt.

Eftir því, sem þannig er tilgreint, ber undirréttdóminn að staðfesta, þar á móti ber áfrýjandanum eftir þessum málalokum að greiða hinni stefndu í málskostnað fyrir yfirdóminum 30 rd.

Laun til hins skipaða málsfærslumanns áfrýjandans við landsyfirrétttinn, sem metast til 10 rd., eiga að greiðast úr opinberum sjóði.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vottast, að meðferð þess í héraði hefur verið lögmæt og málsfærslan hér við réttinn forsvaranleg.

Áfrýjandinn hefur krafizt, að nokkur svigurmæli, sem málsfærslumaður hinnar stefndu hefur haft um áfrýjandann, yrðu dæmd dauð og marklaus og að hann yrði sektaður fyrir þau, en svigurmæli þessi virðast þó ekki svo svæsin, að þessi réttarkrafa geti til greina komið.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Í málskostnað við landsyfirréttinn greiði áfrýjandinn hinni innstefndu 30 rd. Málsfærslumanni H. E. Johnsson bera 10 rd. í málsfærslulaun, sem borgist úr opinberum sjóði.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 5. desember

d ó m u r

í málinu nr. 10/1859: Hreppstjórnir í Holta- og Landmannahreppum.

g e g n

Runólfi hreppstjóra Nikulássyni m. fl.

Í máli þessu hafa hreppstjórnir í Holta- og Landmannahreppum í Rangárþingi ákært Runólf hreppstjóra Nikulásson á Bergvaði og tvo aðra nafngreinda búendur í Hvolhreppi fyrir það, að þeir hafi sumarið 1857 í heimildarleysi veitt fugl og silung í afréttum þeirra, en með héraðsdómi, gengnum í Rangárþingi 21. sept. 1858, eru hinir ákærðu dæmdir sýknir fyrir ákærum sækjendanna.

Hinir stefndu hafa játað, að þeir að vísu áminnzt sumar hafi farið til veiða upp í svokölluð Fiskivötn, en jafnframt borið fyrir, að þau liggi ekki í afrétti áfrýjendanna, eins og þeir þó hafa farið

fram á, og því til sönnunar lagt fram nokkur skjöl, sem kveða á um merki og örnefni og eiga að sýna það, að nefnd Fiskivötn liggi í afrétti þeirra.

Þar eð nú enginn áreiðanlegur dómur verður felldur í máli þessu án þess áreið sé gjörð á staðinn eður afstöðumálverk framlagt, er sýni takmörk afréttarlands áfrýjendanna, hvar hin áminnztu Fiskivötn liggi og eins hin tilvitnuðu merki og örnefni, samkvæmt N.L. 1-16, tilskip. 11. júlímán. 1800, gr. 20 og tilskip. 31. marz 1719, og málið ekki heldur að öðru leyti virðist upplýst samkvæmt tilskip. 15. ágústm. 1832, 10. gr. samanber 13. gr., hlýtur, samkvæmt aðalkröfu áfrýjendanna, héraðsdómurinn að dæmast ómerkur og málinu heimvísast til nýrrar og löglegrar meðferðar og dómsáleggingar þessu samkvæmt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á ómerkur að vera og málinu heimvísast til nýrrar og löglegrar meðferðar og dómsáleggingar í héraði.

Th. Jónasson.

Árið 1859, hinn 5. desember

d ó m u r

í málinu nr. 5/1859: Sameigendur Laugarness og Kleppsjarða

g e g n

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

Með landsyfirréttarstefnu frá 10. maí þ.á. áfrýja kaupmennirnir Th. Jonsen, H. Johnsen, sniðkari

O. Guðjónsen, tómthúsmaður G. Þórðarson og J. Zoega, sem forstöðumenn sameigendanna að Laugarness og Klepps-jörðum, dómi, sem genginn er við Gullbringu og Kjósarsýslu héraðsrétt þann 12. nóv. næstl. ár, í máli, sem eigandi laxveiðarinnar í Elliðaánum, kaupmaður H. Th. Thomsen í Reykjavík, hafði í héraði höfðað með lögbanni frá 12. maí 1858 út af beitu (skelfisks) töku í Elliðaárvognum milli Gelgju- eða Geldingatanga að vestan og Árbæjarhöfða að austan og vognum þar fyrir innan, og var með téðum héraðsréttardómi lögbannið gegn beitutökunni staðfest og eiganda laxveiðarinnar í Elliðaánum dæmdur einkaréttur til beitutekju og allrar fiskveiði á því umgetna svæði, en málskostnaður látinn falla niður; og hafa nú aðaláfrýjendurnir hér við réttinn gjört þá aðalréttarkröfu, að héraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur og lögbannið frá 12. maí 1858 felld úr gildi, en krafizt til vara, að héraðsdóminum verði þannig breytt, að lögbannið frá 12. maí 1858 verði felld úr gildi, en Klepps-jörðu dæmdur beitutökuréttur fyrir sínu landi, allt inn að Marklæk eða Merkjalæk, eða að eigendur þeirrar jarðar, áfrýjendurnir, verði frídæmdir fyrir kærnum og kröfum hins stefnda. Að öðru leyti hafa þeir einnig krafizt, að hinn stefndi, sem hefur gagnáfrýjað héraðsdóminum, verði skyldaður til að greiða þeim í skaðabætur 150 rd., eða það, sem óvilhallir, dómkvaddir menn meti, og málskostnað með 50 rd.

Gagnáfrýjandinn hefur þar á móti krafizt, að þau af aðaláfrýjendunum við landsyfirréttninn fram

lögðu gögn og upplýsingar, nefnil. áreiðargjörð með afstöðuupppdrætti og þar að lútandi vitnaleiðslu frá 14. júní þ. á. svo og nótarialgjörð frá 15. s. m., verði dæmd ógild og héraðsdóminum breytt á þá leið, að aðaláfrýjendurnir verði dæmdir til að borga 200 rd., eða það, sem nægilegt mætti virðast fyrir allan þann kostnað, umstang og fyrirhöfn, sem þessi málssókn hafi bakað honum, en að héraðsdómurinn að öðru leyti verði staðfestur.

Hvað þá fyrst aðaláfrýjendanna ómerkingarkröfu snertir, er hún fyrst og fremst byggð á því, að lögbannið frá 12. maí 1858, sem að framan er tilgreint, fari fram á allt annað en aðaláfrýjendurnir gjöri kröfu til, því þeir hafi ekki farið fram á að veiða krækling á því umrædda svæði í Elliðaárvognum, heldur, eins og þeir að orði kveða, að taka hann, kraka og losa hann fyrir sinnar eða Kleppsjarðar landi, allt inn að Marklæk eða Merkjalæk, með skóflum, hrífum og öðrum verkfærum, og stefni því lögbannið bæði að takmörkun og tegund að öllu öðru er tilefni hafi fyrir gagnáfrýjendur verið til að banna, og hér við bætist, að gagnáfrýjandinn hafi ekki upphaflega í héraði, eins og hann hefði átt að gjöra, lagt fram afstöðuupppdrátt yfir það svæði í Elliðaárvognum, sem lögbannið er miðað við.

Hvað fyrri ómerkingarástæðuna snertir, getur landsyfirrætturinn ekki betur séð en að takmörk þrætunnar, að því leyti sem kröfur aðaláfrýjendanna og gagnáfrýjandans koma í bága hver við

aðra, séu einmitt hin sömu, því það verður að álíta sannað, að Marklækur eða Merkilækur sá, sem aðaláfrýjendurnir miða rétt sinn við, sé fyrir innan Gelgju- eða Geldingatanga að vestanverðu í Elliðaárvognum, enn fremur að Gelgju- og Geldingatangi, sem eftir hinum framlagða afstöðuupphætti er sá eini tangi, sem til er að vestanverðu með Elliðaárvognum og gagnvart Árbæjarhöfða að austanverðu, hljóti að vera einn og hinn sami tangi, án þess það geti til greina komið, að Gelgju-tangi sé hið eldra, og að því leyti hið réttara nafn, því síður sem aðaláfrýjendurnir sjálfir í málinu auk afsalsbréfs konungs hafa gjört það skiljanlegt, hvernig hitt orðið, Geldingatangi, er undir komið, og loksins, að lögbann gagnáfrýjandans innibindur allt það svæði fyrir Kleppslandi, sem hann í máli þessu álitur aðaláfrýjendunum óheimilt til hvers konar veiði, en þótt lögbannið þar að auki nái yfir stærra svæði en aðaláfrýjendurnir telja til réttinda á, þá getur slíkt í sjálfu sér ekki valdið því, að lögbannið eða málið fyrir það verði ónýtt, því það er eðlilegt hverju lögbanni, og þá einnig því, sem hér ræðir um, að menn með því, sé til þess lögleg ástæða, gjöri sig óhulta fyrir ágengni annarra, og gagnáfrýjandinn álitur, að hún sé fólgin í því, að aðaláfrýjendurnir, eins og líka er fullsannað, hafi leyft mönnum beitutöku á nokkrum hluta þess svæðis, er hann eignar sér einum alla veiði og öll réttindi á. Landsyfirrætturinn getur heldur ekki álitnið skoðun aðaláfrýjendanna um teg-

und þrætunnar í sjálfu sér annað en misskilning á danska orðinu „musklingefangst“, sem við er haft í lögbanninu, þar sem það þó virðist auðsætt, að þetta orð innibindi eða tákni kræklingstekju á því umrædda svæði með hverju helzt móti eða aðferð, sem við er höfð, og því einnig þá veiðiaðferð, sem aðaláfrýjendurnir þykjast eiga heimtu á með hrífum, skóflum og þvílíkum verkfærum, og hvað hina síðari ómerkingarástæðu snertir, að afstöðuuppdráttur ekki hafi þegar í upphafi málsins í héraði verið lagður fram í málinu, þá er þess að gæta, að eins og aðaláfrýjendurnir ekki hafa áfrýjað hér-aðsdómarans hér að lútandi úrskurði, þannig einskorðar tilsk. 11. júlí 1800 § 20, sbr. canc. bréf 16. marz 1799, skyldu hlutaðeigenda til þess að leggja fram afstöðuuppdrátt yfir höfuð að tala við yfirréttinn, sem ekki getur gengið á þrætustaðinn, smbr. tilsk. 25. janúarm. 1805, 27. gr.

Af þessari ástæðu, sem og af því, að sá hér um ræddi uppdráttur var seinna lagður fram við hér-aðsréttinn, áður en málið gekk í dóm, getur eigi heldur þessi ómerkingarástæða til greina komið, því að vísu hafa aðaláfrýjendurnir véfengt réttargildi afstöðuuppdráttarins, einkum af því að hann ekki hafi verið tekinn á þeim tíma, sem ákveðinn var, um hádegisbil, en þar eð tíminn, eins og orðin liggja fyrir, ekki var nákvæmar tiltekinn en svona, virðist það auðsætt, að aðaláfrýjendurnir gætu gjört ráð fyrir, að réttargjörð þessi löglega og eftir mállyzkunni gæti dregizt til þess tíma, sem hún fór fram, kl. 1½, og hér við bætist, að það verð-

ur að álíta sannað, að dómarinn hafi komið til staðar rétt í því umboðsmaður áfrýjendanna fór í burtu, sjá skjalið nr. 5 í réttargjörðunum. Málið ber því að dæma í aðalefninu.

Réttargjörðirnar bera með sér, að faðir gagn-áfrýjandans, kaupmaður D. Thomsen, öðlaðist konunglegt afsalsbréf fyrir laxveiðinni í Elliðaánum þann 11. desemberm. 1853, og segir þar svo, að honum sé heimiluð og afsöluð laxveiðin í Elliðaánum frá svokölluðum Stórhyl við Árbæ og út fyrir ármynnið í voginn milli Árbæjarhöfða og Gelgju-
eða Geldingatanga með öllum þeim réttindum, sem fylgt hafa veiðinni frá gamalli tíð, enn þá fylgi og með réttu eigi að fylgja. Að vísu er hér einungis beinlínis talað um laxveiði í ánum og út í voginn út að þeim tilgreindu örnefnum Gelgjutanga og Árbæjarhöfða, sem eins og afstöðuuppdrátturinn, sem fram er lagður, sýnir og áður er sagt, eru sinn hvoru megin við voginn, en það er jafnframt leitt í ljós og sannað með hinum framlögðu uppboðs-skilmálum fyrir laxveiðinni, að þetta var meðan veiðin var konungseign, og því svo lengi sem menn vita til, skilið á þá leið, að þeir, sem tóku laxveiðina á leigu, ættu rétt á því að banna á því umrædda svæði hvers konar veiði (og undir veiði innibínt sú hér umrædda kræklingstekja, þó hún ekki fari fram í netum eða á öngli, sem aðaláfrýjendurnir virðast einungis að kalla veiði), augsjáanlega af þeirri ástæðu, að það var álitid að spilla veiðinni með því að fæla laxinn frá því að ganga upp í árnar, og þar sem þessi skoðun og skilningur á

málinu átti sér stað og þetta gekkst við, meðan konungur átti veiðina (sjá t. a. m. Ltr. F í undirréttargjörðunum, þannig hlýtur hið sama ennþá að eiga sér stað, þar sem veiðirétturinn í ánum var seldur með öllum þeim kjörum og kostum, sem honum voru samfara, meðan konungur átti hann, og að þessu leyti kemur það því ei til greina, hvort Kleppsjarðarland nær að eða inn fyrir Gelgju-eða Geldingatanga, því hvort sem er má eigandi jarðarinnar eigi fremur nú en áður viðhafa nokkra veiði, eða aðhafast neitt það, sem spillt geti veiðinni í ánum, af því þetta var bannað, meðan konungur átti veiðina, enda verður ekki annað álitid en að aðaláfrýjendurnir eigi ósannað, að Kleppsjarðarland nái svo langt inn eftir með Elliðaárvognum, eins og þeir hafa farið fram á, sum sé inn að Merkilæk eða Marklæk, sem fellur, eins og afstöðu-uppdrátturinn sýnir, í vögin vestanvert skammt frá sjálfu ármynninu, því þingvitni það, sem aðaláfrýjendurnir hafa lagt fram við landsyfirréttninn, er svo vaxið, að það getur ekki til greina komið; því hvorki var gagnáfrýjandi né neinn fyrir hans hönd viðstaddir, meðan það var tekið, og svo fór vitnaleiðslan einnig fram á allt öðrum stað en tekið var til í stefnunni, og þess var heldur ekki getið í henni, að leyfisbréf væri fengið til slíkrar vitnaleiðslu, enda hefur gagnáfrýjandinn gjörsamlega mótmælt því og stefnt því til ómerkingar og sömu leiðis nótarialskýrslu þeirri viðvíkjandi landamerkjum milli Klepps og Bústaða, sem fram er komin hér við réttinn, sem heldur ekki er eiðfest,

þar sem notarius sem slíkur ekki getur tekið eið af vitnum, og þannig verður ekkert byggt á þessum skjölum.

Eftir þessum málavöxtum hlýtur landsyfirrætturinn að fallast á skoðun undirdómarans í málinu, og ber því héraðsdóminn, hvað lögbannið gegn beittökunni á því ofanefnda svæði áhrærir, að staðfesta, og eins hvað málskostnað í héraði snertir.

Krafa gagnáfrýjandans um skaðabætur getur þegar af þeirri ástæðu eigi komið til greina, að hann eigi hefur sannað, að aðaláfrýjendurnir hafi gjört honum nokkurt fjártjón.

Hvað málskostnað við landsyfirrættinn snertir, virðist að aðaláfrýjendurnir eftir málalyktum hér við réttinn ekki geti komið hjá að greiða hann gagnáfrýjandanum, og virðist upphæðin hæfilega ákveðin til 30 rd. r.m.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á óraskaður að standa. Málskostnað við landsyfirrættinn borgi aðaláfrýjendurnir gagnáfrýjandanum með 30 rd. ríkismyntar.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 12. desember

d ó m u r

í sökinni nr. 13/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Rósu Jónsdóttur úr Eyjafjarðarsýslu.

Í máli þessu er Rósa Jónsdóttir úr Eyjafjarðarsýslu, sem komin er yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður sætt ákærum eða hegningu fyrir lagaafbrot, ákærð fyrir þjófnað, og er hún í héraðsdómi, sem genginn er í Eyjafjarðarsýslu 8. dag júlím. er leið, dæmd til að sæta 10 vandarhagga refsingar (sic) fyrir afbrot sitt, og að greiða allan kostnað, er löglega leiðir af málinu, en dómi þessum er að ósk hennar skotið til yfirdómsins.

Þess skal fyrst getið um tilbúning máls þessa, að eigi verður séð, að dómurinn hafi gætt þess að leita viðurkenningar hinnar ákærðu á hinum framlögðu vottorðum um aldur hennar og fyrri breytni, né heldur gefið henni kost á að færa frekara sér til afsökunar, áður dómur gekk í málinu, en það, er talsmaður hennar tilgreindi, en þetta virðist þó, eftir því sem hér á stendur, eigi að vera þvílíkir gallar, að dæma beri héraðsdóminn sökum þeirra ómerkan eður að leita nýrra upplýsinga í því efni, sem líka hlyti að valda löngum drætti á málinu, því þó vottorðið um aldur hinnar ákærðu og sögu-sögn hennar beri ekki nákvæmlega saman, þá er hún þó eftir hvoru tveggi yfir lögaldur saka-

manna; framburður hennar um breytni sína og vottorðið um það efni eru samhljóða, og rétturinn getur ekki heldur séð neinar líkur til, að hún hefði getað fært sér frekara til málsbóta en fram er komið.

Einnig ber að geta þess, að dómsgjörðirnar eru eigi með öllu ritaðar í réttu formi, en þó eigi svo, að það geti valdið málsins frávisun frá yfirdóm-inum.

Hvað málsefnið sjálft snertir, þá er það með játningu hinnar ákærðu og öðrum gögnum, eins og dómsgjörðirnar bera með sér, fullsannað, að hún hafi sumarið 1857 tekið heimildarlaust til eignar nálægt 4 pund frá samþjóni sínum, Tómasi Egilssyni á Saurbæ, af ull þeirri, er hann átti og breidd var til þurrs, og síðan borgað með henni skuld, er hún var í við húsmóður sína, Rósu Egils-dóttur. Hefur ull þessi verið virt á 1 rd. 72 sk.

Þetta afbrot hinnar ákærðu, sem að vísu skoðað út af fyrir sig hefur á sér öll þjófnaðar einkenni, hefur héraðsdómarinn heimfært undir tilskipun 11. apr. 1840 1. gr., samanber tilsk. 24. janúar 1838 4. gr., en þar eð hin ákærða hefur af *sjálfsdáðum*, bæði áður en rannsókn var hafin gegn henni, og án þess hún hefði neina *vissu* um, að hún yrði hafin, eða henni væri alvarlega *hótað* með henni, ekki aðeins gengizt við yfirsjón sinni, heldur einnig greitt fé það aftur, er ~~hún~~ tók, fær yfirdómurinn eigi séð betur en að afbrot hinnar ákærðu samkvæmt hlutarins eðli og grundvallarreglum hegningarlaganna, einkum hinna yngri, sjá tilsk. 15.

aprílm. 1840, 4. og 5. gr. og 26. marzm. 1841, 8. gr. (samanber tilskip. 11. aprílm. 1840 5. gr., þar sem hreinskilnisleg játning og fúsleiki að bæta þeim skaðann, sem stolið er frá, *eftir* að rannsókn er hafin, aðeins er látin lina hegninguna innan takmarka þeirra, sem ákveðin eru í 1. gr.) beri eigi að heimfæra undir téða lagagrein, og þótt sjá megi af réttargjörðunum, að hin ákærða hafi ját- að afbrot sitt og greitt féð aftur mestmegnis af ótta fyrir rannsókn og hegningu, þá getur þetta ekki komið henni til skaða.

Þess ber enn fremur að gæta, að afbrot hinnar ákærðu, sökum þess að það, sem hún tók, aðeins voru smámunir, virðist fyllilega geta heimfærzt undir *grundvallarregluna* í tilskip. 11. aprílm. 1840 30. gr., sem sýnist hér á landi hljóta að ná til þess, er lög vor kalla hvinnsku, sem hin ákærða aðeins hefur gjört sig seka í, af því meðvitund manna hér á landi vakir og hefur einlægt vakað sú skoðun, að hvinnska sé mjög svo ósaknæmari en stuldur, og getur það að réttarins áliti eigi verið þessu til fyrirstöðu, að *hugmyndir* um smáþjófnað (undtaget tyveri) í lagagrein þessari er þrengri, þar hún er löguð eftir hugsunarhætti manna í Danmörku, sem tilskip. í öndverðu er gefin fyrir.

Af þessum ástæðum hlýtur hin ákærða, sem einnig er fátæk, auðsýnilega einföld og hreinskilnislega hefur játað yfirsjón sína fyrir réttinum, að sæta sérlegrar vægrar hegningar (sic), sem eftir málavöxtum hæfilega virðist metin til 5 rd. fjár-

sektar til Skriðuhrepps fátækra sjóðs, og samkvæmt þessu ber héraðsdóminum að breyta.

Um málskostnað ber héraðsdóminn þar á móti að staðfesta, svo ber og hinni ákærðu að greiða laun til sóknara og svaramanna við yfirdóminn, 3 rd. til hvors um sig.

Á rekstri málsins í héraði hefur að vísu orðið harla langur dráttur, en þar eð dómariinn hefur gjört grein fyrir honum vottast, að rekstur málsins hafi verið vítalaus, eins og málsfærslan við yfirdóminn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærða, Rósa Jónsdóttir, á að greiða 5 rd. sekt til Skriðuhrepps fátækra sjóðs. Um málskostnað á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Svo ber og hinni ákærðu að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn, málsfærslumanni H. E. Johnsson og málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni, 3 rd. til hvors um sig. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna eftir hans löglegu birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1859, hinn 19. desember

á l y k t u n

í sökinni nr. 3/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Guðmundi Guðmundssyni.

Þar eð ályktun yfirdómsins 27. júní, er leið, í sakamáli þessu ekki hefur fullkomlega verið full-

nægt, sökum þess að vitnin Árni Eyjólfsson og Magnús Magnússon eigi hafa verið látnir eiðfesta vitnisburð sinn, að malpoki og öskjur þær, er fram komu í réttinum í Árnassýslu 22. október, er leið, væru sömu hlutirnir, er þeir fyrr höfðu vitnað um, að Jón Halldórsson hefði haft með sér til suðurferðarinnar, og þar eð vitnin Jón Þórðarson og Björn Bjarnason í Kjósar- og Gullbringusýslu ekki heldur með eiði hafa staðfest sögusögn sína, að malpoki og öskjur þær, er fram voru lagðar í réttinum í Kjósar- og Gullbringusýslu 4. f.m. sem þeir hinir sömu munir, er voru til skoðunar í réttinum í Kjósar- og Gullbringusýslu 10. febr. 1858, þá hljóta öll fyrrnefnd vitni að eiðfesta téða vitnisburði sína, áður en yfirdómurinn kveði upp fullnaðardóm í sökinni, og ber undirdómaranum í Kjósar- og Gullbringusýslu að sjá um, að þessu verði fullnægt.

Því ályktast:

Héraðsdómaranum í Kjósar- og Gullbringusýslu ber að útvega hinar áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 16. janúar

dómur

í málinu nr. 12/1859: Jón Einarsson

gegn

umboðsmanni Skriðuklausturs.

(Hæstaréttardómur bls. 413).

Jón bóndi Einarsson á Víðivöllum ytri í Fljótsdal hefur áfrýjað dómi, er kveðinn var upp í auka-

rétti Norður Múlasýslu 20. dag októbermán. 1857 í máli því, er hann, sem er sameignarmaður jarðarinnar Víðivalla við ungmennið Ólaf Vigfússon og fjárhaldsmaður hans, hafði höfðað í héraði fyrir sjálfan sig og ungmenni þetta gegn Birni stúdent og umboðsmanni Skúlasyni, Skriðuklausturs vegna, til að fá téðri jörðu, Víðivöllum, dæmt skógarítak í Hrafnkelsstaðalandi, sem er klausturjörð, eða svonefndan skóg út við Gilsá í Rana. Er í dómi þessum svo ákveðið, að hinn stefndi, Björn stúdent Skúlason, eigi sem umboðsmaður Skriðuklausturs jarða fyrir ákæru sækjanda, Jóns bónda Einarssonar, í þessu máli sýkn að vera, en málskostnaður látinn falla niður.

Hefur nú áfrýjandinn við yfirdóminn krafizt, að jörðinni Víðivöllum ytri verði dæmdur réttur til fullrar og frjálsrar yrkingar, brúkunar og afnota á öllum skógi á því svæði í Skriðuklaustursjarðarinnar Hrafnkelsstaða landi, sem Rani nefnist, eða á öllu svæðinu milli örnefnanna Kirkjuhamars og Fiðlukletta og Gilsár, og honum dæmdur málskostnaður hjá mótstöðumanninum fyrir báðum réttum, samtals 60 rd. ríkismyntar.

Hinn stefndi hefur þar á móti gjört þá réttarkröfu, að hann verði dæmdur sýkn af kærum og kröfum áfrýjandans í máli þessu, og hann skyldaður til að endurgjalda sér að fullu allan kostnað þessa máls fyrir báðum réttum.

Áfrýjandinn byggir rétt sinn til skógarítaks þess, sem hér ræðir um, fyrst og fremst á kaupbréfi á kálfsskinni fyrir Víðivöllum, dagsettu 26. marzm.

1595, þar sem áminnzt skógarítak er selt með jörðinni, og hefur einnig því til styrkingar lagt fram eftirrit, gjört af tveim mönnum á kálfsskinni 1582, af vitnisburði tveggja manna rituðum 1467, þar sem þeir handfesta Hallsteini nokkrum Þorsteinssyni, að þeir hefðu vitað fyrir full sannindi og heyrt líka sér eldri menn lýsa því, að Víðivellir ytri ættu (auk annarra hlunninda, sem tilgreind eru í bréfinu) skóg út við Gilsá í Rana; enn fremur ber hann fyrir sig kálfsskinnsbréf 1674, þar sem á eru rituð kaupbréf, þá er sýslumaður Jón Þorláksson kaupir jörðina Víðivelli, og eldri og yngri gögn og vitnisburði um, hvað jörðu þessari fylgi, og henni aftur er eignaður skógur út við Gilsá í Rana. Auk þess styður hann sig einnig við lögfestu fyrir Víðivöllum 30. aprílmán. 1702, niðursetningar-gjörð jarðarinnar 28. júlím. 1785 og þingsvitni 25. maím. 1857.

Á hinn bóginn hefur hinn stefndi viljað véfengja áminnzt sóknargögn og farið því fram, að sér hljóti að bera hið umþrætta skógarítak sökum langvinnra afnota á því.

Hvað nú mótbárur hins stefnda gegn hinum umræddu skjölum snertir og þá fyrst gegn kaupbréfinu 1595, þá eru þær einkum fólgnar í því, að kaupbréf þetta sé óeiðfestur og óautoriseraður skriflegur privat vitnisburður. En mótbára þessi er auðsjáanlega sprottin af einberum misskilningi á tilbúningi (formi) hinna eldri kaupbréfa og eðli þeirra. Í þessu efni ber þess að gæta, að lögbók vor kaupabálk(ur) 12. kap. skipar svo fyrir, að við

jarðasölu eigi bæði kaupandi og seljandi að gjöra bréf eftir kaupi sínu og skildaga og nefna votta sína, þá er við voru, stund og stað, og hafa fyrir sýslumanns (lögmanns) innsigli *eður* nokkra skilríkra manna, þeirra er við voru kaup þeirra. En eins og sjá má af tilbúningi allra hinna eldri afsalsbréfa, var þetta boð lögbókarinnar jafnan skilið svo, að vitni þau, er við voru kaupin, skyldu votta um söluna og staðfesta hana með innsiglium sínum, og þar eð nú lögin því næst ekki krefjast þess, að slík vitni skuli vera eiðfest til að kaupbréfið skuli álítast gilt, sem og berlega sést af því, að vottorð þeirra, þannig lagað, er sett jafnhliða opinberum vitnisburði sýslumanns (notarii publici), þá hlýtur rétturinn að álíta, að hið umrædda bréf, sem er búið til eftir venju fornmanna og fyrirskipun laganna, sé með öllu lögformlegt og löggilt afsalsbréf og alveg óhrundið með mótbárum hins stefnda gegn því.

Þetta á sér stað um kálfsskinsbréfið 1674, sem sjálft er komið fram fyrir réttinn og annars vegar eru rituð á tvö kaupbréf sýslumanns Jóns Þorláks-sonar 1674, er hann kaupir jörðina Víðivelli, því skjalið er að þessu leyti lögformlegt frumrit, sem álíta mætti þegar af því, að það er með hangandi innsiglium og ekki nefnir sig eftirrit, sem er hið almenna einkenni slíkra frumrita frá þeim tímum. Auk þess hafa í þessu skjali bæði kaupandinn og báðir seljendurnir ritað nöfn sín innan á þrjá hina fyrstu innsiglisþvengi, er gjörir þetta með öllu vafalaust. Þessu haggar það ekki, þó að sama meg-

in rétt á eftir standi eftirrit sumpart orðrétt og sumpart í ágripum af ýmsum eldri skjölum, er viðkoma jörðinni og sem í kaupbréfinu er vikið á, að handseld séu kaupanda. Að öðru leyti eru þessi eldri gögn og vitnisburðir staðfestir af þeim 5 kaupvottum, er við voru söluna, og tveim öðrum mönnum, Guðmundi Jónssyni og Gissuri Snorrasyni, og verður þannig tala innsiglanna, er auðsjáanlega í öndverðu hafa verið 10 (sem og þáverandi lögmenn og lögbingsskrifari sama ár 1674 votta á bréfinu sjálfu), með öllu eðlileg, því hún kemur heim við tölu hinna sjö greindu votta, þegar þar við bætist kaupandi og tveir seljendur, eins og áður er ávikið, hafa sett innsigli sín undir skjalið, og gjörir þetta allt til samans, að skjalið þessa megin hlýtur að álítast áreiðanlegt (authentísk). Hins vegar er efri hluti blaðsins óskrifaður (að fráteknun vottorði um upplestur þess á Öxarárþingi), en á neðri hluta þess standa ritaðir máldagar Víðivallakirkju frá seinni tímum, og þegar nú gætt er að því, að innsiglin þannig, og eftir því sem fyrr var sagt, hljóti að vera þeim óviðriðin, og að einungis kirkjumáldagar þessir eru yngri en upplestur bréfsins á alþingi, þá er það auðsært, að sú mótbára hins stefnda, er lýtur að því, að sumt í bréfinu sé yngra en áminnztur upplestur þess og að hann því eigi hafi getað átt sér stað, fellur um sjálfa sig. Auk þessa eru nöfn lögmanna eftir framlögðum vitnisburði hins merkasta fornfræðings rituð með þeirra eigin hendi. Hvað enn fremur snertir hina framkomnu vitnisburði, bæði þá er standa í

skjalinu 1674 og vitnisburðarbréfið 1582, þá eru þeir að vísu eftirrit af öðrum eldri bréfuðum vitnisburðum og eigi eiðfestir, sem hinn stefndi hefur fundið þeim til hnekkis, en þar eð þeir hafa verið með hangandi innsiglum og þannig, eftir fornri lagavenju, með öllu lögformlegir, verður að álíta, að vottarnir hefðu verið búnir til að staðfesta þá með eiði sínum, ef þessa hefði verið krafizt. Þegar nú höfundar eftirritanna fara því fram, að þau sé rituð eftir frumritum með hangandi innsiglum og því einnig í réttu lagasniði, og að sum af frumritum þessum innihalda *handsalaða* vitnisburði, sem eftir hugsunarhætti fornmanna því nær eru jafngildir eiðfestum vitnisburðum, þá er engin næg ástæða til að véfengja innihald téðra vitnisburða, og það því síður sem þeir að efninu til eru samhljóða og koma heim við áminnzt kaupbréf, og viðvíkjandi þeirri mótbáru hins stefnda, að óvíst sé, hvort þeir menn, sem í skjölunum votta, hafi verið til eður eigi, þá ber þess að geta, að margir þeirra eru kunnir í sögu landsins og uppi á þeim tíma, sem vottorðin lýsa.

Áhrærandi hina framlögðu niðursetningargjörð 28. júlím. 1785, þá er hún að vísu ekki nægt sönnunargagn út af fyrir sig, en þó ei svo ómerk, eins og hinn stefndi fer fram á, því bæði lýsir það hrein-skilni, að þáverandi eigandi Víðivalla eigi aðeins telur *sér* ítök í *annarra* landi, og þar á meðal hið umþrætta, heldur einnig *öðrum* í *sínu* landi, og svo er það með öllu óeðlilegt, að hann, þegar hann vildi setja jörðina niður í dýrleika, skyldi segja, að

nokkuð það fylgdi henni, er eigi þá fylgdi. Hin framlagða lögfesta og þingsvitni lúta og að hinu sama sem hin önnur sóknargögn áfrýjanda, þó þau, ef einstök væru, ekki gætu tekizt til greina.

Þar eð nú hin áminnztu kaupbréf sanna, að jörðin Víðivellir hafi verið seld með hinu umþrætta skógarítaki bæði 1595 og 1675, og hinir framlögðu vitnisburðir, er ná allt frá 1467 til 1674, lýsa því, að það hafi fylgt jörðu þessari, þá hlýtur rétturinn að álíta, að jörðin Víðivellir *hafi verið* löglega komin að þessu skógarítaki, þó gjörningur sá, sem í öndverðu stofnaði réttinn og sem hinn stefndi virðist að krefja, ekki sé kominn fram í máli þessu, og að þenna rétt jarðarinnar *enn þá* hljóti að álíta óhaggaðan flýtur aftur af því, að hinn stefndi ekki hefur sannað, að hann sé að lögum henni frákominn. Því að vísu hefur hann borið fyrir sig langvinn afnot eða hefð á hinum umþrætta skógi frá klaustursins hálfu, en auk þess, að lögbók vor landsleigubálk(ur) 26. kap. ber það með sér, að hefð aðeins geti unnizt, þegar lögleg vitni eða skilríki um eldri rétt mótstöðumannsins vanta, sem ekki á sér stað í þessu máli eftir því sem áður er sagt, þá hefur hinn stefndi gegn neitun áfrýjanda engan veginn sannað slík afnot skógarins frá klaustursins hálfu, er landslögin á téðum stað heimta, svo hefð geti verið unnin.

Þegar nú þannig verður að álíta, að jörðunni Víðivöllum beri *skógur út við Gilsá í Rana* í landi Hrafnkelsstaða, þá kemur það því næst til úrslita, hvort með þessum orðum eigi að skilja allan skóg

innan þeirra ummerkja eða örnefna, sem áfrýjandinn nefnir í kröfu sinni og sjá má í hinu framlagða afstöðumálverki, ellegar þau eigi að skilja, eins og hinn stefndi fer fram á, annað hvort að eins um skóg allan á *nokkrum* hluta þess, sum sé á hálendinu fyrir innan Gilsá, af því Ranaskóg þurfi ekki að skilja um stærra svæði, eður ekki um *allan* Ranaskóg, þó hann annars næði yfir allt hið umgreinda svæði, því orðin hljóði ekki svo.

Í þessu efni ber þess að geta, að þó orðin *skógur út við Gilsá í Rana* kunni einnig í sjálfu sér að geta skilist á þá vegu, sem hinn stefndi vill skilja þau, þá virðist þó auðsært, að hinn skilningur þeirra hér sé hinn rétti, því hvað hinn fyrri skilning hans á þeim snertir, þá stendur með skýlausum orðum í vitnisburðum þeim, sem kaupanda, er hann keypti jörðina 1674, voru handseldir, eins og áður er sagt, af seljendum hennar, að allt hið umgreinda svæði heiti Rani og að allur sá skógur, sem á því sé, nefnist Ranaskógur. En kaupanda hlýtur að hafa verið fenginn slíkur vitnisburður í því skyni að láta hann vita ummerki ítaks þess, sem í þessu máli greinir á um, og þá verður og að álíta, að með orðunum í sjálfu kaupbréfinu *skógar út við Gilsá í Rana* hafi verið skilið hið sama, sem í téðum vitnisburði stendur *berum orðum*, eins og líka þessi orð, sem hvervetna eru viðhöfð í sóknarskjölunum, hljóta að skiljast á einn veg í þeim öllum. Eins og nú samkvæmt þessu Ranaskógur nær yfir allt hið umrædda svæði, þannig getur rétturinn ekki heldur fallist á hinn síðari skilning

hins stefnda á téðum orðum, því síður sem þau, skilin sem áfrýjandinn fer fram á, virðast einkar vel valin til þess að sýna, *hvar* ítaksskógur þessi liggi, er og var nauðsynlegt, úr því um ítak í annarrar jarðar landi var að ræða, en aftur á móti mjög svo óheppileg og jafnvel með öllu óskiljanleg, ef þau ættu að tákna takmörkun á *rétti* Víðivalla til Ranaskógar, þar þessi réttur eigi að síður yrði alveg óákveðinn, og hinn stefndi hefur ekki heldur sýnt fram á, hvernig hann skyldi ákveðast. En af þessu leiðir þá aftur beinlínis, að oftnefndur Jón Þorláksson hafi árið 1674 keypt allan skóg á því umrædda svæði, og að hann einnig, samkvæmt því sem áður er sagt, hafi borið og beri jörðinni innan hinna greindu ummerkja.

Eftir öllu því, sem nú hefur verið greint, hlýtur rétturinn að aðhyllast kröfu áfrýjandans.

Málskostnaður fyrir báðum réttum virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður.

Því dæmist rétt að vera :

Jörðinni Víðivöllum ytri í Fljótsdal ber allur skógur út við Gilsá í Rana, það er að skilja: á öllu svæðinu milli örnefnanna Kirkjuhamars, Fiðlukletta og Gilsár. Málskostnaður fyrir báðum réttum falli niður.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 16. janúar

d ó m u r

í málinu nr. 9/1859: Árni bóndi Björnsson

g e g n

prestinum Símoni Bech vegna Þingvallakirkju-
prestakalls.

Árni bóndi Björnsson á Brautarholti hefur í landsyfirréttarstefnu, dags. hinn 9. maí f. á., áfrýjað dómi, sem kveðinn var upp í aukahéraðsrétti Árnassýslu í máli því, er presturinn Símon Bech fyrir hönd Þingvallakirkjuprestakalls hafði í héraði gegn honum höfðað út af eignar- og umráðarétti á nýbýlinu Fellsenda, og er í dómi þessum dæmt á þá leið, að ábýlið Fellsenda beri að álíta afbýli frá jörðinni Stíflisdal, kirkjuförð Þingvallastaðar, og landið frá fardögum 1858 og eftirleiðis vera bundið og undirorpið þeim sömu skilyrðum, sem aðrar téðrar kirkju eignir, en frá þessum tíma laust við öll umráð og eignarréttindi hins innstefnda, en málskostnaður er látinn falla niður, þó þannig að innstefnda, Árna Björnssyni, beri að greiða til hins skipaða málsfærslumanns sækjanda 8 rd. í málaflutningslaun.

Hefur nú aðaláfrýjandinn gjört þá aðalréttarkröfu, að héraðsdómurinn í máli þessu verði dæmdur ómerkur, en krafizt til vara, að hann verði dæmdur algjörlega sýkn fyrir kærum og kröfum sækjanda í héraði. Að öðru leyti hefur hann og krafizt, að honum verði dæmt endurgjald fyrir all-

an málskostnað, 80 rd., eða það sem nægilegt má álíta, er greiðist af prestinum og kirkjunni á Þingvöllum eða úr opinberum sjóði.

Málsfærslumaður hins stefnda, sem hefur gagn-áfrýjað héraðsdóminum, hefur á hinn bóginn krafizt, að héraðsdómurinn verði staðfestur, þó svo að aðaláfrýjandinn verði dæmdur til að greiða allan málskostnað bæði í héraði og fyrir yfirdóminum, svo hann sé skaðlaus af, og sér dæmd nægileg málsfærslulaun.

Þess ber fyrst og fremst að geta, að yfirdómurinn ekki sér ástæðu til að frávísa máli þessu sökum þess, að stiptsyfirvöldunum, eins og hinum réttu sakaraðilum málsins, eigi hefur verið stefnt, því bæði er það, að gagnáfrýjandinn aðeins hefur hreyft þessu án þess að gjöra réttarkröfu um það, er verði til greina tekin, og svo virðist einnig lagskyldu þeirri, er aðaláfrýjanda bar að gæta gagnvart stiptsyfirvöldunum í réttri áfrýjunaraðferð málsins, löglega fullnægt með því, að hann, eins og stefnan ber með sér, hefur látið birta þeim hana, og þau því næst séð fyrir, að mætt hefur verið eftir löglegu umboði þeirra við yfirdóminn fyrir hönd Þingvallakirkju, svo málinu getur heldur ekki ex officio orðið frávísað.

Þannig kemur þá til skoðunar aðalréttarkrafa aðaláfrýjandans um ómerkingu á héraðsdóminum. Er hún byggð á þeim ástæðum, að Þingvallapresturinn við byrjun máls þessa ekki hafi haft löglega heimild (authorisation) til að leggja málið til sátta og síðan í dóm, að sáttatilaunin í málinu sé að

öðru leyti heldur ekki útbúin lögum samkvæmt, að sá hinn sami maður, Guðmundur Ólafsson, sem tók þátt í úthlutunargjörð á þrætulandinu, seinna hafi verið meðdómsmaður í héraði, þá málið var dæmt, og að dómurinn gegn tilskip. 15. ágúst 1832, 2. gr. hafi verið kveðinn upp fyrir utan rétta þinghá.

Að því nú er mótbáru aðaláfrýjanda um heimild Þingvallaprestsins til að leita sætta um málið og síðan stefna því fyrir dóm snertir, þá ber þess að gæta, að bæði hefur sáttanefndin vísað því til dóms og laga án þess að geta þess, að prestinn hafi vantað heimild til að sætta það kirkjunnar vegna, og svo virðist og bréf stiptyfirvaldanna, dags. 13. aprílm. 1858, nægilega að sanna vald prestsins í því efni, eins og líka bréf þeirra til hans, dags. 10. dag maímán. næst á eftir, gefur honum fullt löglegt vald á að stefna málinu fyrir dóm án þess því verði hrundið, sökum þess að það hafi um seinan verið lagt fram, því auk þess að presturinn fyrsta réttarhaldsdag lagði fram gefins málssókn, sem benti á vald hans til að sækja málið, þá var hið áminnzta fullgildingarbréf lagt fram næsta réttardag á eftir að mótmæli gegn heimild prestsins komu fram, en það liggur í eðli hinnar skriflegu málsfærslu, sem í héraði var viðhöfð í máli þessu, að slíkt ei þurfi að gjörast fyrri.

Álit aðaláfrýjandans um ólögmati sáttatilraunarinnar getur heldur ekki staðizt, því eins og sáttakæran virðist ljóslega að bera það með sér, um hvað leita skyldi sátta, er hún tekur fram bæði atvikin að þrætunni og efni hennar, þannig getur yf-

irdómurinn heldur ekki betur séð en að mótmæli aðaláfrýjandans gegn sættanefndinni sjálfri og því, hvernig hún hafi vísað málinu til landslaga og réttar, sé á röngum rökum byggð. Því hvað sættanefndina sjálfa snertir, ber þess að gæta, að hlutaðeigendur hafi mætt fyrir henni án mótmæla, og þó það í sjálfu sér væri ei næg sönnun, gegn neitun aðaláfrýjanda, fyrir því, að annar sáttaleitunarmaðurinn, prófastur G. Jónsson, hafi verið bær til að vera það í þessu máli, að gagnáfrýjandinn hefur skýrt svo frá, að hann (prófasturinn) hafi til þess haft fullgilding stiptamtsins, þá er það þó yfirhöfuð lögum samkvæmt, að einn sáttaleitunarmaður, þegar hinn vantar, leiti sætta um einstakt mál einsamall eða þá kveðji annan gildan og góðan mann sér til aðstoðar; og viðvíkjandi þeirri mótbáru, að sáttanefndin ólöglega hafi vísað málinu til dóms og laga, þá getur hún ei til greina komið, því þó orð þau, sem við eru höfð, séu ekki með öllu sem bezt valin, er það þó með öllu ljóst, að meiningin er hin rétta og gjörð sættanefndarinnar í þessu efni því lögmæt, og getur álit stiptamtsins um hið gagnstæða enga breytingu hér á gjört.

Viðvíkjandi þeirri ómerkingarástæðu, að einn af þeim mönnum, er var við úthlutunargjörðina 1850, hafi seinna verið meðdómari í héraði, þá ber þess að gæta, að þó það væri sannað að svo hafi verið, þá gat það atriði ekki verið því til fyrirstöðu, að hann síðan tæki þátt í málinu eða bundið hann í skoðun sinni á því, einkum þegar nýjar upplýsingar í því komu fram, eins og hér átti sér stað.

Það virðist loksins ei að geta valdið ómerkingar á héraðsdóminum, að hann er uppkveðinn fyrir utan hina réttu þinghá, er mál þetta lá undir (forum rei sitæ), því 2. gr. í tilskip. 15. ágústm. 1832, sem aðaláfrýjandinn styður sig við, virðist, eins og líka orð hennar (forhandling) sýna, ekki að ná til sjálfrar dómsuppsagnarinnar, sem máls-pörtunum eftir 16. gr. má standa á sama, hvar fram fer, þar eð hún gjörir dómaranum að skyldu að láta stefnuvottana birta þeim dóminn eftir á, eins og líka þýðing dómsins er talin frá birtingunni, en eigi frá uppsögn hans.

Af því, sem nú er greint, ber því málið að dæma að efninu sjálfu til.

Þess skal þá fyrst getið, að enginn ágreiningur er um takmörk og stöðu lands þess, er þessi máls-sókn er um, því eins og þau ljóslega eru tekin fram í úthlutunargjörð 8. júlímán. 1850, þannig er hinn framlagði afstöðuuppdráttur, er ber saman við hana, að þessu leyti óvæfengdur.

Spurningin í þessu máli er því aðeins sú, hvort gagnáfrýjandann, Þingvallakirkju eða prestakall, sé gagnvart aðaláfrýjandanum að álíta eiganda að ný-býlisins Fellsenda landi eins og hjáleigu frá Stíflisdal eður eigi.

Það er ljóst af réttargjörðunum í þessu máli, að aðaláfrýjandinn stofnaði um vorið 1847 bæjarbygg-ingu norðvestan til á Mosfellsheiði, í þeim svoköll-uðu Hálsum, og hefur býli það, er aðaláfrýjandinn þannig reisti, síðan verið kallað Fjallsendi, og land-ið, er undir það liggur, Fjallsendaland; hefur gagn-

áfrýjandinn skýrt svo frá og boðizt til að staðfesta þá skýrslu sína með eiði, að aðaláfrýjandinn hafi fyrirfram leitað og fengið hjá sér sem presti til Þingvalla leyfi til að stofna býlið, þar sem það hafi verið almennt álitnið og sé að álíta, að landið, sem býlið átti að stofna í, væri einn hluti úr Þingvalla kirkjujarðar, Stíflisdalslandi, enda hafi aðaláfrýjandinn einnig sótt, áður en hann hóf bygginguna, leyfi til ábúanda Stíflisdals, sem og hafi látið hana eftir fyrir sitt leyti, þó með því skilyrði, að eftirgjaldið af Stíflisdal yrði þá sett niður um 20 álnir árlega, sem gagnáfrýjandinn kvaðst hafa fundið sanngjarnt, og það hafi því einnig átt sér stað, meðan aðaláfrýjandinn hafi búið á Fellsenda.

Það er enn fremur upplýst og sannað, að þegar aðaláfrýjandinn var kominn að landinu og búinn að koma þar upp bæjarhúsum, fór hann þegar að brjótast í því að geta eignast landið til óðals og eignar, þar sem hann áleit, að hann, eftir því sem hér hagaði til, gæti orðið þeirra réttinda aðnjótandi, sem tilskipun frá 15. apríl 1776 heitir og heimilar þeim, sem taka upp og byggja nýbýli, en hlutaðeigandi amtmaður, sem hann bar sig upp við, lagði þann 24. ág. 1848, eftir það hann var búinn að útvega álit sýslumanns, gagnáfrýjandans og hreppstjórans í Þingvallasveit, sem þeirra, er hlut áttu að máli, þann úrskurð á málið, að aðaláfrýjandinn ekki gæti öðlazzt nýbyggjara réttindi, en lofaði honum þó jafnframt því, að hann skyldi fá útmælingu á landinu með þeim kjörum og kostum,

sem segir í ofangreindrar tilskipunar 10. gr., sbr. 3. gr. og þessu (sic) varð síðan framkvæmt þann 8. júlímán. 1850.

Niðurstaðan af þeirri álits og skoðunargjörð, sem þá fór fram, varð sú, að landið væri einn hluti úr Stíflisdalsjarðar landi, en að téð jörð, þó býli það, sem spursmál var um, yrði stofnað í landi hennar, svaraði eigi að síður að landrými og gæðum til þess dýrleika eða hundraðatals, sem nú væri á henni, og var aðaláfrýjandanum því úthlutað land eftir beiðni hans, og segir svo í úthlutunargjörðinni, að gjörðarmennirnir hafi álitð það land, sem býlinu var úthlutað, fimmtung úr Stíflisdalsjarðar landi, eins og það var þá, og hreyfði aðaláfrýjandinn, sem var viðstaddur, engum mótmælum, hvorki gegn þessu atriði um landmegnið, né heldur út af því, að gjörðarmennirnir álitu það einn hluta úr Stíflisdalsjarðar landi, og þessu samkvæmt öðlaðist hann, eftir því sem segir í héraðsdóminum, árið 1852 nýbyggjarabréf frá hlutaðeigandi amtmanni, sem að vísu ekki hefur verið lagt fram í málinu, en heldur ekki af aðaláfrýjandanum verið véfengt, að svo hafi verið, og hlýtur þannig að álitast viðurkennt af hans hálfu.

Það er af þessu ljóst, bæði að aðaláfrýjandanum ekki hefur verið úthlutað landið til nýbýlis í eiginlegum skilningi heldur til afbýlis úr viðurkenndri landeign annars manns, hér Þingvallakirkju, sem og að hann (s: aðaláfrýjandinn), þó menn vildu algjörlega kasta framburði gagnáfrýjandans, að aðaláfrýjandinn hefði leitað og fengið hans lof og

leyfi, áður en hann hóf bygginguna, og þannig viðurkennt hann sem landeiganda eða umráðamann landsins, sem hann ætlaði að byggja í, ekki gat verið í neinni óvissu um það, með hverjum kjörum og kostum honum var ætlað að sitja í landinu eftirleiðis, og þegar hann því undir máli þessu vill koma réttarstöðu sinni í allt annað horf en hann upphaflega og honum vitanlega hafði staðið í, viðurkennt og gengizt undir, án þess neitt liggi fyrir í málinu, sem hafi getað haft slík áhrif á stöðu hans, virðist það auðsært, að slíku verði hvorki fundin stoð í málsins eigin eðli né í lagareglum þeim, sem ráða frjálsum samningum og samkomulagi manna á milli í hverju efni sem er, og ekki réttlætist það heldur við þá mótbáru aðaláfrýjandans, að gagnáfrýjandinn ekki hafi við útvísunargjörðina sannað Þingvallakirkju eignarrétt til landsins, því aðaláfrýjanda var innan handar, ef hann hefði viljað, að krefjast þess, að kirkjunnar réttur til landsins væri löglega sannaður, en gagnáfrýjandinn, sem hafði, eins og útvísunargjörðin að orði kveður, gjört rétt kirkjunnar sennilegan, hafði enga ástæðu til að fara lengra fram í eignarsönnunina, meðan hlutaðeigandi ekki hreyfði neinum mótmælum né véfengdi eignarrétt kirkjunnar, og það því síður, sem álits og gjörðarmennirnir samkvæmt 2. gr. í tilskip. frá 15. apríl 1776, eftir að hafa gengið á Stiflisdalslandeign, álitu sameiginlega, að landið, sem um var beðið, væri partur úr téðrar jarðar landi, enda er nú úr þessu bætt með þeim seinna teknu þingsvitnum bæði í Árnes og Kjósarsýslu,

því með þeim er það til hlítar sannað, að Stíflisdals ábúendur hafa lengi að undanfögnu notað það núverandi Fellsendaland til slægna og torfristu, og líka léð það öðrum móti borgun, eins og einn hluta úr jarðarinnar Stíflisdalslandi, og að landið almennt hefur verið álitid að liggja til téðrar jarðar, hvað og kemur heim við þá tilvitnuðu lögfestu fyrir Þingvallakirkjulandi frá árinu 1740, sem og við landamerkjaskrá þá viðvíkjandi Mosfellskirkjulandi, dags. 5. júlímán. 1850, sem fram var lögð við útvisunargjörðina þann 8. júlí s. á. og hvorki þá né síðan hefur verið véfengd, sem þar að auki ljóslega sýnir, að Mosfells og Þingvallakirkjulönd ná saman á þessu svæði, og að hér því ekki getur verið spursmál um almenning.

Þegar það því næst hefur verið tekið fram til sönnunar því, að landið, sem hér ræðir um, eigi liggi eða geti legið undir Stíflisdal, þar sem álitso og skoðunarmennirnir hafi álitid, að þessi jörð væri eins fyrir það, þó það umrædda býli yrði stofnað í landinu, að landrými og öðru gild 20 hundraða jörð eins og hingað til, er þess að gæta, að hér af leiðir ekki að býlið Fellsendi hljóti af þeirri ástæðu að skoðast sem nýbýli í eiginlegum og lagalegum skilningi, því eins og af slíkri skoðun, eftir því sem hagar til hér á landi, yrði að leiða, að eignarréttur (sic) ýmsra jarðeigenda, sér í lagi þeirra, sem eiga jarðir með löndum upp til fjalla, yrði misboðið eða gengið of nærri, þannig getur hún heldur ekki komizt heim við tilgang og augnamið þeirrar oftnefndu tilskipunar af 15. apríl 1776, sem aug-

sýnilega er sá, að þau lönd geti orðið byggð og yrkt, sem annað hvort liggja ónotuð og óyrkt eða vegna landslags ekki geta komið þeim jörðum, sem þau liggja undir, til nokkurra verulegra nota, t. a. m. vegna fjarlægðar. Þessi lönd vill löggjafinn að geti orðið byggð og yrkt, enda þó þau séu eign einstakra manna, en þó ekki, þegar þetta síðara á sér stað, þannig að hlutaðeigandi skuli missa eignarrétt sinn til landsins og hann hverfa undir þann, sem tekur upp byggð í landinu, landeigendurnir skulu aðeins vera skyldir til að þola, að landið, þegar þeir eigi geta haft neitt verulegt gagn af því sjálfir og ekki sjálfir vilja stofna þar í byggð, sé tekið til yrkingar með þeim réttindum og skyldum, sem tilskipun, með hæfilegri hliðsjón af hagsmunum þess, er byggir, og þess, er á landið, ákveður, eins og það jafnframt er auðráðið af oftnefndri tilskipun, að hún ætlast til, þegar svona er tekin upp byggð í einhverrar jarðar landi, að jörðin geti gefið eiganda og ábúanda hennar eins mikinn arð og áður, og borið þær sömu byrðir og afgreiðslur, sem þangað til lágu á henni, og að býlið, þegar frelsisárunum sé lokið, skuli vera metið til hundraða eða dýrleika án nokkurs tillits til heimajarðarinnar, og upp frá því vera undir þeim sömu kjörum og kostum, sem aðrar jarðir; og að þessi skoðun og skilningur á nýbyggjara tilskipuninni sé á rökum byggður sannast af því, að ella kemur fram það vandkvæði, að annars yrði ekkert áreiðanlegt aðgreiningarmerki milli nýbýla og afbýla, hvar greinarmunur þó hefur sína fullu heimild í orðum

og augnamiði oftnefndrar tilskipunar, jafnframt og það gefur öllum að skilja, að afbýli ekki geta orðið aðnjótandi þeirra réttinda, sem heitin eru nýbýlum eða nýbýlismönnum.

Þegar þetta athugast á þá einu hlið, en á hina það, sem fram er komið og upplýst um eignarrétt Þingvallakirkju til hins umþrætta lands, virðist það auðsært, að hér getur ekki skipt máli um nýbýli, heldur einungis um afbýli, með þeim réttindum, sem tilskip. frá 15. apríl 1776 ákveður í hennar 10. gr. (sbr. 3. gr.), og einmitt þessara réttinda hefur aðaláfrýjandinn verið aðnjótandi, og þannig hljóðar einnig, eftir því sem segir í héraðsdóminum, það honum af hlutaðeigandi amtmanni veitta nýbyggjarabréf frá 22. maí 1852, og við þetta hefur aðaláfrýjandinn búið, þangað til hann fór frá Fellsenda um vorið 1858, án þess hann hafi út af því hreyft nokkrum mótmælum, og það virðist því ekki betur en að hann, þegar hann nú fyrst við burtför sína frá býlinu vill fara því fram, að hann hafi eignast það til óðals og eignar, þó hann bæði vissi og mætti vita, með hverri heimild hann sat að því og var að því kominn, komi um seinan (sbr. 2. gr. tilskip. frá 15. apríl 1776) fram með slíka kröfu, enda þó ekki væri annað því til fyrirstöðu, að hann kæmi henni fram, en að það sé, er að réttarins áliti nægilega leitt í ljós með því, sem að framan er greint.

Eftir þessum málavöxtum hlýtur landsyfirrétturninn að fallast á skoðun héraðsdómarans bæði hvað úrslit málsins og málskostnað og laun til hins

skipaða svaramanns snertir, og ber því héraðsdóminn í hvoru tveggi tilliti að staðfesta.

Málskostnaður við landsyfirrættinn virðist eftir kringumstæðunum og þrátt fyrir þær orðnu mála-lyktir eiga að falla niður, þó þannig að laun til gagnáfrýjandans skipaða svaramanns, sem ákveðast til 10 rd., greiðist af aðaláfrýjandanum.

Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vottast, að meðferð þess og rekstur í héraði hefur verið forsvaranlegur og málsfærslan hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn í þessu máli á óraskaður að standa. Þeim skipaða svaramanni gagnáfrýjandans, málsfærslumanni J. Guðmundssyni, bera 10 rd. í málsfærslulaun, sem greiðast af aðaláfrýjandanum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 13. febrúar

d ó m u r

í sökinni nr. 3/1859: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Guðmundi Guðmundssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 397).

Með dómi Kjósar og Gullbringusýslu aukahéraðsréttar frá 2. maí, er næst leið, er Guðmundur Guðmundsson, auknefndur „kíkir“, dæmdur fyrir þjófnað og ólögmæta meðferð á fundnu fé til 4

ára betrunarhússvinnu og til að borga allan af lögsókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað, og er dómi þessum, bæði af ákærða sjálfum og hlutaðeigandi amtmanni, skotið til landsyfirréttarins.

Þjófnaði þeim, sem ákærði er grunaður um, er fyrst og fremst þannig háttað, að bóndinn Sigurður Ingjaldsson á Hrólfskála á Seltjarnarnesi missti nóttina milli þess 14. og 15. janúar f.á. úr fé sínu í svokölluðu Suðurnesi fullorðinn sauð, og fundust leifar af innýflunum á því tilgreinda svæði rétt á eftir, og þannig var auðsætt, að sauðurinn hafði horfið af manna völdum. Var ákærði strax grunaður fyrir verknaðinn, þar sem vissa var fyrir því, að hann um kvöldið, þegar sauðurinn hvarf um nóttina, hafði verið á ferð þar í grennd og komið um kvöldið að Knápsborg í Neshverfinu, 10
haft meðferðis poka, er lítið eitt var í, og farið þaðan um dagsetursbil, og deginum eftir lagt inn hjá kaupmanni Tærgesen í Reykjavík ull, er virtist vera eitt samanhangandi nýafrakað reifi af fullorðnum sauð. Ákærði hefur þar á móti skýrt svo frá, að hann hafi frá Knápsborg farið um 10
kvöldið rակleiðis suður á Álftanes, sem svarar hér um bil $1\frac{1}{2}$ til 2 mílum að vegalengd, og gist þar í koti nokkru, án þess að hann hafi getað eða viljað nafngreina það, um nóttina, og eins og hann algjörlega hefur þrætt fyrir að vera valdur af sauðartökunni, þannig hefur hann, hvað ullina snertir, og hvernig hann hafi verið að henni kominn, skýrt svo frá, að hún hafi verið af veturgam-

1a

alli kind, sem hann hafi átt og skorið um haustið, og af 2 vetri kind, sem hann milli veturnáttu og jóla-föstu hafi keypt í porti kaupmanns Th. Johnsens í Reykjavík af sér ókunnum manni, en eins og það má álítast fullsannað, að það sé einber ósannindi, að ákærði hafi þá umræddu nótt verið á Álftanesi, því auk þess, að þessi sögusögn hans virðist fullkomlega hrakin með prófinu, sem haldið var þann 24. janúar f.á. á Sviðholti, er það vitnað af konunni Margrétu Sveinsdóttur á Lambastöðum, næsta bæ við Hrólfseskála og örskammt þaðan, að hún hafi séð og talað við ákærða, sem þá hafði meðferðis poka, er miklu meira var í en þeim, er sannað er að hann hafi haft meðferðis kvöldinu áður, á föstudagsmorguninn hér um bil kl. 9 þar við bæinn, sem eftir vegalengdinni milli Álftaness og Lambastaða ekki gat átt sér stað á þeim tíma dags, ef ákærði hefði um nóttina verið suður á Álftanesi, og ekki farið þar á fætur og af stað, fyrr en í hálfbjörtu, eins og hann hefur sagt hann hafi gjört og þá í aðra átt, enda lýtur allur framburður ákærða að því, að honum er annt um, að draga dulur yfir það, að hann hafi verið á Seltjarnarnesi þá nótt, sem sauðurinn hvarf, en einmitt með því ber hann eftir tilsk. 8. sept. 1841 3. gr. 1. atr. að sér böndin, og sama má segja um ullina, sem hann lagði inn hjá kaupmanni Tærgesen, þar sem það er vitað og sannað, að blóðhálsinn var óstorkinn, og að þeir, sem skoðuðu ullina, urðu blóðugir um fingurna af rauðu, nýlegu blóði, sem með engu móti gat átt sér stað með þá ull, sem hann segist

hafa átt af sauðunum, er hann segist hafa keypt í kaupmanns Th. Johnssonar porti (og sem að öðru leyti engin sönnun er fyrir, að satt sé) fyrir meir en 6 til 7 vikum áður, enda þó ullin, eins og ákærði hefur borið fyrir, kynni að hafa blotnað hjá honum á leiðinni; og þegar nú hér við bætist, að í vörzlum ákærða fannst nýlegt, hvítt sauðarskinn og mör, sem hann ekki hefur getað leitt líkur, því síður sönnur, fyrir, hvernig væri aðkominn, virðist ekki betur en í öllum þessum atriðum tilsamans teknum sé fólgin svo mikil og fullnægjandi sönnun og sannfæring, að ekki sé áhorfsmál að álíta ákærða sannan að gefinni sök, sér í lagi þegar jafnframt er tekið til greina, hvað framburður hans yfirhöfuð er óhreinskilinn og dularfullur, sem og það atriði, að hann er orðinn áður uppvís að mikilli þjófgefni, og hefur verið dæmdur áður oftari en einu sinni fyrir þjófnað og samkynja glæpi.

Hvað þar næst viðvíkur stuldi þeim, er þeir tveir Ölvesingar, Jón Halldórsson frá Hrauni og Þorbjörn Vigfússon frá Grímslæk, urðu fyrir að kvöldi hins 21. desember 1858 á ferð sinni úr Reykjavík og inn fyrir Eskihlíð, og þannig var háttað, að þeir pokar með ýmsum munum í, er vandlega voru bundnir með snærum á aftasta hestinn í lest þeirri, voru teknir burtu, auðsjáanlega með því móti, að snærin voru skorin í sundur, þar stubbarnir voru eftir, þá hefur hinn ákærði að vísu einnig stöðugt þrætt fyrir, að hann væri valdur að stuld þessum eða við hann riðinn, en þar eð lögleg

sönnun samkvæmt D.L. 6-17-10, 11, samanber tilskip. 8. sept. 1841 8. gr. 2. atriði, virðist vera komin fram fyrir því, að hinn ákærði hafi stolið malpoka og öskjum þeim, virtum á 26 sk., er voru meðal muna þeirra, sem greindir menn misstu á áður-sagðan hátt og eins var umbúið sem um þá, getur hann ekki heldur í þessu tilliti komizt hjá þjófs-hegningu.

Að því leyti sem hinn ákærði loksins hefur játað, að hann hafi fundið 6 exemplör af nr. 7 tímaritsins Þjóðólfs, virt á 8 sk., er hann síðan læsti niður í hirzlu sína, án þess að koma þeim til skila, eða lýsa eftir eiganda að þeim, þá hlýtur þessi ólögmæta meðferð hans á fundnu fé einnig að baka honum hegningu, án þess framburður hans um, að hann hafi álitid blöðin einskis virði, geti orðið til greina tekinn.

Þegar því næst skal kveða á um hegningu þá, er hinn ákærði hefur unnið til með þessum afbrotum, ber þess að gæta, að hann er dæmdur fyrir þjófnað í Reykjavíkurbæjar fógetadómi (sic) 1. marz 1851 til 2×5 daga vatns og brauðs hegningar, fyrir þjófshilming í hæstaréttardómi 11. des. 1854 til 27 vandarhagga refsingar og loksins fyrir ólögmæta meðferð á fundnu fé í landsyfirréttdómi 8. nóv. 1858 til að sæta 3×27 vandarhöggum, og er þannig 3svar áður sakfelldur um samkynja glæpi og hér ræðir um, og virðist því hæfilegt, að hann nú sæti 5 ára betrunarhússvinnu samkvæmt tilsk. 11. apríl 1840, 22., 25., 58. gr., samanber 79.

og 78. gr., samanber tilsk. 24. jan. 1838 8. gr., svo ber honum og samkvæmt héraðsdóminum, er að því leyti ber að staðfesta, að greiða allan kostnað, er löglega leiðir af sök þessari, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn 6 rd. til hvors um sig.

Um skaðabætur getur yfirdómurinn ekkert ákveðið í þessu máli, þar virðingu vantar á þýfinu, að því leyti sem það er ekki komið til skila.

Dráttur sá, er orðinn er á upplýsingum þeim, er yfirdómurinn áskildi í ályktun 27. júní f. á., virðist þannig réttlættur af héraðsdómaranum, að eigi sé ástæða til að láta hann varða honum ábyrgðar, einkum þar eð ákærði eigi var í varðhaldi, og því vitnast, að meðferð málsins í héraði hafi verið vítalaus og málsfærslan hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Guðmundur Guðmundsson, á að setjast í 5 ára betrunarhússvinnu. Um málskostnað á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Í laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumanns H. E. Johnssonar og málsfærslumanns J. Guðmundssonar, ber hinum ákærða að greiða 6 rd. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 13. febrúar

d ó m u r

í sökinni nr. 1/1860: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

frú Jórunni Guðmundsdóttur.

Í sök þessari er frú Jórunn Guðmundsdóttir í Reykjavík að boði amtmannsins í suðurumdæminu lögsótt fyrir ótilhlýðilega breytni í orði og verki við land- og bæjarfógeta cancelliráð Vilhjálmm Fin-sen og fleiri menn, er með honum voru á næstliðnu vori til þess að bera hana út úr húsinu nr. 10 í Ingólfsbrekku hér í bænum, sem hún einlægt hafði búið í, síðan fyrrverandi maður hennar kammer-ráð Stefán Gunnlögssen sigldi frá henni árið 1851, og verið hafði eign þeirra hjóna, en kaupmaður, consul Smith þá hafði keypt á sölubingi, er haldið var eftir ráðstöfun skiptaréttarins í Kaupmanna-hafnar Suðurbirki, er kammerráð Stefán Gunnlög-sen, er þá var skilinn við nefnda konu sína, hafði framselt bú sitt til skipta.

Það, sem hinni ákærðu er gefið að sök, á einkum að vera fólgið í því, að hún hefði stungið bæjar-fógetann til blóðs í handarbakið með einhverju oddhvössu verkfæri og veitt bæði honum og mönn-um hans óviðurkvæmileg orð og bitið tvo þeirra í höndina.

Að vísu stendur nú svo í áminnztri fógetagjörð:

„Þegar þar næst var farið að flytja til bedda eða rúmstæði í herbergi frú Gunnlögsens, hvar í gjört er ráð fyrir að flytja hana, og fógetinn á meðan stóð nokkuð til hliðar frá rúmi frú Gunnlögsens“ (hún lá sum sé veik í rúminu og klæddist ekki), „seildist frú Gunnlögsen til úr rúminu og stakk fógetann í handarbakið með hníf eður öðru verkfæri og særði hann, svo að blæddi“; en þrátt fyrir það, þó hér standi svona skýlauslega og með berum orðum sé sagt, að hin ákærða hafi stungið fógetann, þá virðist það þó eigi sannað gegn stöðugri neitun hennar, því vottarnir, er voru við fógetagjörðina, hafa undir rannsókn þessa máls aðeins borið, að þeir hafi séð blóðugt handarbakið á fógetanum, er þeir komu inn í svefnherbergið úr stofunni þar fyrir framan til hans og frú Jórunnar, en hafa neitað því, að þeir hafi séð hana stinga hann, og enginn af þeim, er við gjörðina voru, þykist hafa séð hana gjöra það. Hér við bætist, að hvorki bæjarfógetinn sjálfur né nokkur annar, er var viðstaddur, sá hana með nokkurt þvílíkt verkfæri, er hún gat unnið verkið með. Hið sama er og að segja um það, sem stendur í áminnztri fógetagjörð, að hin ákærða hafi bitið tvo af mönnum þeim, er fógetinn hafði tekið til að flytja hana, Niels Eyjólfsen á Klöpp og Guðbrand í Brennu; því bæði hefur enginn séð hana bíta Guðbrand, og Guðbrandur líka sjálfur neitað því og aðeins sagt, að hún hafi ætlað að bíta sig, en af því hafi þó ekkert orðið, og hvað Niels á Klöpp snertir, þá hefur hann að vísu borið, að hin ákærða hafi bitið

sig í handarbakið, er hann ætlaði að leggja hönd á hana, en þetta hefur þó enginn séð af þeim, er við voru, nema einn þeirra þykist hafa séð það. Mörg af vitnunum hafa borið, að hin ákærða hafi haft mesta orðavaðal og álitid, að fógetinn gjörði sér rangt til, og að hún hafi beðið ábænum yfir honum fyrir þessa meðferð á sér, án þess þau þó muni, hvernig henni hafi farizt orð, nema tvö þeirra, er þykjast hafa heyrt hana óska á þá leið, að þau spor, er fógetinn gengi þangað, yrðu honum bölvunar spor, en hin ákærða hefur borið á móti því að hafa viðhaft slík orð, en kveðst þó muna, að hún hafi sagt, að það yrðu ógæfuspor, er hann gengi þangað, annars kveðst hún varla hafa vitað, hvað gjörðist, því það hafi nærri verið liðið yfir sig.

Þó menn nú vildu álíta, að hin ákærða hefði viðhaft þau ummæli við fógetann, er vottarnir hafa borið, og að þau ekki gætu afsakazt við það, að hún áleit hann gjöra sér rangt til að bera sig svona út úr húsi sínu, er hún bjó í og hafði átt, þá virðist það þó vafamál, að ákærða hafi verið, þegar útburðargjörðin fór fram í því sálarástandi, að hún geti haft ábyrgð fyrir það eða aðra breytni hennar yfir höfuð í þessu máli, því læknisvottorð það, er fram er komið, segir, að sálarástand hinnar ákærðu sé svo, að stundum sé eigi hægt að sjá, hvort hún sé með öllum mjalla eður eigi, og er að ráða af því, að þetta hafi einkum átt sér stað um þær mundir, er fógetagjörðin fór fram, og að þessu virðist og að lúta, að leggja þurfti bönd á hina ákærðu. En af

Þessu leiðir þá aftur, að hún hlýtur að dæmast sýkn af sóknarans ákærum og að kostnaður sá, er flýtur af lögsókninni gegn henni, greiðist úr opinberum sjóði, og þar á meðal laun málsfærslumanna hér við réttinn, sem ákveðast 4 rd. til hvors um sig. Undirréttarins dóm ber þannig að staðfesta, þó með téðri breytingu, hvað málskostnaðinn snertir. Meðferð málsins í héraði hefur verið víta- laus; að vísu hefur undirdómarinn haft málið undir dómi frá 11. október til 29. nóvember, en þetta hefur hann réttlætt með veikindum sínum og embættisönnum; því þó hann eigi hafi lagt fram læk- nishvortorð eður aðra sönnun fyrir þessu, þá er þó alkunnugt, að undirdómarinn lá rúmfastur mikið af áminnztum tíma. Málsfærslan hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig að allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, og þar á meðal 4 rd. í málsfærslulaun til sóknara hér við réttinn, málsfærslumanns Jóns Guðmundssonar, og aðrir 4 rd. til svaramanns hinnar ákærðu, málaflutningsmanns H. E. Johnssonar, greiðist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 5. marz

d ó m u r

í sökinni nr. 2/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Birni og Brynjólfi Brynjólfssonum.

Í þessu máli er það með játningu hinna ákærðu, bræðranna Björns og Brynjólfs Brynjólfssona á Gljúfurholti innan Árnessýslu, og öðrum atvikum löglega sannað, að þeir, sem áður eigi hafa verið dæmdir né hegning hlotið, hafi í sumar er var, þegar þeir voru á heimleið úr Reykjavík, stolið frá tjaldi Brynjólfs hreppstjóra Brynjólfssonar á Bolholti innan Rangárvallasýslu aðfaranótt hins 30. júní, meðan hreppstjóri Brynjólfur og samferðamenn hans lágu í svefni í tjaldi sínu uppi í svokölluðum Fóhelluvötnum, hærupoka með 59½ pundi af ullu í og ólarreypi, sem til samans hefur verið verðlagt á 20 rd. 9 sk., og eru hinir ákærðu fyrir þjófnað þenna með aukahéraðsdómi Árnessýslu 18. nóv. f. á. dæmdir til að hýðast, Björn 20, en Brynjólfur 15 vandarhöggum, og skyldaðir til að endurgjalda hið stolna, og að standa af málinu löglega leiðandi kostnað, en þessum dómi hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið til landsyfirréttarins.

Það getur nú engum vafa verið undirorpið, að brot hinna ákærðu, eins og undirdómarinn hefur álitð, heyri undir 1. gr. í tilskipun 11. apríl 1840, og þó hið stolna nemi allmiklu verði og verknaður

þeirra votti um allmikla bíræðni virðist þó á hinn bóginn, þegar höfð er hliðsjón til hins unga aldurs þeirra (Björn er 25 ára, en Brynjólfur 18), fáfræði og undanfarna óátöldu breytni, hegning sú, sem þeim er ákveðin í héraðsdóminum, hæfilega metin. Þannig ber héraðsdóminn að öllu leyti að staðfesta.

Svo ber hinum ákærðu einnig að greiða í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns hér við réttinn 4 rd. til hvors um sig.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið víðalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á óraskaður að standa. Sóknara og svaramanni við landsyfirrétinn, málaflutningsmanni H. E. Johnsson og Jóni Guðmundssyni, greiði hinir ákærðu 4 ríkisdali til hvors um sig.

Hið ídæmda endurgjald ber að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 5. marz

d ó m u r

í sökinni nr. 3/1860: Málaflutningsmaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Sigmundi Snorrasyni.

Um ákærða, Sigmund Snorrason, sem í máli þessu er lögsóttur fyrir þjófnað, er það löglega

sannað með játningu hans og öðrum gögnum, að hann hinn 8. maí fyrra árs hafi tekið heimildarlaust einn þorskfisk og árarlegg frá Gísla Magnússyni í Móhúsum og 15 þorskhrogn frá Jóni Árnasyni, til samans verðlagt á 32 sk.

Fyrir afbrot þetta er hinn ákærði, sem áður hefur verið refsað með 27 vandarhöggum fyrir þjófnað og því næst með 3×27 vandarhöggum fyrir rán eftir dómum sýslumannsins í Vestmannaeyjasýslu, dags. 16. ágúst 1844 og 9. júlí 1845, dæmdur fyrir annað sinn framinn þjófnað í aukarétti Árnassýslu 18. nóvember fyrra árs og til að sæta 40 vandarhagga refsingu, standa undir sérlegri tilsjón lögreglustjórnarinnar í 1 ár og greiða allan kostnað, er löglega leiðir af lögsókn þessari, og hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið dómi þessum til yfirdómsins.

Landsyfirrætturinn fær nú ei betur séð en að afbrot það, sem hér ræðir um, ef einstakt væri eður hið eina, er ákærði hefði gjört sig sekan í, bæri ekki að heimfæra undir 1. grein í tilsk. 11. aprílm. 1840, eður ætti að varða almennri þjófshegningu. Að vísu getur rétturinn ekki fallizt á þá skoðun talsmanns hins ákærða, að hér eigi aðeins við refsing fyrir þjófnaðartilræði (attentat), þar sem það verður að álíta, að þjófnaður, þegar hann að öðru leyti á sér stað, sé fullframinn, þegar munirnir eru komnir í vörzlur eða hald þess, er stelur, sem enginn vafi er um, að hér hafi verið; en fyrir þá sök, að það, sem hinn ákærði tók, aðeins var lítil-

ræði, er hann skilaði strax aftur, og einnig játaði fúslega yfirsjón sína, án þess gengið væri hart að honum eða beitt væri nokkrum hótunum við hann um lögsókn, virðist eigi betur en að afbrot hans í sjálfu sér beri að meta eftir grundvallarreglunum í tilskipun 15. apríl 1840, 4. og 5. gr., 26. marz 1841, 8. grein og 11. apríl 1840, 30. gr.

En af þessu leiðir þá aftur samkvæmt tilskip. 11. apríl 1840, 79. gr. 4. atriði, að hegningardómar þeir fyrir þjófnað og rán, er tilskipun þessi í 32. gr., samanber 79. gr. setur jafnhliða þjófnaði, sem áður hafa verið felldir yfir ákærða, ekki geta haft þau áhrif á þetta afbrot hans, að hann nú verði dæmdur eins og fyrir þjófnað framinn í 3. sinn, eður eftir 15. gr. í téðri tilskipun, heldur hljóta þeir að takast til greina á þann veg, að þeir aðeins herði hegninguna fyrir þetta afbrot hans, skoðað út af fyrir sig, og virðist þannig hæfilegt, að hann eftir málavöxtum sæti 10 rd. fjársekt, er greiðist til Stokkseyrarhrepps fátækra sjóðs. Samkvæmt þessu ber héraðsdóminum um hegninguna að breyta, þar á móti ber að staðfesta hann, að því er málskostnaðinn snertir. Svo ber hinum ákærða og að greiða sóknara og svaramanni við yfirdóminn 4 rd. til hvors um sig.

Drátt þann, er orðinn er á málinu í héraði, hefur dómariinn þannig réttlætt, að eigi er ástæða til að hann valdi honum ábyrgðar, og vottast þannig, að rekstur málsins í héraði hafi verið vítalaus, eins og líka málsfærslan við yfirdóminn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Sigmundur Snorrason, á að greiða 10 rd. fjársekt til Stokkseyrarhrepps fátækra sjóðs. Að öðru leyti á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Í málsfærslulaun til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar og málaflutningsmanns H. E. Johnssonar, greiði hinn ákærði 4 rd. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna eftir löglega birtingu hans undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 5. marz

d ó m u r

í sökinni nr. 4/1860: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Friðrik Þorkelssyni.

Undirdómarinn hefur að vísu með áritun sinni á dómsgjörðirnar tilkynnt hinum ákærða, Friðrik Þorkelssyni, að sökinni væri nú stefnt til landsyfirrættarins eftir beiðni hans samkvæmt tilskipun 31. maí 1805 og 24. janúar 1838, og að hún yrði þar tekin fyrir meðal hinna fyrstu saka og útkljáð með dómi, og að hann eigi gæti vænt frekara fyrirkalls til áminnzts réttar en þessa, en með því þessi yfirlýsing dómarans ekki er nein stefna í sjálfu sér, og tilskipunin frá 31. maí 1805 — (er kom

með þau nýmæli til þess að flýta fyrir rekstri sakamála, að amtmennirnir og undirdómendurnir skyldu gefa stefnur í þeim til landsyfirréttarins og rita þær á dómsgjörðirnar í stað þess að fá þær gefnar út af landsyfirréttinum samkvæmt tilskipun 11. júlí 1800) — krefur með berum orðum, að hinum ákærða skuli stefna fyrir landsyfirréttinum til *sakar að svara og dóm að þola*, þá virðist máli þessu ekki þannig stefnt fyrir landsyfirréttinum, að dómur geti þar gengið í því, eins og það liggur fyrir, og málinu ber því að frávísa til nýrrar og löglegrar stefnu úttöku til landsyfirréttarins.

Því dæmist rétt að vera:

Málinu frávísast til nýrrar og löglegrar stefnu-
úttektar til landsyfirréttarins.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 16. apríl

á l y k t u n

í sökinni nr. 5/1860: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Salómonssyni og konu hans Guðbjörgu Hákonardóttur.

Það er að vísu upplýst við rannsókn máls þessa, að 14 dagar liðu frá því að Guðbrandur Sigurðsson fór heiman að frá foreldrum sínum í Miklholti og þangað til hann dó, enn fremur, að hann af þessum 14 dögum eftir að hann kom í Hjörtsey aðeins klæddist í 4 daga, og einn þeirra af eigin ramm-

leik, og að hann síðan varð veikur af kvefi; eins að hann hafi, hvað fæðu hans þar snertir, notið lítils matar í senn; en áður en fullnaðardómur samt sem áður verður upp kveðinn í málinu hér við réttinn, virðist nauðsynlegt að fá ítarlegri upplýsingar um fæðu hans þar, atbúnað og veikindi, svo sem hvað honum hafi verið gefið þar að borða, bæði áður og eftir það hann veiktist, hvað mikils hann hafi neytt í senn, hvað oft á dag, hvernig honum hafi orðið af því, hvernig aðhjúkrunar hann hafi notið í veikindunum, hvernig þau höguðu sér, hvort honum hafi verið leitað læknishjálpar eður þá hvort ekkert hafi verið leitast til við hann með meðölum. Enn fremur hverjar orsakir menn viti frekast til þess, að hann eigi gat klæðzt nema einn daginn af eigin rammleik af þeim 4 dögum áður en hann lagðist, og hvort þeir, er umgengust hann í Hjörtsey, hafi eigi neina fasta sannfæringu um það, hvað valdið muni hafa dauða hans. Loks þykir ástæða til að beiðast upplýsingar um það, hvernig veðrið var, þegar drengurinn var fluttur frá for-eldrum sínum til Hjörtseyjar, og hvort honum geti hafa orðið kalt á leiðinni. Þessar áskildu upplýsingar ber undirdómaranum að útvega, sem og þær, er þessi ítarlegri rannsókn kynni að gefa tilefni til og skýrt kynni að geta málið.

Því ályktast:

Undirdómaranum ber að útvega hinar áskildu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 16. apríl

d ó m u r

í sökinni nr.7/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Eiríkssyni úr Eyjafjarðarsýslu.

Hinn ákærði, Jón Eiríksson, sem er kominn yfir lögaldur sakamanna og hefur ekki að undanfögnu verið ákærður eða dæmdur fyrir lagabrot, er orðinn sannur að sök um það með játningu sinni og öðrum atvikum, að hann hafi stolið frá gullsmið Friðfinni Þorlákssyni sem og Indriða Þorsteinsyni á Akureyri, sem hann var í kennslu hjá, munum þeim, sem í undirréttardóminum eru tilgreindir og til samans hafa verið virtir á 5 rd. 60 sk.; og þar sem hegning sú, sem undirréttardómarinn hefur ákveðið, virðist hæfilega metin og brotið réttilega heimfært undir 1. grein, sbr. 4. gr. í tilskipun 11. apríl 1840 og tilsk. 24. janúar 1838, 4. gr., þá ber hinn áfrýjaða dóm að staðfesta, bæði hvað hina ídæmdu hegningu og málskostnaðinn snertir. Málsvarnarlaun þau, er dæmd eru svaramanni hins ákærða í héraði, samþykkjast.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, hefur undirdómarinn að vísu birt hinum ákærða dómstefnuna sjálfur sem notarius publicus á skrifstofu sinni, sem ekki er samkvæmt D.L. 1-4-2 og tilskip. 3. júní 1796 § 22, og heldur ekki eins og boðið

er í sömu tilskipunar 35. gr., vitnað um málsfærsluna í héraði, en það virðist þó eftir kringumstæðunum í þessu máli ekki alveg næg ástæða til að láta galla þessa valda dómsins ómerkingu eða sekt, og vitnast því, að meðferð málsins og vörn þess í héraði hafi verið vítalaus, eins og málsfærslan hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn í þessu máli á óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirréttninn, málaflutningsmanni H. E. Johnssyni, og verjanda, málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni, greiði hinn ákærði 4 rd. til hvors um sig í málaflutningslaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 30. apríl

d ó m u r

í sökinni nr. 11/1860: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Friðriki Þorkelssyni úr Gullbringusýslu.

Það er með játningu hins ákærða, Friðriks Þorkelssonar, og öðrum atvikum nóg samlega sannað, að hann hafi snemma morguns í haust, er var, áður en fólk var komið á fætur á heimili hans, Gufunesi, stolið frá ekkjunni Helgu Hafliðadóttur 3 dönsk-

um specíum heilum, er voru í stokk í kistu hennar, sem stóð þar niður í stofuhúsi; var bæði stofan og kistan ólæst; af peningum þessum hefur hann skilað aftur 3 rd. 64 sk., en hinu hafði hann eytt. Enn fremur er það sannað, að hann hafi í fyrra vetur stolið frá húsbónda sínum, Hafliða Hannessyni, gráum vaðmálsstúf $3\frac{3}{4}$ álnir á lengd og virtum 1 rd. 80 sk., en eigandinn hefur fengið vaðmál þetta aftur. Fyrir þessi afbrot er hann af sýslumanninum í Kjósar og Gullbringusýslum 29. desembermánaðar, er seinast leið, dæmdur í 20 vandarhagga refsingu og til að endurgjalda hið stolna, að því leyti það eigi er komið til skila, sem og lúka allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Undirdómarrinn hefur nú réttilega heimfært brot hins ákærða, sem kominn er á lögdur í sakamálum og hefur hinn 19. október 1857 verið dæmdur í 4 rd. sekt fyrir hnúpl á beitu, undir 1. grein í tilskipun 11. apr. 1840, og virðist hegningin af honum hæfilega vera metin til fangelsis í 3×5 daga við vatn og brauð, er eftir tilskipun 24. janúar 1838, 4. grein staflið b, samanbornum við staflið a, afplánast hér á landi með 14 vandarhagga refsingu, en ekki 20, eins og segir í undirréttardóminum. Með þessari breytingu ber hinn áfrýjaða héraðsréttardóm bæði hvað hegningu, endurgjald hins stolna og málskostnað snertir að staðfesta; svo greiðir hinn ákærði einnig til málaflutningsmannanna hér við réttinn 4 rd. til hvors um sig.

Rekstur og vörn málsins í héraði hafa verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig að hinn ákærði, Friðrik Þorkelsson, sæti aðeins 14 vandarhagga refsingu. Málaflutningsmönnum hér við réttinn, H. E. Johnssyni og Jóni Guðmundssyni, borgar ákærði 4 rd. hvorum fyrir sig.

Hið ídæmda endurgjald ber að lúka innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 7. maí

dómur

í sökinni nr. 8/1860: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

gegn

Magnúsi Magnússyni og Ingibjörgu Pálsdóttur á Reykjavíri.

Í dómi þeim, sem kveðinn var upp í aukarétti Strandasýslu 15. dag septemberm. í fyrra og amtmaðurinn í vesturumdæminu hefur skotið til atkvæða landsyfirréttarins, hafa hin ákærðu, Magnús bóndi Magnússon og vinnukona hans Ingibjörg Pálsdóttir á Reykjavíri, sem bæði eru komin á lögaldur í sakamálum, verið dæmd til að sæta hann 40 og hún 10 vandarhagga refsingu og til að lúka málskostnað, þannig að hann greiði $\frac{3}{4}$ og

þau eitt fyrir bæði og bæði fyrir eitt einn fjórða hluta.

Hvað nú viðvíkur hinum ákærða, Magnúsi Magnússyni, og þá fyrst að því leyti sem héraðsdómarinn hefur sakfelld hann fyrir óhlýðni gegn amtsúrskurði 22. júlí 1858, þá er það að vísu svo, að úrskurður þessi gjörir honum að skyldu að láta frá sér barnsmóður sína, Ingibjörgu Pálsdóttur. En þess ber þó jafnframt að gæta, að það að réttarins áleti getur aðeins hafa verið meining úrskurðarins að banna hinum ákærða að hamla eða sýna tregðu á því á nokkurn veg að láta barnsmóður sína frá sér, en engan veginn að skylda hann til að koma henni sjálfur í burtu, því eins og húsbóndaréttur hans og skylda ekki náði til þessa, þannig gat úrskurður amtmannsins og ekki gefið honum það vald yfir henni, er slíkri skyldu gæti verið samfara, og það getur ekki heldur komið til greina honum til áfellis, þótt hann vissi hvar barnsmóðir hans átti heimting á samastað og farborða, þar hann samt sem áður ekki var bær til að framfylgja þessum rétti hennar og því eigi skyldur til að gjöra slíkt.

Með því nú er ósannað í þessu máli, að hinn ákærði hafi tregðazt við að láta barnsmóður sína burtu, og jafnvel ekki næg ástæða til að véfengja framburð hans um það, að hann hafi leitazt við að útvega henni samastað, fær rétturinn eigi betur séð en að hann þegar af þessum ástæðum og án tillits til, hvernig amtsúrskurður þessi að öðru leyti

er lagaður og birtur, beri að dæma alveg sýknan um þetta sakaratriði.

Þar á móti er fengin full lagasönnun fyrir því, að hinn ákærði, sem tvisvar áður hefur drýgt hór og borgað sektir fyrir það, í fyrra skiptið 16 rd. og í seinna skiptið 8 rd. eftir úrskurðum vestur-amsins, nú í þriðja sinni hafi tekið fram hjá konu sinni með nefndri vinnukonu, og virðist hegning sú, sem hann með því hefur bakað sér eftir kringumstæðunum hæfilega metin til 32 rd. sektar, er greiðist í dómsmálasjóð Íslands samkvæmt tilsk. 24. janúar 1838, 11. grein.

Hvað því næst snertir hina ákærðu, Ingibjörgu Pálsdóttur, þá er henni gefið að sök, að hún hafi óhlýðnast áðurgreindum amtsúrskurði 22. júlí 1858. En þar eð tilskipun 21. desember 1831, samanber tilskipun 24. janúar 1838, 12. grein, mælir svo fyrir, að amtmennirnir skuli gefa úrskurði um aðskilnað þeirra, er lifa í hneykslanlegri sambúð, og að þessir úrskurðir þeirra því næst skuli birtir á sama hátt og dómar með stefnuvottum, þá álitur rétturinn, að sá úrskurður, er hér ræðir um, sem að nokkru leyti, þótt með heimild frá amtmanni, er gefinn af sýslumanni, og ekki var birtur henni sjálfur, heldur aðeins úr bréfi sýslumanns til hreppstjóra, sem ekki samgildir löglegri dómsbirtingu, ekki sé svo vaxinn eður þessi birting hans lögum svo samkvæm, að hin ákærða verði dæmd sek eftir téðum lagagreinum, eður að næg ástæða hafi verið eftir þessum málavöxtum til að höfða

opinbera lögsókn gegn henni fyrir óhlýðni gegn amtsúrskurði, og ber því að dæma hana sýkna fyrir ákærum hins opinbera í máli þessu.

Kostnaður málsins, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 5 rd. til hvors um sig, ber eftir þessum úrslitum að greiða þannig, að hinn ákærði, Magnús Magnússon, lúki hann að helmingi, en að hinn helmingurinn greiðist úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og flutningur þess hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Magnús bóndi Magnússon, á að lúka fyrir 3. hórdómsbrot sitt 32 rd. sekt í dómsmálasjóð Íslands. Að öðru leyti á hann fyrir ákærum sóknarans í þessu máli sýkn að vera. Hin ákærða, Ingibjörg Pálsdóttir, á að vera sýkn af sóknarans ákærum í máli þessu. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmannanna Jón Guðmundssonar og H. E. Johnssonar, 5 rd. til hvors fyrir sig, greiðist að helmingi af hinum ákærða, Magnúsi Magnússyni, og að helmingi úr opinberum sjóði.

Þau ákærðu ídæmdu útlát ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 29. maí

d ó m u r

í sökinni nr. 9/1860: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Þórði Bjarnasyni.

Þar eð áfrýjunarstefnan til landsyfirréttarins, sem undirdómarinn samkvæmt tilskipun frá 31. maí 1805 hefur ritað á dómsgjörðirnar, í þessu máli alls ekki er birt héraðsdómaranum, og hann eigi heldur fyrir sitt leyti hefur fallið frá, að stefnan væri sér birt eða tekið hana gilda, leiðir hér af, að málið hefur ekki orðið dæmt eins og það liggur fyrir, heldur ber því að frávísa til áfrýjunarstefnunnar löglegu birtingar fyrir héraðsdómaranum.

Meðferð málsins í héraði og sókn og vörn þess fyrir landsyfirdóminum koma að þessu sinni ekki til álita.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast til áfrýjunarstefnunnar löglegu birtingar fyrir héraðsdómaranum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 29. maí

d ó m u r

í sökinni nr. 10/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Hjaltasyni úr Ísafjarðarsýslu.

Þar eð tilskipun 31. maí 1805, 4. gr., samanber tilskipun 24. janúar 1838, 15. grein, skipar svo fyrir, að sýslumenn, er þeir stefna sakamálum til æðra dóms, skuli rita á dómsgjörðirnar, að þeir að sínu leyti taki stefnu þá gilda, er þeir áfrýja málinu með, og þessa hefur ekki verið gætt í sakamáli því, er hér ræðir um, svo að eigi verður álit-
ið, að héraðsdómaranum í því sé stefnt lögum samkvæmt, þá hlýtur rétturinn að frávísa málinu til löglegrar stefnu fyrir héraðsdómaranum.

Meðferð málsins í héraði og flutningur þess fyrir yfirdóminum koma að svo stöddu ekki til álita.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast til löglegrar áfrýjunarstefnu fyrir héraðsdómarann.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 11. júní

d ó m u r

í sakamálinu nr. 16/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Ingibjörgu Torfadóttur.

Sökum þess að tilskipun 31. maí 1805, 4. gr., samanber tilskip. 24. janúar 1838, 15. gr., skipar svo fyrir, að sýslumenn, er þeir stefna sakamálum til æðri dóms, skuli rita á dómsgjörðirnar, að þeir að sínu leyti taki stefnu þá gilda, er þeir áfrýja málinu með, og þessa hefur eigi verið gætt í sakamáli því, er hér ræðir um, svo að eigi verður álitid, að héraðsdómaranum sé í því stefnt lögum samkvæmt, þá hlýtur landsyfirrætturinn að frávísa málinu til löglegrar stefnu fyrir héraðsdómarann.

Að svo stöddu kemur ekki meðferð málsins í héraði né heldur flutningur þess hér við réttinn til álita.

Því dæmist rétt að vera:

Málinu frávísast til löglegrar áfrýjunarstefnu fyrir héraðsdómarann.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 11. júní

dómur

í sakamálinu nr. 18/1860: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

gegn

Sigurlaugu Einarsdóttur.

Með því tilskip. 31. maí 1805, 4. gr., cfr. tilsk. 24. jan. 1838, 15. gr., skipar svo fyrir, að sýslumenn, er þeir stefni sakamálum til yfirdóms, skuli rita á dómsgjörðirnar, að þeir að sínu leyti taki stefnu þá gilda, er þeir áfrýja málinu með, og þessa hefur eigi verið gætt í sakamáli þessu, svo eigi verður álitð, að héraðsdómaranum í því sé stefnt lögum samkvæmt, þá verður málinu að frávísa til löglegrar stefnu fyrir héraðsdómarann.

Að svo stöddu kemur hvorki meðferð málsins í héraði né málflutningur þess hér við réttinn til álita.

Því dæmist rétt að vera:

Málinu frávísast til löglegrar áfrýjunarstefnu fyrir héraðsdómarann.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 18. júní

d ó m u r

í málinu nr. 12/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Þorsteini Einarssyni og Málfríði Arnoddsdóttur.
(Hæstaréttardómur bls. 402).

Með dómi, gengnum að Steig í Skaftárþingi 2. marzmán. þ. á., eru hjónin Þorsteinn Einarsson og Málfríður Arnoddsdóttir dæmd fyrir sauðapjófnað, hann til að hýðast 3×27, en hún 40 vandarhöggum og vera háð lögreglustjórnarinnar sérdeilis tilsjón, hann í 2 ár, en hún í 1 ár, svo eru þau og bæði dæmd til að greiða Dyrhólahrepps fátækra sjóði ígjald tveggja sauðkinda, er þau næstliðið haust stálu, með 5 rd. 48 sk. og loks til að lúka allan af sökinni löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til svaramanns þeirra í héraði með 2 rd., en dómi þessum hafa hin ákærðu skotið til landsyfirréttarins.

Hin ákærðu hafa játað á sig, að þau hafi á 6 af þeim 8 árum, sem þau hafa búið í (sic), stolið alls 8 sauðkindum þannig: að Þorsteinn aleinn hafi handsamað 6 af þeim, en kona hans vitað af þjófnaðinum í hvert skipti og verið honum samþykk í honum, en til að stela tveim seinustu kindunum hafi hún styrkt hann. Þessa játningu gjörðu þau eftir ýmsar vöflur í réttinum 22. des. f.á., en gengu aftur frá henni 23. febrúar næst eftir, er Þor-

steinn þá fram bar, að neyð og kvalir af fótarmeini hefði neytt sig til að jata þann umgetna þjófn-að upp á sig, og að hann vissi ekkert til þess, að hann hefði jatað upp á sig nokkrum þjófnaði, og hefði ekkert rankað við því, þegar sér hefði verið sagt frá því á eftir, en kona hans gekk beinlínis móti áminnztum framburði sínum og þóttist aldrei hafa meðgengið þjófnaðinn upp á sig. En þó það eftir réttargjörðunum megi álítast rétt hermt, að Þorsteinn hafi verið þjáður af fótameini, þá er hann gjörði fyrrtéða játningu, getur þetta atriði, sem auk þess að það á ekkert skylt við játningu hinnar ákærðu, eftir grundvallarreglunni í L 1-15-1 ekki til greina komið, og það því síður sem allmikl-ar líkur eru komnar fram gegn þeim ákærðu og þingvottar þeir, er þá voru við, hafa svarið, að hann hafi verið með öllu ráði, er hann gjörði játningu þessa, og að hann hafi gjört hana óneyddur, seinlega og með umhugsun.

Hvað nú viðvíkur hegningu þeirri, sem hin ákærðu, er aldrei fyrr hafa verið dæmd né sætt hegningu fyrir nokkurt lagabrot, þannig hafa bak-að sér, þá eru afbrot þeirra í héraðsdóminum, sem hlutaðeigandi háyfirvald ekki hefur áfrýjað fyrir æðri dóm, heimfærð undir tilskipun 11. apríl 1840, 6. gr., samanber þó tilskip. 24. jan. 1838, 8. gr. En þó nú yfirdómurinn verði að álíta, að 1. gr., saman-ber 21. og 78. gr. í tilskipun 11. apríl 1840, séu þær lagagreinir, sem misverknaði hinna ákærðu beri að hegna eftir, þar eigi hefur nægilega sann-azt, hvar hið stolna fé hafi verið tekið, þá virðist

pó hegning sú, sem ákveðin er í héraðsdóminum, hæfilega metin eftir nefndum lagagreinum og með hliðsjón til 4. gr. stafl. a í tilskip. 24. jan. 1838, og ber því héraðsdóminn hvað hegninguna og málskostnað snertir að staðfesta; en þar á móti fær yfirdómurinn ekki séð neina næga ástæðu til að dæma Dyrhólahreppi endurgjald fyrir nokkra af þessum stolnu kindum; eru engir eigendur framkomnir að þeim, nema einni, er álíta má, að Jón Jónsson eldri á Brekkum hafi átt, og hefur hún verið metin á 2 rd. 48 sk., og ber því að dæma honum fullt endurgjald fyrir hana af hinum ákærðu, svo ber þeim og að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn í málaflutningslaun 5 rd. hvorum þeirra fyrir sig. Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og flutningur þess hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, bæði hvað hegninguna og málskostnað snertir. Einnig ber hinum ákærðu að lúka Jóni eldra Jónssyni á Brekkum 2 rd. 48 sk. og sóknara og svaramanni hér við réttinn, málaflutningsmönnunum Hermanni Jónssyni og Jóni Guðmundssyni, 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 15. júlí

d ó m u r

í sakamálinu nr. 5/1860: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Salómonssyni og Guðbj. Hákonardóttur.
(Hæstaréttardómur bls. 400).

Með dómi frá 19. jan. seinastl., felldum af sýslumanninum í Mýrasýslu, eru þau ákærðu, hjónin Sigurður Salómonsson og kona hans Guðbjörg Hákonardóttir á Miklaholti innan téðrar sýslu, fyrir að hafa með illri meðferð á syni Sigurðar, en stjúpyni Guðbjargar, Guðbrandi að nafni, dreng á 13. árinu, verið orsök í dauða hans, sem að bar 12. des. er næst leið, dæmd hvort um sig í 3×27 vandarhagga refsingu, og að borga allan af lögsókninni leiddan kostnað, og hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Aðdragandi og kringumstæður þessa máls eru þessar. Seint í nóvembermán. í haust, er leið, fór að kvisast í sveitinni, að börn hinna ákærðu væru öll mögur og illa útlítandi, og þó helzt 3 eldri börnin, 3 drengir, sem Sigurður hafði átt með fyrri konu sinni, og sér í lagi Guðbrandur; gjörði þá góðkunningi hins ákærða Sigurðar, Jón Sigurðsson bóndi í Hjörtsey, sér ferð að Miklaholti og bað Sigurð um að ljá sér Guðbrand, og fékk hann það fyrirstöðulaust af hendi þeirra hjónanna, og fór

drengurinn heim með Jóni til Hjörtseyjar seinast í nóvember, en þegar drengurinn var þar kominn, dróst hann aðeins á ferli fyrstu 4 dagana, en tók þá hæga kvefsótt og andaðist þann 12. des. næst á eftir.

Þann 2. des. hafði Jón Sigurðsson gjört boð eftir hlutaðeigandi hreppstjóra í því skyni, að hann skyldi skoða drenginn Guðbrand og sjálfur sjá, hvernig hann væri útlítandi, og þótti bæði hreppstjóranum og öðrum, sem þá sáu drenginn, hann mikið magur innanklæða, og þetta gaf hreppstjóranum tilefni til að skrifa sýslumanni þann 19. des. næst á eftir til um meðferð á börnunum á Miklaholti og að hann hefði ráðstafað þeim til annarra, eins og sóknarpresturinn, þegar Guðbrandur var dáinn, einnig fann sér skylt að skýra sýslumanni frá andláti hans, og hvað honum meðfram mundi hafa orðið að bana, og frestuðu jafnframt greftuninni á meðan. Brá sýslumaður þá við og kvaddi héraðslækninn til að skoða líkið, og komst hann til þeirrar niðurstöðu, að Guðbrandur hefði dáið af því, að hann um lengri tíma hefði haft skort á nægilegri og hollri fæðu, sem og vantað hæfilega þjónustu, aðhjúkrun og eftirlit; en landlæknirinn, sem hefur verið beðinn um álit sitt eftir að málið var komið fyrir landsyfirrættinn, hefur ekki getað orðið samþykkur þessari skoðun héraðslæknisins og tekið fram, að líkskoðun héraðslæknisins væri í ýmsum verulegum atriðum svo ábótavant, að eigi sé unnt að segja með nokkurri vissu, hvort Guðbrandur hafi dáið af viðurgjörningi þeim, sem hann hefði

átt við að búa í foreldra húsum, eða hvort ekki öllu fremur fleiri kringumstæður til samans teknar hefðu valdið dauða hans, þar sem það væri sannað, að hann hefði legið í taugaveiki vorinu áður, en hann dó á vetrinum næst eftir, og verið veikur af niðurgangi rétt áður en hann andaðist, en hann enga læknishjálp fengið í banalegunni.

Hvað nú afbrot hinna ákærðu snertir, þá verður landsyfirrætturinn sökum þessa álits landlæknisins að vísu að álíta, að ekki sé nægilega sannað, að greind meðferð þeirra á Guðbrandi heitnum hafi valdið *dauða* hans, en á hinn bóginn eru full rök leidd að því, að meðferð sú og viðgjörðir allar, er Guðbrandur átti við að búa hjá hinum ákærðu, hafi bæði verið ógurlega illar og leitt til þess, að hann var orðinn svo horfallinn, að máttur hans og megn var því nær alveg þrotinn, er hann jafnvel eigi var fær um að klæða sig úr og í án annarra tilstyrks og vart gat eignað áfram. Þegar nú þessu næst er gætt að því, að hin ákærðu hafa játað, að þau hafi eftir samkomulagi sín á millum látið Guðbrand heitinn sæta slíkri meðferð og viðgjörðum, sem nú var getið, og enn fremur að þau hafi séð fram á afleiðingar þær, er slík meðferð hafði og hlaut að hafa í för með sér, þá fær rétturinn ekki betur séð en að hin ákærðu með ásettu ráði hafi drýgt þann glæp, er bakaði og þau sáu fyrir að mundi baka Guðbrandi heitnum slíkt tjón á kröftum hans og megni, að sáralitlar líkur virðast fyrir því, að honum hefði orðið við bjargað, sem ekki heldur varð, jafnvel þó hann eftir réttargjörðunum nyti

beztu meðferðar og aðhjúkrunar eftir það hann var tekinn frá hinum ákærðu; því þó eigi virðist ástæða til að álíta eftir framburði hinna ákærðu, að þau hafi ætlað sér eður viljað stytta Guðbrandi heitnum stundir né jafnvel koma honum í það eymdarástand, er hann komst í, þá leiðir ekki þar af, að misgjörð þeirra eigi sé gjörð með ásettu ráði, heldur aðeins, að þau eigi hafi haft neitt *visst* áform að valda honum þvílíks tjóns, er meðferð þeirra leiddi til. Hvað það að öðru leyti snertir, að hin ákærðu hafa borið það fyrir sig, að þau hafi átt þröngt í búí, en fyrirorðið sig að leita sveitastyrks, og því dregið líka við hin börnin og jafnvel sjálf sig, þá er það að vísu svo að sannast hefur, að þau hafa haft alllitlar matbjargir, og að hin börnin voru líka orðin næsta mögur, svo að þau voru líka frá þeim tekin. En þegar litið er til þess, að hin ákærðu höfðu keypt ábýlisjörð sína og voru búin að greiða nokkuð af kaupverðinu, virðist matarskortur þeirra eigi geta komið til afsökunar, þar eð þau hefðu hvarvetna hlotið að geta fengið sér matarbjörg án sveitarstyrks, ef þau hefðu viljað, né heldur getur það orðið þeim til málbóta, að þau létu fleiri börn sín sæta þeim kostum, sem engin bót er mælandi.

Viðvíkjandi hegningu þeirri, er hin ákærðu þannig hafa bakað sér, þá fær rétturinn ekki betur séð en að misgjörð þeirra beri að heimfæra undir grundvallarregluna í tilskip. 4. okt. 1833, 8. gr. 1. atriði; því þó löggjafinn í lagagrein þessari eftir

orðanna hljóðan ekki hafi haft fyrir augum þannig löguð afbrot, sem það, er hér ræðir um, þá virðist það þó svo mjög líkjast þeim afbrotum, sem þar eru nefnd, vera þeim svo fyllilega jafn saknæmt bæði í sjálfu sér og almenningsaugum og lýsa svo glæpafullum og ómanneskjulegum vilja hjá foreldrum gegn barni sínu, að eigi sé efunarmál, að dæma eigi hin ákærðu eftir téðri lagagrein, samanborinni við 23. gr. tilskipunarinnar, og virðist hæfilegt, að þeim hegnt verði með 4 ára betrunarhússvinnu. Svo ber hinum ákærðu að greiða allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað einu fyrir bæði og báðum fyrir eitt, og þar á meðal sóknara og svaramanni hér við réttinn 6 rd. hvorum fyrir sig fyrir flutning málsins. Meðferð og rekstur málsins í hér-aði hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hin ákærðu, Sigurður Salómonsson og Guðbjörg Hákonardóttir, eiga að setjast til betrunarhússvinnu í 4 ár og lúka allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað eitt fyrir bæði og bæði fyrir eitt, og þar á meðal sóknara og svaramanni hér við réttinn, málaflutningsmönnum Jóni Guðmundssyni og Hermanni Jónssyni, 6 rd. hvorum fyrir sig.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 15. júlí

d ó m u r

í sakamálinu nr. 27/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Jónssyni og Atla Jónssyni.

Það er með eigin játningu hinna ákærðu, bræðranna Jóns og Atla Jónssonar, og öðrum atvikum nægilega sannað, að þeir hafi hinn 23. marz f. á. um kvöldið farið inn í fjárhús sambýlismanns þeirra, Jóns eldra Jónssonar á Ey í Vesturlandeyjahreppi, án þess nokkur af vissi og drepíð þar 9 ær fyrir honum á þann hátt, að þeir tóku fyrir nasir þeim og héldu þar þangað til þær köfnuðu. Skrokkana létu þeir liggja kyrra og tóku þá ekki; voru kindur þessar metnar samtals 20 rd. 60 sk. Fyrir þetta var síðan sakamál höfðað gegn þeim, og Jón, sem var hvatamaður til drápsins, og drepíð hafði 5 kindurnar, dæmdur af hinum setta sýslumanni í Rangárbíngi með dómi, gengnum að Vatnsdal 2. maí f. á., til 30, en Atli, er aðeins hafði drepíð 4 þeirra, til 20 vandarhagga refsingar. Auk þessa eru þeir báðir í sameiningu skyldaðir til að greiða eigandanum áminnzt verð þessara kinda, og þar að auki til að borga allan málskostnað, og þar á meðal 3 rd. til hins setta svaramanns í héraði, en dómi þessum hafa bæði þeir og eins amtmaður skotið til landsyfirréttarins.

Landsyfirrætturinn hlýtur nú að vera undirdóm-
 aranum samdóma í því, að fyrrnefnt tiltæki hinna
 ákærðu, að fara svona leynilega inn í fjárhús ann-
 ars manns til að drepa þar kindur hans fyrir hon-
 um og spilla þannig bjargræðisstofni hans, hljóti
 að vera hegningarvert, og að hið opinbera eigi
 réttilega sök á því að átelja það, því þó ekki sé
 beinlínis lögð hegning í lögunum við þess háttar til-
 tækjum, þá ganga þau, um leið og þau votta spillt
 hugarfar, eigi að síður í hættulegt berhögg við öll
 eignarréttindi manna, auk þess að það er mjög
 bággt að komast fyrir þau. — Aftur á hinn bóginn
 má telja hinum ákærðu það til linkindar, eins og
 undirdómarinn líka hefur gjört, að þeir ekki gjörðu
 þetta eftir áliti þeirra í illu skyni, heldur álitu það
 mannkærleika og nauðsynjaverk, svo aðrir þar í
 sveit mættu, þegar þessar kindur, er menn höfðu
 grun á að fjárkláðinn kynni að leynast í, væru
 dauðar, því óhultari aftur fara að útvega sér nýj-
 an fjárstofn, eins og þeir líka hafa borið fram, að
 eigandinn hafi verið, og hann hefur ei borið á móti
 því, búinn að lofa þeim því, að hann skyldi drepa
 þessar ær sínar, en svikizt um það. Af þessum
 ástæðum hlýtur því undirrættarins dómur að stað-
 festast, þó þannig að hegningin fyrir hinn ákærða,
 Jón Jónsson, virðist hæfilega metin til 15 vandar-
 haggja refsingar, en fyrir Atla til 10 vandarhaggja.
 Þau svaramanni í héraði dæmdu laun samþykkjast.
 Svo ber hinum ákærðu og í sameiningu að borga
 sóknara við landsyfirrættinn 6 rd. og hvorum verj-
 endanna þar 5 rd. Meðferð og vörn málsins í hér-

aði hafa verið vítalaus, og málsfærslan hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig að Jón sæti aðeins 15, en Atli 10 vandarhagga refsingu. Svo ber hinum ákærðu og í sameiningu að lúka til sóknara hér við réttinn, málaflutningsmanns Hermanns Jónssonar, 6 rd. og til verjenda sinna þar, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar og organleikara P. Guðjohnssonar, 5 rd. til hvors um sig.

Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og dóminum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 15. júlí

d ó m u r

í sökinni nr. 18/1860: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson

g e g n

Gísli Gíslasyni úr Strandasýslu.

Í dómi þeim, er kveðinn var upp í aukarétti Strandasýslu 20. febrúar í vetur, er leið, er hinn ákærði, Gísli Gíslason vinnumaður í Skálholtsvík, dæmdur til að sæta 27 vandarhagga refsingu fyrir hórdóm framinn í þriðja sinn og borga allan af

málinu löglega leiðandi kostnað, en þessum dómi hefur hann skotið til landsyfirréttarins.

Af réttargjörðunum sést, að hinn ákærði hefur fyrir 9 árum síðan í fyrsta sinni gjört sig sekan í hór, og að honum hafi verið eftirgefnað bætur fyrir það fyrir bænastað konu hans, en í annað sinn 3 árum seinna, og þá aðeins sætt 8 rd. fjársekt, er kona hans einnig þá bað honum líknar, og hafa þannig liðið 6 ár, frá því er hann í annað sinn gjörði sig hórsekan til þess, er hann nú féll í 3. sinni. — Enn fremur bera réttargjörðirnar með sér, að hann og kona hans sökum bágborinna kringumstæðna hafa orðið að skilja sambúð sína og lifa sitt í hvorri sveit. Með því nú þessu er þannig varið, og þetta brot hins ákærða einnig er að öðru leyti með öllu meinlaust, þá getur rétturinn ekki fundið næga ástæðu til að fallast á þá skoðun héraðsdómarans, að brot hins ákærða eigi að sæta líkamlegri refsingu, heldur virðist að það samkvæmt 11. gr. í tilskip. 24. jan. 1838 geti afplánast með fjársekt til dómsmálasjóðs Íslands, og að hún sé hæfilega ákveðin til 36 rd. Um málskostnaðinn ber undirréttarins dóm að staðfesta. Svo ber hinum ákærða einnig að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn 4 rd. hvorum fyrir sig.

Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og flutningur þess hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Gísli Gíslason, á að greiða 36 rd. sekt til dómsmálasjóð Íslands. Um málskostnað á

undirréttarins dómur óraskaður að standa. Svo ber ákærða einnig að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn, málaflutningsmönnum Jóni Guðmundssyni og Hermann Jónssyni, 4 rd. hvorum fyrir sig.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 23. júlí

úrskurður

í málinu nr. 14/1860: Jón Bjarnason

gegn

sýslumanni P. Melsteð.

Í máli þessu hefur hinn stefndi krafizt þess, að því verði frávísað, eður þó heldur, að hann verði dæmdur sýkn af ákæru sækjanda, þar eð engin ábyrgð hvíli á sér af fógetagjörð þeirri, sem málið er risið út af, því hann hafi aðeins gjört hana í umboði sýslumanns, Baumanns, er öll ábyrgðin hvíli á. Í skjali því, er amtið hafi sett sig með eftir beiðni nefnds sýslumanns til að gegna embættinu fyrir hans hönd, standi og, að það skuli vera upp á ábyrgð sýslumanns Baumanns, en jafnframt hefur hinn stefndi áskilið sér rétt til að svara ítarlegar í málinu, ef landsyfirrætturinn ekki féllist á þessa kröfu sína.

Það virðist nú vafalaust, að umboðsmenn sýslu-

manna verði oft einir að bera ábyrgð fyrir störf þau, er þeir gjöra fyrir þeirra hönd, og á stundum með sýslumanninn sjálfum, og þó í amtsskjalinu standi, að sýslumaðurinn skuli bera ábyrgðina af störfum þeim, er hinn stefndi gjöri í hans umboði, þá leiðir ekki heldur þar af, að þeir, er þykja rétti sínum hallað við embættisstörf hins stefnda, ekki einnig hafi aðganginn að honum, heldur virðist það hljóti að vera komið undir sérstökum atvikum, en hvort þvílík atvik eigi sér stað verður eigi séð, eins og málinu enn er komið, og getur landsyfirrætturinn því eigi farið eftir greindri kröfu hins stefnda heldur ber málið að hafa sinn framgang, og hinum stefnda að veitast frestur til andsvara.

Því úrskurðast :

Krafa hins innstefnda getur eigi tekizt til greina, hvar á móti hinum stefnda veitist frestur til andsvara.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 23. júlí

úrskurður :

í málinu nr. 15/1860: Jón Bjarnason

gegn

sýslumanni P. Melsteð.

Í máli því, er hér ræðir um, hefur hinn stefndi farið því fram, að hann hafi, eins og líka fullgild-

ingarskjal stiptamtsins, dags. 16. ágúst 1858, beri með sér, gjört uppboð það, sem í máli þessu er áfrýjað og honum stefnt til ábyrgðar fyrir, að eins í umboði hins rétta sýslumanns Baumanns, er því einum hljóti að hvíla á öll sú ábyrgð, er af henni kynni að geta flotið, og hefur hann af þessari ástæðu krafizt, að málinu verði vísað frá dómi, eða þó heldur, að hann verði dæmdur sýkn af ákærum sækjanda, en jafnframt áskilið sér rétt til frekari andsvara um öll atriði þessa máls, ef rétturinn eigi fallist á þessa kröfu sína.

Þó nú þessi krafa hins stefnda hljóti að vera byggð á því, að umboðsmenn embættismanna, er settir eru á ábyrgð þeirra, eigi séu að álíta sem embættismenn, heldur þannig að þeir aðeins fari með embættisvald þeirra, er hlutaðeigandi embættismenn því sjálfir hljóti að hafa ábyrgð á, og þessi skoðun yfir höfuð að tala sé lögum samkvæm, þá verður ekki af þessu dregin nein almenn regla um það, að slíkir umboðsmenn embættismanna séu ábyrgðarlausir fyrir þær gjörðir sínar, er þeir gjöri í umboði þeirra, heldur hlýtur slíkt að vera komið undir sérstaklegu ásigkomulagi málsins í hvert skipti. En með því nú máli þessu hér við réttinn er eigi svo langt komið, að dæmt verði um hin einstöku atriði þess, getur yfirdómurinn eigi tekið þessa kröfu hins stefnda til greina, heldur á málið að hafa fullan framgang og hinum stefnda að veitast frestur til andsvara.

Því úrskurðast

Krafa hins stefnda getur eigi til greina tekizt, en þar á móti veitist hinum stefnda hæfilegur frestur til andsvara.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 23. júlí

d ó m u r

í sökinni nr. 20/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Jónssyni og Margrétu Jónsdóttur.

Það er með eigin játningu konunnar Margrétar Jónsdóttur á Óttarsstöðum í Þistilfirði í Þingeyjar-sýslu og öðrum atvikum löglega sannað, að hún hafi sumarið 1857 stolið frá húskonu, sem var hjá henni og manni hennar, Kristlaugu Jónsdóttur, 8 rd. með þeim hætti, að hún tók lykil að kistu Kristlaugar undan koddanum í rúmi hennar og lauk með honum upp kistu Kristlaugar, sem meðan þetta gjörðist var úti á engjum, og tók úr kistunni þá umgetnu peninga, læsti síðan kistunni og lét lyklana í sinn stað. Það er og löglega sannað, að maður hinnar ákærðu, Jón Jónsson, sem einnig er ákærður fyrir þenna stuld, mætti konu sinni, þegar hún kom frá verkinu, tók strax við peningunum hjá henni, og eyddi þeim síðan til sameigin-

legra heimilisparfa. Fyrir þetta afbrot er Margrét með aukahéraðsdómi Þingeyjarsýslu frá 21. desember seinastl. dæmd í 10 vandarhagga refsingu, en Jón er þar á móti dæmdur sýkn fyrir réttvísinnar ákærum og honum geymdur óskertur lagaréttur til þess, sem hann mætti þykjast hafa ofborgað hlutaðeigendum í tilfelli af málinu, en þessum dómi hefur hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað til landsyfirréttarins.

Hvað þá fyrst snertir afbrot hinnar ákærðu Margrétar, virðist hegning sú, sem í héraðsdóminum er ákveðin, að standa í hæfilegu hlutfalli við tilverknað hennar, og ber hann því, hvað hana snertir, að staðfesta.

Hvað Jón Jónsson þar á móti snertir, þá hefur hann stöðugt borið, að sér, er hann tók við peningunum af konu sinni, hafi ekki dottið í hug, að þeir mundu vera henni ófrjálsir, og ekkert vitað um það, fyrri en eftir á, og þar eð nú ekki virðist næg ástæða til að véfengja þenna framburð hans, verður það eigi gefið honum að sök, að hann tók við peningunum. Með því það er nú ekki heldur sannað, að hann hafi vitað um stuld konu sinnar, áður en hann eyddi peningunum, og réttargjörðirnar líka á hinn bóginn bera það með sér, að hann, sem þó er bláfátækur maður og með mörg börn, jafnvel hafi yfirborgað Kristlaugu þann skaða, er hún hafði orðið fyrir af völdum konu hans, áður en til nokkurrar opinberrar rannsóknar kæmi, fær rétturinn eigi betur séð en að aðferð hins ákærða Jóns Jónssonar, er hefur hina beztu vitnisburði

fyrir ráðvendni, og því að öllum líkindum hefur, er hann sér óafvitandi var orðinn riðinn við misgjörð konu sinnar, af einfeldni og hlífð við hana ekki farið svo að, sem honum bar, til að vera alveg sýkn í sök konu sinnar, beri að heimfæra undir 23. gr. í tilskip. 11. apríl 1840, þannig að hann sæti fjársekt til hlutaðeigandi fátækra sjóðs, er virðist hæfilega metin 5 rd., auk þess sem honum ber in solidum með konu sinni að standa allan af málinu löglega leiðandi kostnað og þar á meðal til sóknara og svaramanna hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig.

Hvað loks þann lagarétt, sem ákærða er geymdur til að fá aftur hjá hlutaðeigendum það, sem hann mætti hafa þeim ofgildið í tilefni af þessu máli, snertir, virðist ekki ástæða til að geyma honum slíkan rétt, þar sem hér er spursmál um skuldaskipti hans og Kristlaugar, sem ei verður neitt ákveðið um í þessu máli, þar þau eigi koma því við, og ber því héraðsdóminum að breyta í þessu atriði þannig, að þessi áskildi lagaréttur falli í burtu.

Viðvíkjandi meðferð málsins í héraði athugast, að héraðsdómarinn hefur undanfellt að vitna með berum orðum um málsfærsluna fyrir héraðsréttinum, eins og tilskip. frá 3. júní 1796, 35. gr. áskilur; svo hefur einnig málið staðið yfir mjög lengi, en eigi virðist þó næg ástæða til að láta þetta valda undirdómaranum ábyrgðar, og því vitnast, að meðferð málsins við héraðsréttinn hafi verið víðtæla og sókn og vörn hér við réttinn lögmat.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á hvað Margrétu Jónsdóttur snertir óraskaður að standa. Þar á móti á Jón Jónsson að greiða 5 rd. sekt til hlutaðeigandi hrepps fátækra sjóðs. Svo borga hin ákærðu eitt fyrir bæði og bæði fyrir eitt annan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna H. E. Johnssonar og Jóns Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun. Lagaréttur sá, sem ákærða, Jóni Jónssyni, er áskilinn, falli niður.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 30. júlí

d ó m u r

í sökinni nr. 13/1860: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Magnúsi Magnússyni m. fl.

(Hæstaréttardómur bls. 400).

Í máli þessu eru þau Magnús bóndi Magnússon á Leirum, bústýra hans, Sigríður Gunnsteinsdóttir, vinnumaður hans, Jón Hannesson, og hjónin Sigurfinnur Runólfsson og Helga Jónsdóttir, ákærð sum fyrir þjófnað og hluttekningu í þjófnaði og sum fyrir þjófnaðarhilmingu, og er það þá hvað Magn-

ús Magnússon snertir bæði fyrir játningu hans og önnur atvik löglega sannað, að hann hafi stolið samtals 9 kindum, veturgömlum og eldri, að fráteknu 1 lambi, og hafa 7 af þeim, er eigendur hafa aðspurzt, verið virtar samtals á 15 rd. 72 sk; þessum kindum hefur hann stolið úti í haga á víðavangi, og sumum í annarra manna landi, rekið síðan heim til sín, skorið þær svo og fénýtt; einnig hefur hann og játað, að hann hafi hjálpað hinum ákærða Jóni Hannessyni til að skera 2 kindur, er Jón hafði stolið, en þó borið jafnframt, að hann hafi, áður en hinn fór af stað til að stela þeim, afráðið hann því. Að því leyti honum auk þessa er gefið að sök, að hann hafi stolið hárreipum frá prestinum Kjartani á Skógum, virðist eftir framburði hans, sem eigi sé næg ástæða til að álíta, að hann hafi ætlað sér að stela þeim, heldur aðeins að brúka þau og skila honum þeim aftur; en aftur á móti verður rétturinn að álíta, að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í stuldi á þeim 2 ullar- og tólgarpokum, er hann hefur játað, að hann fyrir rúmum 20 árum hafi tekið frá Jóni nokkrum Vernharðssyni úti fyrir bæ hans, því þó hann skildi pokana eftir, er hann var kominn með þá út fyrir tún, og ásetti sér að hirða eigi frammar um þá, þá var þjófnaðurinn, þegar þessi breyting gjörðist í verknæði og áformi hans, þegar fullframinn, er hann var búinn með fullum þjófshuga að taka pokana í vörzlur sínar og hald. Á sama hátt er það sannað, að hinn ákærði Jón Hannesson hafi stolið alls 6 kindum, virtum á 18 rd., þannig að hann tók tvær

þeirra úr ólokuðu og hinar 4 úr opnu fjárhúsi frá bændunum á Steinum, Páli og Eyjólfi, eins og hann líka hefur liðsinnt Magnúsi í fjárstuldi hans. Enn fremur hefur hin ákærða Sigríður játað, að hún hafi þvegið innan úr kindum þessum, matreitt þær og borðað ásamt hinum ákærðu, en að öðru leyti stöðugt neitað, að hún hafi tekið annan þátt í stuldi fjár þessa, þó Magnús hafi dreift henni við meiri þátttöku í honum en nú var sagt. Loksins er það sannað, að hjónin Sigurfinnur bóndi Runólfs-son og Helga Jónsdóttir á Yztabælliskoti hafi geymt fyrir Magnús ull, er svaraði svo sem 2 kindareifum, og rakað kindarskinn, samtals metið á 80 sk., þó þannig að Sigurfinnur veitti þessu móttöku á móti ráði konu sinnar, er fyrst seinna varð ásátt við mann sinn um geymsluna.

Fyrir afbrot þessi eru hin ákærðu, sem öll eru komin á lögaldur í sakamálum, og aldrei fyrr hafa verið ákærð né dæmd fyrir nokkurt lagabrot, — að Magnúsi undanteknum, sem tvívegis áður hefur verið settur undir ákæru, í annað skiptið fyrir ólöglega meðferð á rekastaur og hitt skiptið fyrir lausamennsku, en dæmdur sýkn fyrir hvoru tveggja með landsyfirrættardómum — dæmd af sýslumanninum í Rangárbæingum 12. marz þ. á., Magnús til að setjast í 4 ár í betrunarhússvinnu, en hin öll til að hýðast, Jón 3×27, Sigríður 35, Sigurfinnur 20 og Helga 10 vandarhöggum, og eins og hinir ákærðu Magnús og Jón eru skyldaðir til að lúka hlutaðeigandi eigendum ígjald hins stolna, eftir tilverknaði hvors um sig, þannig eru öll hin ákærðu dæmd til

að greiða allan af sök þessari löglega leiðandi kostnað á þann hátt, að Magnús greiði helming hans, en hinn helminginn öll hin 4 ákærðu, að einum áttunda parti hvert um sig, en bresti nokkuð á með borgun þeirra, skuli og Magnús gjalda það, sem og er skyldaður til að greiða allan af varðhaldi hans og forsorgun löglega leiddan kostnað, loks eru laun til hlutaðeigandi svaramanna hinna ákærðu við undirréttinn þannig ákveðin, að Jón og Sigríður greiði sameiginlega 3 rd., Sigurfinnur og Helga aðra 3 rd. og Magnús 3 rd. Þessum dómi hafa öll hin ákærðu skotið til landsyfirréttarins.

Hvað nú hegningu þá snertir, er hin ákærðu hafa bakað sér með afbrotum sínum, þá virðist héraðsdóminn hvað Magnús og Jón snertir eftir öllum málavöxtum beri að staðfesta, þó þannig að Magnús aðeins sæti 3 ára betrunarhússvinnu og að Jón verði háður lögreglustjórnarinnar sérdeilis gæzlu í 2 ár. Hvað því næst hina ákærðu Sigríði snertir, þá ber að geta þess, að hún hefur að vísu stöðugt borið á móti því að hafa tekið annan þátt í stuldi þeirra Magnúsar og Jóns en fyrr var sagt og þannig neitað að hafa gjört annað en það, sem hjú í sjálfu sér eru skyld að gjöra fyrir húsbændur sína; en auk þess, sem hún vissi, að það, er hún matreiddi fyrir húsbónda sinn, var stolið, þá var hún Jóni, er hún einnig matreiddi fyrir það, sem hann hafði stolið, með öllu óháð, og getur þannig staða hennar sem hjús engan veginn valdið því, að hún sleppi við hegningu, heldur virðist hæfilegt

eftir þessum málavöxtum, og þar hún að öðru leyti hefur góða vitnisburði, að hún sæti 15 vandarhagga refsingu. Með þau hjónin Sigurfinn og Helgu er það loksins að vísu svo háttað, að þau á endanum eftir sameiginlegu ráði geymdu ull þá og sauðskinn fyrir hinn ákærða Magnús, sem áður er getið, með fullum grun, ef eigi vissu, um, að munir þessir væru stolnir, en sökum þess að Sigurfinnur þó var sá, er tók á móti þýfinu af Magnúsi og kom því einn fyrir fyrstu nóttina, en kona hans réði honum bæði frá því og vildi eigi þá taka neinn þátt í að geyma það og aðeins seinna, er maður hennar var búinn að flækja sig inn í þetta, átti þátt í um geymsluna, þá fær rétturinn eigi betur séð en að Sigurfinni aðeins beri að hegna fyrir reglulega þjófshilmingu, og virðist hegning hans sakir þess, að munir þeir numdu svo litlu verði, er hann geymdi, að vera hæfilega ákveðin 10 vandarhögg, en að eigi sé næg ástæða til að hegna konu hans Helgu með líkamlegri refsingu fyrir þessa ávirðing hennar, heldur beri hún aðeins að sæta 2 rd. sekt til hlutaðeigandi hrepps fátækra-sjóðs.

Hvað ígjald hins stolna snertir, ber undirréttar-dóminn að staðfesta; einnig samþykkjast laun þau, er í honum eru ákveðin svaramönnum hinna ákærðu í héraði; en að öðru leyti ber allan af þessu máli löglega leiðandi kostnað að greiða þannig, að hinir ákærðu, Magnús og Jón, borgi $\frac{3}{4}$ parta hans in solidum, en Sigríður, Sigurfinnur og Helga $\frac{1}{4}$ part einnig in solidum, og í sama hlutfalli ber hin-

um ákærðu að greiða sóknara hér við réttinn 8 rd., en laun hvers svaramanns þeirra þar, er ákveðast 6 rd., greiðist af þeim, er hann hefur haldið svörum uppi fyrir.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lög-mæt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á, hvað hegningu þá, sem hin ákærðu Magnús Magnússon, Jón Hannesson, Sigríður Gunnsteinsdóttir og Sigurfinnur Runólfsson eru dæmd í, snertir, óraskaður að standa, þó þannig að Magnús sæti aðeins 3 ára betrunarhússvinnu, og að Jón verði háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 2 ár, Sigríður hýðist aðeins 15 og Sigurfinnur 10 vandarhöggum. Þar á móti ber hinni ákærðu Helgu Jónsdóttur að greiða 2 rd. sekt til hlutaðeigandi hrepps fátækra sjóðs. Um ígjald hins stolna á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal laun til sóknara við landsyfirrétinn, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar, 8 rd. ber hin um ákærðu að greiða þannig, að þeir Magnús og Jón greiði $\frac{3}{4}$ parta hans in solidum, en þau Sigríður, Sigurfinnur og Helga $\frac{1}{4}$ part einnig in solidum, en svaramönnum sínum við yfirréttinn, málaflutningsmanni Hermanni Jónssyni, organleikara Pétri Guðjohnssyni og sýslumanni Páli Melsteð, gjaldi hin ákærðu hverjum fyrir sig 6 rd. í málsvarnarlaun.

Hið ídæmda að lúka innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 10. september

d ó m u r

í sökinni nr. 16/1860: Ásmundur Þorsteinsson

g e g n

Önnu Stefánsdóttur og Bjarna Brynjólfssyni.

Í máli þessu hefur áfrýjandinn, Ásmundur Þorsteinsson, ábúandi á jörðinni Kalmannstungu, með samþykki hinna stefndu, Önnu Stefánsdóttur, eiganda þessarar jarðar, og lögverja hennar, Bjarna hreppstjóra Brynjólfssonar, skotið til landsyfirréttarins fógetaúrskurði sýslumannsins í Mýrasýslu frá 9. júní 1859, áður en hann var framkvæmdur, sem kveður svo á, að áfrýjandinn eigi strax að víkja með allt sitt, kvikt og dautt, frá jörðunni Kalmannstungu og honum vera óheimilt að vera á henni og notkun hennar eftir þann dag, en víki hann ekki góðfúslega eigi hann að berast út af fógeta á löglegan hátt, eins og hann einnig er skyldaður til að greiða allan kostnað máls þessa til beiðanda, sgr. Bjarna Brynjólfssonar, með 40 rd. Hefur áfrýjandinn hér við réttinn krafizt þess, að fógetaúrskurður þessi verði dæmdur ógildur eða ómerkur, og hin stefndu skylduð til þess, eitt fyrir

bæði og bæði fyrir eitt, að greiða áfrýjanda í málskostnað 40 rd., en aftur á móti hefur umboðsmaður hinnar stefndu, Önnu Stefánsdóttur, gjört þá réttarkröfu, að úrskurðurinn verði að öllu leyti staðfestur, og að áfrýjandinn verði dæmdur til að greiða hinum stefndu, landeiganda og lögverja hennar, 30 rd. í málskostnað fyrir landsyfirréttnum, svo og til að bæta landeiganda að fullu búmissu á jörðinni fardagaárið, sem næst leið, eftir óvilhallra manna mati, auk eftirgjalds eftir jörðina, sem og til að greiða hæfilegar sektir fyrir þrásetu sína á ótekinni (sic) jörðu, og loks að hann verði dæmdur eftir tilsk. 11. ágúst 1819 til sekta fyrir þras og óþarfa þætu.

Að því leyti hreppstjóra B. Brynjólfssyni er stefnt sem parti í málinu, þar sem hann þó ekki hefur átt annan þátt í því en að hann er lögverji hinnar stefndu og aðeins hefur mætt fyrir hennar hönd í því í héraði, án þess þó að hafa haft þvílíkt umboð frá henni, er heimilað geti, að dómur falli um hann sjálfan, þó hann í ástæðunum í fógetaúrskurðinum kallist beiðandi fógetagjörðarinnar, hlýtur málinu, hvað hann snertir, að frávísast. Til sömu niðurstöðu hlýtur rétturinn og að komast um þá kröfu hinnar stefndu, að áfrýjandinn verði dæmdur til að bæta henni sem landeiganda endurgjald fyrir búmissu og eftirgjald eftir jörðina, þegar af þeirri ástæðu, að áfrýjandanum eigi hefur verið stefnt hér fyrir réttinn til að þola dóm um þetta atriði, eins og líka máli þessu engan veginn er svo varið, að krafa hennar hér við réttinn

um, að áfrýjandinn verði dæmdur í sekt bæði fyrir þrásetu og þrætugirni geti í því tekizt til greina.

Með því nú að landsyfirrétturninn eigi getur álitð, að það sé ólöglegt að málspartar báðir komi sér saman um, enda þótt þeir gjöri það fyrirfram eins og hér var gjört, að fresta framkvæmd fógetaúrskurðar, unz gildi hans verði rannsakað við æðra rétt, þá verður spurningin í þessu máli aðeins sú, að hve miklu leyti hinn áfrýjaði fógetaúrskurður sé á lögum byggður eða eigi.

Það kynni nú fyrst og fremst hvað formið á úrskurði þessum snertir að virðast svo, að það væri svo fráhverft öllu venjulegu sniði á þvílíkum úrskurði, er niðurlag hans miklu fremur líkist dómi en fógetaúrskurði, að rétturinn hlyti þessa vegna að dæma hann ómerknan. Þetta hlýtur nú og að verða niðurstaðan, að því leyti úrskurðurinn skyldar áfrýjandann til að greiða kostnað allan í héraði, 40 rd., er fógetaréttir enga lagaheimild hafa til að leggja slíkar skyldur á aðra í úrskurðum sínum, heldur aðeins geta ákveðið um gjörðir sjálfra þeirra, hvað sér beri að gjöra eður láta ógjört. En þó nú fógetaúrskurðurinn, einnig að því leyti er útburðargjörðina sjálfa snertir, sé mjög svo óheppilega og óglögg orðaður, þá virðist þó eigi alveg næg ástæða til að dæma hann í þessu atriði ómerknan, er meiningin þó virðist hafa átt að vera sú, að fógétinn hafi ákveðið *sig* til að bera áfrýjandann út af jörðinni, *ef* hann eigi viki strax góðviljuglega frá henni með allt sitt. Þannig kemur það þá til yfirvegunar, hvort fógetaúrskurðurinn eftir þeim

málavöxtum, sem þá voru, er hann féll, sé að mál-efninu sjálfu til á lögum byggður. Þess ber þá fyrst að geta, að áfrýjandinn fékk 12. maí 1857 hjá hinni stefndu, eiganda jarðarinnar Kalmannstungu, byggingarbréf fyrir jörðu þessari fardagaárið 1857—58, og er í 6. grein þess með berum orðum áskilið, að hann fari frá jörðunni í fardögum 1858, nema öðru vísi yrði um samið um haustið, en þá fór enginn þvílíkur samningur fram millum eiganda og leiguliða, þar á móti er komin fram í máli þessu sáttagjörð millum þeirra, er gjörðist vorið eftir, 1. maí 1858, og býður þar umboðsmaður hinnar stefndu áfrýjandanum þann kost, að hann mætti búa næstkomandi fardagaár 1858—59, en ekki lengur, á þriðjungi jarðarinnar Kalmannstungu með þeim skilmála, að bóndinn Stefán Ólafsson mætti flytja mótspyrnu- og óvildarlaust frá áfrýjandans hálfu á hina 2 þriðjunga í fardögum 1858; og að þessum sáttakostum hefur áfrýjandinn gengið, þar eð hann í sættinni hefur lofað, að greindur bóndi, Stefán Ólafsson, mætti mótspyrnu-laust flytja á tvo þriðjunga jarðarinnar og aðeins áskilið sér, að hann mætti búa næsta fardagaár á einum þriðja parti hennar.

Þannig er það með öllu auðsætt, að eins og byggingarbréf frá 12. maí 1857 eigi gaf áfrýjandanum neinn rétt til að sitja á jörðunni lengur en til fardaga 1858, þannig hefur sætt sú, er nú var getið, aðeins gefið áfrýjandanum heimild til að sitja á þriðjungi jarðarinnar frá fardögum 1858 til fardaga 1859 án þess nokkuð annað sé komið fram

í málinu, sem gefi honum heimild til að sitja þar lengur. Með því nú N.L. 6-14-6 (sbr. aukatekju-reglugjörð fyrir Ísland 10. sept. 1830, 23. gr.) ákveður, að ef nokkur heimildarlaust sitji kyrr á jörðu án eigandans vilja, megi eigandinn láta fógetann bera hann út, hlýtur hinn áfrýjaði úrskurður jafnvel án alls tillits til þess, að áfrýjandanum hafði fyrir júl 1858 verið byggt út af jörðunni, er eftir fyrrtéðum ástæðum eigi hefði þurft að gjöra, að því leyti útburðinn snertir að staðfestast.

Málskostnaður við landsyfirréttninn á eftir mála-vöxtum að falla niður.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn áfrýjaði fógetaúrskurður á um útburð áfrýjandans af jörðunni Kalmannstungu óraskaður að standa, þar á móti á hann, að því leyti hann skyldar áfrýjandann til að greiða 40 rd., ómerkur að vera. Að öðru leyti frávísast málinu. Málskostnaður fyrir yfirdóminum falli niður.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 15. október

d ó m u r

í sökinni nr. 23/1860: Málaflutningsmaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Þórði Bjarnasyni.

Með dómi, gengnum við Ísafjarðarsýslu aukahér-aðsrétt þann 10. sept. 1859, er bóndinn Þórður

Bjarnason á Skálavík dæmdur í 27 vandarhagga refsingu og málskostnað fyrir hórdóm í 4. og 5. sinni.

Réttargjörðirnar bera með sér, að ákærða 2 fyrstu hórdómsbrot eru útkljáð með amtsúrskurði þannig, að honum var gefin upp hórsektin í 1. sinni og fyrir 2. brotið látinn greiða aðeins 8 rd., en 3. brotið afplánaði hann eftir dómi þann 22. sept. 1857 með 32 rd. útlátum, en nú er hann í einu ákærður fyrir 2 hórdómsbrot, sem þá verða hans 4. og 5., og er það, hvað hans 4. brot snertir, bæði með hans eigin játningu og öðrum í málinu framkomnu upplýsingum sannað, að hann sé í því sekur, en 5. brotið er þar á móti vafabundið, því ekki er meðkenning hins ákærða, hvað það snertir, gefin undir þeim kringumstæðum, að hún eins og hún liggur fyrir virðist ekki að geta tekizt fullkomlega til greina, þar sem það er vitnað, að ákærði, þegar hann gaf hana, hafi verið eins og hamstola, og svo hafði móðir barnsins, sem fæddist snemma í október 1857, upphaflega lýst annan föður að barninu og hún þannig orðið tvísaga um faðernið, en ekki borin saman við þann, er hún hafði upphaflega lýst föður að því, né heldur við konu hins ákærða, Sigríði Guðmundsdóttur, er skyldi hafa átt að gangast fyrir því, að barnið ekki yrði kennt manni hennar. Það virðist því ekki til hlítar sannað, að ákærði sé orðinn sekur að þessu 5. hórdómsbroti, og er hér því í raun réttri einungis spursmál um hans 4. brot, og virðist þá eftir þeim upplýstu málavöxtum, og með sérlegri hliðsjón af

heimilishögum hins ákærða, ástæða til, að brot hans sé ekki látið varða líkamlegri refsingu, heldur fébótum, sem virðast hæfilega metnar til 32 rd. r.m., og þessu samkvæmt ber héraðsdóminum að breyta, en að öðru leyti að staðfesta. Þau svaramanni í héraði dæmdu málsfærslulaun samþykkjast. Svo ber hinum ákærða og að standa allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn 4 rd. til hvors um sig.

Meðferð málsins í héraði og rekstur þess þar hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Þórður Bjarnason, á að borga til hins íslenska dómsmálasjóðs 32 rd. ríkismyntar. Svo greiðir hann og allan af málssókninni löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málsfærslumannanna Jóns Guðmundssonar og H. E. Johnssonar, 4 ríkisdali til hvors um sig. Þau ídæmdu útlát ber að greiða innan 8 vikna frá dómsins löglegri birtingu og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 15. október

d ó m u r

í sökinni nr. 24/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Hjaltasyni.

Með dómi, gengnum við Ísafjarðarsýslu aukahéraðsrétt þann 5. nóvember seinastliðna, er ákærður, Jón Hjaltason, fyrir fals dæmdur í 10 vandarhagga refsingu, sem og til að borga allan af málssókninni gegn honum leiddan kostnað, og þar á meðal 2 rd. til svaramanns hans í héraði, og hefur hann skotið dómi þessum til landsyfirréttarins.

Eftir því sem réttargjörðirnar í málinu bera með sér, er ákærða gefið að sök, að hann hafi bætt inn í eftirrit af sættasamningi, sem hann árið 1854 í viðurvist hlutaðeigandi sýslumanns gjörði við hjónin Jón Jónsson og Engilráð Hallsdóttur á Tungu í Dalamynni, orðunum: „ég hef borgað 3 rd. til sátta, en engu öðru lofað, hvað gilt var tekið“, og því næst, að hann undir vitnisburð, sem presturinn séra Torfi Magnússon hafði gefið honum, hefði skrifað nöfn ýmissa manna, og enda útvegað sér eða búið til handa sér fleiri vitnisburði, sem komnir eru fram í réttargjörðunum.

Hvað það fyrr nefnda ákæruatriði snertir, er það algjörlega ósannað, að ákærði sé að því valdur, og enda þó svo væri, gæti það ekki valdið honum ábyrgðar, þar sem þau tilgreindu orð ekki breyta í neinu innihaldi sættagjörningsins, en eru einungis

ítrekun eða upptekning af því, sem í honum stendur, enda hefur undirdómarinn dæmt ákærða sýknan af þessu sakaratriði.

Hvað þar næst hið annað sakaratriði, hin fölsku nöfn og vitnisburði, sem ákærði er dæmdur fyrir, snertir, þá er það að vísu að álíta sannað, að hann sumpart með heimild, sumpart heimildarlaust, hafi ritað nöfn ýmissa manna undir þann vitnisburð, sem presturinn séra Torfi Magnússon hafði gefið ákærða. En eins og ákærði stöðugt hefur borið fram, að hann hafi gjört þetta af einfeldni og út í loftið, eða eins og hann að orði kveður: af „fikti“, þannig hefur hann ekki á nokkurn hátt notað sér af þessum vitnisburðum til þess að tæla eða fleka nokkurn með þeim, svo allt virðist að lúta að því, að hann hafi rétt að mæla, og að hann, hafi hann á annað borð haft nokkurn vissan tilgang með því að afla sér þessara mörgu vitnisburða og hinna mörgu nafna undir séra Torfa vitnisburð, sem kominn er fram í frumriti og sem fer mörgum fögrum orðum um mannkosti hins ákærða, hafi einungis leitað sér fordildar með því að fá nöfn sem flestra undir svo heiðarlegan vitnisburð, er hann (ákærði) við það mundi þykja meiri maður en ella, en slíkt getur ekki bakað honum hegningu.

Ákærða ber því að dæma sýknan af sóknarans ákæru, og það því fremur, sem hann hefur setið í fjarska löngu varðhaldi og misst við það atvinnu að því skapi. Svo virðist og eftir þeim upplýstu málavöxtum ekki heldur ástæða til, að sá af lög-sókninni leiddi kostnaður og þar á meðal laun til

verjanda í héraði, er að upphæðinni til samþykkjast, svo og laun sóknara og svaramanna hér við réttinn, 5 rd. til hvors um sig, lendi á ákærða, og ber því kostnað þenna að greiða úr opinberum sjóði. Viðvíkjandi meðferð og rekstri málsins í héraði er þess að geta, að málið hefur staðið miklu lengur yfir en góðu hófi gegni, þar sem það er byrjað í marz 1857, og er þetta því vítaverðara, sem ákærði hefur verið hafður í varðhaldi að minnsta kosti mjög lengi, þó þetta verði ekki glöggst séð af réttargjörðunum, sökum þess að þær eru ógreinilegar, en slík aðferð er gagnstæð grundvallarreglunni í tilskip. 24. jan. 1838, 13. gr., sem ekki heimilar slíkt, nema í hinum stærri misbrotamálum, en þar sem sýslumannaskipti eru orðin, og sá, er hóf málið, er fallinn frá, en sá dómari, sem leiddi málið til lykta og felldi dóm í því, nokkurn veginn hefur réttlætt meðferð sína á málinu, vitnast, að meðferð þess og rekstur í héraði ekki hefur verið slík, að næg ástæða sé til að láta það varða undirdómaranum ábyrgðar. Sókn og vörn málsins hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Ákærði, Jón Hjaltason, á af sóknarans ákærum í máli þessu sýkn að vera. Málskostnaður fyrir undir- og yfirrétti, og þar á meðal laun sóknara og svaramanns við landsyfirréttninn, málsfærslumannanna H. E. Johnssonar og Jóns Guðmundssonar, 5 rd. til hvors um sig borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 15. október

á l y k t u n

í sökinni nr. 25/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni.

Áður er fullnaðardómur er lagður á þetta mál virðist nauðsynlegt:

1. Að leitað sé upplýsingar um, hvort Þorsteinn Sigurðsson hafi ekki orðið ákærða, Jóni Jónssyni, samferða úr Hafnarfirði sunnudagskvöldið seinast í sumri í fyrrahaust, heldur farið á undan Jóni þaðan og reitt fyrir hann hnakkinn, sem og hvort fólkið á Hólmi ekki hafi tekið eftir eða vitað af, þegar Þorsteinn og Jón komu fyrst þangað þetta kvöld, og hvort þeir eigi komu báðir undir eins þangað.
2. Sé Þorsteinn að nýju borinn saman við Jón Jónsson út af framburði þessa, að Þorsteinn hafi haldið fótunum á kindunum, sem Jón stal á Hólmi, hjálpað honum til að slátra þeim og binda upp slátrið, og sé ítarlegar gengið á hann um það, hversu ósennilegt það að öðru leyti sé, að hann, þó hann ekki hefði verið í vitorði og verki með sjálfri kindatökunni á Hólmi, ekki skyldi hafa tekið eftir þeim mismun á böggum Jóns, sem hlaut að verða við það, að í þá var bætt bæði kroppunum af 2 kindum og líka slátrinu úr þeim.

3. Séu þeir Þorsteinn og Jón aftur bornir saman hvor við annan út af hesttökunni í Garðahrauni, sem hann hefur skýrt frá, að Þorsteinn hafi sagt sér að stela og stolið var þar; sér í lagi þó, ef það skyldi geta orðið upplýst, að þeir hefðu orðið samferða úr Hafnarfirði.

Að öðru leyti er það sjálfsagt, að undirdómaranum ber að leita þeirra ítarlegri upplýsinga, sem þær hér áskildu mættu gefa tilefni til að útvega.

Því ályktast:

Undirdómaranum ber að annast um, að þær áskildu upplýsingar verði útvegaðar.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 29. október

d ó m u r

í sökinni nr. 6/1860: Jón málsfærslumaður Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Þorkeli Magnússyni.

Með eigin játningu og öðrum upplýsingum, sem fram eru komnar, er það í máli þessu, sem frá Reykjavíkurbæjar aukapingsrétti er áfrýjað til landsyfirréttarins, löglega sannað, að tómthúsmaður í Reykjavík, Þorkell Magnússon, sem kominn er yfir lögdur í sakamálum og aldrei hefur áður orðið uppvís né dæmdur fyrir lagabrot, hafi á

næstliðnu sumri farið inn í bæ Guðjóns Jónssonar á Barði (há Laugarnesi), er stóð opinn og enginn var heima í, og stolið þar úr kistli, sem stóð í baðstofunni og hann stakk upp, 80 rd. ríkismyntar, og hefur eigandinn fengið aftur af þessum peningum 56 rd. 69 sk., en 23 rd. 27 sk. var ákærði búinn að eyða á ýmsan hátt.

Þetta brot ákærða hefur undirdómarinn réttilega heimfært undir 1. grein í tilskipun 11. apríl 1840, en að því leyti hann hefur látið það varða aðeins 2×5 daga vatns og brauðs straffi, virðist eigi betur, þegar litið er til þess, að ákærði fór í læsta hirzlu og stakk hana upp til að fremja þjófnaðinn, og að hann stal svo miklu, en að hegning sú, sem honum er ákveðin í héraðsréttardóminum ekki standi í hæfilegu hlutfalli við misverknað hans, og að hún sé hæfilega metin til 8 mánaða betrunarhússvinnu, sem eftir tilskip. 24. jan. 1838, § 4 samgildir 27 vandarhagga refsingu, svo ber hinum ákærða og að vera háður löggæzlustjórnarinnar sérdeilislegu gæzlu í 8 mánuði.

Að þessu leyti ber því héraðsdóminum að breyta en að öðru leyti ber hann, hvað ígjald hins stolna og málskostnað snertir að staðfesta. Svo borgar ákærði og þann af áfrýjun málsins lögl. leiðandi kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig.

Meðferð málsins og rekstur við undirréttinn hefur verið forsvaranlegur og sókn og vörn þess hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Þorkell Magnússon, á að hýðast 27 vand-
arhöggum, og vera háður löggæzlustjórnarinnar
sérlegu gæzlu í 8 mánuði. Að öðru leyti á undir-
réttardómurinn óraskaður að standa. Sóknara og
svaramanni við landsyfirrættinn, málsfærslumönn-
unum J. Guðmundssyni og H. Johnsen, borgar
ákærði 5 rd. hvorum fyrir sig.

Hin ídæmdu útlát að greiða innan 8 vikna frá
löglegri birtingu dóms þessa og honum að öðru
leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 29. október

d ó m u r

í málinu nr. 21/1860: Verzlunarfulltrúi P. Guð-
mundsson

g e g n

borgara Ásgeiri Ásgeirssyni m. fl.

Hinn 5. nóvember 1859 stefndi áfrýjandinn,
verzlunarfulltrúi Pétur Guðmundsson, fyrir lands-
yfirrættinn eftir konunglegu uppreistarbréfi frá
4. s.m. dómi, gengnum að Eyri í Skutulsfirði og
Ísafjarðarsýslu þann 7. jan. næst á undan; átti
málið eftir stefnunni að takast fyrir í landsyfir-
rættinum 5. marz þ.á., en með því stefnan þó ekki
kom fram í réttinn þann ákveðna dag, féll málið
niður; tók áfrýjandinn þá þann 21. s.m. út aðra

landsyfirréttarstefnu og stefndi málinu á ný fyrir yfirdóminn eftir tilskip. 19. ágúst 1735 og konungsbréfi 10. desember 1749, án þess að leysa nýtt uppreistarbréf.

Að vísu leyfa nú lagaboð þessi, að þegar yfirdómur af einhverri ástæðu vísar máli frá til nýrrar dómsáleggingar eður löglegri flutnings, og hinn lögboðni áfrýjunarfrestur á meðan rennur út, megi eigi að síður án þess konunglegt leyfisbréf þurfi að leysa stefna málinu á ný fyrir yfirdóminn, ef það sé gjört eður um stefnuna löglega beðið innan 3 mánaða frá því frávísunardómur yfirdómsins gekk í málinu, og þessu samkvæmt viðgengst og þegar leyfisbréf hefur verið fengið til að áfrýja máli og áfrýjunarstefnan er tekin út eður löglega um hana beðið innan þess tíma, sem í leyfisbréfinu er ákveðinn, þá megi, án þess nýtt leyfisbréf sé útvegað, taka út áfrýjunarstefnu á ný, ef málinu er vísað frá yfirdóminum, þó áfrýjunarfresturinn eftir leyfisbréfinu sé útrunninn á meðan. En eins og bæði þessi lagaboð gera ráð fyrir því, að málinu hafi verið fylgt fram við yfirdóminn eftir áfrýjunarstefnu, er tekin hafi verið út í tæka tíð, eður og löglega beðið um, en að málinu síðan hafi verið vísað frá yfirdóminum, og því auðsjáanlega ekki geta átt við, þar sem eins stendur álíkt á og hér, að áfrýjunarstefnan aldrei kom fyrir yfirdóminn, svo að málið datt algjörlega niður af sjálfu sér, og hin nýja áfrýjunarstefna ekki var tekin út, fyrr en áfrýjunarfresturinn eftir leyfisbréfinu var runninn út, þannig heimilar almenn réttarvenja,

sem myndast hefur eftir hinum tilgreindu lagaboðum við dómstólana, engan veginn þá málsmeðferð, sem hér hefur verið viðhöfð, þó áfrýjandinn hafi farið því á flot, að svo væri, og það skiptir allt öðru máli, þó frávísunardómur eftir henni væri ónauðsynlegur til að halda uppi gildi hinnar seinni áfrýjunarstefnu, þegar þó hin fyrri stefna annað hvort fellur í rétt og málið síðan er hafið til að bæta úr göllum á henni, ellegar hin síðari stefna er tekin út, áður en sá frestur er útrunninn, sem tiltekinn er í leyfisbréfinu, sem hvorugt átti sér hér stað; eins og leyfisbréfið líka sjálft heimtar með berum orðum, að stefnan skuli úttakast innan 4 vikna, og málinu síðan skuli verða framfylgt tilhlýðilega og án ónauðsynlegs dráttar, ef það skuli nokkurt afl hafa.

Af fyrirtæðum ástæðum hlýtur málið að frávísast yfirdóminum eftir kröfu hinna stefndu, og ber áfrýjandanum að greiða bæði þeim og eins dómaraanum, er stefndur var til að hafa fulla lagaábyrgð á dómi sínum og því hefur látið mæta hér við réttinn sín vegna, eftir kröfum þeirra í kost og tæring 2 rd. hvorum fyrir sig.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast yfirdóminum. Áfrýjandanum, Pétri Guðmundssyni, ber að greiða í kost og tæring hinum stefndu, Ásgeiri Ásgeirssyni, Hjálmari Jónssyni, Hinrik Sigurðssyni og Páli Hansen til samans 2 rd. og sýslumanni Stefáni Bjarnarsyni eins 2 rd.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 12. nóvember

d ó m u r

í sökinni nr. 29/1860: Málsfærslumaður Hermann Jónsson skipaður sóknari

g e g n

Birni Sigurðssyni.

Í máli þessu er hinn ákærði, Björn Sigurðsson á Götu í Vestmannaeyjum, ákærður fyrir þjófnað á 6 saltfiskum, er virtir hafa verið á 4 mörk og 6 sk., og sem hann tók frá Árna Diðrikssyni á Stakkagerði úti á stakkstæði, er Björn hafði léð Árna, og er hann fyrir þetta dæmdur við aukarétt í Vestmannaeyjum 16. júní í sumar, er leið, í 4 rd. sekt til fátækra sjóðs Vestmannaeyja.

Þar eð landsyfirrétturinn álítur, að undirdóm-arinn hafi réttilega heimfært þessa töku hins ákærða, sem kominn er yfir lögaldur í sakamálum, eftir téðum málavöxtum undir grundvallarregluna í 30. gr. í tilskip. 11. apríl 1840, og að sektin sé hæfilega ákveðin, ber héraðsdóminn að staðfesta. Svo ber hinum ákærða og að borga til sóknara og svaramanns hér við réttinn 4 rd. til hvors fyrir sig.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið

vítalaus og flutningur þess hér við réttinn lög-
mætur.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Í
laun til sóknara og svaramanns fyrir landsyfir-
réttinum, málsfærslumannanna Hermanns Jónsson-
ar og Jóns Guðmundssonar, greiði hinn ákærði 4
rd. til hvors um sig. Hin ídæmdu útlát ber að greiða
innan 8 vikna eftir lögbirtingu dóms þessa undir
aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 12. nóvember

d ó m u r

í sökinni nr. 28/1860: Málsfærslumaður Jón Guð-
mundsson skipaður sóknari

g e g n

Margréту Arnbjörnsdóttur.

Með dómi, gengnum í Vestmannaeyjum 4. júní
þ. á., er hinn ákærða, Margrét Arnbjörnsdóttir, dæmd
til að sæta 20 vandarhagga refsingu fyrir þjófnað
í fyrsta sinni, greiða í skaðabætur til Guðmundar
Guðmundssonar í Kirkjulandshjáleigu 7 mörk og
til Danívals Hannessonar frá Brók 5 mörk og lúka
allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en dómi
þessum hefur suðuramtið skotið til landsyfirrétts-
arins.

Að vísu verður að álíta það sannað af játningu hinnar ákærðu og öðrum atvikum, að hún frá ofangreindum mönnum hafi tekið hér um bil $\frac{1}{2}$ kút af fiskilifur í sumar, er var, úr 2 kjöggum, en þar á móti virðist engin næg sönnun fyrir því, að hún hafi tekið alla lifur þá, er nam því borði, er var á kjöggunum, sem undirdómarinn þó hefur tekið sem mælikvarða fyrir hegningu og skaðabótum hinnar ákærðu, og sem auðsjáanlega hefur hlotið að vera langtum meira en sem svaraði $\frac{1}{2}$ kút. — Þar eð það nú þannig verður að nema mjög litlu verði, er sannað er, að hin ákærða, sem komin er yfir lögaldur í sakamálum og aldrei hefur áður verið ákærð né dæmd fyrir neitt það afbrot, er hér geti komið til greina, hafi tekið, fær rétturinn ekki betur séð en að brot hennar eigi að afplánast með fjárbótum eftir grundvallarreglunni í tilsk. 11. apríl 1840, 30. gr., og virðist sekt hennar, einkanlega sökum þess að hún í fyrstu þrætti fyrir tókuna og hefur heldur eigi góða vitnisburði, hæfilega metin 5 rd., eins og það líka leiðir af því, sem áður er sagt, að landsyfirrætturinn fær eigi dæmt um skaðabæturnar í þessu máli, þar virðinguna á því, sem tekið var, vantar. — Hvað málskostnaðinn snertir ber undirrættardóminn að staðfesta. Í laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn ber hinni ákærðu og að greiða 4 rd. til hvors um sig. Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og flutningur þess hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Hin ákærða, Margrét Arnbjörnsdóttir, á að greiða 5 rd. sekt til Vestmannaeyja fátækra sjóðs. Um málskostnaðinn á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Hermanns Jónssonar, greiði hin ákærða 4 rd. til hvors um sig. Hið ídæmda að lúka innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónasson.

Árið 1860, hinn 12. nóvember

dómur

í málinu nr. 14/1860: Jón Bjarnason

gegn

sýslumanni Melsteð.

Með stefnu frá 14. apríl þessa árs áfrýjar bóndinn Jón Bjarnason, er var á Varmá í Mosfellssveit, eftir þar til veittu beneficio paupertatis útburðargjörð, sem lögsagnari sýslumannsins í Kjósar- og Gullbringusýslu, P. Melsteð, framkvæmdi á áfrýjandanum þann 4. júní f. á. með því að bera hann út af hálfendunni Varmá, sem hann hafði til ábúðar og sem er konungseign, og hefur áfrýjandinn krafizt að téð útburðargjörð ásamt þeirri kyrrsetningu á fjármunum hans, er þar með var samfara, verði í alla staði dæmd ólögleg, óhæfileg og ómerk,

en fógétinn skyldaður til að fá honum aftur býli sitt eða annað því jafnboðið, og eigi í lakara ástandi en það var, þegar hann var frá því hrakinn, og sömuleiðis allan þann fénað og aðra fjármuni, er við gjörð þessa voru kyrrsettir og hann var sviptur eignarumráðum yfir og afnotum, í sama ástandi og þeir voru í, og loks hefur hann gjört þá réttarkröfu, að innstefndi yrði sektaður og dæmdur í málskostnað og til hvers þess annars, er löglega gæti leitt af máli þessu. Innstefndi hefur þar á móti krafizt, að hann verði alveg frídæmdur af ákæru og kröfu áfrýjandans og sér dæmdur hæfilegur málskostnaður.

Það er ljóst af réttargjörðunum, að innstefndi var og er umboðsmaður þeirrar jarðar, sem hér ræðir um og hann bar áfrýjandann út af, en það atriði, að innstefndi þannig kemur fram bæði sem partur og fógeti í málinu getur ekki staðizt með hinni almennu reglu í N.L. 1-5-6, er segir, að enginn megi vera dómari í þeim málum, sem snerta sjálfan hann. Hinn stefndi hefði því ex officio átt að víkja sæti sem fógeti í málinu og fá annan skipaðan í sinn stað til að framkvæma útburðargjörðina, og að þetta ekki er gjört hlýtur að varða útburðargjörðarinnar ógildi án þess að nauðsyn sé til að taka til greina þær aðrar ómerkingarástæður, sem áfrýjandinn hefur tekið fram réttarkröfu sinni til styrkingar. Þar á móti getur áfrýjandinn ekki fengið sér dæmdar skaðabætur þær, sem hann hefur krafizt af innstefnda, af þeirri ástæðu, að hann ekki áfrýjaði málinu fyrr en áfrýjunarfresturinn

eftir N. L. 1-6-10 var útrunninn. Málskostnaður við landsyfirrættinn virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður, og laun til áfrýjandans skipaða málsfærslumanns, sem ákveðst til 10 rd., greiddast úr opinberum sjóði. Málið hefur að því leyti það er gjafsóknarmál verið flutt vítalaust.

Því dæmist rétt að vera :

Hin áfrýjaða útbuðargjörð á ómerk að vera. Að öðru leyti á hinn stefndi að vera sýkn fyrir ákærum áfrýjanda í þessu máli. Málskostnaður við landsyfirrættinn falli niður. Málsfærslulaun til hins skipaða svaramanns áfrýjanda, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar, 10 rd. borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 12. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 15/1860: Jón Bjarnason

g e g n

sýslumanni P. Melsteð.

Að fenginni gjafsókn hefur Jón Bjarnason, fyrrum búandi á háflendunni Varmá í Mosfellssveit, áfrýjað með stefnu, dagsettri 14. apríl þ. á., uppboðsgjörð, er fór fram eftir skipun og í umboði hins setta sýslumanns í Gullbringu- og Kjósarsýslu Páls Pálssonar Melsteðs að Lágafelli 11. dag

nóvembermán. f. á. Hefur áfrýjandinn krafizt, að uppboðsgjörð þessi yrði dæmd ólögleg eður ómerk, en hinn stefndi, sýslumaður Páll Melsted, skyldaður til að skila sér aftur öllum þeim munum og skepnum, er seldar voru, annað hvort í sama standi, sem þetta var í, þegar það var tekið frá áfrýjanda, eður til vara, sem það var í, þegar uppboðið fram fór, en þar á móti hefur hinn stefndi gjört þá réttarkröfu, að hann verði alveg dæmdur sýkn af kröfum og ákærum áfrýjandans og sér dæmdur hæfilegur málskostnaður af honum. Áfrýjandinn byggir nú kröfu sína á því, að eins og engin kyrrsetningargjörð, löghaldsgjörð eður fjárnámsgjörð sé komin fram í málinu og engrar heimildar getið fyrir uppboðsgjörðinni í henni sjálfri, nema hvað að þar sé sagt, að það, sem seljast átti, væri geymslufé, þannig hafi og salan farið fram án beiðni sinnar, og hljóti því uppboð þetta á annars manns eigum, er eftir hinu fyrirtalda skorti alla heimild, að vera ógilt að lögum, og uppboðsráðandinn því skyldur til að setja allt í sama horf, eins og salan aldrei hefði farið fram.

Það er nú að vísu svo, að engin réttargjörð er fram komin, sem uppboð þetta sé grundað á, né heldur beiðni áfrýjandans um, að munirnir yrðu seldir, en það er undir málsfærslunni þar á móti upplýst, að áfrýjandinn stóð í skuld til hins innstefnda sem umboðsmanns yfir konungsjörðunum í Kjósar- og Gullbringusýslu út af ógoldnum jarðarskuldum og að munir þessir höfðu að minnsta kosti að nokkru leyti verið teknir í hald af inn-

stefnda við útburðargjörð þá, sem fram fór 4. júní f. á., er áfrýjandinn hljóp burt frá til tryggingar fyrir skuldinni, og þar sem þessu var þannig háttað, virðist ekki betur en að innstefndi í þessu atriði í sambandi við það, að hann eigi gat verið skyldur til að greina munina og verja til þess kostnaði, er hefði hlotið annað hvort að olla honum fjártjóns (sic) eða þá rýra tryggingu þá, sem í mununum lá, lengur en hann gjörði, hafi haft heimild fyrir að láta selja svo mikið af þeim í hald teknu munum áfrýjandans, er fullnægðu skuldinni til konungssjóðsins, og þar sem það hins vegar ekki er sannað, að innstefndi hafi látið selja meira en sem hér um bil svaraði skuldinni, virðist innstefndi ekki að verða réttilega dreginn til ábyrgðar fyrir söluna, og eigi heldur getur það atriði, að salan ekki fór fram fyrr en að fleirum mánuðum liðnum frá því þeir seldu munir voru teknir í hald af hinum stefnda, bakað honum ábyrgð, þar sem það ekki er sannað, að áfrýjandinn fyrir þá skuld hafi orðið fyrir nokkrum halla, og áfrýjandanum var innan handar, ef hann hefði getað eða viljað, að leysa inn til sín munina með því að borga skuldina til innstefnda og þannig stytta haldtímann, hvað hina seldu muni snerti.

Af þeim þannig tilgreindu ástæðum hlýtur innstefndi að dæmast sýkn af ákærum áfrýjandans út af uppboði því, sem hér var umtalsefni.

Málkostnaður virðist eftir kringumstæðunum eiga að falla niður og málsfærslulaun áfrýjandans skipaða málsfærslumanns, sem ákveðast til 10 rd.,

að borgast úr opinberum sjóði. — Málið hefur, að því leyti það er gjafsóknarmál, verið flutt hér við réttinn vítalaust.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn stefndi á að vera sýkn af áfrýjandans ákærum í þessu máli. Málskostnaður falli niður. Málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni bera 10 rd. í málsfærslulaun, sem borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 26. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 27/1860: Hið opinbera

g e g n

presti B. Bernharði.

Með Reykjavíkur pólitíréttardómi 18. ágúst seinastliðins er ákærði, hinn kaþólski prestur B. Bernharð í Landakoti í Reykjavík, út af því að hann, án þess fyrir fram samkvæmt því, er segir í opnu bréfi frá 29. maí 1839, að hafa leitað leyfis byggingarnefndarinnar, fór að byggja viðauka við geymslúhús sitt á téðri eignarlóð sinni og í því skyni að nota húsið eður viðaukann á eftir handa sér fyrir bænhús eður kapellu, dæmdur í 5 rd. sekt, og að honum skuli óheimilt að nota húsið fyrir kaþólska kirkju eður kapellu, og er dóminum í hvoru tveggja tilliti skotið til landsyfirréttarins.

Hvað þá fyrst snertir það sakaratriði, að ákærði ekki hafi leitað leyfis byggingarnefndarinnar, áður en hann fór að byggja við húsið, er fyrr var getið, þá kemur til greina, að lóðin, sem húsið stendur á og sem er eign hins ákærða, er svo ummálsmikil á alla vegu, að hér getur ekki orðið spursmál um að komast í bága við reglur þær, sem opið bréf 29. maí 1838 um byggingar í Reykjavík inniheldur, hvorki hvað afstöðu hússins út að götum eður strætum snertir, né heldur um fjarlægð þess frá húsum annarra, og þannig ekki heldur um lagalega ábyrgð af byggingunni eftir Lit: E í oftnefndu bréfi; því þó það í almennum orðum sé ákveðið í téðu lagaboði Lit: D, að sérhver, sem ætli að byggja nýtt hús eða breyta gömlu húsi eður að gjöra á því aðalumbót, skuli áður en hann byrji á því skýra byggingarnefndinni frá fyrirætlun sinni, og útvega hennar skriflegu ákvarðanir, sem amtið hafi samþykkt, um það eftir hverjum reglum hann eigi og megi byggja, hlýtur þetta boð að takmarkast við ákvörðunina í Lit: C og augnamið hennar, eins og líka niðurlag greinarinnar D með berum orðum tekur fram; en þegar þetta augnamið ekki getur komizt að, af því húsið liggur, eins og hér er ástatt, sér og langt frá annarra húsum á hlutaðeiganda eigin lóð, virðist eigi betur en að hlutaðeigandi hljóti að vera ábyrgðarlaus, þó hann ekki leiti byggingarnefndarinnar leyfis, og svona hefur laga-boðið, eins og ákærði ómótmælt hefur tekið fram, einnig verið skilið hér in praxi. Ákærði hlýtur því

að dæmast sýkn af ákærum sóknara, hvað þetta sakaratriði snertir.

Hvað þar næst hið annað atriði pólitíréttardómsins snertir, að ákærða skuli vera óheimilt að nota viðaukann við húsið eða húsið sjálft fyrir kaþólska kirkju eður kapellu, virðist það augljóst, að það opinbera ekki geti látið höfða gegn mönnum opinber pólitímál án þess, eins og hér á sér stað, að gefa þeim nokkurt lagabrot að sök, svo ekkert spursmál getur verið um hegningu, til þess að láta skera úr því, hver réttindi yfir höfuð hlutaðeigendum beri, og þannig ekki heldur úr því, hver réttindi kaþólskum mönnum beri í trúarbragðaeftum hér á landi, eður hvort þeir megi eður ekki megi byggja sér hér kapellu eður kirkju til guðsþjónustugjörðar, og ber því hinn ákærða, hvað þetta atriði snertir, að dæma sýknan af réttvísinnar ákærum.

Laun málsfærslumannanna hér við réttinn, er ákvarðast til 5 rd. til hvors um sig, virðast eftir kringumstæðunum eiga að lúkast úr opinberum sjóði. Rekstur og meðferð málsins við undirréttinn hefur verið vítalaus og málsmeðferð hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera:

Hinn ákærði kaþólski prestur, B. Bernhard á Landakoti, á af sóknarans ákærum, hvað þá honum dæmdu sekt snertir, sýkn að vera, en að öðru leyti vera sýkn af réttvísinnar ákærum í máli þessu. Sóknara og svaramanni hér við réttinn, málaflutningsmönnum Hermann Jónssyni og Jóni Guð-

mundssyni, bera 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, er greiðist þeim úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1860, hinn 31. desember

d ó m u r

í sökinni nr. 30/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Þorkelssyni, Ólafi Þorkelssyni, Benidikt Pálsyni og Bjarna Bjarnasyni.

Með dómi, gengnum við Reykjavíkurbæjar auka-rétt þann 7. júlí seinastlið., eru þeir ákærðu Jón Þorkelsson, Ólafur Þorkelsson og Benidikt Pálsson dæmdir fyrir innbrotspjófnað í 3×27 vandarhagga refsingu, en Bjarni Bjarnason fyrir pjófnaðarhilmingu í 2×5 daga vatns- og brauðshegningu og þeir Bjarni og Benedikt þar að auki skyldaðir til að borga talsmanni þeirra við héraðsréttinn sína 2 rd. hvor, og hafa allir þeir dómfelldu áfrýjað þessum dómi til landsyfirréttarins.

Eftir því sem segir í undirréttargjörðunum og hlutaðeigendur sjálfir hafa játað og skýrt frá, eru atvik og kringumstæður málsins þessar, að þeir ákærðu þann 5. febrúarmán. í vetur, er leið, fóru, eftir að þeir um daginn höfðu setið við spil í Lækjarkoti, hvar Jón Þorkelsson á heima, og neytt jafnframt til muna áfengra drykkja, seint á vökunni

upp til kaupmanns Einars Bjarnasonar, sem býr utanvert við sjálfan bæinn, og sem að nokkru leyti hafði selt þeim ölföngin, sem þeir neyttu um daginn, í því erindi að fá meira af ölföngum hjá honum; en þegar þeir komu heim til hans, var hann háttaður og veitti þeim því enga úrlausn; gengu þeir þá aftur ofan í bæinn og þangað, sem Einar hefur sölubúð sína í Aðalstræti, og brutu þeir Jón og Ólafur þá sína rúðuna hvor í búðarglugganum, lyftu svo Benidikt, er tók gluggann úr, inn um hann í búðina; en á meðan Benidikt var inni, stóð Jón vörð við gluggann, en Ólafur stóð úti á götunni til þess að gæta að, hvort nokkur kæmi, en af því Ólafur var hræddur og vildi, að Benidikt kæmi sem fyrst út aftur, kallaði hann, að næturvörðurinn kæmi, sem hann þó vissi ekki var, og flýtti Benidikt sér þá út aftur úr búðinni, en þar tók hann aðeins brennivín úr tunnu á flösku, sem hann hafði með sér heiman að, og fáeinar hveitibrauðskökur, því sardínur, sem hann líka ætlaði að taka og leitaði að, gat hann ekki fundið. Gluggann láta þeir ákærðu í aftur, og sneru svo allir heim að Lækjarkoti og neyttu þess fengna um nóttina ásamt með Bjarna, sem að vísu hafði fylgzt með þeim ofan eftir að búðinni, en ráðið frá að fara í hana, og gengið því frá þeim og staðið á lengdar fyrir sunnan búðina, meðan þeir frömdu verknaðinn, svo hann, eftir því sem hann hefur skýrt frá, vissi ekki, hvað gjörzt hafði fyrr en á eftir, þegar hann fylgdist með þeim félögum heim frá búðinni að Lækjarkoti, og var þá komið um miðnætti eða um seinasta

háttatíma í bænum. Hið stolna er metið til samans á 8 sk., og hefur eigandinn fallið frá endurgjaldi.

Héraðsdómarinn hefur heimfært brot þeirra 3, sem að verknaðinum stóðu, undir 1. lið 12. greinar í tilskip. 11. apríl 1840, en með því glugginn í sölubúðinni, eftir því sem réttargjörðirnar bera með sér, var óvenjulega hrörlegur og illa um búinn, þá virðist ekki næg ástæða til að heimfæra brot þeirra undir téða lagagrein, heldur undir 1. gr. tilskip., samanber 3. gr. 6. atriði, og virðist hegningin fyrir hvern þeirra eftir öllum málavöxtum hæfilega metin 6×5 daga fangelsi við vatn og brauð.

Hvað hinum ákærða Bjarna Bjarnasyni því næst viðvíkur, þá er eins og að framan er tilgreint að vísu sannað, að hann var í för og fylgd með hinum 3 dómfelldu ofan að sölubúð kaupmanns Einars Bjarnasonar, en það er þar á móti upplýst, að hann fór frá þeim, áður en þeir fóru í búðina, og hélt sig á lengdar, án þess að sannað sé upp á hann eða hann hafi viljað kannast við það, að hann hafi vitað hvað gjörðist, eða að hann hafi staðið vörð fyrir þá meðákærðu, en þar sem hann þó er orðinn sannur að því, að hann fylgdist með þeim ákærðu eftir verknaðinn heim að Lækjarkoti, tók við einni hveitibrauðskökunni og bar hana burtu með sér og neytti ásamt hinum brauðsins og brennivínsins, sem þeir tóku úr búðinni, getur hann ekki komizt hjá ábyrgð af þessari hluttöku sinni í verknaði hinna meðákærðu, þó þannig að þessi yfirsjón hans virðist að geta afplánast með fjársekt, sem hæfilega er metin 6 rd. til Reykjavíkurbæjar fátækra sjóðs.

Samkvæmt þessu ber undirréttarins dómi, hvað hegninguna snertir, að breyta, en að öðru leyti, hvað málskostnað og málsfærslulaun í héraði snertir, að staðfesta. Allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal laun til hins skipaða sóknara við landsyfirrétttinn, sem ákveðast 6 rd., ber hinum ákærðu að greiða in solidum, eins og þeim Ólafi, Benidikt og Bjarna ber á sama hátt að greiða svaramanni sínum þar 5 rd. í málsvarnarlaun.

Meðferð málsins í héraði hefur verið forsvaranleg, því þann drátt, sem orðinn er, frá því málinu var stefnt til landsyfirréttarins og til þess það féll í rétt, hefur undirdómurinn nægilega réttlætt.

Við landsyfirrétttinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hinir ákærðu, Jón Þorkelsson, Ólafur Þorkelsson og Benidikt Pálsson eiga að setjast hver um sig í 6×5 daga fangelsi við vatn og brauð, en Bjarni Bjarnason á að greiða 6 rd. sekt til Reykjavíkurbæjar fátækra sjóðs. Um málskostnað á undirréttarins dómur óraskaður að standa.

Allan af áfrýjun málsins leiðandi kostnað, og þar á meðal laun til hins skipaða sóknara við landsyfirrétttinn, málsfærslumanns H. E. Jónssonar, borga þeir ákærðu með 6 rd. in solidum og þeir Ólafur, Benidikt og Bjarni á sama hátt til verjanda þar, málsfærslumanns Jóns Guðmundssonar, 5 rd. málsvarnarlaun.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 21. janúar

á l y k t u n

í sökinni nr. 25/1860: Málaflutningsmaður H. E. Jónsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni.

Þar eð í landsyfirréttarályktun frá 15. október seinastl. meðal annars var áskilið, að leitað væri upplýsingar um það atriði, hvort hinn ákærði Þorsteinn Sigurðsson ekki hefði orðið Jóni Jónssyni samferða úr Hafnarfirði sunnudagskvöldið seinast í sumri haustið 1859, heldur eins og hann hefur borið fram, farið á undan Jóni þaðan og reitt fyrir hann hnakkinn, og upplýsing um þetta atriði ekki hefur verið útveguð, og ályktuninni þannig ekki er fullnægt, þá

á l y k t a s t :

Undirdómaranum í Gullbringu- og Kjósarsýslu ber að útvega upplýsingu um það tilgreinda atriði.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 18. febrúar

d ó m u r

í málinu nr. 1/1861: Kristján bóndi Jónsson

g e g n

erfingjum Ingibjargar Guðmundsdóttur og Kammerráði Chr. Christjansson.

Með landsyfirréttarstefnu, dags. 5. október árið, sem leið, hefur Kristján bóndi Jónsson í Stóradal áfrýjað skiptaréttarúrskurði sýslumannsins í Húnavatnspingi Kammerráðs Chr. Christjanssonar, kveðnum upp að Stóradal 26. maí í fyrra, á skiptunum á dánarbúi konu áfrýjandans, Ingibjargar heitinnar Guðmundsdóttur, sem engin börn áttu saman, millum hans og erfingja hennar frá fyrra hjónabandi Guðmundar, Andrésar, Þorleifs og Sveins Þorleifssona, Ingibjargar Salome og Guðrúnar Þorleifsdætra, og barna Elíabetar Þorleifsdóttur, er ákveður, að virðingarupphæð á munum þeim, fasteign og lausafé, sem áfrýjandi fékk þinglýstri laundóttur sinni, Kristínu, 10. maí 1846 í heimanfylgju, 1067 rd. 28 sk., skyldi reiknast félagsbúi þeirra hjóna, áfrýjandans og Ingibjargar heitinnar, til inntektar, og hefur áfrýjandinn krafizt, að skiptaréttarúrskurður þessi verði dæmdur ógildur, og eins skiptin á búinu að því leyti, sem þau eru á honum byggð, að skiptaráðandinn verði skyldaður til að skipta búinu upp aftur að nýju á sinn kostnað þannig, að haldið sé alveg fyrir utan skiptin

greindri fjármunaupphæð, en gjört þá réttarkröfu til vara, að virðing sú, er hann (faðirinn) hafði gjört á mununum, og sem aðeins var 825 rd. 76 sk., yrðu teknir búinu til inntektar. Auk þessa hefur hann krafizt, að erfingjar Ingibjargar heitinnar verði skyldaðir til einn fyrir alla og allir fyrir einn að greiða sér í málskostnað fyrir yfirdóm-inum 80 rd.

Fyrir hönd hinna stefndu hefur enginn mætt hér við réttinn, og ber því málið að dæma eftir fram-lögðum skjölum og skilríkjum.

Eftir því, sem ritað er á stefnu málsins til yfir-dómsins, á að vísu einhver H. Loptsson og M. Brynjólfsson að hafa birt hana erfingjanum Þor-leifi bónda Þorleifssyni, og Klemenz bónda Klem-enzsyni, manni erfingjans Ingibjargar Þorleifs-dóttur — og sömuleiðis einhver A. Pétursson og B. Hannesson erfingjunum Sveini og Andrési Þorleifs-sonum, og að vísu hafa menn þessir, er þeir rit-uðu á stefnuna, getið þess, að þeir væru kvaddir til að birta hana af kammerráði og sýslumanni Chr. Christjanssyni vegna forfalla hinna eiðsvörnu stefnuvotta með bréfi 13. nóvember, er leið. En með því menn þessir þannig ekki hafa verið reglu-legir stefnuvottar, er gætu staðfest sögusögn sína á lögboðinn hátt, og áminnzt bréf sýslumannsins til þeirra hvorki er framkomið frumritað né heldur staðfest eftirrit af því, verður rétturinn að álíta, að nægilega sönnun skorti fyrir því, að stefnan hafi verið birt fyrrtédum mönnum á löglegan hátt, og hlýtur því að vísa málinu fyrir þeirra leyti frá

dómi. Þar á móti fær rétturinn ekki betur séð en að bóndanum Erlindi Pálmasyndi sé rétt stefnt fyrir hönd ómyndugra barna sinna, er hann átti með Elízabeti heitinni Þorleifsdóttur, konu sinni og dóttur Ingibjargar, þrátt fyrir það þó sýslumaðurinn hafði ritað á stefnuna, eins og hér er gjört, að hann hafi eftir ósk föðurins sett þeim annan fjárhaldsmann, með því hann þó bæði eftir lögunum er sjálfkvaddur fjárhaldsmaður barna sinna og er talinn fjárhaldsmaður þeirra í hinni áfrýjuðu skiptagjörð sjálfri.

Hvað málefnið sjálft snertir, þá bera skiptaréttargjörðirnar það með sér, að áfrýjandinn hefur vorið 1846 bréflega afhent dóttur sinni Kristínu heimanmund upp í væntanlega arfsvon eftir sinn dag ýmsa lausa muni, jörðina Mosfell og háflenduna Vatnahverfi, er hann sjálfur virti alls á 825 rd. 76 sk., en gjört jafnframt þá athugasemd, að ekki væri afgjalds að vænta af háflendunni Vatnahverfi fyrr en eftir sinn dag. Enn fremur verður að álíta það víst, að þessi afhending hafi átt sér stað, áður en hann eignaðist seinni konu sína Ingibjörgu heitina Guðmundsdóttur, er arfurinn nú er fallinn eftir.

Að vísu hefur áfrýjandinn á skiptunum, um leið og framlagt var fyrrnefnt afhendingarbréf, mót-mælt því, að upphæð sú, 1067 rd. 28 sk., er skiptaráðandinn lætur munina vera verða, væri færð búinu til inntektar, þar eð hann áleti hana því óviðkomandi að öðru leyti en því, hvað $\frac{1}{2}$ jörðina Vatnahverfi snerti, en út af þessu verð-

ur þó, eins og út lítur fyrir að skiptaráðandinn hafi gjört, engan veginn dregin sú ályktun, að með því skýlaust sé tiltekið í hinu framlagða bréfi, að jarðirnar séu báðar á sama hátt afhentar í heimanmundarskyni eða upp í tilvonandi arf, allt eins og þeir hinir aðrir lausamunir, er bréfið nefnir, og því enginn greinarmunur verði gjörður á hinum 2 jörðum, Mosfellinu og $\frac{1}{2}$ Vatnahverfinu, þá skuli hin áminnzta virðingarupphæð, 1067 rd. 28 sk., reiknast búinu til inntektar, því þessi ástæða getur auðsjáanlega í sjálfu sér eins lítið leitt til þessa sem hins gagnstæða.

Eins og fyrr var sagt, var áfrýjandinn búinn að afhenda hina umræddu muni, þegar hann giftist Ingibjörgu heitinni, og þó hann kvæði svo á, að þeir skyldu koma á síðan upp í arf eftir sig látinn, þá var gjöfin eins fullkomnuð fyrir því, og munirnir því alveg gengnir úr eigu hans, þegar hann giftist aftur, og það án þess honum bæri neitt endurgjald fyrir þá. Ingibjörg heitin gat því og eigi við að giftast áfrýjandanum fengið neitt tilkall til muna þessara eður andvirðis þeirra né heldur erfingjar hennar að henni látinni. Í 10. gr. erfðalaganna er það og ákveðið með berum orðum, að kostnaður eður gjafir, er komið geta upp í tilvonandi arf, þegar faðirinn vill svo vera láta, eftir þeirri virðingu, sem hann sjálfur ákveður og eftir lögum alls eigi verður hækkuð af skiptaráðanda, en þar á móti felld eður lækkuð eftir kringumstæðunum, geti aðeins komið til greina móts við önnur börn hans eður afkomendur, en ekki móts við aðra

erfingja hans, og þá því síður móts við þá, er alls ekki eru arfgengir ættingjar hans, og það virðist því með öllu auðsætt, að ákvörðun áfrýjandans um, að hinir umræddu munir skuli koma upp í tilvonandi arf eftir hann, er hinum áfrýjuðu skiptum á félagsbúi hans og Ingibjargar heitinnar alveg óviðkomandi og getur einungis haft áhrif á það, hvað mikið dóttir hans Kristín getur komið til að fá af þeim munum áfrýjandans, er hann á deyjanda degi eftir sig lætur á móts við aðra samarfa sína eftir hann. Á þessu getur það alls enga breytingu gjört, hvað sér í lagi háflenduna Vatnahverfi snertir, þó orð þau, er bókuð hafa verið eftir áfrýjandann á skiptunum, sýnist benda á það, að hann ekki hafi álitid háflendu þessa búinu óviðkomandi, með því hann því, eins og sjálft bréfið sýnir, hefur afhent hana, eins og hina aðra fjármuni, dóttur sinni til eignar í heimanfylgju, þótt hann áskildi sér afgang hennar, meðan hann lifði, og áminnt orð hans á hinn bóginn virðast með öllu ónóg til að sýna eður sanna, að hann hafi viljað, að andvirði háflendu þessarar fremur en andvirði hinna annarra muna, væru taldir með búinu frekar en lög stæðu til eftir framlögðu bréfi, og það því síður sem háflenda þessi óneitanlega kom búinu við að því leyti, sem afgang hennar eftir því heyrði því til, og einmitt að því atriði virðast orð áfrýjandans eftir samhenginu að lúta.

Samkvæmt þessu hlýtur hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður og skipti þau, er á honum eru byggð, að dæmast ógild í tilliti til erfingjanna Ingi-

bjargar Salome Þorleifsdóttur, barna Elíabetar Þorleifsdóttur, Guðrúnar Þorleifsdóttur og Guðmundar Þorleifssonar, og ber skiptaráðandanum samkvæmt þessu að taka búið á ný til reglulegra skipta þannig, að hin umrædda upphæð, 1067 rd. 28 sk., haldist fyrir utan skiptin milli áfrýjandans og áminnztra erfingja. Í málskostnað fyrir landsyfirréttnum greiða erfingjarnir eftir kringumstæðunum áfrýjandanum 20 rd.

Því dæmist rétt að vera :

Hvað erfingjana Þorleif Þorleifsson, Ingibjörgu Þorleifsdóttur, Svein Þorleifsson og Andrés Þorleifsson snertir, frávísast málinu. Þar á móti á hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður og skiptin, sem á honum eru byggð, í tilliti til erfingjanna Ingibjargar Salome Þorleifsdóttur, barna Elíabetar Þorleifsdóttur, Guðrúnar Þorleifsdóttur og Guðmundar Þorleifssonar ógild að vera, og ber skiptaráðandanum að taka búið til nýrra og reglulegra skipta þannig, að hin umrædda upphæð, 1067 rd. 28 sk., haldist fyrir utan skiptin milli áfrýjandans og þessara erfingja. Í málskostnað fyrir landsyfirréttnum greiði erfingjarnir áfrýjandanum 20 rd.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 11. marz

á l y k t u n

í sökinni nr. 4/1861: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Símoni bónda Eyjólfssyni á Smiðshúsum.

Áður en fullnaðardómur verður lagður á þetta mál virðist nauðsynlegt, að útvegaðar séu upplýsingar um það, hvernig erindisbréf það er lagað, sem hinn ákærði Símon bóndi Eyjólfsson fer fram á, að hafi gefið sér tilefni til að álíta, að hann einn væri umsjónarmaður yfir fénu í Ytri-Njarðvík, sem og hvernig háttað sé erindisbréfi Erlindar Jónssonar á Bergskoti.

Þ v í á l y k t a s t :

Undirdómaranum í Kjósar- og Gullbringusýslu bera að útvega hinar umgetnu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 11. marz

á l y k t u n

í sökinni nr. 3/1861: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Birni Bjarnasyni.

Áður en fullnaðardómur er lagður á þetta mál virðist nauðsynlegt, að útveguð sé og framlögð út-

skrift af dómi þeim, sem áður er genginn yfir þeim ákærða þann 12. nóvember 1859, eins og líka virðingu á því, sem stolið var, vantar og því ætti að útvega og senda, eftir að hún hefur verið borin undir hinn ákærða.

Því ályktast:

Héraðsdómarinn, sýslumaður J. Thoroddsen, á að útvega þær ofangreindu upplýsingar.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 11. marz

dómur

í sökinni nr. 2/1861: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

gegn

Helga Jónssyni.

Með dómi, gengnum 11. september í haust, er var, er hinn ákærði, Helgi Jónsson, dæmdur af sýslumanninum í Gullbringu- og Kjósarsýslum til að sæta 40 vandarhagga refsingu og vera háður um eins árs tíma lögreglustjórnarinnar sérlegri tilsjón, sem og til að greiða Jóhannesi Hansen á Stórhólmi 2 rd. 48 sk. sem ígjald tjöru, er hinn ákærði hafði stolið frá honum, og loksins til að lúka allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur bæði hinn ákærði og eins amtmaðurinn í Suðurumdæminu skotið til yfirdómsins. — Það er með

eigin játningu hins ákærða og öðrum atvikum sannað, að hann hafi aðfaranóttina hins 17. febrúarmán. í fyrra stolið frá fyrrnefndum Jóhannesi hér um bil 3 kútum af tjöru úr kjagga, er úti stóð niður við sjó á Stórahólmi, og hefur tjaran verið virt á 2 rd. og 48 sk. Þar eð hinn ákærði einu sinni áður með dómi frá 26. apríl 1837 hefur verið dæmdur fyrir þjófnað til 2×27 vandarhagga refsingar og það, sem hann í þetta skipti stal, þó á hinn bóginn nam mjög litlu verði og ekki heldur var í hæfilegri geymslu og hinn ákærði undir eins fúslega gekkst við broti sínu, virðist hegning sú, sem undirdómarinn hefur ákveðið honum, hæfilega metin eftir tilsk. 11. apríl 1840, 13. gr., og ber því undirréttardóminn, bæði hvað hegninguna og eins hvað ígjald hins stolna og málskostnað í héraði snertir, að staðfesta, svo ber hinum ákærða og að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn 5 rd. hvorum fyrir sig. — Rekstur og meðferð málsins við undirréttinn hefur verið vítalaus og málsflutningurinn hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. — Til sóknara og svaramanna við landsyfirréttinn, málaflutningsmannanna Jóns Guðmundssonar og Hermanns Jónssonar, á hinn ákærði og að greiða 5 rd. til hvors um sig.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lög-

birtingu dóms og dóminum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 18. marz

d ó m u r

í sökinni nr. 25/1860: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 403).

Í máli þessu, sem er höfðað gegn hinum ákærðu, Jóni Jónssyni á Snælingsstaðahjáleigu og Þorsteini Sigurðssyni frá Vatnsnesi, fyrir þjófnað á hesti og 2 ám og léreftsnærpils, er hinn fyrrnefndi í dómi þeim, er kveðinn var upp fyrir aukarétti í Árnesþingi 12. dag maímán. árið, sem leið, dæmdur í 3 ára betrunarhússvinnu og til að greiða 12 rd. endurgjald til Þorsteins Halldórssonar á Ráðagerði og 7 rd. 48 sk. ígjald Þorsteini Þorsteinssyni á Hólmi, auk þess sem hinir ákærðu voru álitnir skyldir, einn fyrir báða og báðir fyrir einn, að greiða málskostnað, þó undirdómarinn hafi gleymt að geta þessa í niðurlagi dómsins, og hefur amtmaðurinn í Suðurumdæminu skotið dómi þessum til landsyfirréttarins.

Hvað nú fyrst hinn ákærða Jón Jónsson snertir, þá er hann með eigin játningu og öðrum atvikum

orðinn sannur að sök um það, að hann haustið 1859 um veturnætur, er hann fór úr Hafnarfirði áleiðis austur yfir fjöll, hafi stolið fyrir ofan Garðahraun rauðskjóttum hesti, 11 vetra gömlum, er virtur hefur verið á 12 rd., frá Þorsteini bónda Halldórssyni á Ráðagerði í Garðahverfi, og enn fremur að hann í sömu ferðinni hafi stolið frá Þorsteini Þorsteinsyni í Hólmi 2 kvíám skammt frá bænum og lér-efstnærpílsi, er samtals hefur verið virt á 7 rd. 48 sk.

Þar eð nú hegning sú, er héraðsdómarinn hefur ákveðið hinum ákærða, sem kominn er yfir lögaldur í sakamálum og ekki hefur áður verið dæmdur né verið hegnt fyrir nokkurt lagabrot, virðist hæfilega metin samkvæmt tilskip. 11. apríl 1840, 6. gr. (cfr. tilskip. 24. jan. 1838, 8. gr.), einkum þegar litið er til þess, að hann er bláfátækur og hefur fúslega og hreinskilnislega játað brot sín, en stöðugt borið, að meðákærði Þorsteinn Sigurðsson hafi hvatt sig til að stela hestinum, þá ber héraðsdóminn fyrir sínu leyti, bæði hvað hegninguna og eins hvað ígjald hins stolna og málskostnað snertir, að staðfesta.

Hvað því næst áhrærir hinn meðákærða, Þorstein Sigurðsson, sem einnig er kominn yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður verið ákærður eða hegnt fyrir nokkurn glæp, þá hefur Jón að vísu stöðugt borið fram, að Þorsteinn bæði hafi hvatt sig til að stela hestinum og eins hjálpað sér til að skera ær þær, er hann stal frá Þorsteini á Hólmi, eins og líka framburður Þorsteins er á hinn bóginn næsta tortryggilegur og ósennilegur í ýmsum grein-

um, en í þessum atriðum liggur þó ekki næg lagaheimild fyrir því gegn stöðugri neitun hans að dæma hann sekan í téðum glæp, svo að hann að þessu leyti hlýtur að dæmast sýkn fyrir sóknarans ákærum í máli þessu. Aftur á móti er hann með eigin játningu sinni orðinn sannur að því, að hann fyrir nokkrum árum síðan hafi stolið trébút frá Sigurði bónda Sigurðssyni á Loftsstöðum, er álíta verður, að verið hafi 2 rd. virði, er hinum ákærða og eigandanum kom saman um, að hann greiddi það verð fyrir bútin, og virðist hegning sú, sem héraðsdómarinn hefur dæmt hann í fyrir þetta afbrot hans eftir tilskip. 11. apríl 1840, 1. gr., sömu leiðis hæfilega matin, og ber því dóminn einnig að þessu leyti að staðfesta, og eins hvað málskostnaðinn snertir. Svo ber hinum ákærðu einnig að greiða in solidum allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal laun til sóknarans hér við réttinn 6 rd., en hvor fyrir sig 5 rd. sínum svara-manni.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lög-mæt.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn á óraskaður að standa. Hinir ákærðu, Jón Jónsson og Þorsteinn Sigurðsson, borgi in solidum allan af málinu löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal 6 rd. til sóknarans við landsyfir-réttinn, málsfærslumanns H. E. Johnssonar, en til verjenda, málsfærslumanns J. Guðmundssonar og organista P. Guðjohnsens, 5 rd. til hvors um sig.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 15. apríl

d ó m u r

í málinu nr. 4/1861: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Símoni Eyjólfssyni.

Í máli þessu, sem að tilhlutan hins opinbera er höfðað gegn Símoni bónda Eyjólfssyni á Smiðshúsum við Ytri-Njarðvík út af þvermóðsku hans gegn Erlindi Jónssyni á Bergskoti þann 28. júlí, er næst leið, þegar Erlindur sem skipaður lögreglumaður í suðurhluta Gullbringusýslu við fjárskoðun og fjárböðun fór eftir skyldu sinni um í þeim erindum og heimtaði að fá að skoða fé það, sem ákærði hafði undir höndum, en hann þverlega synjaði Erlindi um, og er Símon bóndi út af þessari þvermóðsku lögsóttur og dæmdur við Gullbringusýslu pólitírætt þann 10. sept. s. á. í 5 rd. batur til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, sem og til að greiða þann af lögsókninni gegn honum leidda kostnað, en þessum dómi hefur hann skotið til landsyfirrættarins.

Ákærði hefur játað, að hann hafi synjað Erlindi um að láta hann fá að sjá féð og að skoða það, en

Þetta hefur hann viljað réttlæta með því, að hann einn hafi verið settur yfir féð í Ytri-Njarðvík og sem slíkur ekki skyldur til að sýna Erlindi það, þar sem hann heldur ekki hafi vitað af því, að yfirumsjón með heilbrigðisástandi fjárins væri Erlindi á hendur falin, og það er nú að vísu svo, að sýslumaður hafði bréflega falið ákærða á hendur umsjón fjárins í Njarðvíkum, áður en amtið fól Erlindi yfirumsjón alls fjárins í suðurhluta Gullbringusýslu, en þar sem Erlindur, frá því hann var settur til að gegna þessum starfa seinast á árinu 1859, oftsinnis var búinn að fara um sveitina og þá einnig um Ytri-Njarðvíkurhverfið í fjárskoðunarferðum, þegar hann í júlí árinu eftir kom að bæ ákærða og heimtaði að fá að skoða fé hans eins og annarra, og það því ekki gat hjá því farið, að ákærði væri orðinn vitandi um, að Erlindur hefði þessa köllun á hendi frá amtinu og að allir hlutaðeigendur í þessum byggðarlögum einnig mót-mælalaust voru búnir að hlýða henni í lengri tíma, virðist sú afsökun hans, að hann hafi verið óvitandi um, að svo væri, ekki geta eins og hér stóð á tekizt til greina.

Ákærður getur því ekki komizt hjá ábyrgð af mótþróa sínum gegn lögregluþjóni hins opinbera, og þar sem héraðsdómarinn virðist að hafa matið ábyrgð þessa hæfilega eftir upplýstum málavöxtum, ber héraðsdóminn að staðfesta. Þar að auki ber ákærða að greiða til sóknara og svaramanns hér við réttinn 4 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Málið hefur við undirréttinn verið rekið tilbærilega, og sókn og vörn hefur við landsyfirréttinn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Pólitíréttarins dómur á óraskaður að standa. Sóknara og svaramanni við landsyfirréttinn, málsfærslumönnunum H. E. Johnssyni og J. Guðmundssyni, borgi hinn ákærði 4 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun. Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegu birtingu undir aðför að lögum.

Árið 1861, hinn 15. apríl

d ó m u r

í sökinni nr. 5/1861: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Guðmundi Guðmundssyni.

Með dómi sýslumannsins í Strandasýslu, Jóhannesar Guðmundssonar, frá 24. desember, er næst leið, er Guðmundur nokkur Guðmundsson þar í sýslu dæmdur til 10 vandarhagga refsingar fyrir þjófnað, framinn í fyrsta sinni, og málskostnaðar útláta, en dómi þessum hefur hinn ákærði skotið til landsyfirréttarins.

Með því nú hinn ákærði, er kominn er á lögaldur í sakamálum, hefur sjálfur játað á sig þjófnað

penna, er þar í var fólgin, að hann einn dag í fyrravetur stal í sölubúð á Stykkishólmi frá manni nokkrum, er þá var þar staddur, hálfum smjör-fjórðungi og brennivínskút með brennivíni á, er hvort tveggja hefur verið virt á 2 rd., en eigandinn fengið fullt verð fyrir, virðist hegning sú, sem hinum ákærða, sem ekki er áður dæmdur né ákærður fyrir nokkurt lagabrot, í dóminum er ákveðin, hæfilega matin eftir tilsk. 11. apríl 1840, 1. gr., og ber því undirréttardóminn, bæði hvað hegninguna og málskostnað snertir, að staðfesta. Svo ber hinum ákærða og að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Sóknara og svaramanni sínum hér við réttinn, málaflutningsmönnum Jóni Guðmundssyni og Hermanní Johnssyni, borgi hinn ákærði 5 rd. hvorum fyrir sig í málsflutningslaun. Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 29. apríl

d ó m u r

í sökinni nr. 6/1861: Málsfærslumaður H. E. Johnsson skipaður sóknari

g e g n

Geirmundi Gíslasyni.

Í máli þessu er hinn ákærði, Geirmundur Gíslason á Syðra-Langholti í Árnessýslu, með eigin játningu og öðrum atvikum orðinn löglega sannur að sök um það, að hann hafi stolið samtals 71 rd. í peningum frá alþingismanni Magnúsi Andræssyni á sama bæ þannig, að hann hér um bil 20 vikur af sumri árið sem leið, tók fyrst 30 rd. úr skúffu á skatoli hans, sem þá var ólæst, og aftur 41 rd. 3 vikur af vetri s. á. úr þeirri hinni sömu skúffu, er þá að vísu var læst, en sem ákærði þó lauk upp með beygðum nagla, sem fyrir honum lá í skatolsklappanum, er sjálfur var ólæstur. Auk þessa hefur hann og játað, að hann í 3. sinni hafi ætlað sér að stela peningum úr skatoli þessu, en hafi horfið frá því aftur fyrir þá sök, að hann var hræddur um, að tekið mundi verða eftir þurrð þeirri, er á kæmi það, er eftir var peninganna.

Fyrir þjófnað þenna hefur sýslumaðurinn í Árnesþingi dæmt hinn ákærða, sem kominn er yfir lögaldur í sakamálum og ekki hefur áður verið dæmdur né hegning hlotið fyrir nokkurt lagabrot, 5. jan. er næst leið til að sæta 2×27 vandarhagga

refsingu og greiða ígjald hins stolna 71 rd. samt allan af máli þessu löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur amtmaðurinn í Suðurlandinu skotið til landsyfirrættarins.

Undirdómariinn hefur nú að vísu réttilega heimfært brot hins ákærða undir 1. gr. í tilskipun 11. apríl 1840, en fyrir þá sök, að peningar þeir, sem hinn ákærði stal, voru eftir því, sem fram er komið í málinu, mjög illa og skeytingarlaust geymdir í bæði skiptin, sem hann framdi þjófnaðinn, og hann að undanfögnu hefur notið góðs mannorðs, eins og hann líka tregðulaust hefur játað brot sín, virðist hegning hans eftir téðri lagagrein og tilskipun 24. jan. 1838, 5. gr. hæfilega matin til 20 vandarhagga refsingar, og samkvæmt þessu ber héraðsdóminum að breyta. Þar á móti ber hann um endurgjald hins stolna, samkvæmt kröfu þess, er stolið var frá, við undirrættinn, sem engan veginn, eins og talsmaður hins ákærða hér við réttinn hefur farið fram á, getur álitizt fráfallin við réttarkröfu hins skipaða sækjanda, og eins hvað málskostnaðinn snertir, að staðfesta. Svo ber hinum ákærða einnig að greiða sóknara og svaramanni hér við réttinn 5 rd. hvorum fyrir sig.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og flutningur þess hér við réttinn lögmaður.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Geirmundur Gíslason, á að sæta 20 vandarhagga refsingu. Um ígjald og málskostnað á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Sóknara og

svaramanni hér við réttinn, málaflutningsmönnum H. E. Johnssyni og Jóni Guðmundssyni, greiði hinn ákærði 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Hið ídæmda endurgjald ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 8. júlí

d ó m u r

í sökinni nr. 7/1861: Einar Einarsson

g e g n

Ólafi Ólafssyni.

Máli þessu er þannig varið, að eitt kveld í haust, er var, þegar hinn stefndi, Ólafur Ólafsson, kom heim til sín að Ráðagerði, hvar hann þá dvaldi sem húsmaður hjá systur sinni, Valgerði Ólafsdóttur, og manni hennar, Einari Einarssyni, fann hann, að loftsherbergi því, er hann svaf í, var lokað og að rúmfötum hans, er hann sjálfur átti, hafði verið kastað úr herberginu út á framloftið; hafði Einar gjört þetta, þar hann ekki vildi, að Ólafur svæfi þar lengur, heldur að hann færi að sofa hjá öðrum sjómönnum, er þar voru. Ólafur tók þá rúmfötin og bar burt á annan bæ og tók sér þar veru; seinna sótti Ólafur farangur sinn, en þar eð Einar hélt eftir af honum poka með hampi í og kistu, er föt Ólafs og annað var geymt í, og vildi ekki

sleppa því við Ólaf góðmótlega, höfðaði Ólafur mál á móti honum til að fá muni þessa aftur. Einar gagnstefndi honum þá fyrir skilmálarof við sig, þar eð hann hefði stokkið burtu frá sér úr ráðnu skiprúmi og ekki viljað halda það, er hann þó hefði lofað sér fyrir húsnæðið, að Einar skyldi halda út að hálfu móti honum fjögramannafari Ólafs.

Með dómi sýslumannsins í Gullbringusýslu 4. marz í vor var Einar skyldaður til að svara fyrrnefndum munum Ólafi, en að öðru leyti skyldu þeir báðir, Einar og Ólafur, vera sýknir hvor fyrir annars ákærum og málskostnaður falla niður. Einar hefur nú áfrýjað dómi þessum til landsyfirréttarins og heimtað, að hann yrði dæmdur ógildur og hann sjálfur frikenndur fyrir ákærum Ólafs, en að Ólafur þar á móti verði skyldaður til að greiða sér fullar skaðabætur fyrir skilmálarof sín, annaðhvort 25 rd. r.m. eður eftir mati dómkvaddra, óvilhallra manna og þar að auk 20 rd. í málskostnað; sömu leiðis hefur Ólafur gagnstefnt undirdóminum og krafizt, að sér verði dæmdur málskostnaður fyrir báðum réttum.

Með því nú húsmenn, hvað húsnæði snertir, ekki geta álitizt yfir höfuð að vera svo háðir geðþótta þeirra, sem þeir eru í húsum hjá, að þeir ekki megí hafa þar neinn stað í friði út af fyrir sig handa sjálfum sér og farangri sínum, né því vera skyldir til að færa sig einlægt úr einum stað í annan, þó hinir skipi þeim það, þá virðist aðaláfrýjandinn með áminnztri ofríkisfullri aðferð sinni hafa gefið gagnáfrýjandanum fulla ástæðu til, þó hann flytti

sig burt af heimilinu, og að hafa fyrirgjört allri borgun þeirri, er honum bar fyrir húsnæðið hjá gagnáfrýjandanum, hefði honum getað haldizt á því, en af þessu leiðir þá beinlínis aftur, að aðaláfrýjandanum ekki gat borið neinn réttur til að halda eftir nokkru af eignum gagnáfrýjanda né til að gjöra út skip hans móti honum, eins og líka gagnáfrýjandanum ekki verður gefið það að sök, þó hann færi úr skiprúmi aðaláfrýjanda, þar eð aðaláfrýjandi mátti kenna sjálfum sér um það, að hann fór burtu af bænum og því útvegaði sér aðsetur annars staðar, er aðaláfrýjandi enga heimtöngu gat haft á, að skyldi vera þar svo í grennd, að hann gæti sótt skiprúm hjá sér.

Af fyrrtéðum ástæðum ber undirréttardóminn að staðfesta. Í málskostnað við yfirréttinn lúki aðaláfrýjandinn gagnstefnandanum 10 rdl. Sömuleiðis ber aðaláfrýjandanum að greiða undirdómaranum, sem hefur verið stefnt til að hafa ábyrgð á dómi sínum og því hefur látið mæta hér við réttinn, 5 rdl.

Í stefnu sinni til landsyfirréttarins hefur aðaláfrýjandinn haft þau ummæli, að honum virtist undirréttardómurinn vera í aðalatriðinu byggður á aflagabornum eða jafnvel ranglega tilfærðum orðum úr gagnkæruskjali hans til sáttanefndarinnar. Þessi orðatiltæki hefur undirdómarinn heimtað dæmd dauð og ómerk og aðaláfrýjandann hæfilega sektaðan fyrir þau, og ber að dæma ummæli þessi dauð og ómerk, án þess þó að næg ástæða

virðist til að sekta aðaláfrýjandann fyrir þau, þar
eð orðin virðast nokkuð tvíræð.

P v í d æ m i s t r é t t a ð v e r a :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Í
málskostnað við yfirréttinn lúki aðaláfrýjandinn
gagnáfrýjandanum 10 rdl. Sömuleiðis ber aðaláfrýj-
andanum að greiða undirdómaranum 5 rdl. Hin of-
angreindu af aðaláfrýjandanum viðhöfðu ummæli
eiga dauð og ómerk að vera.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirt-
ingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 22. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 9/1861: Málafærslumaður J. Guð-
mundsson skipaður sóknari

g e g n

Eyjólfi Eyjólfsyni.

Með aukaréttardómi sýslumannsins í Borgar-
fjarðarsýslu frá 3. apríl, er næst leið, er Eyjólfur
bóndi Eyjólfsson á Grjóteyri út af ískyggilegri með-
ferð á rauðri hryssu, sem bóndinn Jón Halldórsson
í Leirárgörðum, eftir því sem komið er fram í
málinu, var eigandi að, dæmdur í 5 rdl. (sic) til hlut-
aðeigandi sveitarsjóðs og til málskostnaðarútláta,
og er dómi þessum af hlutaðeigandi amtmanni skot-
ið til landsyfirréttarins.

Kringumstæður málsins eru þær, að bóndinn Jón Halldórsson í Leirárgörðum vestri hafði vorið 1859 rekið rautt mertriippi 2-vett til hagagöngu á Skarðs-heiði. Þetta trippi, sem eigandinn hafði látið frá sér á fjall ómarkað, kom einsamalt um haustið að Grjóteyri, þar sem ákærði býr, og var hjá hrossum hans um stund, án þess ákærði lýsti því við hreppstjóra eða nokkurn annan. Síðan hvarf trippi þetta aftur, og spurði ákærði það eigi upp fyrr en um veturinn undir þorra, en þá var það komið að Grímsstöðum í Andakíl; það ákærði þá bóndann þar að hirða trippið sín vegna eða koma því til sín, og var því eftir þessari beiðni hans bæði hjúkr-að og því veitt hirðing um veturinn; en þegar kom fram eftir vorinu og farið var að verja engjar, voru ákærða gerð boð um að sækja og hirða trippið, og var það þá sótt af vinnumanni hins ákærða, Guðmundi Bergþórssyni, en það strauk aftur að Grímsstöðum, og var það þá sótt þangað aftur á ný af sama manni, og var hryssan þá búin að kasta folaldi, sem ákærði lét drepa, þegar heim kom, eins og hann hefur skýrt frá, í því skyni, að merin skyldi fyrir það verða hagspakari. Nú hafði líka merin verið auðkennd á öðru eyranu með blaðstýft framan vinstra, sem er hálft fjármark ákærða, að undirlagi hins ákærða, sem var við sjó, þegar þessi auðkenning fór fram, og sjálfur brúkaði hann hryssuna eins og önnur hross um sumarið; en á næstliðnum vetri fór að kvisast, hvar merin væri niður komin, og var þá gjörð gangskör að því að komast fyrir hið sanna af eigandanum og sýslu-

manni tilkynnt málið, sem gekk í það og leiddi það til lykta, eins og að ofan er tilgreint.

Af því, sem þannig er upplýst og játað af hinum ákærða, er það að vísu svo, að hann ekki verður álitinn að vera orðinn sekur í þjófnaði á hryssunni; en þar á móti getur hann, þar sem það kemur til greina, að hann hvorki fyrr né síðar lýsti hryssunni, hvorki við kirkjufundi né við hlutaðeigandi hreppstjóra, ei heldur á annan hátt grennsaðist eftir eiganda hennar og lagði þar að auki að nokkru leyti mark sitt á hana, ekki komizt hjá að verða dæmdur eftir 58. gr. í tilskipun frá 11. apríl 1840 fyrir ólöglega meðferð á fundnu fé, og þar af leiðir það aftur, að hann ekki, eins og héraðsdómarinn hefur álitð, getur afplánað yfirsjón sína með fjársekt, heldur eftir téðum stað með vægri líkamlegri refsingu, sem eftir málavöxtum virðist hæfilega metin til 10 vandarhagga, og með þessari breytingu á hegningunni ber héraðsdóminum að breyta, en í kostnaðarins tilliti þar á móti að staðfesta.

Svo ber og ákærða að borga þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanns hér við réttinn 4 rdl. til hvors um sig í málsfærslulaun. Málsins meðferð við héraðsréttinn hefur verið vítalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Eyjólfur Eyjólfsson, á að sæta 10 vandarhagga refsingu. Um málskostnaðinn á hér-

aðsdómurinn óraskaður að standa. Til málafærslumannanna við landsyfirrættinn, málafærslumanns Jóns Guðmundssonar og sýslumanns H. E. Johnssonar, borgi hinn ákærði 4 rdl. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 22. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 8/1861: Erfingjar J. stúdents Thorar-
ensens, Páll stúdent Jónsson og madama Ragnheið-
ur Jónsdóttir

g e g n

Baldvini Helgasyni.

Þar eð áfrýjandinn í þessu máli, sem dómur gekk í hér við réttinn 15. maí 1856, einungis hefur lagt fram eftirrit af þeim dómi hæstaréttar, er hann vitnar til, að fallið hafi 18. d. maí 1860 og fellt úr gildi fyrr téðan dóm þessa réttar, þá leiðir þar af, að málinu samkvæmt N.L. 1-6-10, cfr. D.L. 1-6-12 og kröfu hins innstefnda hlýtur að frá-
vísast.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 22. júlí

d ó m u r

í málinu nr. 10/1861: Sýslumaður H. E. Johnsson
skipaður sóknari

g e g n

Sigurði Jónssyni.

Það er sannað í máli þessu bæði af eigin játningu þess ákærða, bóndans Sigurðar Jónssonar á Geldingaá, og öðrum atvikum, að hann aðfaranóttina hins 4. marzmán. í vor, er var, hafi stolið frá ferðamanni, er þar gisti, 12 mörkum smjörs úr skjóðu, sem bundin var utan á bagga í farangrinum, og látið aftur í staðinn 2 torfusnepla, svo ekki skyldi bera á stuldinum, og er hann fyrir þetta dæmdur af hinum setta sýslumanni í Borgarfjarðarsýslu, 13. apríl næsta eftir, til 6 vandarhagga refsingar og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað. En dómi þessum hefur amtmaðurinn í Suðurumdæminu skotið til yfirdómsins. Með því nú ýmislegt er framkomið undir máli þessu, er mælir hinum ákærða bót, sem aldrei áður hefur verið dæmdur fyrir þjófnað eður önnur þvílík brot, svo sem að hann hefur góða vitnisburði fyrir hegðun sína, var í þröng um feitmeti, er hann framdi þjófnaðinn, var fús að játa yfirsjón sína og hið stolna, — sem eigandinn fékk aftur — numdi mjög litlu verði, virðist hegning sú, er hann hefur verðskuldað, hæfilega metin eftir tilsk. 11.

apríl 1840, gr. 1, cfr. tilsk. 24. janúar 1838, gr. 4, 6, til 10 vandarhagga. Að öðru leyti ber undirréttardómurinn óraskaður að standa. Til sóknara og svaramanns hér við réttinn ber hinum ákærða að greiða 5 rdl. hvorum fyrir sig fyrir flutning þeirra á málinu. Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og málsflutningurinn hér við réttinn lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Sigurður Jónsson, á að hýðast 10 vandarhöggum. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Til sóknara og svaramanns hér við réttinn, sýslumanns Hermanns Johnssonar og málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar, borgi hinn ákærði 5 rdl. hvorum fyrir sig fyrir flutning málsins. — Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 26. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 11/1861: Málaflutningsmaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Hinriki Ólafssyni og Jóni Ásmundssyni.

Máli þessu er þannig varið, að hinn ákærði, Hinrik Ólafsson á Skálpastöðum, fékk hinn meðákærða, Jón Ásmundsson á Krossi á Akranesi, 19. dag maí-

mánaðar 1859, til að skrifa fyrir sig 2 rdl. ávísun til verzlunarfulltrúa Levinsens í Hafnarfirði í nafni Erlindar bónda Símonarsonar á Torfabæ í Selvogi, og tók hann síðan út á seðil þenna vörur hjá nefndum kaupmanni, en þar Erlindur bar á móti því, að Hinrik hefði gjört þetta í heimild sinni, var sakamál höfðað gegn þeim Hinriki og Jóni fyrir þetta tiltæki, og eru þeir við aukarétt Borgarfjarðarsýslu 17. janúar þ. á. dæmdir til að sæta hvor um sig 27 vandarhagga refsingu, endurgjalda in solidum verzlunarfulltrúa Levinsen 2 rdl. og til að greiða allan af sökinni leiðandi kostnað, og þar á meðal Hinrik til að borga svaramanni sínum í héraði 1 rdl. í málsfærslulaun, en dómi þessum hafa bæði hinir ákærðu og amtmaðurinn í Suðuramtinu skotið til landsyfirréttarins.

Eftir því, sem fram er komið í málinu, má það álíta sannað, hvað hinn ákærða Hinrik Ólafsson snertir, að hann hafi átt hjá Erlindi álíka mikið og greind ávísun hljóðaði um og hafi verið sér út um þessa ávísun undir Erlindar nafni einungis í því skyni að fá kröfu sína borgaða, og með því yfirsjón hans þannig eigi í sjálfu sér miðaði til þess að sölsa undir sig annars manns eign, heldur var í raun og veru aðeins fólgin í því að taka sér rétt sinn á annan hátt en lög leyfa, heyrir brot hans undir grundvallarregluna í tilsk. 11. apríl 1840, 50 gr., og þar eð enn fremur mál þetta snertir lítilræði og álíta verður sannað, að Erlindur hafi áður að minnsta kosti að nokkru leyti vísað hinum ákærða til að fá kröfu sína hjá öðrum manni, virðist hæfi-

legt, að hann sæti 5 rdl. sekt til hlutaðeigandi fátækra sjóðs.

Hvað því næst viðvíkur meðákærða, Jóni Ásmundssyni, þá hefur hann borið, að hann í grannleysi og í því trausti, að Hinrik hafi haft heimild til að fá hina umræddu 2 rdl. út í reikning Erlindar, hafi ritað téða ávísun, og með því þessi sögusögn hans styrktist við það, að Hinrik sagði honum frá, að hann hefði glatað seðli sama innihalds, um leið og hann missti ýmsa aðra muni, er Jóni var sjálfum kunnugt um, að hann hefði glatað, þá fær rétturinn ekki séð, að gjörð Jóns sé þannig löguð, að hún eigi að varða honum hegningu eður sekta.

Af þessu leiðir þá ennfremur, að Jón Ásmundsson ekki verður skyldaður til að taka þátt með Hinriki í því að endurborga Levinsen hina umræddu 2 rdl., en þar á móti ber Hinrik einum að endurborga þá. Samkvæmt þessu ber undirdóminum, hvað hegninguna og endurgjaldið snertir, að breyta, en að öðru leyti ber hann að staðfesta. Sömu leiðis ber hinum ákærðu in solidum að greiða til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rdl. til hvors um sig.

Þess ber að geta, að ýmsir gallar eru á undirbúningi málsins í héraði, en þó eigi svo, að fyrir þær sakir eigi verði lagður fullnaðardómur á málið; að öðru leyti hefur meðferð og rekstur málsins í héraði verið vítalaus, eins og flutningur þess hér við réttinn hefur verið lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Hinrik Ólafsson, á að greiða 5 rdl. sekt til hlutaðeigandi hrepps fátækra sjóðs. Svo ber honum og að greiða verzlunarfulltrúa P. L. Levinsen í Hafnarfirði 2 rdl. r.m. — Hinn ákærði Jón Ásmundsson á að vera sýkn fyrir sóknarans ákærum í máli þessu. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Svo ber hinum ákærðu og að greiða in solidum til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar og sýslumanns H. E. Johnssonar, 5 rdl. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 26. ágúst

d ó m u r

í sökinni nr. 12/1861: Réttvísín

g e g n

Einari Höskuldssyni, Guðríði Jónsdóttur og Álfheiði Eyjólfsdóttur.

Það er með eigin játningu og öðrum atvikum þessa máls löglega sannað, að hin ákærðu, hjónin Einar Höskuldsson í Ormskoti og Guðríður Jónsdóttir, hafi í hin seinustu 7 ár gjört sig sek í ýmsum kindaþjófnaði, og að hús kona þeirra Álfheiður Egilsdóttir (sic) hin seinustu árin, síðan hún kom til þeirra, hafi verið þeim hjálpsöm í þessu, auk þess

hafa þau Einar og Ástríður (sic) gjört sig sek í öðrum smáþjófnaði. Fyrir þenna þjófnað eru hin ákærðu, er aldrei áður hafa sætt lagaákæru né dómi, dæmd 19. febr. þ. á. að Selalæk í Rangárvallasýslu þannig: að Einar er dæmdur til að hýðast 3×27 , Guðríður 2×27 og Álfheiður 40 vandarhöggum og öll til að vera háð lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu, Einar í 2 ár, Guðríður í 16 mánuði, og Álfheiður í 1 ár. Enn fremur eru hin ákærðu dæmd til að greiða öll fyrir eitt og eitt fyrir öll ígjald hins stolna til bændanna Jóns Andréssonar á Vallatúni 5 rdl., Eyjólfis Andréssonar sama staðar 6 rdl., Árna Stefánssonar í Gerðakoti 3 rdl., Guðmundar Gíslasonar í Vallatúni 2 rdl. 48 sk., prestsins Þorvarðar Jónssonar í Holti 2 rdl. 48 sk., Gísla Ólafssonar á Hjarni 12 sk., og þar að auki Einar og Guðríður í sameiningu til Páls Ólafssonar í Hellnahól 3 rdl. og til fyrrnefnds Guðmundar Gíslasonar 2 rdl., en Álfheiður til Gísla Ólafssonar á Hjarni 52 sk. Loksins eru hin ákærðu dæmd til að greiða öll í sameiningu af málinu löglega leiðandi kostnað, þó þannig að Einar og Guðríður gjaldi svaramanni sínum í héraði 3 rdl., en Álfheiður sínum aðra 3 rdl., en þessum dómi hefur amtmaðurinn í Suðuramtinu skotið til yfirréttarins.

Þar eð það er upplýst undir málinu, að hin ákærðu Einar og Guðríður hafa haft að búa við mikinn bjargarskort, að þau að undanfögnu ætíð hafa fengið hina beztu vitnisburði fyrir hegðun sína og þau einnig fúslega játað á sig þjófnaðinn, hvað Álfheiður og hefur gjört, þá virðist hegning

sú, sem þeim í undirréttardóminum er ákveðin, hæfilega matin eftir tilsk. 11. apr. 1840, gr. 1, 6 og 4 og tilsk. 24. jan. 1838, gr. 4 a og 5, en þó þannig, að hegningin fyrir Einar sé ákveðin til 2×27 vandarhagga og tími sá, sem honum ber að vera háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar, þessu samkvæmt til 16 mánaða, og ber því undirréttarins dóm með áminnztri linkind í hegningunni, hvað Einar snertir, að staðfesta. — Til sóknara og svaramanns við yfirdóminn ber hinum ákærðu að greiða í sameiningu 5 rdl. til hvors um sig. — Rekstur og flutningur málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig að hinn ákærði, Einar Höskuldsson, hýðist aðeins 2×27 vandarhöggum og sé í 16 mánuði háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu. Til sóknara og svaramanns við yfirdóminn, sýslumanns Hermanns Jónssonar og málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar, lúki hin ákærðu í sameiningu 5 rdl. til hvors þeirra um sig. Hið ídæmda ber að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 2. september

d ó m u r

í sökinni nr. 13/1861: Réttvísín

g e g n

Kálfari Jónssyni og Jóni Hallssyni úr Ísafjarðarsýslu.

Það er með eigin játningu og öðrum í máli þessu framkomnum upplýsingum löglega sannað, að ákærði, Kálfar Jónsson, í nóvembermánuði 1855 hafi tekið úr lifrarkeri, sem stóð niður við sjóinn á Ögri í Ísafjarðarsýslu, í skinnstakk, sem hann hafði meðferðis, nokkuð af lifur, svo sem svaraði 1 austurtrogi, og borið heim með sér að Ögursnesi, þar sem hann var til útræðis, og er lifrin matin á 20 sk., án þess þó viðurkenning hins ákærða viðvirkjandi virðingunni hafi verið útveguð. Fyrir þessa tiltekt sína er Kálfar, sem ekki hefur verið áður ákærður eða dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, með dómi Ísafjarðarsýslu aukahéraðsréttar frá 3. júlí s. á. dæmdur í 10 vandarhagga refsingu og til að standa allan af málinu löglega leiðandi kostnað, en Jón Hallsson, sem var í fylgd með Kálfari, þegar hann tók lifrina, er dæmdur sýkn fyrir allri ákæru af sóknarans hálfu, og hefur Kálfar fyrir sitt leyti og hlutaðeigandi amtmaður fyrir báða þá ákærðu skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Eftir því, sem fram er komið í málinu, var Kálfar, þegar hann framdi verknað þann, sem hann er

ákærður og dæmdur fyrir, mjög drukkin, eins og ráða má af því, að hann ásamt Jóni Hallssyni lagðist fyrir um nóttina sömu, sem hann tók lifrina, skammt frá lifrarkerinu úti á víðavangi á sveillinu, og svaf þar til morguns. Þetta atriði, skoðað í sambandi við ummæli Kálfars, þegar hann gekk framhjá lifrarkerinu, að nú væri gott til ráða að fá áburð á skinnklæði sín, virðist að lúta að því, að hann hafi ekki haft neinn þjófslegan tilgang með lifrartökunni, og þó það verði ekki álitid, að hann hafi verið svo drukkin, að hann ekki hafi vitað, hvað hann gjörði, er þó allur blærin á aðferð hans slíkur, að það gengur næst að álíta, að hann ekki hafi haft ljósa hugmynd um, að hann drýgði lagabrot, og að þessu bendir einnig það atriði, að hann, þegar heim kom, kastaði skinnstakknunum með lifrinni inn í opið byrgi á Ögursnesi og hirti hvorki stakkin né lifrina á eftir, og með því hann hefur góða vitnisburði fyrir breytni sína að undanfögnu, og hér ræðir um lítilræði, virðist eftir öllum mála-vöxtum ekki næg ástæða til að dæma hann, eins og undirdómarinn hefur gjört, sekan í þjófnaði eftir 1. gr. tilsk. frá 11. apr. 1840, heldur heyrir brot hans undir 30. gr. í sömu tilskipun, og virðist eftir grundvallarreglunni í téðri lagagrein, að ákærði eigi einungis að greiða litla fjársekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, og þykir upphæð hennar hæfilega metin til 1 rdl. ríkismyntar, auk þess sem honum ber að standa þann af málssókninni gegn honum löglega leidda kostnað, að því leyti honum við kemur.

Hvað þar næst ákærða, Jón Hallsson, snertir, virðist undirdómarinn réttilega hafa frífundið hann fyrir sóknarans ákærum, þar sem það er komið fram undir málinu, að hann ekki einungis engan þátt hafi átt í lifrartökunni, heldur miklu fremur reynt til að aftra Kálfari frá henni, bæði í orði og verki. — Undirréttarins dóm ber því að Jóns leyti að staðfesta, og þar á meðal einnig það, að málskostnaðurinn að hans leyti greiðist úr opinberum sjóði. — Laun til málsfærslumanns í héraði samþykkjast, og laun málsfærslumannanna við landsyfirrættinn ákvarðast til 4 rdl. til hvers um sig.

Viðvíkjandi meðferð og rekstri þessa máls í héraði hefur hvort tveggja verið mjög ábótavant, og sér í lagi hefur staðið mjög lengi á málinu, svo einfalt og óbrotið, sem það í sjálfu sér er, en samt sem áður virðist ekki næg ástæða til þess að láta það varða hlutaðeigendum ábyrgðar, og því vitnast, að meðferð málsins í héraði hafi verið nokkurn veginn vítalaus, en sókn og vörn hér við réttinn hafi verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Í tilliti til Jóns Hallssonar á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Ákærði, Kálfar Jónsson, á að borga 1 rdl. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs, svo borgar hann og að helmingi allan af málinu leiddan kostnað, og þar á meðal af launum til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, málsfærslumannanna J. Guðmundssonar og H. Johnsens, sem ákvarðast til 4 rdl., 2 rdl. til hvors um sig, en

hinn helmingur málsfærslulaunanna og málskostnaðarins greiðist úr opinberum sjóði. — Hin dæmdu útlát greiðist innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, 23. september

d ó m u r

í sökinni nr. 14/1861: Sýslumaður H. E. Jónsson skipaður sóknari

g e g n

Einari Jónssyni.

Að vísu hefur undirdómarinn með áritun sinni á undirréttargjörðina aðvarað hinn ákærða um, að sökinni væri nú eftir ósk hans stefnt til landsyfirréttarins, og að hún yrði þar meðal hinna fyrstu saka fyrirtekin og dæmd, án þess hann hefði að vænta frekari aðvörunar eða stefnu, en þar á móti hefur hann undanfellt, sem þó með berum orðum er fyrir mælt í tilskip. 31. maí 1805, að stefna hinum ákærða um leið fyrir landsyfirrättinn *til þess að svara í málinu og dóm að þola*, svo að honum þrátt fyrir þessa aðvörun er óstefnt þangað.

Sökum þessa og þar eð enginn dómur getur gengið hér yfir hinum ákærða, án þess honum á löglegan hátt sé stefnt fyrir téðan rétt, verður ekki hjá því komizt að heimvísa málinu til nýrrar og löglegri stefnu til landsyfirréttarins.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu heimvísast til nýrrar og löglegri stefnu til landsyfirréttarins.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 23. september

d ó m u r

í sökinni nr. 13/1861: Málsfærslumaður H. E. Jónsson skipaður sóknari

g e g n

Birni Bjarnasyni.

Það er með eigin játningu hins ákærða, Björns Bjarnasonar á Skógi í Barðastrandarsýslu, og öðrum atvikum löglega sannað, að hann hafi stolið í fyrravetur á Geirseyri þar í sýslu sauðarskammrifjum, er virt hafa verið á 1 rd. 9 sk., úr ólæstu eldhúsi, og er hann fyrir þjófnað þennan dæmdur af sýslumanninum í Barðastrandarsýslu 26. maí í fyrra til að þola 40 vandarhagga refsingu og til að vera háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 1 ár, svo og til að borga allan af málinu löglega leiðandi kostnað. Þar eð nú hinn ákærði áður hefur verið dæmdur af sýslumanninum í Barðastrandarsýslu 12. nóv. 1859 fyrir þjófnað til 18 vandarhagga og það, sem hann nú stal, nam aðeins mjög litlu verði, virðist hegning sú, sem honum við undirréttardóminn hefur verið valin, hæfilega ákveðin eftir tilskip. 11. apríl 1840, gr. 13, og ber því undirréttardóminn, bæði hvað hegningu og eins hvað

málskostnaðinn snertir, að staðfesta. — Svo ber hinum ákærða einnig að greiða sóknara og svara-
manni hér við réttinn 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og málsfærslan hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Til sóknara við landsyfirréttninn, sýslumanns Hermanns Jónssonar, og svaramanns, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar, borgi hinn ákærði 5 rd. til hvors um sig í málsfærslulaun. — Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 7. október

d ó m u r

í sökinni nr. 15/1861: Réttvísinn

g e g n

Sigurði Sigurðssyni úr Rangárvallasýslu.

(Hæstaréttardómur bls. 407).

Ákærði, Sigurður Sigurðsson á For innan Rangárvallasýslu, sem ekki er áður ákærður eða dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, er með eigin játningu sinni og með þeim í málinu framkomnu upplýsingum orðinn sannur að því, að hann á næstliðnum vetri, 3 nætur hverja eftir aðra, hafi til þess að stela farið inn í bæinn á Odda, þegar allir voru háttaðir og

sofnaðir, með þeim hætti, að hann, sem vissi, að í eldhúsinu var kræktur gluggi, sem ekki féll vel í, smeygði fingrinum milli rammans og gluggans, smokkaði króknum upp af og smaug inn um gluggann, inn í eldhúsið; leitaði hann þá fyrir sér eftir matvælum, en fann tvær fyrstu næturnar aðeins lítið stykki af hörðum fiski, sem hann fór heim með og borðaði; en í þriðja sinni fann hann í eldhúsinu hálfa köku og smjör, sem hann strax neytti; leitaði hann þá víðar fyrir sér, ef hann gæti fundið eitthvað, og fann hann þá í opinni kistu, er stóð fram í bæjardyrnum fram af eldhúsinu, kaffiskjóðu, sem hann þó aðeins tók lítið eitt af, eða svo sem svaraði tæplega hálfum vettlingi hans, svo tók hann þó og úr sömu kistu sálmakver og úr malpoka, sem lá á kistulokinu, brennivínsflösku og hafði heim með sér og faldi hana þar í fjósinu, eftir að hann þó var búinn að drekka ofan í hana miðja; hvarf hann svo þegar aftur heim að Odda og fór inn um bæjardyrnar, sem hann hafði farið út um og skilið eftir opnar, og inn í baðstofu og fann þar tvö brauð, sem hann borðaði nokkuð af, en að því búnu fór hann upp í baðstofuloftið, þar sem fólkið svaf, í þeim tilgangi að stela þar tóbaki frá kvenmanni, sem hann hélt mundi geyma það undir koddanum; en hún vaknaði við leitina; þá vaknaði líka drengur á loftinu, sem þekkti, hver kominn var, og skipaði þá ákærða að fara upp í autt rúm þar á loftinu og liggja þar af um nóttina, hvað hann og gjörði; en sama morguninn, eftir að fólkið var komið á fætur, læddist hann upp úr rúm-

inu og stal úr kofforti, sem stóð þar á loftinu, 1 pd. af rjóli og lagði sig svo aftur fyrir.

Þeim stolnu munum, tóbakinu, kaffinu og sálma-kverinu er aftur skilað og virtir til samans á 74 sk., en endurgjaldi fráfallið fyrir brennivínið. Auk þessa hefur hann játað á sig smáhnupli frá hús-bónda sínum af matartagi, sem ekki hefur verið matið til verðhæðar. — Fyrir þenna misverknað sinn er ákærði dæmdur með Rangárvallasýslu auka-réttardómi frá 15. maí í vor, er leið, til 3×27 vand-arhagga refsingar, sem og til að standa allan af lögsókninni leiddan kostnað; en dómi þessum hefur bæði hinn dómfelldi og hlutaðeigandi amtmaður áfrýjað til landsyfirrættarins.

Landsyfirrætturinn fær ekki betur séð en að hér-aðsdómurinn réttilega hafi heimfært brot hins ákærða undir 12. gr. í tilsk. frá 11. apríl 1840, 1. atr., því enda þótt það kynni að virðast, að brot hans, þar sem hann vann verknað sinn, þegar allt fólkið á bænum var háttað og í svefni, réttilega hefði verið heimfært undir 12. gr. 2. atr., virðist þó að hinu leytinu, sér í lagi vegna þess, að sú hætta, sem löggjafinn gjörir ráð fyrir, að samfara sé innbrotshjófnaði á næturþeli af hálfu þjófsins, ekki átti sér hér stað —, ástæða til að hegna á-kærða aðeins eftir 1. membro í þeim tilvitnaða lagastað, þegar þar að auki er litið til þess, að hann, — eftir því, sem upplýst er í réttargjörðun-um og hann sjálfur hefur borið fram, — að minnsta kosti upphaflega meðfram virðist að hafa

leiðzt til misverknaðar síns vegna sultar, og að hann hefur fengið miður vandað uppeldi, fúslega viðurkennt brot sitt og er á unga aldri.

Héraðsdóminn ber því, hvað þá ídæmdu hegningu og sömuleiðis hvað málskostnað snertir, að staðfesta.

Sóknara við landsyfirréttinn og svaramanni hins ákærða þar bera 5 rdl. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, sem, eins og annar kostnaður málsins, greiðist af hinum dómfellda.

Meðferð og rekstur málsins við héraðsréttinn hefur verið forsvaranleg og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirréttinn, sýslumanni H. E. Jónssyni, og svaramanni þar, málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni, borgi ákærði 5 rdl. hvorum fyrir sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 7. október

d ó m u r

í sökinni nr. 16/1861: Réttvísir

g e g n

Sólmundi Sveinssyni úr Húnavatnsþingi.

Með dómi, kveðnum upp fyrir aukarétti í Húnavatnsþingi 5. dag febr. mán., er seinast leið, er

hinn ákærði, Sólmundur Sveinsson, sem kominn er á lögaldur sakamanna og eigi hefur áður sætt hegningu eður lagaákæru fyrir nokkurt lagabrot, fyrir ýmsan þjófnað, framinn í fyrsta sinn, dæmdur til að hýðast 3×27 vandarhöggum og til að vera háður sérlegri tilsjón lögreglustjórnarinnar um 2 ár, samt til að greiða allan af lögsókninni gegn honum löglega leiðandi kostnað og þar á meðal í málsfærslulaun til talsmanns í héraði 1 rdl. 64 sk.; en dómi þessum hefur amtmaðurinn í Norður- og Austurumdæminu skotið til landsyfirréttarins.

Í máli þessu er fram komin lögmæt sönnun fyrir því, bæði með játningu hins ákærða og öðrum atvikum, að hann á tímabilinu frá 1858 til 1860 hafi gjört sig sekan í ýmislegum og margbrotnum þjófnaði, er lýsir sterkri þjófnaðartilhneigingu hjá honum, sem, eins og að orði er kveðið í undirréttardóminum, útheimtir stranga hegningu, og að hann meðal annars hafi sumarið 1859 skotið tvævetran sauð frá húsbónda sínum úti í haga, þegar hann sat yfir fé hans — er sauðurinn eigi gat fylgt — sem hann þó aðeins fénýtti sér að því leyti, sem hann tók nokkra bita af honum heim til soðningar, og að hann einnig veturinn 1858/59 hafi tekið hjá ferðamanni, er gisti hjá húsbónda hans, nokkuð af matvælum úr malsekk, er var í smiðjukofa læstum, á þann hátt, að hann seildist með hendinni inn um opinn glugga á þilinu og dró upp skrána, samt að hann hafi í fyrravor á náttþeli farið í búr fyrrverandi húsbónda síns, séra Gísla Gíslasonar á Staðarbakka, inn um gat á þilinu, er

gjört hafði verið á það til að koma út sáum og lauslega aftur byrgt fyrir og tekið þar nokkuð af matvælum. En þó landsyfirrétturinn ekki geti fallið á, að umbúningur sá, sem af réttargjörðum að ráða var á smiðjukofa þeim og búi, er ákærði fór inn í, hafi verið slíkur, sem ætlazt er til í tilsk. 11. apríl 1840, 12. gr., sem skilyrði fyrir innbrotsþjófnaði — virðist þó að hinu leytnu hegning sú, sem í undirréttardóminum er ákveðin, þegar litið er til þess, hvað oft ákærði hefur stolið, að verknadur hans nálgast svo mjög innbrotsþjófnað, hæfilega metin, og ber því, bæði hvað hegninguna og málskostnaðinn snertir, undirréttarins dóm að staðfesta. Svo ber hinum ákærða einnig að greiða 5 rdl. til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn í málsfærslulaun.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið víðtalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lögmet.

Því dæmist rétt að vera :

Héraðsdómurinn í þessu máli á óraskaður að standa. Til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar og sýslumanns Hermanns Johnssonar, borgi ákærði 5 rdl. til hvors um sig í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 14. október

d ó m u r

í sökinni nr. 18/1861: Réttvísinn

g e g n

Sveinbirni Jónssyni og Bjarna Jónssyni úr Barðastrandarsýslu.

Í máli því, sem hér liggur fyrir og dómur er genginn í við Barðastrandarsýslu aukahéraðsrétt þann 22. desember næstl. ár, er ákærði, Sveinbjörn Jónsson, dæmdur fyrir innbrotspjófnað í 3×27 vandarhagga refsingu; en meðákærði, Bjarni Bjarnason, dæmdur sýkn saka, og hefur Sveinbjörn fyrir sitt leyti og amtmaðurinn í Vesturamtinu fyrir báða þá ákærðu skotið héraðsdóminum til landsyfirréttarins.

Hvað afbrot Sveinbjarnar, sem er tvítugur að aldri og ekki hefur áður verið ákærður eða dæmdur fyrir nokkurt lagabrot, snertir, þá er það með eigin játningu hans og öðrum í málinu framkomnum upplýsingum löglega sannað, að hann sé valdur að þeim pjófnaði, sem hann er dæmdur fyrir og þar í er fólgin, að hann 4 eða 5 sinnum um kveldtíma, þegar fólk var hætt að vera á gangi úti við, fór inn um glugga á skemmu Sveins Einarssonar á Flatey og stal þar í hvert skipti sykri, sem eigandinn hefur gizkað á mundi hafa numið 10 til 12 pd.; en ákærði aðeins álitur muni hafa numið hér um bil einu pundi í hvert skipti; auk þessa hefur hann játað, að hann hafi sumarið 1859 ásamt með-

ákærða, Bjarna Jónssyni, farið í fiskihjalla téðs Sveins Einarssonar og tekið þar fáeinar hertar grásleppur; og loks hefur hann játað, að hann sama sumarið hafi stolið frá fólki, sem var í kaupstaðarferð í Flatey, poka með 3 álnum af lérefti, 2 pd. af brauði og öðru smávegis, sem að mestu er eigendunum aftur skilað, nema brauðið, en endurgjaldi fyrir það og hið annað, sem ei er til skila komið, er frá fallið.

Héraðsdómarinn hefur heimfært brot þessa ákærða, að því leyti stuldinn af sykrinum snertir, undir 12. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, 1. atr., og virðist ekki betur en að þetta sé á góðum rökum byggt, því að fara inn um vindaugu og glugga á húsum til þess að stela varðar eftir greindum laga- stað innbrotsþjófnaðarhegningu. Þar á móti getur það ekki, eftir því sem fram er komið, álitizt, að ákærði með því að fara í fiskihjallinn hafi gjört sig sekan í innbroti eða innbrotsþjófnaði, þar sem læsingin fyrir hjallinum ekki gat heitið forsvaranleg. — Héraðsdóminn ber því, hvað þá Sveinbirni dæmdu hegningu snertir, að staðfesta.

Hvað meðákærða, Bjarna Jónsson, því næst snertir, eru að vísu komnar fram töluverðar líkur fyrir því, að hann hafi átt þá hluttöku í þjófnaði Sveinbjarnar, sem þessi hefur borið upp á hann; en þar sem hann stöðugt hefur þverneitað því að vera þar af valdur og líkur þær, sem fram eru komnar, ekki virðast nægilegar til þess að fella hann sem sannan að gefinni sök, hlýtur hann að dæmast sýkn af sóknarans ákærum, en þó virðist ástæða til, að

hann taki þátt í málskostnaðinum bæði fyrir undir- og yfirrétti að einum þriðjungi, og þar á meðal greiði að sömu tiltölu laun til sóknara og svaramanns fyrir yfirréttinum 5 rdl. til hvors um sig og laun til svaramanns í héraði, sem að öðru leyti samþykkjast.

Að því leyti ekki verður betur séð af réttargjörðunum en að ákærði, Sveinbjörn Jónsson, hafi verið og sé ef til vill enn í varðhaldi, skal landsyfirrétturninn taka það fram, að þó slíkt varðhald í öðru eins máli og þessu ekki virðist að hafa næga heimild í tilskipun 24. jan. 1838, virðist samt eigi næg ástæða til að láta það varða hlutaðeigandi undirdómara sektum, og til sömu niðurstöðu kemst landsyfirrétturninn, hvað þann langa drátt, sem á rekstri málsins hefur átt sér stað, snertir, að hann eigi ekki að varða héraðsdómaranum lagalegrar ábyrgðar; og því vitnast, að meðferð og rekstur málsins í héraði ekki hafi verið slík, að þar af geti leitt ábyrgð, eins og málaflutningurinn við landsyfirréttninn hefur verið lögmætur.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á, hvað það Sveinbirni Jónssyni dæmda straff snertir, óraskaður að standa. Bjarni Jónsson á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Þann af málinu og áfrýjun þess leidda kostnað, og þar á meðal laun til sóknarans við landsyfirréttninn, málsfærslumanns Jóns Guðmundssonar, og svaramanns, organista P. Guðjohnsens, 5 rdl. til hvors um sig ber þeim ákærðu

þannig að greiða, að Sveinbjörn greiðir hann að tveimur hlutum, en Bjarni Jónsson að þriðjung.

Dóminum ber að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 14. október

d ó m u r

í málinu nr. 17/1861: Kristján bóndi Jónsson

g e g n

erfingjum Ingibjargar Guðmundsdóttur.

Með landsyfirrétarstefnu frá 16. maí seinastl. hefur bóndinn Kristján Jónsson í Stóradal áfrýjað skiptaréttarúrskurði sýslumannsins í Húnavatnsþingi, kammerráðs Kristjáns Kristjánssonar, kveðnum upp að Stóradal 26. maí árið, sem leið, á skiptunum á dánarbúi konu áfrýjandans, Ingibjargar heitinnar Guðmundsdóttur, millum hans og erfingja hennar að því leyti, sem skiptaréttarúrskurður þessi, er ákveður, að virðingarupphæð á munum þeim, fasteign og lausafé, sem áfrýjandinn fékk þinglýstri laundóttur sinni, Kristínu, 10. maí 1846 í heimafylgju (sic), 1067 rdl. 28 sk., skyldi reiknast félagsbúi þeirra hjóna, áfrýjandans og Ingibjargar, til inntektar, áhrærir erfingja, Ingibjörgu Þorleifsdóttur eður mann hennar, Klemenx Klemenxson, og þá Þorleif, Andrés og Svein Þorleifssonu, og hefur áfrýjandinn krafizt, að hinn áfrýjaði skipta-

réttarúrskurður og þar á byggð skiptameðferð, að því leyti hann snertir greinda erfingja Ingibjargar heitinnar, verði dæmd ógild, en skiptaráðandinn skyldaður til að taka búið til nýrra og reglulegra skipta að þeirra leyti, þannig að þeim 1067 rdl. 28 sk. eða 825 rdl. 76 sk., er um ræðir í afhendingarskjalinu 10. maí 1846, verði haldið fyrir utan skiptin millum hans og þessara erfingja, en að þeir verði dæmdir til að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir yfirdómi með 50 rdl. r. m. in solidum.

Þar eð enginn hefur mætt hér við réttinn fyrir hönd hinna stefndu, ber málið að dæma eftir hinum framlögðu skjölum og skilríkjum.

Af skiptaréttargjörðunum í máli þessu sést, að áfrýjandinn hefur vorið 1846 bréflega afhent dóttur sinni, Kristínu, í heimanmund upp í væntanlega arfsvon eftir sinn dag ýmsa lausa muni og jörðina Mosfell, samt háflenduna Vatnahverfi, er hann sjálfur virti alls á 825 rdl 76 sk, en gjört jafnframt þá athugasemd, að ekki væri afgjalds að vænta af háflendunni Vatnahverfi fyrr en eftir sinn dag. Enn fremur verður að álíta það víst, að þessi afhending hafi átt sér stað, áður en hann eignaðist seinni konu sína, Ingibjörgu heitina Guðmundsdóttur, sem arfurinn nú er fallinn eftir.

Að vísu hefur nú áfrýjandinn í skiptunum, um leið og framlagt var fyrr nefnt afhendingarbréf, mótmælt því, að upphæð sú, 1067 rdl. 28 sk., er skiptaráðandinn lætur munina vera verða, vera færða búinu til inntektar, þar eð hann álitir hana því óviðkomandi að öðru leyti en því, hvað $\frac{1}{2}$ jörð-

ina Vatnahverfi snerti; en út af þessu verður þó, eins og út lítur fyrir, að skiptaráðandinn hafi gjört, engan veginn dregin sú ályktun, að með því skýlaust sé tiltekið í hinu framlagða bréfi, að jarðirnar séu báðar á sama hátt afhentar í heimanmundar skyni eða upp í tilvonandi arf allt eins og þeir hinir aðrir lausu munir, er bréfið nefnir, og því enginn greinarmunur verði gjörður á þeim 2 jörðum, Mosfellinu og $\frac{1}{2}$ Vatnahverfinu, þá skuli hin áminnzta virðingarupphæð, 1067 rdl. 28 sk., reiknast búinu til inntektar, því þessi ástæða getur auðsjáanlega í sjálfu sér eins lítið leitt til þess sem hið gagnstæða.

Eins og áður er sagt, var áfrýjandinn búinn að afhenda hina umræddu muni, þegar hann giftist Ingibjörgu heitinni, og þó hann kvæði svo á, að þeir skyldi koma síðan upp í arf eftir sig látinn, þá var gjöfin eins fullkomnuð fyrir því, og munirnir því alveg gengnir úr eign hans, er hann giftist aftur, og það án þess honum bæri nokkurt endurgjald fyrir þá; Ingibjörg gat því og eigi við að giftast áfrýjandanum fengið neitt tilkall til muna þessara eður endurvirðis þeirra, né heldur erfingjar hennar, að henni látinni. Í 10. gr. erfðalaganna er það og með berum orðum ákveðið, að kostnaður eður gjafir, er komið geti upp í tilvonandi arf, þegar faðirinn vill svo vera láta, eftir þeirri virðingu, sem hann sjálfur (sic) og eftir lögunum eigi verður hækkuð af skiptaráðanda, en þar á móti felld eður lækkuð eftir kringumstæðunum, geti aðeins komið til greina móts við önnur börn hans

eður afkomendur, en ekki móts við aðra erfingja hans, og þá því aðeins móts við þá, er alls ekki eru arfgengir ættingjar hans, og það virðist því auðsætt, að ákvörðun áfrýjandans um það, að hinir umræddu munir skuli koma upp í tilvonandi arf eftir hann, er hinum áfrýjuðu skiptum á félagsbúi hans og Ingibjargar heitinnar alveg óviðkomandi, og getur einungis haft áhrif á það, hvað mikið dóttir hans, Kristín, getur komið til að fá af þeim munum áfrýjandans, er hann á deyjanda degi eftir sig lætur á móts við aðra samarfa sína eftir hann. Á þessu getur það enga breytingu gjört, hvað sér í lagi háflenduna Vatnahverfi snertir, þó orð þau, er bókuð hafa verið eftir áfrýjandanum á skiptunum, sýnist benda á það, að hann ekki hafi álitnið háflendu þessa búinu óviðkomandi, með því hann þó, eins og sjálfst bréfið sýnir, hefur afhent hana eins og hina aðra fjármuni dóttur sinni til eignar í heimanfylgju, þó hann áskildi sér afgjald hennar, megan hann lifði, og áminnzt orð hans á hinn bóginn virðast með öllu ónóg til að sýna eða sanna, að hann hafi viljað, að andvirði háflendu þessarar fremur en andvirði hinna annarra muna væri talið með búinu frekar en lög stæðu til eftir hinu framlagða bréfi, og því síður sem háflenda þessi óneitanlega kom búinu við, að því leyti sem afgjald hennar eftir því heyrði því til, og einmitt að því atriði virðast orð áfrýjandans að lúta.

Samkvæmt þessu hlýtur hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður og skipti þau, sem á honum eru byggð, að dæmast ógild, hvað hina innstefndu erfingja

snertir, og ber skiptaráðandanum þessu samkvæmt að taka búið á ný til reglulegra skipta þannig, að hin umrædda upphæð, 1067 rdl. 28 sk., haldist fyrir utan skiptin milli áfrýjandans og þeirra. — Í málskostnað fyrir landsyfirréttinum greiði hinir innstefndu erfingjar eftir kringumstæðunum áfrýjandanum 15 rdl.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður og skiptin, sem á honum eru byggð, eiga í tilliti til erfingjanna, Ingibjargar Þorleifsdóttur, Þorleifs Þorleifssonar, Sveins Þorleifssonar og Andrésar Þorleifssonar ógild að vera, og ber skiptaráðandanum að taka búið til nýrra og reglulegra skipta þannig, að hin umrædda upphæð, 1067 rdl. 28 sk., haldist fyrir utan skiptin milli áfrýjandans og þeirra.

Málskostnað fyrir landsyfirréttinum greiði hinir innstefndu áfrýjandanum með 15 rdl.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1861, hinn 16. desember

d ó m u r

í málinu nr. 19/1861: Magnús prestur Thorlacius m. fl.

g e g n

Skiptaráðandanum í Eyjafjarðarsýslu, St. Thorar-ensen.

Máli þessu er þannig varið, að á skiptafundi, er fram fór 4. október 1860 í dánarbúi hjónanna Hallgríms prófasts Hallgrímssonar Thorlacii og Guðrúnar Magnúsdóttur, kom erfingjum þeirra ásamt um að selja undir hendinni þá $\frac{2}{3}$ hluta úr jörðinni Fjósatungu, sem öll er 40 hundruð að dýrleika, er dánarbúið átti, og bjóða hana fyrir 80 rd. hundraðið, en láta hana þó fyrir 76 rd., ef ekki fengist betra boð, og var sýslumanninum falið í hendur að gangast fyrir sölunni með þessum skilmálum. Þrátt fyrir þetta seldi skiptaráðandinn áminnztan jarðarpart undir hendinni fyrir tilsamans 1450 rd., en sölu þessa hafa áfrýjendurnir, presturinn síra Magnús Hallgrímsson Thorlacius, sonur og erfingi hinna dáu, og prestarnir Jón Einarsson Thorlacius fyrir hönd ómyndugra barna sinna, Guðrúnar og Einars, og stjúp dóttur sinnar, Elínar Jónsdóttur Thoroddsens, ekki viljað samþykkja og hafa því stefnt skiptunum til ómerkningar og krafizt fyrst og fremst, að skiptaráðandinn verði skyldaður til að greiða áfrýjendunum $\frac{2}{3}$

hluta af 683 rd. 2 sk. eður sjálfsagt af 576 rd. 64 sk., en til vara, að hann verði skyldaður til að restituera allt dánarbúið, eins og það var að fasteignum og lausafé uppskrifað og virt með uppskriftar og virðingargjörðum 30. sept. og 1. og 29. október 1859, og að hann síðan taki búið til nýrrar og löglegrar skiptameðferðar á sinn kostnað. Svo hafa þeir og krafizt, að skiptaráðandinn verði skyldaður til að borga þeim 50 rd. í málskostnað.

Aftur á móti hefur hinn stefndi skiptaráðandi búsins, sýslumaður Stefán Oddsson Thorarensen, fyrst og fremst krafizt, að málinu verði frávísað, en til vara, að hann verði dæmdur sýkn af kröfum áfrýjenda í þessu máli og sér dæmdur hæfilegur málskostnaður hjá þeim.

Hvað frávisunarkröfu hins stefnda snertir, þá fær landsyfirrætturinn ekki aðhyllt hana, því eins og það atriði, að áfrýjendurnir hafa takmarkað seinna upphæð kröfu sinnar frá því, sem var í áfrýjunarstefnunni, ekki getur valdið slíku eður ónýtt mál þeirra, þannig er það ekki heldur á rökum byggt, að áfrýjendurna skorti löglegar heimildir til þess að áfrýja málinu, þó þetta atriði annars hefði getað haft þau áhrif á málið, sem hinn stefndi fer fram á, né heldur, hvað sérstaklega erfiðingjann séra Magnús Thorlacius snertir, að umboðsmaður hans, verzlunarstjóri Edvald Möller, hafi, eftir því sem fram er komið í málinu, samþykkt hina áfrýjuðu sölu fyrir hans (séra Magnúsar) hönd.

Hvað því næst málefnið í aðalefninu snertir, þá

bera skiptagjörðirnar það með sér, að skiptaráð-andanum sem slíkum aðeins var gefin heimild til að selja undir hendinni þá áminnztu $\frac{2}{3}$ hluta úr jörðinni Fjósatungu með því skilyrði, að fyrir hvert hundrað fengist í hið minnsta 76 rd., sem hefði orðið alls 2026 rd. 4 sk., og þar sem hann því hefur selt þá aðeins fyrir alls 1450 rd., verður rétturinn að álíta, að skiptin, hvað áfrýjendurnar snertir, verði eftir kröfu þeirra að dæmast ómerk og skiptaráðandinn sé skyldur til að taka búið fyrir til nýrra skipta þannig, að hann svari og leggi áfrýjendunum út $\frac{2}{5}$ hluti úr þeim 576 rd. 64 sk., sem hann seldi jörðina minna en hann frá þeirra hálfu hafði heimild til. Svo ber og skiptaráðand-anum eftir málavöxtum að greiða áfrýjendum í málskostnað 20 rd. og þar að auki 8 rd. í máls-færslulaun til hins skipaða svaramanns hinna ómyndugu, er fengið hafa gjafsókn við yfirdóm-inn. Að því leyti málið hefur verið gjafsóknarmál vitnast, að flutningur þess hér við réttinn hefur verið lögmatúr.

Því dæmist rétt að vera :

Þau áfrýjuðu í dánarbúi prófasts séra H. Thor-lacii og konu hans, Guðrúnar Magnúsdóttur, gengnu skipti eiga, að því leyti þeim er áfrýjað, ómerk að vera, og ber skiptaráðandanum að taka búið aftur fyrir til nýrra og löglegra skipta þannig, að hann bæti við erfðahluta áfrýjendanna $\frac{2}{5}$ hlutum eður 230 rd. 4 sk. úr þeim 576 rd. 64 sk., sem Fjósa-tungueignin er seld undir því áskilda söluverði,

svo ber hinum stefnda, sýslumanni St. Thorarensen, einnig að greiða áfrýjendum málskostnað við landsyfirrættinn með 20 rd. sem og til hins skipaða svaramanns þar, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar, 8 rd. í málsfærslulaun.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 13. janúar

d ó m u r

í sökinni nr. 22/1861: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Birni Kristjánssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 406).

Það má álítast nægilega sannað bæði með eigin játningu hins ákærða, Björns Kristjánssonar, og eins öðrum atvikum, að hann eitt sinn í sumar, er leið, hafi hnuplað smjörbita, er lá upp á hillu í tómthúsi nokkru, sem hann hafði verið sendur inn í, og hefur smjörbiti þessi verið virtur á 56 sk. og eigandinn fengið hann aftur.

Fyrir þetta tiltæki sitt er hinn ákærði, sem tvisvar áður hefur verið hegnt fyrir þjófnað — í fyrra sinn eftir undirréttardómi úr Skagafjarðarsýslu, 13. sept. 1842, með 15 vandarhagga refsingu og í seinna skiptið eftir þessa réttar dómi, 22. maí 1848, með 4 ára festingarerfiði og þar að auki í 3.

sinni með undirréttardómi í Vestmannaeyjum, 12. júní 1860, verið sektaður um 5 rd. samkvæmt 30. gr. í tilsk. 11. apríl 1840 — nú dæmdur við auka-rétt í Vestmannaeyjum 8. nóv., er seinast leið, fyrir 3. sinn framinn þjófnað til 4 ára betrunarhússvinnu; auk þessa að lúka allan af sökinni löglega leiðandi kostnað, og þar á meðal til svaramanns síns 48 sk., en þessum dómi hefur hinn ákærði skotið til lands-yfirréttarins.

Pegar meta skal saknæmi þessarar yfirsjónar hins ákærða virðist hún, er hið tekna aðeins numdi 58 sk. og voru matvæli ein, eiga að heimfærast undir grundvallarregluna í 30. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, þar eð þvílíkar gripdeildir, er vor eldri lög, er giltu hér á landi um margar aldir, nefndu hvinnsku í mótsetning við venjulegan þjófnað og lögðu við mjög væga hegningu, skoðast enn nú þann dag í dag hér á landi ekki sem þjófnaður í almenningsáliti, sem í þessu atriði, eins og skiljanlegt er, ekki hefur breyttzt við tilsk. 11. apríl 1840, 30. gr., sem einmitt innleiðir í Danmörku sem almenna reglu aðskilnaðinn milli verulegs þjófnaðar og þess, er vér köllum hvinnsku eður hnupl (undtaget Tyveri); því þó það sé vitanlegt, að téð lagagrein gangi út frá nokkuð þrengri og takmarkaðri hugmynd um hvinnsku en sú er, sem vakir og hefur vakað í meðvitund manna hér á landi, þá er þó hitt með öllu auðsætt, að lagagrein þessi, heimfærð upp á þetta land, hlýtur að skiljast samkvæmt almennings álitinu hér, en eigi í Danmörku, eins og undirdómarinn þó hefur skilið

hana, því það verður þó auðsjáanlega að vera almenningsálitið á þeim stað, sem löggjafinn ætlast til að farið sé eftir, þó það kunni að vera nokkuð mismunandi, enda vita og allir, að slíkar yfirsjónir sem þessi hér á landi ganga óátaldar, nema þegar sá, sem fyrir þeim verður, ber sig upp undan þeim.

Samkvæmt þessu ber hinn ákærða að dæma eftir 30. gr. í tilskip. 11. apríl 1840, samanber 79. gr., og virðist, þegar meðfram er haft tillit til þeirrar ónauðsynlegu hörku, sem í þessu smámáli hefur verið beitt gegn honum með að setja hann í varðhald og halda honum í því á nóttunni yfir 3 vikur, hæfilegt að sekta hann um 10 rd. til hlutaðeigandi fátækra sjóðs; að öðru leyti ber undirréttardóminn að staðfesta; svo ber og hinum ákærða að lúka 5 rd. til sóknara og svaramanns hér við réttinn fyrir flutning þeirra á málinu.

Meðferð og rekstur sakarinnar í héraði hefur verið vítalaus og flutningur hennar hér við réttinn löglegur.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Björn Kristjánsson, á að lúka 10 ríkisdala sekt til Vestmannaeyja fátækra sjóðs. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Svo ber hinum ákærða og að greiða til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmanns Jóns Guðmundssonar og sýslumanns P. Melsteds, 5 rd. hvorum fyrir sig fyrir flutning málsins.

Hið dæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirt-
ingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 13. janúar

d ó m u r

í sökinni nr. 23/1861: Málsfærslumaður Jón Guð-
mundsson skipaður sóknari

g e g n

Porkeli Magnússyni.

Með dómi Gullbringusýslu frá 16. marz f. á. er
tómthúsmaður Porkell Magnússon dæmdur fyrir
þjófnað í 3×27 vandarhagga refsingu sem og í
málskostnað og endurgjald hins stolna, og hefur
hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til
landsyfirréttarins.

Það er með eigin játningu og öðrum í málinu
framkomnum upplýsingum löglega sannað, að hinn
dómfelldi, sunnudagskvöldið milli jóla og nýárs í
fyrra vetur, hafi um dagsetursbil farið inn í fjár-
hús á Kleppi og stolið þar hvíthniflóttri á á annan 19
vetur, sem tómthúsmaður Grímur Melby í Reykja-
vík átti og metin hefur verið á 5 rd., slátrað henni
í fjárhúsinu og flutt svo kjötið og slátrið heim til
sín og fénýtt það þvínæst fyrir sig og sína.

Þar eð nú dómfelldi með dómi þessa réttar frá
29. okt. 1860 er dæmdur fyrir einfaldan þjófnað í
27 vandarhagga refsingu, virðist hann réttilega

dæmdur fyrir þjófnað í 2. sinn eftir 13. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, án þess að það geti komið til greina, að ekki var búið að birta honum dóm landsyfirréttarins, þegar hann stal ánni, þar sem þó var búið að birta honum undirréttardóminn, né heldur það, að hann átti vitanlega við mikinn skort að búa, því honum var innanhandar að leita aðstoðar hjá fátækrastjórninni, sem hann eigi gjörði, og svo spillir það málstað hans, að hann áður er uppvís orðinn að talsverðum þjófnaði, en þar á móti virðist þó eftir kringumstæðunum ástæða til að lina þá honum dæmdu hegningu eftir téðri lagagrein til 40 vandarhagga og vera háður lögreglustjórnarinnar sérlegu gæzlu í 1 ár, og með þessari breytingu á hegningunni ber héraðsdóminn að staðfesta, eins og hann hvað hið dæmda endurgjald þess stolna og málskostnað snertir á óraskaður að standa. Svo borgar ákærði og til sóknara og svara-manns síns hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, hefur hún verið forsvaranleg, því þann langa drátt, sem orðinn er á birtingu áfrýjunarstefnunnar til landsyfirréttarins, virðist undirdómarinn þannig að hafa réttlætt, að hann ekki þar af geti haft ábyrgð. Við landsyfirréttninn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa, þó þannig, að ákærði aðeins sæti 40 vandarhagga refsingu og veri háður lögreglustjórnarinnar sérlegri gæzlu í 1 ár. Til sóknara við landsyfirréttninn, máls-

færslumanns J. Guðmundssonar, og verjanda, organista P. Guðjohnsens, borgi ákærði 5 rd. til hvors um sig.

Það ídæmda endurgjald ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu og honum að öðru leyti fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 13. janúar

d ó m u r

í sökinni nr. 20/1861: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Guðjóni Jónssyni.

Það er með eigin játningu og öðrum í þessu máli framkomnum upplýsingum löglega sannað, að ákærði, Guðjón Jónsson, hafi sumarið 1860 afmarkað úti í haga veturgamla kind, sem vinnumaður á Myrká, Guðmundur Einarsson, átti, og lagt á hana sitt mark og síðan látið kindina um haustið upp í skuld til Bjarna Jónssonar á Borg í Glæsibæjarhreppi.

Fyrir þetta afbrot er hann með dómi, gengnum við Eyjafjarðarsýslu aukahéraðsrétt, dæmdur í 40 vandarhagga refsingu og til að vera háður lög-gæzlustjórnarinnar sérstaklegu gæzlu í 1 ár, og hefur hann skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Héraðsdómarinn hefur réttilega heimfært brot ákærða, sem kominn er yfir sakamanna lögaldur og eigi hefur áður sætt ákæru eður hegningu fyrir nokkurt lagabrot, undir 6. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, 2. lið, en hvað upphæð straffsins snertir, virðist eigi betur en að hún með sérlegri hliðsjón af því, að kindin ekki var fullorðin og numdi litlu verði, sé hæfilega metin til 20 vandarhagga refsingar, og ber því héraðsdóminum í þessu tilliti að breyta, en hvað málskostnað snertir að staðfesta. Þau svaramanni í héraði dæmdu laun samþykkjast. Ákærði greiði og til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig.

Hvað meðferð málsins í héraði snertir, hlýtur landsyfirrætturinn að taka það fram, að héraðsdómarinn hefur haft málið undir dómi í 84 daga, en þar sem hann þó hefur tekið fram, að hann hefði átt að gegna manntalsþingum og öðrum embættisstörfum í víðlendri sýslu og verið í burtu frá heimili sínu, virðist réttinum, að í þessu atriði sé fólgin svo auðsæ réttlæting fyrir þeim þannig orðna drætti á málinu, að eigi sé næg ástæða til að láta hana varða undirdómaranum ábyrgðar, og því vitnast, að meðferð málsins í héraði hafi verið vítalaus, eins og sókn og vörn þess hér við réttinn hefur verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Guðjón Jónsson, á að hýðast 20 vandarhöggum. Hvað málskostnað snertir, á undirrættarins dómur óraskaður að standa. Til sóknara og

svaramanna við landsyfirrættinn, málsfærslumanns J. Guðmundssonar og organista P. Guðjohnssonar, borgi hinn ákærði 5 rd. til hvors um sig.

Dóminn að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 10. febrúar

d ó m u r

í sökinni nr. 21/1861: Málaflutningsmaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Eggert Vigfússyni Fjeldsted m. fl.

Mál þetta er þannig vaxið, að leiguliði hins ákærða, Eggerts Vigfússonar Fjeldsteðs, hafði selt af ábýlisjörð sinni, eign ákærða, ásauðarkúgildi það, sem var á jörðunni, og gat ekki svarað því við burtför sína frá henni. Höfðaði þá ákærði mál móti bóndanum Jóni Daníelssyni á Hömrum, sem hafði keypt kúgildið af þriðja manni, og krafðist þess af honum, að hann skilaði sér því aftur, en áður en héraðsdómurinn út af kúgildinu, sem var upp kveðinn 8. júní, væri birtur ákærða, en sem hann þó hafði látið dómarann lesa fyrir sig upp úr dómabókinni og þannig var orðinn vitandi um orðnar málalyktir, að hann ætti ekki eftir dóminum nokkurn aðgang að kaupanda kúgildisins, Jóni bónda Daníelssyni á Hömrum, fór ákærði með þeim 5 meðákærðu, 4 sonum sínum, Eggert, Lárusi, Ara og Sturlaugi og vinnumanni, Salomon Halldórs-

syni, ásamt Þorbirni Helgasyni og Magnúsi bónda Narfasyni, er hann fékk með sér úr kaupstaðarferð, heim að Hömrum til Jóns bónda, upphaflega í því skyni að komast fyrir milligöngu þeirra 2 síðastnefndu að einhverju samkomulagi við Jón út af kúgildisánum, en þar sem engin málsmiðlun gat komist á milli Eggerts og Jóns, er þessi ekki vildi sleppa ánum við ákærða, handsamaði ákærði skammt frá túninu á Hömrum 6 ær, og voru 4 af þeim með fjármarki E. V. Fjeldsteds, fyrrverandi ábúanda á jörð ákærða, Hjarðarbóli, en 2 með annars manns marki, og rak þær í burt með sér, en með því Jón og menn hans gjörðu fyrirstöðu, sluppu ærnar aftur frá þeim heim að Hömrum, og voru þær þá látnar þar inn í skemmu og henni lokað. Varð þá aftur nokkurt þras út úr ánum þar heima, en svo lauk, að Eggert hratt upp skemmuhurðinni, þó án þess að nokkuð sæi á henni eða skránni, svo ærnar komust út, og fóru þeir Eggert síðan burt með þær, án þess Jón Daniëlsson gjörði þeim í því nokkra mótstöðu, þar sem 2 synir Eggerts höfðu, að föður þeirra óafvitandi, lofað Jóni sinni ærinni hver, ef hann sleppti ánum við föður þeirra án frekari mótstöðu.

Jón Daniëlsson kærði síðan aðtektir Eggerts fyrir sýslumanni bréflega þann 19. júní og óskaði réttvísinnar aðgjörða, og tók sýslumaður málið fyrir sem justitsmál, og með dómi frá 25. okt., sem næst leið, er ákærði dæmdur í 4 ára betrunarhúsvinnu og í 6 rd. 48 sk. skaðabætur til Jóns Daniëlssonar, sem og til að greiða hálfan málskostnaðinn, en þeir

meðákærðu synir ákærða, Lárus, Eggert, Ari og Sturlaugur og Salomon Halldórsson dæmdir sýknir saka, en þó gjört að greiða málskostnað og þar að auki 1 rd. hverjum til svaramanns þeirra í héraði. Þessum dómi hafa þeir ákærðu, að undanskildum Salomon Halldórssyni, skotið til landsyfirrættarins.

Hvað þá meðákærðu, Lárus, Eggert, Ara og Sturlaug og Salomon snertir, er þess að geta, að þar eð dóminum einungis af þeirra hálfu er áfrýjað til landsyfirrættarins, þá hlýtur yfirvaldið að hafa álitid að hafa unað við héraðsdóminn eða þau úrslit málsins, sem þar urðu, en þar af leiðir aftur, að spursmál um straffsekt þeirra ekki liggur fyrir hér við réttinn, heldur einungis það, að hve miklu leyti héraðsdóminn beri að staðfesta, eða hvort honum að því leyti málskostnað snertir beri að breyta, og virðist þá, að athuguðum öllum mála-vöxtum ástæða til, að nefndir hlutaðeigendur verði lausir við hinn ídæmda málskostnað, og ber því héraðsdóminum þessu samkvæmt að breyta.

Hvað þvínæst hinn dómfellda, Eggert Fjeldsted, áhrærir, þá er þess fyrir fram að geta, að þar sem hann, eftir því sem segir í héraðsdóminum, var búinn að skila ánum til Jóns Daníelssonar með þeirra fullu tölu, áður en dómur gekk í málinu, verður hér einungis spursmál, hvort eða að hverju leyti hann hafi með aðferð þeirri, er hann viðhafði til þess að ná kúgildisánum út hjá Jóni, bakað sér lagalega ábyrgð, og kemur þá fyrst til greina, að ákærði var, þegar hann fór heim til Jóns og náði ánum, búinn að fá dóm fyrir því, að Jón Daníels-

son væri laus allra mála út af kúgildinu, og þó ekki væri búið að birta honum dóminn af stefnuvottunum, þá hafði ákærði þó eftir hans eigin framburði fengið að heyra dóminn hjá sýslumanninum og var þannig orðinn vitandi um, að hann engan aðgang ætti að Jóni Daníelssyni út af kúgildinu. Að ákærði einnig hafi vitað þetta, vottast af því, að hann fór heim til Jóns Daníelssonar, sem hann ekki hefði gjört, ef hann hefði haft dóm fyrir sér yfir Jóni, að hann skyldi láta kúgildisærnar af hendi við hann, með 2 menn, sem hann hafði fengið til ferðarinnar með sér í því skyni, að þeir skyldu reyna til þess að miðla málum milli hans og Jóns út af kúgildinu.

Það, sem ákærða því verður gefið að sök, er það, að hann, þegar engin málamiðlun komst á, ei að síður leitaðist við að hafa ærnar burtu frá Jóni með valdi beint á móti óáfrýjuðum dómi, og þó hann að vísu gjörði það á endanum með Jóns Daníelssonar samþykki, þá er þó þar við að athuga, að ákærði ekki vissi af því, þar sem 2 synir hans höfðu gengið á milli og unnið Jón til þess að lofa föður þeirra að hafa ærnar á burtu, og getur því þetta atriði ekki stutt málstað hans eða til hlítar réttlætt aðfarir hans við Jón, auk þess sem allur blærinn á aðtektum hans við Jón Daníelsson virðist sá, að hann hafi þrátt fyrir það, þó hann tæki tilgreinda menn með sér til þess að miðla málum, hafi (sic) ætlað sér að hafa ærnar í burtu frá Jóni annaðhvort með góðu eða illu, eftir því sem á stæði og atvikast kynni milli hans og Jóns á fundinum.

En þó ákærði þannig ekki geti komizt hjá laga-
legri ábyrgð af þessum aðtektum sínum, getur
landsyfirrétturninn þó með engu móti fallizt á skoð-
un héraðsdómarans, að ákærði hafi bakað sér þá
hegningu, sem í héraðsdóminum er ákveðin, eður
að hann hafi, eins og þar er kveðið að orði, gjört
sig sekan í „reyfaraskap“ og að brot hans beri að
dæma eftir 34. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, heldur
virðist brot ákærða, sem er fólgið í því, að hann
tók sjálfur það, sem hann átti að sækja eftir lög-
um, er hann virðist að hafa verið sannfærður um,
að hann ætti aðganginn út af kúgildisánum að Jóni
Daníelssyni og mætti taka eign sína, hvar sem hún
væri niður komin, eiga að dæmast arbitrært eða
eftir álitum með hliðsjón af 39. gr. í ofan nefndri
tilskipun, samanber Laganna 1-1-3, og virðist þá
eftir öllum málavöxtum hæfilegt, að ákærði greiði
nokkra fjársekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs og
upphæð sektarinnar réttilega metin til 15 rd.

Hvað hinar ídæmdu skaðabætur snertir, þá verða
þær, eftir því sem á stendur, að falla í burtu, því
úr því Jón Daníelsson hafði gefið samþykki sitt til
þess, að Eggert Vigfússon mætti fara burtu með
ærnar, getur honum ekki borið bætur fyrir бага
þann, er af því hefur hlotizt.

Hvað málskostnað bæði fyrir undir- og yfirrétti
snertir, og þar á meðal 5 rd. laun til svaramanns
hinna ákærðu í héraði og 7 rd. til sóknara og
svaramanns hér við réttinn, hvors um sig, þá ber
hinum ákærða, Eggert Vigfússyni Fjeldsteð, að

greiða helming hans, en $\frac{2}{5}$ hlutar hans borgist úr opinberum sjóði.

Meðferð málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmat.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Eggert Vigfússon Fjeldsteð, á að borga 15 — fimmtán — ríkisdala sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Hvað þá ákærðu, Lárus, Eggert, Ara og Sturlaug Eggertssyni snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að standa, þó þannig að kostnaður málsins fyrir undir- og yfirrétti greiðist, hvað þá snertir, með $\frac{2}{5}$ hlutum úr opinberum sjóði, en helmingur málskostnaðarins, og þar á meðal í sama hlutfalli 5 rd. til svaramanns í héraði, E. Egilsens, og 7 rd. bæði til sóknara og eins til svaramanns við yfirréttinn, málsfærslumanns Jóns Guðmundssonar og organista P. Guðjohnsens, borgist af hinum ákærða, Eggert Vigfússyni Fjeldsteð.

Ídæmd útlát ber að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegu birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 17. marz

d ó m u r

í málinu nr. 8/1862: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Jóni Runólfssyni.

(Hæstaréttardómur bls. 408).

Ákærði, Jón Runólfsson í Bakkakoti í Rangárvallasýslu, er í þessu máli ákærður fyrir framið

ofríki gegn Ólafi Gestssyni í Miðkoti í sömu sýslu og þar með að hafa meðfram getað verið orsök í dauða hans, og eru atvik málsins þessi:

Þann 6. júlí seinastliðinn kom ákærði — sem er kominn yfir sakamanna lögaldur og með dómi Rangárvallasýslu (sic) frá 7. júní 1858 er fyrir að hafa barið og misþyrmt hreppstjóra Jóni Þorsteini á Önundarstöðum dæmdur í 6 rd. batur til Rangárvallahrepps fátækra sjóðs — eftir hans eigin játningu og skýrslu þeirra vitna, sem leidd hafa verið í málinu, að bænum Miðkoti í Vesturlandeyjum mjög drukkin og lenti þar þegar í áflogum við bóndann sama staðar, Sigurð Ólafsson, og þegar faðir Sigurðar, Ólafur Gestsson, sem kominn var hátt á 80-ræðis aldur, ætlaði að sefa ákærða og bað hann með góðu að vera kyrran, sló ákærði Ólaf í höfuðið vinstramegin, eftir framburði 1 vitnis 3 högg, og eftir framburði annars, sem seinna kom að, 1 högg, og hratt honum svo frá sér án þess að Ólafur þó dytti um leið, en eftir svo sem hálfa stund þar frá varð Ólafi illt, og fékk hann svo mikil uppköst og óráð, að það skildist lítið eða ekkert af því, sem hann sagði, enda varð hann jafnframt því nær máttlaus. Lá hann upp frá því veikur í 14 daga, þá hann andaðist. Fyrir þetta frumhlaup á Ólaf er ákærði með dómi, gengnum við Rangárvallasýslu aukahéraðsrétt þann 12. nóv., er næst leið, dæmdur í 25 rd. batur til Vesturlandeyja fátækra sjóðs og til að borga allan af málinu löglega leiddan kostnað, og er dómi þessum,

sem dómfelldi hafði látið sér lynda, af hlutaðeigandi amtmanni skotið til landsyfirréttarins.

Það er undir málinu upplýst, að Ólafur hafi 4 dögum áður en hann varð fyrir áreitingu af hinum ákærða dottið af hestbaki og legið í ómegin nokkra stund, en raknað við aftur og þótzt vera albata af þeirri byltu, og landlæknirinn, sem hefur verið beðinn um álit sitt, hefur einnig komið til þeirrar niðurstöðu, að bylta sú, sem Ólafur þannig fékk af hestbaki, hafi ekki getað haft nein skaðleg áhrif á heilbrigði hans, en að högg þau, er ákærði veitti honum vinstra megin á höfuðið, hafi eftir því, sem á stóð, orðið hans banamein, eða eins og að orði er kveðið í álit hans, sem ritað er á dönsku, „i det givne Tilfælde været relativ lethale i deres Følger“. Við líkskurðinn sáust engin merki til áverka utan á höfði Ólafs, en innan í því fann héraðslæknirinn storknað blóð undir hinni hörðu heilahimnu, allt í kringum vinstra hálfpart hins stóra heila, og þetta blóð áleit læknirinn hefði orðið dauðamein Ólafs, og í bréfi því, sem héraðslæknirinn ritaði héraðsdómaranum segir hann, að það sé mjög líklegt, að högg þau, er Ólafur hafði fengið vinstra megin á höfuðið af völdum hins ákærða, hafi verið meðverkandi orsök til blóðrásar þeirrar, er Ólaf, sem hæglega hafi getað veikzt í höfðinu við byltuna af hestbaki, þótt lítið eða ekki bæri á því, hafi til dauða dregið, og högginn hafi því verið per accidens lethalia. — Þetta álit hlutaðeigandi lækna hlýtur landsyfirrétturinn að leggja til grundvallar dómi

sínum, og það því fremur, sem allar kringumstæður málsins leiða til sömu ályktunar, eins og á hinn bóginn allar líkur ganga að því, að ákærði hafi ekki haft þann tilgang að svipta — eða getað séð það fyrir, að hann myndi svipta — Ólaf lífi með því að berja hann, eins og hann gjörði, á höfuðið, og þegar sú ástæða er lögð til grundvallar, að áhlaup ákærða að Ólafi heitnum hafi leitt af sér dauða hans einmitt af því að hann var veikur fyrir, virðist brot ákærða, sem ekki getur afsakast með því að hann var, þegar hann vann það, talsvert drukkinn, þar sem hann þó vissi skil gjörða sinna, ekki verða beinlínis heimfært undir tilskipan 4. okt. 1833, § 10, annað atriði, en að það þó eigi að dæmast með hliðsjón af téðum lagastað, og virðist þá hegning sú, sem ákærða beri, hæfilega metin til 3 ára betrunarhússvinnu, og samkvæmt þessu ber í straffsins tilliti héraðsdóminum að breyta, en hvað málskostnað snertir að staðfesta. Ákærða ber að auki að greiða til sóknara og svaramanns síns við landsyfirrættinn 6 rd. til hvors um sig.

Meðferð og rekstur málsins við aukahéraðsréttinn hefur verið forsvaranleg, og við landsyfirrættinn hefur sókn og vörn verið lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærði, Jón Runólfsson, á að vinna 3 ár í betrunarhúsi. Hvað málskostnað í héraði snertir, á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Til sóknara og svaramanns við landsyfirrættinn, málsfærslumanns

J. Guðmundssonar og organista Péturs Guðjónssonar, borgar dómfelldi sex ríkisdali til hvors um sig í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 19. maí

d ó m u r

í málinu nr. 4/1862: Málsfærslumaður P. Melsteð skipaður sóknari

g e g n

Einari Jónssyni.

Með dómi sýslumannsins í Húnavatnssýslu frá 5. febr. næstl. ár er ákærði, Einar Jónsson, dæmdur fyrir framinn þjófnað í 15 vandarhagga refsingu, sem og til að standa allan af lögsókninni gegn honum leiddan kostnað, og hefur dómfelldi skotið dómi þessum til landsyfirrættarins.

Það er bæði með meðkenningu hins ákærða og öðrum í málinu framkomnum upplýsingum sannað, að hann hafi gjört sig sekan í þeim þjófnaði, sem í héraðsdóminum er talinn og hann er ákærður fyrir, og þar sem sú honum dæmda hegning eftir málavöxtum virðist hæfilega metin, ber héraðsdóminn að staðfesta.

Ákærði borgar þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig, hvar á móti laun sóknara við landsyfirrættinn, þá mál

þetta var fyrir í fyrra skiptið, sem ákvarðast til 5 rd., eftir kringumstæðunum virðast réttilega eiga að greiðast úr opinberum sjóði.

Málsins rekstur og meðferð í héraði hefur verið forsvaranleg og sókn og vörn við landsyfirrættinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirrættarins dómur á óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirrættinn, málsfærslumanni P. Melsteð, og verjanda þar, málsfærslumanni J. Guðmundssyni, bera 5 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun, sem greiðast eins og annar kostnaður málsins af hinum ákærða. Þar á móti greiðast sýslumanni H. E. Johnsen fyrir sókn málsins í fyrra skiptið laun hans, sem ákvarðast til 5 rd., úr opinberum sjóði.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu, og honum að öðru leyti að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 19. maí

d ó m u r

í málinu nr. 6/1862: Málsfærslumaður J. Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Bjarna Bjarnasyni.

Með dómi, gengnum fyrir aukarétti í Vestmannaeyjum hinn 3. dag febr. mán., sem leið, er hinn

ákærði, Bjarni Bjarnason, sem kominn er á lögaldur sakamanna og eigi hefur áður sætt hegningu né lagaákæru fyrir lagabrot, dæmdur fyrir þjófnað og svik í 10 vandarhagga refsingu, samt til að greiða allan af sök þessari löglega leiddan kostnað, og þar á meðal til svaramanns síns í héraði einn ríkisdal, en dómi þessum hefur hinn ákærði skotið til landsyfirréttarins.

Jafnvel þó að afbrot þau, sem upplýst er í málinu með eigin játningu hins ákærða og öðrum atvikum, að hann hafi gjört sig sekan í, séu eigi hvort út af fyrir sig stórvægileg, getur landsyfirrétturinn þó, einkum með tilliti til þess, að hinn ákærði eigi aðeins hefur oftár en einu sinni gjört sig sekan í ófrómleik, heldur einnig í sviksamlegri (meðferð) á annars manns eign, sem honum var trúað fyrir, og afbrot hans þannig að almanna álitu eigi getur skoðast sem hvinnaska, ekki annað en fallizt á þá skoðun héraðsdómarans, að hinum ákærða beri að hegna eftir 1. og 43. gr. í tilskipun 11. apríl 1840, og þar eð hegningin virðist enn fremur hæfilega metin eftir téðum lagagreinum, ber undirréttarins dóm að staðfesta. Til sóknara og svaramanns við yfirdóminn ber hinum ákærða að greiða 4 rd. til hvors um sig.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið víðalaus og sókn og vörn þess hér við réttinn lög-mæt.

Því dæmist rétt að vera :

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa. Til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, máls-

færslumannanna Jóns Guðmundssonar og Páls Melsteðs, borgi hinn ákærði 4 rd. til hvors um sig.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 19. maí

d ó m u r

í málinu nr. 5/1862: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Guðmundi Benidiktssyni m. fl.

Með dómi, gengnum við Skagafjarðarsýslu auka-héraðsrétt, er Guðmundur Benidiktsson, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður sætt ákæru eða dómsáfelli fyrir nokkurt lagabrot, dæmdur fyrir þjófnað í 14 vandarhagga refsingu, og foreldrar hans, Benidikt Þorsteinsson og Una Vigfúsdóttir, hann í 10, en hún í 12 vandarhagga refsingu fyrir hilmingu í þeim af syni þeirra framda þjófnaði, svo eru þau og öll in solidum dæmd til að borga þann af lögsókninni gegn þeim leidda kostnað, og þar á meðal málsfærslulaun til svaramanna þeirra í héraði, tvo ríkisdali til hvors um sig, en þessum dómi hafa öll þau dómfelldu áfrýjað til landsyfirréttarins.

Brot Guðmundar er þar í fólgið, að hann í fyrra-
vor, þá er foreldrar hans voru orðin því nær bjarg-
brota, stal nokkrum kjötbitum, sem metnir hafa

verið á 1 rd., úr læstri skemmu Jóns bónda Magnússonar á Páfastöðum með þeim hætti, að hann lyfti skemmuhurðinni upp af hjörunum, þar sem bil var bæði fyrir ofan og neðan hurðina og neðra hjörið á henni brotið; gjörði hann þetta þrisvar sinnum; og fór í hvert skipti með kjötbitana, sem hann tók, heim til móður sinnar og sagði, eftir því sem hann hefur borið fram, fyrst eftir aðra ferðina frá, hvernig hann væri að kjötbitunum kominn, og Guðmundur og móðir hans hafa einnig hvort um sig borið fram, að Una hafi aftur sagt það manni sínum; Guðmundur hefur enn fremur borið fram, að faðir sinn hafi verið hvatamaður að fjórðu ferð hans í skemmuna, þá hann var staðinn þar að verki, en móðir hans hafi latt hann fararinnar, en þó vísað á ílát, er hann hefði borið kjötið í, en þessu hafa báðir foreldrar Guðmundar synjað. Kjötið, sem Guðmundur þannig stal úr skemmunni, var hagnýtt til matar af Guðmundi og foreldrum hans í sameiningu.

Pegar nú því næst skal meta hegningu þá, sem Guðmundur með þessum verknaði sínum hefur unnið til, hlýtur landsyfirrætturinn að vera héraðsdóm-aranum samdóma í því, að brot hans eftir þeim upplýstu kringumstæðum eigi beri að heimfæra undir 12. gr. í tilsk. 11. apr. 1840, heldur undir 1. gr., og virðist þá sú ákærða ákveðna hegning samkvæmt téðum lagastað og með hliðsjón af þeim í héraðsdómnum tilfærðu líkindar ástæðum hæfilega matin, og ber því héraðsdóminn, hvað Guðmund snertir, að staðfesta.

Hvað þau meðákærðu, foreldra Guðmundar, þar næst snertir, þá hefur Guðmundur að vísu dreift þeim við þjófnað sinn og enda borið fram, að faðir sinn hafi verið hvatamaður að 4. ferð hans í skemmuna á Páfastöðum, en eins og faðirinn, Benidikt, hefur þverneitað, að svo hafi verið, svo eru heldur ekki að öðru leyti komnar fram neinar þær líkur gegn honum, að óhætt megi virðast að fella hann til hegningar sem sannan að gefinni sök, og hlýtur hann því að dæmast sýkn fyrir sóknarans ákærum. Hvað hina ákærðu, Unu Vigfúsdóttur, þar á móti snertir, þá hefur hún játað, að hún hafi vitað af því, að spaðbitar þeir, sem sonur hennar kom með í 2. skiptið, væru ófrjálsir, og þó matreiddi hún þá og neytti þeirra, og getur hún þá ekki komizt hjá hegningu fyrir hilmingu í þjófn- aði sonar hennar, og virðist hegning þessi eftir kringumstæðunum hæfilega metin af héraðsdómar- anum til 10 vandarhagga refsingar, og ber því héraðsdóminn í þessu tilliti að staðfesta. Þau svara- mönnum í héraði ídæmdu laun samþykkjast.

Þau ákærðu borgi eitt fyrir öll og öll fyrir eitt þann af áfrýjun málsins leidda kostnað, og þar á meðal til sóknara og svaramanna hér við réttinn 5 rd. til hvors um sig.

Rekstur og meðferð málsins í héraði hefur verið forsvaranleg og sókn og vörn hér við réttinn lög- mæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn ákærði, Benidikt Þorsteinsson, á að vera frí fyrir réttvísinnar frekari ákærum. Að öðru

leyti á héraðsdómurinn óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirréttinn, málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni, og verjendum þar, málsfærslumanni P. Melsteð og organista P. Guðjohnsen, bera 5 rd. hverjum fyrir sig í málsfærslulaun, sem eins og annar áfrýjunarkostnaður sakarinnar borgist af hinum ákærðu einu fyrir öll og öllum fyrir eitt.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 16. júní

á l y k t u n

í málinu nr. 3/1862: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Jónathan Sigurðssyni.

Þar eð landlæknirinn í álitsskjali sínu, er hann eftir ósk landsyfirréttarins hefur gefið í málinu, dagsettu 4. þ. m., hefur álitid það mjög sennilegt, að hinn ákærði hefði slíka veiki, að brot hans yrði honum eigi tilreiknað, og enn fremur, að bæði álit héraðslæknisins og vitnaleiðslan í málinu væri svo ófullkomin, að um þetta atriði eigi yrði dæmt með vissu, og að það því væri nauðsynlegt að útvega nýjar og fullkomnari upplýsingar um ástand hins ákærða á sál og líkama (Delinquentens physiske og mentale Tilstand), bæði með vitnaleiðslu og reglulegri læknisrannsókn með þeim ályktunum, sem hún

kynni að leiða til, og þar sem landsyfirrétturinn hlýtur eftir málavöxtum að fallast á þessa skoðun, að því leyti útvegum álits héraðslæknisins snertir og þeirra upplýsinga, sem það kynni að gefa tilefni til, þá

á l y k t a s t :

Undirdómaranum ber að útvega álit hlutaðeigandi héraðslæknis og að öðru leyti þær upplýsingar, sem það kynni að gefa tilefni til.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 11. ágúst

á l y k t u n

í málinu nr. 8/1862: málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sóknari

g e g n

Ólafi Ólafssyni.

Áður en fullnaðardómur er í landsyfirréttinum lagður á þetta mál virðist nauðsynlegt, að hlutaðeigandi héraðsdómari riti vottorð sitt á dómsgjörðirnar um það, að þeir menn, sem birt hafa héraðsdóminn fyrir hinum ákærða, séu þeir lögskipuðu stefnuvottar á Vestmannaeyjum og því

á l y k t a s t :

Héraðsdómaranum ber að fullnægja því framan-skrifaða.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 11. ágúst

á l y k t u n

í málinu nr. 9/1862: Málsfærslumaður P. Melsteð skipaður sóknari

g e g n

Ísleifi Gunnlaugssyni.

Áður en fullnaðardómur er lagður á þetta mál af landsyfirréttinum virðist nauðsynlegt, að leitað sé upplýsinga í héraði um þessi atriði:

1. Hvort hjallur sá, sem dómfelldi fór í, hafi verið læstur eða ólæstur, því þó það fyrra virðist mega ráða af því, að dómfelldi fór í hjallinn með því móti að rífa úr honum með exi rimar til þess að komast inn, þá segir hann þó í prófinu þann 17. janúar þ. á., að hjallurinn hafi verið ólæstur, og ber því að útvega skýra upplýsingu um þetta atriði, og eins um umbúnað þann, sem á hjallinum var að öðru leyti, og hvort enginn nema eigandinn og hans menn hafi haft þar aðgang og umgöngu.
2. Virðist nauðsynlegt, að ákærði og eigandi hjallsins, Jörundur Jónsson, séu ýtarlega bornir saman út af því atriði, að hinn síðarnefndi segist muni hafa misst allt að hálf tunnuna af brennivíni úr tunnunni, sem hann átti í hjallinum, en ákærði segist aðeins hafa tekið svo sem svara mundi í mesta lagi 26 pottum.

3. Ber að leggja virðingu á hið stolna brennivín og bera hana undir hinn ákærða.
4. Ber héraðsdómaranum, sem dæmt hefur í málinu, að rita upp á dómsaktinn, að hann fyrir sitt leyti álíti sig með þeirri landsyfirréttarstefnu, sem hann hefur stefnt dómfellda með, löglega aðvaraðan eða stefndan til landsyfirréttarins.

Því ályktast:

Héraðsdómaranum ber að umannast, að því framanskrifaða verði fullnægt.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 18. ágúst

ályktun

í sökinni nr. 12/1862: Réttvísinn

gegn

Birni Jónssyni úr Þingeyjarsýslu.

Þar eð undirdómarinn hefur ekki ritað á dómsgjörðirnar í máli þessu, að hann tæki stefnu þá gilda fyrir sitt leyti til yfirdómsins, er þar stendur, sem honum þó beinlínis ber að gjöra eftir tilsk. 31. maí 1805, og enginn dómur í nokkru máli má fram fara við yfirdóminn, án þess undirdómaranum og hafi verið stefnt, þá

ályktast:

Undirdómaranum ber að rita á dómsgjörðirnar áminnzta yfirlýsingu.

Árið 1862, hinn 18. ágúst

d ó m u r

í málinu nr. 6/1862: Eggert Fjeldsted

g e g n

Jóni Daníelssyni.

Með landsyfirréttarstefnu, dags. 6. febr. þ. á., og eftir þar til fengnu uppreistarleyfi, hefur bóndinn Eggert Vigfússon, er nefnir sig Fjeldsted, áfrýjað dómi, gengnum í Snæfellsnessýslu 8. júní 1861, í máli millum hans og stefnda, Jóns Daníelssonar á Hömrum, út af 6 ám, er nefndur Jón Daníelsson hafði keypt liðugum hálfum mánuði fyrir fardaga 1860, en téður Eggert áleit, að væri innstæðukúgildisær frá eignarjörð sinni, Hjarðarbóli, þar eð leiguliðinn þar, sem selt hafði ærnar, engar ær hafði eftir til að láta í kúgildið, þegar hann í næstu fardögum eftir flutti frá jörðunni. Með áminnztum dómi sýslumannsins í Snæfellsnessýslu var hinn stefndi dæmdur sýkn fyrir kröfum sækjandans, og Eggert þar á móti skyldaður til að ljúka honum 2 rdl. í málskostnað, en áfrýjandinn hefur nú krafizt við landsyfirréttn, að dómur þessi verði felldur úr gildi og sér dæmdar af hinum stefnda áminnztar 6 ær eður aðrar 6 í leigufæru standi eður og fullt andvirði þeirra í peningum, sömuleiðis fullt endurgjald fyrir afnot kúgildis þessa eður fyrir lömb, ull og mjólk frá miðjum maí 1860, og þangað til hann

fengi aftur kúgildið, og loksins 60 rdl. í málskostnað. — Að vísu er það nú satt, að engin vissa er fram komin fyrir því, að hinar umþrættu ær hafi verið með nokkru því einkunnarmarki, er helgi áfrýjandanum eignarrétt á þeim, og eins er það satt, sem þar stendur, að það er skylda leiguliða að svara innstæðukúgildunum út í leigufæru standi, er þeir fara frá ábýlum sínum, en af hvorugu þessu leiðir samt, að kaup hins stefnda á ám þessum hafi verið lögleg eður svo, að þau eigi geti gengið til baka, af því þau komu í bága við sterkari rétt áfrýjandans til innstæðukúgildisins og gangi honum um of nærri. Eftir réttarvenju þeirri, sem nú gengur um allt land og lengi hefur gengið, eru leiguliðar skyldir að viðhalda á sjálfra sinna kostnað kúgildum þeim, er ábýlisjörðum þeirra fylgja, og að yngja þau upp án alls endurgjalds frá eiganda hálfu, svo þegar þeir fara frá ábýlisjörðum sínum, eru kúgildin tekin af þeim með tölu, og einhverjar þær ær þeirra teknar í þau, er í leigufæru standi eru, án tillits til þess, hvort fráfarandi tók við þeim enum sömu, er hann kom að jörðunni, eður öðrum. Þessi sama regla er og viðhöfð, þegar leiguliði deyr, og þó bú hans þá sé tekið undir skipti, að jarðarkúgildin eru tekin út, ef þau eru til, og koma ekki undir skipti með öðru fé leiguliða (nema hvað landsdrottinn gjörir kröfu inn í búið, ef brestur verður á því, að kúgildunum verði svarað út í fullgildu standi), og það jafnt hvort búið að öðru leyti er gjaldþrota eður ekki. Eins er það, að þegar fé leiguliða, sem veðsett hef-

ur allt sitt lausagóz, er selt til fullnustu þessari skuld hans, þá er af ásauð hans áður tekið frá handa landsdrottni í jarðarkúgildin, og það álitíð sem óviðkomandi hinu veðsetta. Samkvæmt þessum réttarvenjum verður því landsdrottinn að álítast að eiga svo mörg kúgildi af ásauð leiguliða, sem innstæðukúgildunum nemur, og að því leyti eður að þeim hluta álítast sem sameigandi að ásauð þeim, sem leiguliðinn hefur í eignarhaldi sínu, og einn eigandi hans, ef hann er ekki meiri en innstæðukúgildunum nemur. En af þessu leiðir þá aftur, að leiguliða er óheimilt að farga svo ásauð sínum án landsdrottins leyfis, að hann ekki hafi nógan eftir í innstæðukúgildin og að sú sala hlýtur því að vera ógild, og að því leyti hann þar selur landsdrottins eign, og að landsdrottinn geti haldið sér til þess, ef hann vill, eftir Jónsbókarkb. kap. XXI, sem hefur undir hendi það, sem óheimilt var selt fyrir honum; (það er og almennt viðurkennt, að leiguliðar eigi megi selja viðu úr jarðarhúsum ábýla sinna, nema þeir setji aðra jafngóða eða betri þegar í staðinn, því væri sú sala lögmæt, gæti hver leiguliði sett ábýli sitt í auðn, er hann færi frá jörðunni, með því að selja áður alla viðu úr húsum þar, og við það gjört landsdrottni langtum meiri skaða en eins árs landsskuld nemur, og samt getur leiguliði að því leyti sagzt vera eigandi viðanna í jarðarhúsunum, sem hann þarf ekki að svara til sömu viðu, sem voru í þeim, þegar hann við tók, heldur aðeins til jafngóðra, þar eð það er orðin landsvenja, að leiguliðar eiga að viðhalda

jarðarhúsunum, ekki aðeins að moldum til, heldur og viðum. En þessu er eins varið og um jarðarkúgildin, að landsdrottinn álízt að eiga jafnmikla viðu hjá leiguliða, sem viðum þeim, er í jarðarhúsunum eru, þegar leiguliðinn kemur að jörðunni, svo leiguliði eigi má farga þeim að landsdrottni fornspurðum, nema hann setji strax aðra jafngóða í staðinn, því annars rýrir hann óheimilt viðareign landsdrottins, sem hann þar á), og þegar nú kaupandi þar að auki veit, að leiguliði á ekki nægan pening eftir í jarðarkúgildin, þá er það því auðsærra, að slík sala verður að vera ógild, því hann kaupir þá vísvitandi óheimilt. — Í máli þessu má það nú eftir málsfærslunni álitast sem viðurkennt, ekki aðeins að kindur þær, er hinn stefndi keypti og hér ræðir um, hafi verið hinar seinustu ær, er leiguliði áfrýjandans hafði í sínu eignarhaldi, heldur og að hann vissi þetta, er hann keypti þær, en hann hefur viljað afsaka sig með því, að hann hafi ekki keypt ærnar af leiguliðanum sjálfum, heldur af Þorleifi nokkrum Daníelssyni, sem hefði áður verið búinn að kaupa þær af leiguliðanum. En þessi afsökun getur þó ekkert gildi haft, því eftir hinu fyrrtéða og Jónsbókarinnar Kb. kap. 21 má áfrýjandinn halda sér til hins stefnda, sem hefur kindur hans undir hendi, og þar að auki hefur hinn stefndi játað, að hann hafi beðið Þorleif að kaupa ær handa sér og vitað áður en kaupin gjörðust, að Þorleifur í þessu skyni ætlaði að kaupa ær þessar af leiguliða áfrýjandans, eins og hann og var sjálfur með að sækja ærnar til hans,

svo Þorleifur þessi getur hér ekki álitizt annað en umboðsmaður hins stefnda, er í þessu ekkert gjörði án hans vilja og vitundar. Af öllu þessu leiðir þá þannig beinlínis, að hin áminnztu kaup hljóta að vera ógild og hinn stefndi dæmast skyldur til að greiða áfrýjandanum 6 fullgildar ær eður og fullt andvirði þeirra í peningum eftir gildandi verðlags-skrá. Hvað þar á móti kröfu áfrýjandans snertir um endurgjald fyrir afnot kúgildis þessa, þá fær rétturinn ekki séð, að honum geti borið nokkur meiri arður af kúgildinu fyrir þá sök, að það var í vörzlum hins stefnda, heldur en ef það hefði verið kyrrt á Hjarðarbóli, og getur hinn stefndi því aðeins skyldast til að borga venjulega leigu eftir það eður 2 fjórðunga smjörs um árið eður þeirra andvirði í peningum. Eftir þessum úrslitum málsins virðist málskostnaðurinn bæði við yfir- og undirréttinn eigi að falla niður, og verður því svaramanni hins stefnda, er öðlast hafði gjafsókn við landsyfirréttninn, eigi dæmd málsfærslulaun, þar hann er fastur málsfærslumaður við landsyfirréttninn með sömu kjörum og málsfærslumenn eru við yfirrétti í Danmörku; en þar á móti ber, samkvæmt tilsk. 11. júlí 1800, að greiða svaramanni áfrýjandans, sem og hafði fengið gjafsókn við landsyfirréttninn, þar sem hann ekki er fastur málsfærslumaður við nefndan rétt, og var skipaður að færa málið af stiftamtmaninum, sanngjörn laun, er ákveðast til 15 rdl. og greiðist úr opinberum sjóði. Sókn og vörn við yfirdóminn hefur verið lögmat.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn stefndi, Jón Daníelsson, á að gjalda áfrýjandanum, Eggert Vigfússyni Fjeldsted, sex ær í gildu standi eður andvirði þeirra í peningum eftir gildandi verðlagsskrá, þegar borgun skeður; svo ber honum og að greiða áfrýjandanum lagaleigu með 2 fjórðungum smjörs af hreinu, velverkuðu smjöri árlega frá fardögum 1860, unz borgun skeður; eður andvirði þeirra í peningum eftir verðlagsskránni. Málskostnaður bæði fyrir yfir- og undirrétti falli niður. Laun hins skipaða svaramanns áfrýjandans, organista P. Guðjohnsens, 15 rdl., borgist úr opinberum sjóði. Dóminum ber að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 1. september

d ó m u r

í málinu nr. 1/1862: Málsfærslumaður Jón Guðmundsson skipaður sækjandi
g e g n

Runólfi Jónssyni og Jóni, Ingvari og Ásdísi Runólfs börnum.

Með dómi, gengnum fyrir aukarétti í Rangárþingi 19. dag maímánaðar þ. á., eru hin ákærðu,

Runólfur Jónsson, Ingvar Runólfsson, Ásdís Runólfsdóttir og Jón Runólfsson fyrir ofbeldisfulla aðferð og þvermóðsku við lögreglustjóra sinn dæmd, þeir Runólfur og Ingvar til að líða 3×27, Ásdís 27 og Jón 20 vandarhagga refsing, samt öll fyrir eitt og eitt fyrir öll að greiða allan af sök þessari löglega leiðandi kostnað, þó þannig að þau Runólfur Jónsson og börn hans, Jón og Ásdís, borgi ein sér in solidum svaramanni sínum í héraði 3 rd. í málsfærslulaun og Ingvar Runólfsson greiði einn sínum svaramanni 2 rd., en dómi þessum hafa öll hin dómfelldu skotið til landsyfirréttarins.

Landsyfirrétturinn hlýtur nú að fallast á það álit héraðsdómarans, að það sé þrátt fyrir neitun og mismunandi framburð hinna sakfelldu löglega sannað með skýrslum hinna leiddu vitna í máli þessu, að þau hvert fyrir sig og í sínu lagi hafi gjört sig sek í óhlýðni og móðpróa þeim, sem nákvæmar er skýrt frá í undirréttardóminum og fólgin var í því, hvað hinn ákærða Jón Runólfsson snertir, að hann nóttina milli þess 1. og 2. ágústm. f. á. án leyfis hlutaðeiganda ekki aðeins fór úr varðhaldi því, er hann var settur í, heldur einnig skoraðist undan að hverfa í það aftur og beitti enda líkamlegu afli til að losa sig undan valdi lögreglustjórans, er hann daginn eftir kom til að setja hann aftur í varðhaldið, þar sem brot hinna, Runólfs Jónssonar og barna hans, Ingvars og Ásdísar, er í því innifalið, að þau við þetta tækifæri sýndu óhlýðni og beittu móðpróa í orði og verki

gegn lögreglustjóranum, er miðaði til þess að hamla honum að ná Jóni aftur í varðhaldið.

Þar næst kemur þá til yfirvegunar hegning sú, er hin ákærðu, — sem öll eru komin yfir lögaldur sakamanna og ekki hefur áður verið hegnt fyrir neitt lagabrot, að Jóni Runólfssyni undanteknum, sem tvisvar áður er dæmdur, nefnilega með Rang-árvallasýslu aukaréttardómi, 7. jan. 1858, fyrir ofríki við mann í 6 rd. sekt og með þessa réttar dómi til 3 ára betrunarhússvinnu fyrir með ofríki að hafa verið meðverkandi orsök til dauða manns — hafa bakað sér með þessu broti.

Hvað þá sér í lagi viðvíkur hegningu þeirra 3, Runólfs Jónssonar og barna hans, Ingvars og Ásdísar, verður rétturinn að vísu einnig að fallast á þá skoðun undirdómsins, að 17. gr. í tilskipun 4. okt. 1833 sé sú lagaákvörðun, sem brot þeirra eiga einkum að metast eftir; en þar sem þessi grein eftir orðanna hljóðun bindur hegningu þá, sem þar er ákveðin, við frumhlaup (Overfald) og mótþróa, jafnvel þó hann lýsi sér í verki, eins og hér átti sér stað, eftir hlutarins eðli ekki getur verið eins saknæmur eða setzt því jafnhliða, og tilskip. 30. jan. 1793 ekki heldur er lögleidd hér á landi, fær rétturinn eigi betur séð en að brot þeirra eigi að metast eftir álitum og málavöxtum með hliðsjón af téðri lagagrein, samanborinni við gr. 16 í sömu tilskipun. Með því nú þau Ingvar og Ásdís, börn Runólfs, eru bæði orðin fulltíða og búin að fá ljósa meðvitund um rétt og rangt, og ekkert er fram

komið í málinu, sem beri það með sér, að faðir þeirra, Runólfur, hafi komið þeim til að sýna þenna móttþróa fremur en þau sjálf voru fús til, virðist það hæfilegt að þau sæti jafnbungri hegningu, sem ákvarðast til 6×5 daga fangelsi við vatn og brauð, sem eftir tilsk. 24. jan. 1838 gr. 4 stafl. b samgildir 20 vandarhagga refsingu.

Hvað þar á móti viðvíkur broti hins meðákærða, Jóns Runólfssonar, virðist héraðsdómarinn að hafa metið hegningu hans hæfilega eftir 1-24-49, cfr. frd. 30. marz 1827, og ber undirréttardóminn því í þessu tilliti, og eins hvað málskostnaðinn snertir, að staðfesta. Málsfærslulaun svaramanna hinna ákærðu í héraði samþykkjast. Svo greiði þau einnig in solidum sóknara og svaramanni hér við réttinn 8 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Meðferð og rekstur málsins í héraði hefur verið vítalaus og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Hin ákærðu, Runólfur Jónsson, Ingvar Runólfsson og Ásdís Runólfsdóttir, eiga að hýðast hvert um sig 20 — tuttugu — vandarhögg. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Sóknara við landsyfirrétinn, málsfærslumanni Jóni Guðmundssyni, og svaramanni, málsfærslumanni P. Melsted, greiði hin ákærðu in solidum 8 rd. hvorum fyrir sig í málsfærslulaun.

Dóminum að fullnægja undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 22. september

d ó m u r

í málinu nr. 10/1862: Málaflutningsmaður P. Melsted skipaður sóknari

g e g n

Hólmfríði Jónsdóttur úr Eyjafjarðarsýslu.

Hólmfríður Jónsdóttir, vinnukona á Laugalandi á Þelamörk í Eyjafjarðarsýslu, fædd 7. desbr. 1833, og aldrei að undanfögnu ákærð eða dæmd fyrir nokkurt lagabrot, er með dómi, gengnum við Eyjafjarðarsýslu aukahéraðsrétt þann 25. jan., er næst leið, dæmd í 5 rd. sekt fyrir það hún ekki hafi borið tilbærilega umhyggju fyrir barni því, sem hún ól aðfaranóttina þess 15. október f. á., og hefur hlutaðeigandi amtmaður skotið þessum dómi til landsyfirréttarins.

Samkvæmt réttargjörðunum í málinu ól hin dómfellda barn það, sem hér ræðir um, í rúmi sínu seint aðfaranóttina þess 15. okt. f. á. Hún skildi sjálf á milli og klippti sundur naflastrenginn með skærum, en batt ekki fyrir hann um leið; sveipaði hún svo barnið, sem hún ekki fann lífsmark með, innan í ullardulu og lagði til fóta í rúminu, hvar yfirsetukonan, sem sótt var til hennar, einnig fann það liggjandi og andvana. Í áliti læknisins, sem skoðaði og skar upp líkið að öðrum degi fráliðnum, segir: 1. að barnið hafi verið fullburða, 2.

að það að því leyti hafi verið fært að lifa (vitale) og hafi lifað í fæðingunni, 3. ekki lifað augljósu lífi eftir fæðinguna, eða ekki andað, og 4. það sé ekki ólíklegt, að einungis skortur á rétttri meðferð og reglulegum endurlífgunarmeðulum eftir fæðinguna hafi ollað dauða barnsins. Landlæknirinn, sem hefur sagt álit sitt um líkskoðunina, hefur að vísu álitð héraðslæknisins visum repertum greinilega sannað; en um leið hefur hann látið í ljós, að honum virðist heldur hart ályktað um dauða barnsins, er hann *eínungis* væri kenndur illri meðferð á því eftir fæðinguna, því eins og engin vissa væri komin fyrir því, að barnið hafi lifað, eftir að það var fætt, þannig geti menn á hinn bóginn enga vissu haft fyrir því, að það mundi hafa lifnað við, þó endurlífgunartilraunir hefðu verið hafðar við strax eftir fæðinguna, og að meinsemd sú, sem fannst í heilanum, virðist að benda á það, að barnið hafi verið mjög veikt, áður en það fæddist, og því mjög litlar líkur til, að endurlífgunartilraunir hefðu komið að nokkru liðu.

Þessa skoðun landlæknisins finnur rétturinn yfirgnæfandi ástæðu til að fallast á, og það því heldur sem það enn fremur er upplýst, að ekki hafði verið bundið fyrir naflastrenginn, og þó ekki þess getið eða það tekið fram, að blætt hafi úr honum; því hafi þetta ekki skeð, virðist það einnig votta, að barnið hafi ekki verið með lífi eftir fæðinguna.

Þegar þetta er tekið til greina og jafnframt allar þær kringumstæður, sem við fæðinguna áttu sér stað og réttargjörðirnar tilgreina, einkum að vit-

skertur maður lá í rúmi móti hinni ákærðu, sem um nóttina var með háreysti, svo ekki gat heyrzt til hennar, virðist ekki næg ástæða til að álíta, að hin dómfellda hafi gjört sig seka í slíkri aðferð, sem geti bakað henni lagalega ábyrgð og hegningu, því framburður hinnar ákærðu ög aðrar líkur benda fyllilega á, að hún strax og hún gat hafi leitað sér og barninu aðstoðar, og að það sé satt, að barnið hafi ekki lifað eftir fæðinguna, eins og það ekki er upplýst, að hún hafi lagt dul á, að hún ólétt væri; en það þar á móti er sannað, að hún átti föt handa barninu, ef á hefði þurft að halda, auk þess sem hún yfir höfuð í framburði sínum ekki hefur dregið eða leitast við að draga dul á nokkurt það atriði í málinu, sem gat haft áhrif á úrslit þess, en tregðulaust og hreinskilnislega skýrt frá öllum málavöxtum. — Ákærðu ber því að dæma sýkna af sóknarans ákærum í þessu máli, og sá af málsfærslunni leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns hér við réttinn, 4 rd. til hvors um sig, að borgast úr opinberum sjóði. Laun svaramanns í héraði samþykkjast.

Meðferð málsins í héraði hefur verið forsvaranleg og sókn og vörn hér við réttinn lögmæt.

Því dæmist rétt að vera :

Ákærða, Hólmfríður Jónsdóttir, á fyrir sóknarans ákærum í þessu máli sýkn að vera. Sá af málsókninni leiddi kostnaður, og þar á meðal laun til sóknara og svaramanns við landsyfirréttinn, máls-

færslumanns Jóns Guðmundssonar og P. Melsteds,
4 rd. til hvors um sig, borgist úr opinberum sjóði.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 3. nóvember

d ó m u r

í málinu nr 14/1862: Réttvísín

g e g n

Kristbjörgu Níelsdóttur.

Það er með eigin játningu og öðrum atvikum nægilega sannað, að hin ákærða, Kristbjörg Níelsdóttir, hafi einn morgun í vetur, er var, tekið heimildarlaust sauðskinn frá bóndanum á Brennistöðum í Mýrasýslu, Magnúsi Eiríkssyni, þar sem hún þá dvaldi, eftir því sem sýnist, í húsmennsku. Skinnið lá í opnu eldhúsi niður á gólfi, og hefur það verið virt á 48 sk.; játaði hin ákærða brot sitt strax fyrir eigandanum, er hann gekk á hana, og skilaði honum aftur skinninu, en síðan ákærði eigandinn hana og maður hennar, Knútur Guðmundsson, fyrir skinntökuna, og var hin ákærða, sem komin er yfir lögaldur í sakamálum og aldrei hefur verið hegnt fyrir nokkurt lagabrot, dæmd fyrir þetta af sýslumanninum í Mýra- og Hnappadalssýslum 30. júní þ. á. til að sæta 10 vandarhagga refsingu og borga allan af sókninni löglega leiðandi kostnað, en dómi þessum hefur hin ákærða skotið til landsyfirréttarins.

Þegar meta skal sagnæmi þessarar yfirsjónar hinnar ákærðu, virðist hún, þar hið tekna aðeins numdi 48 sk., eiga að heimfærast undir grundvallarregluna í tilskip. 11. apríl 1840, 30. gr., þar eð þvílíkar gripdeildir, er vor eldri lög, er giltu hér á landi um margar aldir, nefndu hvinnsku í mótsetningu við verulegan þjófnað og lögðu við mjög væga refsingu, skoðast enn nú þann dag í dag hér á landi ekki sem þjófnaður í almenningsáliti, sem í þessu atriði, eins og skiljanlegt er, ekki hefur breytt við tilskipun 11. apríl 1840, 30. gr., sem einmitt innleiddi í Danmörku sem almenna reglu aðskilnaðinn milli verulegs þjófnaðar og þess, er vér köllum hvinnsku eður hnupl (undtaget Tyveri), því þó það sé vitanlegt, að téð lagagrein gangi út frá þrengri og takmarkaðri hugmynd um hvinnsku en sú, sem vakir og hefur vakað í meðvitund manna hér á landi, þá er þó hitt með öllu auðsætt, að lagagrein þessi heimfærð upp á þetta land hlýtur að skiljast samkvæmt almenningsálitinu hér, en eigi í Danmörku, því það verður þó auðsjáanlega að vera almenningsálitið á þeim stað, sem yfirsjónin er drýgð á og tilskipunin er gjörð gildandi fyrir, sem löggjafinn ætlast til að farið sé eftir, þó það kunni að vera nokkuð mismunandi, enda vita og allir, að slíkar yfirsjónir sem þessi ganga hér á landi óátaldar með öllu, nema þegar sá, sem fyrir þeim verður, ber sig upp undan þeim.

Samkvæmt þessu og með tilliti til grundvallarreglanna í tilskip. 15. apríl 1840, 4. og 5. gr., og 26. marz 1841, 8. gr. ber hina ákærðu að dæma eftir 30.

gr. í tilsk. 11. apríl 1840 til sektar, og virðist sekt sú hæfilega metin til 4 ríkisdala r. m. til hlutað-eigandi fátækra Jóðs. Að öðru leyti ber undirréttardóminn að staðfesta; svo ber og hin ákærða að lúka til sóknara og svaramanns hér við réttinn 5. rd. til hvors um sig fyrir flutning þeirra á málinu. Meðferð og rekstur sakarinnar í héraði hefur verið vítalaus og flutningur hennar hér við réttinn löglegur.

Því dæmist rétt að vera :

Hin ákærða, Kristbjörg Nielsdóttir, á að lúka 4 rd. sekt til hlutaðeigandi sveitarsjóðs. Að öðru leyti á undirréttarins dómur óraskaður að standa. Svo ber henni og að greiða til sóknara og svaramanns hér við réttinn, málaflutningsmannanna Páls Melsteds og Jóns Guðmundssonar, 5 rd. hvor- um fyrir sig fyrir flutning málsins.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá lögbirtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 3. nóvember

d ó m u r

í málinu nr. 15/1862: Erfingjar Conrektors Páls Jakobssonar og konu hans Þórunnar Brynjólfs- dóttur

g e g n

prestinum séra Páli Ingimundarsyni.

Með landsyfirréttarstefnu frá 17. júlí þ. á. áfrýja erfingjar hjónanna Páls sál. conrektors Jakobsson-

ar og konu hans, Þórunnar heitinnar Brynjólfsdóttur, sem bæði önduðust að Gaulverjabæ, hann árið 1816, en hún árið 1829, skiptaréttarúrskurði, er kveðinn var upp af skiptaráðandanum í Árnes-sýslu að Litlahrauni 27. des. f. á., í skiptaþrætu milli þeirra og hins innstefnda, prestsins síra Páls Ingimundarsonar í Gaulverjabæ, og sem ákveður, að krafa hans inn í dánarbú ofangreindra hjóna, að upphæð 2748 rd. 52 sk., beri að útborgast úr því.

Með því nú að það hvorki sést af skiptagjörningunum né öðrum gögnum, sem fram eru lögð í málinu, að hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður hafi verið birtur hinum innstefnda, eður hann hafi verið fyrirfram aðvaraður um skiptafund þann, sem hann var kveðinn upp á, eður hvenær úrskurðurinn skyldi ganga, og innstefndi ekki heldur hefur mætt hér við réttinn, né látið mæta fyrir sína hönd, svo að málið ber að dæma eftir framlögðum skjölum og skilríkjum, þá flýtur þar af, að réttarkröfur áfrýjendanna geta að svo stöddu ekki komið til álita, heldur hlýtur málinu að frávísast.

Því dæmist rétt að vera :

Málinu frávísast.

Th. Jónassen.

Árið 1862, hinn 8. desember

d ó m u r

í málinu nr 13/1862: Stúdent A. Arason

g e g n

verzlunarfulltrúa Chr. Möller.

Með landsyfirréttarstefnu, dags. 12. apríl, er seinast leið, áfrýjar stúdent Ari Arason á Flugumýri dómi, gengnum við Skagafjarðarsýslu auka-héraðsrétt 14. okt. f. á., er ákveður, að áfrýjandinn eigi að greiða til stúd. S. Pálssonar á Braut sem umboðsmanns hins stefnda, verzlunarmanns Chr. L. Möllers, 80 rd. r. m. ásamt með lagavöxtum þar af 4 af 100 frá 17. ágúst 1860 til þess tíma borgun verður greidd, en málskostnaður látinn falla niður.

Áfrýjandinn hefur hér við réttinn gjört þá aðalréttarkröfu, að dómur þessi verði dæmdur ómerk-ur, en krafizt til vara, að hann (áfrýjandinn) verði dæmdur sýkn af kröfum hins stefnda og jafn-framt farið fram á, að hinn stefndi verði skyldaður til að greiða sér málskostnað fyrir báðum réttum 60 rd. r. m. Þar á móti hefur hinn stefndi heimtað, að undirréttarins dómur verði staðfestur og áfrýjandinn skyldaður til að greiða sér máls-kostnað með 30 rd. r. m.

Hvað nú fyrst snertir ómerkingarkröfu áfrýjand-ans, þá er hún byggð á því, að lögleg sáttaumleitun eigi hafi átt sér stað í þessu máli, þar sem það sé ósannað, að hinn stefndi, sem lét verzlunarþjón

Sölva Guðmundsson mæta fyrir sig við sáttanefndina í málinu, hafi haft rétt til þess að láta annan mæta þar í sinn stað, eins og hann líka hefur véfengt, að umboðsbréf Sölva, sem ekki er framlagt fyrir réttinn, muni hafa verið löglegt, og álitíð, að hann sem ókunnugur málinu ekki hefði verið fær um að mæta í því fyrir sáttanefndinni.

Eins og landsyfirrætturinn nú verður að vera undirdómaranum samdóma í því, að þessi seinasta mótbára, ókunnugleiki umboðsmanns hins stefnda á málinu, geti ekki til greina komið eftir því, sem lögin skipa fyrir um þetta efni, þannig verður rétturinn og að ganga út frá því sem vísu, að hinn stefndi hafi mátt láta mæta fyrir sig, eftir því sem á stóð, og að umboðsbréf það, sem framlagt var fyrir sáttanefndina, hafi verið löglegt, þar sem sáttanefndin enga athugasemd hefur gjört um það efni, né heldur neitt annað er fram komið í málinu, er sýni hið gagnstæða eður jafnvel gjöri það sennilegt. Þannig getur rétturinn ekki fallizt á réttarkröfu áfrýjandans um ómerkingu dómsins af þessari ástæðu.

Málið sjálf er risið út af því, að hinn stefndi aðili þess í héraði, verzlunarstjóri Chr. Möller, byggir rétt sinn til hinna umþráttuðu 80 rd. á því, að áfrýjandinn hafi vorið 1860 (26. apríl) lofað sér sem þáveranda verzlunarstjóra við Grafarósverzlun að borga 1. sk.pund tólgar upp í skuld hans (áfrýjandans) við þessa verzlun, og að hann, þar sem hann sjálfur, hinn stefndi, hafi í trausti til þessa loforðs áfrýjanda greitt þetta skippund

af tólgu inn í verzlunina og fært áfrýjandanum þá til inntektar upp í reikning hans þar, nú sé sjálfur orðinn réttur eigandi þeirrar kröfu, sem byggð er á téðu loforði.

Eftir því sem stendur í réttargjörðunum, hefur héraðsdómarinn lýst því sjálfur yfir, að að því leyti verzlunarviðskipti sækjanda og verjanda ættu að takast eða yrðu tekin til greina, þá væru þau að réttarins áliti frá hvorugri síðu upplýst, og yrði það því að vera komið undir málspörtunum, hvort þeir vildu leggja málið undir dóm.

Með því nú landsyfirrætturinn verður að vera héraðsdómaranum alveg samdóma í því, að málið, eins og það lá fyrir, hafi ekki verið þannig upplýst frá málspartanna hálfu, að áreiðanlegur dómur yrði í því felldur, og það hvorki um verzlunarviðskipti innstefnda og áfrýjandans yfir höfuð að tala, né þá heldur sérstaklega um það tólgarloforð, sem hér er einkum um að ræða, en sem stendur í nánasta lagalegu sambandi við þau, með því réttargjörðir málsins ekki bera það með sér, að málspartarnir hafi gefið samþykki sitt til, að dómur gengi í málinu, án þess það væri nægilega upplýst, þá verður ekki hjá því komizt, að landsyfirrætturinn í krafti hinna gildandi laga um réttarfarsreglur í héraði 15. ágúst 1832, gr. 10, dæmi hinn áfrýjaða dóm ómerkan.

Því dæmist rétt að vera :

Hinn áfrýjaði undirrættardómur á ómerkur að vera.

Th. Jónassen.

Hæstaréttardómar í íslenskum málum.

1858.

21. júní.

Réttvísín

gegn

Sigurði Ólafssyni og Guðrúnu Þórðardóttur.

Eftir því sem skýrt er frá atvikum máls þessa í dómi landsyfirrættarins, fellst hæstiréttur á það, að hin ákærðu bæði eru dæmd til að líða hegningu eftir laganna 6-13-14, 1. lið; svo er þeim og réttilega gjört að skyldu að greiða málskostnað.

Því dæmist rétt að vera :

Landsyfirrættarins dómur á óraskaður að standa. Hin ákærðu greiði annað fyrir bæði og bæði fyrir annað 10 rdl. hvorum þeirra Liebenberg etazráði og Salicath etazráði í málaflutningskaup í hæstarétti.

(HRT 1858, 222, Ný Félagsrit XXI, 152, landsyfirrættardómurinn hér að framan, bls. 17).

1858.

6. okt.

Réttvísín

gegn

Sigurði Ólafssyni

Af ástæðum þeim, sem til eru greindar í dómi landsyfirrættarins, dæmist rétt að vera :

Landsyfirréttardómurinn á óraskaður að standa. Hinn ákærði greiði þeim 20 rd. hvorum í málsflutningskaup í hæstarétti, Buntzen jústizráði og Salicath etazráði.

(HRT 1858, 328-9, Ný Félagsrit XXI, 154, landsyfirréttardómurinn hér að framan, bls. 70).

1858.

18. okt.

Réttvísín
gegn
Ólafi Gíslasyni.

Að vísu virðist hinn ákærði ekki beinlínis með ofríki að hafa nauðgað stúlkunni Guðríði Bessadóttur til samræðis við sig; en þegar þess er gætt, að stúlka þessi, eftir þeim upplýsingum, sem fyrir hendi eru, má álítast að vera fáráðlingur, hefur athæfi hans við hana eigi að síður verið þess eðlis, að hann eigi getur hjá því komizt að sæta fyrir það tilfinnanlegri hegningu, sem virðist hæfilega metin tvisvar sinnum 27 vandarhögg, og leiðir af því samkvæmt tilskipun 24. janúarmán. 1838, að hann á að vera háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 16 mánuði; í þessu er og fólgin hegning sú, er hann hefur til unnið fyrir hórdómsbrot það, er hann hefur gjört sig sekan í. Enn fremur verður hann að álítast skyldur til að greiða skaðabætur þær, sem faðir fáráðlingsins hefur krafizt, þó svo að þær séu metnar til 10 rd. Um málskostnaðinn ber að staðfesta landsyfirréttardóminn með þeim

viðbæti, að hinn ákærði á að greiða málsflutningskaup til svaramannsins við undirréttinn.

Því dæmist rétt að vera :

Ólafur Gíslason á að sæta tvisvar sinnum 27 vandarhagga refsingu og vera háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar í 16 mánuði. Í skaðabætur greiði hinn ákærði Bessa Guðmundssyni 10 rd. Um málskostnaðinn á landsyfirréttarins dómur óraskaður að standa, og á hinn ákærði enn fremur að greiða 2 rd. í málsflutningskaup til svaramanns við undirréttinn. Svo greiði hann þeim og 20 rd. hvorum, Salicath etazráði og Brock málaflutningsmanni í málflutningskaup við hæstarétt.

(HRT 1858, 366, Ný félagsrit XXI, 161, landsyfirréttdómurinn hér að framan, bls. 75).

1859.

15. marz.

Réttvísín
gegn

Ingibjörgu Árnadóttur, Ólafi Gíslasyni, Steinunni Jónsdóttur, Þórunni Jónsdóttur, Jóni Jónssyni á Ásgautsstöðum, Jóni Jónssyni í Smjördalakoti, Gesti Jónssyni og Þórði Þorvarðssyni.

Þó svo væri, að orð Ingibjargar Árnadóttur, þau er hún mælti til þeirra, er viðstaddir voru, þá er hún, rétt áður en hún fæddi — eftir sögusögn sjálfrar hennar af ótta fyrir húsbónda sínum og húsmóður — fór út úr sameiginlegu svefnherbergi

þeirra, ekki hefðu í sér svo glögga fráskýringu um það, að barnsfæðingin þá færi í hönd, að hún af þeirri ástæðu ekki gæti álitizt sem sá kvenmaður, er vísvitandi hefði fætt í dul, virðist þó meining sú um dráp fóstursins, er liggur til grundvallar fyrir ákvörðuninni í laganna 6-6-8, þannig veikt við það, að barnið, eftir áleti hlutaðeigandi læknis, ekki hefur dregið andann og því ekki lifað út af fyrir sig eftir að það fæddist, að hún ekki, eins og í landsyfirréttardóminum er áletið, getur orðið dæmd eftir þessu lagaboði, smbr. 7. gr.

Þar á móti hefur hún unnið til hegningar bæði með því að hún hefur eftir skipun húsbónda síns við haft meðul, sem ætla má, að hún hafi haldið væri hæfileg til að koma því til leiðar, að hún léti fóstrinu, í þeim fasta tilgangi að koma þessu til leiðar, og með því að hún á þeim tíma, þá er hún ekki hafði neina vissu fyrir, að barnið ekki yrði lífgað við með réttum meðulum, fór svo með það, að slíkt hlaut með öllu móti að verða ómögulegt; virðist mega ákveða hegningu þá, sem hún hefur unnið til fyrir þetta eftir grundvallarreglum löggjafarinnar, til betrunarhússvinnu um 6 ár, og er í því fólgin hegning sú, er hún enn fremur hefði átt að sæta eftir tilsk. 11. apríl 1840, 22. gr., fyrir þjófnaðarhilmingu þá, er hún hefur gjört sig seka í.

Þegar á það er litið, hversu oft Jón Jónsson á Ásgautsstöðum hefur verið með í sauðastuldi, en það er nálega 20 sinnum, virðist hegning sú, sem hann hefur til unnið eftir 6. gr. tilskipunar þeirrar, er nú var nefnd, smbr. tilsk. 24. janúar 1838, 4. og

5. gr., ekki eiga að vera minni en 2×27 vandarhögg, og á hann þar að auki að vera háður sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar um 16 mánuði.

Þórður Þorvarðsson verður að dæmast fyrir þjófshilmingu fyrir aðferð hans viðvíkjandi skóflu þeirri, sem um er rætt í málinu, samkvæmt 22. gr. í oftnefndri tilskipun, og skal hegningin eftir tilsk. 24. jan. 1838, 4. gr., vera 10 vandarhögg.

Gestur Jónsson er að sönnu í dómsástæðum landsyfirrættarins réttilega dæmdur sýkn af ákæru sóknarans, en í dómsályktun landsyfirrættarins er hér aðsdómurinn staðfestur, þar sem hann þó í honum aðeins er dæmdur sýkn af frekari ákærum hins opinbera; verður því að leiðrétta dóm yfirrættarins að þessu leyti.

Um hegningu þá, er hinum, er ákærðir voru, er ákveðin og um skaðabæturnar, ber að staðfesta dóm landsyfirrættarins samkvæmt ástæðum þeim, sem í honum eru tilgreindar, og sem ekkert merki-legt þykir athugavert við; þó ber Jóni Jónssyni á Ásgautsstöðum að svara skaðabótum þeim in solidum með Ólafi Gíslasyni, sem hinn síðarnefndi einn var dæmdur til að lúka.

Að síðustu ber að ákveða, hve mikinn hluta málskostnaðar hvert um sig hinna ákærðu eigi að greiða, í hlutfalli við stærð brota þeirra.

Því dæmist rétt að vera :

Gestur Jónsson á að vera sýkn af ákærum sækjanda í máli þessu. Þórður Þorvarðsson á að hýðast 10 vandarhöggum. Jón Jónsson á Ásgautsstöðum á

að hýðast 2×27 vandarhöggum og vera háður sérstaklegri gæzlu lögreglustjórnarinnar um 16 mánuði. Ingibjörg Árnadóttir á að setjast í betrunarhússvinnu um 6 ár. Um hegningu þá, er hinir, er ákærðir voru, eru dæmdir í, og um skaðabæturnar, á dómur landsyfirréttarins óraskaður að standa, þó svo að Jón Jónsson á Ásgautsstöðum greiði in solidum með Ólafi Gíslasyni bætur þær, er hinn síðarnefndi var dæmdur til að lúka. Málskostnaðinn, og þar á meðal málflutningskaup það, sem ákveðið er í nefndum dómi, og sömuleiðis málflutningskaup til etazráðs Liebenbergs, etazráðs Salicaths, justizráðs Buntzens og málaflutningsmanns Brocks í hæstarétti, 30 rd. til hvers þeirra, greiði þau Ingibjörg Árnadóttir og Ólafur Gíslason, annað fyrir bæði og bæði fyrir annað, þannig, að in solidum með þeim svari Steinunn Jónsdóttir helmingi, Þórunn Jónsdóttir og Jón Jónsson í Smjördalakoti hvort 1/8 hlut, Jón Jónsson á Ásgautsstöðum 3/16 þörtum og Gestur Jónsson og Þórður Þorvarðsson 1/32 parti hvor.

(HRT 1859, 38, Ný Félagsrit XXI, 181-184, landsyfírréttardómurinn hér að framan, bls. 107).

1859.

20. júní.

Réttvísinn

gegn

Guðmundi Guðmundssyni, sem auknefndur er
kíkir.

D ó m u r :

Máli þessu var að eins skotið til yfirréttarins eftir ósk hins ákærða, og með því hann í undirréttardóminum var dæmdur sýkn sakar að því leyti, sem hann var ákærður fyrir þjófnað eður þjófshilming, þá hafa þau atvik, er þessi hluti ákærunnar snertir, eigi verið lögð undir dóm yfirréttarins; en af þessu leiðir, að jafnvel þó málinu hafi einnig stefnt verið til hæstaréttar af réttvísinnar hálfu, þá ber hæstarétti eigi að leggja nokkurn dóm á þessi atriði málsins.

Þar sem hinum ákærða enn fremur er gefið að sök, að hann hafi rífið upp bréf, er honum var trúað fyrir, þá virðist ekki meðferð hans á bréfi þessu, eftir þeim skýrslum, sem fram hafa komið í málinu, eiga að varða lagasektum, og á því sekt sú, sem honum í landsyfírréttardóminum er gjört að greiða, að falla burt.

Að því leyti hinum ákærða er gefin að sök ólögleg meðferð á fundnu fé, fellst hæstiréttur á dóm yfirréttarins, svo og á það, sem þar er á kveðið um skaðabæturnar og málskostnaðinn, og ber því að staðfesta hann með þeirri breyting, sem að ofan er á vikið.

Því dæmist rétt að vera :

Dómur landsyfirréttarins á óraskaður að standa, þó á að falla burt fjársekt sú, sem hinn ákærði var í dæmdur. Í málsfærslulaun við hæstarétt ber hinum ákærða að greiða þeim 20 rd. hvorum, Buntzen justizráði og Liebenberg etazráði.

(HRT 1859, 273, Ný Félagsrit XXII, 175, landsyfirréttdómur að framan, bls. 117).

1859.

22. júní.

Réttvísinn

gegn

Gísla Jónssyni

Dómur :

Með því svo ber að álíta, eftir tilskipun 4. október 1833, 6. grein, að Einar Grímsson hafi verið saklaus, er ákærði, eftir því sem hann sjálfur kannast við, ekkert átti útistandandi við hann daginn áður, og Einar eigi heldur lét sér um munn fara nein ósæmileg orð, þá er þeir yrtust að morgni dags á trinitatis-sunnudag 1855, eftir að ákærði var búinn að kalla til hans, þar sem hann lá sofandi í rúmi á Þorsteinsstöðum, þá hefur hinn ákærði unnið til hegningar eftir 9. grein í ofangreindri tilskipun, fyrir það, er hann með svipuskapti veitti Einari Grímssyni áverka þann, sem um er rætt í málinu, og sem telja verður með lítilfjörlegum sárnum eftir 3. grein tilskipunarinnar; en

hegningin skal samkvæmt tilskipun 24. janúar 1838, 4. gr. b ákveðin til 15 vandarhagga.

Enn fremur er hinum ákærða gefið að sök, að hann hafi ólöglega afmarkað tvær sauðkindur; en af ástæðum þeim, sem til eru færðar í dómi landsyfirréttarins, fellst hæstiréttur á, að hann sé eigi dæmdur í neina hegning fyrir þetta.

Um málskostnaðinn ber að staðfesta dóm landsyfirréttarins.

Því dæmist rétt að vera :

Gísli Jónsson á að sæta 15 vandarhagga refsing. Um málskostnaðinn á dómur landsyfirréttarins óraskaður að standa. Hinum ákærða ber að greiða þeim 20 rd. hvorum, Liebe málaflutningsmanni og Salicath etazráði, í málsfærslulaun fyrir hæstarétti.

(HRT 1857, 297, Ný Félagsrit XXII, 178, landsyfirréttardómurinn hér að framan, bls. 30).

1860.

9. október.

Réttvísín

gegn

Guðmundi Guðmundssyni, sem auknefndur er kikir.

D ó m u r :

Þar eð ekki er fram komin sönnun fyrir því, móti neitun hins ákærða, að hann hafi stolið sauð Sigurðar Ingjaldssonar, þeim sem um er rætt í máli þessu, og það eigi heldur er sannað, að malpoki sá

og eskjur, er fundust í vörzlum hans, séu hinir sömu hlutir og þeir, er hurfu þeim Jóni Halldórsyni og Þorbirni Vigfússyni 21. desember 1858, og með því hann enn fremur eigi virðist hafa unnið til hegningar, þó hann eigi lýsti eftir eiganda að þeim 6 exemplörum af 7. blaði af „Þjóðólfi“, er hann fann, eftir því sem hann sjálfur hefur frá skýrt, á förnum vegi mjög óþokkalega á sig kom-in, og sem hann þykist hafa álitid einskis virði, — þá ber að dæma hinn ákærða sýknan sakar, þó eftir málavöxtum aðeins fyrir frekari ákæru sóknara; þar á móti ber að staðfesta dóm landsyfirréttarins um málskostnaðinn.

Því dæmist rétt að vera :

Guðmundur Guðmundsson á að vera sýkn af frekari ákærum sóknara í máli þessu. Um málskostnaðinn á dómur landsyfirréttarins óraskaður að standa. — Í málsfærslulaun við hæstarétt á hinn ákærði að greiða þeim 20 rd. hvorum, Liebenberg etazráði og Salicath etazráði.

(HRT 1860, 460, Ný Félagsrit XXIV, 194-195, landsyfirréttardómurinn hér að framan, bls. 206).

1860.

16. nóvember.

Réttvísinn

gegn

Einari Jónssyni, Kristjáni Elíassyni og

Sigurði Guðmundssyni.

D ó m u r :

Með því það er nauðsynlegt, til þess metin verði brot hinna ákærðu, að reynt sé að fá skýrslur þær, er nú skal greina, þá dæmist rétt að vera:

Mál þetta skal á ný tekið fyrir við undirréttinn, og lagður þar á það dómur, eftir að búið er að reyna að útvega þessar skýrslur:

1. Nákvæma lýsing á ásigkomulagi og tilhögun úthýsis þess í Arnardal, þar sem hinir ákærðu stálu í sameining sumarið 1855, og þarf í þessu efni einkum skýrslu um innganginn inn í húsið, hvort hann var læstur þá nótt, er stolið var, og sér í lagi, hvort lúka sú, sem tveir hinna ákærðu fóru inn um inn í húsið, ekki hafi verið þesskonar op, er eigi hafi verið ætlað til þess að fara inn um það.

2. Skýrslu um það, hvort hinn ákærði Sigurður Guðmundsson hafi séð, hvernig hinir meðákærðu fóru inn í húsið, eður hann að minnsta kosti hafi vitað, hvernig þeir ætluðu að fara að því; eða ef þetta ekki var svo, hvernig hann þá ímyndaði sér að þeir mundu að því fara.

3. Virðing hinna stolnu muna.

(HRT 1860, 614, Ný Félagsrit XXIV, 197-198, landsyfirréttardómur hér að framan, bls. 24).

1861.

10. júní.

Réttvísín

gegn

Magnúsi Magnússyni.

D ó m u r :

Samkvæmt málavöxtum, svo sem þeim er lýst í áfrýjuðum dómi, og að því framteknu, að Magnús Magnússon hafi með sökum þeim, er upp á hann hafa sannazt, unnið sér til hegningar, sem til er tekin í tilskipun 1840, 11. apríl, §§ 1, 6, 22, dæmist rétt vera:

Dómur yfirdómsins á, að því leyti sem honum er áfrýjað, óraskaður að standa. Í málsfærslulaun borgi hinn ákærði málfærslumönnunum Brock og etazráði Liebenberg, 20 rd. hvorum um sig.

(HRT 1861, 238, Ný Félagsrit XXV, 164, landsyfirréttardómur hér að framan, bls. 252).

1861.

11. október.

Réttvísín

gegn

hjónumum Sigurði Salómonssyni og Guðbjörgu Hákonardóttur

D ó m u r :

Þau sakargögn, sem fram hafa komið við þessa málssókn, gefa alls engan rétt til þess að álíta, að dauði Guðbrands Sigurðssonar hafi hlotizt af með-

ferð þeirri, er hann fyrr hafði sætt hjá hinum ákærðu, og því skal þess getið, að það er allsennilegt að hann hafi, þegar hann andaðist, verið haldinn af sótt þeirri, er þá geysaði um landið, svo sem skýrslur landlæknis sýna, og var mjög mannskæð; þess skal getið, að hið konunglega heilbrigðisráð þykist eigi mega leiða neinum getum um það, hvort meðferð sú, sem á honum var höfð, kunni að hafa valdið eða flýtt fyrir dauða hans. Hæstiréttur þykist og eigi sjá neitt, er geti valdið því, að hin ákærðu sé höfð fyrir sökum, enda þótt viðurværi það, er hinn framliðni hafði hjá foreldrum sínum, kunni að hafa verið ónógt og verkað skaðlega á heilsufar hans, með því að engin ástæða er til þess að ætla, að hjónin hafi haft í hyggju að gjöra mein syni sínum, og viðurværi það, sem hann hlaut, var að minnsta kosti eigi neitt annað né lakara en það, sem hitt hyskið fékk; og þar sem upp á siðkastið var dregið af matskömtum við piltinn, þá hlýtur maður að álíta, að það hafi verið af örbirgð, sem þó eigi var svo mikil, að þau þættist þurfa með þeim vistaforða, sem þau þá höfðu, að leita hjálpar hjá sveitinni; og því þykir eigi gjöranda að gjöra neitt sérlegt úr þeirri játningu hinna ákærðu, að þau fyrir hirðuleysi sitt hafi verið völd að dauða sonar síns. Hin ákærðu skulu því dæmast sýkn; og eftir málavöxtum þykir hæfilegt að leggja málskostnaðinn á opinberan sjóð.

Því dæmist rétt að vera:

Sigurður Salómonsson og Guðbjörg Hákonar-

dóttir skulu vera sýkn af ákæru sækjanda í þessu máli. Justizráð Buntzen og etazráð Salicath fá í málsfærslulaun fyrir hæstarétti sína 20 rd. hvor, og skal greiða þá, svo sem allan annan kostnað málsins, þar á meðal málsfærslulaun tiltekin við yfirdóminn, úr opinberum sjóði.

(HRT 1861, 445, Ný Félagsrit XXV, 172, landsyfirréttdómurinn hér að framan, bls. 237).

1861.

15. október.

Réttvísinn

gegn

hjónumum Þorsteini Einarssyni og Málfríði Arnoddsdóttur.

D ó m u r :

Samkvæmt málavöxtum, svo sem þeim er lýst í ástæðum hins áfrýjaða dóms, og að því framteknu, að þær lagaákvarðanir, sem teknar verða til greina, þegar ákveðið er um sektarhæð beggja hinna ákærðu, eru 6. og 21. grein úr tilskipun 11. apríl 1840, samanbornar við 4. greinar stafl. a í tilskipun 24. janúar 1838 — virðist hegningin hæfilega sett svo, að Þorsteinn sæti 2×27 vandarhagga refsingu, en Málfríður 40 vandarhagga refsingu, og samkvæmt 5. gr. síðarnefndrar tilskipunar skulu þau standa undir sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar: hann um 16 mánuði og hún um 1 ár. Þau skulu einnig annað fyrir bæði og bæði fyrir annað greiða skaðabætur þær, sem yfirdómurinn gjörði

þeim að greiða, og sömuleiðis allan af málinu löglega leiðandi kostlað.

Því dæmist rétt að vera :

Þorsteinn Einarsson og Málfríður Arnoddsdóttir skulu sæta: hann 2×27, en hún 40 vandarhagga hegningu, og skulu þau vera undir sérlegri gæzlu lögreglustjórnarinnar: hann 16 mánuði, en hún 1 ár. Svo skulu þau og, annað fyrir bæði og bæði fyrir annað, greiða í skaðabætur Jóni Jónssyni eldra á Brekkum 2 rd. 48 sk. og á sama hátt málskostnað, þar á meðal í málaglutningslaun fyrir héraðsdómi Sigurði Péturssyni 1 rd., og málaflutningsmönnum við yfirdóminn Hermann Jónssyni og Jóni Guðmundssyni sína 5 rd. hvorum; svo og málaflutningsmönnum Liebe og jústizráði Buntzen við hæstarétt sína 10 rd. hvorum.

(HRT 1861, 459, Ný Félagsrit XXV, 167-168, landsyfirrættardómurinn hér að framan, bls. 234).

1862.

25. marz.

Réttvísín

gegn

Jóni Jónssyni og Þorsteini Sigurðssyni.

D ó m u r :

Samkvæmt ástæðum hins áfrýjaða dóms dæmist rétt að vera:

Dómur landsyfirrættarins á óraskaður að standa. Jústizráði Buntzen og málaflutningsmanni Brock

við hæstarétt skulu hinir kærðu, báðir fyrir einn og einn fyrir báða, greiða sína 10 rdl. hvorum.

(HRT 1862, 69, Ný Félagsrit XXVIII, 184, landsyfirréttardómurinn hér að framan, bls. 299).

1862.

13. nóvember.

Séra Einar Hjörleifsson

gegn

Jóni Sölvasyni og Vigfúsi Péturssyni.

D ó m u r :

Í dómi þeim frá 11. nóvbr. 1845 í máli, sem sækjandi fyrir hönd stjúpmóður sinnar áður hafi höfðað móti stefndum Jóni Sölvasyni, sem áfrýjaður yfirréttardómur skírskotar til, er að því leyti, sem kemur til kröfu þeirrar, er sækjandi þá gjörði til viðurkenningar á eignarrétti yfir jörðinni Háreksstöðum, það að eins ákveðið, að þesskonar eignardómur, er hefði gildi móti öllum, ekki yrði gefinn í téðu máli; aftur á móti sker dómur sá alls ekki úr því, hvort stjúpmóðir sækjanda væri teljandi hafa eignarrétt til jarðarinnar móti Jóni Sölvasyni, því sú spurning er ekki tekin til úrskurðar í téðum dómi, samkvæmt réttarkröfum sækjanda. Að því er dómurinn 1845 fer með kröfu sækjanda, að hinn stefndi Jón Sölvason skuli skyldaður til að greiða allar leiguliðaskyldur, þá segir hann aðeins, að dómsályktun um skyldur hins stefnda sem nýbýlisábúanda ekki verði gefin meðan honum sé enn óhlutað og ómælt land, og því enn allt óákvarðað

um réttarástandið; verður því svo að telja, að sá dómur hafi að eins um sinn sýknað hinn stefnda í greindu efni. Með því nú seinna er framin slík gjörð, sem vantaði í dóminum 1845, samkvæmt hverri stefndur Jón Sölvason hefur fengið nýbýlisbréf fyrir tilteknu sviði lands þess, er um er deilt, og réttarkrafan í þessu máli eigi fer því fram, að sérstaklega skuli gefa dóm fyrir eignarrétti greindrar jarðar, heldur aðeins því, að fá hina stefndu skyldaða til að greiða sækjanda landskuld af jörðinni, þá getur hæstiréttur eigi fallizt á, að sú exceptio rei judicatae, sem hinir stefndu hafa komið fram með, hafi verið tekin gild í hinum áfrýjaða dómi. Með því að málið er svo vaxið, og þar eð hinar aðrar ástæður, sem hinir stefndu hafa haft til þess fyrir yfirdóminum, að heimta, að málinu yrði frávísað undirréttinum, eru svo lagaðar, að þær eigi geta áunnið frávísun málsins, með því að menn verða að álíta, að þær við komi sjálfu efni málsins, þá mun samkvæmt kröfu stefnanda fyrir hæstarétti verða að taka málið fyrir að nýju við yfirdóminn, og þar verða að dæma um efni þess. Eftir því sem ástatt er skal málskostnaður við hæstarétt falla niður, og málaflutningslaun skipaðs málaflutningsmanns áfrýjanda hér við réttinn skal greiðast úr opinberum sjóði.

Því dæmist rétt að vera :

Þetta mál skal að nýju taka fyrir við landsyfirrétt og þar dæma það að efninu til. Málskostnaður fyrir hæstarétti skal falla niður. Í málaflutnings-

laun fyrir hæstarétti greiðist Liebe málaflutningsmanni 60 rd. úr opinberum sjóði. Hinir stefndu greiði dómsmálasjóðnum 5 rd.

(HRT 1862, 564, Ný Félagsrit XXVI, 359-360, landsyfirrættardómurinn hér að framan, bls. 94).

1863.

6. janúar.

Réttvísín
gegn

Birni Kristjánssyni í Vestmannaeyjum.

Eftir því sem skýrt er frá málavöxtum í hinum áfrýjaða dómi, getur yfirsjón hins ákærða ekki heimfærzt undir 30. gr. í tilsk. 11. apríl 1840, einkum þegar tekið er tillit til hvers virði hið tekna var; það má því álítast rétt, að undirrætturinn hefur dæmt hann eftir 15. gr. í fyrrnefndri tilskipun samkvæmt dómum þeim, sem áður hafa verið kveðnir upp yfir honum, og ber dóm þenna, sem ákveður hegninguna til fjöggra ára betrunarhússvinnu, að því leyti að staðfesta. Um málskostnað gildir dómur landsyfirrættarins.

Því dæmist rétt að vera :

Hvað hegninguna snertir, þá gildi undirrættardómurinn, en um málskostnað yfirrættardómurinn. Í málaflutningslaun fyrir hæstarétti greiði hinn ákærði þeim Salicath etazráði og Buntzen jústizráði 10 rd. hvorum.

(HRT 1862, 692, Ný Félagsrit XXIX, 194, landsyfirrættardómurinn hér að framan, bls. 344).

1863.

2. febrúar.

Réttvísín
 gegn
 Sigurði Sigurðssyni.

Eftir því sem skýrt er frá málavöxtum í hinum áfrýjaða dómi, verður að álíta, að hinn ákærði hafi gjört sig sekan í innbrotsþjófnæði í byggt ból, og verður því að dæma hann eftir síðara hluta 12. greinar í tilsk. 11. apríl 1840 og virðist, að hegnunguna megi ákveða til sex ára betrunarhússvinnu.

Því dæmist rétt að vera :

Sigurður Sigurðsson skal setja í betrunarhússvinnu um 6 ár. Um málskostnað gildi landsyfírréttardómurinn. Í málsfærslulaun fyrir hæstarétti greiði hinn ákærði málafærslumönnunum Brock og Henrichsen 10 rd. hvorum.

(HRT 1862, 777, Ný Félagsrit XXIX, 197, landsyfírréttardómurinn hér að framan, bls. 327).

1863.

11. febrúar.

Eigandi jarðarinnar Odda í Meðallandi, Jón bóndi
 Ingimundarson

gegn
 umboðsmanni Kirkjubæjar- og Þykkvabæjar-
 klaustra, Jóni Jónssyni.

D ó m u r :

Um leið og þess ber að geta, að sækjandi hefur

ekki krafizt, að breyta skyldi hinum áfrýjaða dómi, að því leyti sem hann vísar málinu frá, þá ber hann samkvæmt ástæðunum fyrir honum að öðru leyti að staðfesta; svo skal og málskostnaður fyrir hæstarétti, eftir því sem á stendur, falla niður.

Því dæmist rétt að vera :

Landsyfirréttarins dómur á, að því leyti sem honum er áfrýjað, óraskaður að standa. Málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður. Til dómsmála-sjóðsins borgi sækjandi 1 rd.

(HRT 1862, 797, Ný Félagsrit XXVII, 197, landsyfirréttdómurinn hér að framan, bls. 125).

1863.

30. marz.

Réttvísinn

gegn

Jóni Runólfssyni.

Eftir upplýsingum þeim, sem áður eru komnar fram í máli þessu — og í því tilliti verður í öllu verulegu fallizt á, hvernig greint er frá málavöxtum í hinum áfrýjaða dómi — og skriflegu áliti, sem fengið var hjá heilbrigðisráðinu eftir að téður dómur var uppkveðinn og sem er þess innihalds, að heilbrigðisráðið samkvæmt skýrslu landlæknisins álíti, að blóðhlaupið utan um vinstra helming heilans, sem varð dauðamein Ólafs Gestssonar, hafi orsakast af höggum þeim, sem hinn ákærði laust hann á höfuðið vinstramegin, hlýtur þessi tilverkn-

aður hins ákærða að dæmast eftir tilskipun 4. október 1833, 10. gr. 2. lið, og má álíta 8 ára hegningarhússvinnu hæfilega hegningu fyrir hann.

Hvað málskostnað snertir, má fallast á ákvarðanir hins áfrýjaða dóms.

Því dæmist rétt að vera :

Jón Runólfsson á að setja í betrunarhússvinnu í 8 ár. Um málskostnað á dómur landsyfirrættarins óraskaður að standa. Í málsfærslulaun fyrir hæstarétti greiði hinn ákærði málaflutningsmanni Liebe og Salicath etazráði 20 rd. hvorum.

(HRT 1863, 69, Ný Félagsrit XXIX, 204-205, landsyfirrættardómurinn hér að framan, bls. 356).

1863.

7. maí.

A. Randrup lyfsali
gegn

Matthíasí Jónssyni Mathiesen kaupmanni.

Eftir ákvörðununum í 29. gr. í tilskip. 4. desember 1672, sem líka gildir á Íslandi, er „lyfjasala, samsettra og ósamsettra, sem eiginlega heyra undir lyfsölubúðir“, og með þessu má telja ameríkanska olíu, áskilin lyfsölum, og seinni löggjöfin hefur ekki gert neina breytingu í þessu, sem gæti heimilað hinum stefnda sölu þá á ameríkanskri olíu í flöskum, sem hér greinir á um. Það má því álítast rétt, að pólitíréttardómurinn hefur dæmt hinn stefnda í 2 dala sekt, og að því leyti ber dóminn að

staðfesta, eins og líka upptöku olíunnar; þar á móti virðist landsyfirrættardómurinn eiga að gilda um málskostnað við undir og yfirdóminn.

Málskostnaður við hæstarétt falli niður, og málsfærslulaun til Buntzens jústizráðs, 40 rd., skulu greidd úr opinberum sjóði.

Því dæmist rétt að vera :

Hvað sekt og upptöku snertir, á pólitírrættardómurinn óraskaður að standa, en að öðru leyti landsyfirrættardómurinn. Málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður. Til dómsmálasjóðsins greiði hinn stefndi 5 rd. Málsfærslulaun fyrir hæstarétti, 40 rd., skulu greidd Buntzen jústizráði úr opinberum sjóði.

(HRT 1863, 174, Ný Félagsrit XXIX, 200-201, landsyfirrættardómurinn hér að framan, bls. 162).

1864.

18. apríl.

Eigandi Þingeyraklausturs, fyrrum umboðsmaður
R. M. Ólsen

gegn

umboðsmanni Þingeyraklausturs góz, Jóni
hreppestjóra Jónssyni.

Að því leyti sem áfrýjandinn vill byggja á hefð eignarrétt sinn yfir fjalllendinu milli Rófuskarðs-ár og Hólagils í Viðidalsfjalli, sem getið er í hinum áfrýjaða dómi — og það er aðeins þessi hluti fjallsins, sem spursmálið er um fyrir hæstarétti —

þá verður, sem áfrýjandinn og hefur kannast við fyrir hæstarétti, aðeins tekið til greina tímabil það, sem heimajörðin á Þingeyrum hefur verið eign þeirra feðga hvors fram af öðrum; en brúkun þeirra og hald á fjallinu um þetta tímabil, fram yfir selstöðurétt þann, er téðri jörð ber þar, hefur, eftir því sem fram er komið í málinu, ekki verið þannig, og nefnilega ekki svo samfleytt í 20 ár, að á þessu verði byggður eignarréttur yfir fjallinu, þó ákvarðanirnar um hefð í dönskum og norskum lögum væru álitnar gildandi á Íslandi, og þó staða áfrýjandans og föður hans sem umboðsmanna klausturgózens ekki væri því til fyrirstöðu, að þeir gætu hefðað neitt undan því. Áfrýjandinn hefur enn fremur borið fyrir sig ákvörðunina í Jónsbók síðast í Landsleigubálki, 26. kapítula, og viljað álíta, að eftir henni sé það hinn stefndi, sem eigi að sanna, að afsalsbréfið til föður hans fyrir Þingeyra jörð frá 7. maí 1823, sem getið er í hinum áfrýjaða dómi, ekki hafi átt við þenna hluta Víðidalsfjalls, en þetta getur af sömu ástæðum ekki komið hér til greina.

Áfrýjandinn, sem þannig hlaut að sanna, að áminnztur jarðarpartur hafi verið seldur föður hans sem ítak til heimajarðarinnar á Þingeyrum, hefur þegar við undirréttinn kannast við, eins og báðum málsaðilum líka hefur komið saman um fyrir hæstarétti, og sem þar að auki er samkvæmt því, sem fram er komið í málinu, að við uppboð það, sem haldið var 22. júní 1811, og nefnt er í afsals-

bréfi föður áfrýjandans, var jörðin boðin upp með sömu skilmálum og með sömu ummerkjum eins og við uppboðin, sem reynd voru 1749 og 1798; en í uppboðsmálunum frá 1794 er, eins og getið er í dóminum, skýlaust nefnt meðal hlunninda jarðarinnar, að hún eigi sumarselstöðu í Víðidalsfjalli; og eftir þessu og öðru innihaldi skilmálanna verður að álíta, að það sé aðeins þetta ítak, en ekki fjalllendið sjálft, sem alls ekki er nefnt í skilmálunum, sem jörðinni eigi að fylgja.

Samkvæmt þessu og með því að hæstiréttur annars í öllu verulegu fellst á ástæður hins áfrýjaða dóms, og þetta álit réttarins hefur ekki breytt við þau nýju skirteini, sem lögð hafa verið fram, verður að álíta það rétt, að dómurinn ekki álítur áfrýjanda hafa eignarrétt yfir þeim hluta fjallsins, sem hér ræðir um. En í máli þessu, sem aðeins er höfð að móti áfrýjanda, verður ekki dæmdur eignarréttur hins opinbera, eins og gjört er í dómnum — þar á móti verður að dæma fjalllendið óheimilt áfrýjanda, að undanteknum selstöðuréttindunum, sem Þingeyra jörð fylgja.

Að því leyti sem áfrýjandinn er dæmdur sýkn af kröfu áfrýjandans um bætur fyrir afnot fjallsins, skal dómurinn óraskaður standa. Sækjandi hefur heldur ekki krafizt, að þessu yrði breytt. Á sama hátt hefur áfrýjandinn ekki haldið fram kröfum sínum frá yfirdóminum um sektir og markleysisdóm.

Eftir því sem á stendur virðist málskostnaður eiga að falla niður við alla rétti.

Því dæmist rétt að vera :

Áfrýjanda skal óheimill sá partur Víðidalsfjalls, er liggur milli Rófuskarðsár og Hólagils, en selstöðu hafi hann þar sem áður. Að öðru leyti skal hann sýkn af ákæru hins stefnda í þessu máli. Málskostnaður falli niður við alla rétti. Til dómsmálasjóðsins greiði áfrýjandi 5 rd.

(HRT 1864, 66, Ný Félagsrit XXX, 139-142, landsyfirréttdómurinn hér að framan, bls. 134).

1866.

28. des.

Kammeraðvókatinn

gegn

Jóni bónda Einarssyni.

Svo sem greint er í hinum áfrýjaða dómi, verður að telja samkvæmt skjölum þeim, er stefndi hefur lagt fram, að frá fornu fari hafi réttur til Rana-skógarins við Gilsá fylgt jörðinni Ytri Víðivöllum og verður að ákvarða takmörk þess skógarsvæðis svo sem landsyfirrétturninn hefur gert í samræmi við vitnisburði þá, er fram komu fyrir landsyfirréttinum, enda er ekki frekari gagna völ, og verður að telja, að allur skógurinn á þessu svæði hafi verið eign jarðarinnar; það athugast, að þótt áfrýjandi hafi nú haldið því fram fyrir hæstarétti, að réttur Víðivalla sé ekki fullkominn eignarréttur, þá er ekki unnt að taka það til greina, þar sem sú staðhæfing er ekki höfð uppi fyrir lægri dómstigunum,

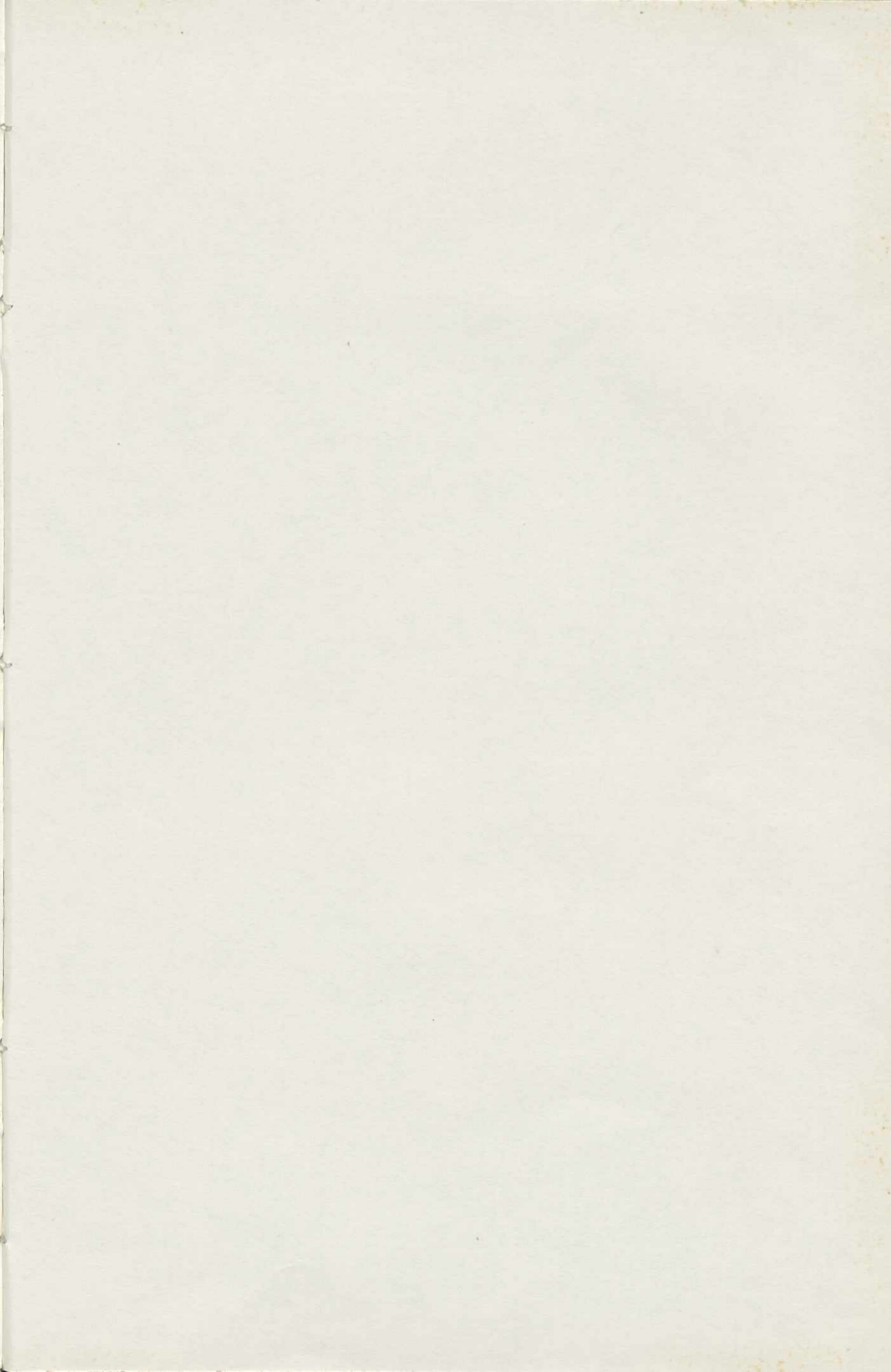
enda hefur stefndi, sem ekki sækir dómping í Hæstarétti, ekki átt þess kost að tjá sig um hana.

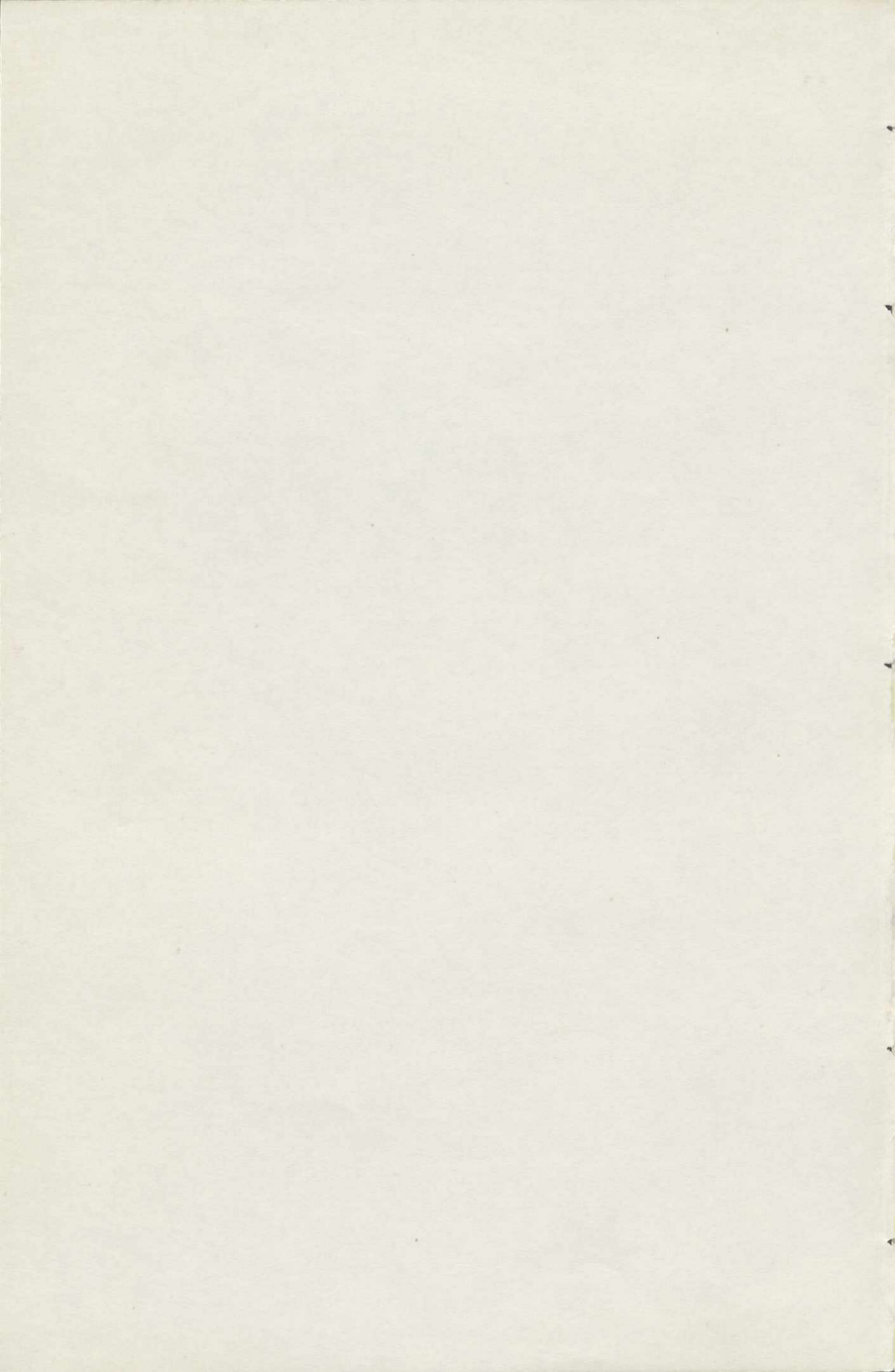
Í vitnisburðum þeim, sem fram hafa komið fyrir lægri dómstigunum, svo og í Hæstarétti, felast ekki neinar upplýsingar um, að ofangreind réttindi, sem telja verður að í gildi hafi verið, hafi glatazt eiganda Víðivalla við hefð af hálfu Skriðuklausturs góz eða takmarkast fyrir hefð. Á hinn bóginn veita vitnisburðirnir beinlínis bendingu um, að slík hefðun hafi ekki átt sér stað, þar sem eitt af vitnunum lýsir því, að forráðamenn Skriðuklausturs hafi fengið leyfi á árinu 1836 hjá bóndanum að Víðivöllum til þess að höggva í ofangreindum skógi. Samkvæmt þessu er ekki unnt að taka til greina neina af kröfum áfrýjanda til breytinga á hinum áfrýjaða dómi, sem ber að staðfesta.

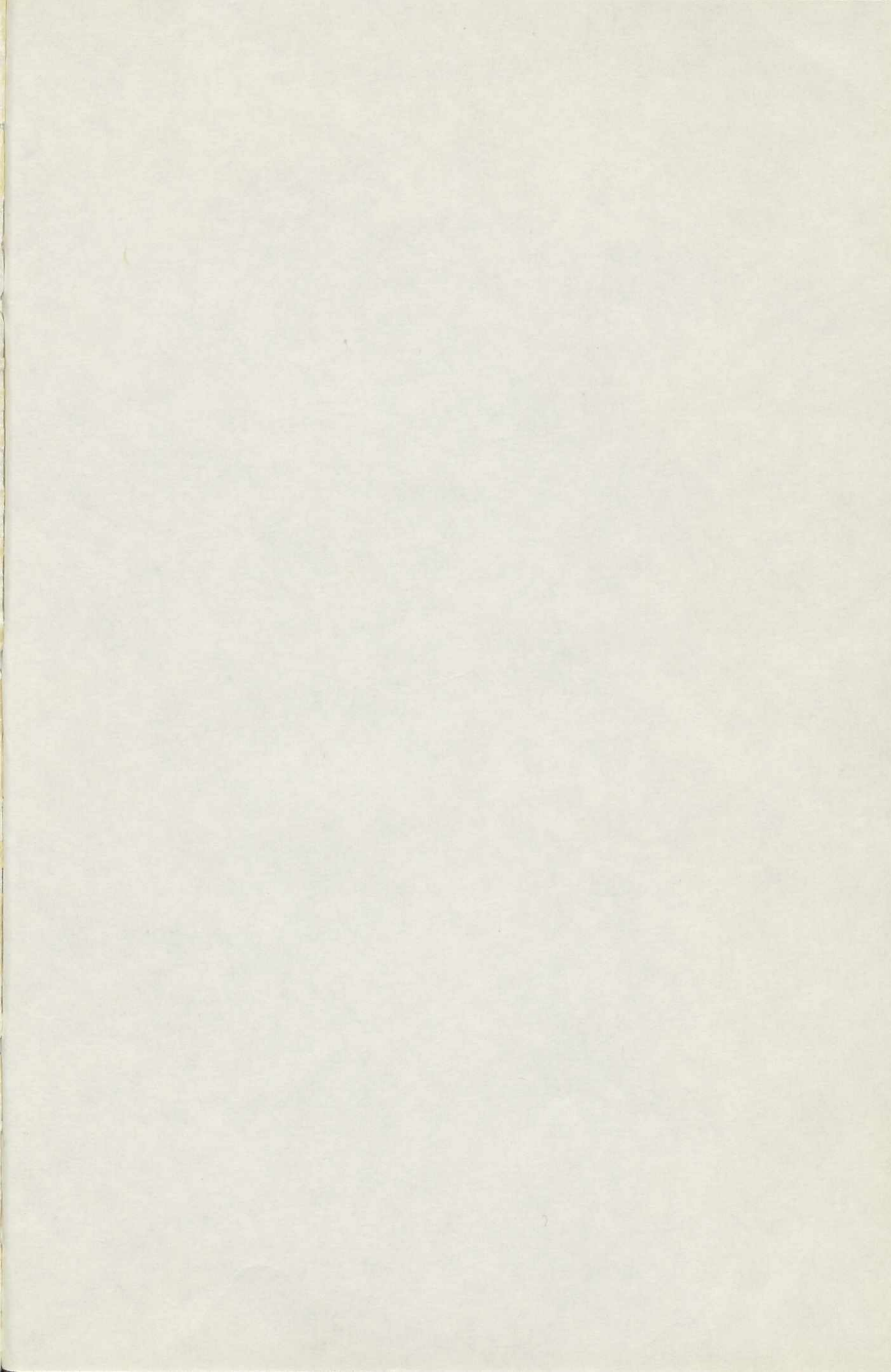
Því dæmist rétt að vera :

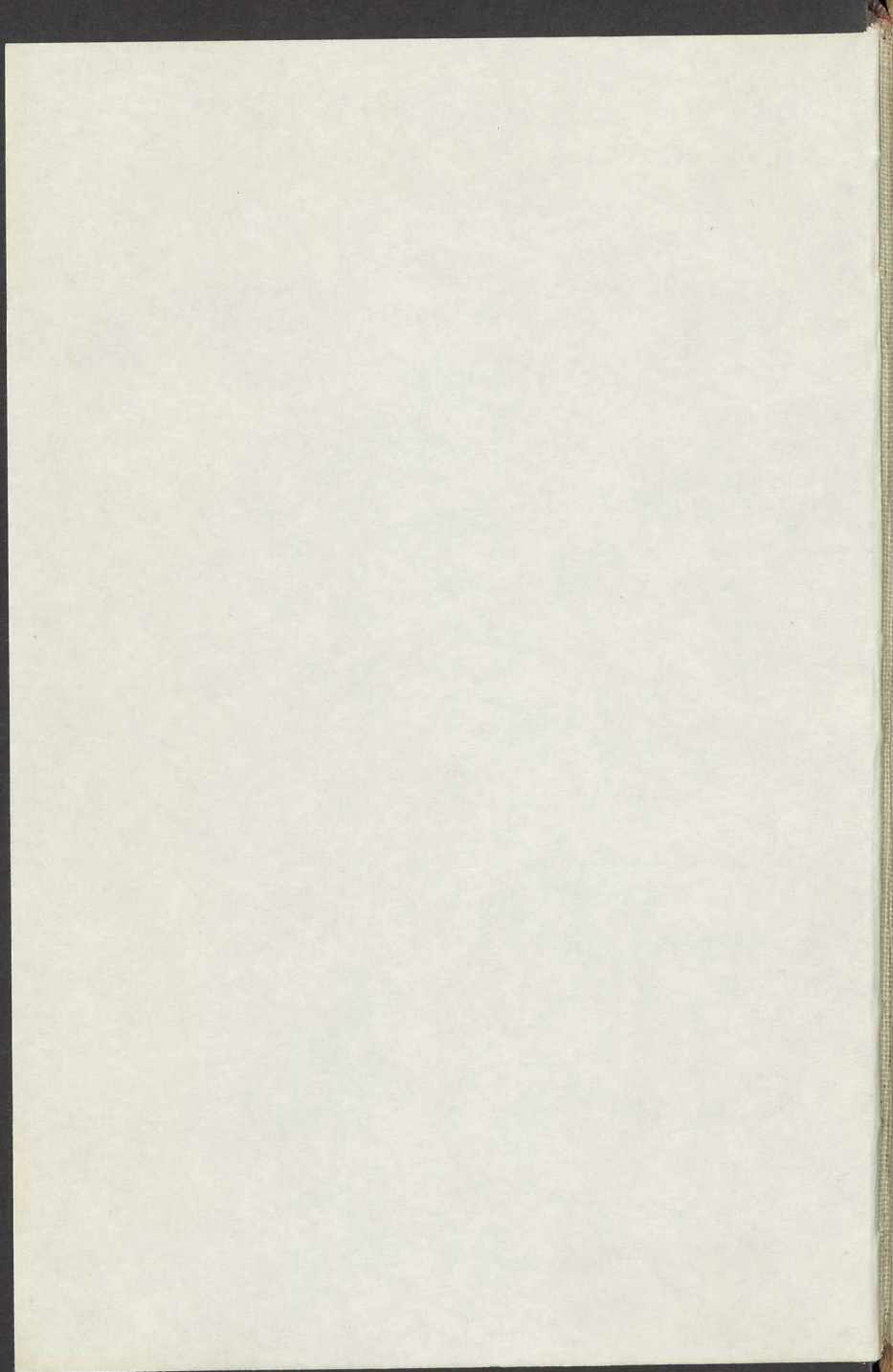
Dómur landsyfirréttarins á að vera óraskaður.

(HRT 1866, 613, landsyfirréttardómurinn hér að framan bls. 186).

Lbs - Íslandssafn

100349231 - 8

